LENIN

OPERE COMPLETE

www.dacoromanica.ro

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

15

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÎNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ
ED. A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1963

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

15

Februarie — iunie 1907

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1963
www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ

Volumul al cincisprezecelea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise de el în perioada februarie-iunie 1907. Conţinutul principal al volumului îl constituie articolele şi materialele legate de cel mai important eveniment care a avut loc în viaţa partidului în această perioadă — Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.

În istoria revoluţiei din 1905—1907, perioada menţionată se caracterizează prin continuarea declinului general al revoluţiei şi prin ofensiva reacţiunii, prin represiunile îndreptate împotriva poporului revoluţionar şi îndeosebi împotriva clasei muncitoare şi a avangărzii sale, bolşevicii. În afară de instituirea curţilor marţiale şi de înteţirea represiunilor, ţarismul a recurs şi la „îngrădirea şi înăbuşirea libertăţii poporului cu ajutorul «constituţiei» monarhiste" (V. I. Lenin. Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 16), răspîndind şi cultivînd, cu ajutorul liberalismului contrarevoluţionar, iluziile constituţionaliste. Dar proletariatul nu se retrăgea fără a lupta. Muncitorii din guberniile industriale înaintate ale Rusiei, conduşi de bolşevici, au încercat, adunîndu-şi forţele, să oprească retragerea şi să treacă din nou la ofensivă. În primăvara anului 1907, lupta grevistă a muncitorilor s-a intensificat în comparaţie cu anul 1906. În al doilea trimestru al anului 1907 au participat la greve politice 271 000 de muncitori (în trimestrul respectiv al anului 1906, numărul participanţilor la greve politice era de 257 000). Ulterior, făcînd o apreciere a acestui avînt al mişcării greviste din primăvara

www.dacoromanica.ro

anului 1907, Lenin scria: „Statistica ne arată că nu era vorba de «așteptări ale romanticilor», ci de întreruperi, de opriri efective ale retragerii. Dacă n-ar fi existat aceste opriri, evenimentul de la 3 iunie 1907 — absolut inevitabil istoricește, întrucît retragerile rămîneau retrageri — s-ar fi produs, poate, cu un an întreg mai înainte sau chiar și mai înainte" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 410).

Starea de spirit a țărănimii continuă de asemenea să rămînă revoluționară. Legislația agrară a lui Stolîpin a fost o încercare de a deschide ultima supapă pentru a preîntîmpina revoluția, a menține puterea, proprietățile și privilegiile moșierilor iobăgiști, pentru a crea absolutismului un sprijin în chiaburime. În realitate, aceste legi n-au făcut decît să grăbească evoluția capitalistă a țării pe „calea prusiană", iar exproprierea forțată a principalelor mase ale țărănimii a ascuțit contradicțiile și a întețit lupta de clasă la sate. Starea de spirit revoluționară a țărănimii și-a găsit o oglindire în alegerile pentru Duma a II-a de stat. Țăranii au ales în Dumă numai 7,5% elemente de dreapta; majoritatea covîrșitoare a deputaților aleși de țărani (67,95%) erau mai de stînga decît cadeții.

În pofida declinului revoluției și represiunilor militare și polițienești, Duma a II-a a avut o componență mai de stînga decît Duma I. Perioada lucrărilor ei a coincis cu cel mai puternic val de greve din 1907. La o săptămînă după deschiderea Dumei, în articolul său „Apropiata dizolvare a Dumei și problemele de tactică", Lenin scria că guvernul a fost împins de împrejurări să convoace Duma. El a făcut o nouă încercare, concomitent cu întețirea represiunilor, de a convoca Duma în vederea unei înțelegeri cu burghezia în privința luptei comune împotriva revoluției.

Ascuțirea luptei de clasă la orașe și sate ca urmare a crizei economice care se prelungea, a șomajului la orașe și a foametei la sate, creșterea conștiinței politice a tuturor claselor, care și-a găsit expresia în întărirea, pe de o parte, a partidelor extremiste, a contrarevoluționarilor-ultrareacționari, iar pe de altă parte a partidului social-democrat și a celor narodnice, — precum și în slăbirea partidului centrului, adică a partidului burghezo-liberal al cadeților,

www.dacoromanica.ro

care şi-a dovedit cum nu se poate mai limpede tendinţa de a pune capăt revoluţiei printr-o tranzacţie cu ţarismul —, aceasta era situaţia şi repartiţia forţelor de clasă în ţară.

Analiza condiţiilor obiective a confirmat concluzia la care au ajuns Lenin, bolşevicii că criza care a avut loc în acea perioadă în Rusia nu a fost o criză constituţională, ci una revoluţionară, o criză care duce la lupta directă a maselor împotriva absolutismului. Tezele bolşevicilor potrivit cărora revoluţia burghezo-democratică n-a fost dusă pînă la capăt, sarcinile ei n-au fost îndeplinite şi condiţiile obiective erau de aşa natură încît nici vorbă nu putea fi de ducerea revoluţiei pînă la capăt, au avut o foarte mare importanţă. Nu se putea spune cu toată certitudinea că contrarevoluţia a învins definitiv, se mai putea spera la un nou avînt al mişcării muncitoreşti şi ţărăneşti.

Problemele de tactică, pe care revoluţia din 1905—1907 le-a împins pe primul plan, în primăvara anului 1907 continuau să-şi păstreze importanţa lor primordială. Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului (10—25 aprilie [23 aprilie—8 mai] 1906), în cadrul căruia au învins menşevicii, n-a adoptat o rezoluţie cu privire la aprecierea momentului şi la sarcinile proletariatului în revoluţie, adică n-a dat partidului o linie tactică. Or, fără o justă înţelegere a sarcinilor fundamentale ale proletariatului şi ale partidului său nu era cu putinţă nici o politică fermă, principială. Linia oportunistă a C.C. menşevic, ales la Congresul al IV-lea al partidului, era în contradicţie cu voinţa majorităţii partidului, şi îndeosebi cu voinţa organizaţiilor de partid din marile centre industriale ; nici o măsură luată de C.C. în legătură cu evenimentele importante din ţară, nici o lozincă lansată de el nu se bucura de sprijin în rîndurile majorităţii organizaţiilor de partid. Din punct de vedere formal exista un partid unic, în realitate însă erau două partide, două organizaţii efectiv separate, două fracţiuni, care în orice problemă serioasă elaborau două tactici. C.C. menşevic reteza şi îngusta lozincile luptei revoluţionare a proletariatului, străduindu-se să închidă lupta revoluţionară a maselor în cadrul unor lozinci ciuntite, să adapteze politica proletară la politica burgheziei liberale. Falimentul Comitetului Central

www.dacoromanica.ro

a însemnat în primul rînd și în special falimentul politicii oportunismului, spunea Lenin la Congresul al V-lea al partidului.

În aceste condiții complicate, bolșevicilor le revenea o sarcină istorică foarte importantă: să facă o apreciere justă, marxistă a momentului și a tendințelor fundamentale ale evoluției social-economice și politice a țării, să dezvăluie gruparea politică a claselor și a partidelor, să stabilească care sînt condițiile grupării date a forțelor sociale, sarcinile fundamentale ale proletariatului și ale partidului său. De această analiză depindeau planul strategic al partidului și tactica lui, lupta dusă de el pentru hegemonia proletariatului în mișcarea democratică generală de eliberare.

În articolul „Cu privire la problema revoluției general-naționale", care a fost scris în ajunul Congresului al V-lea al partidului și care prezenta o mare importanță teoretică și practică, Lenin, după ce arată că pentru victoria revoluției este necesară participarea conștientă la luptă a majorității populației, combate cu vehemență folosirea antimarxistă a noțiunii de revoluție general-națională ca o formulă generală și un criteriu al tacticii. „Noțiunea de «revoluție general-națională» — scria el — trebuie să indice marxistului necesitatea de a face o analiză precisă a acelor interese diferite ale *diferitelor* clase care coincid în lupta pentru anumite sarcini comune, limitate și bine determinate. În nici un caz această noțiune nu poate servi la *estomparea*, la punerea în umbră a studierii luptei de clasă în cursul unei revoluții sau a alteia" (volumul de față, pag. 284). În condițiile cînd în cursul luptei de clasă este dată la iveală prăpastia adîncă dintre interesele diferitelor clase și partide, Lenin cere să se facă analiza lor cît mai exactă, iar revendicările politice și economice cu caracter general și confuz să fie înlocuite cu revendicări concrete și precise. El pune în fața social-democrației sarcina ca, apărînd cu fermitate interesele de clasă socialiste ale proletariatului, să pășească în avangarda întregii democrații în lupta pentru revendicările revoluției democratice, împotriva absolutismului ultrareacționar și a burgheziei liberale contrarevoluționare.

Situația din țară și din P.M.S.D.R. cerea convocarea imediată a congresului partidului. Congresul trebuia să

www.dacoromanica.ro

stabilească linia partidului, s-o întărească din punct de vedere organizatoric; în condițiile ofensivei reacțiunii, trebuia să se acumuleze forțe și să se pregătească partidul în vederea unor noi lupte.

Pregătirile în vederea Congresului al V-lea al P.M.S.D.R. se desfășurau în cadrul luptei neîmpăcate împotriva părții oportuniste a partidului, menșevicii, pentru victoria bolșevismului. Cînd, la cererea majorității organizațiilor mari, a fost fixat, în pofida împotrivirii îndîrjite a menșevicilor, un nou congres, ambele fracțiuni — care din punct de vedere formal alcătuiau un partid unic — bolșevicii și menșevicii — au elaborat fiecare platforma sa proprie.

Lenin dă o lovitură nimicitoare tacticii conciliatoriste a menșevicilor, care au prezentat o „Platformă tactică în vederea apropiatului congres" și proiecte de rezoluții „Cu privire la atitudinea față de Duma de stat", „Despre organizațiile muncitorești de masă și despre congresul muncitoresc". Aceste documente constituiau un pas făcut înapoi chiar și față de proiectele menșevice de rezoluții prezentate la Congresul al IV-lea al partidului. Ele adaptau întreaga activitate a partidului la activitatea legală din cadrul Dumei, fundamentau lichidatorismul de mai tîrziu.

În platforma bolșevică — „Proiecte de rezoluții pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.", cu care începe volumul al cincisprezecelea, precum și în lucrările scrise în cursul pregătirilor în vederea congresului: „Platforma social-democrației revoluționare", „Cum nu trebuie să se scrie rezoluții", „Luptătorii intelectuali împotriva dominației intelectualilor", „Platforma tactică a menșevicilor", „Dezorientarea unora care s-au supărat (În jurul congresului muncitoresc)" și altele —, Lenin face o analiză profundă a momentului actual al revoluției burghezo-democratice și a raportului dintre toate clasele și partidele în revoluție, definește sarcinile fundamentale ale proletariatului și ale partidului din acea perioadă, clarifică bazele principiale ale divergențelor politice dintre partea revoluționară și cea oportunistă a partidului. Aceste lucrări fac bilanțul luptei pe care Lenin, bolșevicii au dus-o fără încetare împotriva oportunismului și a tacticii codiste a menșevicilor, pentru o politică proletară de clasă fermă în cursul întregii

www.dacoromanica.ro

perioade a primei revoluții ruse. Ele constituie un model de luptă intransigentă pentru promovarea principiilor social-democrației revoluționare. În aceste lucrări, Lenin lămurește și fundamentează tezele de bază ale platformei bolșevicilor, supune unei critici nimicitoare tactica menșevicilor, care rezulta din poziția profund oportunistă pe care se situau ei în una din problemele centrale — problema atitudinii față de partidele burgheze, și în primul rînd față de partidul liberal monarhist al cadeților.

Divergențele din cadrul social-democrației ruse în problema atitudinii față de partidele burgheze, divergențe rezultate din modul diferit în care bolșevicii și menșevicii apreciau caracterul și perspectivele revoluției din Rusia, s-au ascuțit încă în prima jumătate a anului 1905 ; din această apreciere diferită au decurs planurile strategice diferite și tactica diferită a celor două părți ale partidului. Chiar de la începutul revoluției, bolșevicii și-au dat limpede seama de tendința cadeților de a pune capăt revoluției prin concesii acceptabile pentru ultrareacționari și absolutism. În rezoluția sa „Cu privire la atitudinea față de liberali", Congresul al III-lea al partidului a recomandat membrilor de partid să explice muncitorilor caracterul contrarevoluționar și antiproletar al liberalismului burghez, a subliniat necesitatea de a lupta împotriva încercărilor burgheziei liberale de a-și asuma rolul de hegemon în mișcarea revoluționară. Proiectul de rezoluție al bolșevicilor, scris de Lenin pentru Congresul al IV-lea, cu privire la atitudinea față de partidele burgheze, definea rolul de hegemon al clasei muncitoare în revoluția burghezo-democratică din Rusia și cerea demascarea necruțătoare a partidului burgheziei liberale, care promova o politică de înțelegere cu țarismul.

La Congresul al IV-lea al partidului, menșevicii au refuzat să recunoască faptul incontestabil că liberalii sînt gata să încheie o tranzacție cu absolutismul. În articolul său „Platforma social-democrației revoluționare", Lenin scria : „Nu mai departe decît ieri, se poate spune, Plehanov și tovarășii lui de idei din aripa dreaptă a P.M.S.D.R. declarau că această idee a bolșevismului, pe care am susținut-o cu dîrzenie în tot cursul anului 1906 (și chiar mai

www.dacoromanica.ro

înainte, începînd din 1905, din momentul apariției broșurii «Două tactici»), declarau că această idee este o supoziție semifantezistă, generată de o concepție de răzvrătiți asupra rolului burgheziei sau, cel puțin, un avertisment inoportun etc.

Astăzi *toată lumea* își dă seama că am avut dreptate" (pag. 84).

Într-o serie de articole cuprinse în volumul de față, Lenin demască lozincile reformiste ale menșevicilor și, în special, sprijinul acordat de ei lozincii cadete cu privire la un „guvern desemnat de Dumă" sau „responsabil", ca fiind o încercare de a împinge lupta împotriva absolutismului pe făgașul reformismului. „A proceda astfel — scrie Lenin despre tactica menșevicilor — înseamnă a proceda întocmai ca Bernstein" (pag. 108).

Lenin dezvăluia în articolele „Deschiderea Dumei a II-a de stat", „Duma a II-a și sarcinile proletariatului", „Apropiata dizolvare a Dumei și problemele de tactică", „Pe buze miere și în inimă fiere", „Bazele tranzacției", „Duma și aprobarea bugetului", „Cucul îl laudă pe cocoș...", „Duma și liberalii ruși" ș.a. adevărata semnificație și rațiune a politicii absolutismului țarist și a partidelor ultrareacționare, trădarea săvîrșită de cadeți și pașii pe care absolutismul și burghezia liberală monarhistă îi făceau în Dumă, unul în întîmpinarea celuilalt, pentru a sugruma revoluția. În aceste articole se face analiza schimbărilor survenite în răstimpul care a trecut de la Duma I de stat în gruparea politică a claselor și partidelor, se arată ce evoluție au suferit toate clasele și partidele în revoluția rusă, este definit rolul cadeților, care au trecut de la oscilările între reacțiune și lupta dusă de popor la ura fățișă împotriva luptei poporului, la tendința exprimată deschis cu cinism de a pune capăt revoluției și de a se înțelege cu reacțiunea.

Lenin trage o linie strictă de demarcație între partidele liberale monarhiste și partidele trudovice. În articolul „Cadeții și trudovicii", făcînd o caracterizare comparativă a proiectelor agrare ale liberalilor și cele ale trudovicilor, Lenin arată limpede că partidul cadet este partidul liberalilor care tinde să pună capăt revoluției prin împăcarea moșierului cu țăranul, în dauna țăranului, în timp ce parti-

www.dacoromanica.ro

dele trudovice (trudovicii, socialiștii-populiști, socialiștii-revoluționari), adică democrația mic-burgheză de la orașe și îndeosebi de la sate, tinde spre continua dezvoltare a revoluției. Lenin prezintă o teză care a stat la baza întregii tactici a bolșevicilor și pe care el nu o dată a repetat-o, iar experiența revoluției din 1905—1907 a confirmat-o, și anume că victoria revoluției burghezo-democratice în Rusia este posibilă numai dacă proletariatul va duce după sine țărănimea atît împotriva vechilor rînduieli, cît și împotriva liberalismului contrarevoluționar.

Lenin supune unei critici riguroase nehotărîrea și șovăielile partidelor narodnice, demascînd utopismul și caracterul lor „pseudosocialist". În articolele „Tactica mic-burgheză", „Banalitatea triumfătoare sau eserii cadetizanți", „O dumă anemică sau o mică burghezie anemică" ș.a., Lenin arată că punctul cel mai vulnerabil al politicii mic-burgheze a acestor partide este nepriceperea și incapacitatea lor de a se debarasa de hegemonia ideologică și politică a burgheziei liberale, că sarcina fundamentală a social-democrației este de a duce o luptă consecventă pentru a răsturna hegemonia liberalilor asupra democraților, pentru a elibera masa mic-burgheză de sub influența cadeților și a o subordona înrîuririi și influenței social-democrației.

Lupta sistematică dusă de bolșevici împotriva hegemoniei burgheziei liberale-monarhiste, pentru eliberarea țărănimii de sub influența acesteia, pentru alianța dintre clasa muncitoare și țărănime în perioada revoluției din 1905—1907 se oglindește în tactica aplicată de „blocul de stînga" în alegerile pentru Duma a II-a de stat și în cadrul Dumei însăși. Ideea „blocului de stînga", lansată de bolșevici, a avut o importanță reală în lupta pentru cucerirea acelei părți a păturilor mic-burgheze de la orașe care se aflau sub influența cadeților. În articolele „Alegerile pentru Dumă și tactica social-democrației ruse", „Tactica P.M.S.D.R. în timpul campaniei electorale", analizînd rezultatele alegerilor pentru Duma a II-a de stat și caracterizînd, pe bază de date cifrice, forța politică a diferitelor clase din Rusia, Lenin trage concluzia că politica dusă de menșevici, raționea blocurilor lor cu cadeții constă nu în înlăturarea „pericolului ultrareacționar", cum de-

www.dacoromanica.ro

clarau ei, ci în renunțarea la politica de sine stătătoare a clasei muncitoare și în subordonarea acesteia în fața liberalilor. În pofida menșevicilor, „blocul de stînga" a obținut succes în 22 dintre cele mai mari orașe ; în alegerile din Petersburg „blocul de stînga" a întrunit 25% din voturile alegătorilor, a atras de partea sa o parte a păturilor micburgheze de la orașe, smulgîndu-le de sub influența cadeților. Succesele obținute de „blocul de stînga" ar fi fost mult mai mari dacă menșevicii n-ar fi jucat rolul de spărgători de grevă și n-ar fi împiedicat la Petersburg obținerea victoriei de către partidele de stînga. Lenin îi demască pe menșevici, care, de dragul blocului cu cadeții, n-au ezitat să scindeze organizația social-democrată din Petersburg.

Ulterior, definind esența tacticii „blocului de stînga", Lenin scria : „«A sili» masa democratică cea mai numeroasă din țară (țărănimea și păturile înrudite ale micii burghezii neagricole) «să facă o alegere între cadeți și marxiști» ; a aplica linia «acțiunilor comune» ale muncitorilor și ale democrației țărănești atît împotriva vechiului regim cît și împotriva burgheziei liberale contrarevoluționare care oscilează — iată în ce constă baza și esența tacticii «blocului de stînga», consacrată și de mersul evenimentelor din 1905 (mișcarea muncitorească și țărănească), și de voturile grupului «trudovic» și ale grupului muncitoresc în primele două Dume..." (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 402—403).

Participarea bolșevicilor la Duma a II-a de stat a constituit primul pas în activitatea parlamentară a partidului de tip nou. Lenin considera că activitatea parlamentară a partidului trebuie să fie subordonată celei extraparlamentare, ca una din etapele luptei revoluționare a proletariatului pentru putere.

Sarcinile puse în fața social-democrației în Dumă au fost formulate de Lenin în proiectul de rezoluție pentru Congresul al V-lea al partidului „Cu privire la tactica social-democrației în Duma de stat" : să explice poporului că Duma este cu desăvîrșire neindicată pentru a servi ca mijloc de înfăptuire a revendicărilor proletariatului și ale micii burghezii revoluționare și îndeosebi ale țărănimii, că în condițiile absolutismului țarist libertatea politică nu

www.dacoromanica.ro

poate fi obținută pe cale parlamentară, să explice că lupta pentru o adunare constituantă, aleasă pe baza votului universal, direct, egal și secret, trebuie dusă pe calea insurecției armate și a creării unui guvern revoluționar provizoriu. Această tactică însemna folosirea revoluționară a Dumei ca tribună pentru propaganda în folosul revendicărilor socialiste și democratice ale proletariatului, în vederea educării conștiinței de clasă a poporului, exercitării unei continue înrîuriri asupra deputaților țărănimii.

Social-democrații, formulează Lenin sarcinile partidului în Dumă, trebuie să formeze fracțiunea lor proprie, de sine stătătoare ; acțiunile comune în cadrul Dumei cu partidele democrației mic-burgheze trebuie să excludă orice posibilitate de abateri de la programul partidului proletar și de la tactica revoluționară, ele trebuie să servească numai scopurilor unui asalt în comun atît împotriva reacțiunii, cît și a burgheziei liberale trădătoare. „Trebuie să ne delimităm de toate păturile mic-burgheze — scria Lenin în articolul său „Deschiderea Dumei a II-a de stat" —, dar nu pentru a ne închide într-o izolare, chipurile, mîndră (în realitate aceasta ar însemna să-i ajutăm pe burghezii liberali, să ne tîrîm în coada lor), ci pentru a ne debarasa de orice oscilări, de orice inconsecvențe și pentru a putea *duce după noi* țărănimea democrată" (volumul de față, pag. 22).

Această tactică a bolșevicilor, care se bizuia pe alianța dintre clasa muncitoare și țărănime și pe crearea în Dumă a unui bloc revoluționar al reprezentanților lor, s-a dovedit a fi singura tactică marxistă justă în lupta împotriva reacțiunii. Studierea experienței tacticii parlamentare folosite în această perioadă de bolșevici prezintă și în actualele condiții o mare importanță pentru partidele comuniste și muncitorești din toate țările.

Chiar de la primii pași ai fracțiunii social-democrate din Dumă, Lenin îi urmărește cu atenție activitatea, înregistrînd orice acțiune a ei. El pune drept scop al partidului crearea unei fracțiuni parlamentare fundamental deosebite de fracțiunile parlamentare ale partidelor din Europa occidentală ale Internaționalei a II-a, care denaturau funcțiile reprezentanței muncitorilor în parlament, meritînd pe

www.dacoromanica.ro

drept cuvînt învinuirea de „cretinism parlamentar". Lenin depune mari eforturi pentru ca reprezentanții clasei muncitoare din Rusia în parlament să nu fie nişte acoliți ai burgheziei liberale, ca ei să promoveze în Dumă direct şi fățiş politica de sine stătătoare a proletariatului, supunîndu-se hotărîrilor partidului, coordonîndu-şi întreaga activitate cu activitatea de propagandă şi agitație a partidului, îmbinînd activitatea legală din cadrul Dumei cu munca legală de propagandă şi de organizare în rîndurile maselor. Aceasta a însemnat elaborarea unei linii noi, marxist-revoluționare, de comportare a reprezentanților proletariatului în instituțiile parlamentare, linie care a devenit un model pentru întreaga mişcare muncitorească internațională. Reprezentanții clasei muncitoare în parlament trebuiau să se pună în slujba clasei muncitoare în scopurile revoluției. O serie de articole cuprinse în acest volum: „Un prim pas important", „Au oare menşevicii dreptul să ducă o politică de sprijinire a cadeților?", „Răspuns lui L. Martov", „Fracțiunea social-democrată şi ziua de 3 aprilie în Dumă" ş.a., cuvîntările rostite de Lenin la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. conțin o analiză a activității desfăşurate de deputații social-democrați în Dumă, o critică a greşelilor comise de fracțiunea social-democrată din Dumă, a cărei majoritate o formau menşevicii, şi care, ca şi Comitetul Central menşevic, nu reflecta nici situația reală din partid, nici punctul de vedere al întregului partid. Supunînd unei critici necruțătoare pe deputații menşevici din Duma de stat, Lenin numeşte politica lor o politică cadetizantă, o tendință de a face din social-democrație o anexă a liberalilor şi cere bolşevicilor — membri ai fracțiunii — promovarea fermă a politicii revoluționare.

Lenin a condus nemijlocit partea bolşevică a fracțiunii, i-a îndrumat activitatea şi a scris pentru ea o serie de documente. În acest volum este cuprins proiectul de apel către popor „În legătură cu declarația lui Stolîpin", care trebuia să constituie răspunsul dat de fracțiunea social-democrată declarației guvernamentale, căreia i-a dat citire în Dumă P. A. Stolîpin. În acest document sînt date la iveală slăbiciunea Dumei şi importanța revoluției din 1905—1907 ca revoluție populară. „Dacă Rusia a obținut pentru o scurtă

www.dacoromanica.ro

perioadă de timp libertăți, oricît de modeste ar fi ele, dacă ea a obținut o reprezentanță națională fie și pentru o perioadă scurtă, toate acestea au fost cucerite numai prin lupta poporului, numai prin lupta plină de abnegație a clasei muncitoare, a țărănimii, a soldaților și a marinarilor pentru libertate" (pag. 30).

Lenin a elaborat pentru partea bolșevică a fracțiunii un „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară". În acest document el a făcut bilanțul concepțiilor pe care cele patru partide mai importante le aveau în problema agrară, ce constituia baza revoluției burgheze din Rusia și determina specificul ei național.

La sfîrșitul verii anului 1906, în timp ce se afla în Finlanda, la Kuokkala, la vila „Vaza", Lenin a condus activitatea Comitetului din Petersburg. Veneau la el activiști de partid, muncitori de la uzinele din Petersburg, membri ai Comitetului din Petersburg și ai Comitetului Central al partidului, deputați ai Dumei a II-a de stat, bolșevici. Lui Lenin i se aduceau aici ziarele și poșta, și el trimitea diferite materiale. Aici a redactat Lenin ziarul „Proletarii", organul bolșevic conducător, cotidianele legale „Novîi Luci" și „Naše Eho", și a scris proiecte de rezoluții, articole pentru ziarele și culegerile bolșevice. Articolele lui Lenin apărute în presa legală și cea ilegală, în care erau comentate toate problemele de importanță vitală din activitatea partidului și era demascat oportunismul menșevicilor, au jucat un rol uriaș în strîngerea rîndurilor partidului sub steagul bolșevismului, în elaborarea de către partid a unei strategii și tactici juste.

În articolele „Organizatorii sciziunii despre viitoarea sciziune", „Reorganizarea și lichidarea sciziunii din Petersburg" se vede lupta dusă de Lenin pentru a realiza unitatea ideologică a organizației de partid din Petersburg pe baza principiilor bolșevismului. În cadrul organizației din Petersburg, în care în acea perioadă majoritatea o dețineau bolșevicii, s-a dus o luptă foarte înverșunată împotriva menșevicilor. La conferința din 6 (19) ianuarie 1907, organizația Petersburg a fost scindată de menșevici ; abia la conferința din 25 martie (7 aprilie) 1907 această sciziune a fost lichidată. În „Raport către Congresul al V-lea al

www.dacoromanica.ro

P.M.S.D.R. cu privire la sciziunea din Petersburg și la instituirea, în legătură cu aceasta, a unei comisii de judecată de partid", Lenin dezvăluia politica trădătoare a C.C. menșevic, ca fiind nu o politică dusă de C.C. al unui partid unic, ci numai al părții lui menșevice, și califică acțiunile menșevicilor ca pe niște acțiuni ale unor dușmani politici. Spunînd că sciziunea este cea mai mare crimă împotriva partidului, Lenin a adus menșevicilor acuzarea de a fi trădat partidul în ajunul alegerilor. Datoria unui membru de partid după sciziune, scria Lenin, este de a lupta ca să smulgă masele de sub conducerea scizioniștilor, a trezi în rîndurile maselor ură și aversiune împotriva acelora care au încetat de a fi membri ai unui partid unic. „Împotriva *acestor* dușmani politici — scrie Lenin — am dus atunci — și în caz de repetare sau de dezvoltare a sciziunii *voi duce întotdeauna* — o luptă *nimicitoare* (pag. 307).

În articolele „Luptătorii intelectuali împotriva dominației intelectualilor", „Dezorientarea unora care s-au supărat (În jurul problemei congresului muncitoresc)", Lenin revine la critica ideii faimosului „congres muncitoresc", care a marcat începutul lichidatorismului. Lenin consideră ideea „congresului muncitoresc" și agitația în favoarea lui ca fiind anarho-sindicalism și oportunism, îndreptat spre lichidarea partidului proletar, spre dizolvarea lui în mediul mic-burghez. Lenin menționează trei cauze fundamentale cărora li se datorește existența curentului „pentru un congres muncitoresc" : oboseala intelectualului mic-burghez de pe urma revoluției, dorința de a arunca peste bord tezele fundamentale ale programului social-democrației revoluționare — lupta pentru republica democratică, pentru dictatura proletariatului ; oportunismul intelectualilor, care tindeau să subordoneze mișcarea proletară de clasă politicii și ideologiei burgheze ; o atitudine necritică față de marile tradiții ale lui octombrie 1905, cînd revoluția din Rusia a creat organizații de masă ale proletariatului, care au fost organe ale insurecției și organe embrionare ale puterii revoluționare. Dezvoltarea istorică nu trebuie să constea într-o continuare schematică a Sovietelor de deputați ai muncitorilor care să meargă pînă la convocarea unui congres mun-

www.dacoromanica.ro

citoresc pe întreaga Rusie, spunea Lenin, ci în transformarea organelor embrioane ale puterii revoluționare în organe centrale ale puterii revoluționare victorioase, într-un guvern revoluționar provizoriu.

Activitatea uriașă și neobosită desfășurată zi de zi de bolșevici sub conducerea lui Lenin pentru demascarea menșevicilor, a Comitetului Central menșevic a avut repercusiuni asupra componenței și a rezultatelor lucrărilor Congresului al V-lea al P.M.S.D.R., deschis la 30 aprilie (13 mai) 1907 la Londra. Pregătirile în vederea congresului au început în august 1906, după ce pentru convocarea lui s-a pronunțat majoritatea organizațiilor celor mai mari ale partidului — inclusiv social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania și social-democrația din Ținutul leton, care au intrat în partid la Congresul al IV-lea (de unificare) — ce au respins politica oportunistă a C.C. menșevic, ales la Congresul al IV-lea al partidului.

Congresul a arătat clar că există două linii, două tactici în revoluție : linia revoluționar-proletară a bolșevicilor și linia reformist-burgheză a menșevicilor. Bolșevicii, unind în jurul platformei lor organizațiile social-democrate naționale, au asigurat victoria liniei revoluționare. Din materialele congresului incluse în volum, precum și din articolul „Atitudinea față de partidele burgheze", în care se face bilanțul lucrărilor congresului, se vede ce luptă au dus Lenin și bolșevicii pentru unirea strînsă a social-democrației revoluționare din Rusia, luînd ca bază platforma bolșevismului, împotriva oportunismului menșevicilor, bundiștilor și a lui Troțki.

Congresul a făcut bilanțul victoriilor repurtate de bolșevism asupra menșevismului în perioada revoluției din 1905—1907 și a confirmat victoria bolșevismului în mișcarea muncitorească din Rusia. Tactica bolșevică a fost aprobată ca o tactică unică pentru întregul partid. Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a condamnat linia menșevicilor ca fiind o linie conciliatoristă și a aprobat linia bolșevică ca linie revoluționar-marxistă. Prin aceasta el a confirmat încă o dată ceea ce fusese confirmat de întregul mers al primei revoluții ruse.

www.dacoromanica.ro

În volumul de față au intrat cuvîntările rostite de Lenin la congres în probleme atît de importante cum sînt : includerea pe ordinea de zi a problemelor principiale privind bazele tacticii partidului în revoluția burgheză, cuvîntarea la raportul de activitate al C.C., la raportul de activitate al fracțiunii din Dumă și în alte probleme ; cuvîntările îndreptate împotriva menșevicilor, a bundiștilor, a lui Troțki, în apărarea tacticii revoluționare. Lenin a prezentat raportul și a rostit cuvîntul de încheiere în problema fundamentală de pe ordinea de zi — cu privire la atitudinea față de partidele burgheze. Această problemă a fost inclusă pe ordinea de zi după o luptă îndîrjită, cu ajutorul social-democraților polonezi și letoni, și „s-a situat nu numai înaintea tuturor problemelor principiale ale congresului, ci și a tuturor lucrărilor sale în general" (pag. 380—381).

În raportul cu privire la atitudinea față de partidele burgheze, Lenin a expus istoricul luptei care a avut loc între bolșevici și menșevici în jurul problemei atitudinii față de partidele neproletare, divergențele fundamentale dintre ei în aprecierea revoluției, a forțelor ei motrice, a supus unei critici aspre proiectele menșevice de rezoluții prezentate la congres ca fiind rezoluții liberale, în care nu găsești nici un dram de marxism. Susținînd și dezvoltînd proiectul bolșevic de rezoluție prezentat la congres, Lenin a făcut o apreciere a tuturor partidelor neproletare din Rusia și a formulat tactica bolșevică față de ele.

Lenin considera că împotriva partidelor ultrareacționare, a partidelor moșierimii și ale marii burghezii trebuie dusă o luptă necruțătoare. Cît despre cadeți — partidul burgheziei liberale monarhiste —, Lenin a insistat ca în lupta împotriva acestui partid să fie în permanență demascate democratismul fals și iluziile lui constituționaliste, să nu se îngăduie cadeților să ducă după ei mica burghezie revoluționară. Față de partidele narodnice sau trudovice, Lenin susținea tactica eliberării lor de sub influența cadeților, considerînd că se pot duce acțiuni comune cu aceste partide ; dar acțiunile comune trebuiau să excludă orice posibilitate de abateri de la programul și tactica social-democrației revoluționare,

www.dacoromanica.ro

slujind numai scopurilor asaltului comun atît împotriva reacțiunii cît și împotriva burgheziei liberale trădătoare.

Pentru partid, perioada dintre sfîrșitul anului 1904 și sfîrșitul anului 1905 a fost, după cum o definește Lenin, un an în care s-au conturat istoricește problemele controversate și aprecierea generală a acestor probleme. Perioada de un an și jumătate de revoluție (sfîrșitul anului 1905 — jumătatea anului 1907) a fost un examen la care au fost supuse aceste probleme controversate din punct de vedere al politicii practice. „Acest examen a arătat în practică că politica de sprijinire a liberalismului a suferit un fiasco total și a avut ca rezultat recunoașterea faptului că singura politică revoluționară a proletariatului în revoluția burgheză este : să lupte pentru a duce revoluția pînă la capăt, alăturîndu-și țărănimea democratică împotriva liberalismului trădător" (pag. 399—400).

În cuvîntarea la raportul de activitate al fracțiunii social-democrate și în cuvîntarea la raportul de activitate al C.C., Lenin a demascat poziția capitulardă a menșevicilor, acuzîndu-i de servilism în fața burgheziei liberale și calificînd comportarea lor în Dumă drept un jalnic politicianism.

Congresul a adoptat rezoluțiile bolșevice în problema atitudinii față de partidele burgheze, cu privire la Duma de stat, în legătură cu raportul de activitate al fracțiunii social-democrate din Dumă, cu privire la „congresul muncitoresc", la sindicate, a introdus în statutul partidului modificări în spirit bolșevic. Lupta dusă de Lenin împotriva menșevicilor în ajunul și în timpul congresului, care a asigurat victoria în cadrul lui a liniei revoluționare, reprezintă un model de politică principială, o pildă de luptă hotărîtă pentru păstrarea politicii independente de clasă a proletariatului. Congresul al V-lea (de la Londra) a confirmat justețea liniei bolșevice în revoluție și sprijinul de care se bucură această linie în rîndurile celei mai mari părți a muncitorilor conștienți.

Lupta împotriva menșevicilor a intrat într-o nouă fază. La sfîrșitul lucrărilor congresului a avut loc o consfătuire, în cadrul căreia bolșevicii au creat un nou organ de conducere — Centrul bolșevic — în frunte cu Lenin. Cen-

www.dacoromanica.ro

trul bolşevic trebuia să asigure aplicarea liniei consecvent-revoluţionare în spiritul hotărîrilor congresului.

După încheierea Congresului al V-lea al partidului, Lenin a luat parte la lucrările Congresului al II-lea al Social-democraţiei din Ţinutul leton, care a avut loc la Londra la 21—25 mai (3—7 iunie) 1907. În şedinţa de seară din 24 mai (6 iunie), el a prezentat un raport asupra sarcinilor proletariatului în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice. Rezoluţia „Cu privire la sarcinile proletariatului în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice“ (vezi volumul de faţă, pag. 378—379), care a fost propusă de Lenin şi a fost anexată, fără să fie discutată, la procesele-verbale ale congresului, a apărut la 7 iulie 1907 în ziarul „Zihna“ nr. 78. În limba rusă această rezoluţie se publică pentru prima oară.

În volumul al cincisprezecelea a fost inclusă „Prefaţa la traducerea rusă a cărţii «Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii»“, apărută în 1907 în ediţia P. Dauge. Apariţia acestei cărţi a avut o mare însemnătate : cititorilor ruşi li s-a oferit pentru prima oară posibilitatea să cunoască o serie de scrisori importante ale lui Marx şi Engels. În „Prefaţă“, Lenin subliniază pasajele din această corespondenţă care prezintă o importanţă deosebită din punctul de vedere al elaborării tacticii partidului proletar. Totodată el pune social-democraţii în gardă împotriva aplicării recomandărilor date de Marx şi Engels fără a studia condiţiile istorice concrete şi particularităţile mişcării muncitoreşti din diferite ţări, insistă asupra lămuririi metodei marxismului, subliniind că marxismul nu este o dogmă rigidă, ci o călăuză în acţiune.

Urmărind aprecierile făcute de Marx şi Engels asupra celor două curente din cadrul socialismului — sectarism în socialismul anglo-american şi reformism în cel german —, Lenin subliniază că Marx şi Engels au dus de-a lungul deceniilor o luptă sistematică şi perseverentă atît împotriva unuia cît şi a celuilalt, acordînd atenţie îndeosebi luptei împotriva oportunismului din rîndurile social-democraţiei germane şi combătînd prin toate mijloacele filistinismul intelectual şi spiritul mic-burghez din rîndurile socialismu-

www.dacoromanica.ro

lui. Lenin atrage atenția partidului asupra faptului că în momentul de față, cînd în rîndurile mișcării muncitorești internaționale au apărut simptome grave de profunde frămîntări și de oscilări, cînd extremismele oportunismului și ale „idiotismului parlamentar" au dat naștere extremismelor contrare, ale sindicalismului revoluționar, studierea liniei generale a „amendamentelor" aduse de Marx și Engels socialismului anglo-american și celui german capătă o importanță excepțională. Lenin folosește critica adusă de Marx și Engels oportunismului și reformismului, îndreptînd tăișul ei împotriva menșevicilor, care personificau oportunismul în rîndurile social-democrației din Rusia. Moștenirea lăsată de Marx și Engels trebuia să constituie o armă neprețuită pentru lupta împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească din Rusia, luptă împotriva minciunii filistinismului burghez și împotriva prostirii maselor.

Volumul al cincisprezecelea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin este ultimul în care sînt incluse lucrările referitoare la perioada primei revoluții burghezo-democratice ruse din 1905—1907. După lovitura de stat de la 3 iunie a început o perioadă nouă, una dintre cele mai grele pentru partid — perioada reacțiunii stolîpiniste.

Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

PROIECTE DE REZOLUŢII PENTRU CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. [1]

Scris la 15—18 februarie (28 februarie—3 martie) 1907

Publicat la 4 martie 1907 în ziarul „Proletarii" nr. 14

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

1. CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL AL REVOLUŢIEI DEMOCRATICE

Avînd în vedere :

1) că criza economică prin care trece Rusia nu prezintă nici un indiciu că s-ar lichida curînd, ci se prelungeşte într-una, continuînd să provoace în proporţii uriaşe şomaj la oraşe şi foamete la sate ;

2) că din această cauză se ascute lupta de clasă dintre proletariat şi burghezie, lupta dintre moşieri şi ţărănime, precum şi dintre burghezia de la sate, coruptă de guvern, şi sărăcimea satelor ;

3) că istoria politică a Rusiei pe perioada anului care a trecut, începînd cu Duma întîi [2] şi terminînd cu noile alegeri, vădeşte o creştere rapidă a conştiinţei tuturor claselor, creştere care îşi găseşte expresia în faptul că partidele extremiste s-au întărit, că iluziile constituţionaliste sînt în declin, iar „centrul", adică partidul burghezo-liberal al cadeţilor [3], care tinde să pună capăt revoluţiei prin concesii acceptabile pentru moşierii ultrareacţionari şi pentru absolutism, a slăbit ;

4) că politica partidului cadet, orientată spre acest scop, duce la o eliberare cu totul neînsemnată a forţelor de producţie ale societăţii burgheze, la satisfacerea principalelor nevoi ale proletariatului şi ale maselor ţărănimii într-o măsură cu totul insuficientă şi la necesitatea unei permanente reprimări prin violenţă a acestor mase ; —

avînd în vedere toate acestea, consfătuirea consideră :

1) că criza politică care se desfăşoară sub ochii noştri nu este o criză constituţională, ci o criză revoluţionară, care

www.dacoromanica.ro

duce la o luptă directă a maselor proletariatului şi ale ţărănimii împotriva absolutismului ;

2) că, în consecinţă, apropiata campanie de alegeri pentru Dumă trebuie considerată şi folosită ca un simplu episod al luptei revoluţionare duse de popor pentru putere ;

3) că social-democraţia, fiind partidul clasei înaintate, în nici un caz nu poate să sprijine în prezent politica cadetă în general şi un guvern cadet în special. Social-democraţia trebuie să depună toate eforturile pentru a dezvălui maselor caracterul trădător al acestei politici ; pentru a le explica sarcinile revoluţionare care le stau în faţă ; pentru a le demonstra că concesiile absolutismului se pot transforma dintr-un instrument de înşelăciune şi pervertire într-un instrument de dezvoltare a revoluţiei numai dacă masele vor avea un înalt nivel de conştiinţă şi o organizare puternică.

2. CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE

Avînd în vedere :

1) că în faţa social-democraţiei se pune astăzi deosebit de imperios sarcina de a defini conţinutul de clasă al diverselor partide neproletare, de a stabili raportul existent în momentul de faţă între clase şi de a-şi preciza, în funcţie de aceasta, atitudinea faţă de celelalte partide ;

2) că social-democraţia a considerat întotdeauna că e necesar să sprijine orice mişcare opoziţionistă şi revoluţionară îndreptată împotriva ordinii sociale şi politice existente în Rusia ;

3) că datoria social-democraţiei este de a face totul pentru ca proletariatul să-şi îndeplinească rolul de conducător în revoluţia burghezo-democratică, —

avînd în vedere toate acestea, consfătuirea consideră :

1) că partidele ultrareacţionare (Uniunea poporului rus [4], monarhiştii, Consiliul nobilimii unite [5] etc.) acţionează tot mai hotărît şi mai vădit ca o organizaţie de clasă a moşierilor iobăgişti, că în mod tot mai nerușinat smulg cuceririle revoluţiei din mîinile poporului şi, prin aceasta, provoacă o inevitabilă ascuţire a luptei revoluţionare ; social-de-

www.dacoromanica.ro

mocrația trebuie să demaşte legătura foarte strînsă care există între aceste partide, pe de o parte, şi ţarism şi interesele marii proprietăți funciare feudale, pe de altă parte, şi să explice necesitatea unei lupte intransigente pentru lichidarea totală a acestor rămăşiţe ale barbariei ;

2) că partide cum sînt Uniunea 17 octombrie [6], partidul industriaşilor şi comercianților [7], în parte partidul înnoirii paşnice [8] etc. constituie organizații de clasă ale unei părți a moşierimii şi mai cu seamă ale marii burghezii industriale şi comerciale, care n-au perfectat încă tranzacția definitivă privind împărțirea puterii cu birocrația absolutistă pe baza unei constituții cenzitare şi cît se poate de antidemocratice, dar care au şi trecut cu totul de partea contrarevoluției şi sprijină în mod vădit guvernul * ; social-democrația [folosind în scopul dezvoltării revoluției ciocnirile dintre aceste partide şi absolutismul ultrareacționar] trebuie [totodată] să ducă lupta cea mai necruțătoare împotriva acestor partide ;

3) că partidele burgheziei monarhiste-liberale şi cel mai important dintre aceste partide — cadeții — încă de pe acum s-au îndepărtat în mod vădit de revoluție şi urmăresc să-i pună capăt printr-o tranzacție cu contrarevoluția ; că baza economică a acestor partide o formează o parte din moşierii mijlocii şi din burghezia mijlocie, şi îndeosebi intelectualitatea burgheză, în timp ce o parte din mica burghezie democratică de la oraşe şi de la sate mai urmează aceste partide numai în virtutea tradițiilor şi fiind pur şi simplu înşelată de liberali ; că idealul acestor partide nu depăşeşte cadrul unei societăți burgheze organizate, ocrotite de monarhie, de poliție, de sistemul bicameral, de armata permanentă etc. împotriva tentativelor proletariatului ; social-democrația trebuie să folosească activitatea acestor partide în interesul educării politice a poporului, opunînd frazeologiei lor ipocrit-democratice democratismul consecvent al proletariatului, demascînd iluziile constituționaliste răspîndite de ele şi ducînd o luptă necruțătoare împotriva hegemoniei lor asupra micii burghezii democratice ;

* Varianta propusă de minoritate : „...burghezia care a şi trecut cu totul de partea contrarevoluției, care sprijină în mod vădit guvernul şi care îşi pune ca sarcină realizarea unei constituții cenzitare şi cît se poate de antidemocratice".

www.dacoromanica.ro

4) că partidele narodnice sau trudovice (socialiştii-populişti [9], Grupul trudovic [10], socialiştii-revoluţionari [11]) exprimă într-un mod mai mult sau mai puţin fidel punctul de vedere şi interesele maselor largi ale ţărănimii şi ale micii burghezii de la oraşe, oscilînd între subordonarea faţă de hegemonia liberalilor şi lupta hotărîtă împotriva proprietăţii funciare moşiereşti şi a statului iobăgist ; aceste partide îmbracă sarcinile lor, în fond burghezo-democratice, în haina unei ideologii socialiste mai mult sau mai puţin nebuloase ; social-democraţia trebuie să demaşte fără încetare caracterul lor pseudosocialist şi să lupte împotriva tendinţei lor de a estompa opoziţia de clasă dintre proletar şi micul proprietar, iar pe de altă parte să depună toate eforturile pentru a smulge aceste partide de sub influenţa şi conducerea liberalilor, silindu-le să aleagă între politica cadeţilor şi politica proletariatului revoluţionar şi constrîngîndu-le în felul acesta să se situeze de partea social-democraţilor, împotriva ultrareacţionarilor şi împotriva cadeţilor ;

5) acţiunile în comun care decurg de aici trebuie să excludă cu desăvîrşire posibilitatea abaterilor de orice fel de la programul şi tactica social-democrată, urmărind numai un asalt comun îndreptat simultan împotriva reacţiunii şi împotriva burgheziei liberale trădătoare.

Notă. În parantezele drepte figurează cuvintele scoase de minoritate, care a prezentat varianta menţionată mai sus.

3. CU PRIVIRE LA TACTICA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI ÎN DUMA DE STAT

1) Tactica boicotării Dumei de stat, care a contribuit la aprecierea justă de către masele populare a faptului că această instituţie este lipsită de putere şi nu are un rol independent, şi-a găsit o deplină justificare în comedia activităţii legislative a primei Dume de stat şi în dizolvarea ei ;

2) dar comportarea contrarevoluţionară a burgheziei şi tactica conciliatoristă a liberalismului rus au împiedicat succesul nemijlocit al boicotului şi au silit proletariatul să primească lupta împotriva contrarevoluţiei moşiereşti şi

www.dacoromanica.ro

burgheze și în cadrul campaniei de alegeri pentru Dumă ;

3) social-democrația trebuie să ducă această luptă în afara Dumei și în cadrul Dumei în vederea dezvoltării conștiinței de clasă a proletariatului, a întăririi și extinderii organizării sale, a demascării continue a iluziilor constituționaliste în fața întregului popor și în vederea dezvoltării revoluției ;

4) în apropiata campanie de alegeri pentru Dumă, sarcinile politice imediate ale social-democrației sînt : 1) să explice poporului că Duma este cu totul inaptă de a servi ca mijloc de înfăptuire a revendicărilor proletariatului și ale micii burghezii revoluționare, și mai ales ale țărănimii, 2) să explice poporului că, atîta timp cît puterea reală rămîne în mîinile guvernului țarist, libertatea politică nu poate fi înfăptuită pe cale parlamentară, să-i explice necesitatea unei insurecții armate, a unui guvern revoluționar provizoriu și a unei adunări constituante alese pe baza votului universal, direct, egal și secret ;

5) pentru a-și îndeplini sarcinile socialiste fundamentale, precum și sarcinile politice imediate, social-democrația — partidul de clasă al proletariatului — trebuie să rămînă absolut independentă, trebuie să formeze în Dumă o fracțiune social-democrată de partid, și în nici un caz să nu-și contopească nici lozincile, nici tactica cu cele ale vreunui alt partid de opoziție sau ale vreunui alt partid revoluționar ;

6) în special în ceea ce privește activitatea social-democrației revoluționare în Dumă trebuie lămurite următoarele probleme, pe care în momentul de față le ridică întreaga desfășurare a vieții politice :

1) pe primul plan trebuie să se pună rolul critic, propagandistic, agitatoric și organizatoric al fracțiunii social-democrate din Dumă, care trebuie privită ca una dintre organizațiile noastre de partid. Acestor scopuri și nu unor scopuri nemijlocit „legislative" trebuie să le servească și proiectele de legi propuse de fracțiunea social-democrată din Dumă, îndeosebi în probleme cum sînt îmbunătățirea condițiilor de trai ale proletariatului și asigurarea libertății luptei de clasă a proletariatului, înlăturarea jugului moșieresc iobăgist la sate, ajutorarea țăranilor înfometați,

www.dacoromanica.ro

lupta împotriva şomajului, izbăvirea marinarilor şi a soldaţilor de regimul de silnicie care domneşte în cazărmi etc. ;

2) întrucît este în afară de orice îndoială că, atîta timp cît poporul revoluţionar nu va fi obţinut victoria decisivă, guvernul ţarist nu-şi va ceda poziţiile şi, de aceea, un conflict între Dumă şi guvern fiind inevitabil oricare ar fi tactica Dumei — în afară de cazul că Duma ar trăda interesele poporului, sacrificîndu-le sutelor negre —, fracţiunea social-democrată şi partidul social-democrat, ţinînd seama exclusiv de desfăşurarea crizei revoluţionare din afara Dumei, criză care se datoreşte condiţiilor obiective, nu trebuie nici să provoace conflicte inoportune, nici să preîntîmpine sau să amîne în mod artificial conflictul prin restrîngerea lozincilor lor, deoarece aceasta n-ar face decît să discrediteze social-democraţia în ochii maselor şi s-o rupă de lupta revoluţionară a proletariatului ;

3) dezvăluind esenţa burgheză a tuturor partidelor neproletare şi opunînd tuturor proiectelor lor de lege etc. pe ale ei proprii, social-democraţia trebuie de asemenea să ducă o luptă neîncetată împotriva hegemoniei cadete în mişcarea de eliberare, silind democraţia mic-burgheză să aleagă între democratismul făţarnic al cadeţilor şi democratismul consecvent al proletariatului.

4. CU PRIVIRE LA AGRAVAREA MIZERIEI ECONOMICE A MASELOR ŞI LA ASCUŢIREA LUPTEI LOR ECONOMICE

Avînd în vedere :

1) că o serie de fapte vădesc extrema agravare a mizeriei economice a proletariatului şi ascuţirea luptei lui economice (lock-out-ul din Polonia [12] ; mişcarea muncitorilor din Petersburg şi din Ivanovo-Voznesensk ridicaţi la luptă împotriva scumpetei mijloacelor de subzistenţă ; ampla mişcare grevistă din regiunea industrială Moscova ; semnalele de alarmă date de organele sindicatelor care cheamă pe muncitori să se pregătească pentru o luptă înverşunată etc.) ;

2) că, după toate indiciile, aceste diferite manifestări ale luptei economice se concentrează în aşa fel, încît sîntem

www.dacoromanica.ro

întemeiaţi să ne aşteptăm la o acţiune economică generală a maselor care va antrena pături mult mai largi ale proletariatului decît pînă acum ;

3) că întreaga istorie a revoluţiei ruse arată că toate avînturile puternice ale mişcării revoluţionare au luat naştere numai pe baza unor mişcări economice de masă de acest fel ; —

avînd în vedere toate acestea, consfătuirea consideră că

1) este necesar ca toate organizaţiile de partid să acorde întreaga lor atenţie acestui fenomen ; să se adune materiale mai complete şi să se pună această problemă pe ordinea de zi a Congresului al V-lea al partidului ;

2) este necesar să se concentreze un număr cît mai mare de forţe ale partidului în vederea agitaţiei economice în rîndurile maselor ;

3) este necesar să se ţină seama tocmai de această mişcare economică, considerînd-o principalul izvor şi o foarte importantă bază a întregii crize revoluţionare care se dezvoltă în Rusia.

5. CU PRIVIRE LA ORGANIZAŢIILE MUNCITOREŞTI FĂRĂ PARTID ÎN LEGĂTURĂ CU CURENTUL ANARHO-SINDICALIST DIN RÎNDURILE PROLETARIATULUI

Avînd în vedere :

1) că, în legătură cu agitaţia desfăşurată de tov. Akselrod pentru un congres muncitoresc fără partid [13], în cadrul P.M.S.D.R. s-a conturat un curent (Larin, Şceglo, Eli, Ivanovski, Mirov, publicaţia „Osvobojdenie truda“ [14] din Odesa) care urmăreşte desfiinţarea partidului muncitoresc social-democrat şi înlocuirea lui printr-o organizaţie politică fără partid a proletariatului ;

2) că, paralel cu aceasta, în rîndurile proletariatului se desfăşoară în afara partidului şi direct împotriva partidului o agitaţie anarho-sindicalistă care lansează aceeaşi lozincă a unui congres muncitoresc fără partid şi a unor organizaţii fără partid (publicaţia „Soiuznoe delo“ şi grupul său din Moscova, presa anarhistă din Odesa etc.) ;

www.dacoromanica.ro

3) că, în pofida rezoluţiei adoptate la Conferinţa generală din noiembrie a P.M.S.D.R. [15], se observă în rîndurile partidului nostru o serie de acţiuni dezorganizatoare care au drept scop crearea unor organizaţii fără partid ;

4) că, pe de altă parte, P.M.S.D.R. n-a renunţat niciodată să folosească în momente de avînt revoluţionar mai mare sau mai mic anumite organizaţii fără partid, ca, de pildă, sovietele de deputaţi ai muncitorilor, în vederea sporirii influenţei social-democraţiei în rîndurile clasei muncitoare şi în vederea întăririi mişcării muncitoreşti social-democrate (vezi rezoluţiile din septembrie ale Comitetelor din Petersburg şi Moscova cu privire la congresul muncitoresc în numerele 3 şi 4 ale ziarului „Proletarii“ [16]) ;

5) că, pe baza avîntului care începe, apare posibilitatea de a crea sau de a folosi în scopul dezvoltării social-democraţiei instituţii reprezentative fără partid ale clasei muncitoare, ca, de pildă, sovietele de deputaţi ai muncitorilor, consiliile de delegaţi ai muncitorilor etc., şi că totodată organizaţiile partidului social-democrat trebuie să aibă în vedere că, în condiţiile unei organizări juste, temeinice şi largi a muncii social-democrate în masele proletariatului, asemenea instituţii pot deveni în fapt de prisos ; —

avînd în vedere toate acestea, consfătuirea consideră

1) că este necesar să se ducă o luptă principială cît se poate de hotărîtă împotriva mişcării anarho-sindicaliste din rîndurile proletariatului şi împotriva ideilor akselrodiste şi lariniste din rîndurile social-democraţiei ;

2) că este necesar să se ducă o luptă cît se poate de hotărîtă împotriva tuturor încercărilor dezorganizatoare şi demagogice din cadrul P.M.S.D.R. de a slăbi organizaţia de partid sau de a o folosi în vederea înlocuirii social-democraţiei prin organizaţii politice fără partid ale proletariatului ;

3) că este admisibil, în caz de nevoie, ca organizaţiile partidului social-democrat să participe la activitatea unor organizaţii fără partid, cum sînt consiliile de delegaţi ai muncitorilor şi sovietele de deputaţi ai muncitorilor, şi la congresele reprezentanţilor lor, precum şi să creeze astfel

www.dacoromanica.ro

de organizații cu condiția ca acest lucru să se facă pe o bază strict partinică în scopul dezvoltării și întăririi partidului muncitoresc social-democrat;

4) că în scopul lărgirii și întăririi influenței social-democrației asupra maselor largi ale proletariatului trebuie, pe de o parte, să se intensifice munca în vederea organizării de sindicate și munca de propagandă și agitație social-democrată în rîndurile acestora, iar pe de altă parte pături tot mai largi ale clasei muncitoare să fie atrase în organizațiile de partid de tot felul.

www.dacoromanica.ro

TACTICA P.M.S.D.R. ÎN TIMPUL CAMPANIEI ELECTORALE

INTERVIU ACORDAT UNUI COLABORATOR AL ZIARULUI „L'HUMANITÉ" [17]
17 FEBRUARIE (2 MARTIE) 1907

Ultimul congres al social-democraţiei ruse, care a avut loc în aprilie 1906 la Stockholm [18], a hotărît că social-democraţii nu trebuie să încheie nici un fel de acorduri electorale cu partidele burgheze. Acest principiu a fost aplicat imediat în Siberia şi în Caucaz, cu prilejul alegerilor pentru Duma I. Oare acest principiu era valabil şi pentru Duma a II-a ? Bolşevicii spuneau că da, menşevicii că nu. Pentru rezolvarea acestei probleme, bolşevicii au cerut să fie convocat un congres extraordinar. La începutul lunii noiembrie s-a ţinut numai o conferinţă, la care au fost reprezentate toate organizaţiile de partid. Menşevicii împreună cu Bundul [19] au sprijinit propunerea de a se încheia un acord cu cadeţii în alegerile care se apropiau. Bolşevicii împreună cu letonii [20] şi cu polonezii [21] s-au pronunţat împotriva încheierii unui astfel de acord. Propunerea celor dintîi a întrunit 18 voturi, iar a celorlalţi — 14. Conferinţa a hotărît că organizaţiile locale trebuie să aibă latitudinea de a se pronunţa aşa cum cred de cuviinţă în această problemă. „La Petersburg să se procedeze la fel ca în celelalte localităţi", au cerut bolşevicii în mod expres menşevicilor.

Trebuie să se ia în consideraţie două lucruri : pe de o parte, că menşevicii, în pofida acestei denumiri a lor, deţin majoritatea în Comitetul Central al partidului, cu alte cuvinte, că ei sînt conducătorii politicii lui generale ; pe de altă parte, că bolşevicii deţin majoritatea în comitetele guberniale Petersburg şi Moscova. Avînd împotriva sa am-

www.dacoromanica.ro

bele capitale, Comitetul Central se află într-o situaţie grea şi umilitoare. Aşa se explică încercarea Comitetului Central de a promova cu orice preţ o politică menşevică la Petersburg şi la Moscova. În vederea alegerilor din Petersburg, el (C.C.) şi-a asumat riscul de a încălca autonomia locală, provocînd o sciziune de îndată ce s-a ivit un pretext [22].

Organizaţia din Petersburg încă nu ţinuse conferinţa gubernială, a cărei convocare fusese prevăzută de Conferinţa generală din noiembrie. De multă vreme ziarele liberale discutau cu aprindere problema tacticii electorale. Liberalii se temeau că socialiştii vor acţiona independent de ei şi vor organiza masele, fără ei şi împotriva lor, în jurul steagului revoluţionar. Ei tunau şi fulgerau împotriva bolşevicilor, atribuindu-le pe rînd calificativele de „sectari, dogmatici, blanquişti, anarhişti etc.", dar voiau să desfăşoare campania împreună cu celelalte partide revoluţionare, să prezinte o listă electorală comună. În mîinile lor se află cele mai mari ziare din Petersburg, şi de aceea nu le-a fost greu să se facă auziţi. Bolşevicii însă nu aveau la dispoziţia lor decît organul lor ilegal, „Proletarii", care apărea în străinătate şi numai de două ori pe lună.

Pe ascuns şi prin legături clandestine, Comitetul Central menşevic a informat pe cadeţi că tactica social-democraţilor depinde de el şi nu de comitetul gubernial bolşevic. Acest lucru a ieşit la iveală la conferinţa informativă la care au participat, în primele zile ale lunii ianuarie, reprezentanţi ai cadeţilor, ai socialiştilor-populişti, ai trudovicilor, ai socialiştilor-revoluţionari şi ai social-democraţilor [23]. Toţi s-au pronunţat pentru o listă comună. Toţi, în afară de delegatul comitetului gubernial, care după consfătuire a declarat că comitetul va adopta o hotărîre abia după cîteva zile. Atunci a intervenit delegatul Comitetului Central : „Cel mai bine ar fi — a spus el — ca acordul să fie încheiat nu de organizaţie în ansamblu, ci de fiecare raion în parte (în Petersburg sînt 12 raioane). — Aud pentru prima oară o astfel de propunere ! — a răspuns delegatul comitetului gubernial. — Planul acesta este al Comitetului

www.dacoromanica.ro

Central ? — Nu, este ideea mea, răspunse delegatul Comitetului Central".

Unui om isteţ nu trebuie să-i dai mură-n gură. Cadeţii au înţeles. „Reci" (organul oficial al partidului cadet) [24], „Tovarişci" (organul cadeţilor de stînga, un fel de socialişti-millerandişti) [25], „Strana" (organul partidului reformelor democratice) [26] au declarat că menşevicii reprezintă partea înţeleaptă, partea exemplară, partea cumsecade a social-democraţiei, pe cînd bolşevicii sînt reprezentanţii barbariei. Ei împiedică socialismul să devină civilizat şi parlamentar ! Dar, în prezenţa lui Miliukov, conducătorul cadeţilor, ei au fost încunoştinţaţi că bolşevicii se vor prezenta în alegeri separat, fără ei.

Conferinţa organizaţiei Petersburg, la care urma să se rezolve problema tacticii electorale, a avut loc la 6 ianuarie. Au participat 39 de bolşevici şi 31 de menşevici. La început aceştia din urmă au contestat repartizarea mandatelor şi, deşi nu s-au încumetat să pretindă majoritatea, s-au servit de acest pretext pentru a părăsi conferinţa. Al doilea pretext : ei au cerut ca, potrivit recomandării de la 4 ianuarie a Comitetului Central în vederea rezolvării problemei tacticii electorale, organizaţia să se împartă în două : să fie convocată o conferinţă separată pentru oraşul Petersburg şi una pentru districtul Petersburg. Pentru cine cunoaşte organizaţia social-democrată din Petersburg, bazată în parte pe principiul locului de domiciliere, în parte pe principiul naţional (secţiile letonă, estonă) sau pe principiul profesional (secţia militară, secţia feroviarilor), aceasta însemna nu numai o încălcare a autonomiei organizaţiilor, dar, în unele privinţe, era în general lipsit de orice raţiune. De aceea conferinţa s-a pronunţat împotriva acestei propuneri, care, în plus, îi fusese făcută într-o formă imperativă şi care nu corespundea cîtuşi de puţin principiului ei.

Cei treizeci şi unu de delegaţi au părăsit adunarea, iar Comitetul Central a declarat că minoritatea este scutită de obligaţia de a se supune hotărîrii majorităţii. Aceasta n-a fost numai o sfidare, ci şi, pur şi simplu, o declaraţie de sciziune din partea Comitetului Central.

Cei treizeci şi unu de delegaţi şi-au creat un comitet aparte şi au participat la tratativele duse de cadeţi cu

www.dacoromanica.ro

blocul de stînga al trudovicilor, socialiştilor-populişti şi socialiştilor-revoluţionari, dar intrarea în scenă a unui nou personaj le-a stricat acest tîrg. La 4 ianuarie, „Novoe Vremea“ [27] a publicat un articol al octombristului Stolîpin, fratele ministrului. „Dacă cadeţii ar avea curajul s-o rupă definitiv cu grupurile revoluţionare şi să se situeze întru totul pe teren constituţional, partidul lor ar fi legalizat“, scria el. După cîteva zile (la 15 ianuarie), Miliukov l-a vizitat pe ministrul Stolîpin, iar a doua zi după această vizită toate ziarele cadete au publicat ştirea că cadeţii au rupt tratativele cu cei de stînga. Acest joc însă n-a fost de nici un folos pentru cadeţi ; ei n-au făcut decît să se compromită în mod serios şi fără să fi fost nevoie. Ei n-au putut să accepte condiţiile puse de Stolîpin.

Cît priveşte pe menşevici, şi ei s-au compromis în acelaşi timp la fel de serios şi tot fără să fi fost nevoie. La început, cu toată vizita făcută de Miliukov lui Stolîpin, ei şi-au continuat tratativele cu cadeţii şi cu grupurile de stînga. Conferinţa la care s-a produs ruptura şi la care ei n-au putut să ajungă la un acord în problema repartizării mandatelor de deputaţi a avut loc abia la 18 ianuarie [28]. Apoi, tot în acest răstimp, „Reci“ scria că cadeţii cedează menşevicilor, pentru a-i înlătura pe bolşevici, locul pe care-l promiseseră curiei muncitoreşti, iar menşevicii n-au protestat cîtuşi de puţin împotriva acestui mod neobişnuit de a negocia voturile muncitorilor. Mai mult ! Comitetul Central a continuat să se tîrguiască cu cadeţii, ceea ce însemna că sînt de acord cu condiţiile puse de ei. Acest fapt a stîrnit indignare în rîndurile muncitorilor ! Şi tot acest fapt m-a determinat pe mine să scriu broşura *„Făţărnicia celor treizeci şi unu de menşevici“* *, pentru care aceştia din urmă vor să mă cheme în faţa unei comisii de judecată a partidului.

După conferinţa de la 6 ianuarie, la care s-a produs sciziunea, bolşevicii spuneau : „Dacă cei de stînga, inclusiv menşevicii, vor încheia un bloc cu cadeţii, noi vom lupta singuri. Dacă tratativele lor se vor solda cu un eşec, le vom propune, la rîndul nostru, condiţiile unui acord, şi

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 321—332. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

dacă vor accepta aceste condiţii va însemna că acceptă principiul hegemoniei proletariatului".

Tratativele dintre cei de stînga şi cadeţi s-au soldat cu un eşec (conferinţa de la 18 ianuarie) ; aceasta a fost prima noastră victorie. Am propus condiţiile pentru crearea unui bloc de stînga care să nu accepte tranzacţii cu partidul cadet : la 25 ianuarie, toţi, în afară de menşevici, au acceptat condiţiile puse de noi. Aceasta a fost a doua victorie. Dintre cele şase locuri la Petersburg, noi am propus : două locuri curiei muncitoreşti, două social-democraţilor şi două celorlalte partide, fiind evident că curia muncitorească va alege doi social-democraţi. Mai rămîneau cincisprezece zile pînă la alegeri, cînd s-a produs un lucru la care cadeţii nu se aşteptau de loc : în afară de lista ultrareacţionară, de lista octombriştilor şi de cea a cadeţilor, a apărut şi lista blocului de stînga, pe care nu figurau nici cadeţi şi nici menşevici.

La conferinţele anterioare avute cu partidele de stînga, cadeţii le oferiseră două locuri, în timp ce acestea cereau trei. Cînd cadeţii au văzut că împotriva lor s-a constituit blocul nostru de stînga, s-au speriat şi au trecut pe lista lor numai trei candidaţi din partidul cadet. Celelalte trei locuri le-au oferit : unul profesorului Kovalevski (din partidul reformelor democratice), al doilea preotului Petrov (democrat creştin, un demagog foarte popular), iar al treilea muncitorilor. De altfel, această din urmă concesie ei au făcut-o numai pentru a preîntîmpina izbucnirea unei explozii de indignare în rîndurile poporului.

Cadeţii au avut succes în alegeri, dar trebuie să subliniem că blocul de stînga a întrunit 25% din numărul total al voturilor la Petersburg şi că a ieşit biruitor în raionul Vîborg. În multe raioane cadeţii au învins numai cu o slabă majoritate. În cinci raioane ar fi fost suficient ca noi să fi cîştigat încă 1 600 de voturi pentru ca victoria blocului de stînga să fie asigurată ; în raionul Kolomna n-au lipsit decît 99 de voturi. Victoria partidelor de stînga la Petersburg a fost, aşadar, împiedicată de menşevici ; cu toate acestea, în noua Dumă, stînga revoluţionară este în general mult mai puternică decît în Duma precedentă.

www.dacoromanica.ro

Noi am făcut o experienţă extrem de instructivă. În primul rînd, vedem că muncitorii din Petersburg persevereză în a rămîne bolşevici, ferm hotărîţi să apere autonomia organizaţiei lor împotriva tentativelor Comitetului Central. Apoi, acum ştim ce trebuie să credem despre pericolul ultrareacţionar, care a fost folosit ca argument pentru a justifica acordul cu cadeţii în primul stadiu al alegerilor. Acesta nu este decît o născocire menită să înşele partidele socialiste şi să pună pe cadeţi la adăpost de pericolul dinspre stînga. Deoarece „pentru cadeţi adevăratul pericol vine dinspre stînga", după cum a fost nevoit cîndva să recunoască ziarul „Reci". „Cine votează pentru cei de stînga face posibilă alegerea celor de dreapta", ne repetau într-una, săptămîni de-a rîndul, ziarele cadete. Această lozincă le-a furnizat mijlocul de a strecura îndoieli în inimile celor nehotărîţi. Prin campania lor îndrăzneaţă, ei au făcut ca la Moscova blocul de stînga să obţină mai puţine voturi (13%) decît la Petersburg, deoarece la Moscova noi nu dispuneam de nici un ziar. Dar ei n-au putut împiedica să iasă la iveală adevărul incontestabil că pericolul ultrareacţionar a fost o minciună şi un pretext. Şi la Moscova au fost patru liste, ca şi la Petersburg ; dar nici la Moscova şi nici la Petersburg alianţa dintre ultrareacţionari şi octombrişti n-a adus victoria partidelor de dreapta. Dispunem de cifre pe care, la nevoie, le putem prezenta.

Aşadar, menşevicii sînt liberi să ţină partea cadeţilor şi să-i slujească. Noi n-o să-i urmăm. Poporul n-o să-i urmeze. Cadeţii au o comportare care face masele să se radicalizeze tot mai mult. Dacă Miliukov îşi închipuie că, spunînd despre politica noastră că este „o politică de aventuri" şi calificînd steagul nostru drept o „cîrpă roşie", ne va face să rămînem fără adepţi, nu putem decît să-l poftim să continue debitarea unor astfel de absurdităţi, care pentru noi sînt foarte folositoare. Menşevicii cadetizanţi ar face mai bine să reflecteze asupra faptului că în uzinele din Petersburg în care înainte muncitorii fuseseră bolşevici au fost aleşi bolşevici şi de data aceasta, pe cînd în uzinele în care înainte muncitorii fuseseră menşevici şi unde propaganda fusese în cea mai mare parte făcută de menşevici... *au fost aleşi socialişti-revoluţionari !* Probabil că socialiş-

www.dacoromanica.ro

tii-revoluţionari au rămas ei înşişi foarte miraţi de numărul de voturi pe care l-au obţinut. Cît de recunoscători trebuie să fie ei oportunismului menşevicilor ! În ceea ce ne priveşte, aceste rezultate nu pot decît să ne întărească în convingerea că astăzi, mai mult ca oricînd, datoria noastră şi chezăşia succesului constă nu în a lucra mînă în mînă cu burghezia liberală, care vrea să pună capăt revoluţiei, ci cu ţărănimea democratică împotriva josniciei şi trădării burgheziei, care pe zi ce trece devine tot mai contrarevoluţionară. Cea mai bună politică a fost întotdeauna şi este şi acum politica revoluţionară făţişă, lupta înverşunată, absolut independentă, dusă sub steagul proletar, politică ce grupează încetul cu încetul în jurul nostru, alături de proletarii muncitori, masele fără număr ale ţărănimii democratice.

Publicat la 4 aprilie 1907
în ziarul „L'Humanité" nr. 1 082

Apărut pentru prima oară
în limba rusă în 1929—1930,
în Operele lui V. I. Lenin,
ediţia a 2-a şi a 3-a, vol. XI

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar
Tradus în limba rusă
din franceză

www.dacoromanica.ro

DESCHIDEREA DUMEI A II-a DE STAT [29]

Petersburg, 20 februarie 1907

Astăzi se întruneşte Duma a II-a [30]. În comparaţie cu Duma I, şi condiţiile în care este convocată, şi condiţiile externe şi interne în care au avut loc alegerile, şi condiţiile activităţii ei, toate sînt schimbate. Ar fi o greşeală vădită dacă ne-am aştepta la o simplă repetare a evenimentelor. Dar, pe de altă parte, în toate schimbările produse în anul politic care s-a scurs, atît de bogat în întorsături ale soartei, se observă o trăsătură fundamentală care arată că în general mişcarea s-a ridicat pe o treaptă superioară, mergînd în zigzag, dar mereu înainte.

Această trăsătură fundamentală poate fi exprimată pe scurt astfel : deplasarea spre dreapta a vîrfurilor, deplasarea spre stînga a păturilor de jos, accentuarea extremelor politice. Şi nu numai a extremelor politice, ci şi, în primul rînd, a celor economice-sociale. Ultimele evenimente din preajma convocării Dumei a II-a sînt deosebit de caracteristice prin aceea că, sub aparenţa imobilităţii vieţii politice la suprafaţă, se desfăşura procesul invizibil, imperceptibil, dar profund al creşterii conştiinţei de masă, atît a clasei muncitoare cît şi a păturilor largi ale ţărănimii.

Constituţia stării de asediu nu prea a suferit schimbări în anul care a trecut. Dar a avut loc o uriaşă deplasare politică a claselor. Să luăm sutele negre. La început erau formate mai ales dintr-un pumn de zbiri de la poliţie, pe care îi urma o mică parte a poporului de rînd, alcătuită din oameni complet înapoiaţi, prostiţi, uneori pur şi simplu ademeniţi cu băutură. Acum în fruntea partidelor ultra-

www.dacoromanica.ro

reacţionare se află consiliul nobilimii unite. Moşierii iobăgişti s-au unit şi în revoluţie au devenit pe deplin „conştienţi de ei". Partidele ultrareacţionare devin o organizaţie de clasă a acelora care trebuie să apere, printr-o luptă pe viaţă şi pe moarte, bunurile care sînt cele mai ameninţate de actuala revoluţie: marea proprietate funciară — această rămăşiţă a epocii iobăgiste —, privilegiile stărilor de sus, posibilitatea de a conduce treburile statului prin legături personale cu camarila etc.

Să-i luăm pe cadeţi. Dintre partidele vădit şi făţiş burgheze, partidul cadet era considerat, incontestabil, cel mai „progresist". Dar cît de mult s-a deplasat el spre dreapta! Oscilarea de anul trecut între reacţiune şi lupta populară a dispărut. Ceea ce manifestă el acum este ura directă împotriva acestei lupte populare, tendinţa proclamată cu cinism de a pune capăt revoluţiei, de a se potoli, de a ajunge la o înţelegere cu reacţiunea, de a începe înjghebarea „cuibuşorului" confortabil — pentru moşierul de tip capitalist şi pentru fabricant — al constituţiei monarhiste, constituţie îngustă cu caracter egoist de clasă, de o asprime necruţătoare faţă de toate masele populare.

Acum nu se mai poate repeta greşeala pe care mulţi o făceau spunînd că cadeţii se situează la stînga centrului, că linia care desparte partidele libertăţii de partidele reacţiunii trece la dreapta cadeţilor. Cadeţii reprezintă centrul, şi acest centru îşi aranjează tot mai făţiş tîrgul lui cu dreapta. Regruparea politică a claselor s-a manifestat în aceea că sprijinul cadeţilor îl constituie acum moşierul cu gospodărie capitalistă şi pătura largă a burgheziei, în timp ce păturile mic-burgheze, democratice, care se îndepărtează vădit de cadeţi, îi urmează numai în virtutea tradiţiei, a obişnuinţei, iar uneori fiindcă sînt pur şi simplu înşelate.

La sate se manifestă mai categoric şi mai vizibil lupta principală a revoluţiei actuale: lupta împotriva iobăgiei, împotriva latifundiilor moşiereşti. Ţăranul vede mai limpede decît micul burghez de la oraş nedemocratismul cadetului. Ţăranul s-a îndepărtat şi mai hotărît de cadet. Delegaţii ţărani au contribuit poate mai mult decît toţi

www.dacoromanica.ro

ceilalţi la înlăturarea cadeţilor din adunările electorale guberniale.

La oraşe, antagonismul dintre ţăran şi moşier — acest antagonism dintre libertatea poporului şi iobăgie, care este antagonismul cel mai adînc şi mai tipic pentru revoluţia burgheză — nu se pune pe primul plan. La oraşe, proletarul şi-a dat seama că există o altă opoziţie de interese, mult mai profundă, care a dat naştere mişcării socialiste. În ansamblu pe întreaga Rusie, curia muncitorească a ales aproape numai social-democraţi, puţini socialişti-revoluţionari şi un număr cu totul neînsemnat de membri ai altor partide. Dar şi în rîndurile democraţiei mic-burgheze de la oraşe cotitura maselor spre stînga, depărtarea lor de cadeţi, este neîndoielnică. Potrivit datelor publicate în ziarul „Recî" de d-l Smirnov, statistician cadet, în 22 de oraşe cu 153 000 de alegători, în faţa cărora s-au prezentat patru liste, monarhiştii au obţinut 17 000 de voturi, octombriştii 34 000, *blocul de stînga* 41 000, cadeţii 74 000. Chiar în prima bătălie electorală, cu toată forţa imensă a presei cotidiene cadete, a organizaţiei legale cadete, cu toate minciunile cadeţilor despre pericolul unui succes al ultrareacţionarilor, cu toate că cei de stînga se află în condiţii de ilegalitate, numărul de voturi smulse de la cadeţi a fost atît de mare, încît cotitura făcută de funcţionarul comercial, de micul funcţionar particular, de micul funcţionar de stat şi de chiriaşul sărac este evidentă. Încă o bătălie ca aceasta, şi cadeţii nu vor mai rezista. Democraţia de la oraşe i-a părăsit, îndreptîndu-se spre trudovici şi social-democraţi.

Împotriva ultrareacţionarului Consiliu al nobilimii unite, împotriva burgheziei liberale care s-a speriat de-a binelea şi a întors revoluţiei spatele, s-a mobilizat întregul proletariat, se mobilizează uriaşa masă a micii burghezii democratice, şi în special a ţărănimii.

Regruparea politică a claselor este atît de profundă, atît de amplă, atît de puternică, încît nici teroarea exercitată prin curţile marţiale, nici interpretările senatului [31], nici tertipurile de tot felul ale reacţiunii, nici torentele de minciuni cadete care inundau în exclusivitate toată presa cotidiană, nimic n-a putut împiedica reflectarea în Dumă a

www.dacoromanica.ro

acestei regrupări. Duma a doua este o dovadă a ascuţirii luptei profunde, conştiente, de masă dintre diferitele clase, luptă care s-a întărit din punct de vedere organizatoric.

Sarcina momentului este să înţelegem acest fapt esenţial, să ştim să legăm mai strîns diferite părţi ale Dumei de acest puternic sprijin de jos. Trebuie să ne îndreptăm privirile nu spre vîrfuri, nu spre guvern, ci în jos, spre popor. Nu amănuntelor legate de tehnica Dumei trebuie să li se acorde atenţie. Nu consideraţiile plate despre felul cum trebuie să te ascunzi mai bine, cum să-ţi ţii gura pentru a nu oferi un pretext care să servească la dizolvarea Dumei, pentru a nu-i supăra pe Stolîpin & Co., nu aceste consideraţii plate ale cadeţilor trebuie să-l preocupe pe democrat. Toată atenţia, toată forţa spirituală el trebuie să şi-o îndrepte spre întărirea curelei de transmisie ce leagă roata cea mare de jos, care a început să se învîrtească puternic, de mica rotiţă de sus.

Ca partid al clasei înaintate, social-democraţia trebuie, acum mai mult ca oricînd, să dea dovadă de iniţiativă, ridicîndu-se cu toată puterea şi spunîndu-şi cuvîntul în mod de sine stătător, cu hotărîre şi curaj. În numele sarcinilor socialiste şi al sarcinilor cu caracter pur de clasă ale proletariatului, ea trebuie să se manifeste ca avangardă a întregii democraţii. Trebuie să ne delimităm de toate păturile mic-burgheze, dar nu pentru a ne închide într-o izolare, chipurile, mîndră (în realitate aceasta ar însemna să-i ajutăm pe burghezii liberali, să ne tîrîm în coada lor), ci pentru a ne debarasa de orice oscilări, de orice inconsecvenţe şi pentru a putea *duce după noi* ţărănimea democrată.

Să smulgem de sub hegemonia liberalilor rămăşiţele democraţiei, să ducem democraţia după noi, s-o învăţăm să se sprijine pe popor, să se unească cu masele, să desfăşurăm mai larg steagul nostru în faţa întregii clase muncitoare, în faţa întregii mase a ţărănimii ruinate şi înfometate, iată prima sarcină cu care păşeşte social-democraţia în Duma a II-a.

„Novîi Luci" nr. 1
din 20 februarie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

Российская Социалдемократическая Рабочая Партія.

Пролетарии всѣхъ странъ, соединяйтесь!

РАБОЧІЙ

Газета Охтенск. и Самсон. подрайоновъ Выборгскаго района.

№ 2. | пятница, 23 Февраля 1907г. | Цѣна 1 к.

Товарищи-рабочіе!

День созыва второй Госуд Думы наставъ Сознательный пролетаріатъ никогда не вѣрилъ въ то чтобы можно было добиться воли народу, земли крестьянству путемъ посылки депутатовъ въ нашу управляющему шайкой черносотенныхъ насильниковъ Сознательный пролетаріатъ бойкотировалъ Думу, чтобы предупредить темные крестьянскіе массы, которыя вѣрили въ Думу и помогъ съ первой Думой, языкомъ правительства имѣвъ ее предложеніями, ея разгонъ показали, что сознательный пролетаріатъ былъ правъ,— показали, что мирнымъ путемъ на почвѣ законовъ царемъ изданныхъ и черносотенцами оберегаемыхъ, нельзя добиться свободы.

Во вторую Думу соціалдемократіи совѣтовала народу посылать не хозяевъ а борцовъ Вѣрили мирнымъ путь подорвана у народа Это видно изъ того, что партіи либераловъ проповѣдующая мирный путь, кадеты, потерпѣли крушеніе на выборахъ Эта партія либеральныхъ помѣщиковъ и буржуазныхъ адвокатовъ, пытающаяся примирить черносотенное самодержавіе съ народной свободой, вызвать во вторую Думу ослабленной Успѣлись черносотенцы которые провели изъ числа депутатовъ всѣхъ.

Но еще гораздо болѣе усилились тѣ, кто болѣе или менѣе рѣшительно и послѣдовательно стоятъ не за мирный путь, а за революціонную борьбу

Вторая Дума—дѣтище первой Думы. Во второй Думѣ гораздо больше соціалдемократовъ и болѣе революціонныхъ демократовъ (т-р и часть трудовиковъ) Первая Дума была Думой надеждъ на мирный путь. Вторая Дума —Дума острой борьбы между черносотенными царскими правительствомъ и представителями массы, массы пролетаріевъ сознательно добивающимися свободы ради борьбы за соціализмъ — массы крестьянства, стихійно поднимающагося противъ крѣпостниковъ помѣщиковъ

Выборы новой Думы показали, что не смотря на всѣ преслѣдованія и запреты разгромъ и разбитъ революціонное сознаніе въ широкихъ народныхъ массахъ Близится новая революціонная волна, новый революціонный бой напрядая за свободу

Этотъ бой будетъ дань не въ Думѣ Этотъ бой рѣшитъ возстаніе пролетаріата крестьянства и сознательной части войска Этотъ бой назначается на часъ всѣмъ ходомъ событій, всѣмъ ходомъ стихійнаго ростъ и части Думы съ правыми трудовиками и кадетами.

Будьте же готовы, рабочіе къ серьезнымъ событіямъ Не тратьте своихъ силъ помилуйте Имѣть не надо ускорять развязки пусть царь и его черносотенные слуги нападаютъ первые Имъ придется нападать на народъ разгонять Думу, отмѣнять избирательный законъ начинать ряду на силой чтобы развязаться съ новой Думой.

Пусть насильники начинаютъ Пролетаріатъ долженъ стойко, твердо, выдержанно готовиться болѣе и болѣе широкія массы народа къ великому, отчаянному бою за свободу Товарищи рабочіе! Мы пережили первый великій схватки революціи 9 іюля 1905г, октябрьскую стачку, декабрьское возстаніе. Мы будемъ вновь собирать новыя силы для новаго еще болѣе грознаго, рѣшительнаго выступленія когда разгорится костеръ лѣвой Думы во всероссійскій пожаръ Нужно всѣ силы собрать и сосредоточить для грядущаго рѣшительнаго сраженія.

Помните, товарищи, что вторая Дума нами объявлена ведетъ къ борьбѣ къ возстанію Не растрачивайте своихъ силъ на пустяки

Да здравствуетъ всенародное возстаніе за свободу!

Да здравствуетъ революція!

Да здравствуетъ международная революціонная соціалдемократія!

Н Ленинъ.

ПИСЬМА РАБОЧИХЪ

Заводъ Крейтона.

(Окончаніе.)

Къ господину фабриканту въ кузнечной мастерской должны удалять. Литература тутъ изворачивается, особенно плохая, и приказчикъ называетъ кузнецовъ господами «старый хрычъ». Организованныхъ въ этой мастерской только одинъ человѣкъ. Мастеръ, окончивъ известнаго просвѣтителя Ушакова, вполнѣ сознательно защищаетъ свою фамилію собственными поведеніемъ.

Передъ выборами во городской думы черносотенцы и кадетскія приказчики и библіотеки въ большомъ количествѣ получаются нѣкоторыми фабрикантами, которые, принося ихъ на заводъ, желаютъ подъ видомъ этихъ книжонокъ ихъ пропихнуть.

Prima pagină a ziarului „Rabocii" nr. 2 din 23 februarie 1907, cu un articol de fond scris de V. I. Lenin

Mieşorat

www.dacoromanica.ro

DUMA A II-A ŞI SARCINILE PROLETARIATULUI [32]

Tovarăşi muncitori !

Ziua întrunirii Dumei a II-a de stat a sosit. Proletariatul conştient n-a crezut niciodată că se poate obţine libertate pentru popor şi pămînt pentru ţărănime trimiţînd jălbari la ţar, care se află în fruntea haitei de asupritori pogromişti. Proletariatul conştient a boicotat Duma pentru a pune în gardă masele ţărăneşti înapoiate care credeau în Dumă. Şi experienţa cu Duma I, faptul că guvernul şi-a bătut joc de propunerile ei, dizolvarea ei, toate acestea au dovedit că proletariatul conştient a avut dreptate, au dovedit că pe cale paşnică, pe baza legilor emise de ţar şi păzite de ultrareacţionari, nu se poate obţine libertatea.

Social-democraţia a sfătuit poporul să trimită în Duma a II-a nu jălbari, ci luptători. Încrederea poporului în calea paşnică a fost subminată. O dovadă în acest sens este înfrîngerea suferită în alegeri de cadeţi, partidul liberalilor, care propovăduieşte calea paşnică. Acest partid al moşierilor liberali şi al avocaţilor burghezi, care încearcă să împace absolutismul pogromist cu libertatea poporului, intră slăbit în Duma a II-a. S-au întărit ultrareacţionarii, din rîndul cărora au fost aleşi cîteva zeci de deputaţi. Dar şi mai mult s-au întărit cei de stînga, adică cei care se situează într-un mod mai mult sau mai puţin hotărît şi consecvent pe poziţiile luptei revoluţionare şi nu pe poziţiile căii paşnice.

www.dacoromanica.ro

Duma a II-a este mai de stînga decît Duma I. În Duma a II-a sînt mult mai mulţi social-democraţi şi mai mulţi democraţi revoluţionari (socialişti-revoluţionari şi o parte din trudovici). Duma I a fost Duma speranţelor într-o cale paşnică. Duma a II-a este Duma luptei înverşunate dintre guvernul ţarist ultrareacţionar şi reprezentanţii masei : ai masei proletarilor care luptă în mod conştient pentru a obţine libertatea în vederea luptei pentru socialism, ai masei ţărănimii care se ridică spontan împotriva moşierilor iobăgişti.

Alegerile pentru noua Dumă au arătat că, în pofida tuturor persecuţiilor şi interdicţiilor, în rîndurile maselor largi populare creşte şi se întăreşte conştiinţa revoluţionară. Se apropie un nou val revoluţionar, o nouă bătălie revoluţionară a poporului pentru libertate.

Această bătălie se va da în afara Dumei. Insurecţia proletariatului, a ţărănimii şi a părţii conştiente din armată va depinde de rezultatul acestei bătălii. Tot mersul evenimentelor, întreaga desfăşurare a ciocnirilor dintre stînga din Dumă, de o parte, şi guvern şi cadeţi, de altă parte, ne apropie de această bătălie.

Muncitori, fiţi pregătiţi pentru evenimente importante. Nu vă irosiţi zadarnic forţele. Nu e nevoie să grăbim deznodămîntul : lăsaţi-l pe ţar şi pe slugile lui ultrareacţionare să atace primii. Ei vor fi nevoiţi să atace poporul, să dizolve Duma, să abroge legea electorală, să pornească la o serie de silnicii pentru a se descotorisi de noua Dumă.

Să înceapă asupritorii. Proletariatul trebuie să pregătească cu dîrzenie, cu fermitate şi consecvenţă mase populare tot mai largi în vederea marii, înverşunatei bătălii pentru libertate. Tovarăşi muncitori ! Am trecut prin primele bătălii mari ale revoluţiei : 9 ianuarie 1905 [33], greva din octombrie [34], insurecţia din decembrie [35]. Să adunăm iarăşi forţe noi în vederea unei bătălii noi, şi mai înverşunate, şi mai hotărîte, cînd focul aprins în Duma de stînga se va transforma într-un incendiu care va cuprinde întreaga Rusie. Trebuie să adunăm şi să concentrăm toate forţele pentru viitoarea bătălie hotărîtoare.

www.dacoromanica.ro

Ţineţi minte, tovarăşi, că Duma a II-a duce în mod inevitabil la luptă, la insurecţie. Nu vă irosiţi forţele în lucruri mărunte.

Trăiască insurecţia întregului popor pentru libertate!
Trăiască revoluţia!
Trăiască social-democraţia revoluţionară internaţională!

Scris la 20 februarie (5 martie) 1907

Publicat la 23 februarie 1907 în ziarul „Rabocii" nr. 2 Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAŢIA LUI STOLÎPIN

PROIECT DE APEL [10]

Deputaţii din Duma de stat care fac parte din Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia declară poporului şi propun Dumei să declare poporului următoarele :

Prin prim-ministrul său, d-l Stolîpin, guvernul a declarat reprezentanţilor poporului că intenţionează să ducă aceeaşi politică pe care a dus-o după dizolvarea Dumei I. Guvernul nu vrea să ţină seama de voinţa reprezentanţilor poporului. El cere reprezentanţilor poporului să se împace cu politica lui, să-l ajute să dezvolte, să perfecţioneze, să aplice cu mai multă precizie şi într-o măsură mai deplină această politică guvernamentală.

Ce reprezintă această politică a guvernului ?

Ea reprezintă apărarea intereselor unui mănunchi de mari moşieri, de curteni şi de demnitari, reprezintă apărarea dreptului lor de a exploata şi de a asupri poporul. Nici pămînt, nici libertate ! — iată ce declară poporului guvernul prin gura lui Stolîpin.

Ţăranii nu se pot aştepta din partea guvernului decît la apărarea intereselor moşierilor şi la o luptă cruntă şi necruţătoare împotriva năzuinţei ţăranilor spre lumină, spre libertate, spre îmbunătăţirea situaţiei lor, spre trecerea pămîntului în mîinile ţăranilor, spre eliberarea lor de robia grea, de viaţa lor de ocnă, de moarte lentă prin înfometare. Ţăranii nu se pot aştepta din partea guvernului decît la continuarea aceloraşi acte de violenţă în urma cărora ei au pierdut mii şi zeci de mii de oameni dintre cei mai buni, care au fost aruncaţi în închisori, deportaţi sau ucişi pen-

www.dacoromanica.ro

tru curajoasa lor luptă împotriva samavolniciei funcţionarilor şi a asupririi moşiereşti. Să corupă prin bacşişuri neînsemnate o minoritate infimă de lipitori ale satului şi de chiaburi, să-i ajute să jecmănească satul ruinat drept răsplată pentru ajutorul acordat de ei guvernului absolutist, aceasta este politica pe care intenţionează s-o ducă Stolîpin şi guvernul lui.

Muncitorii nu se pot aştepta din partea acestui guvern decît la acte de violenţă şi la asuprire. Ca şi pînă acum, în lupta pentru îmbunătăţirea situaţiei lor, muncitorii vor avea mîinile legate. Ca şi pînă acum, uniunile muncitoreşti vor continua să fie dizolvate, ziarele muncitoreşti vor continua să fie prigonite. Ca şi pînă acum, marii fabricanţi vor continua să se bucure de ajutorul şi de concursul guvernului în toate acţiunile al căror scop este asuprirea muncitorilor. Muncitorii nu se pot aştepta din partea guvernului la un ajutor care să le uşureze greaua lor situaţie provocată de şomaj, ci la înrăutăţirea şi la agravarea acestei situaţii. Ajutorul pe care guvernul îl dă clasei muncitoare îl constituie legile întocmite la consfătuirile fabricanţilor cu funcţionarii de poliţie. Muncitorii din Rusia au avut de mult prilejul să aprecieze această politică de „grijă" a guvernului pentru clasa muncitoare.

Soldaţii şi marinarii care şi-au vărsat sîngele în războiul împotriva Japoniei — război pus la cale de guvern pentru a satisface interesele prădalnice ale unui mănunchi de curteni —, soldaţii şi marinarii care şi-au vărsat sîngele în patrie în lupta pentru îmbunătăţirea vieţii lor, pentru desfiinţarea regimului de silnicie care domneşte în cazărmi, pentru ca şi soldatul să simtă că este om şi nu animal, — soldaţii şi marinarii nu se pot aştepta din partea guvernului decît la aceleaşi silnicii şi asuprire, la acelaşi tratament barbar şi la aceeaşi bucată de pîine uscată drept răsplată pentru reprimarea şi subjugarea fraţilor lor, muncitorii şi ţăranii, care luptă pentru libertate, care luptă ca să obţină pămînt pentru ţărani.

Declaraţia guvernului a arătat limpede că ceea ce doreşte guvernul nu este pacea, ci războiul împotriva poporului. Această declaraţie nu spune răspicat un lucru, dar deputaţii pe care poporul i-a trimis în Dumă şi care sînt

www.dacoromanica.ro

credincioşi intereselor lui trebuie să-l spună : guvernul nu spune răspicat că declaraţia lui înseamnă, în mod necesar şi inevitabil, hotărîrea de a dizolva Duma a II-a fără să-i dea nici măcar posibilitatea de a exprima voinţa poporului, de a expune nevoile ţăranilor, muncitorilor şi soldaţilor, nevoile tuturor oamenilor muncii, de a exprima tot ce populaţia, prin mandatul dat, i-a însărcinat pe deputaţi să spună atunci cînd i-a trimis în Dumă.

Partidul muncitoresc social-democrat a spus întotdeauna poporului că Duma nu este în stare să-i dea libertate şi pămînt. Deputaţii care apără în Dumă interesele clasei muncitoare şi ale ţărănimii sînt gata să-şi pună toate eforturile în slujba acestor interese, să ajute poporul spunînd adevărul în Dumă, explicînd milioanelor de oameni risipiţi în toate colţurile Rusiei ce politică dăunătoare şi antipopulară duce guvernul, ce cătuşe pregăteşte el poporului, ce legi şi măsuri refuză el să acorde poporului.

Dar deputaţii din Dumă capabili să ajute poporul, întreaga Dumă nu înseamnă nimic fără popor. Dacă Rusia a obţinut pentru o scurtă perioadă de timp libertăţi, oricît de modeste ar fi ele, dacă ea a obţinut o reprezentanţă naţională fie şi pentru o perioadă scurtă, toate acestea au fost cucerite numai prin lupta poporului, numai prin lupta plină de abnegaţie a clasei muncitoare, a ţărănimii, a soldaţilor şi marinarilor pentru libertate.

Încă o dată guvernul a declarat război poporului. Calea pe care a pornit el duce la dizolvarea Dumei a II-a, la abrogarea actualului drept de vot, la reintroducerea vechilor rînduieli ale vechiului absolutism rus.

Deputaţii clasei muncitoare aduc aceste lucruri la cunoştinţa întregului popor.

Scris între 20 şi 28 februarie (5 şi 13 martie) 1907

Publicat pentru prima oară în 1931 în „Culegeri din Lenin", vol. XVI

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

UN PRIM PAS IMPORTANT

Petersburg, 21 februarie 1907

Ieri ne-am exprimat speranţa că menşevicii, care în ziarul „Russkaia Jizn“ [37] spun cuvinte atît de frumoase despre independenţa social-democraţiei, vor duce o politică justă.

Alaltăseară a avut loc o adunare cadetă care a spulberat toate aceste speranţe...

Iată cum s-au petrecut lucrurile.

În după-amiaza zilei de 19 februarie a avut loc o adunare a fracţiunii social-democrate din Dumă. S-a făcut propunerea de a se participa la o consfătuire neoficială organizată de cadeţi. O parte din deputaţi s-au opus cu îndîrjire. Ei spuneau că este o ruşine pentru deputaţii clasei muncitoare să meargă la burghezii liberali care se tîrguiesc cu Stolîpin, că social-democraţii trebuie să ducă o politică proletară şi nu una cadetă, că ei nu trebuie să-l ducă pe ţăran la boierul liberal, că nu trebuie să ajute la crearea unui bloc „de stînga“ *cadet*. Menşevicii au reuşit să obţină ca propunerea lor să fie adoptată.

În seara zilei de 19 februarie a avut loc la locuinţa lui Dolgorukov o adunare la care au participat aproximativ 300 de membri ai Dumei din rîndurile „opoziţiei“ : cadeţi, *narodovişti* (naţionalişti burghezi ultrareacţionari polonezi) [38], toate partidele de stînga — trudovici, socialişti-revoluţionari şi... social-democraţi. O parte dintre deputaţii social-democraţi nu au participat la adunarea cadeţilor.

Ce s-a întîmplat la adunarea care a avut loc la acest cadet ?

www.dacoromanica.ro

La această adunare, toţi deputaţii de stînga, toţi democraţii, micii burghezi (populiştii, trudovicii, socialiştii-revoluţionari) şi toţi social-democraţii cadetizanţi *au semnat propunerile cadeţilor*. Potrivit relatărilor ziarului „Tovarişci", menşevicii au făcut rezerva formală că hotărîrea lor nu este definitivă, că mai trebuie să ceară avizul fracţiunii. Potrivit relatărilor ziarului „Reci" (organul central al cadeţilor), *nimeni* n-a avut nici un fel de rezerve.

Aşadar, social-democraţii, ca nişte robi credincioşi ai liberalilor, au acceptat în întregime planul acestora, au cedat majoritatea prezidiului (două locuri din trei) cadeţilor, au consimţit ca locul al treilea să fie luat de trudovici, *care în felul acesta rămîn legaţi de cadeţi*, au consimţit să nu explice poporului ce însemnătate politică are alegerea prezidiului, de ce este *obligatoriu* pentru fiecare cetăţean conştient să rezolve această chestiune din punctul de vedere al atitudinii partidului şi nu prin tranzacţii particulare, de culise.

Comportarea aceasta poate fi oare justificată prin teama că în Dumă ar putea fi ales un prezidiu ultrareacţionar? Nu. Noi încă ieri am arătat, în articolul tov. P. Orlovski, că, *oricum s-ar fi împărţit* voturile între cadeţi şi cei de stînga, ultrareacţionarii *nu puteau* să învingă.

Nu pericolul unei eventuale victorii a ultrareacţionarilor, ci dorinţa de a-i sluji pe liberali, iată ce determină *în realitate* politica menşevicilor.

Dar ce politică sînt datori să ducă social-democraţii? Ori să se abţină de la vot, în calitatea lor de socialişti care nu au nimic comun cu liberalii, cu aceşti trădători ai libertăţii şi exploatatori ai poporului, ori să ducă după ei, şi împotriva ultrareacţionarilor, şi împotriva liberalilor, mica burghezie democrată capabilă de luptă.

Prima politică este obligatorie pentru socialişti atunci cînd din punctul de vedere al luptei pentru democraţie nu mai există nici o deosebire esenţială între *toate* partidele burgheze. Aşa se întîmplă în Europa. Acolo nu este revoluţie. Toate partidele burgheze şi-au pierdut capacitatea de a lupta pentru democraţie şi luptă numai pentru interesele meschine, egoiste ale patronilor sau ale *micilor proprietari*. În aceste condiţii, social-democraţia este *singura* care apără

www.dacoromanica.ro

interesele democraţiei, dezvoltînd necontenit în faţa maselor concepţiile ei socialiste.

Cea de-a doua politică este obligatorie atunci cînd mai există încă condiţii pentru o revoluţie burghezo-democratică, cînd în afară de clasa muncitoare există anumite pături burgheze sau mic-burgheze capabile să lupte pentru democraţia necesară proletariatului.

În momentul de faţă, în Rusia este obligatorie cea de-a doua politică. Fără să dea nici un moment uitării propaganda şi agitaţia ei socialistă, organizarea proletarilor ca clasă, social-democraţia este datoare ca, *mergînd împreună*, de la caz la caz, cu mica burghezie democratică, *să lovească* şi în ultrareacţionari, şi în *liberali*.

Căci liberalii (cadeţii, narodoviştii (?), partidul reformelor democratice etc. etc.) au şi întors cu hotărîre spatele revoluţiei şi tratează cu absolutismul încheierea unui tîrg împotriva libertăţii poporului, libertate despre care ei trăncănesc, minţind cu bună-ştiinţă. Acum iese la iveală şi faptul că anul trecut cadeţii *au ajutat guvernul* să obţină din Franţa *două miliarde* pentru curţi marţiale şi execuţii, căci Clemenceau le-a spus în faţă cadeţilor : nu se va acorda nici un împrumut dacă partidul cadeţilor se va pronunţa în mod oficial împotriva împrumutului. Cadeţii au refuzat să se pronunţe împotriva împrumutului, de teamă ca nu cumva să-şi piardă situaţia de viitor *partid de guvernămînt !* Asupra Rusiei s-a tras nu numai cu mitralierele lui Trepov, ci şi cu ajutorul milioanelor cadeto-franceze.

Nu le este permis social-democraţilor revoluţionari să sprijine hegemonia cadeţilor. Iar faptul că s-au pronunţat împotriva participării la adunarea cadetă de la 19 februarie nu este suficient. Ei trebuie să ceară neapărat şi în mod categoric ca fracţiunea s-o rupă cu politica cadetizantă şi să ducă în Dumă în mod direct şi făţiş politica de sine stătătoare a proletariatului.

În problema prezidiului, social-democraţii ar fi trebuit să spună : noi nu vrem un prezidiu al nostru. Vom sprijini *în întregime* o listă compusă din deputaţi de stînga sau din trudovici *împotriva cadeţilor*, adică o listă în care toţi trei candidaţii la prezidiu să fie împotriva candidaţilor cadeţi, şi ne vom abţine dacă, în pofida avertismentelor noastre,

www.dacoromanica.ro

trudovicii se vor tîrî în coada cadeţilor. În orice caz, trebuia neapărat să se propună un candidat din rîndurile celor de stînga, chiar dacă nu ar fi avut şanse să fie ales; la primul scrutin, numărul de voturi obţinute de acesta ar fi arătat pe ce forţe pot conta social-democraţii în cazul unei lupte împotriva cadeţilor. Iar dacă cu acest prilej s-ar fi văzut că el a întrunit mai multe voturi decît cadetul, chiar dacă n-ar fi avut majoritatea absolută necesară pentru a fi ales, acest scrutin ar fi arătat limpede poporului că Duma nu este o Dumă cadetă, că cadetul *nu este totul* în Dumă.

Alegerea prezidiului nu este o chestiune neînsemnată. Este un prim pas, după care vor urma alţii. Zarurile au fost aruncate.

Ori o politică cadetizantă, şi atunci social-democraţii se transformă în fapt într-o anexă a liberalilor.

Ori politica social-democraţiei revoluţionare, şi atunci trebuie să începem nu prin a ne ploconi în faţa cadeţilor, ci prin a desfăşura deschis steagul *nostru*. Atunci nu trebuie să mergem la cadeţi. Atunci trebuie să chemăm democraţia mic-burgheză, şi mai ales democraţia ţărănească, la luptă şi împotriva ultrareacţionarilor, şi împotriva liberalilor.

„Novîi Luci" nr. 2
din 21 februarie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

AU OARE MENŞEVICII DREPTUL SĂ DUCĂ O POLITICĂ DE SPRIJINIRE A CADEŢILOR ?

Ce determină politica social-democraţiei ?

În ceea ce priveşte fondul — interesele de clasă ale proletariatului. În ceea ce priveşte forma — hotărîrile congreselor de partid.

Care sînt aceste hotărîri la noi ? În primul rînd, hotărîrile Congresului de unificare (de la Stockholm) al P.M.S.D.R. În al doilea rînd, hotărîrile Conferinţei generale din noiembrie a P.M.S.D.R., confirmate de C.C.

Ce *recomandă* social-democraţiei rezoluţia Congresului de la Stockholm cu privire la Duma de stat ?

... (punctul 1, a) „să tindă *să lărgească şi să ascută* aceste conflicte (şi anume conflictele care se ivesc atît între guvern şi Dumă *cît şi în cadrul Dumei însăşi)* pînă la un punct care să devină punctul de plecare pentru mişcări largi de masă îndreptate spre..." *etc.*

Duc oare menşevicii la îndeplinire această recomandare a congresului ? lărgesc, ascut ei conflictul dintre aripa stîngă din Dumă şi cadeţi în problema prezidiului ?

Nu, menşevicii încalcă hotărîrea congresului.

Mai departe, în aceeaşi rezoluţie congresul a recomandat : „...să-şi orienteze această intervenţie în aşa fel, încît aceste ciocniri care devin tot mai ascuţite : (a) *să dezvăluie în faţa masei* inconsecvenţa tuturor partidelor burgheze care îşi vor asuma în Dumă rolul de exponenţi ai voinţei populare şi (b) să facă *masa largă (a proletariatului, a ţărănimii şi a micii burghezii de la oraşe)* să înţeleagă *totala* incapacitate a Dumei" *etc.*

www.dacoromanica.ro

Prin urmare, menşevicii puteau, fără să se expună absolut nici unui risc şi chiar fără să părăsească terenul arhilegal, şi erau obligaţi să dezvăluie în faţa *masei*, adică să declare *deschis de la tribuna Dumei*, că prezidiul *cadet* este prezidiul unui partid care a întors revoluţiei spatele.

Ce a recomandat partidului rezoluţia Conferinţei generale din noiembrie a P.M.S.D.R., confirmată de Comitetul Central şi adoptată de 18 delegaţi menşevici ?

„În campania sa electorală, prezentîndu-se ca partid de clasă de sine stătător al proletariatului, P.M.S.D.R. *îşi propune*... 2) să explice maselor *caracterul iluzoriu al oricăror* speranţe că lupta pentru putere ar putea avea un deznodămînt *paşnic*.

...4) să ridice la un nivel mai înalt *activitatea* politică *a maselor* şi, organizînd *forţele revoluţiei* în afara Dumei *şi în cadrul ei*, să creeze condiţiile pentru transformarea acesteia într-un punct de sprijin al revoluţiei...".

Începînd din noiembrie 1906, menşevicii au evoluat în aşa măsură spre dreapta, încît au încălcat de la început propria lor hotărîre. Prin primul lor pas, ei *dezorganizează* „forţele revoluţiei" în cadrul Dumei, *întărind* în rîndurile maselor speranţele într-un deznodămînt paşnic, căci un prezidiu cadet ales de întreaga Dumă, fără a stîrni protestul celor de stînga, ar însemna *confirmarea* oficială de către social-democraţi, în numele întregului popor, a speranţelor pe care ei le consideră „iluzorii".

Cadeţii au întors, făţiş şi pe deplin, revoluţiei spatele. „Forţele revoluţiei" sînt cei de stînga, trudovicii, socialiştii-revoluţionari (burghezia revoluţionară) şi social-democraţii. Pentru a ajuta la organizarea şi nu la dezorganizarea „forţelor revoluţiei", *sîntem datori* să spunem maselor : social-democraţii sprijină un prezidiu de stînga, trudovic, împotriva cadeţilor. Dacă un prezidiu trudovic ar fi fost ales şi n-ar fi justificat speranţele pe care şi le-au pus în el democraţii, atunci prin acest lucru noi am fi demascat în faţa maselor mica burghezie democrată şi le-am fi întărit convingerea că singura clasă consecvent democrată este proletariatul.

www.dacoromanica.ro

Ce a spus Comitetul Central întregului partid și întregului popor cînd a început campania electorală ? În *platforma electorală* oficială a P.M.S.D.R. citim următoarele :

„...Cetățeni, în Dumă trebuie aleși oameni care *nu numai* că doresc libertate pentru Rusia, dar și caută *să ajute revoluția populară* să-și cucerească această libertate... Prima Dumă n-a făcut acest lucru. Majoritatea membrilor ei, condusă de partidul «libertății poporului», spera să obțină libertate și pămînt *cu ajutorul unor tratative pașnice* cu guvernul... Și de aceea în Dumă nu trebuie să fie aleși jălbari smeriți... Să-i alegeți, cetățeni, pe luptătorii pentru revoluție, care împreună cu voi vor continua marea operă începută în ianuarie, octombrie și decembrie anul trecut".

Ce cuvinte frumoase, mărețe, demne de proletariat ! Și ce păcat că pentru minoritate nu sînt decît vorbe *goale*.

Să condamni în platforma electorală a *partidului* majoritatea cadetă din Duma I și politica cadetă a acesteia, iar acum să ajuți la reînvierea *în mod artificial* a hegemoniei cadete într-o Dumă de stînga.

„Novîi Luci" nr. 3
din 22 februarie 1907

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ALEGERILE PENTRU DUMĂ ŞI TACTICA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE [39]

Rezultatul alegerilor pentru Dumă caracterizează diferitele clase şi forţa lor.

În Rusia, votul este *indirect* şi *inegal.* Ţăranii aleg mai întîi cîte un deseatidvornic * ; aceştia aleg din rîndurile lor împuterniciţi ai ţăranilor ; împuterniciţii aleg delegaţi ai ţăranilor, şi, în sfîrşit, aceşti delegaţi, împreună cu delegaţii celorlalte stări sociale, aleg deputaţii în Dumă. O procedură electorală corespunzătoare este prevăzută şi pentru curia proprietarilor funciari, pentru cea orăşenească şi pentru cea muncitorească, numărul de delegaţi care revine fiecăreia dintre aceste curii fiind stabilit prin lege în interesul şi în avantajul claselor de sus, în interesul moşierilor şi al burgheziei. În plus, nu numai partidele revoluţionare, ci şi cele opoziţioniste sînt supuse celor mai barbare şi mai ilegale represiuni poliţieneşti ; apoi, libertatea presei şi a întrunirilor este cu desăvîrşire inexistentă, se operează arestări samavolnice şi trimiteri arbitrare la urmă, în cea mai mare parte a Rusiei funcţionează curţile marţiale şi este în vigoare starea excepţională legată de funcţionarea lor.

Cum se face, totuşi, că în aceste condiţii Duma nou aleasă este mult mai opoziţionistă şi mai revoluţionară decît Duma I ?

Pentru a da un răspuns la această întrebare, trebuie să examinăm în primul rînd datele referitoare la repartizarea delegaţilor pe diferite partide, în legătură cu compoziţia politică, de partid, a Dumei a II-a, potrivit materialelor

* — reprezentant ales de zece gospodării, învestit cu dreptul de a vota în alegerile de împuterniciţi. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

publicate în organul cadet „Reci", care se referă la aproximativ 9/10 din numărul total al delegaţilor din Rusia europeană (cu excepţia Poloniei, Caucazului, Siberiei etc.). Luăm cele cinci grupuri politice principale, pentru că nu există date mai amănunţite cu privire la culoarea politică a delegaţilor. Primul grup îl formează *cei de dreapta.* Din acest grup fac parte aşa-numitele „sute negre" (monarhiştii, Uniunea poporului rus etc.), care sînt pentru revenirea la absolutismul deplin în forma lui pură, care îndeamnă la dezlănţuirea unei terori militare nestăvilite împotriva revoluţionarilor şi la asasinarea lor pe la spate — aşa cum a fost asasinat Gherţenştein, membru în Dumă —, care pun la cale „pogromuri" etc. Tot din acest grup fac parte aşa-numiţii „*octombrişti*" (aşa se numeşte în Rusia partidul marilor industriaşi), care îndată după manifestul ţarului de la 17 octombrie 1905 [40] s-au alăturat contrarevoluţiei şi în prezent sprijină guvernul prin toate mijloacele. În alegeri acest partid încheie adeseori blocuri cu monarhiştii.

Grupul al doilea îl formează *cei fără partid.* Vom vedea mai departe că numeroşi delegaţi şi deputaţi, mai ales din rîndurile ţărănimii, s-au camuflat sub această denumire, ca să nu fie supuşi la represiuni pentru convingerile lor revoluţionare.

Grupul al treilea îl formează *liberalii.* În fruntea partidelor liberale se află partidul constituţional-democrat (aşa-numitul partid „cadet"), sau partidul „libertăţii poporului". Acesta este partidul centrului în revoluţia rusă; el se situează între moşieri şi ţărani. Burghezia caută să împace aceste două clase. Atitudinea faţă de partidul burgheziei liberale — partidul cadet — constituie unul dintre cele mai importante puncte de divergenţă între cele două orientări din cadrul social-democraţiei ruse.

În Dumă se situează de partea liberalilor ruşi, nu din convingeri politice, ci din considerente oportuniste, şi „ultrareacţionarii" polonezi, partidul „narodovî democratî", care folosesc în Polonia toate mijloacele, inclusiv denunţurile, lock-out-urile şi asasinatele, în lupta lor împotriva proletariatului revoluţionar.

Grupul al patrulea îl formează *progresiştii.* Aceasta nu este denumirea unui partid, ci, ca şi denumirea „fără

www.dacoromanica.ro

partid", este un termen care nu spune nimic, un termen convenţional, care urmăreşte în primul rînd să servească drept pavăză împotriva persecuţiilor poliţieneşti.

În sfîrşit, grupul al cincilea îl formează *cei de stînga*. Din acest grup fac parte partidul social-democraţilor şi al socialiştilor-revoluţionari, al socialiştilor-populişti (care corespund aproximativ radical-socialiştilor din Franţa [41]) şi aşa-numiţii *„trudovici"*, organizaţie deocamdată cu totul amorfă a democraţiei ţărăneşti *. Prin caracterul lor de clasă, trudovicii, socialiştii-populişti şi socialiştii-revoluţionari sînt democraţi mic-burghezi şi exponenţi ai democraţiei ţărăneşti. Uneori delegaţii diferitelor grupuri revoluţionare au căutat să se camufleze în timpul campaniei electorale sub denumirea generală de „cei de stînga", pentru a putea evita cu mai mult succes persecuţiile poliţieneşti.

Din cifrele publicate de ziarul „Reci" vom vedea imediat că concluziile noastre în ceea ce priveşte compoziţia socială a partidelor sînt juste.

Numărul delegaţilor

Partide	În 51 de gubernii din Rusia europeană										Oraşele mari	
	Proprietari funciari		Orăşenească		Ţărănească		Muncitorească		Total			
	Delegaţi	%	Delegaţi	%	Delegaţi	%	Delegaţi	%	Delegaţi	%	Delegaţi	%
Cei de dreapta ..	1 224	70,9	182	13,9	764	33,8	—	—	2 170	40,0	346	20,7
Cei fără partid	81	4,7	27	2,1	248	11,0	2	1,4	358	6,6	—	—
Liberalii	154	8,9	504	38,7	103	4,6	—	—	761	14,0	940	56,4
Progresiştii	185	10,7	280	21,5	561	24,9	3	2,1	1 029	18,9	55	3,3
Cei de stînga ..	82	4,8	311	23,8	582	25,7	140	96,5	1 115	20,5	327	19,6
Total	1 726	100,0	1 304	100,0	2 258	100,0	145	100,0	5 433	100,0	1 668	100,0

* În presa germană, acestui partid i se spune deseori „grup muncitoresc", denumire care s-ar părea că indică o înrudire cu clasa muncitoare. În realitate, în Rusia nu există între ele nici măcar o astfel de înrudire verbală; de aceea este mai nimerit ca acest cuvînt, „trudoviki", să nu fie tradus şi să fie folosit la desemnarea micii burghezii, şi anume a democraţiei ţărăneşti.

www.dacoromanica.ro

Numărul deputaţilor în Dumă

Partide	În 51 de gubernii din Rusia europeană						Polonia		Caucazul		Siberia şi gubernille răsăritene		În întregul Imperiu rus	
	Din partea gubernillor		Din partea curiei ţărăneşti		Din partea oraşelor mari									
	Deputaţi	%	Deputaţi	%	Deputaţi	%	Deputaţi	%	Deputaţi	%	Deputaţi	%	Deputaţi	%
Cei de dreapta ..	85	25,7	4	7,5	5	18,5	1	2,7	2	7,1	—	—	97	19,8
Cei fără partid ..	18	5,4	3	5,7	—	—	—	—	—	—	1	7,1	22	4,5
Liberalii	82	24,8	10	18,9	17	63,0	32	86,5	9	32,2	6	42,9	156	31,8
Progresiştii	20	6,0	10	18,9	—	—	3	8,1	2	7,1	—	—	35	7,1
Cei de stînga ..	126	38,1	26	49,0	5	18,5	1	2,7	15	53,6	7	50,0	180	36,8
Total	331	100,0	53	100,0	27	100,0	37	100,0	28	100,0	14	100,0	490	100,0

După cum se vede din aceste *tabele*, *oraşele mari* alcătuiesc un grup aparte, şi anume : Petersburgul alege 6 deputaţi, Moscova 4, Varşovia şi Taşkentul cîte 2, celelalte oraşe cîte 1 ; în total, 17 oraşe aleg 27 de deputaţi. Ceilalţi membri ai Dumei sînt aleşi în adunările de delegaţi corespunzînd celor patru curii din fiecare gubernie în parte ; dar, în afară de aceasta, în fiecare gubernie delegaţii ţăranilor aleg un deputat din partea curiei ţărăneşti. Aşadar rezultă trei grupuri de deputaţi : deputaţi din partea adunărilor electorale guberniale, deputaţi din partea curiei ţărăneşti şi deputaţi din partea oraşelor mari.

S-ar putea ca, în cadrul operaţiilor de calculare, un mic număr de delegaţi ai blocului progresist sau ai blocului de stînga să fi fost împărţiţi între diferitele grupuri de partid ; în general însă aceste cifre oferă deocamdată materialul cel mai complet şi mai sigur pentru înţelegerea structurii de clasă a diferitelor partide din Rusia.

Chiar şi în provincie, dar mai ales, firește, în oraşele mari, *curia muncitorească* alege aproape exclusiv delegaţi de stînga, şi anume 96,5%. Din cei 140 de delegaţi de stînga ai curiei muncitoreşti, 84 sînt social-democraţi, 52 delegaţi de stînga fără nuanţă precizată (în cea mai mare parte tot

www.dacoromanica.ro

social-democraţi) şi 4 socialişti-revoluţionari. Aşadar, social-democraţia rusă, contrar afirmaţiilor mincinoase ale liberalilor, care vor s-o prezinte ca partid al intelectualităţii revoluţionare, este un adevărat partid *muncitoresc*. La Petersburg, în oraş şi în gubernie, dintre cei 24 de delegaţi aleşi în curia muncitorească 20 sînt social-democraţi şi 4 socialişti-revoluţionari ; la Moscova, în oraş şi în gubernie, au fost aleşi numai social-democraţi, şi anume 35 de delegaţi etc.

În curia *ţărănească* se observă de la început o disproporţie surprinzătoare : 33,8% din delegaţii ţărani fac parte din grupul celor de dreapta, în timp ce printre *deputaţii în Dumă* aleşi de aceiaşi delegaţi ai curiei ţărăneşti numai 7,5% sînt de dreapta. E limpede că delegaţii din partea ţăranilor îşi *spuneau* delegaţi de dreapta numai pentru a scăpa de represiuni din partea guvernului. Presa rusă a constatat acest fenomen în mai bine de 100 de cazuri, iar statistica alegerilor certifică acum definitiv acest lucru.

Nu se pot face aprecieri în legătură cu curia ţărănească pe baza denumirii pe care şi-o dădeau delegaţii ; ceea ce importă este însă partidul de partea căruia se situează *deputaţii* lor. Vedem că, *după curia muncitorească*, curia ţărănească *formează grupul cel mai de stînga*. Ţăranii au ales numai 7,5% deputaţi de dreapta şi *67,95%* deputaţi *mai de stînga decît liberalii !* Cea mai mare parte a ţăranilor din Rusia au o stare de spirit *revoluţionară*, acesta este învăţămîntul care se trage din alegerile pentru Duma a II-a. Este un fapt foarte important, deoarece el dovedeşte că revoluţia din Rusia este departe de a fi ajuns la sfîrşitul ei. Atîta timp cît revendicările ţăranului nu sînt satisfăcute, cel puţin atîta timp cît el nu s-a liniştit, revoluţia *trebuie* să continue. Dar, bineînţeles, starea de spirit revoluţionară a ţăranului nu are nimic comun cu social-democraţia : ţăranul este un revoluţionar burghezo-democrat şi nicidecum socialist. El nu luptă pentru trecerea tuturor mijloacelor de producţie în mîinile societăţii, ci pentru confiscarea de către ţărănime a pămîntului moşierilor.

Conştiinţa revoluţionară burghezo-democratică a ţărănimii îşi găseşte o expresie politică de partid tipică în partidul trudovicilor, al socialiştilor-revoluţionari şi al socialiştilor-

www.dacoromanica.ro

populişti. Dintre cei 53 de deputaţi aleşi în Dumă din partea curiei ţărăneşti, 24 fac parte din categoria acestor democraţi ţărani (10 de stînga, 10 trudovici, 4 socialişti-revoluţionari) şi, apoi, fără îndoială că, dintre cei 10 progresişti şi dintre cei 3 fără partid aleşi de ţărani, majoritatea fac parte din partidul trudovicilor. Spunem : fără îndoială, deoarece după Duma I trudovicii au fost prigoniţi fără cruţare, şi ţăranii sînt destul de prudenţi pentru a nu se intitula trudovici, deşi *în fapt* în Dumă *ei votează* cu trudovicii. Aşa, de pildă, cel mai important proiect de lege prezentat de trudovici în Duma I a fost proiectul de lege agrară cunoscut sub numele de „proiectul celor 104" (în esenţă, conţinutul acestui proiect se rezumă la naţionalizarea imediată a pămîntului moşierilor, iar pe viitor a loturilor ţărăneşti, precum şi la folosirea egalitară a pămîntului). Acest proiect este un produs remarcabil al gîndirii politice a masei ţărăneşti într-una din cele mai importante probleme ale vieţii ţăranilor. Acest proiect a fost semnat numai de 70 de „trudovici" şi de 25 de ţărani care se declarau fără partid sau care, în general, nu dădeau nici un răspuns la întrebarea cu privire la apartenenţa lor de partid !

Aşadar, Grupul „trudovic" din Rusia este fără îndoială partidul democraţiei ţărăneşti de la sate. Acestea sînt partide revoluţionare, dar nu în sensul socialist, ci în sensul burghezo-democratic al acestui cuvînt.

În ceea ce priveşte *curia orăşenească*, trebuie să facem o distincţie între oraşele mari şi oraşele mici. În oraşele mici, contradicţiile politice dintre clase nu-şi găsesc o expresie atît de puternică, nu există mase mari de proletari (care să formeze o curie muncitorească aparte) ; aici partidele de dreapta sînt mai slabe. În oraşele mari nu există de loc delegaţi fără partid, numărul „progresiştilor" neprecizaţi este aici cu totul neînsemnat ; în schimb, cei de dreapta sînt aici mai puternici, iar cei de stînga mai slabi. Explicaţia este simplă : în oraşele mari proletariatul formează o curie muncitorească aparte, care n-a fost inclusă

www.dacoromanica.ro

în tabelul nostru de delegaţi *. Aici mica burghezie este mult mai puţin numeroasă decît în oraşele mici. Predomină marea industrie : ea este reprezentată în parte de elemente de dreapta, în parte de liberali.

Datele cu privire la componenţa delegaţilor arată cît se poate de limpede că baza partidelor liberale (în special deci a cadeţilor) o constituie burghezia de la oraşe, şi în primul rînd marea burghezie industrială. Cotitura spre dreapta a acestei burghezii, speriată de independenţa şi de forţa proletariatului, devine cît se poate de limpede dacă comparăm oraşele mari cu cele mici. În acestea din urmă, curia orăşenească (adică burgheză) este în mult mai mare măsură îmbibată cu elemente de stînga.

Principalele divergenţe dintre social-democraţii ruşi sînt strîns legate de această problemă. O aripă (aşa-numiţii „menşevici") consideră că cadeţii şi liberalii sînt reprezentanţii burgheziei progresiste de la oraşe, în opoziţie cu mica burghezie înapoiată de la sate (trudovicii). Pornind de la acest considerent, ei socot burghezia forţa motrice a revoluţiei şi proclamă o politică de sprijinire a cadeţilor. Cealaltă aripă (aşa-numiţii „bolşevici") consideră că liberalii sînt reprezentanţii marii industrii, care, întrucît se tem de proletariat, caută să pună cît mai repede capăt revoluţiei şi sînt dispuşi să încheie compromisuri cu reacţiunea. Pe trudovici această aripă îi consideră reprezentanţii democraţiei mic-burgheze revoluţionare, apreciind că în problema agrară, cea mai importantă pentru ţărănime, trudovicii înclină să adopte o poziţie radicală, pronunţîndu-se pentru confiscarea marii proprietăţi funciare. De aici rezultă tactica bolşevicilor. Ei refuză să sprijine burghezia liberală trădătoare, adică pe cadeţi, şi se străduiesc să elibereze mica burghezie democratică de sub influenţa liberalilor ; ei vor să-l rupă pe ţăran şi pe micul burghez de la oraş de liberali şi să-i facă

* Nu există date în această privinţă. De aceea cifrele care arată numărul delegaţilor din partea curiei muncitoreşti au fost şterse din tabel. Avem date exacte numai cu privire la 37 de delegaţi muncitori. *Aceştia sînt, fără excepţie, de stînga.* Conform legii, numărul total al delegaţilor muncitori în Rusia europeană este de 208. De date mai exacte dispunem cu privire la 145 dintre ei, care împreună cu cei 37 de delegaţi din partea curiei muncitoreşti din oraşele mari, menţionaţi mai sus, reprezintă 182, adică $^{4}/_{5}$ din numărul total al delegaţilor muncitori.

www.dacoromanica.ro

să urmeze proletariatul, care constituie avangarda, în lupta revoluţionară. Prin conţinutul ei social-economic, revoluţia rusă este o revoluţie burgheză ; totuşi forţa ei motrice nu o constituie burghezia liberală, ci proletariatul şi ţărănimea democrată. Victoria revoluţiei este posibilă numai printr-o dictatură revoluţionar-democratică a proletariatului şi a ţărănimii.

Ca să ne dăm seama de trăinicia alianţei dintre liberali şi mica burghezie de la oraşe, un deosebit interes îl prezintă statistica privitoare la *numărul de voturi* obţinute de blocurile de partide în oraşele mari. Potrivit datelor oferite de statisticianul Smirnov, în 22 de oraşe mari monarhiştilor le revin 17 000 de voturi, octombriştilor 34 500, cadeţilor 74 000 şi blocului de stînga 41 000 *.

În timpul alegerilor pentru Duma a II-a, între cele două aripi ale social-democraţiei, menşevicii şi bolşevicii, s-a încins o luptă îndîrjită în jurul următoarei probleme : trebuie să se încheie un bloc cu cadeţii sau un bloc cu trudovicii împotriva cadeţilor ? La Moscova, adepţii bolşevicilor sînt mai tari. Acolo s-a format un bloc de stînga în care au intrat şi menşevicii. Şi la Petersburg bolşevicii erau mai tari ; şi aici s-a format în timpul alegerilor un bloc de stînga, dar menşevicii n-au intrat în acest bloc şi s-au retras din organizaţie. S-a produs o sciziune, care continuă şi în prezent. Menşevicii invocau pericolul ultrareacţionar, adică ei se temeau să nu învingă la alegeri ultrareacţionarii ca urmare a faptului că voturile celor de stînga şi ale liberalilor vor fi împărţite. Bolşevicii au declarat că acest pericol a fost născocit de liberali, care nu urmăresc decît să atragă democraţia proletară şi micburgheză sub aripa liberalismului burghez. Cifrele dovedesc că totalul voturilor celor de stînga şi ale cadeţilor depăşeşte de peste două ori numărul voturilor obţinute de

* Prin „bloc de stînga" se înţelege blocul electoral încheiat de social-democraţi cu partidele democraţiei mic-burgheze (în primul rînd cu „trudovicii", luînd acest cuvînt în sensul cel mai larg şi considerînd pe socialiştii-revoluţionari drept aripa stîngă a acestui grup). Acest bloc era îndreptat atît împotriva celor de dreapta cît şi împotriva liberalilor.

www.dacoromanica.ro

octombriști și monarhiști la un loc *. Împărțirea voturilor opoziției nu putea deci să contribuie la o victorie a celor de dreapta.

Aceste cifre, care cuprind peste 200 000 de alegători de la orașe, precum și datele referitoare la compoziția generală a Dumei a II-a dovedesc că adevărata rațiune politică a încheierii unor blocuri între social-democrați și cadeți nu constă nicidecum în înlăturarea pericolului „ultrareacționar" (această părere, chiar dacă ar fi absolut sinceră, este în general greșită), ci în lichidarea politicii de sine stătătoare a clasei muncitoare, în subordonarea clasei muncitoare liberalilor, hegemonia liberalilor.

Esența controversei dintre cele două aripi ale social-democrației ruse este următoarea : trebuie oare să se recunoască hegemonia liberalilor sau trebuie să se tindă la hegemonia clasei muncitoare în revoluția burgheză ?

Faptul că în urma încheierii primului acord între social-democrați și trudovici împotriva cadeților, cu toate greutățile nemaipomenite pe care le-a avut de întîmpinat agitația, în 22 de orașe cei de stînga au obținut 41 000 de voturi, adică un număr de voturi care întrece pe cel obținut de octombriști și reprezintă mai mult de jumătate din voturile obținute de liberali, este o dovadă pentru bolșevici că mica burghezie democrată de la orașe îi urmează pe cadeți mai mult în virtutea obișnuinței și ca urmare a tertipurilor folosite de liberali decît din ostilitatea acestor pături față de revoluție.

Trecem acum la ultima curie, la curia proprietarilor funciari. Aici preponderența celor de dreapta este evidentă : 70,9% din delegați sînt de dreapta. Aversiunea marelui proprietar funciar față de revoluție și orientarea lui spre contrarevoluție sub influența luptei țăranului pentru pămînt sînt absolut inevitabile.

Dacă vom face acum o comparație între componența grupurilor electorale în adunările electorale guberniale și

* Potrivit calculelor aceluiași domn Smirnov, în 16 orașe, unde s-au prezentat în fața urnelor 72 000 de alegători și unde lupta se dădea nu între 4, ci între 2 (sau 3) liste, opoziția a obținut 58,7%, iar cei de dreapta 21%. Și aici prima cifră depășește de mai bine de două ori pe cea de-a doua. Și aici pericolul ultrareacționar a fost o gogoriță lansată de liberali, care vorbeau mult despre un pericol de dreapta, deși în realitate se temeau de *„pericolul de stînga"* (expresia aparține organului cadet „Reci").

www.dacoromanica.ro

componenţa Dumei sub aspectul culorii politice a deputaţilor aleşi în aceste adunări, vom constata că în cele mai multe cazuri sub denumirea de progresist se camuflează cei de stînga. 20,5% din numărul delegaţilor sînt de stînga şi 18,9% progresişti. Din numărul deputaţilor, 38% sînt de stînga ! Cei de dreapta au numai 25,7% din numărul deputaţilor, cu toate că au avut 40% din totalul delegaţilor. Dacă însă scădem din aceştia din urmă pe delegaţii din partea ţăranilor (am mai arătat că numai agenţii guvernului rus, care au falsificat informaţiile cu privire la alegeri, au putut să-i socotească printre cei de dreapta), obţinem 2 170 — 764 = 1 406 delegaţi de dreapta, adică 25,8%. Aşadar, cele două rezultate coincid perfect. Delegaţii liberali, după cum se vede, se camuflează fie sub denumirea de delegaţi „fără partid", fie sub denumirea de „progresişti", iar ţăranii chiar sub denumirea de „delegaţi de dreapta".

Analizarea datelor cu privire la teritoriile neruse ale Rusiei, Polonia şi Caucazul ne oferă o nouă dovadă că adevărata forţă motrice a revoluţiei burgheze din Rusia nu este burghezia. În Polonia nu există o mişcare ţărănească revoluţionară, nu există o opoziţie burgheză la oraşe, aproape nu există liberali. Împotriva proletariatului revoluţionar se ridică blocul reacţionar compus din marea şi mica burghezie. De aceea acolo au învins narodovî democratî. În Caucaz, mişcarea ţărănească revoluţionară este foarte puternică, liberalii sînt aproape la fel de tari ca în Rusia, dar cei de stînga reprezintă aici partidul cel mai puternic: procentul deputaţilor de stînga aleşi în Dumă (53,6%) este aproape egal cu procentul deputaţilor aleşi în curia ţărănească (49%). Numai muncitorii şi ţărănimea democrat-revoluţionară pot duce revoluţia burgheză pînă la capăt. În Polonia avansată, cu un înalt nivel de dezvoltare capitalistă, nu există o problemă agrară în sensul pe care îl are această problemă în Rusia, nu există lupta revoluţionară a ţărănimii pentru confiscarea pămînturilor moşierilor. De aceea în Polonia revoluţia nu are nici un punct de sprijin trainic în afară de proletariat. Contradicţiile de clasă se apropie acolo de tipul vest-european. Un fenomen invers întîlnim în Caucaz.

www.dacoromanica.ro

Mai relevăm cu acest prilej că, potrivit calculului făcut de ziarul „Reci", cei 180 de deputaţi de stînga sînt repartizaţi în felul următor între diferitele partide : 68 de deputaţi de stînga, 9 socialişti-populişti (aripa dreaptă a trudovicilor), 28 de socialişti-revoluţionari şi 46 de social-democraţi... De fapt numărul acestora din urmă se ridică acum la 65. Liberalii caută pe cît posibil să diminueze numărul social-democraţilor.

În ceea ce priveşte structura lor de clasă, aceste grupuri pot fi reduse la două pături : micii burghezii democrate de la oraşe şi în special de la sate îi revin 134 de deputaţi, iar proletariatului 46 de deputaţi.

Vedem că, în general, în Rusia structura de clasă a diferitelor partide apare deosebit de limpede. Marii proprietari funciari sînt ultrareacţionari, monarhişti şi octombrişti. Marea industrie este reprezentată de octombrişti şi liberali. În ceea ce priveşte metodele de ducere a gospodăriei, moşierii din Rusia se împart în moşieri care continuă să-şi ducă gospodăria cu metode semifeudale, lucrînd pămîntul cu vitele şi cu inventarul ţăranilor (ţăranul este aservit moşierului), şi moşieri care au introdus formele capitaliste moderne de gospodărie. Printre aceştia din urmă sînt mulţi liberali. Mica burghezie de la oraşe este reprezentată de liberali şi trudovici. Mica burghezie ţărănească — de trudovici, şi mai ales de aripa lor stîngă, socialiştii-revoluţionari. Reprezentanţii proletariatului sînt social-democraţii. În condiţiile înapoierii vădite a dezvoltării capitaliste a Rusiei, această manifestare pregnantă a grupărilor de partid potrivit cu structura de clasă a societăţii se explică numai prin starea de spirit vijelios revoluţionară a perioadei prin care trecem, cînd partidele se formează mult mai repede şi cînd conştiinţa de clasă creşte şi se conturează infinit mai repede decît în perioada de stagnare sau de aşa-numit progres paşnic.

Publicat la 27 martie 1907 în revista „Die Neue Zeit" nr. 26, I. Band, 1906—1907
Semnat : A. Linitsch

În limba rusă publicat pentru prima oară în 1922 în Operele lui N. Lenin (V. Ulianov), vol. VIII

Se tipăreşte după textul apărut în revistă
Tradus în limba rusă din germană

www.dacoromanica.ro

TACTICA MIC-BURGHEZĂ

Ziarul „Tovarişci" din 21 februarie a publicat extrase din hotărîrile adoptate de ultimul congres, extraordinar, al partidului socialiştilor-revoluţionari [42]. Hotărîrile sînt consacrate problemei tacticii în Dumă.

În legătură cu aceste hotărîri se pot spune şi trebuie să spunem foarte multe. Nu putem să insistăm aici asupra păcatului fundamental al acestor hotărîri, ca şi în general al tuturor hotărîrilor socialiştilor-revuluţionari : lipsa unei analize de clasă a diferitelor partide. O tactică care să merite această denumire nu poate fi stabilită fără o astfel de analiză. Compararea hotărîrilor socialiştilor-revoluţionari cu platforma social-democraţiei revoluţionare (rezoluţiile elaborate de consfătuirea din 15—18 februarie a reprezentanţilor unor organizaţii bolşevice * ; aceste rezoluţii vor apărea în cîteva zile) ** ne va da prilejul să revenim în repetate rînduri la această idee.

De asemenea nu vom insista asupra sublinierii, cam exagerate, de către socialiştii-revoluţionari a adevărului elementar că revoluţionarii nu caută nicidecum „să creeze conflicte externe (?), neesenţiale", „să grăbească dizolvarea Dumei" etc. Acesta este un amănunt.

Miezul tacticii socialiştilor-revoluţionari din punctul de vedere al sarcinilor imediate ale momentului îl constituie următoarea hotărîre :

---

* „Sovremennaia Reci" [43] de astăzi (22 februarie) arată just la pag. 3 care a fost componenţa acestei consfătuiri şi reproduce *un crîmpei* dintr-una din cele *şase* rezoluţii adoptate. Cititorii trebuie să aibă în vedere că şi în această reproducere parţială sînt greşeli.

** Vezi volumul de faţă, pag. 1—11. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„4. Congresul consideră că o grupare categorică a partidelor în cadrul Dumei ar putea, dacă fiecare grupă în parte ar acționa izolat și s-ar da o luptă ascuțită între fracțiuni, să paralizeze cu desăvîrșire activitatea majorității opoziționiste și prin aceasta să discrediteze în ochii claselor de oameni ai muncii însăși ideea de reprezentanță națională. De aceea congresul consideră necesar ca deputații care fac parte din partidul socialist-revoluționar să depună toate eforturile pentru organizarea unei acțiuni cît mai permanente și mai coordonate a tuturor fracțiunilor socialiste și de extremă stîngă ; și în special în problemele luptei împotriva aripii drepte a Dumei și împotriva guvernului, pentru libertăți și pentru drepturi politice ale poporului, să se tindă la acțiuni cît mai coordonate ale părții revoluționare-socialiste a Dumei și ale părții ei opoziționiste ; toate aceste acțiuni coordonate, atît cele de durată cît și cele parțiale, trebuie să se desfășoare pe baze care să nu contravină cu nimic principiilor fundamentale ale programului și tacticii partidului".

O excelentă expunere a bazelor principiale ale tacticii mic-burgheze ! O excelentă demascare a totalei ei șubrezenii.

„Acțiuni coordonate de durată (!) și parțiale", „cît mai permanente (!) și mai coordonate..." Cît de goale sînt aceste vorbe de vreme ce nu se face nici măcar încercarea de a se lămuri care anume *comunitate de interese* a căror *clase* anume stă la baza întregii acestei „coordonări" ! Noi, social-democrații revoluționari, ne pronunțăm pentru acțiuni comune ale partidului proletariatului și ale partidelor micii burghezii democrate împotriva ultrareacționarilor și împotriva cadeților, care este partidul liberalismului trădător. Socialiștii-revoluționari în așa măsură nu înțeleg această bază de clasă a revoluției ruse, încît vorbesc, pe de o parte, *în general* de coordonarea acțiunilor fracțiunilor socialiste și de extremă stîngă, adică de estomparea contradicțiilor dintre proletar și micul producător, și, pe de altă parte, de coordonarea acțiunilor părții revoluționare-socialiste și ale celei *opoziționiste* a Dumei împotriva ultrareacționarilor.

Nu, domnilor, noi nu vom discuta cu dv. nici despre acorduri permanente, nici despre coordonarea acțiunilor în general. Coordonați-vă mai întîi voi acțiunile cu acțiunile noastre în politica de luptă atît împotriva ultrareacționarilor cît și împotriva cadeților, coordonați-le *în fapt*, acesta este ultimatumul nostru. Aceasta este linia politicii

www.dacoromanica.ro

noastre în revoluţia democratică. Ca şi în privinţa alegerilor din Petersburg, şi *în orice altă problemă* a revoluţiei actuale vom spune : proletariatul merge fără să şovăie la luptă şi împotriva ultrareacţionarilor, şi împotriva cadeţilor. Cît timp micii burghezi şovăie, cît timp îi urmează pe cadeţi, vom lupta fără cruţare împotriva micilor burghezi. I-aţi părăsit pe cadeţii voştri ? Sînteţi de acord să mergeţi împotriva cadeţilor ? Dacă este aşa şi dacă acest lucru nu este numai pe hîrtie, ci şi dovedit prin fapte, atunci şi numai atunci, în cadrul unei acţiuni *democratice*, social-democraţii vor lupta împreună cu voi.

Dar cea mai remarcabilă este, cred, prima parte a rezoluţiei citate. Gîndiţi-vă : „o grupare categorică a partidelor în cadrul Dumei", „o luptă ascuţită între fracţiuni" * ar putea „să discrediteze în ochii claselor de oameni ai muncii însăşi ideea de reprezentanţă naţională" ! Aceştia sînt „Plehanovii" socialişti-revoluţionari în sensul „vasilievist" al cuvîntului ! **

Nu, domnilor ! Principiul luptei de clasă stă la baza tuturor teoriilor şi a întregii politici a social-democraţiei. Proletarii, ţăranii, micii burghezi nu sînt nişte prunci în ochii cărora ideea de reprezentanţă să piardă din importanţă din cauza controverselor acute şi a luptei aprige dintre clase. Noi nu trebuie să facem pe gingaşii în faţa lor, ci, dimpotrivă, *să-i învăţăm de la tribuna Dumei* să facă o deosebire netă între partide, să înţeleagă baza lor *de clasă*, pe care burghezii abili caută s-o estompeze.

Întreaga *crimă* a politicii pe care o duc menşevicii în Dumă constă tocmai în faptul că ei nu vor sau nu ştiu să spună poporului de la tribuna Dumei întregul adevăr despre caracterul de clasă al diferitelor partide, despre negocierile secrete dintre Miliukov şi Stolîpin [44], despre deosebirea radicală dintre felul cum înţelege ţăranul ţelurile

* Ziarul „Reci" din 22 februarie a consacrat rezoluţiilor eserilor un articol special imediat după articolul de fond. Citind *tocmai acest* pasaj despre caracterul dăunător al „unei grupări categorice a partidelor", organul burgheziei liberale scrie : „Aşadar, *punctul de plecare al noii tactici* este stabilit *foarte just*". Întocmai ! Tactica socialiştilor-revoluţionari este *justă* din punctul de vedere al intereselor burgheziei liberale, în general, şi al tîrgului ei cu reacţiunea, în special !

** Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 243, 245. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

democraţiei şi felul cum le înţelege liberalul, dintre felul cum înţelege ţăranul ţelurile socialismului şi felul cum le înţelege proletarul.

Dar politica menşevică, începută prin rostogolirea docilă a bilelor după porunca cadetului, nu este nicidecum singura politică posibilă.

Această totală neînţelegere a bazei de clasă a liberalismului „opoziţionist", care vinde pe ascuns lui Stolîpin & Co. libertatea şi democraţia, este baza tacticii oportuniste pe care o promovează micii burghezi (trudovicii, socialiştii-populişti, socialiştii-revoluţionari) şi aripa mic-burgheză a partidului muncitoresc, menşevicii.

Lupta împotriva ultrareacţionarilor este folosită ca un pretext plauzibil pentru a-i deruta pe oameni. *În realitate,* această tactică mic-burgheză se aplică în condiţii cînd victoria ultrareacţionarilor este *absolut cu neputinţă*, ca, de pildă, la alegerile din Petersburg şi la alegerile pentru desemnarea preşedintelui Dumei. Atît trudovicii (independenţa socialiştilor-revoluţionari este fictivă ; în realitate, ei sînt legaţi de trudovici şi nu reprezintă decît aripa lor stîngă, aşa cum au dovedit alegerile din Petersburg şi cum dovedeşte gruparea actuală a partidelor în Duma a II-a), — atît trudovicii cît şi menşevicii sprijină hegemonia cadeţilor, iată care este esenţa tacticii mic-burgheze. Nu numai în Rusia, ci şi pretutindeni în Europa, vreme foarte îndelungată liberalii au dus după ei mica burghezie democrată, care este prea fărîmiţată, nedezvoltată şi nehotărîtă pentru a deveni de sine stătătoare şi prea pătrunsă de spiritul de mic-proprietar pentru a urma proletariatul. Călcîiul lui Ahile al politicii mic-burgheze constă în nepriceperea şi în incapacitatea de a se debarasa de hegemonia ideologică şi politică a burghezilor liberali. Micii burghezi sînt acoliţii cadeţilor nu din întîmplare, ci în virtutea particularităţilor economice fundamentale ale oricărei societăţi capitaliste. De aceea sarcina fundamentală a social-democraţiei — sarcină cu totul străină de concepţia menşevicilor — este de a nimici cu perseverenţă hegemonia liberalilor asupra democraţilor, de a lupta cu perseverenţă pentru a elibera masa mic-burgheză de sub aripa cadeţilor şi de a o subordona influenţei social-democraţiei.

www.dacoromanica.ro

„Acţiuni coordonate permanente", ne propune trudovicul. Foarte mulţumim ! Ca să fim legaţi de oameni care sînt atraşi de cadeţi cum este atras beţivul de pahar ? de oameni care luni de-a rîndul s-au rugat să fie primiţi într-un bloc cu cadeţii în alegerile din Petersburg, care s-au dus ca oile la adunarea de la 19 februarie a cadeţilor şi au votat pentru cadet, care vinde democraţia ?* Foarte mulţumim !

Scris la 22 februarie (7 martie) 1907

Publicat la 23 februarie 1907 în ziarul „Novîi Luci" nr. 4

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

* Vezi volumul de faţă, pag. 31—34. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

ORGANIZATORII SCIZIUNII DESPRE VIITOAREA SCIZIUNE

Ziarul „Russkaia Jizn" face o zarvă ridicolă pe tema atitudinii ziarului „Novîi Luci" față de fracțiunea social-democrată din Dumă. (Articolul „Pînă și aici !", nr. 45.)

Această zarvă este ridicolă, pentru că „Russkaia Jizn" a ales o cale ocolită, în loc să încerce să răspundă măcar ceva la fondul criticii noastre cu privire la comportarea fracțiunii.

Noi am spus că fracțiunea noastră nu trebuia în nici un caz să voteze pentru candidatul cadet la postul de președinte.

Noi am spus să fracțiunea noastră, ca atare, nu trebuia în nici un caz să participe la consfătuirile neoficiale ale cadeților și narodoviștilor.

Noi am spus, în sfîrșit, că comportarea fracțiunii poate să ducă la sciziune, întrucît această comportare contravine spiritului și literei hotărîrilor Congresului de la Stockholm al partidului.

Noi ne-am adresat, în sfîrșit, părții bolșevice a fracțiunii noastre, îndemnînd-o să ducă o luptă necruțătoare împotriva oportunismului majorității fracțiunii și să apere cu fermitate în cadrul ei poziția social-democrației revoluționare.

Noi am scris foarte mult în legătură cu această chestiune ; comportării fracțiunii în problema prezidiului i-am consacrat o serie întreagă de articole în care această problemă era tratată sub toate aspectele.

www.dacoromanica.ro

Ziarul „Russkaia Jizn" nu face nici un fel de obiecţii de fond ; nici o singură încercare serioasă de a apăra linia tactică a menşevicilor, care conduc efectiv fracţiunea din Dumă.

Eram îndreptăţiţi să ne aşteptăm — şi ne-am aşteptat — ca ziarul „Russkaia Jizn" să încerce să demonstreze că linia lui tactică corespunde întru totul hotărîrilor Congresului de la Stockholm al P.M.S.D.R., că tocmai aceasta este linia menită să ducă fracţiunea noastră din Dumă la hegemonia asupra tuturor partidelor şi grupărilor de stînga din Dumă.

Dar am aşteptat degeaba. În loc de toate acestea, o avalanşă de vorbe goale, o zarvă ridicolă pe tema că „Novîi Luci" hărţuieşte fracţiunea social-democrată din Dumă, că „Novîi Luci" îndeamnă partea bolşevică a fracţiunii la o sciziune imediată.

În locul unui răspuns în fond, o provocare fătarnică : „«Novîi Luci» să se exprime mai clar. Să pună punctul pe i. Şi să ţină minte preceptul din evanghelie : «ceea ce ai de gînd să faci fă mai repede»".

Tovarăşi ! Sînteţi într-adevăr neîntrecuţi în dezinvoltura voastră. Ţipetele voastre despre o sciziune pusă la cale de bolşevici constituie o perlă de adevăr şi de sinceritate.

Singura organizaţie de partid în care există în prezent sciziune — şi într-o formă extrem de gravă — este organizaţia Petersburg. Cine a scindat această organizaţie ? — Au scindat-o menşevicii. Au scindat-o împotriva voinţei muncitorilor organizaţi şi pentru a face pe plac cadeţilor, invocînd pericolul ultrareacţionar, care la Petersburg s-a dovedit a fi inexistent. Şi, cu toate acestea, pînă în ziua de azi menşevicii refuză cu încăpăţînare să restabilească unitatea organizaţiei Petersburg şi se străduiesc cu încăpăţînare să extindă şi să adîncească această sciziune.

Bolşevicii au luptat din răsputeri împotriva admiterii unor acorduri cu cadeţii în alegeri. Dar, la conferinţa partidului care a avut loc în noiembrie, acordurile au fost declarate admisibile. Bolşevicii şi-au luat la conferinţă obligaţia de a se supune hotărîrilor organizaţiilor locale şi, pretutindeni unde organizaţiile locale au găsit de cuviinţă să încheie acorduri electorale cu cadeţii, şi-au îndeplinit

www.dacoromanica.ro

datoria de partid „cu sfinţenie şi cu rigurozitate". Menşevicii şi-au luat şi ei aceeaşi obligaţie, dar, cînd s-au convins că muncitorii organizaţi din Petersburg nu sînt de acord să-i urmeze la remorca cadeţilor, au scindat organizaţia.

Şi acum strigă cît îi ţine gura că se pune la cale o sciziune ! Cît despre provocarea ziarului „Russkaia Jizn", în nici un caz nu ne poate pune în încurcătură. Noi oricum am pus în toate chestiunile punctele pe i : cine vrea poate să le vadă.

Unitatea partidului ne este extrem de scumpă. Dar puritatea principiilor social-democraţiei revoluţionare ne este şi mai scumpă. Ne-am supus şi ne supunem voinţei majorităţii Congresului de la Stockholm al partidului. Considerăm că trebuie să îndeplinim toate hotărîrile lui. Dar cerem ca aceste hotărîri să fie îndeplinite de organele conducătoare centrale ale partidului. Iar şovăielile oportuniste ale menşevicilor, toate încercările lor de a se abate, pentru a face pe placul cadeţilor, de la linia trasată de congres au întîmpinat şi vor întîmpina din partea noastră o critică necruţătoare şi o ripostă fermă. Acesta este dreptul nostru. Aceasta este datoria noastră. Nu vom renunţa niciodată la acest drept, nu ne vom abate niciodată de la această datorie. Şi dacă se va produce o sciziune, aceasta va însemna doar că menşevicii au călcat în picioare hotărîrile pe care tot ei au făcut să fie adoptate la Congresul de la Stockholm. Altă sciziune nu se poate produce şi nu se va produce. Şi această sciziune nu va avea decît o singură semnificaţie : transformarea definitivă a menşevicilor în vasali ai cadeţilor.

„Steagul roşu al proletariatului a tremurat în mîinile fracţiunii social-democrate din Dumă", am scris noi alaltăieri. — Cadeţii cer ca acest steag să se încline în faţa lor. În ziua cînd, prin voinţa menşevicilor, se va întîmpla această ruşine de necrezut, se va produce şi sciziunea, deoarece în acea zi menşevicii vor înceta de a mai fi o parte a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.

„Novîi Luci" nr. 5
din 24 februarie 1907

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE TACTICA OPORTUNISMULUI

Plehanov şi-a întrerupt tăcerea, deşi tăcerea era singura tactică înţeleaptă la care putea recurge după faimoasa lui propunere ca social-democraţii şi cadeţii să adopte o lozincă comună: „o Dumă cu depline puteri". În ziarul „Russkaia Jizn", Plehanov a făcut o nouă încercare de a împinge partidul nostru spre cadeţi, o încercare de a impune lozinca sprijinirii unui „guvern responsabil", lozincă respinsă de partid în perioada Dumei I [45].

Să analizăm raţionamentul lui Plehanov.

În primul rînd trebuie să relevăm că Plehanov, în lupta lui plină de zel împotriva bolşevicilor, spune *pur şi simplu neadevăruri* despre punctul lor de vedere, şi anume el ne atribuie cît se poate de categoric dorinţa de „a o porni pieptiş", dorinţa şi tendinţa de a accepta lupta „chiar acum".

Pentru a arăta cititorilor cît de greşit este Plehanov, vom da un citat dintr-o publicaţie bolşevică oficială care poartă data de *11 februarie:* „...Lupta... este absolut inevitabilă. Dar, tocmai pentru că este inevitabilă n-avem de ce s-o forţăm, n-avem de ce s-o zorim şi s-o îmboldim. De asta se vor îngriji Kruşevanii şi Stolîpinii. Sarcina noastră este *să dezvăluim* cît mai clar, făţiş şi fără menajamente adevărul în faţa proletariatului şi a ţărănimii, să le deschidem ochii asupra însemnătăţii uraganului care se apropie, să le ajutăm să întîmpine pe duşman... în mod organizat, cu sînge rece... «Trageţi primii, domnilor burghezi!», a spus Engels în 1894 adresîndu-se capitalului german. «Trageţi primii.

www.dacoromanica.ro

domnilor Kruşevani !»... vom spune noi... De aceea nici un fel de *chemări* premature" *.

Cu cîtă uşurinţă îndeplineşte onorabilul Plehanov sarcina de „critic" ! *Nici un fel de chemări premature* — declară cu o săptămînă şi jumătate înainte de deschiderea Dumei organizaţiile bolşevice. — Bolşevicii vor să accepte „lupta chiar acum", afirmă Plehanov în articolul publicat la 23 februarie, ei vor „s-o pornească pieptiş".

Firește, acesta este procedeul cel mai simplu, mai ieftin şi mai uşor de *a-i face praf* pe bolşevici ; întîi le atribui *o idee absurdă*, iar apoi faci zarvă şi îi ocărăşti („zel nechibzuit", „prostie", „mai rău decît o trădare" etc. etc.). Dar Plehanov nu face bine cînd uită că despre bolşevici nu poţi îndruga vrute şi nevrute ca despre nişte morţi, deoarece bolşevicii, printr-o *simplă referire* la un document oficial, pot arăta oricui cît de greşite sînt afirmaţiile lui Plehanov. Şi Plehanov se va simţi ruşinat. Şi Plehanov va începe atunci să înţeleagă că nu poate, fără a avea de suferit consecinţe, să debiteze pe seama bolşevicilor lucruri pe care pînă acum *numai* ziarul „Novoe Vremea" le debita pe seama revoluţionarilor.

Să trecem la fondul problemei ridicate de Plehanov, problema sprijinirii de către partidul muncitoresc a lozincii : „guvern responsabil". Plehanov susţine această lozincă în felul următor :

„Una din două. Ori forţele revoluţiei, care cresc rapid, au *şi* depăşit forţele guvernului, şi în acest caz revendicarea unui guvern responsabil poate şi trebuie să servească drept semnal pentru o bătălie decisivă împotriva reacţiunii.

Ori forţa revoluţiei *nu* a depăşit *încă* puterea de împotrivire a statului, şi atunci o bătălie decisivă *nu* este încă oportună ; dar şi în acest caz revendicarea menţionată trebuie sprijinită ca un excelent mijloc de educaţie, care dezvoltă conştiinţa politică a poporului şi prin aceasta îl pregăteşte pentru o bătălie victorioasă în viitor.

Prin urmare, şi într-un caz şi în celălalt, în interesul poporului şi în interesul revoluţiei, deputaţii social-democraţi *nu pot să nu-şi însuşească revendicarea menţionată*".

Acest raţionament este extrem de instructiv. Să luăm mai întîi prima lui parte. Să admitem, aşadar, împreună cu

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 397—398. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Plehanov că forţele revoluţiei au depăşit forţele guvernului. Dacă ar fi aşa, atunci revendicarea unui guvern responsabil ar fi, în primul rînd, inutilă ; în al doilea rînd, dăunătoare ; în al treilea rînd, n-ar fi sprijinită de liberali.

(1) Ea ar fi inutilă deoarece un astfel de „semnal pentru o bătălie decisivă" este în orice caz un semnal *indirect* şi nu unul direct. Acest „semnal" nu exprimă ideea precisă a unei bătălii cu adevărat *decisive* împotriva reacţiunii, ci, dimpotrivă, ideea unei concesii pe care însăşi reacţiunea poate s-o facă de bunăvoie. Noi nu negăm că, în general vorbind, în anumite condiţii este admisibil să se dea semnale nu pentru o bătălie decisivă, ci pentru o mică încăierare prealabilă, chiar şi pentru o demonstraţie care simulează o luptă. Dar asta este altă problemă. Pe cînd, dacă există premisele pe care le-a *presupus* Plehanov (forţele *revoluţiei* au şi depăşit etc.), inutilitatea unui semnal indirect este evidentă.

(2) „Forţele revoluţiei au şi depăşit forţele reacţiunii..." Ce înseamnă aceasta ? Se înţelege oare implicit că forţele revoluţiei au *un caracter conştient* ? Plehanov, probabil, va recunoaşte că da. Un popor care nu este conştient de sarcinile lui revoluţionare nu poate fi suficient de puternic pentru a repurta victoria într-o luptă decisivă împotriva reacţiunii. Să mergem acum mai departe : exprimă oare *just* revendicarea analizată de noi sarcinile revoluţiei în lupta împotriva reacţiunii ? Nu, nu exprimă, deoarece, în primul rînd, un guvern responsabil nu înseamnă nicidecum trecerea puterii în mîinile poporului, nu înseamnă nici măcar trecerea puterii în mîinile liberalilor, ci este în fond o tranzacţie sau o încercare de tranzacţie între reacţiune şi liberali ; în al doilea rînd, nici chiar o trecere *reală a puterii* în mîinile liberalilor *nu poate*, date fiind condiţiile obiective, să înfăptuiască principalele revendicări ale revoluţiei. Această idee este exprimată făţiş în pasajul citat de Plehanov din articolul apărut în „Sbornik pervîi", şi Plehanov nici n-a încercat măcar să abordeze în fond această idee.

Se pune acum întrebarea : ce rol are într-o bătălie *decisivă* împotriva reacţiunii (condiţie formulată de Plehanov) o lozincă care exprimă *greşit* revendicările revoluţiei

www.dacoromanica.ro

(ale cărei *forţe au şi* depăşit — condiţie formulată de Plehanov ! — forţele guvernului) ? Este limpede că *ea are un rol fără doar şi poate dăunător.* Această lozincă înseamnă *întunecarea* conştiinţei maselor care pornesc la lupta decisivă. A lansa această lozincă echivalează cu a chema la lupta *decisivă* şi a indica totodată ca *obiectiv* al acestei lupte ceva care *nu decide nimic* este ca şi cum ai spune : trage în vacă, dar ţinteşte cioara.

Înainte de luptă, nu se poate *niciodată* stabili cu toată precizia care forţe „au şi depăşit" forţele adversarului. Numai nişte pedanţi pot visa aşa ceva. Noţiunea de „forţe *care au depăşit* forţele adversarului" cuprinde şi *înţelegerea clară* a sarcinilor de către cei care luptă. Presupunînd că lupta are „un caracter decisiv" şi *întunecînd* în acelaşi timp conştiinţa maselor, Plehanov aduce un *prejudiciu direct* revoluţiei. Ei, da, aceasta este într-adevăr „mai mult decît o trădare", stimate critic ! Există „forţe" suficiente pentru a învinge reacţiunea, iar „conducătorul" cheamă oştile să lupte pentru o *tranzacţie* cu reacţiunea... Plehanov s-a comparat în glumă cu conducătorul de oşti roman care şi-a executat fiul pentru că a pornit lupta înainte de vreme. E o glumă bună. Ei bine, dacă eu aş fi fost în locul „fiului" în momentul unei lupte *decisive*, cînd „forţele revoluţiei *au şi depăşit* forţele guvernului", l-aş fi *împuşcat* (sau, după obiceiul romanilor, l-aş fi înjunghiat) fără să ezit nici o clipă pe *„tăticul"* care lansează lozinca unei tranzacţii cu reacţiunea şi aş fi lăsat fără să mă sinchisesc pe seama viitorilor Mommseni să analizeze dacă fapta mea înseamnă uciderea unui trădător, executarea lui sau un delict de încălcare a respectului datorat superiorilor.

(3) Cînd, în perioada Dumei I, combăteam lozinca : „guvern responsabil", ne limitam la cele două argumente citate. Acum trebuie să adăugăm un al treilea argument : dacă revendicarea unui guvern responsabil *ar putea* deveni, *direct sau indirect,* semnalul pentru o luptă decisivă între „revoluţie" şi reacţiune, *liberalii* ar retrage ei *singuri* această revendicare.

De ce trebuie să adăugăm acum acest argument ? Deoarece, după Duma I, liberalii (inclusiv cadeţii) s-au de-

www.dacoromanica.ro

plasat mult spre dreapta şi au luat atitudine *hotărîtă* împotriva revoluţiei. Deoarece, chiar în prima sa cuvîntare, Golovin, pe care social-democraţii proşti îl sprijină pentru liberalismul său, a vorbit nu ca un liberal, nu ca un cadet, ci ca un *octombrist*.

Dacă Plehanov a rămas atît de mult în urmă în ceea ce priveşte cunoaşterea stării de lucruri din Rusia încît nu ştie acest lucru, atunci, desigur, articolul lui trebuie privit cu indulgenţă. Dar argumentele lui Plehanov, chiar dacă trecem peste anumite erori ale lui, rămîn în esenţă fundamental greşite.

Trecem la cazul al doilea. Forţele revoluţiei *nu* au depăşit *încă* forţele reacţiunii, o luptă decisivă *nu* este *încă* oportună. În acest caz, însemnătatea lozincii constă în influenţa ei asupra dezvoltării conştiinţei politice a poporului, spune Plehanov. Asta-i adevărat. Dar atunci — şi aici Plehanov greşeşte profund — o astfel de lozincă nu luminează conştiinţa poporului, ci o *perverteşte*; nu o revoluţionează, ci *o întunecă*; nu educă, ci *demoralizează*. Acest lucru este atît de limpede, încît nu e nevoie să insistăm asupra dezvoltării acestei idei, cel puţin nu pînă la o nouă discuţie cu stimabilul Plehanov.

Reiese că, oricum o sucesti, tot prost iese. Fie că au crescut forţele revoluţiei, fie că n-au crescut, în orice caz lozinca lui Plehanov nu poate fi considerată că „a crescut" pînă la nivelul conştiinţei proletariatului social-democrat. Această lozincă sacrifică *interesele fundamentale* ale democraţiei şi ale întregii noastre revoluţii — lămurirea maselor în ceea ce priveşte sarcinile luptei reale *a poporului* pentru o putere *reală* — în favoarea unor lozinci, sarcini şi interese *liberale* vremelnice, accidentale, secundare, confuze.

Iar această sacrificare a sarcinilor fundamentale ale proletariatului în favoarea sarcinilor inconsecvente şi confuze ale liberalismului constituie tocmai esenţa *oportunismului* în problemele de tactică.

Încă cîteva cuvinte în încheiere. În articolul său, Plehanov încearcă să ne înţepe pentru atitudinea noastră în problema boicotului. Despre aceasta vom sta pe larg de vorbă cu el atunci cînd îşi va manifesta dorinţa să treacă

www.dacoromanica.ro

de la înţepături la o luptă în fond. Pînă atunci vom releva un singur lucru. Fiul conducătorului de oşti roman a învins totuşi, spune spiritual Plehanov, în lupta lui pornită înainte de timp, pe cînd bolşevicii n-au deocamdată la activul lor decît înfrîngeri.

Slabă memorie mai aveţi, tov. Plehanov. Amintiţi-vă de Duma *lui Bulîghin* [46]. Amintiţi-vă că Parvus şi noua „Iskră" [47], *sprijinită de dv.*, erau atunci *împotriva* boicotului. Bolşevicii au fost pentru boicot.

Desfăşurarea revoluţiei a adus *victoria deplină* bolşevismului, de care menşevicii nu se deosebeau în timpul evenimentelor din octombrie şi noiembrie decît prin exagerările lui Troţki.

Aşa' a fost şi *aşa va fi*, stimate tov. Plehanov. Cînd revoluţia e în declin, pedanţii care îşi asumă post-factum rolul de „conducători de oşti romani" apar pe avanscenă cu lamentările lor. Cînd revoluţia e în avînt, *lucrurile evoluează* aşa cum vor *social-democraţii revoluţionari*, oricît i-ar compara unii „cu nişte tineri pripiţi".

Scris la 23 februarie (8 martie) 1907

Publicat la 24 februarie 1907 în ziarul „Novîi Luci" nr. 5
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

BOLŞEVICII ŞI MICA BURGHEZIE

Sub acest titlu, ziarul „Novîe Silî“ [48] a publicat un articol care ne oferă un binevenit prilej pentru unele lămuriri.

Ziarul este nemulţumit de felul cum împărţim noi burghezia în mică burghezie revoluţionară şi burghezie liberală, găsind această împărţire „răsuflată“. Mulţi mici burghezi au votat, fără îndoială, cu cadeţii, spune organul trudovicilor, repetînd argumentul obişnuit al menşevicilor.

Da, mulţi mici burghezi au votat cu cadeţii. Asta este adevărat. Dar nu se poate aprecia caracterul de clasă al unui partid numai după faptul că, *la un moment dat*, cu acest partid au votat, printre alţii, cutare sau cutare elemente. Mulţi mici burghezi votează, fără îndoială, cu social-democraţii germani, mulţi muncitori au votat cu „centrul“ german. Dar cei de la „Novîe Silî“ înţeleg, probabil, că de aici nu se poate trage concluzia că împărţirea „răsuflată“ a claselor de oameni ai muncii în mică burghezie şi proletariat n-ar fi justă.

Întreaga istorie a partidului cadet, în general, şi ultimele alegeri, în special, au arătat clar că baza *de clasă* a acestui partid o constituie moşierul cu gospodărie capitalistă, burghezul mijlociu şi intelectualul burghez. Masa poporului, adică păturile largi ale micii burghezii de la oraşe şi ale ţărănimii, sînt străine de acest partid, care se teme de orice activitate a maselor, luptă împotriva acesteia, susţine răscumpărarea, se ridică împotriva creării de comitete agrare locale pe baza „celor 4 revendicări“ [49] etc. Tocmai de

www.dacoromanica.ro

aceea a şi avut loc în ultimele alegeri o *îndepărtare* atît de uluitoare a mici burghezii de cadeţi. După cum se ştie, ţărănimea a votat pe toată linia împotriva cadeţilor şi a contribuit mai mult decît toţi la înfrîngerea lor în adunările electorale guberniale. După cum am arătat încă în nr. 1 al ziarului „Novîi Luci" *, mica burghezie de la oraşe a dat dintr-o dată blocului de stînga 41 000 de voturi la oraşe faţă de cele 74 000 de voturi cadete, cu toate că cei de stînga n-au avut presă cotidiană etc.

Cadeţii sînt partidul burgheziei liberale. Situaţia economică a acestei clase o determină *să se teamă* de o victorie a ţăranilor şi de unirea strînsă a muncitorilor. De aici rezultă tendinţa inevitabilă şi nicidecum întîmplătoare a cadeţilor de a coti spre dreapta, spre o tranzacţie cu reacţiunea, şi aceasta cu atît mai repede cu cît se radicalizează mai repede masele populare. Nu întîmplarea, ci necesitatea economică a făcut ca, după dizolvarea Dumei, proletariatul, ţărănimea şi sărăcimea mic-burgheză de la oraşe să se radicalizeze foarte mult, să devină revoluţionară, iar cadeţii să evolueze foarte mult spre dreapta. Şi numai nişte mici burghezi şi filistini în ale politicii pot regreta acest lucru, pot încerca să schimbe sau să oprească acest proces.

Alta este sarcina noastră, a social-democraţilor : să grăbim procesul de eliberare a maselor de sub hegemonia cadeţilor. În sprijinul acestei hegemonii se află tradiţia, vechile legături ale liberalilor şi influenţa lor, hegemonia lor economică asupra micului burghez, rolul pe care-l au în calitate de intelectuali burghezi, funcţionari liberali etc. Cu cît masele îşi vor cunoaşte mai bine interesele *lor*, cu atît mai repede vor înţelege ele ostilitatea liberalilor faţă de mişcarea maselor, cu atît mai repede se vor separa ele pe plan politic de liberali, creîndu-şi organizaţii, uniuni, partide etc. democratice, revoluţionare. În special ţărănimea, care în Rusia reprezintă opt sau nouă zecimi din întreaga mică burghezie, luptă în primul rînd pentru pămînt. Moşierul liberal (şi asemenea moşieri există încă în Rusia : în ultimele alegeri curia proprietarilor funciari a dat un procent de 24,4 cadeţi şi elemente mai de stînga decît aceştia) se

* Vezi volumul de faţă, pag. 21. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

situează în această luptă *împotriva* țăranului, iar funcționarul liberal, intelectualul burghez sînt foarte apropiați de moșierul liberal. Iată de ce țărănimea se eliberează cu mult mai multă hotărîre și mult mai rapid de sub influența cadeților decît mica burghezie de la orașe. Victoria țărănimii în lupta pentru pămînt este adevărata bază economică a victoriei revoluției burgheze în Rusia. Liberalii (inclusiv cadeții) sînt *împotriva* victoriei țărănimii ; ei susțin răscumpărarea, adică transformarea țăranilor parte în grossbaueri *, parte în knechți ** ai moșierului de tip *prusian*. Iată de ce, în Rusia, victoria revoluției burghezo-democratice *nu este posibilă* fără eliberarea țărănimii de sub hegemonia politică a liberalilor. Victoria țărănimii *desființează* proprietatea funciară moșierească, dă cîmp liber de dezvoltare forțelor de producție pe o bază pur capitalistă. Victoria liberalilor *menține* proprietatea funciară moșierească, pe care o curăță doar într-o mică măsură de trăsăturile iobăgiste, și duce spre o dezvoltare *mai puțin* rapidă, *mai puțin* liberă a capitalismului, spre dezvoltarea de tip, ca să zicem așa, prusian și nu american.

„Novîe Silî" nu înțelege această bază economică de clasă a revoluției ruse atunci cînd afirmă că prin revendicările ei social-economice mica burghezie este mai aproape de liberali, iar prin cele politice este mai aproape de proletari, și că „centrul de greutate al revoluției" se mută în domeniul „politicii". Întreg acest raționament al ziarului „Novîe Silî" reprezintă o confuzie totală. Firește că micul burghez, inclusiv țăranul, este mai aproape de liberal decît de proletar, dată fiind calitatea lui de *proprietar*, de micproducător. De aceea este de neconceput din punct de vedere politic și de-a dreptul reacționar din punctul de vedere al socialismului ca micii burghezi și proletarii să fie incluși într-un singur partid (așa cum vor socialiștii-revoluționari). Dar în revoluția actuală, burghezo-democratică, din Rusia, lupta nu se duce nicidecum în jurul antagonismului dintre proprietari și muncitori (așa va fi în revoluția socialistă), ci în jurul antagonismului dintre țăran și moșier : spre această luptă *economică* și în nici un caz

* — chiaburi. — *Nota trad.*
** — muncitori agricoli. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„politică" gravitează „centrul de greutate al revoluţiei".

Dar din faptul că prin conţinutul ei economic revoluţia noastră este burgheză (şi acest lucru este neîndoios) nu se poate trage concluzia că în revoluţia noastră burghezia are rolul conducător, că burghezia este forţa ei motrice. Această concluzie, la care ajung, de obicei, Plehanov şi menşevicii, este o vulgarizare a marxismului, o caricatură de marxism. În revoluţia burgheză poate fi conducător atît moşierul liberal împreună cu fabricantul, cu negustorul, cu avocatul etc., cît şi proletariatul împreună cu masa ţărănimii. Caracterul burghez al revoluţiei se păstrează în ambele cazuri, dar limitele ei, avantajele pe care le prezintă pentru proletariat, avantajele pe care le prezintă pentru socialism *(adică*, în primul rînd, pentru dezvoltarea rapidă a forţelor de producţie) sînt *cu totul diferite* în primul caz faţă de cel de-al doilea.

De aici bolşevicii deduc tactica *fundamentală* pe care trebuie s-o urmeze proletariatul socialist în revoluţia burgheză : el trebuie să ducă după sine mica burghezie democratică, mai ales pe cea ţărănească, s-o desprindă de liberali, să paralizeze lipsa de fermitate a burgheziei liberale, să dezvolte lupta *maselor* pentru *desfiinţarea* completă a tuturor rămăşiţelor iobăgiei, inclusiv proprietatea funciară moşierească.

Problema prezidiului Dumei a fost o problemă particulară a tacticii generale a social-democraţilor în revoluţia burgheză. Social-democraţii trebuiau *să-i rupă* pe trudovici de cadeţi, fie votînd pentru candidatul trudovic, fie abţinîndu-se în mod demonstrativ de la vot şi motivîndu-şi abţinerea. Ziarul „Novîe Silî" a recunoscut acum că participarea celor de stînga la consfătuirea cu cadeţii a fost *o greşeală*. Aceasta este o mărturie preţioasă. Dar ziarul „Novîe Silî" se înşală amarnic dacă îşi închipuie că „aceasta a fost o greşeală de calcul practic şi nu o greşeală principială". Această părere se bazează, aşa cum am arătat, pe neînţelegerea bazelor, a principiilor şi a tacticii proletariatului socialist în revoluţia burgheză.

Numai pornind de la acest punct de vedere se poate găsi un răspuns just la problemele particulare care dau atîta bătaie de cap ziarului „Novîe Silî".

www.dacoromanica.ro

Ce „garanție există că micii burghezi, pe care ziarul «Novîi Luci» îi consideră aliați, nu vor întoarce și ei spatele celor de stînga și nu vor trece în lagărul cadet“ ? Tocmai pentru că nu există garanții în această privință sîntem *împotriva* oricăror acorduri permanente cu trudovicii. Linia noastră este „să mergem separat, dar *să lovim împreună*“ atît în ultrareacționari cît și în cadeți. Întocmai așa am procedat în alegerile din Petersburg și așa vom proceda întotdeauna.

O parte a micilor burghezi pot fi îndepărtați de cadeți — obiectează „Novîe Sili“. — Pot fi îndepărtați, așa cum am și făcut noi în alegerile din Petersburg [50], desprinzînd o parte din cei grupați în jurul ziarului cadet „Tovarișci“. Pentru a obține acest lucru trebuie să ne urmăm cu hotărîre calea noastră, revoluționară, fără a ține seama de ce va spune contesa Maria Alekseevna * a cadeților.

Activitatea legislativă „trebuie să treacă neapărat în mîinile cadeților“. Nici vorbă nu poate fi de așa ceva. Cadeții, în calitate de conducători ai „centrului“ liberal din Dumă, au și fără sprijinul nostru precumpănire față de ultrareacționari. De aceea noi trebuie să prezentăm proiecte proprii de legi, nu proiecte liberale și nici micburgheze, ci proiecte social-democrate, care să fie scrise într-un limbaj revoluționar și nu într-unul birocratic, *și să le punem la vot*. Ultrareacționarii și cadeții n-au decît să le facă să cadă. Atunci vom trece la o critică necruțătoare a proiectului cadet și vom prezenta în mod sistematic amendamente. După epuizarea amendamentelor ne abținem de la votarea proiectului cadet în ansamblul lui, lăsîndu-i pe cadeți să-i învingă pe ultrareacționari, fără să ne luăm în fața poporului răspunderea pentru sărăcia și platitudinea pseudodemocratismului cadet.

„Novîi Luci“ nr. 6
din 25 februarie 1907
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în ziar

---

* Aluzie la cuvintele lui Famusov, personaj din comedia lui A. S. Griboedov, „Prea multă minte strică“. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

RĂSPUNS LUI L. MARTOV [51]

În acelaşi număr al ziarului „Russkaia Jizn" a apărut un foileton al tov. L. Martov, în care el revine la articolul nostru de fond din nr. 2 * şi, fără să ţină seama de explicaţiile date de comitetul fracţiunii în legătură cu această problemă, taie şi spînzură.

Ce urmăreşte tov. Martov prin acest procedeu straniu? Dacă vrea să ne provoace la luptă pe *acest* teren — pe terenul atacurilor personale şi al suspiciunilor —, se înşală amarnic. Noi nu-l vom urma. Avem prea multe divergenţe *esenţiale* în jurul cărora va trebui să ducem o luptă *principială* şi în cadrul fracţiunii, şi în presă, şi în partid, ca să permitem să fim împinşi pe cărăruia ciorovăielilor şi a răfuielilor personale. Drum bun, tovarăşe, du-te singur pe această cale, noi nu te vom însoţi. Îţi cedăm cu plăcere cinstea de a avea ultimul cuvînt, căci „mai departe" într-adevăr „nu se poate merge".

„Novîi Luci" nr. 7
din 27 februarie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

* Vezi volumul de faţă, pag. 31—34. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

APROPIATA DIZOLVARE A DUMEI ŞI PROBLEMELE DE TACTICĂ

Petersburg, 27 februarie 1907

Ziarele abundă în ştiri, zvonuri şi ipoteze în legătură cu o apropiată dizolvare a Dumei.

Dizolvarea Dumei este oare posibilă ? Dacă analizăm situaţia obiectivă, ajungem la concluzia că este mai mult decît posibilă. Convocarea Dumei a fost pentru guvern o necesitate impusă. Trebuia să se mai încerce o dată ca, paralel cu intensificarea la maximum a represiunilor, să se convoace o reprezentanţă naţională în vederea unei înţelegeri cu burghezia. Este evident că experienţa n-a reuşit. Curţile marţiale şi toate celelalte delicii ale constituţiei stolîpiniste au ajutat extrem de mult agitaţiei revoluţionare de a pătrunde în mase în care nu ajunsese pînă atunci şi au contribuit ca din adîncurile maselor ţărăneşti să iasă o Dumă de stînga. Cadeţii, acest partid al centrului în revoluţia rusă, sînt mai slabi în comparaţie cu Duma I. Este incontestabil că ei s-au deplasat spre dreapta, dar, în condiţiile existenţei unei Dume ca aceasta şi într-un asemenea moment, guvernului îi este cu desăvîrşire imposibil să încheie o tranzacţie cu ei. Cu octombriştii, cadeţii ar putea să se contopească, şi spre acest lucru se şi îndreaptă ei cu hotărîre : este suficient să amintim de d-l Struve şi d-l Golovin. Dar particularitatea situaţiei în momentul de faţă constă tocmai în faptul că în Dumă nu există o majoritate cadetă-octombristă. Întregul „centru" a fost definitiv strivit de lupta ascuţită a extremelor : între partea de dreapta, monarhiştii, şi partea de stînga a Dumei. Această parte se

www.dacoromanica.ro

ridică la două cincimi. Rolul ei în Dumă este imens. Influenţa ei în rîndurile maselor populare este foarte mare. Legătura ei tot mai puternică cu aceste mase nu poate fi ruptă prin nici un fel de jumătăţi de măsură. Necesitatea îi dictează guvernului să dizolve Duma : dacă nu recurge la silnicie, el nu va fi în stare să iasă din situaţia creată. „Caracterul legal" al situaţiei create nu face decît să agraveze criza, deoarece este firesc ca adevărata ei forţă în rîndurile maselor populare să fie mai mare decît expresia ei „legală", adică ceea ce a trecut de zeci şi sute de ori prin sita poliţienească.

Dizolvarea Dumei este mai mult decît posibilă — ea este inevitabilă tocmai pentru că, în fond, criza prin care trecem este o criză revoluţionară şi nicidecum o criză constituţională. Şi tocmai de aceea politica cea mai dăunătoare, mai ridicolă şi mai jalnică ar fi să-ţi ascunzi capul sub aripă, să încerci să te eschivezi de la urmările inevitabile ale situaţiei politice date, să încerci să disimulezi prin cuvinte, prin frazeologie ceea ce este limpede, să estompezi ceea ce este pregnant, să întuneci ceea ce este evident.

O politică de acest gen duc cadeţii. D-l Izgoev scrie astăzi în ziarul „Reci" : „Este *aproape* peste puterile noastre să păstrăm Duma". Aproape just. „Peste 3—4 luni, cînd prin activitatea ei legislativă Duma şi-ar cîştiga prestigiu în ţară, situaţia ar putea fi alta". Acest lucru nu este numai just, ci şi evident. Iar ceea ce este evident vede şi guvernul.

D-l Izgoev se teme de adevărul gol-goluţ şi începe să dea din colţ în colţ : „Dar va avea oare Duma la dispoziţia ei aceste 3—4 luni ? E un cerc vicios din care nu există ieşire. Strada «organizată» sau «neorganizată» nu constituie o ieşire : o ieşire ar fi dacă la putere s-ar afla oameni pătrunşi de un adevărat patriotism..."

Ei, da, fireşte ! Singuri şi-au creat prin vorbele lor goale acest cerc vicios, singuri s-au vîrît în acest impas de fraze dulcegi, şi acum plîng, se lamentează, îşi strigă amărăciunea... Un adevărat model de filistin dezorientat, plîngăreţ şi neputincios !

Şi să nu creadă cititorul că aceste cuvinte ale lui Izgoev sînt nişte ieşiri întîmplătoare ale unui publicist cadet oare-

www.dacoromanica.ro

care. Nu, acesta este un rezumat al politicii *trasate* în mod oficial de partidul cadet, partid *preponderent*, care a reuşit ca preşedintele să fie ales din rîndurile sale. În acelaşi număr al ziarului „Reci" citim: „După dezbateri îndelungate, fracţiunea parlamentară a partidului libertăţii poporului, în şedinţa ei din seara zilei de 25 februarie, a adoptat următoarea hotărîre în problema atitudinii faţă de declaraţia guvernului: să i se răspundă prin tăcere, fără a ne exprima nici încredere, nici neîncredere, şi să se treacă la examinarea problemelor curente. S-a hotărît însă că, dacă partidele de dreapta vor prezenta, în scopuri provocatoare, o formulă care să exprime încredere în guvern, să se voteze împotriva ei. Iar în cazul cînd cei de extrema stîngă (social-democraţii) vor face o propunere de exprimare a neîncrederii, partidul libertăţii poporului a hotărît să prezinte formula lor de a se trece la problemele curente. De altfel sînt speranţe că în această chestiune întreaga opoziţie va ajunge la o înţelegere prealabilă, lucru spre care înclină deja socialiştii-revoluţionari, socialiştii-populişti şi trudovicii". Adăugăm că fracţiunea noastră social-democrată din Dumă, după spusele ziarului „Russkaia Jizn", a hotărît „să adopte o poziţie absolut independentă", hotărîre pe care noi o salutăm cu căldură.

Dar politica cadeţilor este, într-adevăr, inegalabilă. Să spui: „exprim neîncredere" este o imprudenţă. Trebuie păstrată Duma. Să spui: „nu exprim încredere", asta se poate. Nu sînt aceştia nişte „oameni" politici „în cutie"? Nu sînt aceştia nişte filistini care în faţa furtunii ce se apropie implacabil îşi trag peste ochi scufia lor de noapte şi repetă într-una: noi sîntem prudenţi... noi păstrăm... Vă păstraţi scufia voastră de filistini şi nimic altceva, stimaţi cavaleri ai „libertăţii poporului"!

Şi ce poate fi mai ridicol decît să califici drept „provocare" formula celor de dreapta de exprimare a încrederii în guvern? E dreptul cît se poate de legitim al fiecărui membru al Dumei, e răspunsul cît se poate de firesc al oricărui reprezentant al poporului la întrebarea guvernului: iată programul meu, vrea oare Duma să colaboreze cu mine în acest spirit? Numai prin totala dezorientare a cadeţilor se poate explica faptul că au scris această

www.dacoromanica.ro

inepţie. Nu, domnilor, scufia de noapte nu constituie o pavăză împotriva contrarevoluţiei. Dreptul de a dizolva Duma este un drept arhi-„legal" în cadrul unei constituţii pe care jalnicii liberali au preamărit-o atît de prosteşte şi au căutat în mod atît de trădător să convingă poporul s-o ia în serios. Nu se poate găsi o formulă pentru a împiedica guvernul să întrebe Duma dacă vrea să îndeplinească un anumit program. Iar răspunsul : „nu exprim încredere", oricum, va fi un pretext „constituţional" excelent şi întru totul suficient pentru dizolvarea Dumei : chiar şi fără ajutorul unor Kovalevski pot fi găsite zeci de „precedente constituţionale" de dizolvare a parlamentului, pentru motivul că a refuzat guvernului lucruri mult mai puţin importante decît... decît... decît curţile marţiale şi expediţiile de pedepsire.

Ce concluzie se poate trage deci de aici ? Concluzia că este o prostie să te joci de-a constituţia cînd nu există constituţie. Este o prostie să te faci că nu vezi şi să treci sub tăcere faptul că zilele actualei „cvasi-constituţii" ruse sînt numărate, că abrogarea legii electorale şi revenirea la absolutismul deplin este *inevitabilă.*

Ce-i de făcut ? Aussprechen was ist, să spunem lucrurilor pe nume. Guvernul este nevoit, fără doar şi poate, să dizolve Duma. Pentru el este convenabil ca ea să se împrăştie în tăcere, jucînd docilă această comedie constituţională fără a deschide poporului ochii asupra *inevitabilităţii* unei lovituri de stat. Şi prin inegalabila, incomparabila lor formulă „istorică" : „a răspunde *prin tăcere*", a spune în loc de „exprim neîncredere" „nu exprim încredere", laşii cadeţi nu fac decît să ajute guvernul să săvîrşească *în tăcere* o lovitură de stat.

Altfel trebuie să procedeze adevăraţii partizani ai libertăţii, adevăraţii reprezentanţi ai poporului. Ei trebuie să înţeleagă că continuarea existenţei Dumei nu depinde de politeţea, de prudenţa, de atitudinea grijulie, de abilitatea, de tactul, de discreţia şi de celelalte virtuţi molcealiniste [52]. *De la tribuna Dumei,* ei trebuie să spună cu voce tare, clar şi răspicat, poporului *întregul adevăr,* inclusiv motivul pentru care dizolvarea Dumei, lovitura de stat şi revenirea la absolutismul pur sînt inevitabile. Pentru guvern *este*

www.dacoromanica.ro

necesar ca acest lucru să fie trecut sub tăcere. Pentru popor *este necesar* să ştie acest lucru. Reprezentanţii poporului, atîta timp cît mai sînt reprezentanţi ai poporului, trebuie să-l spună de la tribuna Dumei.

Situaţia este cît se poate de limpede. Altă alternativă nu există : ori molcealinism lipsit de glorie, care îşi pleacă resemnat capul, ori o declaraţie calmă, dar fermă, în care să se spună poporului că are loc primul act al loviturii de stat a ultrareacţionarilor.

Numai lupta poporului poate împiedica acest lucru. Şi poporul trebuie să cunoască întregul adevăr.

Să sperăm că social-democraţii din Dumă îi vor spune poporului acest adevăr.

„Proletarii" nr. 14
din 4 martie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CADEŢII ŞI TRUDOVICII [53]

În nr. 49 al ziarului „Russkaia Jizn", tov. D. Kolţov repetă un raţionament menşevic obişnuit în apărarea politicii de sprijinire a cadeţilor. Dar o face într-un mod atît de direct şi de naiv, încît nu ne rămîne decît să-i mulţumim că duce pînă la absurd această teorie greşită.

„Cu cine are social-democraţia mai multe contingenţe — întreabă el în articolul „Cadeţii şi democraţia burgheză" —: cu democraţia de la oraşe sau cu cea de la sate? De la cine poate social-democraţia să aştepte mai degrabă un sprijin în lupta ei împotriva tuturor prejudecăţilor culturale, religioase, naţionale etc.? Cine va sprijini mai degrabă toate măsurile care tind spre dezvoltarea liberă a forţelor de producţie? E de ajuns să pui aceste întrebări, cardinale pentru politica social-democrată, şi răspunsul va veni de la sine. Tot ce se spune în «Manifestul Comunist» despre rolul revoluţionar al burgheziei rămîne tot atît de just în secolul al XX-lea pe cît a fost de just în secolul al XIX-lea, tot atît de just în Rusia pe cît a fost de just în Anglia... etc. In ceea ce priveşte democraţia de la sate, cu toată alura ei revoluţionară, în foarte multe cazuri ea va apăra formele vechi, perimate ale producţiei şi ale vieţii sociale... Cînd vorbesc de cadeţi, bolşevicii uită de democraţia de la oraşe care stă în spatele acestora şi, dimpotrivă, pentru ei grupul parlamentar al socialiştilor-revoluţionari şi al trudovicilor personifică întreaga ţărănime. Aceasta înseamnă să nu vezi pădurea din cauza copacilor, să nu vezi interesele sociale ale maselor largi populare din cauza reprezentanţei parlamentare".

Salutăm din toată inima faptul că menşevicii au trecut la lămurirea bazelor *principiale* ale divergenţelor noastre tactice. De mult era timpul.

www.dacoromanica.ro

Așadar, cadeții reprezintă *burghezia progresistă de la orașe,* iar trudovicii *burghezia înapoiată de la sate.* La aceasta se reduce „marxismul" vostru.

Dar dacă lucrurile stau într-adevăr așa, de ce nu o spuneți direct și răspicat în fața întregului partid ? De ce nu spuneți limpede în proiectul de rezoluție pentru congresul partidului că, în numele „Manifestului Comunist", P.M.S.D.R. este *obligat* să-i sprijine pe cadeți *împotriva trudovicilor ?*

Ne-am bucura foarte mult dacă am auzi o astfel de declarație din partea voastră. De mult v-am cerut să faceți acest lucru, încă înainte de Congresul de unificare, cînd în proiectul nostru de rezoluție cu privire la atitudinea față de partidele burgheze *am definit* conținutul de clasă atît al cadeților cît și al socialiștilor-revoluționari, invitîndu-vă să dați *definiția voastră.*

Cum ați răspuns la invitația noastră ?

V-ați eschivat de a da un răspuns. În proiectul vostru de rezoluție pentru Congresul de unificare nu există nici măcar o încercare de a exprima ideea că cadeții reprezintă democrația progresistă de la orașe, iar trudovicii (Uniunea țărănească [54], socialiștii-revoluționari etc.) democrația înapoiată de la sate. Rezoluția *voastră* cu privire la atitudinea față de partidele burgheze prezentată la Congresul de unificare conține doar o repetare, ciudată prin confuzia ei, a rezoluției de la Amsterdam [55].

Acum am *repetat* invitația noastră. Am ridicat din nou problema definiției marxiste a bazei de clasă a diferitelor partide burgheze din Rusia. Am publicat proiectul de rezoluție respectiv.

Și sîntem convinși că *nici de data aceasta nu veți accepta invitația noastră.* Sîntem convinși că nu vă veți decide să scrieți într-un proiect de rezoluție menșevică oficială că cadeții reprezintă burghezia progresistă de la orașe, că ei sprijină *într-o măsură mai mare decît trudovicii* politica de dezvoltare liberă a forțelor de producție etc. etc.

Așa stau lucrurile.

În revoluția burgheză actuală din Rusia, principala problemă economică este aceea a luptei țărănimii pentru pămînt. Această luptă este determinată în mod necesar de

www.dacoromanica.ro

situaţia desperată a ţărănimii, de numeroasele rămăşiţe ale iobăgiei în satul rus etc. Această luptă împinge masa ţărănească atît la o democratizare hotărîtă a relaţiilor politice (deoarece, fără o organizare democratică a statului, ţăranii nu pot să-i biruie pe moşierii iobăgişti) cît şi la desfiinţarea proprietăţii funciare moşiereşti.

Iată de ce social-democraţii prevăd în programul lor *confiscarea* pămînturilor moşiereşti. Dintre social-democraţi, numai oportuniştii extremi nu aprobă acest program, susţin înlocuirea cuvîntului „confiscare" prin cuvîntul „înstrăinare", dar *se tem să prezinte făţiş un astfel de proiect.*

Cadeţii reprezintă partidul burgheziei liberale, al moşierilor liberali, al intelectualităţii burgheze. Dacă D. Kolţov are îndoieli în privinţa nuanţei moşiereşti a cadeţilor, îi vom arăta două fapte: 1) compoziţia fracţiunii cadete în Duma I. Citeşte cartea lui Borodin, tovarăşe Kolţov, şi vei afla cîţi moşieri au fost în această Dumă; 2) proiectul agrar al cadeţilor este, în fond, un plan al *moşierului capitalist.* Şi răscumpărarea pămîntului, şi transformarea ţăranului în muncitor agricol, şi formarea unor comisii agrare locale dintr-un număr egal de moşieri şi ţărani avînd ca preşedinte o persoană desemnată de guvern, toate acestea arată cum nu se poate mai limpede că politica cadeţilor în problema agrară este o politică de *menţinere* a proprietăţii funciare moşiereşti prin *curăţirea* ei de unele trăsături iobăgiste, prin ruinarea ţăranului ca urmare a răscumpărării şi prin aservirea lui de către cinovnici. Or, aceasta face ca semnificaţia economică a politicii agrare cadete să se reducă la *încetinirea* dezvoltării forţelor de producţie.

Dimpotrivă, confiscarea pămînturilor moşiereşti şi victoria deplină a democraţiei ţărăneşti înseamnă dezvoltarea forţelor de producţie cu rapiditatea *maximă* posibilă în condiţiile capitalismului.

În proiectele noastre de rezoluţii pentru Congresul al V-lea, *această* apreciere a semnificaţiei *economice* a politicii cadete este făcută *răspicat.* Încă o dată: vă rugăm, tov. D. Kolţov, să vă formulaţi tot atît de răspicat teoria dv. „marxistă"!

www.dacoromanica.ro

Confruntarea proiectelor agrare ale cadeţilor cu proiectele agrare ale trudovicilor şi a atitudinii lor faţă de problemele democraţiei politice (legea întrunirilor în Duma I, atitudinea faţă de diferitele tipuri de organizare a comitetelor agrare locale, programul partidului cadet şi al Grupului trudovic în Duma I etc. etc.), toate acestea dovedesc că partidul cadet este partidul liberalilor, care tinde şi este nevoit să tindă *a pune capăt* revoluţiei prin împăcarea libertăţii cu vechea putere (în dauna libertăţii), a moşierului cu ţăranul (în dauna ţăranului). Partidele trudovice însă (socialiştii populişti, Grupul trudovic şi socialiştii-revoluţionari) reprezintă democraţia mic-burgheză de la oraşe şi mai ales de la sate (adică ţărănească), care *este nevoită* să tindă spre dezvoltarea în continuare a revoluţiei.

Victoria revoluţiei în Rusia este posibilă numai dacă proletariatul va duce după sine ţărănimea democratică atît împotriva vechilor rînduieli cît şi împotriva liberalilor.

Această teză, care determină *bazele* întregii tactici bolşevice, este admirabil confirmată de întreaga experienţă a Dumei I şi a perioadei care i-a urmat. Numai dacă vom reduce obiectul controverselor noastre la aceste *baze* ele vor înceta a mai fi o ciorovăială şi se vor transforma într-o discuţie pentru rezolvarea problemelor fundamentale ale revoluţiei burgheze în Rusia.

De aceea salutăm sinceritatea şi francheţea tov. Kolţov şi repetăm invitaţia noastră: menşevicii să încerce să formuleze, să exprime clar şi fără echivoc *aceste* idei despre cadeţi şi trudovici.

„Raboceaia Molva" nr. 1
din 1 martie 1907
Semnat: N. L—n

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PLATFORMA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI REVOLUŢIONARE

I

După cum se ştie, congresul partidului se va întruni peste cîteva săptămîni. Trebuie să pornim cu toată energia la pregătirea congresului, să analizăm principalele probleme de tactică pe care partidul urmează să le rezolve la acest congres.

C.C. al partidului nostru a fixat ordinea de zi a congresului, care a fost publicată în ziare. Punctele centrale ale ordinii de zi sînt: 1) „Sarcinile politice imediate" şi 2) „Duma de stat". În ceea ce priveşte punctul al doilea, necesitatea lui se înţelege de la sine şi nu poate da loc la discuţii. Primul punct, după părerea noastră, este de asemenea necesar, dar într-o formulare oarecum schimbată sau, mai precis, cu un conţinut oarecum schimbat.

Pentru a începe imediat, în cadrul întregului partid, discutarea sarcinilor congresului şi a problemelor de tactică ce urmează să fie rezolvate de acesta, consfătuirea reprezentanţilor organizaţiilor noastre de partid din cele două capitale şi a reprezentanţilor colegiului de redacţie al ziarului „Proletarii" a elaborat în ajunul întrunirii Dumei a II-a proiectele de rezoluţii publicate mai jos *. Ne propunem să arătăm *cum* şi-a înţeles consfătuirea sarcinile, *de ce* a pus pe primul plan proiectele de rezoluţii referitoare tocmai la cutare sau cutare probleme şi *care sînt ideile principale* exprimate în aceste rezoluţii.

Prima problemă: „Sarcinile politice imediate".

* Vezi volumul de faţă, pag. 1—11. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

După părerea noastră, în perioada prin care trecem, problema nu se poate pune *în felul acesta* în fața congresului P.M.S.D.R. Aceasta este o perioadă revoluționară. Toți social-democrații, fără deosebire de fracțiune, sînt de acord în această privință. Este suficient să aruncăm o privire asupra părții *principiale* a rezoluției adoptate de menșevici și de bundiști la Conferința generală a P.M.S.D.R. din noiembrie 1906, pentru a ne convinge de justețea afirmației noastre.

Or, într-o perioadă revoluționară *nu se poate* să te mărginești la definirea sarcinilor politice *imediate*, și nu se poate din două motive. În primul rînd, în aceste perioade, spre deosebire de perioadele de construcție constituțională lentă, „pașnică", sarcinile *fundamentale* ale mișcării social-democrate se pun pe primul plan și necesită o analiză temeinică. În al doilea rînd, într-o asemenea perioadă *nu se pot* defini sarcinile politice imediate, pentru că revoluția se caracterizează tocmai prin faptul că în decursul ei sînt posibile și inevitabile schimbări bruște, cotituri repezi, situații neașteptate, explozii violente. Pentru a înțelege acest lucru este suficient să arătăm că dizolvarea Dumei de stînga și modificarea legii electorale în spirit ultrareacționar sînt posibile și probabile. Austriecilor, de pildă, le-a fost ușor să-și definească sarcina „imediată" : lupta pentru votul universal, atunci cînd toate indiciile vădeau că perioada de dezvoltare constituțională mai mult sau mai puțin pașnică, consecventă și continuă se prelungește. Pe cînd la noi, nu spun oare pînă și menșevicii, în rezoluția menționată mai sus, că o cale *pașnică* nu este cu putință, că în Dumă trebuie să fie aleși luptători și nu jălbari ? Oare nu recunosc ei necesitatea de a lupta pentru o adunare constituantă ? Închipuiți-vă o țară europeană cu un regim constituțional statornicit și consolidat pentru un timp și în care ar putea fi vorba de lozinca „adunare constituantă", în care ar fi cu putință ca „luptătorul" să fie opus „jălbarului" în Dumă, și veți înțelege că în condițiile de la noi sarcinile „imediate" *nu pot* fi definite așa cum sînt definite acum în Occident. Cu cît activitatea desfășurată în Dumă de social-democrație și de democrația burgheză revoluționară va fi mai rodnică,

www.dacoromanica.ro

cu atît este mai probabilă o izbucnire a luptei în afara Dumei, luptă care ne va pune direct în faţa unor sarcini imediate speciale.

Nu. La congresul partidului trebuie să discutăm nu atît sarcinile imediate, cît sarcinile *fundamentale* ale proletariatului în momentul actual al revoluţiei burgheze. Altfel ne vom trezi în situaţia unor oameni slabi care se pierd la orice cotitură a evenimentelor (cum s-a şi întîmplat în repetate rînduri în 1906). În orice caz, nu putem defini sarcinile „imediate", după cum nimeni nu poate să prezică dacă Duma a II-a şi legea electorală din 11 decembrie 1905 [56] se vor menţine o săptămînă, o lună sau şase luni. Or, în partid nu s-a ajuns încă la stabilirea unui punct de vedere comun în ceea ce priveşte sarcinile fundamentale ale proletariatului social-democrat în revoluţia noastră. Şi, atîta timp cît nu se va face acest lucru, nici o politică fermă, principială nu este cu putinţă şi nici o străduinţă — oricît de zeloasă — de a defini sarcinile „imediate" nu poate fi încununată de succes.

Congresul de unificare n-a adoptat o rezoluţie cu privire la aprecierea momentului şi la sarcinile proletariatului în revoluţie, n-a făcut acest lucru, cu toate că proiecte în această problemă *au fost* prezentate de ambele curente din partidul social-democrat, cu toate că problema aprecierii momentului figura pe ordinea de zi şi *a fost discutată* la congres. Aşadar, *toată lumea* a recunoscut că aceste probleme sînt importante, dar majoritatea congresului de la Stockholm a considerat *atunci* că ele nu sînt suficient de elucidate. Trebuie să reluăm examinarea acestor probleme. În primul rînd, trebuie să vedem prin ce se caracterizează, din punctul de vedere al tendinţelor fundamentale ale evoluţiei social-economice şi politice, momentul revoluţionar prin care trecem ; în al doilea rînd, în ce fel se grupează din punct de vedere politic clasele (şi partidele) în Rusia de astăzi ; în al treilea rînd, care sînt în *acest* moment, dată fiind *această* grupare politică a forţelor sociale, sarcinile fundamentale ale partidului muncitoresc social-democrat.

Desigur, nu trecem cu vederea faptul că unii menşevici (şi poate şi C.C.), prin problema sarcinilor politice ime-

www.dacoromanica.ro

diate, au înțeles pur și simplu problema sprijinirii revendicării de a se forma un guvern deșemnat de Dumă, adică un guvern cadet.

Plehanov, cu graba care-l caracterizează — și care este foarte lăudabilă, desigur, — de a-i împinge pe menșevici spre dreapta, în „Russkaia Jizn" (din 23 februarie), a și luat atitudine în favoarea acestei revendicări.

Noi considerăm că această problemă, deși importantă, este o problemă *subordonată* și că un marxist nu poate s-o pună în mod izolat, fără a aprecia momentul dat al revoluției noastre, fără a aprecia conținutul de clasă al partidului cadet și întregul lui rol politic actual. A reduce această problemă la un pur politicism, la „principiul" responsabilității guvernului în fața Camerei într-un regim constituțional în general, ar însemna să părăsim cu desăvîrșire punctul de vedere al luptei de clasă și să ne situăm pe punctul de vedere al unui liberal.

Iată de ce consfătuirea noastră a legat problema formării unui guvern cadet de aprecierea momentului actual al revoluției.

În rezoluția respectivă, începem, în expunerea de motive, în primul rînd cu o problemă pe care toți marxiștii o consideră ca fiind o problemă fundamentală, adică cu problema crizei economice și a situației economice a maselor. Consfătuirea a adoptat formularea : criza „nu prezintă nici un indiciu că s-ar lichida în curînd". Formularea aceasta este, poate, exagerat de prudentă. Dar pentru partidul social-democrat este important, desigur, să stabilească faptele incontestabile, să traseze liniile principale, urmînd ca problema să fie prelucrată în mod științific în literatura de partid.

În legătură cu criza, constatăm (punctul al doilea din expunerea de motive) o ascuțire a luptei de clasă dintre proletariat și burghezie (fapt indiscutabil, iar manifestările acestei ascuțiri sînt îndeobște cunoscute), apoi o ascuțire a luptei sociale la sate. La sate nu se produc evenimente izbitoare, care să sară imediat în ochi, cum sînt lock-out-urile, dar chiar și măsurile luate de guvern, de felul legilor agrare din noiembrie [57] („coruperea burgheziei țărănești"), constituie o dovadă că lupta se ascute, că moșierii sînt nevoiți

www.dacoromanica.ro

să-şi îndrepte toate eforturile spre scindarea ţărănimii pentru a slăbi atacul întregii ţărănimi.

Care va fi, pînă la urmă, rezultatul acestor eforturi, nu ştim. Toate revoluţiile burgheze „neterminate" (expresia lui Marx) „s-au terminat" prin trecerea ţărănimii înstărite de partea ordinii [58]. În orice caz, social-democraţia trebuie să facă totul pentru a dezvolta conştiinţa păturilor celor mai largi ale ţărănimii, pentru a le face să înţeleagă lupta de clasă care are loc la sate.

Apoi, la punctul 3 se constată următorul fapt esenţial din istoria politică a Rusiei din ultimul an: „deplasarea spre dreapta" a claselor de sus şi „deplasarea spre stînga" a claselor de jos. Am considerat că la congresele sale, îndeosebi în perioade revoluţionare, social-democraţia trebuie *să facă bilanţul* perioadelor de dezvoltare socială, *folosind* metodele ei marxiste de cercetare, *învăţînd* celelalte clase să arunce o privire înapoi şi să considere evenimentele politice *din punct de vedere principial* şi nu din punctul de vedere al unui interes de moment sau al unui succes de cîteva zile, cum le consideră burghezia, care, la drept vorbind, dispreţuieşte orice teorie şi se teme de orice analiză de clasă a perioadei istorice prin care trecem.

Întărirea extremelor înseamnă slăbirea centrului. Nu octombriştii constituie centrul, cum greşit au crezut unii social-democraţi (printre care şi Martov), ci cadeţii. În ce constă sarcina istorică-*obiectivă* a acestui partid? La această întrebare marxiştii trebuie să dea răspuns dacă vor să rămînă credincioşi doctrinei lor. Rezoluţia răspunde: *„în a pune capăt* revoluţiei prin concesii *acceptabile* (deoarece cadeţii sînt pentru o înţelegere de bunăvoie) pentru moşierii ultrareacţionari şi pentru absolutism". În cunoscuta lucrare a lui K. Kautsky „Revoluţia socială" se explică limpede că reformele se deosebesc de revoluţie prin faptul că puterea rămîne în mîinile clasei asupritorilor, că aceştia înăbuşă insurecţia asupriţilor prin concesii *acceptabile* pentru asupritori şi care nu duc la *lichidarea* puterii acestora.

Sarcina obiectivă a burgheziei liberale în revoluţia burghezo-democratică este tocmai aceasta: să menţină cu preţul unor concesii „raţionale" monarhia şi clasa moşierească,

www.dacoromanica.ro

Este oare realizabilă această sarcină? Depinde de împrejurări. Un marxist nu poate s-o considere absolut irealizabilă. Dar *un astfel* de deznodămînt al revoluției burgheze ar însemna: 1) o minimă libertate pentru dezvoltarea forțelor de producție ale societății burgheze (progresul economic al Rusiei ar fi incomparabil mai rapid dacă proprietatea funciară moșierească ar fi desființată pe cale revoluționară decît dacă ea ar fi transformată potrivit planului cadet); 2) principalele nevoi ale maselor populare ar rămîne nesatisfăcute și 3) ar fi necesară reprimarea lor *prin violență*. Fără reprimarea prin violență a maselor, dezvoltarea constituțională „pașnică", propovăduită de cadeți, *nu este realizabilă*. Trebuie să ținem bine minte acest lucru și să-l facem să pătrundă în conștiința maselor. „Pacea socială" propovăduită de cadeți este pace pentru moșier și fabricant, este *„pacea"* insurecției țărănești și muncitorești *reprimate*.

Represiunile stolîpiniste cu ajutorul curților marțiale și „reformele" cadeților sînt cele două mîini ale unuia și aceluiași asupritor.

II

Au trecut 8 zile de la publicarea primului nostru articol pe această temă și în viața politică au survenit o serie întreagă de evenimente importante care au confirmat cele spuse de noi atunci și au pus într-o lumină puternică de *„fapt* consumat (sau care se consumă?)" problemele nevralgice pe care le-am abordat.

Cotitura cadeților spre dreapta s-a și făcut simțită în Dumă. Sprijinirea lui Stolîpin de către alde Rodicev prin propovăduirea moderației, prudenței, legalității, liniștirii, neațîțării poporului și sprijinirea — faimoasa sprijinire „prin toate mijloacele" — a lui Rodicev de către Stolîpin au devenit fapt [59].

Acest fapt constituie o strălucită confirmare că analiza situației politice actuale, făcută de noi *înainte* de deschiderea Dumei a II-a, în proiectele de rezoluții întocmite între 15 și 18 februarie, a fost justă. Noi am refuzat să dăm urmare propunerii C.C. de a discuta „sarcinile politice

www.dacoromanica.ro

imediate", am arătat că într-o perioadă revoluționară o asemenea propunere este cu totul inconsistentă și am înlocuit această problemă a unei politici de moment prin problema bazelor politicii socialiste în revoluția burgheză.

Și această săptămînă de dezvoltare revoluționară a confirmat întru totul previziunea noastră.

Data trecută am analizat expunerea de motive a proiectului nostru de rezoluție. Punctul central al acestei expuneri îl constituia constatarea că partidul slăbit al „centrului", adică partidul burghezo-liberal al cadeților, tinde să pună capăt revoluției prin concesii acceptabile pentru moșierii ultrareacționari și pentru absolutism.

Nu mai departe decît ieri, se poate spune, Plehanov și tovarășii lui de idei din aripa dreaptă a P.M.S.D.R. declarau că această idee a bolșevismului, pe care am susținut-o cu dîrzenie în tot cursul anului 1906 (și chiar mai înainte, începînd din 1905, din momentul apariției broșurii „Două tactici" *), declarau că această idee este o supoziție semifantezistă, generată de o concepție de răzvrătiți asupra rolului burgheziei sau, cel puțin, un avertisment inoportun etc.

Astăzi *toată lumea* își dă seama că am avut dreptate. „Tendința" cadeților *începe* să se realizeze, și pînă și un ziar cum este „Tovarișci", care urăște bolșevismul poate mai mult decît oricine din pricină că-i demască fără cruțare pe cadeți, pînă și acest ziar, vorbind despre dezmințirea dată de „Reci" ** zvonului că ar avea loc tratative între cadeți și guvernul ultrareacționar, spune că „pînă nu faci foc nu iese fum".

Nu ne rămîne decît să salutăm această reluare a „săptămînii bolșevice" în ziarul „Tovarișci". Nu ne rămîne

---

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127. — *Nota red.*

** Aceste rînduri erau scrise cînd am citit, în articolul de fond al ziarului „Reci" din 13 martie, următoarele : „Cînd vor fi publicate date precise cu privire la faimoasele tratative dintre cadeți și guvern care au avut loc în iunie anul trecut, țara va afla că, dacă li se poate reproșa ceva cadeților pentru aceste tratative «duse în spatele poporului», li se poate reproșa doar acea intransigență despre care vorbește «Rossiia»". Da, tocmai asta e, „cînd vor fi publicate" ! Dar deocamdată, cu toate că li s-a cerut acest lucru, cadeții nu publică „date precise" nici cu privire la tratativele din iunie 1906, nici cu privire la tratativele din ianuarie 1907 (vizita făcută de Miliukov la 15 ianuarie lui Stolipin), nici despre tratativele din martie 1907. Și faptul că se duc tratative în *spatele poporului* rămîne *fapt*.

www.dacoromanica.ro

decît să relevăm că *istoria a confirmat toate avertismentele și lozincile noastre*, că istoria a demascat întreaga ușurință (în cel mai bun caz ușurință) a acelor „democrați" și, din păcate, chiar și a unor social-democrați care nu voiau să audă de critica făcută de noi cadeților.

Cine a spus în perioada Dumei I că cadeții se tîrguiesc pe ascuns cu guvernul ? Bolșevicii. Iar apoi s-a dovedit că o personalitate de talia lui Trepov era pentru un guvern cadet.

Cine a dat dovadă de cea mai mare energie în desfășurarea campaniei de demascare în legătură cu vizita pe care i-a făcut-o Miliukov lui Stolîpin la 15 ianuarie, în toiul luptei (a pretinsei lupte) electorale dintre așa-zisul partid al libertății poporului și guvern ? Bolșevicii.

Cine a amintit în adunările electorale din Petersburg și în primele zile ale Dumei a II-a (vezi ziarul „Novîi Luci") că împrumutul din 1906, în valoare de 2 miliarde de franci, a fost de fapt acordat lui Dubasov & Co. cu ajutorul indirect al cadeților, care au respins propunerea formală a lui Clemenceau de a lua, în numele partidului, atitudine fățișă împotriva acestui împrumut ? Bolșevicii.

Cine a pus în centrul politicii democratismului consecvent (adică proletar), *în ajunul* întrunirii Dumei a II-a, demascarea *„caracterului trădător* al politicii cadete" ? Bolșevicii.

Cea mai lină adiere de vînt a suflat ca pe un fulg toată vorbăria despre sprijinirea revendicării unui guvern desemnat de Dumă sau a unui guvern responsabil, ori a revendicării de a subordona puterea executivă puterii legislative etc. Visul lui Plehanov de a face din această lozincă semnalul luptei hotărîtoare sau un mijloc de luminare a maselor s-a dovedit a fi un vis de filistin blînd. Cu siguranță că nimeni n-ar mai îndrăzni acum să susțină în mod serios aceste lozinci. Viața a arătat — sau, mai exact, a început să arate — că în realitate aici nu e nicidecum vorba de „ideea" înfăptuirii mai complete și mai consecvente a „principiului constituțional", ci tocmai *de o tranzacție între cadeți și reacțiune*. Viața a arătat că dreptatea a fost de partea celor care au văzut și au arătat că sub aparența liberală a acestui principiu general, pretins

www.dacoromanica.ro

progresist, se ascund interesele înguste de clasă ale liberalului speriat, care dă denumiri frumoase unor lucruri mîrşave şi murdare.

Justeţea concluziilor primei noastre rezoluţii a fost deci mult mai repede şi mult mai temeinic confirmată decît ne-am fi putut aştepta : nu de logică, ci de istorie ; nu prin vorbe, ci prin fapte ; nu de hotărîrile social-democraţilor, ci de evenimentele revoluţiei.

Prima concluzie : „criza politică care se desfăşoară sub ochii noştri nu este o criză constituţională, ci o criză revoluţionară, care duce la o luptă directă a maselor proletariatului şi ale ţărănimii împotriva absolutismului".

A doua concluzie, care rezultă direct din prima : „în consecinţă, apropiata campanie de alegeri pentru Dumă trebuie considerată şi folosită ca un simplu episod al luptei revoluţionare a poporului pentru putere".

În ce constă esenţa deosebirii dintre o criză constituţională şi o criză revoluţionară ? În faptul că prima poate fi rezolvată în cadrul actualelor legi fundamentale şi al actualelor rînduieli de stat, pe cînd pentru rezolvarea celeilalte este nevoie de sfărîmarea acestor legi şi a rînduielilor iobăgiste. Pînă acum ideea exprimată în concluziile noastre a fost împărtăşită de întreaga social-democraţie din Rusia, fără deosebire de fracţiune.

Abia în ultimul timp s-a accentuat în rîndurile menşevicilor curentul care înclină spre o concepţie diametral opusă : să renunţăm a ne mai gîndi la o luptă revoluţionară, să rămînem la actuala „constituţie" şi să acţionăm în cadrul ei. Iată punctele semnificative ale proiectului de rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat, întocmit de „tovarăşii Dan, Kolţov, Martînov, Martov, Negorev şi alţii cu participarea unui grup de practicieni" şi publicat în nr. 47 al ziarului „Russkaia Jizn" * (a fost publicat şi în foaie volantă) :

„...2) În condiţiile actualului raport dintre forţele sociale (?), sarcina luptei nemijlocite pentru putere, sarcină care se situează pe primul plan în revoluţia rusă, se reduce (?)

* Din 24 februarie 1907.

www.dacoromanica.ro

mai ales la problema (?) luptei pentru (?) o reprezentanță națională ;

...3) alegerile pentru Duma a II-a, care au promovat un număr considerabil de adepți consecvenți (?) ai revoluției, au arătat că în conștiința maselor populare se maturizează ideea necesității acestei (?) lupte pentru putere...".

Oricît de încîlcită, oricît de confuză este formularea acestor puncte, se vede limpede care este tendința : în locul luptei revoluționare a proletariatului și țărănimii pentru putere, sarcinile partidului muncitoresc să fie *reduse* la o luptă *liberală* pentru *actuala* reprezentanță națională sau în cadrul ei. Rămîne de văzut dacă într-adevăr toți menșevicii vor admite, în prezent sau la Congresul al V-lea al partidului, acest mod de a pune problema.

În orice caz, cotitura spre dreapta a cadeților și aprobarea lor „prin toate mijloacele" de către Stolîpin, vor sili în curînd aripa dreaptă a partidului nostru să pună problema răspicat : ori să se continue politica de sprijinire a cadeților și, prin urmare, să se pășească definitiv pe calea oportunismului, ori să se înceteze cu totul sprijinirea cadeților și să se adopte politica de independență socialistă a proletariatului și de luptă pentru eliberarea micii burghezii democratice de sub influența și hegemonia cadeților.

A treia concluzie a rezoluției noastre glăsuiește : „Social-democrația, fiind partidul clasei înaintate, nu poate în nici un caz să sprijine în prezent politica cadetă în general și un guvern cadet în special. Social-democrația trebuie să depună toate eforturile pentru a dezvălui maselor caracterul trădător al acestei politici ; pentru a le explica sarcinile revoluționare care le stau în față ; pentru a le demonstra că eventualele concesii ale absolutismului se pot transforma dintr-un instrument de înșelăciune și pervertire într-un instrument de continuă dezvoltare a revoluției numai dacă masele vor avea un înalt nivel de conștiință și o organizare puternică".

Noi nu tăgăduim în general posibilitatea unor concesii parțiale și nu jurăm că nu le vom folosi. Textul rezoluției exclude orice îndoială în această privință. De asemenea este posibil ca și formarea unui guvern cadet să intre, dintr-un punct sau altul de vedere, în categoria „concesiilor

www.dacoromanica.ro

absolutismului". Dar partidul clasei muncitoare, deşi nu refuză să primească „plata în rate" (expresia lui Engels) [60], nu trebuie în nici un caz să uite un alt aspect al problemei, care este deosebit de important şi pe care liberalii şi oportuniştii îl pierd foarte des din vedere, şi anume: rolul „concesiilor" ca *instrument de înşelăciune şi de pervertire.*

Un social-democrat nu poate să uite acest aspect dacă nu vrea să se transforme într-un reformist burghez. Menşevicii îl uită într-un mod nepermis atunci cînd în rezoluţia menţionată mai sus spun: „...social-democraţia va sprijini *toate eforturile* Dumei de a-şi subordona puterea executivă...". Eforturile Dumei de stat înseamnă eforturile majorităţii Dumei. După cum a arătat experienţa, majoritatea Dumei poate fi alcătuită din cei de dreapta şi din cadeţi *împotriva* celor de stînga. „Eforturile" unei asemenea majorităţi ar putea să-şi *subordoneze* „puterea executivă" *în aşa fel,* încît aceasta să ducă la înrăutăţirea situaţiei poporului sau la o înşelare flagrantă a acestuia.

Să sperăm că în această chestiune menşevicii pur şi simplu au exagerat: ei nu vor sprijini *toate* eforturile majorităţii actualei Dume în direcţia arătată. Dar caracteristic este, desigur, faptul că nişte conducători de vază ai menşevismului *au putut* adopta o asemenea formulare.

Cotitura cadeţilor spre dreapta obligă în fond *pe toţi* social-democraţii, fără deosebire de fracţiune, să adopte o politică de respingere a sprijinirii cadeţilor, o politică de demascare a trădării lor, politica unui partid de sine stătător şi consecvent revoluţionar al clasei muncitoare.

„Proletarii" nr. 14 şi 15 din 4 şi 25 martie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CUM NU TREBUIE SĂ SE SCRIE REZOLUȚII [61]

Scris la 19 martie (1 aprilie) 1907 și „În loc de postiață" — între 19 și 25 martie (1 și 7 aprilie) 1907

Publicat în 1907 în culegerea „Probleme de tactică", II, ed. „Novaia Duma", Petersburg
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în culegere

www.dacoromanica.ro

Trebuie să mulţumim tovarăşilor menşevici pentru că au publicat în nr. 47 al ziarului „Russkaia Jizn“ (din 24 februarie) primul proiect de rezoluţie (întocmit de tovarăşii Dan, Kolţov, Martînov, Martov, Negorev şi alţii cu participarea unui grup de practicieni). (Acest proiect a fost publicat şi în foaie volantă.) Pentru a ne pregăti serios în vederea congresului partidului, trebuie să publicăm din timp proiectele de rezoluţii şi să le analizăm în mod amănunţit.

Rezoluţia este consacrată atitudinii faţă de Duma de stat. Punctul I :

„în momentul de faţă, după o dominaţie de şapte luni a celei mai deşănţate dictaturi, care nu a întîmpinat o împotrivire organizată din partea maselor populare terorizate, activitatea Dumei de stat, trezind atenţia acestor mase pentru viaţa politică a ţării, poate şi trebuie să contribuie la mobilizarea lor şi la intensificarea activităţii lor politice“.

Ce au vrut să spună prin aceasta ? Că e mai bine să fie o Dumă decît să nu fie ? Sau este o aluzie la ideea că trebuie „să păstrăm Duma“ ? Se pare că tocmai asta a fost ideea autorilor. Numai că n-au exprimat-o. Au făcut numai o aluzie. Dar o rezoluţie nu poate fi scrisă cu aluzii.

Punctul 2 :

„în condiţiile actualului raport dintre forţele sociale, sarcina luptei nemijlocite pentru putere — sarcină care se suprapune (probabil o eroare de tipar în loc de : care se pune) pe primul plan în revoluţia rusă — se reduce, mai ales, la problema luptei pentru o reprezentanţă naţională“.

www.dacoromanica.ro

Nu degeaba şi-a atras acest punct laude din partea ziarului „Reci" (articolul de fond din 27 februarie : „pentru social-democraţia rusă aceasta înseamnă un uriaş pas înainte"... „un succes al conştiinţei politice"). Este, într-adevăr, un punct pur şi simplu uluitor.

Cum vine asta că sarcina luptei pentru putere se poate reduce la *problema* „luptei pentru o reprezentanţă" ? ! Ce înseamnă „lupta *pentru* o reprezentanţă naţională" ? ? Ce este „actualul raport dintre forţele sociale" ? ? La punctul precedent nu s-a spus decît că „dominaţia de şapte luni a celei mai deşănţate dictaturi nu a întîmpinat o împotrivire organizată din partea maselor populare terorizate". Oare lipsa unei riposte organizate din partea maselor timp de şapte luni, concomitent cu vădita şi uriaşa radicalizare a maselor, care s-a manifestat în alegeri la sfîrşitul acestor şapte luni, ne oferă vreun indiciu cu privire la „raportul dintre forţele sociale" ? ?

Aceasta este o lipsă de claritate aproape de necrezut în materie de gîndire politică.

În ultimele şase luni, raportul dintre forţele sociale s-a schimbat vădit în sensul că a slăbit „centrul" : liberalii ; s-au întărit extremele : ultrareacţionarii şi „cei de stînga". Alegerile pentru Duma a II-a au dovedit în mod incontestabil acest lucru. Aşadar, ca urmare a ascuţirii contradicţiilor politice *(şi economice : lock-out-uri, foametea etc.)*, raportul dintre forţele sociale a devenit *mai revoluţionar.* Prin ce minune au putut menşevicii noştri să ajungă la concluzia contrară, care i-a determinat să diminueze sarcinile revoluţionare („lupta pentru putere"), coborîndu-le la nivelul unor simple sarcini liberale („lupta pentru o reprezentanţă naţională") ?

„Dictatură deşănţată" şi o Dumă de stînga, — este limpede că de aici rezultă o concluzie *contrară ;* sarcina liberală de a lupta în cadrul reprezentanţei naţionale sau pentru păstrarea ei este o utopie filistină, deoarece, în virtutea condiţiilor obiective, această sarcină este *irealizabilă* fără „o luptă nemijlocită pentru putere".

Gîndirea politică menşevică merge ca racul.

Concluzia care rezultă din punctul al doilea : menşevicii au alunecat de pe poziţia social-democraţilor revoluţionari

www.dacoromanica.ro

pe poziția liberalilor. Caracterul „nebulos" al finalului punctului doi („lupta pentru o reprezentanță națională") exprimă *în realitate* o idee a burgheziei liberale, care, simțindu-se „terorizată" de revoluție, prezintă această stare ca fiind „a maselor populare terorizate" și, sub acest pretext, se grăbește să renunțe la lupta revoluționară („lupta nemijlocită pentru putere") în favoarea luptei, chipurile, legale („lupta pentru o reprezentanță națională"). Probabil că Stolîpin nu va întîrzia să le dea o lecție menșevicilor ca să vadă ce înseamnă, „în condițiile actualului raport dintre forțele sociale", „lupta pentru o reprezentanță națională" !

Punctul 3 :

„Alegerile pentru Duma a II-a, care au făcut să se ridice un număr considerabil de adepți consecvenți ai revoluției, au arătat că în conștiința maselor populare se maturizează ideea necesității acestei lupte pentru putere".

Ce-i asta ? Cum vine asta ? La punctul 2 din actualul raport dintre forțele sociale se trăgea concluzia că lupta pentru putere trebuie înlocuită prin lupta pentru reprezentanță, iar acum din rezultatele alegerilor se trage concluzia că în conștiința maselor se maturizează ideea necesității „*acestei*" lupte pentru putere !

Asta-i confuzie, tovarăși. Punctul 2 ar trebui modificat cam în felul următor : „Alegerile pentru Duma a II-a au arătat că în conștiința maselor populare se maturizează ideea necesității luptei nemijlocite pentru putere". Punctul 3 : „De aceea tendința burgheziei liberale de a-și limita activitatea politică la lupta în cadrul actualei reprezentanțe naționale exprimă pe plan ideologic iremediabila obtuzitate a liberalilor noștri, iar pe plan material tendința lor (irealizabilă în momentul de față) de a pune capăt revoluției printr-o tranzacție cu reacțiunea". Dacă, în plus, marxiștii noștri s-ar fi străduit să stabilească la primul punct cauzele economice care au dus la ascuțirea extremelor politice în rîndurile poporului, atunci poate că ar fi rezultat ceva coerent.

Apoi, cine sînt „adepții consecvenți ai revoluției" ? După cum se vede, aici este vorba de democrația mic-burgheză, mai ales de cea țărănească, adică de trudovici (în sensul

www.dacoromanica.ro

larg al cuvîntului, inclusiv socialiştii-populişti şi socialiştii-revoluţionari), deoarece tocmai aceasta este deosebirea dintre Duma I şi Duma a II-a. Dar, în primul rînd, este din nou o aluzie, iar rezoluţiile nu se scriu prin aluzii. Şi, în al doilea rînd, *este inexact*, tovarăşi ! Pentru faptul că i-aţi numit pe trudovici „adepţi consecvenţi ai revoluţiei" trebuie să vă aducem acuzaţia formală de *erezie eserizantă*. Adept (în sensul strict al cuvîntului) consecvent al revoluţiei burgheze poate fi *numai* proletariatul, pentru că în clasa micilor producători, a micilor proprietari *sînt inevitabile oscilări* între tendinţele de proprietar şi tendinţele revoluţionare, cum s-a întîmplat, de pildă, cu socialiştii-revoluţionari, care în alegerile din Petersburg au oscilat între tendinţa de a se vinde cadeţilor şi tendinţa de a porni la luptă împotriva cadeţilor.

De aceea, tovarăşi, probabil că veţi fi de acord cu noi că trebuie să ne exprimăm mai prudent, cam în spiritul în care este întocmită rezoluţia bolşevică (vezi ziarul „Novîi Luci" din 27 februarie) :

„...partidele trudovice... exprimă *într-un mod mai mult sau mai puţin fidel* punctul de vedere şi interesele maselor largi ale ţărănimii şi ale micii burghezii de la oraşe, *oscilînd* între subordonarea faţă de hegemonia liberalilor" (alegerile din Petersburg, alegerea unui cadet ca preşedinte al Dumei) „şi lupta hotărîtă împotriva proprietăţii funciare moşiereşti şi a statului iobăgist..." *.

În legătură cu aceasta trebuie să relevăm faptul că în această rezoluţie tov. Kolţov (împreună cu alţi menşevici) îi include pe trudovici în categoria adepţilor consecvenţi ai revoluţiei, iar în nr. 49 al ziarului „Russkaia Jizn" acelaşi Kolţov îi socoteşte pe trudovici în categoria democraţiei de la sate, care, *spre deosebire de cea de la oraşe* (respectiv cadeţii), în foarte multe cazuri va apăra formele vechi, perimate ale producţiei şi ale vieţii sociale". Nu prea se leagă una cu alta, tovarăşi !

Punctul 4 :

„existenţa în cadrul Dumei a unor astfel de adepţi consecvenţi ai revoluţiei face să crească şi să se întărească încrederea maselor

* Vezi volumul de faţă, pag. 6. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

populare în această instituție, dîndu-i acesteia posibilitatea să devină un adevărat centru al luptei întregului popor pentru libertate și putere".

„Simpatică" concluzie, nimic de zis. Dar logica șchiopătează din nou. Cu acest punct menșevicii încheie întreaga expunere de motive a rezoluției lor. *În legătură cu această problemă*, în general, ei nu mai pomenesc nici un cuvînt în rezoluție. Concluzia care rezultă șchioapătă.

Dacă „adepții consecvenți ai revoluției" nu constituie majoritatea în Dumă, ci numai „un număr considerabil" (după cum se spune — și pe bună dreptate — la punctul 3), e limpede că mai sînt și adversari ai revoluției, precum și adepți *inconsecvenți* ai revoluției. Înseamnă că există *„posibilitatea"* ca Duma în ansamblul ei „să devină un adevărat centru" al unei politici democratice *inconsecvente* și nicidecum al „luptei întregului popor pentru libertate și putere".

În acest caz, una din două : (1) Ori încrederea maselor populare în această instituție nu ar crește și nu s-ar întări, ci ar descrește și ar slăbi. (2) Ori conștiința politică a maselor populare ar fi pervertită, datorită faptului că masele ar lua politica adepților inconsecvenți ai revoluției drept o politică democratică consecventă.

De aici reiese cît se poate de limpede că din premisele *formulate de menșevici* rezultă *inevitabil* o concluzie pe care, nu se știe de ce, ei au omis-o : partidul proletariatului, în calitate de adept consecvent al revoluției, trebuie să urmărească necontenit ca adepții nu îndeajuns de consecvenți ai revoluției (de pildă trudovicii) să urmeze clasa muncitoare *împotriva* adepților inconsecvenți ai revoluției și mai ales împotriva adepților *hotărîți* ai *încetării* revoluției (de pildă cadeții).

Faptul că menșevicii au omis această concluzie face ca rezoluția lor să fie cu desăvîrșire incoerentă. Rezultă că, *datorită faptului* că în Dumă există un număr considerabil de „adepți consecvenți ai revoluției", trebuie să se voteze... pentru adeptul hotărît al încetării revoluției !

Nu-i bine de loc așa, tovarăși !

În partea finală a rezoluției analizate se spune (luăm punct cu punct) astfel :

www.dacoromanica.ro

„Social-democrația, combătînd ideea iluzorie că Duma de stat ar fi o instituție cu adevărat legislativă, explică maselor populare, pe de o parte, adevăratul caracter al Dumei, care de fapt este o instituție consultativă în domeniul legiferării, iar pe de altă parte posibilitatea și necesitatea de a folosi această instituție, oricît de imperfectă ar fi ea, în scopurile luptei viitoare pentru puterea poporului, și ia parte la activitatea legislativă a Dumei, călăuzindu-se după următoarele principii..."

Aceasta este o expresie *diluată* a ideii formulate în termeni *mai categorici* în rezoluția Congresului al IV-lea (de unificare) în care este vorba despre „transformarea" Dumei într-un „instrument al revoluției", despre necesitatea ca masele să devină conștiente de „totala incapacitate a Dumei" etc.

„...I. a) Social-democrația critică, din punctul de vedere al intereselor proletariatului de la orașe și de la sate și din punctul de vedere al democratismului consecvent, propunerile și proiectele de legi ale tuturor partidelor neproletare, cărora le opune revendicările și propunerile ei, legînd în această activitate sarcinile politice imediate de nevoile social-economice ale maselor proletare și de cerințele mișcării muncitorești în toate formele ei.

Notă. Atunci cînd împrejurările o cer, social-democrația sprijină, ca pe un rău mai mic, acele proiecte de lege ale celorlalte partide care, dacă vor fi traduse în viață, pot deveni în mîinile maselor populare un instrument de luptă revoluționară pentru cucerirea unei libertăți democratice reale..."

În această notă este exprimată ideea potrivit căreia social-democrația trebuie să participe la activitatea *burghezo-reformistă* în cadrul Dumei. Nu e prea devreme, tovarăși? N-ați afirmat oare chiar voi că ideea potrivit căreia Duma ar fi o instituție cu adevărat legislativă este iluzorie? Vreți să sprijiniți *acele* proiecte de legi burgheze care, *dacă vor fi traduse în viață*, vor putea să aducă foloase în lupta viitoare.

Gîndiți-vă la această condiție: „dacă vor fi traduse în viață". Scopul sprijinului acordat de voi este de a contribui la traducerea în viață a „unui rău mai mic". Numai că cea care traduce în viață nu este Duma, ci Duma plus Consiliul de stat[62] plus puterea supremă! Așadar, *nu există nici un fel* de garanții că prin sprijinul vostru veți contribui la traducerea în viață a „unui rău mai mic". Dar,

www.dacoromanica.ro

sprijinind acest „rău mai mic", votînd pentru el, fără îndoială că luați *asupra voastră*, asupra partidului proletar, o părticică din răspundere pentru reformismul burghez inconsecvent, pentru activitatea legislativă a Dumei, activitate care în fond este *o comedie* și pe care voi înșivă o considerați ca atare !

Și atunci pentru ce să acordați acest „sprijin" riscant ? Căci el implică riscul de a slăbi *direct* conștiința *revoluționară* a maselor, la care chiar voi faceți apel, în timp ce folosul *practic* de pe urma lui este „iluzoriu" !

Voi scrieți rezoluții despre *Duma a II-a* și nu despre activitatea reformistă *în general* (în cazul acesta ar fi trebuit să se spună doar că social-democrații nu se dezic de ea). Ați mai spus că în *această* Dumă există un număr considerabil de „adepți consecvenți ai revoluției". Prin urmare aveți în vedere compoziția de partid *deja conturată* a Dumei. Așa-i un fapt. Știți că în actuala Dumă sînt nu numai „adepți *consecvenți* * ai revoluției", ci și „adepți inconsecvenți ai reformelor", nu numai deputați de stînga și trudovici, ci și cadeți, aceștia din urmă fiind *ei singuri* mai puternici decît cei de dreapta (cadeții și aderenții lor, inclusiv narodoviștii, au aproximativ 150 de deputați, față de 100 de deputați de dreapta). Aceasta fiind situația din Dumă, *nu este nevoie* să sprijiniți „răul mai mic" pentru ca el să fie tradus în viață ; este suficient *să vă abțineți* în lupta dintre reacțiune și „adepții inconsecvenți ai reformelor". Rezultatul practic (în sensul traducerii în viață a proiectelor de legi) va fi același, în timp ce pe plan politic și ideologic fără doar și poate că veți cîștiga în ceea ce privește integritatea, puritatea, consecvența și fermitatea poziției voastre ca partid al proletariatului revoluționar.

Poate oare social-democrația revoluționară să nesocotească acest fapt ?

Menșevicii privesc spre vîrfuri în loc să privească spre verigile de jos. Ei se interesează mai mult de posibilitatea realizării „răului mai mic" printr-o tranzacție între „adepții inconsecvenți ai reformelor" și reacțiune (căci

* Rog pe cititor să aibă în permanență în vedere necesitatea corectivului adus de mine mai sus acestui cuvînt.

www.dacoromanica.ro

tocmai aceasta este adevărata semnificaţie a traducerii în viaţă a proiectelor de legi) decît de creşterea nivelului conştiinţei şi a capacităţii de luptă a „adepţilor consecvenţi ai revoluţiei", care sînt, după cum afirmă menşevicii, în „număr considerabil" printre membrii Dumei. Menşevicii îşi concentrează atenţia *şi deprind poporul să-şi concentreze atenţia* asupra realizării unei înţelegeri între cadeţi şi absolutism (traducerea în viaţă a „răului mai mic", a reformelor) şi nu asupra apelării *la mase* a „adepţilor mai mult sau mai puţin consecvenţi ai revoluţiei". Aceasta nu este o politică proletară, ci o politică liberală. Aceasta înseamnă în vorbe să proclami că drepturile legislative ale Dumei sînt iluzorii, iar în fapte să întăreşti în rîndurile poporului încrederea în reforme legislative prin intermediul Dumei şi să slăbeşti încrederea în lupta revoluţionară.

Fiţi mai consecvenţi şi mai cinstiţi, tovarăşi menşevici! Dacă sînteţi convinşi că revoluţia s-a terminat, dacă această convingere a voastră (la care aţi ajuns, poate, pe cale ştiinţifică?) vă face să nu mai credeţi în revoluţie, atunci nu mai are nici un rost să vorbiţi despre revoluţie, atunci trebuie să reduceţi sarcinile *voastre* nemijlocite la lupta pentru reforme.

Dacă însă credeţi în ceea ce spuneţi, dacă socotiţi într-adevăr că „un număr considerabil" de deputaţi din Duma a II-a sînt „adepţi consecvenţi ai revoluţiei", pe *primul plan* trebuie să puneţi nu sprijinirea (lipsită de valoare din punct de vedere practic şi dăunătoare din punct de vedere ideologic) a reformelor, ci limpezirea conştiinţei revoluţionare a acestor adepţi, întărirea, cu ajutorul presiunii proletariatului, a fermităţii şi a organizării lor revoluţionare.

Căci, altfel, ceea ce spuneţi voi este culmea confuziei şi a lipsei de logică: *în numele* dezvoltării *revoluţiei*, partidul muncitoresc nu spune *absolut nimic* pentru a stabili sarcinile lui faţă de „adepţii" mai mult sau mai puţin „consecvenţi ai revoluţiei", dar în schimb consacră o notă specială sarcinii de a sprijini „răul mai mic", adică pe adepţii consecvenţi ai *reformelor!*

„Nota" ar trebui modificată cam în felul următor: „Avînd în vedere că în Dumă există un număr considerabil

www.dacoromanica.ro

de adepți mai mult sau mai puțin consecvenți ai revoluției, la discutarea proiectelor de legi pe care adepții inconsecvenți ai reformelor vor să le traducă în viață, social-democrații din Dumă trebuie să dea cea mai mare atenție criticării inconsecvenței și șubrezeniei acestor proiecte de legi, acordului dintre liberali și reacțiune cuprins în aceste proiecte, să explice adepților mai mult sau mai puțin consecvenți ai revoluției necesitatea unei lupte revoluționare hotărîte și necruțătoare. Iar de la votarea acelor proiecte de legi care reprezintă răul mai mic social-democrații trebuie să se abțină, lăsînd pe liberali «să învingă» singuri pe hîrtie reacțiunea și să răspundă singuri în fața poporului pentru traducerea în viață a reformelor «liberale» în condițiile absolutismului".

„...b) Social-democrația folosește discutarea diferitelor proiecte de legi, precum și a bugetului de stat, pentru a da la iveală nu numai aspectele negative ale regimului existent, dar și toate contradicțiile de clasă ale societății burgheze..."

Un scop foarte frumos. Pentru a da la iveală contradicțiile de clasă ale societății burgheze trebuie să stabilești cărei clase îi corespunde fiecare partid. Trebuie să lupți împotriva spiritului de „opoziție" „fără partid", „unită" în Dumă și *să dai la iveală* fără cruțare caracterul îngust de clasă al acelorași cadeți, de pildă, care cu ajutorul titulaturii lor de partid al așa-zisei „libertăți a poporului" urmăresc *mai mult decît orice să estompeze* „contradicțiile de clasă".

Urăm menșevicilor să nu se limiteze numai la discuții despre dezvăluirea contradicțiilor de clasă ale societății burgheze (și *„nu numai"* a mîrșăviilor absolutismului), *ci să și facă acest lucru...*

„...c) În problema bugetului, social-democrația se călăuzește după principiul : «nici un ban guvernului lipsit de responsabilitate»..."

Excelent principiu, care ar fi fost perfect dacă în locul cuvintelor : „lipsit de responsabilitate" ar fi figurat *un alt* cuvînt care să nu se refere la responsabilitatea guvernului în fața Dumei (acest lucru este o ficțiune în cadrul actualei „constituții"), ci la „responsabilitatea" lui în fața puterii

www.dacoromanica.ro

supreme (aceasta nu este o ficţiune, ci o *realitate*, deoarece nu în mîinile poporului se află adevărata putere, şi menşevicii singuri spun că „lupta pentru putere" devine actuală).

Trebuia să se spună : „nici un ban guvernului pînă cînd puterea nu se va afla în mîinile poporului".

„II. Social-democraţia foloseşte dreptul de interpelare pentru a demasca în faţa poporului adevăratul caracter al guvernului actual şi contradicţia totală care există între toate acţiunile lui şi interesele poporului ; pentru a lămuri situaţia clasei muncitoare la oraşe şi la sate şi condiţiile de luptă pentru îmbunătăţirea situaţiei ei politice şi economice ; pentru a arăta rolul pe care îl au faţă de clasa muncitoare atît guvernul şi agenţii lui cît şi clasele avute şi partidele politice care le reprezintă..."

Un punct foarte bun. Păcat numai că pînă acum (19 martie) social-democraţii noştri din Dumă nu prea au folosit acest drept de interpelare.

„...III. Păstrînd, în cadrul acestei activităţi, cel mai strîns contact cu masele muncitoreşti şi tinzînd să fie în activitatea ei legislativă exponenta mişcării lor organizate, social-democraţia contribuie la organizarea lor, ca şi la organizarea maselor populare în ganeral, în vederea sprijinirii Dumei în lupta ei împotriva vechiului regim şi a creării unor condiţii care să dea Dumei posibilitatea de a depăşi, în activitatea ei, cadrul legilor fundamentale care o încătuşează..."

În primul rînd, nu este cazul să se vorbească despre o activitate „legislativă" a social-democraţiei. Trebuia să se spună : „activitatea ei în cadrul Dumei".

În al doilea rînd, lozinca „sprijinirii Dumei în lupta ei împotriva vechiului regim" nu se leagă de loc cu premisele rezoluţiei şi este, în fond, greşită.

În expunerea de motive a rezoluţiei se vorbeşte despre lupta revoluţionară *pentru putere* şi despre existenţa în Dumă a unui „număr considerabil de adepţi consecvenţi ai revoluţiei".

Atunci de ce aici noţiunea revoluţionară cît se poate de limpede : „lupta pentru putere" a fost înlocuită prin noţiunea vagă de „luptă împotriva vechiului regim", adică printr-o expresie care implică pur şi simplu lupta *pentru reforme ?* N-ar trebui oare modificată expunerea de motive în sensul că în locul luptei „iluzorii" pentru putere se impune „sarcina luptei pentru reforme" ?

www.dacoromanica.ro

De ce se vorbește aici de sprijinirea *de către mase* a „Dumei" și nu de sprijinirea „adepților consecvenți ai revoluției" ? Căci așa reiese că menșevicii cheamă masele să sprijine pe adepții *inconsecvenți* ai reformelor ! ! Nu-i bine așa, tovarăși.

În sfîrșit, cuvintele despre sprijinirea „Dumei" în lupta ei împotriva vechiului regim dau naștere, *în fond,* unor idei *de-a dreptul greșite.* A sprijini „Duma" înseamnă a sprijini *majoritatea* Dumei. Majoritatea o formează *cadeții* plus trudovicii. Înseamnă că implicit, adică fără să spuneți direct acest lucru, i-ați *caracterizat* pe cadeți : ei „luptă împotriva vechiului regim".

Această caracterizare este greșită și incompletă. Asemenea lucruri nu se spun prin aluzii vagi. Ele trebuie spuse clar și răspicat. Cadeții *nu* „luptă împotriva vechiului regim", ci caută *să reformeze,* să înnoiască *acest vechi regim,* urmărind de pe acum în mod cît se poate de limpede și de făți realizarea unei *înțelegeri* cu vechea putere.

A trece sub tăcere acest lucru în rezoluție, a-l lăsa în umbră înseamnă a te abate de la punctul de vedere proletar și a te situa pe punctul de vedere liberal.

„...IV. Contribuind prin această activitate a ei la dezvoltarea mișcării populare, al cărei scop este cucerirea adunării constituante, social-democrația va sprijini, ca o etapă în această luptă populară, toate eforturile Dumei de stat de a-și subordona puterea executivă, netezind în felul acesta terenul pentru trecerea întregii puteri de stat în mîinile poporului..."

Acesta este punctul cel mai important din rezoluție, punct care conține faimoasa lozincă a formării unui guvern „desemnat de Dumă" sau „responsabil". Trebuie să analizăm acest punct sub raportul formulării și apoi al fondului.

Formularea acestui punct este foarte ciudată. Nu se poate ca menșevicii să nu știe că aceasta este o problemă dintre cele mai importante. De asemenea nu se poate ca ei să nu știe că această lozincă *a mai fost lansată* o dată de Comitetul Central al partidului nostru, anume în timpul Dumei I, și că atunci *partidul nu a acceptat această lozincă.* Acest lucru este atît de adevărat, încît nici chiar fracțiunea social-democrată din Duma *întîi,* fracțiune alcătuită, după

www.dacoromanica.ro

cum se ştie, *exclusiv* din menşevici şi al cărui lider era un menşevic de vază ca tov. Jordania —, nici chiar această fracţiune nu a acceptat lozinca formării unui „guvern responsabil" şi nu a formulat-o *niciodată* în nici una dintre cuvîntările rostite în Dumă !

S-ar părea că aceasta este mai mult decît suficient pentru a determina o atitudine cît se poate de atentă faţă de această problemă. Or, în realitate, acesta este punctul cel mai neglijent redactat din rezoluţie, care, în general, nu a fost îndeajuns chibzuită.

De ce în locul lozincilor *clare:* „guvern responsabil" (Plehanov în „Russkaia Jizn") sau „guvern desemnat de majoritatea Dumei" (rezoluţia C.C. în perioada Dumei I) s-a ales o formulare nouă, mult mai nebuloasă ? Este oare aceasta numai redarea prin alte cuvinte a formulei „guvern responsabil" sau este altceva ? Să lămurim aceste probleme.

În ce mod ar putea Duma să-şi subordoneze puterea executivă ? Fie în mod legal, în cadrul constituţiei monarhiste actuale (sau uşor modificate), fie în mod ilegal, „depăşind cadrul legilor fundamentale care o încătuşează", răsturnînd vechea putere, transformîndu-se într-o convenţie revoluţionară, într-un guvern provizoriu etc. Prima posibilitate înseamnă tocmai ceea ce în mod obişnuit se exprimă prin cuvintele : guvern „desemnat de Dumă" sau guvern „responsabil". A doua posibilitate înseamnă participarea activă a „Dumei" (adică a majorităţii Dumei) la lupta nemijlocit revoluţionară pentru putere. Alte căi de „subordonare" a puterii executive de către Dumă nu pot exista şi nu este cazul să se pună aici problema de amănunt cum ar putea să se împletească între ele cele mai diferite căi, deoarece noi nu avem de rezolvat problema academică-ştiinţifică care anume situaţii sînt în general posibile, ci problema politică-practică ce anume trebuie să sprijine social-democraţia şi ce nu trebuie să sprijine.

Concluzia care rezultă de aici este limpede. Noua formulare a fost parcă intenţionat născocită pentru *a ascunde* fondul problemei controversate, pentru *a ascunde* adevărata voinţă a congresului, a cărei expresie trebuie să devină rezoluţia. Lozinca formării unui „guvern responsabil" a provocat şi provoacă controverse vehemente în rîndurile

www.dacoromanica.ro

social-democraților. Sprijinirea măsurilor revoluționare luate de Dumă nu numai că n-a provocat și nu provoacă divergențe acute, dar se poate spune chiar că nu provoacă nici un fel de divergențe în rîndurile social-democraților. Ce să mai spui, după toate acestea, despre niște oameni care au propus o rezoluție în care divergențele sînt *estompate* prin prezentarea chestiunilor controversate împreună cu cele necontroversate într-o singură formulă vagă ? Ce să mai spui despre niște oameni care au propus ca hotărîrea Congresului să fie formulată în cuvinte care nu rezolvă nimic, dînd unora posibilitatea ca prin aceste cuvinte să înțeleagă măsurile revoluționare luate de Dumă care „depășesc cadrul" etc., iar altora posibilitatea de a înțelege prin aceasta o tranzacție între Miliukov și Stolîpin cu privire la intrarea cadeților în guvern ?

Lucrul cel mai blînd pe care l-am putea spune despre oamenii care procedează în felul acesta este că ei dau înapoi, aruncînd un văl peste programul, exprimat cîndva limpede și fățiș, de sprijinire a unui guvern cadet.

De aceea în cele ce urmează vom lăsa la o parte această formulare confuză, care încurcă iremediabil problema. Vom vorbi numai despre *fondul* problemei, despre sprijinirea revendicării unui guvern „responsabil" (sau, ceea ce este tot una, cadet).

Cum motivează rezoluția necesitatea de a sprijini revendicarea unui guvern desemnat de Dumă sau a unui guvern responsabil ? O motivează spunînd că este „o etapă în lupta poporului pentru o adunare constituantă", că este „o bază pentru trecerea întregii puteri în mîinile poporului". Iată *toată* expunerea de motive. Vom răspunde rezumînd pe scurt argumentele noastre împotriva sprijinirii de către social-democrație a revendicării unui guvern desemnat de Dumă.

1) Pentru un marxist este cu totul inadmisibil să se limiteze a opune noțiuni juridice abstracte : guvern „responsabil" — guvern „lipsit de responsabilitate", guvern „desemnat de Dumă" — guvern absolutist etc., cum face Plehanov în ziarul „Russkaia Jizn" și cum au făcut întotdeauna menșevicii cînd au analizat această problemă. Este

www.dacoromanica.ro

un raţionament liberal-idealist şi nu unul proletar-materialist.

Trebuie să analizăm semnificaţia de clasă a măsurii aflate în discuţie. Cine va face acest lucru va înţelege că conţinutul acestei măsuri este o tranzacţie sau o încercare de tranzacţie între absolutism şi burghezia liberală, avînd drept scop să pună capăt revoluţiei. Tocmai aceasta este semnificaţia economică-obiectivă a formulei : guvern desemnat de Dumă. De aceea bolşevicii au avut tot dreptul şi au fost pe deplin întemeiaţi să spună : un guvern desemnat de Dumă sau un guvern responsabil înseamnă în fapt un guvern cadet. Menşevicii s-au supărat şi au început să strige că aceasta este o substituire, o falsificare a problemei etc. Dar ei s-au supărat pentru că n-au vrut *să înţeleagă* argumentul bolşevicilor, care *au redus* ficţiunea juridică (un guvern desemnat de Dumă ar fi „responsabil" mai mult în faţa monarhului decît în faţa Dumei, mai mult în faţa moşierilor liberali decît în faţa poporului !) la baza de clasă. Şi, oricît s-ar supăra tov. Martov, oricît ar ţipa el că în prezent nici chiar Duma nu mai este cadetă, prin aceasta el nu va slăbi nici cu o iotă concluzia de netăgăduit că *în fond* este vorba *tocmai* de un guvern cadet, căci *pivotul* îl constituie tocmai acest partid burghezo-liberal. Eventualitatea unui guvern desemnat de Dumă care să fie format din reprezentanţi ai mai multor partide (cadeţi plus octombrişti plus „cei fără partid" plus chiar un „trudovic" mai slăbuţ sau un aşa-zis „om de stînga" etc.) n-ar schimba cu nimic fondul chestiunii. Iar a ocoli fondul chestiunii, cum fac menşevicii şi Plehanov, înseamnă a ocoli marxismul.

A sprijini revendicarea formării unui guvern „responsabil" sau a unui guvern desemnat de Dumă înseamnă în fond a sprijini politica cadetă în general şi lozinca formării unui guvern cadet în special (cum se şi spune chiar în primul proiect de rezoluţie elaborat de bolşevici pentru Congresul al V-lea). Cine se teme să recunoască acest lucru recunoaşte implicit slăbiciunea poziţiei sale, slăbiciunea argumentelor invocate în favoarea sprijinirii cadeţilor în genere de către social-democraţie.

www.dacoromanica.ro

Întotdeauna am fost de părere — și sîntem și acum —, că social-democrația nu poate sprijini încheierea unei tranzacții între absolutism și burghezia liberală, tranzacție al cărei scop este să pună capăt revoluției.

2) Menșevicii consideră întotdeauna un guvern desemnat de Dumă ca fiind un pas spre mai bine, o ușurare a luptei pentru revoluție, iar rezoluția pe care o analizăm a exprimat limpede această idee. Dar aici menșevicii fac o greșeală, dînd dovadă de unilateralitate. Un marxist nu poate garanta că actuala revoluție burgheză din Rusia va repurta o victorie deplină : aceasta ar însemna să cazi în utopism și în idealism burghezo-democratic. Datoria noastră este să tindem spre victoria deplină a revoluției, dar nu avem dreptul să uităm că au fost înainte și că pot fi și acum revoluții burgheze care n-au fost duse pînă la capăt, care n-au fost desăvîrșite.

Or, menșevicii își formulează rezoluția în așa fel încît formarea unui guvern desemnat de Dumă apare ca o etapă *obligatorie* în lupta pentru convocarea unei adunări constituante etc. etc. *Aceasta este pur și simplu greșit.* Un marxist *nu are dreptul* să privească formarea unui guvern desemnat de Dumă *numai* sub acest aspect, ignorînd că în Rusia există posibilitatea obiectivă a două tipuri de dezvoltare economică. Revoluția burghezo-democratică este inevitabilă în Rusia. Dar ea este posibilă și în condițiile menținerii gospodăriei moșierești, și ale transformării ei treptate într-o gospodărie iunchero-capitalistă (reforma agrară stolîpinistă și cea liberală), este posibilă și în condițiile desființării gospodăriei moșierești, și ale trecerii pămînturilor în mîinile țărănimii (o revoluție țărănească sprijinită de programul agrar social-democrat).

Un marxist este obligat să privească formarea unui guvern cadet nu sub un singur aspect, ci sub ambele aspecte : ca o etapă posibilă a *luptei* pentru convocarea unei adunări constituante și ca o etapă posibilă a *lichidării revoluției burgheze.* Potrivit intențiilor cadeților și ale lui Stolîpin, un guvern desemnat de Dumă *trebuie* să joace al doilea rol ;

www.dacoromanica.ro

potrivit stării obiective de lucruri, el *poate* juca atît al doilea rol cît *şi primul rol* *.

Uitînd de posibilitatea (şi de primejdia) unei limitări liberale a revoluţiei burgheze şi a curmării acesteia, menşevicii se abat de la punctul de vedere al luptei de clasă a proletariatului şi se situează pe punctul de vedere al liberalilor, care caută să înfăţişeze în culori trandafirii şi monarhia, şi răscumpărarea, şi sistemul bicameral, şi curmarea revoluţiei etc. etc.

3) Trecînd de la aspectul economic-de clasă al acestei probleme la aspectul ei sub raportul dreptului de stat, trebuie să spunem că menşevicii consideră formarea unui guvern desemnat de Dumă ca un pas spre parlamentarism, ca o reformă care va perfecţiona regimul constituţional şi va înlesni proletariatului folosirea acestui regim în lupta lui de clasă. Dar aceasta vădeşte tot un mod unilateral de a privi lucrurile prin prisma „fenomenelor îmbucurătoare". În actul numirii unor miniştri din rîndurile majorităţii Dumei (tocmai o numire de felul acesta urmăreau cadeţii în Duma I) lipseşte una dintre cele mai esenţiale trăsături ale reformei, şi anume recunoaşterea pe cale *legislativă* a unei anumite modificări de ordin *general* în constituţie. Aceasta este un act într-o anumită măsură izolat, chiar personal. El se bazează pe condiţii, pe tratative, pe tranzacţii *de culise*. Nu degeaba ziarul „Reci" a recunoscut *acum* (în martie 1907 !) că în iunie 1906 au avut loc tratative între cadeţi şi guvern care *încă nu* (!) pot fi date publicităţii. Pînă şi ziarul „Tovarişci", care le cîntă în strună cadeţilor, a declarat că acest joc de-a v-aţi ascunselea este inadmisibil. Şi nu-i de mirare că Pobedonoştev (potrivit unor ştiri apărute în presă) a putut să facă următoarea propunere : să fie numiţi miniştri liberali, cadeţi, iar după aceea Duma să fie dizolvată, iar guvernul demis ! Aceasta nu ar însemna o abrogare a reformelor, o modificare a legii, ci pur şi simplu un „act constituţional" perfect

* Noi luăm ipoteza *cea mai favorabilă* pentru Plehanov şi menşevici, şi anume ipoteza că cadeţii vor formula revendicarea formării unui guvern desemnat de Dumă. Este mai probabil că *acest lucru nu se va întîmpla*. Atunci Plehanov (şi menşevicii) va fi tot atît de ridicol cu această „sprijinire" a unei lozinci pe care liberalii nu o formulează, pe cît a fost de ridicol cu lozinca : „o Dumă cu depline puteri".

www.dacoromanica.ro

legal al monarhului. Prin sprijinirea năzuințelor cadeților de a se forma un guvern desemnat de Dumă, menșevicii au sprijinit *în realitate*, în pofida voinței lor și fără să-și dea seama tratativele și tranzacțiile de culise încheiate în spatele poporului.

Totodată menșevicii n-au obținut și nu puteau obține nici un fel de „angajamente" din partea cadeților ; ei le-au *dăruit* sprijinul lor, i l-au dat pe credit, semănînd confuzie și pervertind conștiința clasei muncitoare.

4) Să mai facem o concesie menșevicilor. Să admitem cel mai avantajos caz posibil, și anume că actul numirii miniștrilor din rîndurile majorității Dumei se va dovedi a fi nu numai un act personal, nu numai o înșelare a poporului și o tranzacție demonstrativă, ci un prim pas spre o reformă constituțională reală, menit *să îmbunătățească efectiv* condițiile de luptă ale proletariatului.

Nici chiar în acest caz nu se poate nicidecum justifica lansarea de către social-democrație a lozincii de sprijinire a revendicării unui guvern desemnat de Dumă.

Spuneți că aceasta este o etapă spre mai bine, o bază pentru continuarea luptei ? Să admitem că este așa. Dar n-ar fi oare *cu siguranță* o etapă spre mai bine și votul universal, *dar nu direct ?* Atunci de ce să nu declarăm că social-democrația sprijină revendicarea votului universal, *dar nu direct*, ca o „etapă" în lupta pentru „formula cuadruplă" *, ca „o bază pentru trecerea" la această formulă ? În această revendicare i-am avea alături de noi nu numai pe cadeți, ci și pe pederaci [63] și o parte din octombriști ! O etapă „națională" pe drumul luptei poporului pentru o adunare constituantă — iată ce înseamnă sprijinirea de către social-democrație a votului universal, dar *nu direct și nu secret !*

Nu există absolut nici o deosebire principială între sprijinirea revendicării unui guvern desemnat de Dumă și sprijinirea revendicării votului universal, dar nu direct și nu secret.

A încerca să justifici lansarea lozincii formării unui „guvern responsabil" afirmînd că un asemenea guvern ar fi

* Vot universal, egal, direct și secret. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

o etapă spre mai bine etc. înseamnă a nu înţelege esenţa problemei atitudinii social-democraţiei faţă de reformismul burghez.

Orice reformă este reformă (şi nu o măsură reacţionară şi nici conservatoare) numai în măsura în care înseamnă un anumit pas, o anumită „etapă" spre mai bine. Dar în societatea capitalistă *orice* reformă are un *dublu* caracter. Ea este o concesie făcută de clasele cîrmuitoare *pentru* a frîna, pentru a slăbi sau a stinge lupta revoluţionară, pentru a fărîmiţa forţa şi energia claselor revoluţionare, pentru a întuneca conştiinţa lor etc.

De aceea social-democraţia revoluţionară, fără a renunţa nicidecum la folosirea reformelor în scopul dezvoltării luptei revoluţionare de clasă („noi primim şi plata în rate", wir nehmen auch Abschlagszahlung, a spus Friedrich Engels [64]), în nici un caz nu-şi „însuşeşte" * lozincile burghezo-reformiste inconsecvente.

A proceda astfel înseamnă a proceda întocmai ca Bernstein (pentru a-şi putea susţine politica sa actuală, Plehanov *va fi nevoit* să-l reabiliteze pe Bernstein ! Nu degeaba „Sozialistische Monatshefte" [65], publicaţia lui Bernstein, nu mai conteneşte cu laudele la adresa lui Plehanov !), înseamnă a transforma social-democraţia „într-un *partid socialist-democratic al reformelor*" (faimoasa expresie a lui Bernstein din faimoasa lui carte „Premisele socialismului").

Social-democraţia consideră reformele şi le foloseşte ca pe un *produs accesoriu* al luptei revoluţionare de clasă a proletariatului.

Şi cu aceasta am ajuns la ultimul nostru argument împotriva lozincii analizate :

5) În ce fel ar putea social-democraţia să grăbească *în fapt* realizarea oricăror reforme în general, a unor reforme constituţionale în Rusia în special, a formării unui guvern desemnat de Dumă şi a rezultatelor lui folositoare pentru proletariat îndeosebi ? Oare prin faptul că „îşi va însuşi" lozincile reformiştilor burghezi sau prin faptul că va refuza cu hotărîre „să-şi însuşească" asemenea lozinci, continuînd

* În ziarul „Russkaia Jizn", Plehanov a scris : *„...deputaţii social-democraţi nu pot să nu-şi însuşească revendicarea* menţionată („guvern responsabil") în interesul poporului, în interesul revoluţiei..."

www.dacoromanica.ro

să ducă ferm lupta revoluționară de clasă a proletariatului sub steagul unor lozinci complete, neciuntite ? Nu este greu de dat un răspuns la această întrebare.

Prin „însușirea" lozincilor întotdeauna inconsecvente, întotdeauna ciuntite, întotdeauna fățarnice ale reformismului burghez, în realitate nu întărim, ci reducem probabilitatea, posibilitatea unei reforme și întîrziem înfăptuirea ei. Pentru că adevărata forță care dă naștere reformelor este forța proletariatului revoluționar, a conștiinței, a coeziunii lui, a hotărîrii lui nestrămutate în luptă.

Lansînd în mase lozinci burghezo-reformiste, noi slăbim și paralizăm *aceste* însușiri ale mișcării *de masă*. Potrivit unui sofism burghez curent, prin faptul că cedăm cîte ceva din revendicările și lozincile noastre revoluționare (revendicînd, de pildă, un „guvern desemnat de Dumă" în loc de „suveranitatea poporului" și adunarea constituantă ca „etapă" etc.), noi *mărim* probabilitatea *înfăptuirii* unei astfel de măsuri ciuntite, căci ea va fi susținută, pasămite, atît de proletariat cît și de o parte sau alta a burgheziei.

Acesta este un sofism burghez, spune social-democrația revoluționară internațională. Dimpotrivă, prin aceasta noi facem ca înfăptuirea reformei să fie mai puțin probabilă, deoarece în goana după simpatiile burgheziei, care întotdeauna face concesii numai împotriva voinței ei, noi slăbim conștiința revoluționară a maselor, o pervertim, o întunecăm. Ne adaptăm burgheziei, tendinței *ei* de a încheia o tranzacție cu monarhia, aducînd prin aceasta prejudicii luptei revoluționare a maselor. O asemenea tactică ori are întotdeauna drept rezultat lipsa totală a oricăror reforme, ori se dovedesc a fi o pură înșelătorie. Singura bază *trainică* a reformelor, singura garanție serioasă că nu vor avea un caracter fictiv, că vor fi folosite spre binele poporului este lupta revoluționară de sine stătătoare a proletariatului, care *nu-și ciuntește* lozincile.

Începînd din iunie 1906, menșevicii lansează în mase lozinca sprijinirii revendicării unui guvern desemnat de Dumă. Prin aceasta ei slăbesc și întunecă conștiința revoluționară a maselor, restrîng amploarea agitației, fac ca înfăptuirea acestei reforme să fie mai puțin probabilă și reduc posibilitatea de a o folosi.

www.dacoromanica.ro

Trebuie să intensificăm agitaţia revoluţionară în mase, să lansăm pe scară mai largă, să dezvoltăm mai limpede lozincile noastre întregi, neciuntite ; *prin aceasta* vom grăbi, în cazul cel mai bun, victoria deplină a revoluţiei, iar în cazul cel mai rău vom smulge concesii parţiale (cum ar fi formarea unui guvern desemnat de Dumă, votul universal, dar nu direct etc.) şi ne vom asigura posibilitatea de a le transforma într-un instrument al revoluţiei. Reformele sînt un produs *accesoriu* al luptei de clasă a proletariatului revoluţionar. A-ţi „însuşi" lupta pentru obţinerea unui produs accesoriu înseamnă a aluneca pe poziţiile reformismului burghezo-liberal.

*
* *

Ultimul punct al rezoluţiei :

„V. Considerînd activitatea din Dumă ca una dintre formele luptei de clasă, fracţiunea social-democrată din Dumă îşi păstrează deplina independenţă, încheind, de la caz la caz, acorduri în vederea unor acţiuni agresive cu partidele şi cu grupurile ale căror sarcini în momentul de faţă coincid cu sarcinile proletariatului şi acorduri în vederea unor acţiuni defensive, pentru a apăra însăşi reprezentanţa naţională şi dreptul ei, cu partidele interesate în lupta împotriva vechiului regim, pentru triumful libertăţii politice".

Pe cît de bună este prima parte (pînă la cuvîntul „încheind"), pe atît de proastă şi de-a dreptul absurdă este partea a doua.

Ce este cu deosebirea asta ridicolă între acţiuni „agresive" şi „defensive" ? Nu cumva şi-au adus aminte menşevicii noştri de limbajul folosit de ziarul „Russkie Vedomosti" [66] în ultimul deceniu al secolului trecut, cînd liberalii încercau să demonstreze că în Rusia liberalismul „apără", iar reacţiunea este „agresivă" ? Gîndiţi-vă : nişte marxişti, în locul „vechii" împărţiri a acţiunilor politice în revoluţionare şi reformiste, în revoluţionare şi contrarevoluţionare, în parlamentare şi extraparlamentare, ne oferă o nouă clasificare : acţiunile „defensive" „apără" starea actuală, cele „agresive" merg mai departe ! Pentru numele lui dumnezeu, tovarăşi menşevici ! În ce măsură a trebuit

www.dacoromanica.ro

să pierdeți orice simț al luptei revoluționare de clasă dacă nu simțiți *platitudinea* acestei distincții între „defensiv" și „agresiv" !

Și cît de amuzant se reflectă în această formulare neputincioasă, întocmai ca un obiect într-o oglindă concavă, adevărul *amar* (pentru menșevici) pe care ei nu vor să-l recunoască deschis. Menșevicii s-au obișnuit să vorbească despre partide în general, temîndu-se să le spună limpede pe nume și să facă o delimitare precisă între ele ; ei s-au obișnuit să acopere cu vălul denumirii generale de „partide democratice opoziționiste" atît pe cadeți cît și pe cei de stînga. Acum ei simt că se produce o schimbare. Acum ei simt că în fond *liberalii* sînt capabili numai *să apere* (în genunchi, cum „a apărat" ziarul „Russkie Vedomosti" zemstvele în anii 1880—1890 !) actuala Dumă și actuala noastră — iertați-mi expresia — „constituție". Menșevicii simt că burghezii liberali nu pot și nu vor *să meargă mai departe* (să fie „agresivi" — există doar și asemenea termeni odioși !). Și intuirea vagă de către menșevici a acestui adevăr s-a oglindit în formularea amuzantă și cît se poate de confuză care, dacă este luată în sensul ei literal, înseamnă că social-democrații ar fi în stare să încheie *vreodată* înțelegeri în vederea unor acțiuni „ale căror sarcini" *nu* coincid cu sarcinile proletariatului !

Acest acord final al rezoluției menșevice, această teamă ridicolă de a spune clar și răspicat *adevărul* — și anume că burghezii liberali, cadeții, au încetat cu desăvîrșire să ajute revoluția — exprimă de minune întregul spirit al rezoluției de care ne ocupăm.

ÎN LOC DE POSTFAȚĂ

Rîndurile de mai sus erau deja scrise cînd am primit rezoluțiile conferinței din februarie (1907) a „Uniunii din Ținutul estonian" a P.M.S.D.R. [67]

La această conferință au luat cuvîntul (probabil ca delegați din partea C.C.) tovarășii menșevici M. și A. La discutarea problemei atitudinii față de Duma de stat, *ei au prezentat*, după cît se pare, *chiar rezoluția* pe care am analizat-o mai sus. Este extrem de instructiv să vedem *ce*

www.dacoromanica.ro

modificări au adus acestei rezoluţii tovarăşii social-democraţi din Estonia. Reproducem în întregime rezoluţia adoptată de conferinţă :

DESPRE ATITUDINEA FAŢĂ DE DUMA DE STAT

„Duma de stat nu dispune de nici o autoritate şi de nici o putere pentru a satisface nevoile poporului, deoarece întreaga putere se află, ca şi pînă acum, în mîinile duşmanilor poporului : absolutismul ţarist, birocraţia şi un mănunchi de moşieri. De aceea social-democraţia trebuie să spulbere fără cruţare speranţele iluzorii în ceea ce priveşte puterea legislativă a actualei Dume de stat şi să explice poporului că numai o adunare constituantă a întregului popor, învestită cu depline puteri şi aleasă în mod liber de poporul însuşi după lichidarea absolutismului ţarist, este capabilă să satisfacă revendicările poporului.

Dar, în scopul dezvoltării conştiinţei de clasă a proletariatului, al educării politice a maselor populare, al dezvoltării şi organizării forţelor revoluţionare, social-democraţia trebuie să folosească şi această Dumă de stat slabă şi neputincioasă. Avînd în vedere acest lucru, social-democraţia ia parte la activitatea Dumei de stat pe următoarele baze :

I. Pornind de la interesele proletariatului de la oraşe şi de la sate şi de la principiile democratismului consecvent, social-democraţia critică toate propunerile şi proiectele de legi ale guvernului şi ale partidelor burgheze, precum şi bugetul de stat, şi le opune revendicările şi proiectele ei de legi, avînd întotdeauna ca punct de plecare revendicările şi nevoile maselor largi populare, demascînd prin această activitate a ei racilele orînduirii existente şi contradicţiile de clasă din societatea burgheză.

II. Social-democraţia foloseşte dreptul de interpelare pentru a dezvălui esenţa şi natura actualei cîrmuiri şi pentru a arăta poporului că întreaga activitate a acesteia este îndreptată direct împotriva intereselor poporului, pentru a arăta lipsa de drepturi a clasei muncitoare şi a pune în lumină rolul pe care îl joacă cîrmuirea, clasele dominante şi partidele care se sprijină pe acestea faţă de clasa muncitoare. Printre altele, social-democraţia trebuie să lupte împotriva partidului împăciuitorist şi trădător al cadeţilor şi să demaşte atitudinea lor inconsecventă şi democratismul lor făţarnic, pentru a elibera astfel de sub hegemonia şi influenţa lor mica burghezie revoluţionară, determinînd-o să urmeze proletariatul.

III. Ca partid al clasei proletare, social-democraţia trebuie să adopte întotdeauna în Duma de stat o atitudine independentă. Ea nu trebuie să încheie cu celelalte partide revoluţionare şi opoziţioniste din Duma de stat nici un fel de acorduri sau înţelegeri permanente care să-i stingherească libertatea de acţiune. În unele cazuri, cînd sarcinile şi acţiunile altor partide coincid cu sarcinile şi cu acţiunile social-democraţiei, ea poate şi trebuie să ducă tratative cu alte partide în legătură cu aceste acţiuni.

www.dacoromanica.ro

IV. Întrucît între popor și actualul guvern iobăgist nu poate exista nici un fel de înțelegeri și întrucît numai o adunare constituantă cu depline puteri este capabilă să satisfacă revendicările și nevoile poporului, conferința nu consideră că proletariatul este dator să lupte pentru un guvern responsabil în fața actualei Dume neputincioase. Pe steagul său proletariatul trebuie să înscrie nu lozinca: guvern responsabil, ci lozinca: adunare constituantă.

V. Luptînd în felul acesta, fracțiunea social-democrată din Duma de stat trebuie să fie în modul cel mai strîns legată de masele proletare și de masele largi populare din afara Dumei și, contribuind la organizarea acestor mase, să creeze o armată revoluționară pentru răsturnarea absolutismului".

Orice comentarii sînt de prisos. În acest articol am încercat să arăt că nu trebuie să se scrie rezoluții de felul celei analizate. În rezoluția lor, social-democrații revoluționari din Estonia au arătat cum trebuie corectate rezoluțiile improprii.

www.dacoromanica.ro

OBSERVAŢIE PE MARGINEA REZOLUŢIEI SOCIAL-DEMOCRAŢILOR DIN ESTONIA [68]

Corespondentul nostru ne-a trimis şi *statutul „Uniunii din Ţinutul estonian" a P.M.S.D.R.*, statut adoptat de conferinţă. Nu-l publicăm, din lipsă de spaţiu.

Atragem atenţia cititorilor asupra rezoluţiei cu privire la Dumă. Din această rezoluţie se vede limpede că la baza ei a stat rezoluţia menşevicilor, publicată în nr. 47 al ziarului „Russkaia Jizn" : prin aceasta s-a făcut simţită şi *la aceasta s-a limitat* influenţa menşevicilor M. şi A. Social-democraţii din Estonia au modificat într-un *pronunţat* spirit *bolşevic* toate *pasajele esenţiale* ale acestei rezoluţii (mai ales cele referitoare la cadeţi şi la lozinca „guvern responsabil"). Aceasta este un bun model de „amendament" la rezoluţiile menşevice !

„Proletarii" nr. 15 din 25 martie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PE BUZE MIERE ŞI ÎN INIMĂ FIERE [69]

Dezbaterile din Duma de stat în legătură cu problema agrară sînt extrem de instructive. Trebuie să insistăm mai pe larg asupra cuvîntărilor rostite de conducătorii diferitelor partide şi să aprofundăm conţinutul lor.

Punctul principal al problemei agrare este, fără îndoială, atitudinea faţă de proprietatea funciară moşierească. Ţărănimea luptă împotriva acesteia, urmărind să obţină pămînt pentru ea. Care este atitudinea diferitelor partide faţă de această luptă ?

Social-democraţii au cerut direct şi deschis *exproprierea fără răscumpărare.* În cuvîntarea sa, reprezentantul social-democraţiei, Ţereteli, a demonstrat cu energie falsitatea poziţiei celor care apără „drepturile" proprietăţii moşiereşti, a explicat că această proprietate are la originea ei jaful, a arătat toată făţărnicia fără seamăn a celor care vorbesc despre inalienabilitatea proprietăţii private, l-a combătut pe primul ministru, care prin „interese de stat" înţelege *nu interesele poporului, ci interesele unui mănunchi de moşieri de care puterea de stat este organic legată.*

Adăugaţi la aceasta propunerea făcută de tov. Ţereteli în încheierea cuvîntării lui, şi anume propunerea ca această problemă să fie supusă spre examinare unor comitete agrare locale (alese, bineînţeles, prin vot universal, direct, egal şi secret) şi veţi avea tabloul exact şi complet al poziţiei pe care se situează proletariatul în problema agrară. Drepturile moşierilor asupra pămîntului sînt contestate. Calea de înfăptuire a reformei este arătată în mod limpede :

www.dacoromanica.ro

crearea unor comitete locale, ceea ce înseamnă precumpănirea intereselor ţăranilor faţă de interesele moşierilor. Expropriere fără răscumpărare înseamnă ocrotirea deplină a intereselor ţăranilor şi o luptă neîmpăcată împotriva egoismului de clasă al moşierilor.

Să trecem la trudovici. Karavaev n-a formulat limpede şi precis principiul: „expropriere fără răscumpărare". Reprezentantul ţăranilor a prezentat revendicările poporului faţă de moşieri într-o formă mai puţin hotărîtă decît reprezentantul muncitorilor. N-a formulat limpede revendicarea ca această problemă să fie supusă comitetelor locale, nu a protestat împotriva celor puse la cale de liberali (cadeţi) în scopul de a înmormînta discutarea acestei probleme arzătoare într-o comisie cît mai departe de popor, cît mai departe de lumina publicităţii, cît mai departe de critica liberă. Dar, cu toate aceste lipsuri pe care le prezintă cuvîntarea trudovicului în comparaţie cu cuvîntarea social-democratului, trebuie să recunoaştem totuşi că trudovicul a apărat cauza ţăranilor împotriva moşierilor. Trudovicul a căutat să deschidă ochii poporului asupra stării de mizerie a ţărănimii. El a combătut concluziile lui Ermolov şi ale celorlalţi apărători ai clasei moşiereşti, care tăgăduiesc necesitatea extinderii proprietăţii funciare ţărăneşti. El a arătat că suprafaţa minimă necesară pentru a satisface nevoia de pămînt a ţărănimii este de 70 000 000 de deseatine şi a explicat că există mai bine de 70 000 000 de deseatine de pămînturi moşiereşti, domeniale şi alte pămînturi care pot fi folosite pentru satisfacerea nevoii de pămînt a ţăranilor. Tonul general al cuvîntării trudovicului — repetăm, cu toate lipsurile pe care le-am subliniat — era tonul unui apel către popor, vădea tendinţa de a deschide ochii poporului...

Să luăm cuvîntarea cadetului Kutler. În faţa ochilor ne apare dintr-o dată un tablou complet diferit. Se simte că din lagărul apărătorilor pe deplin consecvenţi (social-democraţii) sau oarecum şovăitori (trudovicii) ai ţăranilor *împotriva* moşierilor am nimerit în *lagărul unor moşieri* care înţeleg inevitabilitatea unor „concesii", dar care depun toate eforturile pentru a ceda *cît mai puţin*.

www.dacoromanica.ro

Kutler a spus că „este de acord" cu trudovicii, a vorbit despre „simpatia" lui pentru trudovici, dar *numai* pentru a îndulci pilula îngrădirilor, ciuntirilor, restrîngerilor *imediate* care, pretinde el, trebuie introduse în proiectul trudovicilor. Întreaga cuvîntare a lui Kutler este plină de tot felul de argumente *împotriva* social-democraţilor şi împotriva trudovicilor.

Ca să nu facem afirmaţii goale, vom analiza pasaj cu pasaj cuvîntarea lui Kutler.

Introducerea. O reverenţă la adresa trudovicilor. Cadetul se declară de acord cu ideea fundamentală, îşi afirmă simpatia fierbinte... *dar... dar...* proiectul Grupului trudovic „nu se mărgineşte la sarcina *simplă* şi limpede de *a veni în ajutorul* ţăranilor care suferă fiindcă nu au pămînt suficient. El merge mai departe, el tinde *să prefacă radical* toate relaţiile juridice agrare existente" (citäm, pretutindeni, după darea de seamă apărută în ziarul „Tovarişci").

Aşadar, „simpatie" pentru ţăran *în vorbe, îngrădirea* revendicărilor ţăranului *în fapte*. În vorbe pentru ţăran, în fapte pentru moşier.

Şi, în acelaşi timp, Kutler mai vrea să convingă Duma că trudovicul nu se mărgineşte la o sarcină *simplă şi limpede!* Gîndeşte-te, cititorule: trudovicul vorbeşte pe faţă despre cele *70 000 000 de deseatine de pămînt* care trebuie luate din mîinile moşierilor şi date ţăranilor. Asta nu e „limpede", nu e „simplu"!!

Ca să fie „limpede" trebuie să vorbeşti despre norma de muncă, despre norma de consum, despre norma de împroprietărire din 1861. Şi d-l Kutler vorbeşte, vorbeşte, vorbeşte. Cu un torent de vorbe despre toate aceste probleme lipsite de orice importanţă el împuiază capul ascultătorilor, pentru a ajunge la următoarea concluzie: „după părerea mea... e nevoie de 30 000 000 de deseatine" pentru a aduce loturile ţărăneşti la nivelul normei din 1861, iar această normă este şi mai mică decît norma de consum. Atîta tot. Atîta tot despre nevoia de pămînt şi despre satisfacerea ei.

Dar este oare acesta un răspuns la cele *70 000 000* de deseatine? Dumneavoastră pur şi simplu umblaţi cu ter-

www.dacoromanica.ro

tipuri, stimate cavaler al „libertăţii poporului", pur şi simplu căutaţi să ne duceţi cu vorba ! Trebuie sau nu trebuie să fie predate ţăranilor cele 70 000 000 de deseatine de pămînt ? Da sau nu ?

Şi, pentru a arăta şi mai limpede esenţa acestor subterfugii, vom întări spusele trudoviculuí cu *cele mai noi* date ale statisticii agrare. Potrivit unor studii statistice din 1905, suprafaţa totală a pămînturilor proprietate privată este de 101 700 000 de deseatine de pămînt, din care diferite societăţi şi asociaţii posedă 15 800 000 de deseatine ; proprietarii care au pînă la 20 de deseatine — 3 200 000 de deseatine ; proprietarii care au între 20 şi 50 de deseatine — 3 300 000 de deseatine ; proprietarii care au *peste 50 de deseatine — 79 400 000 de deseatine.* Numărul total al acestora din urmă este de 133 898. Prin urmare, fiecăruia dintre ei le revine *în medie cîte 594 de deseatine.* Să admitem că vom lăsa fiecăruia dintre aceşti domni cîte 50 de deseatine, aceasta reprezintă în total 6 900 000 de deseatine. Scădem 6 900 000 de deseatine din 79 400 000 şi obţinem *72 500 000 de deseatine de pămînt moşieresc disponibil, fără a socoti pămînturile domeniale, ale statului, pămînturile bisericeşti, mănăstireşti etc.*

Vedem că trudovicul nici n-a stabilit absolut exact suprafaţa de pămînt pe care pot şi trebuie s-o primească ţăranii, deşi cifra globală indicată de el (70 000 000 de deseatine) se apropie de cea adevărată.

Aşadar, domnilor cadeţi, faceţi bine şi daţi-ne un răspuns simplu şi limpede : *cele 70 000 000 de deseatine* trebuie luate de la moşieri şi date ţăranilor, da sau nu ?

În loc să dea un răspuns direct, fostul nostru ministru şi actual ipocrit liberal fuge de răspuns ca dracu de tămîie şi exclamă patetic :

„Nu este oare acest drept (dreptul la pămînt, potrivit proiectului Grupului trudovic) dreptul de a intra într-o clădire în care toate încăperile sînt ocupate ?"

Frumos adus din condei, nu-i aşa ? Problema *celor 70 000 000 de deseatine* este ocolită. Boierul liberal răspunde ţăranilor : *clădirea este ocupată.*

După ce a înghiţit problema *neplăcută* a celor 70 000 000 de deseatine (grosolani mai sînt ţăranii ăştia ! s-au legat

www.dacoromanica.ro

de cele 70 000 000), Kutler începe să aducă trudovicilor obiecţii în legătură cu „posibilitatea de a realiza în practică" naţionalizarea pămîntului.

Toate acestea nu sînt decît încercări, de rea-credinţă, de a ne duce cu vorba, deoarece, dacă cele 70 000 000 de deseatine rămîn în mîinile moşierilor, *nu mai avem ce naţionaliza!* Dar d-l Kutler vorbeşte tocmai *pentru a-şi ascunde gîndurile.*

În ce constă obiecţia lui împotriva naţionalizării pămîntului ?

„Cred că ne putem închipui condiţii politice în care proiectul de naţionalizare a pămîntului să poată căpăta putere de lege, dar nu-mi pot închipui, într-un viitor apropiat, condiţii politice în care această lege să poate fi într-adevăr aplicată".

Concludent şi convingător. Funcţionarul liberal, care toată viaţa „şi-a încovoiat frumos spinarea", *nu-şi poate închipui* condiţii politice în care puterea legislativă să aparţină reprezentanţilor poporului. De obicei — lasă să se înţeleagă drăguţul nostru liberal — puterea asupra poporului aparţine unui mănunchi de moşieri.

Da, aşa este. Aşa stau lucrurile în Rusia. Dar vezi că se vorbeşte de lupta pentru libertatea poporului. Se discută tocmai problema : *cum să schimbăm* „condiţiile politice" şi economice ale dominaţiei moşiereşti. Iar dumneavoastră *aduceţi* obiecţii, invocînd faptul că în prezent puterea se află în mîinile moşierilor şi că trebuie să ne încovoiem şi mai mult spinarea :

„Este neraţional şi nedrept să complici sarcina simplă şi incontestabil folositoare de a ajuta populaţia ţărănească..."

Urechile nu cresc mai sus de frunte, şi pace !

Şi d-l Kutler vorbeşte şi vorbeşte, arătînd că în locul naţionalizării „irealizabile" este nevoie numai de „extinderea folosirii pămîntului de către ţărani".

Cînd a fost vorba de *extinderea proprietăţii funciare* ţărăneşti (şi nu a *folosirii pămîntului* de către ţărani, stimabile !) cu 70 000 000 de deseatine de pămînt *moşieresc*, Kutler a trecut la problema „naţionalizării". Iar de la problema „naţionalizării" a revenit la problema „extinderii"...

www.dacoromanica.ro

Poate, îşi zicea el, se va uita *de cele 70 000 000 de deseatine!*

D-l Kutler apără pe faţă proprietatea privată asupra pămîntului. Desfiinţarea ei, declară el, ar fi o „foarte mare nedreptate".

„Din moment ce nimeni nu propune desfiinţarea proprietăţii în general, trebuie să se recunoască întru totul existenţa proprietăţii funciare".

Din moment ce nu se pot face *chiar astăzi* doi paşi înainte, „trebuie" să renunţi şi la ideea de a face un pas înainte! Aşa arată logica liberalului. Aşa arată logica egoismului moşieresc.

În cuvîntarea d-lui Kutler, numai pasajul în care recunoaşte *înstrăinarea forţată* a pămînturilor proprietate privată ar putea fi luat, la prima vedere, drept un pasaj în care se vorbeşte de apărarea intereselor ţăranilor şi nu de apărarea intereselor moşierilor.

Dar cine s-ar încrede în *rezonanţa* acestor cuvinte s-ar înşela amarnic. Exproprierea pămîntului moşieresc va fi în avantajul ţăranilor atunci şi numai atunci cînd *moşierii vor fi* într-adevăr *forţaţi* să dea *ţăranilor* pămînt mult şi să-l dea ieftin. Dar dacă *moşierii vor forţa pe ţărani* să plătească scump pentru nişte biete petice de pămînt?

Cuvintele „înstrăinare forţată" nu spun absolut nimic, din moment ce nu există garanţii *reale* că moşierii nu-i vor trage pe sfoară pe ţărani.

D-l Kutler nu numai că nu propune *nici un fel* de garanţii în acest sens, ci, dimpotrivă, prin întreaga lui cuvîntare, prin întreaga sa poziţie de cadet, *exclude orice garanţii*. Cadeţii nu doresc o activitate în afara Dumei. Ei preconizează pe faţă o *componenţă antidemocratică* a comitetelor locale: reprezentanţi din partea ţăranilor şi din partea moşierilor în număr egal, avînd ca preşedinte o persoană desemnată de guvern! Aceasta înseamnă pur şi simplu că moşierii îi vor forţa pe ţărani.

Adăugaţi la aceasta faptul că evaluarea pămîntului se va face de către comitete *moşiereşti* asemănătoare, că încă de pe acum cadeţii vor să-i oblige pe ţărani (vezi sfîrşitul cuvîntării lui Kutler) să plătească *jumătate* din preţul pămîn-

www.dacoromanica.ro

tului (urmînd ca cealaltă jumătate să fie plătită *tot de ţărani*, dar sub forma unor impozite sporite!) şi vă veţi convinge că domnii cadeţi *au pe buze miere şi în inimă fiere.*

Social-democraţii şi trudovicii au vorbit în Dumă în favoarea ţăranilor. Cei de dreapta şi cadeţii au vorbit în favoarea moşierilor. Acesta este un fapt, şi nici un fel de subterfugii, nici un fel de frazeologie nu vor reuşi să-l ascundă.

„Naşe Eho" nr. 1
din 25 martie 1907

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

BAZELE TRANZACȚIEI

Petersburg, 21 martie 1907.

Situația s-a schimbat radical în răstimpul de trei săptămîni care s-a scurs de la data cînd a fost scris articolul de fond din nr. 14 al ziarului „Proletarii" *. Guvernul și cadeții, absolutismul ultrareacționar și burghezia liberală-monarhistă și-au făcut concesii reciproce și acum se pregătesc să meargă mînă în mînă pentru ca, printr-un efort comun, să înăbușe revoluția și, în loc de pămînt și libertate, să arunce poporului un jalnic bacșiș care să-l condamne la o existență în pragul foametei și de semirobie. Să examinăm mai îndeaproape situația creată.

Două probleme stau ca o piatră grea pe inima absolutismului ultrareacționar : bugetul și problema agrară. Fără aprobarea bugetului de către Dumă nu există credite. Fără a acoperi măcar cît de cît, fie și pentru un timp, plaga deschisă a problemei agrare nu se poate spera la liniște nici măcar de scurtă durată. Guvernul nu îndrăznește să dizolve Duma înainte de a avea un buget și o lege agrară aprobate de ea. El *se teme* de dizolvarea Dumei, dar în același timp face zarvă în jurul ei, punînd în mișcare întregul aparat ultrareacționar al Uniunii poporului rus, pentru a speria pe cei timizi și a-i determina la concesii pe cei șovăitori. Guvernul vrea să încerce să-i smulgă Dumei o concesie, astupîndu-i gura cu amenințarea dizolvării. Și, apoi, mai tîrziu se va vedea ce-i de făcut cu această „înaltă" adunare dezonorată, scuipată în obraz și tăvălită în noroi. Așa se explică rugămințile de a aproba bugetul, asigurările că ministrul

* Vezi volumul de față, pag. 69—73. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

finanțelor nici nu se gîndește să supună Dumei de stat problema autorizării unui împrumut. Tot așa se explică și cuvîntările corecte ale d-lui Vasilcikov, care spune că guvernul „va ocroti inviolabilitatea hotarelor despărțitoare unde vin în atingere" „interesele diferitelor persoane, ale diferitelor grupuri și ale diferitelor stări sociale", dar în același timp el „este conștient de datoria sa de a acorda această ocrotire numai în măsura în care hotarele indicate coincid cu interesele generale ale statului. *Acolo unde aceste hotare nu coincid cu aceste interese, ele trebuie să fie mutate*". Aceste cuvinte, și în special pasajul subliniat de noi, conțin fără îndoială o aluzie foarte discretă la adresa cadeților, o aluzie vagă în sensul că „înstrăinarea forțată", propovăduită de cadeți, ar fi oarecum realizabilă.

Dar cum răspund cadeții la toate aceste avansuri abia perceptibile ? O, ei se străduiesc din răsputeri să facă în așa fel, încît imperceptibilul să devină perceptibil, iar ceea ce este camuflat prin aluzii misterioase și jumătăți de cuvinte să devină fățiș și să fie spus răspicat. Și de aceea, la rîndul lor, fac și ei guvernului avansuri incomparabil mai mari, își deschid sufletul în fața lui, deși, cu prudența care-i caracterizează, deocamdată numai pe jumătate, și întind cu sfială mîna pentru a primi degetul arătător pe care d-l Stolîpin li-l întinde cu condescendență. În numărul său din 18 martie, ziarul „Reci", organul oficial cadet, anunță lumea întreagă că partidul libertății poporului este pe cale de a termina elaborarea unui nou proiect de lege agrară, datorită căruia acest partid „va fi cel mai bine înarmat în vederea discutării *concrete* a problemei agrare", și că, „în cadrul acestui mod nou de a pune problema, s-a luat în considerație într-o măsură mult mai mare ceea ce se numește în mod obișnuit raportul real de forțe". A doua zi, la ședința Dumei, deputatul Kutler a rostit o cuvîntare cu adevărat „concretă", ridicînd astfel (deși nu complet) vălul cu care este, deocamdată, acoperit cu pudicitate „realismul" și „caracterul concret" al acestui nou rod al activității creatoare a partidului cadet în domeniul legislației. Pe cît se poate înțelege, în cazul de față realismul concret se reduce, în primul rînd, la faptul că, în locul „normei de consum", în multe locuri se va da țăranilor mult mai puțin pămînt : „cît va fi", după cum se

www.dacoromanica.ro

exprimă foarte neclar d-l Kutler. Rezultă că şi în condiţiile „înstrăinării forţate", multe milioane de deseatine de pămînt moşieresc pot foarte bine să rămînă neexpropriate. Aceasta înseamnă „a muta" numai puţin „hotarele", după cum se exprimă d-l Vasilcikov. A doua trăsătură care caracterizează „realismul" noului proiect de lege este înfăţişată de d-l Kutler în termenii următori : „pămînturile care urmează să fie repartizate ţăranilor" trebuie „date în posesiunea definitivă a ţăranilor", aşa încît „în nici un caz aceste pămînturi să nu le fie luate în viitor", ele urmînd să fie „date ţăranilor nu în folosinţă vremelnică, ci în folosinţă veşnică", şi „numai dreptul de înstrăinare şi de ipotecă să fie îngrădit". Toate acestea se apropie şi ele foarte mult de „intenţia" guvernului, anunţată prin gura d-lui Vasilcikov, de „a extinde binefacerile care decurg din principiul proprietăţii şi asupra vastului teritoriu al proprietăţii funciare ţărăneşti, care pînă acum a fost lipsit de aceste binefaceri". Şi, în sfîrşit, a treia trăsătură „concretă" a noului proiect de lege agrară al cadeţilor merită o atenţie specială : înainte ei preconizau răscumpărarea pămîntului pe socoteala statului, pe cînd acum „o anumită parte din cheltuielile necesitate de reforma agrară urmează să fie acoperite chiar de ţărani, aproximativ în proporţie de 50%. Dar prin ce se deosebeşte această prevedere de obligaţia ţăranilor de a plăti ratele de răscumpărare în proporţie de 50%, stabilită de guvern pentru anul 1906 ? Acordul principial dintre proiectul agrar al cadeţilor şi „indicaţiile" guvernului apare, aşadar, destul de clar. El poate fi cu atît mai puţin pus la îndoială, cu cît şi caracterul forţat al înstrăinării propuse de cadeţi este iluzoriu : cine „să forţeze" în comitetele agrare propuse de cadeţi, dacă acestea vor fi compuse jumătate din moşieri, jumătate din ţărani, iar „împăcarea" intereselor lor va fi încredinţată unor funcţionari ? Treaba va merge ca pe roate. Nu degeaba în numărul din 20 martie al ziarului „Reci", pe marginea cuvîntării d-lui Vasilcikov, comentatorul dezbaterilor din Dumă al acestui ziar face următoarea remarcă : „punînd problema în felul acesta, el se situează pe teren concret". Or, în gura cadeţilor de astăzi, aceasta este cea mai mare laudă !

www.dacoromanica.ro

Cît privește bugetul, poziția conciliantă a cadeților față de absolutismul ultrareacționar se conturează îndeajuns de limpede în articolul de fond al aceluiași număr din 20 martie al ziarului „Reci". În acest articol zvonul că „partidul libertății poporului ar propune respingerea bugetului în ansamblul lui" este calificat drept „minciună sfruntată"; totodată este exprimată convingerea că „reprezentanții poporului vor aproba, probabil, cu anumite modificări bugetul pe 1907" și, în sfîrșit — ascultați, domnilor! — se afirmă că, „dacă Duma va primi dovezi că d-l ministru de finanțe este gata să accepte lărgirea drepturilor ei (în limita „legilor fundamentale", bineînțeles; vezi mai sus în același articol), în rîndurile ei ar putea să se creeze o atitudine de mai mare încredere în guvern"; or, „dacă Duma ar avea temei să acorde încredere d-lui ministru al finanțelor, ea ar putea să consimtă la o formulă care să se rezume *la autorizarea de a lucra cu împrumut atît cît va fi nevoie*" (subliniat de noi). Aceasta este o perlă care încheie în mod corespunzător întreg acest lanț lung de concesii rușinoase, toată această vînzare cu amănuntul a libertății poporului, vînzare cu amănuntul necesară pentru a o vinde, în cele din urmă, cu toptanul.

Pentru cel care are răbdare să urmărească toate amănuntele rușinosului tîrg dintre ultrareacționari și burghezii liberali în măsura în care aceste amănunte se conturează în momentul de față, pentru acela nu încape nici o îndoială: forțele contrarevoluționare se organizează pentru a da marii mișcări de eliberare lovitura definitivă, lovitura de grație, pentru a-i frînge pe luptătorii puternici și curajoși și pentru a-i păcăli și înlătura pe cei naivi, timizi și nehotărîți. Cei de dreapta, kolo-ul polonez [70], cadeții se unesc într-un singur tot pentru a da această lovitură. Guvernul încearcă să-i sperie pe cadeți și pe trudovici cu urletele sutelor negre, pe care el însuși le-a asmuțit și care cer dizolvarea Dumei și lichidarea „mîrșavei constituții". Cadeții, la rîndul lor, caută să-i sperie pe trudovici invocînd aceleași urlete ale sutelor negre și pretinsele intenții ale lui Stolîpin de a dizolva imediat Duma. Absolutismul ultrareacționar și burghezia liberală au nevoie de toate aceste amenințări și intimidări pentru a se înțelege mai bine în

www.dacoromanica.ro

spatele poporului, pentru ca, împărţind prada prin bună învoială, să jefuiască poporul. Trudovici de toate nuanţele, nu vă lăsaţi înşelaţi ! Staţi de strajă intereselor poporului ! Împiedicaţi tîrgul murdar dintre cadeţi şi guvern ! Tovarăşi social-democraţi ! Sîntem convinşi că veţi înţelege situaţia, că veţi păşi în fruntea tuturor elementelor revoluţionare din Dumă, că veţi deschide ochii trudovicilor asupra ruşinoasei trădări pe care o săvîrşeşte burghezia liberală-monarhistă. Sîntem convinşi că de la tribuna Dumei veţi demasca această trădare în faţa întregului popor cu glas tare şi necruţător.

„Proletarii" nr. 15
din 25 martie 1907

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

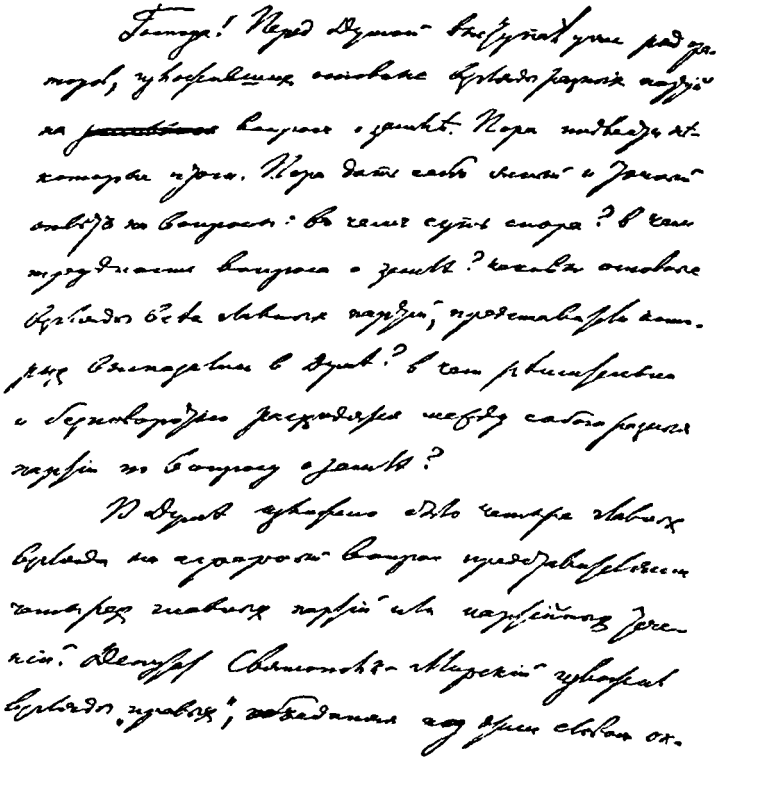

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară". — 1907

Micșorat

www.dacoromanica.ro

PROIECT DE CUVÎNTARE ÎN DUMA A II-A DE STAT ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA AGRARĂ [71]

Domnilor ! La tribuna Dumei s-au perindat pînă acum o serie de vorbitori care au expus punctele de vedere fundamentale ale diferitelor partide asupra problemei pămîntului. Este timpul să se tragă unele concluzii. Este timpul să se dea un răspuns limpede şi precis la întrebările : care este fondul controversei ? care este dificultatea pe care o prezintă problema pămîntului ? care sînt punctele de vedere fundamentale ale principalelor partide ai căror reprezentanţi s-au pronunţat în Dumă ? care sînt divergenţele categorice şi ireconciliabile dintre diferitele partide în problema pămîntului ?

Reprezentanţii celor patru partide sau curente mai importante au expus în Dumă patru puncte de vedere fundamentale în problema agrară. Deputatul Sveatopolk-Mirski a expus punctul de vedere al „celor de dreapta", grupînd sub această denumire pe octombrişti, monarhişti etc. Deputatul Kutler a expus punctul de vedere al cadeţilor, sau al aşa-numitului „partid al libertăţii poporului". Deputatul Karavaev a expus punctul de vedere al trudovicilor. El a fost completat de deputaţii Zimin, Kolokolnikov, Baskin şi Tihvinski, care s-au declarat de acord cu el în ceea ce priveşte fondul. În sfîrşit, tovarăşul meu Ţereteli a expus punctul de vedere al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Reprezentantul guvernului, ministrul Vasilcikov, a expus punctul de vedere al guvernului, care, după cum voi arăta mai departe în cuvîntarea mea, se reduce la împăcarea punctului de vedere al „celor de dreapta" cu punctul de vedere al „cadeţilor".

www.dacoromanica.ro

Să vedem deci care sînt punctele de vedere fundamentale în problema agrară ale acestor patru curente politice. Voi începe în ordinea în care au vorbit deputaţii în Dumă, adică cu cei de dreapta.

Punctul de vedere fundamental al deputatului Sveatopolk-Mirski este punctul de vedere al tuturor aşa-numitelor partide „monarhiste" şi al tuturor octombriştilor, este punctul de vedere al majorităţii covîrşitoare a moşierilor ruşi. Deputatul Sveatopolk-Mirski a exprimat admirabil acest punct de vedere prin cuvintele: „Aşadar, domnilor, *renunţaţi la ideea sporirii suprafeţei proprietăţii funciare ţărăneşti,* în afară de cazurile excepţionale cînd există o reală lipsă de pămînt" (citez după darea de seamă apărută în ziarul „Tovarişci", care este cea mai completă, întrucît pînă în prezent n-au apărut încă dările de seamă stenografiate).

E foarte bine spus: simplu, clar şi răspicat. *Renunţaţi la ideea* sporirii suprafeţei pămînturilor ţărăneşti — iată adevăratul punct de vedere al *tuturor* partidelor de dreapta, începînd cu Uniunea poporului rus şi terminînd cu octombriştii. Şi noi ştim prea bine că tocmai acesta este punctul de vedere al marii majorităţi a moşierilor ruşi şi al moşierilor celorlalte naţiuni care trăiesc în Rusia.

De ce moşierii îi sfătuiesc pe ţărani *să renunţe la ideea* lărgirii proprietăţii funciare ţărăneşti? Deputatul Sveatopolk-Mirski explică: pentru că gospodăriile moşiereşti sînt mai bine organizate decît cele ţărăneşti, sînt „mai civilizate" decît cele ţărăneşti. Ţăranii, pretinde el, „sînt înapoiaţi, primitivi, ignoranţi". Ei, vedeţi dv., nu se pot lipsi de conducerea moşierilor. „Cum e popa, aşa şi parohia", spunea spiritual deputatul Sveatopolk-Mirski. După cum se vede, el este ferm convins că moşierul va fi întotdeauna *popă*, iar ţăranii vor fi întotdeauna *oiţe păstorite* şi se vor lăsa întotdeauna *tunse*.

Întotdeauna oare, domnule Sveatopolk-Mirski? Întotdeauna oare, domnilor moşieri? Vai, nu cumva vă înşelaţi în această privinţă? Oare nu din pricină că au fost prea „înapoiaţi şi ignoranţi" au rămas ţăranii pînă în prezent „oiţe păstorite"? Acum însă vedem cu toţii că ţăranii devin *conştienţi*. Deputaţii ţăranilor în Dumă nu se alătură „celor

www.dacoromanica.ro

de dreapta", ci trudovicilor şi social-democraţilor. Cuvîntări ca cea rostită de d-l Sveatopolk-Mirski vor contribui ca chiar şi cei mai ignoranţi ţărani să-şi dea seama unde-i adevărul, să vadă dacă este cazul într-adevăr să dea ajutor partidelor care-i sfătuiesc pe ţărani *să renunţe la ideea* lărgirii proprietăţii funciare ţărăneşti.

Iată de ce salut din toată inima cuvîntarea deputatului Sveatopolk-Mirski şi cuvîntările tuturor celorlalţi vorbitori de pe băncile dreptei care vor lua cuvîntul în această problemă. Continuaţi în acelaşi spirit, domnilor! Ne ajutaţi cum nu se poate mai bine să lămurim pînă şi pe ţăranii cei mai înapoiaţi!

Aceşti vorbitori spun: gospodăriile moşiereşti sînt mai civilizate decît cele ţărăneşti... Ţăranii nu se pot lipsi de conducerea moşierilor!

Iar eu am să vă spun că întreaga istorie a proprietăţii funciare moşiereşti şi a gospodăriei moşiereşti din Rusia, toate datele cu privire la actuala gospodărie moşierească arată că „*conducerea*" moşierească a însemnat întotdeauna şi înseamnă silnicie fără seamăn împotriva ţăranilor, batjocorirea neîncetată a persoanei ţăranilor şi a ţărancelor, înseamnă cea mai neruşinată, cea mai brutală şi mai nemaipomenită exploatare (sau, mai pe înţeles, jefuire) a muncii ţăranilor. Nu numai în apusul Europei nu se întîlneşte o asemenea stare de oprimare, de abrutizare, o asemenea mizerie ca aceea în care trăiesc ţăranii ruşi, dar nici chiar în Turcia.

Tovarăşul meu Ţereteli a arătat cum îşi împărţeau favoriţii „cercurilor" de la curte diferite moşii împreună cu oamenii care le locuiau. Vreau să vă atrag atenţia asupra problemei *gospodăriei* pe care a atins-o deputatul Sveatopolk-Mirski atunci cînd a vorbit despre faimoasa „civilizaţie" a moşierilor.

Ştie oare acest deputat ce numesc ţăranii *muncă în dijmă sau boieresc?* ce înţelege ştiinţa economică prin *gospodărie bazată pe munca în dijmă?*

Gospodăria moşierească bazată pe munca în dijmă este o moştenire directă, o rămăşiţă directă a gospodăriei moşiereşti *iobăgiste*, bazată pe clacă. În ce consta esenţa gospodăriei iobăgiste? Ea consta în aceea că ţăranii primeau

www.dacoromanica.ro

de la moşier *loturi* pentru a-şi hrăni familiile, iar în schimb erau obligaţi să muncească trei zile (iar cîteodată şi mai mult) pe pămîntul moşierului. În loc să-i dea muncitorului plata în bani, aşa cum se plăteşte acum pretutindeni la oraşe, îi dădea plata în *pămînt*. De pe lotul primit de la moşier, ţăranul abia-abia reuşea să-şi scoată hrana. Şi pentru aceasta ţăranul împreună cu întreaga lui familie era obligat să muncească pămîntul moşierului cu caii lui, ai ţăranului, cu uneltele sau cu „inventarul" lui. Aceasta este esenţa gospodăriei iobăgiste : un lot mizer în loc de plată pentru muncă ; lucrarea pămîntului moşieresc cu muncă prestată de ţărani şi cu inventarul acestora ; constrîngerea ţăranului de a munci mînat de bîta moşierului. În condiţiile unei astfel de gospodării, ţăranul se transforma inevitabil într-un *iobag*, pentru că fără *constrîngere prin forţă* nici un ţăran cu lot n-ar fi muncit pentru moşier. Şi ce a însemnat iobăgia pentru ţărani o ştiu foarte bine şi o ţin prea bine minte ţăranii.

Iobăgia *se consideră* desfiinţată. În realitate însă moşierii (datorită pămînturilor pe care le-au acaparat prin jaf) continuă să păstreze în mîinile lor o putere atît de mare, încît şi astăzi, *prin munca în dijmă*, ei îl ţin pe ţăran într-o stare de dependenţă iobagă. Munca în dijmă nu este altceva decît iobăgia din zilele noastre. Cînd tovarăşul meu Ţereteli, în cuvîntarea pe marginea declaraţiei guvernului, a vorbit despre caracterul iobăgist al proprietăţii funciare moşiereşti şi al întregii puteri de stat existente în prezent în Rusia, un ziar slugarnic faţă de guvern — numele acestui ziar este „Novoe Vremea" — a început să urle că deputatul Ţereteli a spus un neadevăr. Nu, deputatul partidului muncitoresc social-democrat a spus adevărul. Numai nişte ignoranţi patenţi sau nişte scribi venali pot tăgădui că munca în dijmă este o rămăşiţă directă a iobăgiei, că gospodăria noastră moşierească se bazează pe munca în dijmă.

În ce constă esenţa muncii în dijmă ? În faptul că pămîntul moşieresc este lucrat nu cu inventarul moşierului, nu cu muncitori angajaţi, ci cu inventarul ţăranului *aservit* de moşierul vecin cu el. În ceea ce-l priveşte pe ţăran, el este nevoit să se înrobească la moşier, deoarece acesta

www.dacoromanica.ro

şi-a oprit pămînturile cele mai bune, lăsînd ţăranului „nisipişurile", alungîndu-l pe un lot sărăcăcios. Moşierii şi-au luat atîta pămînt, încît ţăranii nu numai că n-au unde să-şi ducă gospodăria, dar „n-au nici unde să ţie o găină".

În 1861 comitetele guberniale moşiereşti şi moşierii arbitri de pace (li s-a spus de pace *, probabil, pentru că îi favorizau pe moşieri) [72] *au eliberat* pe ţărani în aşa fel, încît *a cincea parte* din pămînturile ţăranilor a fost răşluită de moşieri ! *I-au eliberat* pe ţărani în aşa fel, încît, pentru lotul care a rămas ţăranilor după ce au fost astfel jefuiţi, l-au silit pe mujic să plătească de *trei ori* valoarea lui ! Nu este pentru nimeni un secret că, cu prilejul *„răscumpărării"* din 1861, ţăranul a fost obligat să plătească *cu mult mai mult* decît valora pămîntul. Nu este pentru nimeni un secret că ţăranul a fost obligat *să-şi răscumpere* atunci nu numai pămîntul, ci şi *libertatea*. Nu este pentru nimeni un secret că „binefacerea" răscumpărării *de către stat* a constat în aceea că statul a stors pentru acest pămînt de la ţărani *mai mulţi* bani (sub forma ratelor de răscumpărare) *decît a plătit el moşierilor !* Aceasta a fost o alianţă frăţească între moşier şi funcţionarul „liberal" în vederea jefuirii ţăranului. Dacă d-l Sveatopolk-Mirski a uitat toate acestea, ţăranii *cu siguranţă* că nu le-au uitat. Dacă d-l Sveatopolk-Mirski nu ştie acest lucru, să facă bine să citească ce a scris *încă în urmă cu treizeci de ani* profesorul Ianson în „Studiu statistic despre loturile ţăranilor şi despre ratele de răscumpărare" şi ceea ce s-a repetat de mii de ori de atunci în întreaga literatură statistică-economică.

Ţăranul „a fost eliberat" *în aşa fel* în 1861 [73], încît a căzut imediat *în laţul* moşierului. Ţăranul este atît de strîmtorat din cauza pămînturilor acaparate de moşieri, încît nu-i mai rămîne decît sau să moară de foame, sau să intre rob la moşier.

Şi în secolul al XX-lea ţăranul rus „liber" este încă nevoit să intre rob la moşierul vecin, întocmai aşa cum în secolul al XI-lea „smerzii" (aşa îi numeşte pe ţărani „Russkaia Pravda" [74]) se înrobeau la moşieri şi „se înscriau" ca aparţinînd acestor moşieri !

* Joc de cuvinte intraductibil : *mirovoi posrednik* — „arbitru de pace", *mirovoliti* — „a favoriza". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Cuvintele s-au schimbat, legile au apărut şi au dispărut, secolele au trecut, dar esenţa lucrurilor a rămas aceeaşi. Munca în dijmă nu este altceva decît dependenţa de rob a ţăranului care este obligat să lucreze cu inventarul lui pămînturile moşierului vecin. Gospodăria bazată pe munca în dijmă este tot gospodăria iobagă, puţin înnoită, revopsită, gospodăria *iobagă* căreia i s-a dat o faţă nouă.

Pentru a explica ideea mea, voi da unul dintre sumedenia de exemple de care e plină literatura privitoare la gospodăria ţărănească şi la cea moşierească. Există o publicaţie voluminoasă a departamentului agriculturii, apărută la începutul ultimului deceniu al secolului trecut şi bazată pe date *primite de la proprietari*, publicaţie care se ocupă cu sistemul gospodăriei moşiereşti din Rusia („Date agricole şi statistice primite de la proprietari", publicaţie a departamentului agriculturii, partea a V-a, Petersburg, 1892). Aceste date au fost prelucrate de d-l S. A. Korolenko — a nu se confunda cu V. G. Korolenko ; S. A. Korolenko este un funcţionar reacţionar şi nu un scriitor progresist. În lucrarea lui, la pag. 118, se poate citi :

„În sudul judeţului Eleţ (gubernia Orel), în marile gospodării moşiereşti, paralel cu folosirea unor muncitori tocmiţi cu anul pentru lucrarea pămîntului, o bună parte din pămînt este lucrată de ţărani în schimbul pămîntului care li se dă în arendă. *Foştii iobagi* (ascultaţi, d-le Sveatopolk-Mirski !) *continuă* să ia în arendă pămîntul *de la foştii lor stăpîni* şi în schimb le lucrează pămîntul. Aceste sate *continuă* (notaţi acest lucru !) să poarte denumirea de sate *«de clăcaşi»* ai moşierului cutare".

Acestea au fost scrise în ultimul deceniu al secolului trecut, după *treizeci de ani* de la faimoasa „eliberare" a ţăranilor. După *treizeci de ani* de la reforma din 1861 există *„claca"* de odinioară, iar pămîntul *foştilor* stăpîni este lucrat, ca şi înainte, cu inventarul ţăranilor !

Mi se va obiecta, poate, că acesta este un caz izolat. Dar oricine cunoaşte gospodăria moşierească din zona centrală cu cernoziom a Rusiei, oricine a citit măcar cîte ceva din literatura economică rusă va trebui să recunoască

www.dacoromanica.ro

că aceasta nu este o excepţie, ci *regula generală*. În guberniile *ruse* propriu-zise, tocmai acolo unde predomină moşierii *ruşi neaoşi* (nu degeaba sînt ei atît de dragi tuturor *ruşilor neaoşi* de pe băncile dreptei !), *predomină* şi astăzi *gospodăria bazată pe munca în dijmă*.

Mă voi referi, de pildă, la o lucrare ştiinţifică foarte cunoscută cum este cartea „Influenţa recoltelor şi a preţurilor cerealelor", întocmită de o seamă de oameni de ştiinţă. În această carte, apărută în *1897*, se dovedeşte că gospodăria bazată pe *munca în dijmă* predomină în guberniile : Ufa, Simbirsk, Samara, Tambov, Penza, Orel, Kursk, Reazan, Tula, Kazan, Nijni-Novgorod, Pskov, Novgorod, Kostroma, Tver, Vladimir şi Cernigov, adică în 17 gubernii *ruse*.

Predominarea gospodăriilor bazate pe munca în dijmă... ce înseamnă aceasta ?

Aceasta înseamnă că pămîntul moşieresc continuă să fie lucrat cu inventarul ţăranilor, prin munca ţăranilor ruinaţi, sărăciţi, înrobiţi. Iată cum arată „civilizaţia" despre care a vorbit deputatul Sveatopolk-Mirski şi despre care vorbesc toţi apărătorii intereselor moşierilor. Moşierii au, desigur, vite mai bune, care trăiesc în grajdul boierului mai bine decît ţăranul în izba lui. Moşierul obţine, desigur, recolte mai mari, pentru că încă în 1861 comitetele moşiereşti au avut grijă să le răşluiască ţăranilor cele mai bune pămînturi şi să le dea moşierilor. Dar despre „caracterul civilizat" al gospodăriei moşiereşti ruse nu se poate vorbi decît în ironie. Pe marea majoritate a acestor moşii nu există *nici un fel* de gospodărie moşierească ; ele sînt lucrate cu aceleaşi metode folosite în gospodăria ţărănească ; pămîntul se ară cu calul istovit al ţăranului şi se cultivă cu inventarul învechit şi prost al ţăranului. În nici o ţară din Europa nu s-a păstrat pînă în prezent această gospodărie iobăgistă pe suprafeţe întinse şi foarte întinse bazată pe munca ţăranului înrobit, în nici una în afară de Rusia.

„Civilizaţia" moşierească înseamnă menţinerea iobăgiei moşiereşti. Civilizaţia moşierească înseamnă cămătărie faţă de ţăranul ruinat, care este jecmănit şi înrobit pentru o deseatină de pămînt, pentru păşunat, pentru loc de adăpat, pentru lemne din pădure, pentru un pud de făină luat cu

www.dacoromanica.ro

împrumut în timpul iernii cu o dobîndă de jaf de ţăranul flămînd, pentru o rublă obţinută prin milogeală de familia ţăranului...

Şi aceşti domni de pe băncile dreptei mai vorbesc despre exploatarea ţăranilor de către evrei, despre dobînzile pe care le iau evreii ! Dar nici o mie de negustori evrei nu vor fi în stare să-l jecmănească pe ţăranul rus aşa cum îl jecmănesc neaoşii moşieri ruşi pravoslavnici ! Nici dobînzile pe care le ia cel mai hain cămătar nu se compară cu dobînzile pe care le ia moşierul rus neaoş care îl tocmeşte pe ţăran iarna pentru muncile de vară sau care pentru o deseatină de pămînt îl obligă să plătească şi în bani, şi în muncă, şi în ouă, şi în găini, şi dumnezeu mai ştie în ce !

Pare a fi o glumă, dar această glumă amară seamănă prea bine cu realitatea. Iată un exemplu *concret* din care se vede cît plăteşte ţăranul pentru *o singură* deseatină de pămînt (exemplu luat din cunoscuta carte a lui Karîşev despre arenda la ţărani) : pentru o deseatină ţăranul trebuie să muncească o deseatină şi jumătate, să aducă zece ouă şi o găină şi să mai dea o zi de muncă prestată de o femeie (vezi pag. 348 din cartea lui Karîşev).

Ce este aceasta ? „Civilizaţie" sau cea mai neruşinată exploatare iobăgistă ?

Cei care vor să facă Rusia şi Europa să creadă că ţăranii noştri luptă împotriva civilizaţiei mint cu neruşinare şi-i calomniază pe ţărani. Nu este adevărat ! Ţăranii ruşi luptă pentru libertate, împotriva exploatării *iobăgiste*. Mişcarea ţărănească a luat cea mai mare amploare şi a avut caracterul cel mai îndrăzneţ, iar lupta ţăranilor împotriva moşierilor a fost mai înverşunată decît oriunde *tocmai* în guberniile *neaoş ruseşti*, în care persistă mai mult decît oriunde şi s-a înrădăcinat mai puternic decît oriunde iobăgia *neaoş rusă*, munca în dijmă *neaoş rusă*, robia, batjocorirea ţăranului sărăcit şi înglodat în datorii !

Munca în dijmă se menţine nu în virtutea unei legi — după lege ţăranul este „liber" să moară de foame ! —, ea se menţine în virtutea *dependenţei economice* a ţăranilor. Prin nici un fel de legi, prin nici un fel de interdicţii, prin nici un fel de „supraveghere" şi „tutelă" nu se poate face absolut nimic împotriva muncii în dijmă şi

www.dacoromanica.ro

a robiei. Pentru a lecui trupul poporului rus de această plagă nu există decît un singur mijloc: *desființarea proprietății funciare moșierești*, căci în majoritatea covîrșitoare a cazurilor ea continuă să fie o proprietate *iobăgistă*, izvorul și sprijinul exploatării *iobăgiste*.

Toate discuțiile despre „ajutorarea" țăranilor, despre „îmbunătățirea" situației lor, despre „sprijinirea" eforturilor lor de a dobîndi pămînt, și alte discuții de acest fel, îndrăgite de moșieri și de funcționari, nu sînt decît simple tertipuri și vorbărie goală, din moment ce se ocolește *problema fundamentală*: menținerea sau desființarea proprietății funciare moșierești.

Acesta este miezul problemei. Și trebuie să-i pun în gardă îndeosebi pe țărani și pe deputații lor: să nu îngăduim să se ocolească *fondul* problemei. Nu trebuie să vă încredeți în nici un fel de promisiuni și în nici un fel de vorbe frumoase atîta timp cît nu s-a stabilit lucrul *cel mai important*: dacă proprietatea funciară moșierească va rămîne în mîinile moșierilor sau va trece în mîinile țăranilor. *Dacă va rămîne în mîinile moșierilor, va rămîne și munca în dijmă, și robia.* Va rămîne mizeria și foametea permanentă a milioane de țărani. Chinurile unei morți lente prin înfometare — iată ce înseamnă pentru țărani menținerea proprietății funciare moșierești.

Pentru a arăta limpede care este esența problemei agrare, trebuie să ne amintim principalele cifre referitoare la repartizarea proprietății funciare din Rusia. Datele statistice cu privire la proprietatea funciară din Rusia — cele mai recente care există — sînt din *1905*. Comitetul central de statistică le-a adunat pe baza unui studiu special ale cărui rezultate complete n-au fost încă publicate. Dar principalele rezultate se cunosc din comunicatele apărute în ziare. Se consideră că în total în Rusia europeană există vreo 400 000 000 de deseatine de pămînt. Dintre cele 395 500 000 de deseatine referitor la care există date preliminare, 155 000 000 de deseatine aparțin statului, coroanei, bisericilor și instituțiilor, 102 000 000 de deseatine persoanelor particulare, iar pămîntul lotual al țăranilor însumează 138 500 000 de deseatine.

www.dacoromanica.ro

La prima vedere s-ar părea că cea mai mare suprafaţă de pămînt aparţine statului şi că de aceea problema nu o constituie pămînturile moşiereşti.

Dar aceasta este o greşeală care se face deseori şi care trebuie înlăturată o dată pentru totdeauna. Este adevărat că statul deţine 138 000 000 de deseatine, dar *aproape toate aceste pămînturi* se află în guberniile de nord: Arhanghelsk, Vologda, Oloneţ, în regiuni unde *nu se poate face agricultură*. Potrivit calculelor exacte ale statisticienilor (mă voi referi, de pildă, la d-l Prokopovici şi la cartea lui „Problema agrară în cifre"), nici chiar guvernul n-ar putea să adune decît ceva mai mult de 7 000 000 de deseatine din pămînturile statului pe care să le poată da ţăranilor.

Deci nu se poate vorbi în mod serios despre pămînturile statului ca mijloc de rezolvare a problemei. De asemenea, nu are rost să vorbim nici despre strămutarea unor ţărani în Siberia. Deputatul care a vorbit aici în numele trudovicilor a lămurit în suficientă măsură această problemă. Dacă domnii moşieri sînt într-adevăr încredinţaţi de foloasele strămutărilor în Siberia, n-au decît să se mute ei în Siberia! Împotriva acestui lucru ţăranii nu vor avea, cred, nimic împotrivă... Cît despre propunerea de a tămădui mizeria ţăranului cu strămutări în Siberia, ei o vor lua, desigur, în bătaie de joc.

În ceea ce priveşte guberniile ruseşti, în special guberniile din zona centrală cu cernoziom, unde mizeria ţăranilor este deosebit de cruntă, este vorba *tocmai de pămînturile moşiereşti* şi nicidecum de alte pămînturi. Degeaba a vorbit deputatul Sveatopolk-Mirski despre „cazurile excepţionale cînd există o reală lipsă de pămînt".

În Rusia centrală, lipsa de pămînt nu este o excepţie, ci o regulă. Şi dacă ţăranii n-au pămînt suficient, aceasta este tocmai pentru că domnii moşieri s-au întins prea mult, prea în voie. „Lipsa de pămînt" a ţăranilor se datoreşte acaparării unor mari întinderi de pămînt de către moşieri. „Pămînt puţin pentru ţărani" înseamnă pămînt în abundenţă pentru moşieri.

Iată, domnilor, cifre simple şi clare. Pămînturile lotuale ale ţăranilor însumează 138 500 000 de deseatine. Pămîn-

www.dacoromanica.ro

turile proprietate privată 102 000 000 de deseatine. Cît din această suprafaţă aparţine *marilor* proprietari ?

Şaptezeci şi nouă de milioane şi jumătate de deseatine de pămînt aparţin proprietarilor care au *peste 50 de deseatine fiecare.*

Ce număr de oameni stăpînesc această uriaşă suprafaţă de pămînt ? *Mai puţin de 135 000* (cifra exactă : 133 898 de proprietari).

Gîndiţi-vă bine la aceste cifre : 135 000 de oameni din o sută şi ceva de milioane de locuitori ai Rusiei *europene* stăpînesc *aproape 80 000 000* de deseatine de pămînt ! !

Şi în acelaşi timp 12 1/4 (douăsprezece şi un sfert !) de milioane de gospodării ţărăneşti posedă 138 500 000 de deseatine pămînturi lotuale.

De fiecare mare proprietar, de fiecare moşier (ca să vorbim mai simplu) revin *594 de deseatine.*

De fiecare gospodărie ţărănească revin *11 1/3 deseatine.*

Iată ce numeşte d-l Sveatopolk-Mirski şi tovarăşii săi de idei *„cazuri excepţionale cînd există o reală lipsă de pămînt"* ! Cum să nu fie „lipsă" *generală* de pămînt la ţărani cînd un mănunchi de 135 000 de bogătaşi posedă cîte 600 de deseatine, în timp ce milioane de ţărani posedă cîte 11 deseatine de gospodărie ? Cum să nu aibă ţăranii „pămînt insuficient" cînd moşierii au un *excedent de pămînt* atît de uriaş şi de excesiv ?

D-l Sveatopolk-Mirski ne-a sfătuit *„să renunţăm la ideea"* sporirii proprietăţii funciare ţărăneşti. Nu, clasa muncitoare nu va renunţa la această idee. Ţăranii nu vor renunţa la această idee. Milioanele şi zeciile de milioane de oameni *nu pot* renunţa la această idee, nu pot *renunţa la lupta* pentru atingerea scopului lor.

Cifrele citate de mine arată limpede pentru ce se dă lupta. Moşierii, care posedă *în medie* cîte 600 de deseatine de gospodărie, luptă pentru bogăţiile lor, pentru veniturile lor, care reprezintă, probabil, peste 500 000 000 de ruble anual. Iar marii moşieri sînt în cele mai multe cazuri şi mari demnitari. Statul nostru, după cum a mai spus pe drept cuvînt tovarăşul meu Ţereteli, apără interesele unui *mănunchi de moşieri* şi nu interesele poporului. Nu-i de

www.dacoromanica.ro

mirare că atît masa moşierilor cît şi guvernul luptă cu înverşunare împotriva revendicărilor ţăranilor. Istoria omenirii nu cunoaşte cazuri cînd clasele dominante şi asupritoare să fi renunţat de bunăvoie la drepturile lor de a domina, de a asupri, de a stoarce venituri mari din truda muncitorilor şi a ţăranilor înrobiţi.

Ţăranii însă luptă pentru a se elibera de robie, de munca în dijmă, de exploatarea iobăgistă. Ţăranii luptă pentru a putea duce o viaţă cît de cît omenească. Şi clasa muncitoare îi sprijină *întru totul* pe ţărani împotriva moşierilor, îi sprijină în interesul muncitorilor înşişi, asupra cărora apasă de asemenea jugul moşierilor ; îi sprijină în interesul întregii dezvoltări sociale, care este frînată de asuprirea exercitată de puterea moşierească.

Pentru a vă arăta, domnilor, ce pot şi ce *trebuie* să obţină ţăranii prin lupta lor, vă voi prezenta un mic calcul.

D-l Vasilcikov, ministrul agriculturii, a spus : „A venit momentul ca, în scopul clarificării acestei probleme, să recurgem la elocvenţa nu atît a cuvintelor, cît a cifrelor, a faptelor şi a realităţii". Sînt cu totul şi cu totul de acord cu d-l ministru. Da, da, chiar aşa, domnilor : mai multe cifre, mai multe cifre *cu privire la proporţiile* proprietăţii funciare *moşiereşti* şi cu privire la proporţiile proprietăţii lotuale ţărăneşti. V-am citat mai sus cifre din care se vede *cît* pămînt moşieresc „excedentar" există. Acum voi cita cifre care arată proporţiile nevoii de pămînt *a ţăranilor*. După cum am mai spus, fiecare gospodărie ţărănească posedă în medie un pămînt lotual de 11 1/3 deseatine. Dar acest calcul *mediu camuflează* nevoia de pămînt a ţăranilor, pentru că cea mai mare parte a ţăranilor au un lot de pămînt *inferior mediei*, iar o minoritate infimă posedă loturi superioare mediei.

Dintre cele 12 250 000 de gospodării ţărăneşti, 2 860 000 de gospodării (iau cifre rotunde) posedă loturi *mai mici de 5 deseatine de gospodărie*, 3 320 000 posedă *între 5 şi 8 deseatine*, 4 810 000 *între 8 şi 20 de deseatine*, 1 100 000 *între 20 şi 50 de deseatine* şi numai 250 000 posedă loturi mai mari de *50 de deseatine* (acestea din urmă în medie posedă, probabil, cel mult 75 de deseatine de gospodărie).

www.dacoromanica.ro

Să presupunem că cele 79 500 000 de deseatine de pămînt moşieresc vor fi destinate lărgirii proprietăţii funciare ţărăneşti. Să presupunem că ţăranii — aşa cum spune preotul Tihvinski, adept al Uniunii ţărăneşti — nu vor *să-i năpăstuiască* pe moşieri şi lasă fiecăruia dintre ei *cîte 50 de deseatine.* Aceasta este, desigur, o cifră prea mare pentru nişte domni atît de „civilizaţi" cum sînt moşierii noştri; totuşi, deocamdată, vom lua cu titlu de exemplu această cifră. După scăderea celor 50 de deseatine pentru fiecare din cei 135 000 de moşieri, ar rămîne disponibile pentru *ţărani* 72 000 000 *(şaptezeci şi două* de milioane) de deseatine de pămînt. Nu avem nici un motiv să scădem din această cifră pădurile (cum fac unii autori, de pildă d-l Prokopovici, de ale cărui cifre m-am servit în repetate rînduri), pentru că pădurile aduc şi ele venit şi nu se poate ca acest venit să fie lăsat în mîinile unui mănunchi de moşieri.

Adăugaţi la aceste 72 000 000 pămînturile cultivabile ale statului (circa 7 300 000 de deseatine), apoi *toate pămînturile domeniale* (7 900 000 de deseatine), pămînturile bisericeşti şi mănăstireşti (2 700 000 de deseatine) şi veţi obţine cifra de *90 000 000 de deseatine* *. Această cifră este suficientă pentru *a lărgi* suprafaţa de pămînt *a tuturor* gospodăriilor ţărăneşti sărace *nu mai puţin decît pînă la 16 deseatine de gospodărie.*

Vă daţi seama, domnilor, ce înseamnă aceasta?

Aceasta ar fi un uriaş pas înainte care ar scăpa de foame milioane de ţărani, ar ridica nivelul de trai a zeci de milioane de muncitori şi ţărani, le-ar înlesni posibilitatea de a duce un trai cît de cît omenesc, aşa cum trăiesc cetăţenii cît de cît civilizaţi ai unui stat „civilizat", şi nu cum trăieşte ţărănimea rusă de astăzi, care se stinge lent. Aceasta nu ar izbăvi, bineînţeles, pe toţi oamenii muncii de orice mizerie şi asuprire (pentru aceasta este nevoie de transformarea societăţii capitaliste în societatea socialistă), dar le-ar înlesni într-o foarte mare măsură lupta pentru o astfel de izbăvire. *Peste 6 000 000* de gospodării ţărăneşti, *mai mult de jumătate* din numărul total al ţăranilor, au, după cum

* Un calcul amănunţit (pentru cei ce vor să se documenteze) se află la sfîrşitul caietului al 3-lea [75].

www.dacoromanica.ro

am spus, *mai puţin de 8 deseatine de gospodărie.* Suprafaţa de pămînt aflată în posesiunea lor ar fi *mai mult decît dublată,* ar fi *aproape triplată.*

Aceasta înseamnă că jumătate din ţărani, care trăiesc într-o permanentă mizerie, foamete, care strică preţul muncii muncitorilor la oraşe, în fabrici şi uzine, jumătate din ţărani *ar putea duce un trai omenesc.*

Iar d-l Sveatopolk-Mirski sau tovarăşii săi de idei pot să dea cu toată seriozitatea milioanelor de muncitori şi de ţărani sfatul *să renunţe la ideea* unei asemenea ieşiri pe deplin posibile, realizabile şi apropiate din situaţia lor deznădăjduită, de nesuportat?

Şi nu numai că peste jumătate din numărul total al gospodăriilor ţăranilor săraci ar putea *aproape să-şi tripleze* suprafaţa de pămînt pe seama domnilor moşieri *care au prea mult pămînt.* În afară de aceste *6 000 000* de gospodării de ţărani săraci există încă *aproape 5 000 000* (cifra exactă 4 800 000) de gospodării ţărăneşti care au *între 8 şi 20 de deseatine.* Din aceste 5 000 000 de familii, cel puţin 3 000 000, fără îndoială, trăiesc şi ele în mizerie pe loturile lor sărăcăcioase. Şi aceste *3 000 000 de gospodării* ar putea să-şi mărească suprafaţa de pămînt *la 16 deseatine de gospodărie,* adică să şi-o mărească *o dată şi jumătate,* iar unele chiar *de două ori.*

În general rezultă că, din numărul total de 12 250 000 de gospodării ţărăneşti, *9 000 000 de gospodării* ar putea să-şi îmbunătăţească *foarte mult* situaţia *(şi situaţia muncitorilor,* cărora ei nu *le-ar mai strica preţurile!)* pe seama pămîntului *domnilor moşieri* care au prea *mult* pămînt şi sînt prea obişnuiţi *cu gospodăria iobagă!*

Iată ce spun cifrele comparative despre întinderea *marii proprietăţi moşiereşti* şi a proprietăţii *ţărăneşti insuficiente.* Tare mă tem că aceste *cifre şi fapte* nu vor fi pe placul d-lui Vasilcikov, ministru al agriculturii, amator de cifre şi de fapte. Căci în cuvîntarea sa, după ce şi-a exprimat dorinţa de a recurge la cifre, a spus:

„...Totodată trebuie să ne exprimăm teama că, *fiind confruntate cu cifrele, speranţele* pe care *şi le pun mulţi* în realizarea unor astfel de reforme (adică a unei vaste re-

www.dacoromanica.ro

forme agrare) nu vor avea şanse să fie pe deplin realizate..."

Teamă zadarnică, d-le ministru al agriculturii ! Tocmai fiind *confruntate cu cifrele*, speranţele ţăranilor de a scăpa de munca în dijmă şi de exploatarea iobăgistă *trebuie să capete şanse* de a fi *pe deplin* realizate ! ! Şi oricît de neplăcute ar fi aceste *cifre* pentru d-l Vasilcikov, ministrul agriculturii, sau pentru d-l Sveatopolk-Mirski şi pentru ceilalţi moşieri, *ele nu pot fi contestate !*

* * *

Trec acum la obiecţiile care s-ar putea aduce împotriva revendicărilor ţăranilor. Oricît de straniu ar părea acest lucru la prima vedere, la examinarea obiecţiilor aduse împotriva revendicărilor ţărănimii va trebui să mă ocup *mai ales* de argumentele d-lui Kutler, reprezentantul partidului aşa-zisei „libertăţi a poporului".

Necesitatea acestui lucru nu se explică nicidecum prin faptul că eu *aş dori* să polemizez cu d-l Kutler. Nicidecum. Aş fi foarte bucuros dacă partizanii luptei ţăranilor pentru pămînt n-ar trebui *să polemizeze decît* cu „cei de dreapta". Dar în tot cursul cuvîntării sale d-l Kutler a ridicat, în fond, *obiecţii* împotriva revendicărilor ţăranilor formulate de social-democraţi şi de trudovici, a ridicat obiecţii atît direct (combătînd, de pildă, propunerea făcută de tovarăşul meu Ţereteli în numele întregului Partid muncitoresc social-democrat din Rusia) cît şi *indirect*, încercînd să demonstreze trudovicilor necesitatea de a limita, de a restrînge revendicările lor.

Deputatul Sveatopolk-Mirski, în fond, nici nu s-a gîndit să convingă pe cineva. Cu atît mai puţin s-a gîndit el să-i convingă pe ţărani. El nu a căutat să convingă, ci *şi-a exprimat voinţa*, sau mai bine zis : a exprimat voinţa masei moşierilor. *Nici un fel* de sporire a suprafeţei proprietăţii funciare ţărăneşti — iată la ce s-a rezumat, ca să vorbim simplu şi deschis, „cuvîntarea" deputatului Sveatopolk-Mirski.

www.dacoromanica.ro

Deputatul Kutler, dimpotrivă, a căutat tot timpul *să convingă* şi a căutat să-i convingă mai ales pe ţărani, a căutat să-i convingă să renunţe la ceea ce în proiectul trudovicilor este, după cum pretinde el, irealizabil sau exagerat, iar în proiectul partidului nostru social-democrat nu numai irealizabil, ci şi „o foarte mare nedreptate", cum s-a exprimat el în legătură cu propunerea reprezentantului social-democraţiei.

Voi analiza acum obiecţiile deputatului Kutler şi principalele argumente aduse în sprijinul concepţiilor în problema agrară şi a proiectelor de reformă agrară pe care le susţine partidul aşa-zisei „libertăţi a poporului".

Să începem cu ceea ce deputatul Kutler, combătîndu-l pe tovarăşul meu de partid, a numit „o foarte mare nedreptate". „Eu cred — a spus reprezentantul partidului cadet — că desfiinţarea proprietăţii funciare private ar fi o foarte mare nedreptate atîta timp cît există celelalte forme de proprietate, de avere mobilă şi imobilă!"... Şi mai departe: „...Din moment ce nimeni nu propune desfiinţarea proprietăţii în general, trebuie să se recunoască întru totul existenţa proprietăţii funciare".

Aşa raţiona deputatul Kutler, care l-a „combătut" pe social-democratul Ţereteli, invocînd argumentul că „şi cealaltă proprietate (în afară de cea funciară) a fost dobîndită pe o cale poate şi mai puţin lăudabilă". Şi cu cît mă gîndesc mai mult la acest raţionament al deputatului Kutler, cu atît mi se pare mai... cum să mă exprim mai delicat?... straniu. „...Nu este drept să fie desfiinţată proprietatea funciară dacă nu sînt desfiinţate şi celelalte forme de proprietate..."

Dar, daţi-mi voie, domnilor, amintiţi-vă de propriile voastre premise, de propriile voastre cuvinte şi proiecte! Doar chiar dumneavoastră porniţi de la considerentul că *anumite* forme de proprietate moşierească sînt „nedrepte", şi în aşa măsură nedrepte încît e nevoie de o lege specială cu privire la metodele şi la căile pentru desfiinţarea lor.

Într-adevăr, ce rezultă de aici? E „o foarte mare nedreptate" să desfiinţezi *o formă* de nedreptate fără a desfiinţa şi celelalte forme ale ei? Aşa rezultă din cuvintele d-lui Kutler. Pentru prima oară văd un liberal, şi încă

www.dacoromanica.ro

unul atît de moderat, atît de lucid, de o factură atît de birocratică, care să proclame principiul: „*ori tot, ori nimic*“ ! Căci raţionamentul d-lui Kutler este clădit în întregime pe principiul: „ori tot, ori nimic“. Şi, în calitate de social-democrat revoluţionar, trebuie să mă ridic cu hotărîre împotriva acestui mod de a raţiona...

Închipuiţi-vă, domnilor, că trebuie să scot din curte două grămezi de gunoi. Iar eu n-am decît o singură căruţă. Cu o singură căruţă nu pot căra decît o singură grămadă de gunoi. Ce să fac ? Să renunţ cu desăvîrşire la curăţatul curţii pe motiv că ar fi o foarte mare nedreptate să scot numai o grămadă de gunoi din moment ce nu pot să le scot dintr-o dată pe amîndouă ?

Îmi permit să cred că cine vrea *într-adevăr* să-şi cureţe *complet* curtea, cine doreşte sincer curăţenie şi nu murdărie, cine vrea lumină şi nu întuneric, acela va judeca altfel. Dacă într-adevăr nu putem căra ambele grămezi dintr-o dată, atunci să luăm mai întîi prima grămadă, la care putem să ajungem mai uşor şi s-o încărcăm în căruţă, apoi să descărcăm căruţa şi să ne întoarcem acasă pentru a încărca grămada a doua. Asta-i tot, d-le Kutler ! Asta-i tot !

Mai întîi poporul rus trebuie să încarce în căruţa sa tot gunoiul care se numeşte proprietate moşierească, iobăgistă, iar după aceea să se reîntoarcă cu căruţa golită în curtea acum ceva mai curată şi să înceapă să încarce în căruţă cea de-a doua grămadă, să înceapă să cureţe gunoiul exploatării capitaliste.

Batem palma, d-le Kutler, dacă sînteţi într-adevăr adversarul oricărui gunoi ? Chiar aşa să scriem, citînd propriile dumneavoastră cuvinte, într-o rezoluţie a Dumei de stat: „Constatînd, împreună cu deputatul Kutler, că proprietatea capitalistă nu este mai lăudabilă decît proprietatea moşierească iobăgistă, Duma de stat hotărăşte să izbăvească Rusia mai întîi de aceasta din urmă, pentru ca după aceea să se ocupe de prima“.

Dacă d-l Kutler nu va sprijini această propunere a mea, voi rămîne cu convingerea nestrămutată că partidul „libertăţii poporului“, prin faptul că ne trimite de la proprietatea iobăgistă la proprietatea capitalistă, nu face decît să ne trimită, cum se spune, de la Ana la Caiafa sau — mai de-a

www.dacoromanica.ro

dreptul — caută subterfugii, dă bir cu fugiţii atunci cînd este vorba de a pune problema limpede. N-am auzit vreodată că partidul „libertăţii poporului" ar vrea să lupte pentru socialism *(or lupta împotriva proprietăţii capitaliste nu este altceva decît lupta pentru socialism)*. În schimb, despre faptul că acest partid vrea să lupte pentru libertate, pentru drepturile poporului am auzit foarte mult... foarte, foarte mult. Şi iată că acum, cînd la ordinea zilei s-a pus tocmai problema înfăptuirii imediate a *libertăţii* şi a libertăţii de *iobăgie* şi nu aceea a înfăptuirii imediate a socialismului, d-l Kutler invocă deodată problemele socialismului. D-l Kutler declară că desfiinţarea proprietăţii moşiereşti, care se bazează pe munca în dijmă şi pe aservire, este „o foarte mare nedreptate" pe motivul, *exclusiv* pe motivul că şi-a adus aminte de nedreptatea proprietăţii capitaliste... Orice aţi spune, e puţin cam straniu.

Pînă acum am crezut că d-l Kutler nu este socialist. Acum ajung la convingerea că nu este nici democrat, că nu este nici adept al libertăţii poporului, al adevăratei libertăţi a poporului, fără ghilimele. Căci nimeni în lume n-a consimţit vreodată să numească şi să considere democraţi pe cei care, într-o perioadă de luptă pentru libertate, declară drept „o foarte mare nedreptate" desfiinţarea a ceea ce distruge libertatea, a ceea ce oprimă şi sugrumă libertatea...

Cealaltă obiecţie a d-lui Kutler ţintea nu în social-democrat, ci în trudovic. „Cred — a spus d-l Kutler — că ne putem închipui condiţii politice în care proiectul de naţionalizare a pămîntului (este vorba de proiectul Grupului trudovic, pe care d-l Kutler îl caracterizează inexact, dar nu aceasta are importanţă acum) să poată căpăta putere de lege, dar nu-mi pot închipui, într-un viitor apropiat, condiţii politice în care această lege să poată fi cu adevărat aplicată".

Iarăşi un raţionament surprinzător de straniu, şi nicidecum straniu din punct de vedere al socialismului (nici gînd !) şi nici chiar din punctul de vedere al „dreptului la pămînt" sau al unui alt principiu „al muncii", ci straniu chiar din punctul de vedere al acelei „libertăţi a poporului" despre care vorbeşte atît de mult partidul d-lui Kutler.

www.dacoromanica.ro

D-l Kutler a căutat tot timpul să-i convingă pe trudovici că proiectul lor este „irealizabil", că zadarnic îşi propun ca scop „să transforme în mod radical relaţiile funciare existente" etc. etc. Acum vedem limpede că pentru d-l Kutler *„irealizabilul"* nu constă în altceva decît în *condiţiile politice* existente în prezent şi în viitorul apropiat ! !

Dar, daţi-mi voie, domnilor, aceasta este pur şi simplu ceva nebulos, o nepermisă confuzie de noţiuni. Noi tocmai de aceea ne numim aici reprezentanţi ai poporului şi ne considerăm membri ai acestei instituţii legislative, pentru că discutăm şi propunem *schimbarea* în bine a condiţiilor proaste. Şi deodată, în timp ce noi discutăm problema schimbării uneia dintre condiţiile cele mai proaste, ni se obiectează : „irealizabil... nici acum... nici într-un viitor apropiat... condiţii politice".

Una din două, d-le Kutler : ori Duma este ea însăşi *o condiţie politică,* şi atunci nu-i şade bine unui democrat să se acomodeze, să se adapteze nu ştiu căror restricţii ce se datoresc *altor* „condiţii politice". Ori Duma nu e „o condiţie politică", ci o simplă cancelarie, care ţine seama de ceea ce este sau nu este pe placul celor de sus, şi atunci nu avem de ce să ne dăm aere de reprezentanţi ai poporului.

Dacă sîntem reprezentanţi ai poporului, trebuie să spunem ceea ce gîndeşte şi ceea ce doreşte poporul, şi nu ceea ce este pe placul celor de sus sau corespunde mai ştiu eu căror „condiţii politice". Dacă sîntem funcţionari, atunci, mă rog, sînt gata să înţeleg că trebuie să declarăm dinainte „irealizabil" ceea ce „cei mari" ne-au lăsat să înţelegem că nu le convine.

„...Condiţii *politice" !...* Ce înseamnă asta ? Asta înseamnă curţi marţiale, măsuri excepţionale, samavolnicie şi lipsă de drepturi, Consiliul de stat şi alte *in-sti-tu-ţii* tot atît de simpatice ale Imperiului rus. D-l Kutler vrea să-şi adapteze proiectul agrar la ceea ce este realizabil în condiţiile curţilor marţiale, ale măsurilor excepţionale şi ale Consiliului de stat ? Nu m-ar mira dacă pentru aceasta d-l Kutler ar fi răsplătit... nu cu simpatia poporului, nu, ci... cu o decoraţie pentru servilism !

www.dacoromanica.ro

D-l Kutler *îşi poate închipui* condiţii politice în care proiectul de naţionalizare a pămîntului ar putea căpăta putere de lege... Cred şi eu ! Un om care se intitulează democrat *să nu-şi poată închipui* condiţii politice democratice... Dar vezi că sarcina unui democrat care se consideră reprezentant al poporului constă nu numai în *„a-şi* închipui" tot felul de lucruri bune sau rele, ci şi în a veni în faţa *poporului* cu proiecte, declaraţii şi expuneri care sînt cu adevărat în interesul poporului.

Să nu se gîndească d-l Kutler să aducă obiecţia că eu propun Dumei să se abată de la lege sau s-o încalce în Dumă... „Nicidecum ! Nu există nici o lege care să interzică să se vorbească în Dumă despre democraţie şi să se prezinte proiecte de legi agrare cu adevărat democratice. Colegul meu, Ţereteli, n-a încălcat nici o lege atunci cînd, în numele fracţiunii social-democrate, a prezentat o declaraţie în care se vorbea atît despre „exproprierea pămîntului fără răscumpărare" cît şi despre *un stat democrat.*

Or, raţionamentul d-lui Kutler se reduce întru totul la ideea că, întrucît la noi statul nu este democrat, nu trebuie să prezentăm nici proiecte de legi agrare cu caracter democratic ! Oricum aţi suci şi aţi învîrti raţionamentele d-lui Kutler, nu veţi găsi în ele nici urmă de *altă* idee, de *alt* conţinut. Întrucît la noi statul slujeşte interesele moşierilor, nici noi *(reprezentanţii po-po-ru-lui !)* nu putem să scriem în proiectele agrare ceea ce nu este pe placul moşierilor... Nu, nu, d-le Kutler, asta nu-i democratism, asta nu este libertatea poporului, este ceva foarte, foarte departe de libertate şi foarte aproape de servilism.

*
* *

Să vedem acum ce a spus de fapt d-l Kutler despre proiectul agrar al partidului său.

Vorbind despre pămînt, d-l Kutler în primul rînd a adus obiecţii trudovicilor în legătură cu „norma de consum" şi cu chestiunea dacă există sau nu suficient pămînt. D-l Kutler a luat „norma din 1861", care, spune chiar el, este mai mică decît norma de consum, şi a comunicat că,

www.dacoromanica.ro

„după calculele lui aproximative" (despre aceste calcule în Dumă nu s-a pomenit nici un cuvînt şi ea nu ştie absolut nimic !), chiar şi pentru adoptarea acestei norme lipsesc 30 000 000 de deseatine.

Ţin să vă amintesc, domnilor, că deputatul Kutler a vorbit *după* Karavaev, reprezentantul Grupului trudovic, şi lui îi aduce obiecţiile sale. Or, deputatul Karavaev a spus *clar şi răspicat* în Dumă şi a confirmat în mod public, într-o scrisoare specială apărută în ziarul „Tovarişci" (21 martie), că pentru a mări suprafaţa de pămînt a gospodăriei ţărăneşti pînă la nivelul normei de consum este nevoie de aproximativ *70 000 000 de deseatine*. De asemenea el a arătat că suprafaţa totală a pămînturilor statului, domeniale, bisericeşti şi ale proprietarilor particulari corespunde întocmai acestei cifre.

Deputatul Karavaev nu a indicat sursa calculelor lui şi nu a făcut cunoscut Dumei cum a ajuns la această cifră. Din calculul meu, bazat pe date luate din cea mai recentă publicaţie a Comitetului central de statistică, publicaţie oficială pe care am indicat-o cu toată precizia, a rezultat cifra de peste *70 000 000 de deseatine*. Numai din pămînturile moşiereşti ar putea deveni disponibile pentru ţărani 72 000 000 de deseatine, la care se adaugă pămînturile domeniale, ale statului, ale bisericii etc., însumînd peste 10 000 000 şi poate chiar 20 000 000 de deseatine.

În orice caz, faptul rămîne fapt : aducînd obiecţii deputatului Karavaev, deputatul Kutler a căutat să dovedească că *nu există* pămînt *suficient* pentru a veni în ajutorul ţăranilor, dar *nu a putut dovedi* acest lucru, dînd cifre *neîntemeiate* şi, după cum am arătat, *inexacte*.

În general, domnilor, trebuie să vă pun în gardă împotriva abuzului care se face în folosirea noţiunilor de „normă de muncă", „normă de consum". Partidul nostru, partidul muncitoresc social-democrat, procedează mult mai just, evitînd toate aceste „norme", căci ele introduc ceva birocratic, funcţionăresc într-o problemă politică vie, arzătoare. Aceste „norme" derutează pe oameni şi *pun în umbră* esenţa reală a lucrurilor. A pune în centrul controversei problema acestor „norme" şi, în general, chiar a vorbi despre ele *acum* înseamnă într-adevăr să împarţi blana ursului din pădure,

www.dacoromanica.ro

şi s-o împarţi cu vorba într-o adunare de oameni care de bună seamă că *nu vor* împărţi blana *în fapt* atunci cînd vom ucide ursul.

Nu vă faceţi griji, domnilor ! Ţăranii vor împărţi singuri pămîntul atunci cînd îl vor avea în mîna lor. Ţăranilor nu le va veni de loc greu să-l împartă, numai să obţină pămînt. Şi nu vor întreba pe nimeni cum să împartă pămîntul. Ţăranii nu vor îngădui *nimănui* să se amestece atunci cînd îşi vor împărţi pămîntul.

Discuţiile despre modul de împărţire a pămîntului nu sînt decît vorbe de clacă. Nu sîntem aici un birou de hotărnicie sau o comisie cadastrală, ci *un organ politic*. Trebuie să ajutăm poporul să rezolve această *problemă economică şi politică*, să ajutăm ţărănimea în lupta ei împotriva moşierimii, ca clasă care trăieşte pe seama exploatării iobăgiste. Discuţiile despre „norme" *pun în umbră* această problemă vie, arzătoare.

De ce o pun în umbră ? Pentru că în locul problemei *reale :* trebuie să se ia de la moşieri cele 72 000 000 de deseatine de pămînt pentru a se da ţărănimii sau nu trebuie ? se discută problema *secundară* a „normelor", care, la urma urmelor, nu prezintă nici o importanţă. Prin aceasta se înlesneşte ocolirea problemei, eschivarea de la un răspuns în fond. Discuţiile despre norma de muncă şi norma de consum sau nu mai ştiu care normă creează confuzii în jurul adevăratului *miez* al problemei : trebuie să se ia cele 72 000 000 de deseatine de pămînt moşieresc pentru a le da ţăranilor sau nu trebuie ?

Se încearcă să se demonstreze că este sau că nu este pămînt suficient pentru o normă sau alta.

La ce bun aceste demonstraţii, domnilor ? La ce bun această vorbărie goală, această apă tulbure în care unora le vine uşor să pescuiască ? Nu se înţelege oare de la sine că de unde nu e nici dumnezeu nu cere, că ţăranii vor nu un pămînt născocit, ci *pămîntul moşierilor vecini* cu ei pe care îl ştiu foarte bine ? Nu trebuie să vorbim despre „norme", ci despre pămîntul *moşieresc ;* nu interesează dacă cutare sau cutare normă este suficientă, ci *cît* pămînt moşieresc există. Toate celelalte nu sînt decît simple ter-

www.dacoromanica.ro

tipuri, pretexte şi chiar încercări de a arunca praf în ochii ţăranilor.

De pildă, deputatul Kutler a făcut ce a făcut şi a ocolit adevărata esenţă a problemei. Trudovicul Karavaev, oricum, a spus direct : *70 000 000 de deseatine.* Ce a răspuns *la aceasta* deputatul Kutler ? *La aceasta* el n-a răspuns. A încurcat problema, aducînd în discuţie chestiunea „normelor", adică s-a eschivat pur şi simplu să răspundă *dacă el, dacă partidul lui este sau nu de acord ca toate pămînturile moşierilor să fie date ţăranilor.*

Deputatul Kutler a profitat de greşeala deputatului Karavaev, care n-a pus problema destul de clar şi de răspicat, şi *a ocolit esenţa problemei.* Or, domnilor, tocmai aici este tot miezul problemei. Cine *nu este de acord* ca într-adevăr *toate* pămînturile moşierilor să fie date ţăranilor (reamintesc că eu am fost de acord să se lase fiecărui moşier cîte 50 de deseatine pentru ca nimeni să nu fie năpăstuit !), acela *nu este de partea ţăranilor,* acela *nu vrea să-i ajute cu adevărat pe ţărani.* Căci, dacă îngăduiţi ca cineva să pună în umbră sau să împingă pe planul al doilea problema *întregului* pămînt moşieresc, atunci *întreaga chestiune devine problematică.* Atunci se pune întrebarea : *cine* va stabili *ce parte* din pămîntul moşieresc urmează să fie dată ţăranilor ?

Cine va stabili ? Şi 9 000 000 din 79 000 000 de deseatine este o „parte", şi 70 000 000 de deseatine este tot o „parte". Cine va stabili *dacă nu vom stabili noi, dacă Duma de stat nu o va spune clar şi răspicat?*

Nu degeaba deputatul Kutler a trecut sub tăcere această problemă. Deputatul Kutler a jonglat cu cuvintele : „înstrăinare forţată".

Domnilor, nu vă lăsaţi înşelaţi de cuvinte ! Nu vă lăsaţi seduşi de fraze frumoase ! priviţi fondul problemei !

Cînd aud spunîndu-se „înstrăinare forţată", mă întreb : *cine pe cine va forţa?* Dacă milioanele de ţărani vor forţa mănunchiul de moşieri să se supună intereselor poporului, atunci va fi foarte bine. Dar dacă mănunchiul de moşieri va forţa milioanele de ţărani să subordoneze

www.dacoromanica.ro

viaţa lor intereselor egoiste ale acestui mănunchi, atunci va fi foarte rău.

Şi deputatul Kutler tocmai această *mică* problemă a reuşit s-o ocolească cu desăvîrşire! *În fond*, prin raţionamentul său despre „caracterul irealizabil" şi despre „condiţiile politice", Kutler a cerut chiar poporului *să se împace* cu faptul că este subordonat faţă de mănunchiul de moşieri.

Deputatul Kutler a vorbit imediat după tovarăşul meu Ţereteli. Or, în declaraţia făcută în numele fracţiunii noastre social-democrate, Ţereteli a formulat *două* revendicări cît se poate de precise care dau o rezolvare clară tocmai acestei probleme principale, fundamentale. Prima revendicare: trecerea pămînturilor în mîinile statului *democratic*. Un stat democratic este acela care exprimă interesele masei populare şi nu interesele unui mănunchi de privilegiaţi. Trebuie să spunem clar şi răspicat poporului că *fără* un stat democratic, fără libertatea politică, fără o reprezentanţă naţională cu puteri depline nu este cu putinţă *nici un fel* de transformare agrară în folosul ţăranilor.

A doua revendicare: problema agrară trebuie să fie discutată *în prealabil* în cadrul unor *comitete locale* la fel de democratice.

Cum a răspuns la aceasta deputatul Kutler? A răspuns *prin tăcere*. Prost răspuns, d-le Kutler. Aţi trecut sub tăcere *tocmai* problema dacă ţăranii îi vor forţa pe moşieri să cedeze în faţa intereselor poporului sau moşierii îi vor forţa pe ţărani să-şi vîre gîtul în noul laţ al unei noi răscumpărări ruinătoare.

Este inadmisibil să treci sub tăcere o astfel de problemă.

Despre comitetele locale, domnilor, au mai vorbit în Dumă, în afară de social-democraţi, şi socialiştii-populişti (deputatul Baskin), şi socialiştii-revoluţionari (deputatul Kolokolnikov). Despre comitetele locale se vorbeşte de multă vreme în presă; şi în Duma I s-a vorbit despre ele. Nu trebuie să uităm acest lucru, domnilor. Trebuie să ne lămurim bine şi noi înşine şi să lămurim şi poporul de ce s-a vorbit atît de mult despre această problemă şi care este adevărata ei însemnătate.

www.dacoromanica.ro

Problema comitetelor agrare locale a fost discutată în Duma I de stat în şedinţa a cincisprezecea, la 26 mai 1906. Ea a fost ridicată de membrii Grupului trudovic, care au prezentat o declaraţie, în scris, semnată de 35 de membri ai Dumei (inclusiv doi social-democraţi, I. Saveliev şi I. Şuvalov). Pentru prima oară această declaraţie a fost citită în Duma I în şedinţa a 14-a, la 24 mai 1906 (vezi pag. 589 din „Darea de seamă stenografică" a şedinţelor Dumei I de stat); apoi a fost tipărită şi pusă în discuţie a doua zi. Reproduc în întregime *principalele* pasaje din această declaraţie:

„...Este necesar să se creeze fără întîrziere comitete locale alese pe bază de vot universal, egal, direct şi secret pentru a efectua lucrările pregătitoare necesare, cum ar fi: elaborarea, în funcţie de condiţiile locale, a normei de consum şi a normei de muncă în ceea ce priveşte folosinţa pămîntului, stabilirea suprafeţei de pămînt util, stabilirea părţii pe care o reprezintă pămîntul arendat şi cel cultivat cu inventar propriu şi străin... etc. Avînd în vedere că legea agrară trebuie să corespundă într-o măsură cît mai mare întregii diversităţi de condiţii locale, este indicat ca aceste comitete să participe cît mai activ la discuţia generală a *înseşi principiilor reformei agrare*, expuse în diferitele proiecte care au fost depuse în Dumă..." De aceea trudovicii au propus să se aleagă *neîntîrziat* o comisie şi să se elaboreze imediat un proiect de lege în acest sens.

Cum au primit diferitele partide această propunere? În organele lor de presă, trudovicii şi social-democraţii au sprijinit-o *în unanimitate*. Partidul aşa-zisei „libertăţi a poporului" s-a pronunţat categoric, în organul său principal „Reci" din *25 mai 1906* (adică a doua zi după prima citire a proiectului trudovicilor în Dumă), *împotriva proiectului trudovicilor*. „Reci" şi-a exprimat *faţiş* teama că aceste comitete agrare ar putea „*să deplaseze spre stînga rezolvarea problemei agrare*" *.

* Vezi ziarul „*Vpered*" nr. 1 din 26 mai 1906, articolul de fond „*Cadeţii îi trădează pe ţărani*", sub semnătura lui G. *Al—ski*.

www.dacoromanica.ro

„Reci" scria :

„Ne vom strădui să asigurăm, în măsura în care va depinde de noi, comitetelor locale pentru problemele agrare un caracter *administrativ* şi strict operativ. Credem, din acelaşi motiv, că dacă aceste comitete ar fi constituite pe baza votului universal ar însemna să le pregătim nu pentru rezolvarea paşnică, în localităţile respective, a problemei agrare, ci pentru cu totul altceva. Conducerea orientării generale a reformei trebuie să fie lăsată în mîinile statului ; de aceea reprezentanţii puterii de stat trebuie să-şi aibă locul lor în comitetele locale, dacă nu pentru a hotărî, în orice caz pentru a controla hotărîrea instanţei locale. Apoi — tot în limita principiilor generale ale reformei — *în comisiile locale trebuie să fie reprezentate, pe cît posibil în mod egal, părţile ale căror interese se află în conflict* şi care pot fi împăcate fără a aduce o ştirbire însemnătăţii de stat a reformei proiectate şi fără a face din ea un act de constrîngere unilaterală care ar putea să ducă la un eşec total al întregii reforme".

Este cît se poate de clar şi de precis.

Partidul „libertăţii poporului" face o apreciere a *esenţei* măsurii propuse şi se pronunţă împotriva ei. Acest partid nu vrea comitete locale alese prin vot universal, direct, egal şi secret, ci comitete în care să fie reprezentate în mod egal atît mănunchiul de moşieri cît şi miile, zecile de mii de ţărani. Iar pentru a exercita „controlul" trebuie să participe *reprezentanţi ai puterii de stat.*

Să chibzuiască bine asupra acestor lucruri deputaţii ţărani. Ei trebuie să înţeleagă despre ce este vorba aici şi să explice acest lucru întregii ţărănimi.

Gîndiţi-vă numai, domnilor, despre ce este vorba. În comitetele locale vor fi reprezentaţi *în mod egal* atît moşierii cît şi ţăranii, iar *reprezentantul guvernului va fi pentru control,* pentru „împăcare". Aceasta înseamnă : o treime din voturi aparţin moşierilor, o treime ţăranilor şi o treime reprezentanţilor statului. Or, marii demnitari ai statului, toţi cei care stau în fruntea treburilor de stat sînt ei înşişi *moşieri dintre cei mai bogaţi !* Reiese că moşierii „vor controla" atît pe ţărani cît şi pe moşieri ! *Moşierii „vor împăca"* pe ţărani cu moşierii !

Da, da, va fi, fără îndoială, o „înstrăinare forţată", şi anume înstrăinarea *forţată* a banilor şi a muncii ţăranului *de către moşieri,* întocmai ca în 1861, cînd comitetele guberniale moşiereşti au răşluit de la ţărani a cincea parte din

www.dacoromanica.ro

pămînt şi le-au impus să plătească pentru pămînt un preţ dublu !

O *astfel* de reformă agrară nu înseamnă altceva decît că moşierii *vor vinde* ţăranilor, la preţuri *exorbitante*, pămînturile cele mai proaste şi de care nu au nevoie, pentru a-i înrobi *şi mai mult* pe ţărani. O *astfel* de „înstrăinare forţată" *este cu mult mai rea* decît o *înţelegere prin bună învoială* între ţărani şi moşieri, deoarece, la o înţelegere *prin bună învoială*, jumătate din voturi ar fi ale ţăranilor şi jumătate ale moşierilor. Pe cînd în cazul aplicării înstrăinării forţate preconizate de cadeţi ţăranii au *o treime* din voturi, iar moşierii *două treimi :* o treime pentru că sînt moşieri, iar a doua treime pentru că tot ei sînt şi funcţionari de stat ! !

Despre „eliberarea" ţăranilor şi despre *„răscumpărarea"* de blestemată amintire din 1861, marele scriitor rus Nikolai Gavrilovici Cernîşevski, unul dintre primii socialişti din Rusia, care s-a stins din viaţă în urma prigoanei la care l-au supus zbirii guvernului, scria următoarele : mai bună ar fi fost o înţelegere prin bună învoială între ţărani şi moşieri decît o astfel de „eliberare cu răscumpărare", făcută prin intermediul comitetelor guberniale moşiereşti *. Dacă ar fi fost o înţelegere prin bună învoială, *nu s-ar fi putut* stoarce de la ţărani pentru cumpărare de pămînt atît cît li s-a stors prin „împăcarea" mijlocită de *guvern* între ţărani şi moşieri.

Şi marele socialist rus a avut dreptate. Acum, după 46 de ani de la faimoasa „eliberare cu răscumpărare", cunoaştem rezultatele *operaţiei de răscumpărare*. Preţul de vînzare al pămîntului care a revenit ţăranilor era de *648 000 000* de ruble, iar ţăranii au fost impuşi să plătească *867 000 000* de ruble, *cu 219 000 000* de ruble mai mult decît valora pămîntul. Şi timp de o jumătate de secol ţăranii au suferit, s-au chinuit, au flămînzit şi au pierit pe aceste loturi sub povara acestor plăţi, sub povara „împăcării" mijlocite de guvern între ţărani şi moşieri, pînă cînd întreaga ţărănime a ajuns în starea insuportabilă de astăzi.

* Ar fi fost bine dacă aş fi găsit citatul exact : se pare că e în „Scrisori fără adresă" şi încă undeva [77].

www.dacoromanica.ro

Liberalii ruşi vor să repete această *„împăcare"* între ţărani şi moşieri. Ţărani, feriţi-vă ! Partidul muncitoresc social-democrat vă pune în gardă : zeci de ani de noi chinuri, de foame, de robie, de înjosiri şi de batjocuri — iată ce veţi aduce poporului dacă veţi accepta o astfel de „împăcare".

Problema comitetelor locale şi aceea a răscumpărării este adevăratul miez al problemei agrare. Şi trebuie să fim foarte atenţi ca în această privinţă *să nu existe* puncte neclare, echivocuri, ocolişuri şi eschivări.

Or, la 26 mai 1906, cînd a fost discutată această problemă în Duma I de stat, cadeţii *Kokoşkin* şi *Kotlearevski*, care i-au combătut pe trudovici, s-au străduit să ocolească cu desăvîrşire problema, să se eschiveze de la discutarea ei şi au insistat asupra faptului că Duma nu poate *să decreteze* dintr-o dată crearea unor asemenea comitete, deşi nimeni n-a propus nici un fel de decrete de acest fel ! Ei spuneau că această problemă este legată de o reformă electorală şi de o reformă a autoadministraţiei locale, adică pur şi simplu căutau să tărăgăneze chestiunea simplă şi arzătoare a creării unor *comisii* locale care să ajute Dumei să rezolve problema agrară. Vorbeau despre „perturbarea desfăşurării activităţii legislative", despre pericolul de a se crea „80 sau 90 de dume locale", despre faptul că, „în fond, crearea unor organe cum sînt comitetele locale nici nu este necesară" etc. etc.

Toate acestea, domnilor, nu sînt decît tertipuri, nu sînt nimic altceva decît încercări de a se eschiva de la o problemă pe care Duma trebuie *s-o rezolve* clar şi precis : problema agrară trebuie să fie rezolvată de statul actual sau de un stat democratic ? În comitetele agrare locale trebuie să precumpănească ţăranii, adică masa populaţiei, sau moşierii ? mănunchiul de moşieri trebuie să se supună poporului care numără milioane de oameni sau milioanele de oameni ai muncii trebuie să se supună mănunchiului de moşieri ?

Şi să nu se spună că Duma este slabă, neputincioasă şi lipsită de drepturi. Eu ştiu prea bine acest lucru. Consimt bucuros să repet şi să subliniez acest lucru în orice rezoluţie sau declaraţie a Dumei. Dar în problema de faţă nu

www.dacoromanica.ro

este vorba de drepturile Dumei, căci nimeni dintre noi nici măcar nu s-a gîndit să facă vreo propunere care ar încălca legea cu privire la drepturile Dumei. Este vorba ca Duma să exprime limpede, precis şi, mai ales, just adevăratele interese ale poporului, să spună adevărul în ceea ce priveşte rezolvarea problemei agrare, să deschidă ochii masei ţărăneşti asupra obstacolelor care stau în calea rezolvării problemei pămîntului.

Desigur, voinţa Dumei nu este încă lege, ştiu foarte bine acest lucru ! Dar de îngrădirea voinţei Dumei, de astuparea gurii ei n-are decît să se ocupe oricine, *numai Duma nu !* Desigur că hotărîrea Dumei va mai avea de întîmpinat tot felul de împotriviri, dar aceasta nu va constitui niciodată o justificare pentru cei care ar începe dinainte să se plece şi să se gudure, să se ploconească şi să se umilească, supunîndu-se voinţei altora, adaptînd voinţei altuia, oricine ar fi el, hotărîrea reprezentanţilor poporului.

Desigur că nu Duma *va rezolva* în ultimă instanţă problema agrară, nu în Dumă se va desfăşura actul final al luptei ţărănimii pentru pămînt. Dar noi *putem* şi *sîntem datori să ajutăm* poporul, explicîndu-i problema, spunînd-o în mod *limpede,* spunînd *întregul* adevăr, înlăturînd cu desăvîrşire orice echivocuri şi ocolişuri, dacă vrem să fim cu adevărat *reprezentanţi ai poporului* şi nu funcţionari liberali, dacă vrem să slujim cu adevărat interesele poporului şi interesele libertăţii.

Iar pentru a ajuta cu adevărat poporul este necesar ca în hotărîrea Dumei să fie clarificate pe deplin cele *trei probleme fundamentale* în legătură cu pămîntul, probleme pe care le-am lămurit în cuvîntarea mea şi pe care deputatul Kutler le-a ocolit şi le-a încurcat.

Prima problemă este a celor 79 000 000 de deseatine de pămînt moşieresc şi a necesităţii de a da ţăranilor cel puţin 70 000 000 de deseatine din acest pămînt.

A doua problemă este aceea a *răscumpărării.* Ţăranii se vor alege cu un folos cît de cît însemnat de pe urma reformei agrare numai în cazul cînd vor primi pămînt *fără răscumpărare.* Răscumpărarea ar fi un nou *laţ* de gîtul

www.dacoromanica.ro

ţăranului, ar fi *un tribut* peste puteri impus întregii dezvoltări viitoare a Rusiei.

A treia problemă este aceea a orînduirii democratice a statului, necesară pentru înfăptuirea reformei agrare, şi îndeosebi, problema *comitetelor agrare locale, alese prin vot universal, direct, egal şi secret.* Altfel, reforma agrară va însemna constrîngerea masei ţărăneşti de a intra în robie la moşieri şi nu constrîngerea unui mănunchi de moşieri de a satisface revendicările arzătoare ale întregului popor.

La începutul cuvîntării mele am spus că d-l Vasilcikov, ministrul agriculturii, *a căutat să împace* pe „cei de dreapta" cu „cadeţii". Acum, după ce am lămurit importanţa problemei celor 70 000 000 de deseatine de pămînt moşieresc, semnificaţia răscumpărării şi, *mai ales,* a componenţei comitetelor agrare locale, este suficient să citez *un singur* pasaj din cuvîntarea d-lui ministru :

„...Situîndu-ne pe această poziţie — a spus d-l ministru avînd în vedere „intangibilitatea hotarelor" proprietăţii moşiereşti şi „mutarea" lor numai în „interesul statului" —, situîndu-ne pe această poziţie *şi admiţînd în anumite cazuri mutarea* **forţată** *a hotarelor,* socotim că nu zdruncinăm... principiile fundamentale ale proprietăţii..."

V-aţi gîndit *bine,* domnilor, la aceste cuvinte semnificative ale d-lui ministru ? Merită să vă gîndiţi la ele... Trebuie să vă gîndiţi la ele... D-l Kutler l-a convins pe deplin pe d-l ministru că cuvîntul *„forţat"* nu are nimic *neconvenabil* pentru moşieri... De ce ? ? *Pentru că cei care vor forţa vor fi chiar domnii moşieri ! !*

*
* *

Sper, domnilor, că am izbutit să vă explic care este atitudinea noastră, a social-democraţiei, atît faţă de partidele „de dreapta" cît şi faţă de centrul liberal (cadeţii) în problema agrară. Acum trebuie să mă opresc asupra unei foarte importante deosebiri între punctul de vedere social-democrat şi concepţia trudovicilor în înţelesul larg al acestui cuvînt, adică a tuturor partidelor care îmbrăţişează punctul de vedere al „principiului muncii", şi socialiştii-

www.dacoromanica.ro

populiști, și „trudovicii", în înțelesul restrîns al acestui cuvînt, și socialiștii-revoluționari.

Din tot ce am spus pînă acum se vede că partidul muncitoresc social-democrat sprijină întru totul masa țărănească în lupta dusă de ea împotriva moșierilor pentru pămînt, pentru izbăvirea de jugul exploatării iobăgiste. În această luptă, țăranii nu au și nu pot avea aliați mai de nădejde decît proletariatul, care a adus cele mai multe jertfe în lupta pentru cucerirea libertății și luminii pentru Rusia. Țăranii nu au și nu pot avea alt mijloc de a obține realizarea revendicărilor lor juste decît unirea cu proletariatul conștient, care luptă sub steagul roșu al social-democrației internaționale. Pretutindeni, în toate țările Europei, partidele liberale i-au trădat pe țărani și au sacrificat interesele țăranilor în favoarea moșierilor ; și la noi, în Rusia, așa cum am arătat cînd am analizat programul liberal, cadet, se petrece același lucru.

La deosebirile dintre concepțiile trudovicilor și concepțiile social-democraților în problema agrară m-am referit în repetate rînduri în părțile precedente ale cuvîntării mele. Acum trebuie să analizăm una dintre concepțiile fundamentale ale Grupului trudovic.

În acest scop îmi permit să mă refer la cuvîntarea preotului Tihvinski. Domnilor ! Social-democrații nu împărtășesc concepțiile religiei creștine. După părerea noastră, *adevăratul* conținut și *adevărata* semnificație socială, culturală și politică a creștinismului sînt *mai fidel* exprimate în concepțiile și în năzuințele unor fețe bisericești cum este episcopul Evloghii decît ale unora ca preotul Tihvinski. Iată de ce, atît în virtutea concepției noastre științifice, materialiste despre lume, concepție străină de orice prejudecăți, cît și în virtutea sarcinilor oamenilor muncii, noi, social-democrații, avem o atitudine negativă față de doctrina creștină. Dar, declarînd acest lucru, socot de datoria mea să spun chiar acum, direct și deschis, că social-democrația luptă pentru libertatea deplină a conștiinței și respectă pe deplin orice convingere religioasă sinceră, dacă această convingere nu se traduce în viață prin constrîngere sau prin înșelătorie. Cu atît mai mult mă socot dator să subliniez acest lucru, cu cît intenționez să vorbesc despre divergen-

www.dacoromanica.ro

ţele mele cu *preotul* Tihvinski, deputat din partea ţăranilor, demn de tot respectul pentru devotamentul lui sincer faţă de interesele ţărănimii, faţă de interesele poporului, pe care le apără cu curaj şi cu hotărîre.

Deputatul Tihvinski sprijină proiectul agrar al Grupului trudovic, proiect care are la bază principiul folosirii *egalitare* a pămîntului. În susţinerea acestui proiect, deputatul Tihvinski spunea :

„Iată cum priveşte ţărănimea, iată cum priveşte poporul muncitor pămîntul : pămîntul este de la dumnezeu, şi ţăranul muncitor are drept la pămînt, aşa cum fiecare dintre noi are drept la apă şi la aer. Ar fi straniu dacă cineva s-ar apuca să vîndă sau să cumpere, ori să facă negoţ cu apa şi cu aerul ; tot atît de straniu este pentru noi să auzim că cineva face negoţ cu pămîntul, vinde sau cumpără pămînt. Uniunea ţărănească şi Grupul trudovic vor să aplice următorul principiu : întregul pămînt să fie al poporului muncitor. Cît despre răscumpărarea pămîntului, cum se va realiza ea, prin răscumpărare, printr-o simplă expropriere fără răscumpărare, pe ţărănimea muncitoare această chestiune n-o interesează..."

Aşa a vorbit, în numele Uniunii ţărăneşti şi al Grupului trudovic, deputatul Tihvinski.

Tocmai în aceasta constă greşeala trudovicilor, greşeala lor profundă că pe ei *n u*-i interesează problema răscumpărării şi a *metodelor de înfăptuire* a reformei agrare, cînd de această problemă depinde *efectiv* dacă ţăranii vor reuşi sau nu să se elibereze de sub jugul moşierilor. Pe ei însă îi interesează problema cumpărării şi vînzării pămîntului şi dreptul egal al tuturor asupra pămîntului, deşi această problemă *nu are nici o însemnătate serioasă* în lupta pentru eliberarea efectivă a ţărănimii de sub jugul moşierilor.

Deputatul Tihvinski susţine punctul de vedere că pămîntul nu se poate cumpăra şi nu se poate vinde, că toţi oamenii muncii au drepturi egale asupra pămîntului.

Înţeleg foarte bine că acest punct de vedere izvorăşte din cele mai nobile îndemnuri, dintr-un protest fierbinte împotriva monopolului, împotriva privilegiilor trîntorilor bogaţi, împotriva exploatării omului de către om, izvorăşte din năzuinţa de a obţine eliberarea tuturor oamenilor muncii de orice asuprire şi de orice exploatare.

Pentru acest ideal, idealul socialismului, luptă partidul muncitoresc social-democrat. Dar pe calea folosirii ega-

www.dacoromanica.ro

litare a pămîntului de către micii producători, la care visează deputatul Tihvinski şi tovarăşii lui de idei, acest ideal nu poate fi atins.

Deputatul Tihvinski este gata să lupte cinstit, sincer şi cu hotărîre — şi, sper, pînă la capăt — împotriva puterii moşierilor. Dar el a uitat de altă putere, şi mai grea, care apasă şi mai mult asupra oamenilor muncii de astăzi: *puterea capitalului, puterea banului.*

Deputatul Tihvinski spune că ţăranului i se pare straniu că pămîntul, apa sau aerul pot fi vîndute. Înţeleg că, în mintea unor oameni care trăiesc toată viaţa, sau aproape toată viaţa, la ţară, este firesc să se formeze o astfel de concepţie. Dar aruncaţi o privire asupra întregii societăţi capitaliste contemporane, asupra oraşelor mari, căilor ferate, minelor de cărbuni şi de minereuri, fabricilor şi uzinelor. Veţi vedea că bogaţii au acaparat şi aerul, şi apa, şi pămîntul. Veţi vedea că zeci şi sute de mii de muncitori sînt osîndiţi să respire un aer îmbîcsit, să muncească sub pămînt, să locuiască în subsoluri, să consume apa alterată de vecinătatea fabricilor. Veţi vedea cît de vertiginos creşte preţul pămîntului la oraşe şi că muncitorul este exploatat nu numai de proprietarii de fabrici şi uzine, ci şi de proprietarii de case, care, după cum se ştie, se îmbogăţesc mult mai mult de pe urma locuinţelor, a cămăruţelor, a unghere-lor şi a cocioabelor locuite de muncitori decît de pe urma apartamentelor luxoase. Dar ce să mai vorbim despre cumpărarea şi vînzarea apei, a aerului şi a pămîntului atunci cînd întreaga societate contemporană nu se bazează decît pe cumpărarea şi vînzarea *forţei de muncă*, adică pe *sclavia salariată* a milioane de oameni!

Gîndiţi-vă: se poate oare vorbi despre o proprietate funciară egalitară, despre interzicerea cumpărării şi vînzării pămîntului în condiţiile existenţei puterii banului şi a puterii capitalului? Poate oare poporul rus să scape de asuprire şi de exploatare dacă i se va recunoaşte fiecărui cetăţean dreptul egal la un lot egal de pămînt, iar în acelaşi timp un mănunchi de oameni va poseda zeci de mii sau milioane de ruble, pe cînd masa va continua să ducă o viaţă de mizerie? Nu, domnilor, atîta timp cît se menţine puterea capitalului nu va fi cu putinţă nici un fel de

www.dacoromanica.ro

egalitate între proprietarii de pămînt, şi orice interdicţii de a vinde şi de a cumpăra pămînt vor fi cu neputinţă, ridicole şi absurde. Totul, nu numai pămîntul, ci şi munca omenească, şi individul, şi conştiinţa, şi dragostea, şi ştiinţa, totul devine *inevitabil* un obiect *de vînzare* atîta timp cît se menţine *puterea capitalului.*

Dacă spun aceasta nu este nicidecum pentru că vreau să slăbesc lupta ţăranilor pentru pămînt, să diminuez semnificaţia ei, importanţa ei, caracterul ei actual. Nicidecum. Am mai spus şi repet că această luptă este dreaptă şi necesară, că ţăranii, atît în interesul lor cît şi în interesul proletariatului şi al întregii dezvoltări sociale, *trebuie* să scuture de pe grumajii lor jugul moşieresc iobăgist.

Muncitorii conştienţi nu vor să slăbească, ci să intensifice lupta ţăranilor pentru pămînt. Socialiştii nu tind să pună capăt acestei lupte, ci vor *s-o ducă şi mai departe,* iar în acest scop vor să se debaraseze de orice credinţă naivă în posibilitatea de a nivela pe micii proprietari sau de a interzice cumpărarea şi vînzarea pămîntului în condiţiile existenţei schimbului, a banilor şi a puterii capitalului.

Muncitorii social-democraţi sprijină întru totul lupta ţăranilor împotriva moşierilor. Dar nu prin mica gospodărie, fie ea şi egalitară, poate fi izbăvită omenirea de mizeria maselor, de asuprirea şi de exploatarea omului de către om. Pentru aceasta este nevoie de lupta pentru desfiinţarea întregii societăţi capitaliste şi de înlocuirea ei prin marea producţie socialistă. Milioane de muncitori social-democraţi conştienţi din toate ţările lumii duc în prezent această luptă. Şi numai dacă se va alătura acestei lupte va putea ţărănimea, după ce va fi doborît pe duşmanul ei numărul 1, moşierul iobăgist, să ducă cu succes lupta împotriva celuilalt duşman, şi mai de temut, puterea capitalului !

Scris între 21 şi 26 martie (3 şi 8 aprilie) 1907

Publicat pentru prima oară în 1925 în „Culegeri din Lenin", vol. IV

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

Вторникъ, 27-го марта
№ 2.

НАШЕ ЭХО

Цѣна 3 копѣйки

ежедневная политическая и литературная газета.

Контора и редакція временно помѣщается Невскій 102, кв. 37.

Открыта подписка
на ежедневную политическую и литературную газету
„НАШЕ ЭХО".

Подписная цѣна

ПЛАТА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ

Центральный книжный складъ и магазинъ
„Впередъ"

Дума и утвержденіе бюджета

ОТКЛИКИ

Prima pagină a ziarului „Naşe Eho" nr. 2 din 27 martie 1907 cu articolul de fond „Duma şi aprobarea bugetului", scris de V. I. Lenin

Micşorat

www.dacoromanica.ro

DUMA ŞI APROBAREA BUGETULUI

Problema aprobării bugetului de către Dumă are o foarte mare importanţă politică. Potrivit literii legii, drepturile Dumei sînt neînsemnate şi guvernul nu este cîtuşi de puţin legat în acţiunile lui de consimţămîntul Dumei. În realitate însă există o oarecare dependenţă a guvernului faţă de Dumă în ceea ce priveşte aprobarea bugetului ; acest lucru este recunoscut de toată lumea şi este subliniat îndeosebi de burghezii liberali, cadeţii, care sînt înclinaţi să înlocuiască, prin fraze pompoase pe această temă, precizarea limitelor modeste ale acestei modeste dependenţe. Guvernul are nevoie de bani, trebuie să facă un împrumut. Or, fără consimţămîntul direct sau indirect al Dumei sau nu va reuşi de loc să contracteze un împrumut, sau va reuşi numai cu mare greu, în condiţii împovărătoare care vor agrava mult situaţia.

Este cît se poate de evident că în aceste condiţii discutarea bugetului de către Dumă şi votarea bugetului au o dublă importanţă politică. În primul rînd, Duma trebuie să deschidă ochii poporului asupra tuturor procedeelor acestei tîlhării organizate, ale acestei jefuiri sistematice, fără ruşine a avutului public de către un mănunchi de moşieri, funcţionari şi paraziţi de tot felul, jefuire care se numeşte „gospodărirea statului" în Rusia. A explica acest lucru de la tribuna Dumei înseamnă a ajuta poporul în lupta lui pentru „libertatea poporului", despre care vorbesc atît de mult Balalaikinii liberalismului rus [78]. Oricare ar fi soarta Dumei şi oricare ar fi acţiunile viitoare şi „in-

www.dacoromanica.ro

tențiile" guvernului, în orice caz numai gradul de conștiință și de organizare a maselor populare vor hotărî, *în ultimă instanță*, deznodămîntul luptei pentru libertate. Cine nu înțelege acest lucru ia în deșert numele de democrat.

În al doilea rînd, criticarea *deschisă* și necruțătoare a bugetului și o atitudine democratică consecventă la votarea bugetului au importanță pentru Europa și pentru capitalul european, și chiar pentru păturile largi ale burgheziei mijlocii și ale micii burghezii din Europa care dau bani cu împrumut guvernului rus al d-lor Stolîpini. Atît bancherii cît și ceilalți magnați ai capitalului internațional dau bani cu împrumut d-lor Stolîpini & Co., fiind împinși de același mobil pentru care își „riscă" banul orice alt cămătar : să stoarcă profit. Dacă toți acești Rotschilzi, Mendelsohni etc. n-ar avea certitudinea că banii dați cu împrumut vor fi în siguranță și că dobînzile vor fi încasate cu regularitate, nici un fel de dragoste pentru „ordine" (or, pentru burghezia europeană speriată de proletariat, „Rusia" este un model ideal al unei ordini de cimitir) nu i-ar putea determina să-și desfacă baierele pungii. De Dumă depinde în foarte mare măsură creșterea sau slăbirea încrederii magnaților europeni ai capitalului financiar în soliditatea și solvabilitatea firmei „Stolîpin & Co." De altfel, nici bancherii n-ar putea să acorde împrumuturi de miliarde dacă marea masă a burgheziei din Europa n-ar avea încredere în guvernul rus. Iar această masă este înșelată în mod sistematic de venala presă burgheză din lumea întreagă, de presa coruptă atît de bancheri cît și de guvernul rus. Coruperea ziarelor europene de mare tiraj pentru a le face să adopte o atitudine în favoarea împrumuturilor ruse este un fenomen „normal". Pînă și lui Jaurès i s-au oferit 200 000 de franci ca să-l facă să renunțe la campania împotriva împrumutului rus : atît de mult prețuiește guvernul nostru „opinia publică" chiar și a acelor pături ale micii burghezii din Franța care sînt capabile să nutrească simpatie pentru socialism.

Toată masa largă mic-burgheză din Europa are o posibilitate infimă de *a verifica* situația reală a finanțelor Rusiei, solvabilitatea reală a guvernului rus, mai bine zis ea nu dispune aproape de nici un fel de mijloace pentru

www.dacoromanica.ro

a descoperi adevărul. Glasul Dumei, ale cărei dezbateri şi *hotărîri* vor fi *imediat* cunoscute de *întregul* public european, are în această privinţă o mare importanţă. Nimeni nu ar putea să facă atît de mult pentru a lipsi pe Stolîpini & Co. de sprijinul financiar al Europei cît ar putea să facă Duma.

De aici rezultă de la sine care este datoria Dumei „opoziţioniste". Această datorie n-a fost îndeplinită *decît* de social-democraţi. După cum recunoaşte ziarul semicadet „Tovarişci", social-democraţii au pus problema mai principial decît toţi ceilalţi, şi anume în cuvîntarea deputatului Aleksinski, care a luat cuvîntul la discuţia în jurul bugetului. Şi, contrar părerii ziarului semicadet „Tovarişci", social-democraţii au procedat just prezentînd o declaraţie clară, precisă şi categorică în sensul că *pentru social-democraţi* este inadmisibilă aprobarea unui buget cum este cel rus. În această declaraţie ar fi trebuit să se adauge numai o expunere a punctului de vedere socialist în ceea ce priveşte bugetul statului de clasă burghez.

Social-democraţii n-au fost urmaţi decît de narodnicii de extremă stîngă, adică de socialiştii-revoluţionari. Masa democraţiei ţărăneşti, trudovicii şi socialiştii-populişti şovăie, ca de obicei, între partidul liberal şi proletariat: micul proprietar se tîrăşte în coada burgheziei, deşi povara de nesuportat a „prijim"*-ului iobăgist-fiscal îl împinge cu putere spre clasa muncitoare care luptă.

Atîta timp cît sînt urmaţi de trudovici, liberalii continuă să conducă Duma. Cînd socialiştii arată rolul trădător pe care îl au cadeţii în problema bugetului, cadeţii răspund... cu glume proaste sau cu fraze gen „Novoe Vremea", gen Menşikov, ca, de pildă, exclamaţia lui Struve cu privire la gestul de efect al social-democraţilor etc.

Dar nici prin mici glume, nici prin tertipuri, nici prin frazeologie ei nu vor reuşi să ascundă că liberalismul burghez a călcat în picioare *cele două* sarcini ale *democraţilor* despre care am vorbit mai sus.

După cum am arătat în repetate rînduri, trădarea revoluţiei de către liberali nu constă în încheierea unor tran-

* Cuvînt format prin etimologie populară de la cuvîntul „regim" (*prijimati* „a oprima"). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

zacţii între anumite persoane, în trădarea săvîrşită de anumite persoane, ci în politica lor de clasă, care, din interese egoiste, urmăreşte o împăcare cu reacţiunea, sprijinirea directă şi indirectă a acesteia. Tocmai aceasta este politica pe care o duc cadeţii în problema bugetului. În loc să explice poporului adevărul, ei *caută să adoarmă* atenţia poporului, împingînd intenţionat pe primul plan birocraţi anchilozaţi de felul lui Kutler. În loc să explice Europei adevărul, ei consolidează poziţia guvernului, risipindu-se în chestiuni mărunte în critica lor şi refuzînd astfel să confirme în faţa Europei falimentul firmei „Stolîpin & Co."

Şi pînă acum cadeţii duceau pe ascuns această politică mic-burgheză laşă şi lamentabilă. În timpul campaniei electorale pentru Duma a II-a, social-democraţii au arătat în cadrul adunărilor populare care au avut loc la Petersburg, că în primăvara anului 1906 cadeţii *au ajutat* guvernul să obţină un împrumut de două miliarde de franci pentru represiuni, curţi marţiale şi expediţii de pedepsire. Clemenceau îi înştiinţase pe cadeţi că va porni o campanie împotriva împrumutului dacă partidul cadet va declara în mod formal că acest împrumut nu este acceptabil pentru poporul rus. Cadeţii *au refuzat să facă acest lucru* şi astfel au ajutat la procurarea banilor pentru contrarevoluţie. Ei nu pomenesc nici un cuvînt despre această manevră. Dar ceea ce a fost secret iese la iveală acum în Dumă. Ei recurg făţiş în Dumă la aceeaşi manevră de o nemaipomenită mîrşăvie.

E timpul să fie demascată în toate amănuntele ei chiar de la tribuna Dumei şi să se spună poporului întregul adevăr.

„Naşe Eho" nr. 2
din 27 martie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CUCUL ÎL LAUDĂ PE COCOŞ...

Cadeţii îi laudă pe cei de la „Novoe Vremea". Cei de la „Novoe Vremea" îi laudă pe cadeţi. Partidul „libertăţii poporului" este mulţumit de cuvîntul de încheiere rostit de d-l ministru la închiderea dezbaterilor în jurul bugetului. Partidul celor care sînt întotdeauna mulţumiţi de toţi miniştrii este mulţumit de faptul că partidul cadet, care se află în fruntea „centrului" în Dumă, consimte să aprobe bugetul guvernului dizolvării Dumei.

„Dacă mai este nevoie de o dovadă — începe emfatic autorul articolului de fond din ziarul „Reci" (numărul din 28 martie) — că dezbaterile generale care au avut loc în Duma de stat în jurul bugetului n-au fost lipsite de roade, cuvîntul de încheiere rostit de d-l ministru al finanţelor constituie cea mai strălucită dovadă în acest sens".

Dar în ce constă această strălucită dovadă ?

În aceea că în cuvîntarea d-lui ministru „nu mai este nici urmă" din „tonul arogant-moralizator şi iritat-ironic" de mai înainte... Răspunsul d-lui ministru a fost corect în ceea ce priveşte forma, iar în ceea ce priveşte conţinutul a constituit „*un omagiu* adus forţei vădite de critica pe care o face Duma" ; d-l ministru a consolat Duma, spunînd că ea are mai multe drepturi decît se pare ; a făcut partidului libertăţii poporului complimente, „pe care, de altfel, prin votul ce a urmat, le-a meritat majoritatea covîrşitoare a Dumei" (consimţind să trimită bugetul în comisie).

Da, da, acestea sînt dovezile strălucite ale cadeţilor că lucrările Dumei „*n-au fost lipsite de roade*". Roade nu în

www.dacoromanica.ro

sensul că ar exista o perspectivă cît de cît serioasă de îmbunătăţire a situaţiei reale şi nici în sensul că masele populare ar fi învăţat cîte ceva şi ar fi înţeles unele sarcini ascunse sub poleiala constituţională. Nicidecum. Roadele constau în aceea că ministrul a devenit mai corect, mai amabil, — mai amabil faţă de cei care, în numele „reprezentanţei naţionale", sînt gata să consimtă la orice compromis.

Liberalii consimt să prostitueze reprezentanţa naţională pentru a consolida bazele dominaţiei ultrareacţionarilor. Cu *această* condiţie guvernul lui Stolîpin & Co. consimte să nu dizolve *(deocamdată...)* Duma. Amîndouă părţile sînt foarte bucuroase şi pătrunse de înduioşare reciprocă.

Numărul de astăzi al ziarului „Novoe Vremea", fără să scape prilejul de a dojeni pe cadeţi pentru componenţa „evreiască" a comisiei cultelor, publică în acelaşi timp consideraţii ample ale reporterului său din Dumă care demonstrează de ce nu este avantajoasă dizolvarea Dumei. „Chiar şi din punctul de vedere al elementelor de extremă dreaptă, dizolvarea Dumei în momentul de faţă ar fi cît se poate de inoportună şi dăunătoare". Legea electorală nu poate fi modificată fără o lovitură de stat, iar dacă s-ar face noi alegeri pentru Dumă pe baza legii electorale actuale, s-ar putea „să pierdem actualul centru al Dumei a II-a de stat". Acest centru, după spusele reporterului de la „Novoe Vremea", „începe de la octombrişti şi apoi, cuprinzînd pe deputaţii partidului înnoirii paşnice, pe deputaţii fără partid, polonezi şi cadeţi, ajunge pînă la trudovici". „Centrul actual se situează, fără îndoială, pe punctul de vedere strict al monarhiei constituţionale şi pînă acum s-a străduit din răsputeri să facă o muncă efectivă. *Acest centru noi îl vom pierde în orice caz* (dacă Duma a II-a va fi dizolvată). *Asta înseamnă deci că nu vom avea un buget aprobat de Dumă*, căci eu consider în afară de orice îndoială că bugetul depus de guvern — cu unele modificări *neînsemnate* (auziţi !) — va fi adoptat de Duma a II-a".

Aşa scrie „Novoe Vremea". Raţionamentul ziarului este cît se poate de limpede. Punctul de vedere al elementelor *de extremă dreaptă* şi care totodată doresc *acum să păstreze Duma* este expus cum nu se poate mai bine.

www.dacoromanica.ro

În sferele superioare ale înaltei aristocrații guvernante se înfruntă două curente : unul cere ca Duma să fie dizolvată, celălalt să fie deocamdată păstrată. Încă de mult „Novoe Vremea" a dezvoltat, a expus și a apărat prima politică și, de la caz la caz — sau mai bine zis : în orice caz ! —, continuă s-o apere și acum. Dar înalta aristocrație guvernantă mai promovează și o altă politică. Avem tot timpul s-o dizolvăm. Dar cu un buget aprobat de Dumă va fi, desigur, mai ușor să obținem un împrumut. Deci e mai avantajos să așteptăm. Amenințarea dizolvării rămîne, și cu această amenințare „noi" exercităm o presiune continuă asupra cadeților, determinîndu-i să se deplaseze, într-un mod evident pentru toată lumea, spre dreapta.

Nu încape îndoială că cea de-a doua politică este mai subtilă și mai indicată din punctul de vedere al intereselor moșierilor reacționari. Prima politică este brutală, grosolană, pripită. Cea de-a doua este mai chibzuită, deoarece dizolvarea „este ținută ca o rezervă" și în același timp *guvernul se folosește de liberali.* Un buget aprobat de Dumă este aproape echivalent cu consimțămîntul de a preschimba o poliță, consimțămînt dat unui falit. Este mai avantajos să pui mai întîi mîna pe polița *preschimbată* pentru o nouă scadență *și* apoi să dizolvi *și* Duma, decît s-o dizolvi imediat, fără să încerci să obții preschimbarea poliței.

Iar în afară de aprobarea bugetului pot doar să mai fie și alte polițe de acest fel. De pildă, cadeții și-au și *îmbunătățit*, din punctul de vedere al moșierilor, proiectul lor agrar. Să treacă acest proiect prin Dumă și apoi să vină la Consiliul de stat spre a fi examinat și a i se *aduce noi îmbunătățiri.* Dacă „noi" vom dizolva Duma într-un *astfel* de moment, vom avea nu una, ci *două* polițe preschimbate. „Noi" vom avea posibilitatea de a căpăta din partea Europei nu un miliard, ci, poate, două. Un miliard cu prilejul aprobării bugetului de către Dumă, adică *pe baza* „gospodăriei statului, *care a fost* supusă focului unui control strict constituțional". Al doilea miliard cu prilejul „marii reforme agrare, *care este supusă* focului unei activități creatoare cu adevărat constituționale a reprezentanței naționale".

www.dacoromanica.ro

Consiliul de stat va îndrepta *puţintel* proiectul agrar al cadeţilor. Acest proiect abundă şi acum în fraze cît se poate de confuze care nu precizează nimic. *În realitate*, totul depinde de componenţa comitetelor agrare locale. Cadeţii sînt *împotriva* alegerii acestor comitete prin vot universal, direct, egal şi secret. Cadeţii sînt pentru ca moşierii şi ţăranii să fie reprezentaţi *în mod egal* şi controlul să fie exercitat de către o persoană desemnată de guvern. Acceptînd această *idee fundamentală* a excelentului proiect liberal, guvernul şi moşierii nu riscă nimic, pentru că *asemenea* comitete, cu concursul binevoitor al Consiliului de stat, al lui Stolîpin & Co., fără doar şi poate vor transforma neapărat „înstrăinarea forţată" a pămîntului moşieresc într-o înrobire forţată a ţăranului printr-o nouă răscumpărare ruinătoare a pămînturilor nisipoase, mlăştinoase şi nedefrişate ce i se vor repartiza.

Aceasta este adevărata semnificaţie a politicii guvernului şi a politicii cadeţilor. Prin trădarea lor, liberalii ajută pe moşieri să aranjeze lucrurile cu dibăcie. Dacă ţăranii — „trudovicii" —, deşi au fost preveniţi de social-democraţie, vor continua să-i urmeze pe liberali, în mod inevitabil moşierul, cu ajutorul avocatului liberal, îl va înşela pe ţăran.

Scris la 28 martie (10 aprilie) 1907

Publicat la 29 martie 1907 în ziarul „Naşe Eho" nr. 4

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LUPTĂTORII INTELECTUALI ÎMPOTRIVA DOMINAŢIEI INTELECTUALILOR

În nr. 13 al ziarului „Narodnaia Duma“ [79] a fost publicat un proiect de rezoluţie nesfîrşit de lung cu privire la organizaţiile muncitoreşti de masă şi la congresul muncitoresc, elaborat de un grup de publicişti şi de practicieni menşevici în vederea apropiatului congres. Spre deosebire de celelalte rezoluţii ale menşevicilor (cu privire la Duma de stat şi la „platforma tactică“), numele autorilor acestei rezoluţii nu sînt indicate. Nu ştim dacă este o scăpare întîmplătoare sau dacă aceasta denotă o nouă grupare a menşevicilor în această problemă. Amintim că un menşevic şi un partizan atît de înflăcărat al congresului muncitoresc cum este Eli a declarat: „Numai o parte dintre menşevici sînt mai mult sau mai puţin de acord cu convocarea unui congres muncitoresc“ (pag. 82 din culegerea „Cu privire la congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Material pentru congresul ordinar al P.M.S.D.R.“).

Dar să trecem la conţinutul rezoluţiei. Ea are două părţi: A şi B. Prima parte conţine în expunerea de motive o sumedenie de banalităţi despre utilitatea organizării şi unirii maselor muncitoreşti. „Pentru a-şi da importanţă“, cum spunea Bazarov *, organizarea se transformă chiar în *autoorganizare*. Este adevărat că, în fond, acest cuvîntel nu exprimă nimic, nu conţine nici o idee precisă, dar este un cuvîntel îndrăgit de partizanii congresului muncitoresc! N-are importanţă că această „autoorganizare“ nu este decît

* — eroul principal al romanului lui I. S. Turgheniev „Părinţi şi copii“. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

un subterfugiu intelectualist care camuflează sărăcia de idei organizatorice adevărate ; unui muncitor nu i-ar fi trecut niciodată prin gînd să născocească „autoorganizarea"...

În expunerea de motive este criticată social-democraţia pentru că „în rîndurile ei intelectualitatea are, în comparaţie cu elementele ei proletare, un rol dominant şi determinant". E o critică interesantă. Nu vom face deocamdată o analiză a adevăratei ei semnificaţii istorice-sociale, deoarece ar însemna să ne abatem prea mult de la tema dată. Nu punem decît următoarea întrebare : tovarăşi „publicişti şi practicieni menşevici", de ce nu începeţi chiar cu voi ? De ce medicul nu-şi tămăduieşte bolile sale ? Doar în fiecare frază din rezoluţia voastră răzbate ceea ce voi numiţi „rolul dominant şi determinant al intelectualităţii" ! De ce *n-ar începe* „intelectualitatea" *voastră* prin a se da la o parte, lăsînd elaborarea rezoluţiilor pe seama „elementelor proletare" ? Ce garanţii există că în „autoorganizaţiile" pe care le proiectaţi voi, *„publicişti* şi practicieni ai minorităţii", nu se va repeta acelaşi fenomen ? ?

Larin, Eli şi mulţi alţi partizani ai congresului muncitoresc fac „o critică nimicitoare" social-democraţiei pentru faptul că *strecoară* rezoluţii. Şi, *în numele* unei astfel de critici, aceşti *publicişti* „strecoară" noi perioade nespus de plictisitoare şi nespus de lungi despre „autoorganizare"... O frumuseţe !

Relevînd totodată „influenţa ideologică şi *politică*" a partidului social-democrat rus (adică a P.M.S.D.R. ? sau aici *dinadins* a fost ales un cuvînt cu un conţinut mai larg, ca să-i includă şi pe d-nii Prokopovici, Kuskova, Posse şi alţii ?) asupra păturilor înaintate ale proletariatului, rezoluţia spune că ar fi de dorit o *„unire a forţelor"* social-democraţiei ruse *„cu elementele conştiente din punct de vedere politic ale proletariatului"* (A, punctul 6).

Măcar o dată, tovarăşi, încercaţi *să reflectaţi* asupra cuvintelor din care vă alcătuiţi frazele ! Poate oare un proletar „conştient din punct de vedere politic" *să nu fie social-democrat ?* Dacă nu poate, atunci frazele voastre se reduc la o tautologie goală, la o vorbărie lipsită de con-

www.dacoromanica.ro

ținut, bombastică și pretențioasă. În cazul acesta trebuie să vorbim despre lărgirea rîndurilor P.M.S.D.R. pentru a-i include pe adevărații social-democrați care încă nu fac parte din el.

Dacă poate, înseamnă că voi admiteți că și proletarul socialist-revoluționar este un proletar conștient. Este ridicol să afirmi că el nu este „conștient *din punct de vedere politic*“ ! Deci reiese că, la adăpostul unor fraze răsunătoare despre „autoorganizarea“ și „independența“ partidului *de clasă, în fapt* voi propovăduiți *dezorganizarea* proletariatului, atrăgînd ideologi *neproletari, confundînd* independența reală (social-democrații) cu lipsa de independență, cu dependența față de ideologia burgheză și față de politica burgheză (socialiștii-revoluționari).

În loc să intre într-a dumisale încăpere, cea de-alăturea a nimerit [80]...

Întocmai ca intelectualii „economiști“ de odinioară, din anii 1895—1901, care, sub steagul „autoorganizării“, al unei mișcări „pur muncitorești“ etc. [81], căutau să impună muncitorilor îngustimea lor, nesiguranța, lașitatea și ezitările lor !

Concluzia trasă din partea A : „congresul consideră că una dintre cele mai importante sarcini imediate ale social-democrației ruse este de a duce munca umăr la umăr cu elementele înaintate din rîndurile maselor muncitorești (deci și umăr la umăr cu *muncitorii socialiști-revoluționari* și nu *împotriva* lor ?), pentru a-i uni pe aceștia din urmă în organizații de sine stătătoare, oricît de modest ar fi din punct de vedere politic caracterul pe care, datorită împrejurărilor, locului și timpului, l-ar avea sau ar trebui să-l aibă uneori aceste organizații“.

Ce este aici precis, concret care să depășească cadrul unor *suspine* de intelectual ? Despre ce este vorba ? Nu se știe.

Să luăm asociațiile de consum. Acestea reprezintă, fără îndoială, o acțiune *de unire* a muncitorilor. Caracterul lor este destul *de modest din punct de vedere politic*. Sînt ele oare organizații *„independente“ ? ?* Depinde de punctul de vedere pe care te situezi. Pentru social-democrați, cu ade-

www.dacoromanica.ro

vărat independente sînt numai asociaţiile muncitoreşti pătrunse de spirit *social-democrat*, şi nu numai pătrunse de „spirit" social-democrat, dar şi legate de social-democraţie din punct de vedere tactic şi politic, fie pentru că fac parte din partidul social-democrat, fie pentru că sînt *alăturate* acestui partid.

Pentru sindicalişti, pentru „bezzaglavţi" [82], pentru partizanii lui Posse, pentru socialiştii-revoluţionari, pentru „progresiştii *(burghezi)* fără partid", dimpotrivă, *independente* sînt numai asociaţiile muncitoreşti care *nu fac parte* din partidul social-democrat şi care *nu sînt alăturate* acestui partid, care nu sînt legate prin politica lor efectivă, prin tactica lor tocmai de social-democraţie şi numai de social-democraţie.

Această deosebire dintre cele două puncte de vedere nu este născocită de noi. Oricine va recunoaşte că, într-adevăr, există două puncte de vedere care *se exclud* reciproc şi luptă între ele oriunde şi pretutindeni, în orice acţiune de „unire" a muncitorilor cu un prilej sau altul. Sînt puncte de vedere ireconciliabile, deoarece pentru social-democraţi „nepartinitatea" (în domeniul tacticii şi în politică în general) nu este decît o formă camuflată şi de aceea extrem de dăunătoare de *subordonare* a muncitorilor faţă de ideologia *burgheză*, faţă de politica burgheză.

Deci : în fond, rezoluţia n-a spus nimic în concluzia ei. În cazul cel mai bun, concluzia ei este o vorbărie goală. În cazul cel mai rău este o vorbărie dăunătoare, care derutează proletariatul, pune în umbră adevărurile *social-democrate elementare* şi deschide larg porţile în faţa tuturor burghezilor declasaţi, care în toate ţările Europei au pricinuit vreme îndelungată mari prejudicii mişcării muncitoreşti *social-democrate*.

Cum trebuie îndreptată rezoluţia ?

Frazeologia trebuie eliminată. Să se spună simplu : social-democraţii trebuie să contribuie la crearea a diferite asociaţii muncitoreşti, cum sînt, bunăoară, cele de consum, preocupîndu-se în permanenţă ca orice asociaţie muncitorească să fie un focar de propagandă, agitaţie şi organizare *social-democrată*.

www.dacoromanica.ro

Aceasta ar fi într-adevăr o rezoluţie „modestă din punct de vedere politic", dar o rezoluţie *concretă* şi *social-democrată*. Pe cînd ceea ce aţi prezentat dv., domnilor luptători intelectuali, împotriva „rolului dominant şi determinant al intelectualităţii" nu este o rezoluţie proletară, ci o frazeologie de intelectual.

Despre partea a doua (B) a rezoluţiei, data viitoare *.

„Naşe Eho" nr. 5
din 30 martie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

* Vezi volumul de faţă, pag. 178—191. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

DEZORIENTAREA UNORA CARE S-AU SUPĂRAT

(IN JURUL PROBLEMEI CONGRESULUI MUNCITORESC)

Partea a doua (B) a rezoluţiei pe care o analizăm * este consacrată problemei congresului muncitoresc.

Despre această problemă menşevicii au scris şi au vorbit atît de mult, încît n-ar fi fost rău dacă ne-ar fi oferit o rezoluţie care să tragă într-adevăr concluzii, să risipească nedumeririle şi să înlăture divergenţele în interpretarea ideilor, o rezoluţie care să dea partidului o directivă clară şi precisă. Este suficient să spunem că în cea mai recentă listă a publicaţiilor ruse care se ocupă de congresul muncitoresc (broşura „Cu privire la convocarea unui congres muncitoresc pe întreaga Rusie", despre care am vorbit mai sus) sînt indicate 15 titluri de broşuri şi de reviste care tratează această problemă din punct de vedere menşevic.

Să vedem ce roade a dat toată această „discuţie".

Primul punct al expunerii de motive :

„privite în sine, dacă nu se află sub influenţa partidelor sau a organizaţiilor social-democrate proletare, organizaţiile muncitoreşti de masă care iau naştere şi se formează exclusiv pe baza nevoilor şi a cerinţelor profesionale, locale (?) şi în general (?) a nevoilor şi cerinţelor de grup (??), vădesc tendinţa nemijlocită de a îngusta orizontul intelectual şi politic al maselor muncitoreşti, limitîndu-l la sfera îngustă a intereselor profesionale şi în general a intereselor particulare şi a nevoilor de zi cu zi ale diferitelor pături sau grupuri ale proletariatului".

Ce organizaţii *de masă* se pot forma pe baza nevoilor *de grup*, Alah ştie. Prin grup se înţelege întotdeauna ceva

* Vezi analiza primei părţi în nr. 5 al ziarului „Naşe Eho" (vezi volumul de faţă, pag. 173—177. — *Nota red.*).

www.dacoromanica.ro

mic, diametral opus masei. Autorii rezoluției înșiră cuvinte fără să se gîndească la conținutul lor concret, precis.

Apoi, ce înseamnă organizații de masă create pe baza nevoilor *locale?* La ce tip de organizații se referă aici rezoluția ? Este iarăși o chestiune care rămîne nelămurită. Dacă este vorba de organizații cum sînt asociațiile de consum, cooperativele etc., apoi trăsătura lor distinctivă nu constă nicidecum în caracterul lor *local.* Slăbiciunea manifestată de menșevici pentru fraze cu caracter general, eschivarea lor de la o expunere *concretă* a problemei este o trăsătură specifică intelectualului. Ea este complet străină proletariatului și, din punctul de vedere al proletariatului, este dăunătoare.

După sensul literal al cuvintelor, în „organizațiile muncitorești *de masă* care iau naștere pe baza nevoilor și cerințelor *locale*" intră și *sovietele de deputați ai muncitorilor.* Acesta este un tip de organizații muncitorești de masă din perioada revoluționară foarte cunoscut în Rusia. Putem spune cu toată certitudinea că rareori un articol despre congresul muncitoresc și despre organizațiile muncitorești de masă, în general, poate evita referirea la acest tip de organizație. Rezoluția, ca și cum ar vrea să-și bată joc de cerința de a se formula concret și precis idei și lozinci bine determinate, nu pomenește *nici un cuvînt* despre sovietele de deputați ai muncitorilor, *nici un cuvînt* despre sovietele de împuterniciți ai muncitorilor etc.

Reiese, așadar, că ni s-a oferit *o critică* prin jumătăți de cuvinte la adresa unor organizații *locale* de masă, fără a atinge cîtuși de puțin problema însemnătății lor *pozitive,* a condițiilor lor de activitate etc.

Mai departe, oricum ați îndrepta diferitele părți ale acestui prim punct, extrem de stîngaci, al expunerii de motive, el tot va conține o greșeală generală, fundamentală. „Dacă nu se află sub influența partidelor social-democrate proletare", nu numai organizațiile sindicale, nu numai cele locale, nu numai cele de grup, dar și organizațiile *politice* de masă care nu au un caracter local „vădesc tendința de a îngusta orizontul muncitorilor".

Potrivit intenției autorilor, primul punct al expunerii de motive este menit să explice trecerea la „congresul munci-

www.dacoromanica.ro

toresc pe întreaga Rusie", în sensul că organizaţiile locale, sindicale etc. ar îngusta orizontul, *în timp ce* congresul muncitoresc pe întreaga Rusie etc. Dar logica îi trădează definitiv pe onorabilii „publicişti şi practicieni", întrucît influenţa sau lipsa unei influenţe a social-democraţiei este posibilă în *amîndouă* cazurile! În locul unei contrapuneri a ieşit o confuzie...

Punctul al doilea al expunerii de motive:

„Ideea convocării unui congres muncitoresc pe întreaga Rusie cu scopul ca la acest congres să se pună bazele unirii politice a muncitorilor ruşi, idee întîmpinată cu simpatie în cercurile muncitoreşti, va introduce principiul unificării în construcţia organizatorică a maselor muncitoreşti şi pe primul plan va pune în faţa lor interesele generale ale clasei muncitoare şi sarcinile ei în actuala revoluţie rusă".

În primul rînd este oare adevărat că această faimoasă „idee" a fost întîmpinată cu simpatie în cercurile muncitoreşti? La punctul al cincilea al expunerii de motive a aceleiaşi rezoluţii se spune: „năzuinţa muncitorilor înşişi spre convocarea lui (a congresului muncitoresc) *nu s-a manifestat încă* prin vreo măsură practică serioasă luată de ei în vederea pregătirii acestui congres".

Aici, fără să vrea, autorii rezoluţiei au spus adevărul. Există o sumedenie de lucrări scrise de *intelectuali* cu privire la congresul muncitoresc şi nici un fel de acţiuni practice serioase întreprinse de *muncitorii înşişi*. Încercarea de a atribui muncitorilor această născocire intelectualistă dă greş.

Mai departe. Ce înseamnă congres muncitoresc? Scopul lui este „să pună bazele unirii politice a muncitorilor ruşi".

Aşadar, nici P.M.S.D.R. n-a pus încă aceste baze, nu le-a pus nici demonstraţia de la Rostov din 1902 [83], nici grevele din vara anului 1903 [84], nici 9 ianuarie 1905, nici greva din octombrie 1905! Pînă acum a existat o istorie, dar acum nu mai există! „Bazele" s-au pus numai prin faptul că Akselrod & Co. au născocit congresul muncitoresc... E magnific.

Ce înseamnă unirea *„politică"* a muncitorilor? În cazul cînd autorii n-au inventat în mod special pentru această

www.dacoromanica.ro

rezoluţie o terminologie nouă, aceasta înseamnă unire în jurul *unui anumit program politic şi al unei anumite tactici politice*. Dar care anume ? ? ? Să nu ştie intelectualii noştri că în întreaga lume există şi au existat cazuri de *unire politică* a muncitorilor sub steagul *politicii burgheze ?* Sau acest lucru nu este valabil pentru sfînta Rusie ? Oare în sfînta Rusie orice unire politică a muncitorilor este implicit o unire social-democrată ?

Bieţii autori ai rezoluţiei s-au încurcat într-un asemenea hal fiindcă *n-au îndrăznit* să exprime pe faţă ideea care stă într-adevăr la baza congresului muncitoresc şi care a fost de mult exprimată de adepţii lui înflăcăraţi, mai sinceri sau mai tineri. Această idee constă în faptul că congresul muncitoresc trebuie să fie un congres muncitoresc *fără partid*. Căci, într-adevăr, făcea oare să vorbească cineva serios despre un congres muncitoresc *de partid ? ?*

Dar menşevicii noştri s-au temut să spună deschis şi fără ocol *adevărul :* „Unirea politică fără partid a muncitorilor"...

Sfîrşitul punctului : ideea convocării unui congres „va introduce principiul unificării în construcţia organizatorică a maselor muncitoreşti şi pe primul plan va pune în faţa lor interesele generale ale clasei muncitoare şi sarcinile ei...". La început construcţia organizatorică, iar după aceea *sarcinile*, adică programul şi tactica ! N-ar trebui cumva să se raţioneze tocmai invers, tovarăşi „publicişti şi practicieni" ? Ia gîndiţi-vă : poate fi oare *unificată* construcţia organizatorică dacă n-a fost *unificat* modul de a înţelege interesele şi sarcinile clasei ? Dacă vă veţi gîndi puţin, vă veţi da seama că nu se poate.

Or, diferitele partide înţeleg *în mod diferit* interesele generale ale clasei muncitoare şi sarcinile ei în revoluţia actuală. Pînă şi în P.M.S.D.R. unificat, în mod diferit înţeleg aceste sarcini menşevicii, partizanii lui Troţki şi bolşevicii. Ia gîndiţi-vă, tovarăşi : este oare cu putinţă ca aceste divergenţe *să nu se răsfrîngă* asupra congresului muncitoresc ? *să nu iasă la suprafaţă* în cadrul lui ? să nu se complice datorită divergenţelor cu anarhiştii, cu socialiştii-revoluţionari, cu trudovicii etc. etc. ? Poate oare

www.dacoromanica.ro

„ideea convocării unui congres muncitoresc" sau convocarea lui *să înlăture* aceste divergenţe ? ?

Şi reiese că promisiunea autorilor rezoluţiei : „ideea convocării unui congres muncitoresc va introduce *principiul unificării* etc." este ori visul inocent al unui intelectual foarte tînăr, influenţat de ultima carte citită, ori demagogie, adică încercare de a ademeni masele cu promisiuni irealizabile.

Nu, tovarăşi. Ceea ce unifică este adevărata luptă. Ceea ce unifică este dezvoltarea partidelor, lupta lor îndelungată în cadrul parlamentului şi în afara lui, este greva generală etc. Dar, recurgînd la experimentul convocării unui congres fără partid, nu poţi crea o unificare reală, nu poţi stabili unitatea în ceea ce priveşte înţelegerea „intereselor şi sarcinilor".

S-ar putea, desigur, spune : lupta care se va desfăşura între diferite partide la congresul muncitoresc va face ca social-democraţii să aibă o arenă mai largă de acţiune şi va duce la victoria lor. Dacă priviţi congresul muncitoresc în felul acesta, trebuie s-o spuneţi deschis, şi nu să promiteţi rîuri de lapte şi munţi de pilaf de pe urma „principiului de unificare". Dacă nu spuneţi deschis acest lucru, riscaţi ca muncitorii derutaţi şi orbiţi de promisiuni să vină la congres pentru *unificarea politicii* şi să vadă în realitate mari divergenţe *de neîmpăcat* în politică, să vadă că unirea imediată a socialiştilor-revoluţionari, a social-democraţilor etc. este *imposibilă* şi *să plece dezamăgiţi*, să plece blestemînd pe intelectualii care i-au amăgit, „politica" în general, socialismul în general. Efectul inevitabil al acestei dezamăgiri va fi strigătul : jos politica ! jos socialismul ! Ele dezbină pe muncitori în loc să-i unească ! Aceasta va duce la întărirea cine ştie căror forme primitive de trade-unionism pur sau de sindicalism naiv.

Desigur că *pînă la urmă* social-democraţia va învinge toate greutăţile, va rezista tuturor încercărilor, va uni strîns pe toţi muncitorii. Dar este oare aceasta un motiv pentru a se duce o politică aventuristă ?

www.dacoromanica.ro

Punctul al 3-lea al expunerii de motive :

„introducînd în răzleţele încercări de organizare ale maselor social-active (ia te uită ce-o mai întoarce „ca să-şi dea importanţă") ale proletariatului un scop concret unificator cum este convocarea unui congres muncitoresc general (acum nu mai e pe întreaga Rusie, ci general ! adică congres muncitoresc general de partid sau fără partid ? Spuneţi, tovarăşi ! Nu vă fie teamă !), propaganda şi agitaţia în favoarea convocării lui vor da, la rîndul lor, un puternic impuls tendinţei de autoorganizare a acestor pături (adică *fără influenţa social-democraţiei*, căci altfel n-ar mai fi autoorganizare ?) şi vor intensifica activitatea lor în această direcţie".

Aceasta înseamnă a trimite de la Ana la Caiafa. Punctul al 2-lea : congresul muncitoresc va introduce principiul unificării. Punctul al treilea : unirea pe baza scopului concret al congresului muncitoresc va da impuls autoorganizării. Pentru ce este nevoie de autoorganizare ? Pentru convocarea unui congres muncitoresc. Pentru ce e nevoie de un congres muncitoresc ? Pentru autoorganizare. Pentru ce este nevoie de rezoluţii scrise de publicişti împotriva dominaţiei intelectualilor ? Pentru autosatisfacţia intelectualilor.

Punctul al 4-lea :

„Avînd în vedere popularitatea tot mai mare de care se bucură ideea unui congres muncitoresc în cercurile muncitoreşti, o atitudine pasivă şi mai ales o atitudine ostilă din partea partidelor (? ? greşeală de tipar ? din partea partidului social-democrat ?) faţă de încercările de a transpune în viaţă această idee ar deschide unor aventurieri lipsiţi de principii largi posibilităţi de a-i împinge pe muncitori pe o cale greşită, aruncîndu-i în braţele a tot felul de demagogi".

Un punct care lasă să se vadă o mare supărare. Conţinutul lui vădeşte dezorientarea unor oameni supăraţi. Nici ei nu ştiu prea bine pe cine ocărăsc şi de aceea trag într-ai lor.

Iau ultima fasciculă (a V-a) din „Otgoloski" [85]. E. Cearski scrie împotriva lui I. Larin : I. Larin „descoperă pe neaşteptate un panaceu organizatoric"... „o reţetă neaştep-

www.dacoromanica.ro

tată"... „confuzie"... „I. Larin nu-şi dă seama că-şi propune să consfinţim printr-un act «conştient» tendinţele stihinice ale revoluţiei, tendinţe direct ostile unirii de clasă a maselor muncitoreşti. Şi toate acestea se fac în interesul congresului muncitoresc"... „În orice caz, avem în faţa noastră un teren extrem de prielnic pentru «demagogia pe tema pămîntului» de toate nuanţele... Concluziile gîndirii confuze a tovarăşului Larin".

Cred că-i destul, nu-i aşa ? *Menşevicii* îl acuză pe Larin şi de demagogie, şi de aventurism, pentru că reţeta, panaceul şi celelalte complimente vădesc tocmai aventurismul.

Reiese că au ţintit în unul şi au nimerit în altul ! Într-adevăr, de-ai lor au fost şi nu s-au cunoscut. Şi trebuie să aveţi în vedere că, dacă autorii rezoluţiei îl taxează pe Larin de aventurier şi demagog, Eli & Co. *merg şi mai departe decît Larin.* Eli scrie de-a dreptul („Congresul muncitoresc pe întreaga Rusie", Moscova, 1907) că în problema congresului muncitoresc există *două curente*, că *ei*, menşevicii din Moscova, nu sînt de acord nici cu „petersburghezii" (pag. 10), nici cu Larin. „Petersburghezii", zic ei, vor numai un congres al avangărzii muncitoreşti, ceea ce ar fi o simplă „variantă a congresului partidului" (pag. 10—11). Larin „este considerat la Petersburg un eretic şi un tolerant" (pag. 10). Larin vrea un „partid muncitoresc pe întreaga Rusie". Moscoviţii vor *o uniune muncitorească pe întreaga Rusie.*

Se pune întrebarea : dacă Larin a fost astfel „frecat" în „Otgoloski", atunci ce să spunem despre Eli, Ahmet Ţ., Arhanghelski, Solomin & Co. ? Rezultă că şi Larin şi moscoviţii sînt vizaţi prin cele spuse în punctul 4, care vădeşte atîta supărare ! Dar, dragi tovarăşi, dacă vă supăraţi şi dacă blamaţi în rezoluţia voastră *„calea greşită"*, sînteţi datori cel puţin să arătaţi care este *calea cea dreaptă.* Altfel, dezorientarea voastră de oameni supăraţi devine de-a dreptul ridicolă. Or, voi, deşi respingeţi „uniunea muncitorească pe întreaga Rusie" şi „partidul muncitoresc pe întreaga Rusie", *nu suflaţi nici un cuvînt* din care să se vadă în vederea cărui scop practic doriţi *voi* convocarea unui congres muncitoresc !

www.dacoromanica.ro

Demagogii şi aventurierii sînt în stare să pornească pregătirea unui congres muncitoresc în vederea unor scopuri greşite. *De aceea* noi, social-democraţii, trebuie să privim cu simpatie ideea convocării unui congres muncitoresc şi să nu-i indicăm *nici un fel de scopuri*... Zău dacă rezoluţia menşevică nu este o adevărată colecţie de inepţii de tot felul.

Punctul al 5-lea :

„că, pe de altă parte, problemele referitoare la sarcinile congresului muncitoresc, la căile şi la mijloacele de pregătire a acestuia au fost pînă acum lămurite într-o foarte mică măsură în cercurile social-democrate (au fost totuşi lămurite într-o măsură suficientă pentru ca şi Larin şi moscoviţii *să arate limpede* sarcinile congresului, căile şi mijloacele de pregătire a lui ! N-are rost să vă ascundeţi capul sub aripă, tovarăşi „petersburghezi". Aceasta nu va face ca bobocii de raţă clociţi de Akselrod să părăsească balta şi să iasă pe uscat !), că năzuinţa muncitorilor înşişi spre convocarea lui nu s-a manifestat încă prin vreo măsură practică serioasă luată de ei în vederea pregătirii acestuia şi că congresul va fi exponentul real şi nu fictiv al voinţei colective a păturilor conştiente ale proletariatului şi va servi unirii lui de clasă numai în cazul cînd convocarea lui va fi pregătită prin activitate de sine stătătoare organizată, avînd un sprijin puternic şi sistematic din partea partidului".

Aceasta se numeşte : au început cu mulţi ani trăiască şi au terminat cu dumnezeu să-l ierte ! Nici n-au apucat bine Larin şi tinerii moscoviţi să dea dovadă de „activitate de sine stătătoare", că petersburghezii au şi început să se răstească la ei : stai ! tu nu eşti încă exponentul voinţei colective ! n-ai lămurit încă în suficientă măsură ! convocarea unui congres *(fără partid)* n-a fost încă pregătită cu sprijinul puternic al *partidului !*

Bieţii tovarăşi Eli, Ahmet Ţ. & Co ! Ei porniseră cu atîta voie bună, cu un elan tineresc atît de fermecător ; au publicat două culegeri de articole despre congresul muncitoresc, au analizat problema sub toate aspectele, au explicat şi însemnătatea ei „politică generală", şi însemnătatea ei organizatorică, şi atitudinea faţă de Dumă, şi atitudinea faţă de partid, şi atitudinea faţă de „stihia mic-burgheză", — şi, deodată, ce cotitură, cu ajutorul lui Akselrod !

www.dacoromanica.ro

Ne temem că, dacă pînă acum Larin era singurul care „se răzvrătea“ (ţineţi minte: „eretic şi tolerant“) împotriva *menşevismului oficial* *, în prezent această răzvrătire se va transforma într-o *răscoală*... Akselrod a promis activitatea de sine stătătoare şi un congres cu adevărat muncitoresc împotriva dominaţiei intelectualităţii, iar acum nişte publicişti „petersburghezi“ hotărăsc şi *explică* că această activitate de sine stătătoare trebuie înţeleasă... ca o activitate dusă cu aprobarea aceluiaşi hulit partid „al intelectualilor“ !

*
* *

Nu-i de mirare că concluziile trase din această expunere de motive sînt de-a dreptul curioase:

„Pornind de la toate aceste considerente, congresul P.M.S.D.R. recomandă tovarăşilor muncitori şi intelectuali (oare ? ce drăguţ din partea unor luptători împotriva „dominaţiei“ intelectualilor !) să procedeze (dar nu asemenea lui Larin şi nici asemenea lui Ahmet !) la discutarea sub toate aspectele a problemelor privind programul şi sarcinile congresului muncitoresc, munca de propagandă, de agitaţie şi organizatorică în vederea pregătirii lui, precum şi căile şi mijloacele în vederea convocării acestuia.

Congresul partidului consideră totodată că datoria instituţiilor de partid este de a acorda tot sprijinul încercărilor propagandistice, agitatorice şi organizatorice făcute în vederea pregătirii congresului muncitoresc; în acelaşi timp consideră că agitaţia ostilă încercărilor de acest fel este în principiu inadmisibilă, întrucît tinde să menţină şi să consolideze învechitul regim de partid în social-democraţia rusă, regim devenit incompatibil atît cu nivelul actual de dezvoltare cît şi cu cerinţele elementelor proletare care se grupează în cadrul şi în jurul ei, precum şi cu cerinţele revoluţiei“.

Cum ai putea să numeşti aceasta altfel decît dezorientarea unor oameni supăraţi ? Cum să nu rîzi de o asemenea rezoluţie ?

* Vezi Opere complete, vol. 14 Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 171. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Congresul partidului interzice apărarea *învechitului regim de partid*, regim pe care congresul însuşi îl confirmă! Congresul partidului *nu propune nici un fel* de reforme ale regimului învechit; el *amînă* pînă şi faimosul „congres muncitoresc" (în scopul unei „uniri politice" de neconceput) şi totodată *obligă partidul să acorde sprijin... „încercărilor"*!

O adevărată bombăneală neputincioasă de intelectual: sînt nemulţumit de actualul regim învechit de partid, nu vreau să-l menţin şi să-l consolidez! — Foarte bine. Dacă nu vreţi să-l menţineţi, propuneţi schimbări precise şi le vom discuta bucuros. Fiţi amabili şi spuneţi-ne ce fel de congres muncitoresc aţi dori dv.? Acest lucru încă nu s-a lămurit... năzuinţa nu s-a manifestat... convocarea nu este pregătită. Trebuie *să procedăm la discutare*. — Foarte bine. Dar zău, dragi tovarăşi, nu face să scrii rezoluţii pentru *„a se proceda la discutare"*, căci şi *aşa* discutăm de multă vreme. Partidul muncitoresc doar nu este un club pentru „discuţii" de intelectuali, ci o organizaţie proletară de luptă. Discuţiile sînt discuţii, dar vezi că trebuie să trăieşti şi să acţionezi. Şi în care *organizaţie de partid* îţi este permis să trăieşti şi să acţionezi? în cea veche? — Să nu care cumva să îndrăzniţi să apăraţi vechea organizaţie învechită, să nu care cumva să îndrăzniţi s-o menţineţi şi s-o consolidaţi! — Foarte bine etc.

Asta e povestea cu cocoşul roşu. Intelectualul e nervos şi se supără pe propria lui nehotărîre, pe propria lui dezorientare.

Acesta este ultimul cuvînt al „menşevismului oficial".

*
* *

Publiciştii menşevici s-au sucit, s-au învîrtit şi au reuşit să ocolească problema devenită actuală, pe care a pus-o atît viaţa cît şi diverşii publicişti: un partid muncitoresc social-democrat de sine stătător ori *înlocuirea* lui (variantă: subordonarea lui) cu o organizaţie politică fără partid a proletariatului?

www.dacoromanica.ro

Rezoluţia noastră bolşevică rezolvă această problemă *direct* şi categoric, punînd-o în mod deschis. În această chestiune n-are nici un rost să te eschivezi, indiferent dacă te eschivezi din pricina dezorientării sau a unui „împăciuitorism" binevoitor. Este inutil să te eschivezi pentru că *înlocuirea* a fost propusă şi se desfăşoară o activitate *în vederea unei astfel de înlocuiri.* Cloştile intelectualiste ale menşevismului au clocit boboci de raţă. Bobocii au început să înoate. Cloştile *trebuie* să aleagă : pe apă sau pe uscat ? Răspunsul lor (acest răspuns poate fi redat destul de exact prin cuvintele : nici pe apă, nici pe uscat, ci *prin noroi)* nu este un răspuns, ci o amînare, o încercare de a tărăgăna.

Akselrod nu l-a putut reţine pe Larin. Larin nu l-a putut reţine pe Eli, pe Ahmet Ţ. & Co. Această companie din urmă nu-i poate reţine pe anarhosindicalişti.

Pe apă sau pe uscat, domnilor ?

Noi vrem să mergem pe uscat. Vă prezicem că cu cît mai zeloşi şi mai hotărîţi vă veţi băga în noroi, cu atît mai repede vă veţi întoarce pe uscat.

„În scopul lărgirii şi întăririi influenţei social-democraţiei asupra maselor largi ale proletariatului", propunem nu înlocuirea social-democraţiei printr-un „partid muncitoresc" de tipul unei organizaţii fără partid, nici „o uniune muncitorească pe întreaga Rusie" care să se situeze deasupra partidului, nici un congres muncitoresc în vederea unor scopuri necunoscute, ci ceva simplu, modest, străin de orice proiecte utopice : trebuie, „pe de o parte, să se intensifice munca pentru organizarea de sindicate şi munca de propagandă şi agitaţie social-democrată în rîndurile acestora, iar pe de altă parte pături tot mai largi ale clasei muncitoare să fie atrase să participe la organizaţiile de partid de toate felurile" (ultimul punct al rezoluţiei bolşevice).

Pentru nişte intelectuali blazaţi, aceasta pare prea „învechit", *prea plicticos.* N-au decît să se ocupe cu proiecte utopice : noi îi vom urma pe muncitori şi la „congresul muncitoresc" (dacă se va ţine), vom arăta acolo *în fapt* justeţea prezicerilor noastre şi... şi ne vom întoarce cu

www.dacoromanica.ro

muncitorii dezamăgiţi (mai precis : dezamăgiţi de unii conducători intelectuali) la munca „învechită" în cadrul sindicatelor şi al organizaţiilor de partid de tot felul.

*
* *

Cum se explică acest curent din partidul nostru „pentru un congres muncitoresc" ? Aici putem schiţa doar pe scurt cele trei cauze, după părerea noastră, fundamentale : 1) oboseala resimţită de intelectualul mic-burghez de pe urma revoluţiei ; 2) specificul oportunismului social-democrat rus, care se dezvoltă istoriceşte în direcţia subordonării mişcării „pur muncitoreşti" influenţei burgheze ; 3) tradiţiile neasimilate ale revoluţiei din octombrie din Rusia.

Ad 1) *La unii* dintre adepţii congresului muncitoresc se manifestă în mod vădit oboseala de pe urma revoluţiei şi dorinţa de a legaliza cu orice preţ partidul, de a scoate din program orice referire la republică, la dictatura proletariatului etc. Un congres muncitoresc legal este un mijloc potrivit în acest scop. Aşa se şi explică (în parte şi datorită celei de-a doua cauze) simpatia socialiştilor-populişti, a „bezzaglavţilor"-bernsteinieni (de la „Tovarişci" etc.) şi a cadeţilor faţă de un astfel de congres.

Ad 2) Să luăm prima formă istorică a oportunismului social-democrat rus. Începutul mişcării muncitoreşti de masă (a doua jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut) a dat naştere acestui oportunism sub forma *„economismului" şi a struvismului* [86]. *Pe atunci* legătura dintre aceste două a fost arătată în repetate rînduri şi de Plehanov, şi de Akselrod, *şi de toţi cei de la vechea „Iskră"* [87]. Faimosul „Credo" al lui Prokopovici-Kuskova (1899—1900) a exprimat în mod pregnant această legătură : intelectualii şi liberalii să ducă lupta politică, iar muncitorii lupta economică. Un partid muncitoresc politic este o născocire a intelectualului revoluţionar.

În acest „Credo" clasic este limpede exprimat sensul istoric, de clasă al înclinaţiei intelectualilor pentru o mişcare „pur muncitorească". Acest sens constă în subordonarea clasei muncitoare (în numele sarcinilor „pur mun-

www.dacoromanica.ro

citoreşti") politicii şi ideologiei *burgheze*. „Înclinaţia" intelectualilor exprima tendinţele capitaliste de a-i subordona liberalilor pe muncitorii înapoiaţi.

Acum, pe o treaptă superioară de dezvoltare, se observă *acelaşi lucru*. Blocurile cu cadeţii — în general politica de sprijinire a cadeţilor — şi congresul muncitoresc fără partid sînt cele două feţe ale aceleiaşi medalii, legate între ele aşa cum sînt legate în „Credo" liberalismul şi mişcarea pur muncitorească. *În realitate*, congresul muncitoresc fără partid este expresia aceleiaşi tendinţe capitaliste de *a slăbi* independenţa de clasă a proletariatului şi de a-l *subordona* burgheziei. Această tendinţă se manifestă în mod pregnant în planurile care urmăresc înlocuirea social-democraţiei printr-o organizaţie muncitorească *fără partid* sau *subordonarea* social-democraţiei acesteia din urmă.

Aşa se explică simpatia pe care o nutresc socialiştii-populişti, „bezzaglavţii", socialiştii-revoluţionari etc. faţă de ideea convocării unui „congres muncitoresc".

Ad 3) Revoluţia burgheză rusă a creat organizaţii de masă ale proletariatului specifice, organizaţii care nu seamănă cu organizaţiile europene obişnuite (sindicate şi partide social-democrate). Acestea sînt sovietele de deputaţi ai muncitorilor.

Dacă instituţiile de acest fel sînt dezvoltate în mod schematic într-un sistem (cum a făcut Troţki), ori dacă în genere priveşti cu simpatie avîntul revoluţionar al proletariatului şi te laşi antrenat de fraza „la modă" a „sindicalismului revoluţionar" (cum fac unii adepţi din Moscova ai congresului muncitoresc), se poate lesne ajunge la ideea unui congres muncitoresc nu pe cale oportunistă, ci pe cale revoluţionară.

Dar aceasta denotă o atitudine necritică faţă de marea şi glorioasa tradiţie revoluţionară.

În realitate, sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi instituţiile de acelaşi fel au fost organe ale insurecţiei. Forţa şi succesul lor erau întru totul în funcţie de forţa şi de succesul insurecţiei. Apariţia lor era nu o simplă comedie, ci o faptă eroică a proletariatului numai atunci cînd insurecţia lua amploare. În condiţiile unui nou avînt al luptei, cînd lupta va intra în *această fază*, asemenea instituţii sînt,

www.dacoromanica.ro

firește, inevitabile și de dorit. Dar dezvoltarea lor istorică nu trebuie să constea într-o continuare schematică a sovietelor locale de deputați ai muncitorilor, continuare care să meargă pînă la convocarea unui congres muncitoresc pe întreaga Rusie, ci în transformarea organelor embrionare ale puterii revoluționare (tocmai astfel de organe au fost sovietele de deputați ai muncitorilor) în organe centrale ale puterii revoluționare victorioase, într-un guvern revoluționar provizoriu. Sovietele de deputați ai muncitorilor și unirea lor sînt necesare pentru victoria insurecției. Insurecția victorioasă va crea inevitabil *alte* organe.

*
* *

Desigur, social-democrația rusă nu trebuie să respingă ideea participării la un congres muncitoresc, întrucît dezvoltarea revoluției urmează o linie cu foarte multe zigzaguri și poate crea situațiile cele mai diferite și mai neașteptate. Dar una este să studiezi cu atenție diferitele condiții ale revoluției, care este cînd în avînt, cînd în declin, și să cauți să le folosești, și cu totul altceva este să te ocupi cu proiecte utopice confuze sau antisocial-democratice.

Scris în aprilie 1907

Publicat în 1907 în culegerea: „Probleme de tactică", II, Editura „Novaia Duma", Petersburg
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în culegere

www.dacoromanica.ro

PLATFORMA TACTICĂ A MENŞEVICILOR

A apărut, în foaie volantă, „*Platforma tactică în vederea apropiatului congres,* elaborată de Martov, Dan, Starover, Martînov şi alţii, cu participarea unui grup de menşevici practicieni".

Ce legătură există între această platformă şi rezoluţia cu privire la Duma de stat elaborată de aceiaşi lideri ai menşevismului şi publicată în nr. 47 al ziarului „Russkaia Jizn" nu se ştie. În foaia volantă despre care este vorba nu se spune nici un cuvînt din care să rezulte că concepţiile tactice expuse aici ar urma să fie elaborate mai detaliat sub forma unor proiecte de rezoluţii în care probleme anume etc. Nu putem decît să regretăm această lipsă de claritate, pentru că „Platforma tactică" ca atare suferă din pricina caracterului extrem de vag şi de neprecis al formulărilor. Pentru a dovedi acest lucru reproducem în întregime cele trei teze finale ale platformei în care sînt expuse „sarcinile imediate ale social-democraţiei în perioada care urmează" ; începem cu teza a 3-a :

„...3) Dezvoltarea activităţii politice şi organizatorice de sine stătătoare a maselor muncitoreşti pe baza apărării de către ele a intereselor lor în calitate de clasă a muncitorilor salariaţi. Sprijinirea de către grupele de partid a construcţiei organizatorice care se desfăşoară în rîndurile păturilor largi ale proletariatului pe tărîmul satisfacerii nevoilor lor profesionale, politice şi culturale imediate, pe tărîmul luptei pentru menţinerea şi lărgirea concesiilor smulse de ele vechii orînduiri".

Se poate oare imagina ceva mai vag, mai nebulos, mai lipsit de conţinut ? Este oare aceasta o „platformă tactică"

www.dacoromanica.ro

în vederea congresului din 1907 sau un extras dintr-un articol de popularizare despre sarcinile clasei muncitoare în general ?

Pe ordinea de zi a congresului au fost puse, după cum se știe, și problema sindicatelor, și problema congresului muncitoresc, și problema consiliilor de împuterniciți, toate acestea sînt probleme concrete ale perioadei actuale, ale actualei trepte de dezvoltare a mișcării muncitorești. Și nouă ni se servesc generalități și vorbe goale despre „activitatea de sine stătătoare", de parcă autorii ar urmări cu tot dinadinsul *să-și ascundă părerile* în problemele pe care le-a ridicat viața și pe care le-a pus partidul ! Aceasta nu este o platformă, tovarăși, ci *o încercare de a ocoli problemele.* Cu privire la unele probleme, cum este, de pildă, problema congresului muncitoresc, există o bogată literatură de partid, începînd cu articolele apărute în „Soțial-Demokrat" [88], organ oficial al partidului, și sfîrșind cu o serie de broșuri. O platformă se scrie pentru a da un răspuns în fond și nu pentru a ocoli problema.

„...2) Luptă ideologică hotărîtă împotriva oricărei încercări de a limita independența de clasă a proletariatului, împotriva introducerii iluziilor mic-burgheze reacționare în conștiința lui și împotriva tuturor tendințelor care duc la înlocuirea luptei de clasă organizate, prin teroare anarhistă și prin aventurism complotist".

Tonul trădează supărare. Se vede că autorii au vrut „să-și verse necazul pe cineva". Este dreptul lor, firește, și noi nu obișnuim să ne plîngem că tonul unei polemici este prea vehement. Polemica voastră poate fi oricît de vehementă, numai să spuneți limpede ce vreți. Or, punctul al 2-lea al vostru nu spune absolut nimic precis. El „tîntește", după cum se poate bănui, în bolșevici, dar *nu*-i *nimerește,* din cauza caracterului vag al formulării sale. Toți bolșevicii vor fi, desigur, de acord să semneze cu amîndouă mîinile condamnarea terorii *anarhiste,* a „aventurismului complotist", a „iluziilor mic-burgheze reacționare" și a „încercărilor de a îngrădi independența de clasă".

Le dăm un sfat tovarășilor menșevici. Dacă vreți, tovarăși, să porniți o polemică mai vehementă împotriva bolșevicilor și să-i „atingeți" mai bine, trebuie să scrieți rezoluții care să fie *inacceptabile* pentru noi. Trebuie *să deschideți*

www.dacoromanica.ro

toate parantezele, şi nu să aruncaţi un nou văl peste probleme de mult ridicate ! Luaţi exemplu de la noi : în proiectul nostru de rezoluţie cu privire la organizaţiile politice fără partid se spune *de-a dreptul* că sîntem adversarii *cutăror* idei ale lui Akselrod, ai *cutărui* curent, care şi-a găsit expresia în anumite lucrări ale unor membri de partid. Orice ni s-ar putea reproşa în legătură cu acest proiect de rezoluţie, dar cert este că nu ni se poate reproşa lipsa de claritate sau ocolirea *fondului* controversei.

„...1) Trezirea iniţiativei politice a maselor proletare prin organizarea participării lor sistematice la toate manifestările vieţii politice.

Totodată, chemînd proletariatul să sprijine toate clasele progresiste în lupta lor comună împotriva reacţiunii, social-democraţia respinge orice unire trainică cu vreo parte a claselor neproletare, iar acolo unde există divergenţe între diferitele fracţiuni ale acestor clase, ea sprijină în fiecare caz dat acţiunile care corespund intereselor dezvoltării sociale. Social-democraţia îşi îndreaptă în egală măsură critica revoluţionară atît împotriva tentativelor contrarevoluţionare ale burgheziei liberale cît şi împotriva prejudecăţilor utopice şi reacţionare ale socialismului agrar mic-burghez".

Intenţionat am lăsat la urmă acest punct, pentru că este singurul care, relativ, are un conţinut, în sensul că aici *sînt atinse* bazele principiale ale tacticii menşevicilor, care este diferită de tactica bolşevicilor. Dar şi aici ele sînt numai „abordate", şi aici este mult prea multă apă şi prea puţin material concret ! Primele două propoziţii sînt nişte locuri comune, despre care era firesc să se vorbească în presa anilor 1894—1895, dar este de-a dreptul penibil să se vorbească în 1907. Şi chiar şi aceste locuri comune sînt formulate cît se poate de neglijent : de pildă, social-democraţia respinge orice „unire" în general cu alte clase şi nu numai o unire „trainică".

Numai propoziţia a treia se referă la bazele tacticii. Numai aici vălul este ridicat măcar atît cît să lase să se vadă conturul fenomenelor concrete ale epocii noastre.

Aici social-democraţiei îi sînt contrapuse : 1) *tentativele* contrarevoluţionare ale burgheziei liberale ; 2) *prejudecăţile* utopiste şi reacţionare ale socialismului agrar mic-burghez. Directiva propusă partidului constă în a le critica *în egală măsură* şi pe unele şi pe celelalte.

www.dacoromanica.ro

Să analizăm cele două părți ale acestei contrapuneri, precum și semnificația unei asemenea directive.

Ce anume înțeleg tovarășii prin „tentativele contrarevoluționare ale burgheziei *liberale*" nu este prea limpede. Despre burghezia liberală în general, fără alte precizări, era oportun să se vorbească în 1897, dar nicidecum în 1907. E uimitor cît de mult rămîn în urmă tovarășii menșevici ! În prezent există în Rusia *partide* politice care s-au manifestat în Duma I și, în parte, chiar și în Duma a II-a ! Ce fel de „platformă tactică" este aceasta dacă nici pînă acum autorii ei *n-au observat* aceste partide bine determinate din Rusia ?

E greu de presupus că prin burghezia liberală se subînțeleg aici octombriștii. Se pare că tovarășii se referă la un partid de tipul partidului *cadet* (partidul reformelor democratice, poate partidul reînnoirii pașnice, ca fenomene de același tip). Un argument în sprijinul acestei interpretări îl constituie și cuvîntul „tentative", întrucît ceea ce se observă la octombriști sînt nu tentative în spirit contrarevoluționar, ci faptul că întreaga lor politică a devenit contrarevoluționară.

Așadar, este vorba de „*tentativele*" *contrarevoluționare* ale cadeților, adică de faptul că cadeții *încep* să ducă *în practică* o politică în spirit *contrarevoluționar*.

Faptul acesta este, fără îndoială, just. Recunoașterea lui fățișă și categorică ar duce, fără îndoială, la o apropiere a curentelor, astăzi ostile, din cadrul social-democrației ruse. Necesitatea „criticării revoluționare" a unor astfel de tentative este de asemenea absolut incontestabilă.

Să mergem mai departe. *Tentativelor* reacționare ale liberalilor le sînt opuse „*prejudecățile*" reacționare ale „socialismului agrar mic-burghez".

Nu sîntem dumeriți. Cum poți compara și opune *clase* (burghezia liberală) unor *doctrine* (socialismul) ? *o politică practică* (tentativele) unor *concepții* (prejudecățile) ? ? Aceasta este culmea lipsei de logică. Pentru ca o *platformă tactică* să fie coerentă trebuie să opui : 1) o clasă altei clase, de pildă burghezia liberală țărănimii democratice (sau reacționare) ? 2) o politică altei politici, de pildă o politică contrarevoluționară unei politici revoluționare ; 3) unele

www.dacoromanica.ro

doctrine, concepţii şi prejudecăţi altor doctrine, concepţii şi prejudecăţi. Acest lucru este atît de evident, atît de elementar, încît fără să vrei începi să ai o îndoială : să fie oare întîmplătoare această lipsă de logică la menşevici ? oare lipsa de claritate logică nu oglindeşte lipsa de claritate a gîndirii politice ?

Nu se poate tăgădui că „socialismul" socialiştilor-revoluţionari, al trudovicilor şi al socialiştilor-populişti este plin de prejudecăţi utopice şi reacţionare. Acest lucru trebuie să fie spus, desigur, atunci cînd se face caracterizarea acestor partide, aşa cum l-au spus bolşevicii în proiectele de rezoluţii prezentate de ei atît la Congresul al IV-lea cît şi la Congresul al V-lea. Prin faptul că au repetat această idee incontestabilă într-o îmbinare atît de nelogică, menşevicii s-au agăţat, pare-se, de primul considerent care le-a venit în minte pentru a justifica politica lor de sprijinire a cadeţilor. Într-adevăr, în textul platformei pe care o analizăm, ei nu s-au mai putut eschiva de la o motivare a acestei politici şi de la încercarea de a o justifica. Atitudinea burgheziei liberale faţă de ţărănime în revoluţia burgheză rusă a fost *atinsă* acum de menşevici. Şi acesta este, desigur, un mare progres. După experienţa Dumei I şi (în parte) după experienţa Dumei a II-a nu te mai poţi limita la o simplă invocare a faimoasei ficţiuni a „pericolului ultrareacţionar" pentru a susţine încheierea de acorduri electorale cu cadeţii, votarea în favoarea unui preşedinte cadet şi sprijinirea lozincilor cadete. *Eşti nevoit* să pui problema generală pe care bolşevicii au ridicat-o încă în broşura „Două tactici" (iulie 1905) *, şi anume problema atitudinii burgheziei liberale şi a ţărănimii faţă de revoluţia rusă. Dar ce spun acum menşevicii, în fond, în legătură cu această problemă ?

„În Rusia, democraţia burgheză de la oraşe nu şi-a subordonat întreaga economie naţională, şi de aceea nu este capabilă, cum a fost în revoluţiile burgheze din secolele trecute, de iniţiativă revoluţionară de sine stătătoare ; totodată, ţărănimea, care formează majoritatea covîrşitoare a producătorilor, abia începe să depăşească condiţiile economice şi sociale ale producţiei preburgheze, şi de aceea este şi mai puţin apţă pentru rolul de conducător independent al revoluţiei".

* Vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 1—127. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Aceasta este *singura* încercare de a fundamenta printr-o *analiză economică* politica menșevică față de liberali și față de țărănime ! „Țărănimea este *și mai puțin* apta decît democrația burgheză de la orașe...“ ; cuvintele „și mai puțin“ sînt menite să constituie o *justificare* a politicii de sprijinire a cadeților.

Dar de ce „și mai puțin“ ? Pentru că țărănimea „abia începe să depășească condițiile economice și sociale ale producției preburgheze“. O motivare vădit nesatisfăcătoare. Dacă țărănimea „abia începe să depășească“ înseamnă că această depășire a ei este împiedicată de faptul că *„nemijlocit asupra țăranilor apasă din greu rămășițele rînduielilor iobăgiste“*. Așa glăsuiește chiar prima frază a programului agrar al partidului nostru. Din faptul că nemijlocit asupra țăranilor apasă din greu rămășițele iobăgiei, rezultă că în rîndurile țăranilor este necesară și inevitabilă o mișcare revoluționară împotriva ordinii existente *mai adîncă*, mai amplă și mai puternică decît în rîndurile burgheziei liberale. Ca burghezii liberali sau țăranii să fie apți pentru rolul de *conducător* al revoluției nici vorbă nu poate fi *, dar în ceea ce privește faptul că liberalii și țăranii sînt relativ capabili de a da dovadă „de inițiativă revoluționară de sine stătătoare“, sau, mai exact, de a participa în mod de sine stătător la *dezvoltarea* revoluției, menșevicii l-au apreciat *pur și simplu greșit*.

Punctul de vedere al menșevicilor cu privire la rolul politic al țărănimii vine în contradicție tocmai cu acele teze fundamentale ale programului nostru agrar pe care le împărtășește *întregul* partid, atît bolșevicii cît și menșevicii.

În primul rînd, după cum am mai arătat, „nemijlocit asupra țăranilor apasă din greu rămășițele rînduielilor iobă-

* În general vorbind, salutăm cu căldură faptul că menșevicii *au ridicat* în platforma lor problema rolului proletariatului de *conducător* al revoluției. Ar fi foarte de dorit ca această problemă să fie discutată la congres și să se adopte o rezoluție. Dar menșevicii au motivat slab teza că țărănimea nu este aptă pentru rolul de conducător. Important nu este faptul că țărănimea „abia începe să depășească“ condițiile iobăgiei, ci faptul că principalele condiții ale *micii producții* (în agricultură și în industrie) îl fac pe micul producător *să oscileze* între „ordine“ și „proprietate“, pe de o parte, și lupta împotriva vechilor rînduieli, pe de altă parte. De asemenea, și în ceea ce privește burghezia liberală, menșevicii au omis principala cauză pentru care nu se poate conta pe ei : teama de proletariat, necesitatea de a se sprijini pe instrumentele puterii vechii orînduiri pentru a se apăra „împotriva tentativelor proletariatului“, cum se spune în rezoluția bolșevică.

www.dacoromanica.ro

giste". Prin urmare, în actuala revoluţie burghezo-democratică din Rusia, ţărănimea *nu poate să nu fie* mai revoluţionară decît burghezia liberală, întrucît forţa, trăinicia, viabilitatea şi ascuţimea mişcării revoluţionare depind de forţa condiţiilor apăsătoare ale trecutului perimat.

În al doilea rînd, în programul nostru agrar noi cerem „confiscarea pămînturilor aflate în proprietate privată". Nimic asemănător, nimic care să aducă măcar pe departe cu o măsură *economică* atît de radicală nu revendicăm pentru burghezii liberali. De ce ? Pentru că nu există condiţii obiective care să determine în rîndurile burgheziei liberale o luptă pentru *confiscarea* unei părţi însemnate din proprietatea „legitimă" din punctul de vedere al rînduielilor trecutului. Pe cînd în rîndurile ţărănimii *recunoaştem* cu toţii că există aceste condiţii obiective, căci marxiştii revendică confiscarea nu pentru că le-ar plăcea măsurile ultrarevoluţionare, ci pentru că sînt conştienţi de situaţia fără ieşire a maselor ţărăneşti. Din această premisă a programului nostru agrar rezultă în mod necesar că revoluţionarismul burghezo-democratic al ţărănimii este incomparabil mai adînc.

În al treilea rînd, programul nostru agrar vorbeşte despre „sprijinirea acţiunilor revoluţionare ale ţărănimii, mergînd pînă la confiscarea pămînturilor moşiereşti". Aici se recunoaşte de-a dreptul necesitatea unei atitudini precise faţă de lupta nemijlocit revoluţionară a ţărănimii, faţă de „acţiunile" cu caracter de masă care se întind pe un teritoriu uriaş şi cuprind o parte uriaşă din populaţia ţării. În rîndurile burgheziei *de la oraşe* — nu numai ale burgheziei „liberale", adică ale burgheziei mijlocii şi, în parte, ale marii burghezii, dar nici în rîndurile micii burghezii democratice *de la oraşe* — nu există nimic care să semene cu aceste *acţiuni revoluţionare*. Niciodată partidul muncitoresc social-democrat nu a făgăduit şi nu putea să făgăduiască un „sprijin" vreunor planuri „de confiscare" ale burgheziei de la oraşe. Chiar şi de aici se vede cît de *greşit* este obişnuitul raţionament al menşevicilor cu privire la „burghezia progresistă de la oraşe" şi la burghezia „înapoiată de la sate", raţionament care *se întrezăreşte* şi din platforma pe care o analizăm. Acest raţionament are la

www.dacoromanica.ro

bază neînțelegerea ideilor fundamentale ale întregului nostru program în problema luptei împotriva rămășițelor iobăgiei, luptă care formează conținutul economic al revoluției burgheze din Rusia.

În al patrulea rînd, istoria politică a Rusiei din ultimul an, în special Duma I și alegerile pentru Duma a II-a, au arătat limpede că țărănimea, deși înapoiată, fărîmițată etc., a știut *din capul locului* să pună bazele constituirii unor partide *politice* (Grupul „trudovic" etc.), care sînt, fără îndoială, *mai democratice* decît partidele burgheze-liberale (inclusiv cadeții). Este suficient să comparăm proiectul agrar al cadeților și proiectul „celor 104" [89], sau atitudinea cadeților și atitudinea trudovicilor față de libertatea întrunirilor și față de componența comitetelor agrare locale, sau presa cadeților, care caută să potolească poporul și să stingă mișcarea revoluționară cu apa frazeologiei constituționaliste, și presa trudovicilor („Izvestiia deputaților țăranilor" [90] etc.), care *revoluționează* în sens democratic *noi pături* ale micii burghezii de la orașe și de la sate.

Într-un cuvînt, din orice punct de vedere am aborda problema, trebuie să recunoaștem că aprecierea comparativă făcută de menșevici cu privire la liberali și la trudovici este *fundamental greșită.*

Această greșeală provine din neînțelegerea transformărilor burgheze care au loc în agricultura Rusiei. Aceste transformări sînt posibile sub două forme: ori menținîndu-se proprietatea funciară moșierească, recurgîndu-se la o oarecare curățire a ei de trăsăturile iobăgiste și aservindu-i pe țăranii muncitori agricoli; ori desființîndu-se proprietatea funciară moșierească prin confiscarea ei și trecerea pămîntului în mîinile țărănimii (sub forma naționalizării, a împărțirii, a „municipalizării" etc. etc.) *.

Transformările burgheze în agricultura rusă sînt absolut inevitabile. Și aceste transformări rămîn burgheze (în pofida teoriei narodnicilor) și în al doilea caz. Dar ele se

* Atrag îndeosebi atenția cititorului asupra faptului că intenționat nu ating problemele litigioase din programul agrar al social-democrației (împărțire, naționalizare, municipalizare), luînd doar ceea ce nu numai că a fost adoptat în mod formal de congresul partidului, dar nici în ceea ce privește fondul nu a dat loc la controverse sau împărțiri fracționiste în rîndurile social-democrației.

www.dacoromanica.ro

pot produce, fie în prima, fie în cea de-a doua formă, în funcţie de împrejurarea dacă revoluţia democratică va învinge sau va rămîne nedesăvîrşită, dacă desfăşurarea şi deznodămîntul ei vor fi determinate de masa ţărănească sau de moşierul liberal şi de fabricant.

Stolîpin şi liberalii (partidul cadet) sînt şi ei de acord cu transformările burgheze în scopul menţinerii proprietăţii funciare moşiereşti. Stolîpin — în forme asiatice dintre cele mai brutale, de natură să aţîţe lupta la sate şi să întărească revoluţia. Liberalii se tem de acest lucru şi, întrucît nu vor să rişte totul, sînt pentru concesii, dar pentru concesii care *să menţină* totuşi proprietatea funciară moşierească : este suficient să amintim răscumpărarea şi, mai ales, alcătuirea comitetelor agrare locale dintr-un număr *egal* de reprezentanţi ai moşierilor şi ai ţăranilor sub preşedinţia unor *agenţi ai guvernului !* O astfel de componenţă a comitetelor agrare locale înseamnă menţinerea *predominării* moşierilor. Răscumpărarea înseamnă întărirea burgheziei ţărăneşti şi aservirea proletariatului ţărănesc. Or, această concordanţă *economică* fundamentală dintre reforma agrară stolîpinistă şi cea cadetă, menşevicii nu o înţeleg.

Între Stolîpin şi cadeţi există divergenţe în ceea ce priveşte *proporţiile* concesiilor, metodele (brutale sau mai subtile) de înfăptuire a reformei. Dar şi Stolîpin şi cadeţii sînt pentru *reformă*, adică pentru menţinerea *predominării* moşierilor prin *concesii făcute ţărănimii.*

Proletariatul şi ţărănimea sînt pentru *revoluţie*, pentru *desfiinţarea* nu numai a predominării moşierilor, ci şi a *întregii* proprietăţi funciare moşiereşti.

Putem pune capăt revoluţiei prin concesii neînsemnate din partea moşierilor, spune Stolîpin.

Putem pune capăt revoluţiei numai prin concesii mai importante din partea moşierilor, spun liberalii (inclusiv cadeţii).

Vrem să ducem revoluţia pînă la capăt, desfiinţînd proprietatea funciară moşierească, spun ţăranii şi muncitorii.

A nega această corelaţie dintre programele agrare înseamnă a nega propriul nostru program agrar, în care se vorbeşte despre „confiscarea pămînturilor aflate în proprietate privată", despre „sprijinirea acţiunilor revoluţio-

www.dacoromanica.ro

nare ale ţărănimii, mergînd pînă la confiscarea pămînturilor moşiereşti".

Iar a recunoaşte această corelaţie înseamnă a recunoaşte linia tactică a social-democraţiei : proletariatul trebuie să ducă după sine ţărănimea democratică împotriva absolutismului şi împotriva liberalilor.

De aceea faptul că menşevicii oscilează în întreaga lor tactică nu este întîmplător ; ei sînt în mod inevitabil sortiţi să oscileze, atîta timp cît nu vor recunoaşte actualul program agrar. Unii dintre ei tind să înlocuiască în program cuvîntul „confiscare" prin cuvîntul „înstrăinare", exprimînd prin aceasta *în modul cel mai consecvent* un pas mai departe spre oportunism, întrucît simt *necesitatea* de a pune de acord politica lor cadetă cu formularea cadetă a programului agrar.

Dar acest lucru încă nu s-a făcut. Conducătorii influenţi ai menşevismului nu se încumetă nici măcar să propună dinainte acest lucru în mod făţiş şi direct. Iată de ce oscilările lor în politică sînt inevitabile.

Ei sînt nevoiţi să ducă o politică de sprijinire a cadeţilor şi totodată nu îndrăznesc s-o proclame în mod făţiş ! Şi sprijinirea revendicării unui „guvern desemnat de Dumă", şi blocurile cu cadeţii sub pretextul fictivului pericol ultrareacţionar, şi votarea candidatului cadet la postul de preşedinte al Dumei, toate acestea nu sînt decît manifestări parţiale ale politicii de sprijinire a cadeţilor, ale politicii de subordonare a proletariatului hegemoniei liberalilor.

Dar să susţină pe faţă această politică menşevicii nu se încumetă. Poziţia falsă pe care s-au situat îi împinge, fără voia lor şi fără să-şi dea seama, „să născocească" argumente fictive, cum ar fi, de exemplu, existenţa unui „pericol ultrareacţionar" în alegeri sau afirmaţia că un „guvern desemnat de Dumă" nu este o pseudoreformă ciuntită care camuflează o încercare de tranzacţie între camarila ultrareacţionară şi cadeţi, ori afirmaţia că, dacă l-am lipsi pe Golovin (care a obţinut 356 de voturi contra 102) de cele 60—70 de voturi ale noastre, „am fi riscat" să provocăm căderea candidatului cadet etc. etc.

Situaţia lor falsă îi determină să prezinte pe cadeţi *într-o lumină favorabilă*. Ei evită să facă o caracterizare *directă*

www.dacoromanica.ro

a acestui partid din punctul de vedere al compoziţiei lui de clasă şi al *bazei* lui de clasă. Ei recurg la orice pentru ca congresul să nu facă o apreciere a partidelor burgheze din Rusia. În loc de „burghezia liberală" ei spun „democraţia burgheză de la oraşe".

Această caracterizare *de-a dreptul greşită* a cadeţilor *, ei o motivează printr-un argument care la prima vedere pare foarte plauzibil: statistica alegerilor arată că tocmai oraşele mari dau cel mai mare număr de delegaţi cadeţi. Argumentul acesta este inconsistent; în primul rînd, în alegerile pentru Duma a II-a, în cele 22 de oraşe mari în care, *potrivit datelor ziarului „Reci"*, a existat un bloc de stînga, cadeţii au obţinut 74 000 de voturi, iar cei de stînga 41 000. Aceasta înseamnă că, deşi slăbiciunea celor de stînga în ceea ce priveşte agitaţia legală (lipsa totală de ziare cotidiene, lipsa totală de birouri pentru public etc.) era izbitoare, trudovicii şi social-democraţii au cucerit dintr-o dată mai mult de o treime din voturile cadete! Deci cadeţii reprezintă *vîrfurile* burgheziei de la oraşe, adică tocmai burghezia liberală şi nicidecum *„democraţia"* orăşenească în general. În al doilea rînd, în toate ţările burghezia liberală a dus vreme îndelungată după sine numeroase elemente din păturile de jos ale micii burghezii de la oraşe şi de la sate fără ca prin aceasta să devină un partid *democratic*, un partid *al maselor*. Lupta dintre socialişti şi liberali pentru o hegemonie *democratică* asupra masei sărăcimii mic-burgheze de la oraşe este o luptă îndelungată şi grea. A-i proclama pe cadeţi dintr-o dată „democraţie orăşenească" înseamnă *a renunţa* la această luptă, a renunţa la cauza *proletară*, a da această cauză pe mîna liberalilor. În al treilea rînd, a tăgădui că *moşierii* liberali continuă să fie una dintre *bazele de clasă* ale partidului cadet înseamnă a denatura faptele economice şi politice îndeobşte cunoscute: atît componenţa fracţiunii cadete din Dumă cît şi, mai ales, legătura strînsă existentă între intelectualii bur-

* În platforma analizată de noi *nu se spune* direct că cadeţii sînt partidul democraţiei burgheze de la oraşe, dar acesta este sensul întregului text şi al tuturor concluziilor. Acesta este sensul „lămuririlor" date de presa menşevică. Reticenţele din platformă nu fac decît să sublinieze iar şi iar cît de necesar este să se pună în faţa congresului problema conţinutului de clasă al diferitelor partide burgheze şi problema atitudinii noastre faţă de ele. Fără aceasta nu poate fi o tactică consecventă.

www.dacoromanica.ro

ghezi, avocați etc. și moșieri, dependența celor dintîi de aceștia din urmă. Politica agrară cadetă *este* politica moșierului liberal. Cu cît numărul liberalilor din rîndurile moșierilor scade, cu atît politica agrară cadetă se transformă mai curînd într-un deziderat pios de „pace socială" din partea neputinciosului intelectual burghez. Faptul că cadeții continuă să nutrească visuri de împăcare și de înțelegere amiabilă între moșierul octombrist și țăranul trudovic nu face din ei niște „democrați" *.

*

* *

Greșeala fundamentală în definirea relațiilor dintre burghezia liberală și țărănime străbate ca un fir roșu întreaga „platformă tactică" a menșevicilor. Iată încă una dintre formulările date de menșevici acestei idei greșite :

„Lăsat cu totul în voia lui și nesprijinit îndeajuns (! !) de democrația orășenească, proletariatul înclina (după perioada octombrie-decembrie) să minimalizeze rolul progresist care îi revine în general acestei democrații în revoluția prin care trecem și, în consecință, a adoptat o poziție de ostilitate unilaterală față de ea... Proletariatul, din cauză că a înțeles greșit rolul istoric al burgheziei de la orașe, începe să-și pună în mod unilateral toate speranțele revoluționare în mișcarea țărănimii care pășește pe scena istoriei".

Sînt pasaje remarcabile, care se cuvine să intre în istorie pentru caracterizarea „uitării de sine" manifestate de o parte a social-democrației ruse în 1907.

Aceasta este nici mai mult, nici mai puțin decît o adevărată pocăință pe care unii social-democrați și-o exprimă în fața liberalilor ! Gîndiți-vă : în perioada Dumei a II-a,

* După cum se știe, cadeții de dreapta, inclusiv d-l Struve, au propus ca în calitate de vicepreședinți ai Dumei a II-a să fie aleși octombristul Kapustin și trudovicul Berezin. Sînt de acord să consider acest plan o manifestare „genială" a... „ingeniozității" liberalilor. Într-adevăr, *în mod obiectiv* lucrurile se prezintă în așa fel, încît *misiunea istorică* a cadetului constă în împăcarea moșierului octombrist cu țăranul trudovic. De teama celor de stînga, cadeții de stînga n-au vrut să demonstreze pe față acest lucru. Totuși este un fapt incontestabil. Situația obiectivă face ca sarcina istorică a cadeților să fie de a pune capăt revoluției pe calea împăcării între moșierul octombrist și țăranul trudovic. Și invers : numai în cazul cînd ar fi „satisfăcute" în același timp interesele economice fundamentale ale moșierilor octombriști și cele ale țăranilor trudovici, revoluția rusă poate să rămînă nedesăvîrșită, să nu fie dusă pînă la capăt.

www.dacoromanica.ro

cînd ascuţirea extremelor politice între aripa ultrareacţionară şi aripa stîngă a Dumei se manifestă în mod vădit, cînd există o criză revoluţionară, a cărei coacere nimeni nu se încumetă s-o conteste, cînd, slăbit, „centrul“ liberal (cadeţii) face o cotitură evidentă spre dreapta şi cînd în alegeri ţărănimea democrată face ca poziţiile liberalilor să se îngusteze, se găsesc social-democraţi care *se pocăiesc în public* în faţa *liberalilor,* recunoscîndu-se vinovaţi de „ostilitate unilaterală“ faţă de ei, de *minimalizarea* rolului lor progresist ! Dar ce este asta în definitiv ? O platformă tactică pe care conducătorii de seamă ai partidului muncitoresc social-democrat au chibzuit-o şi au cîntărit-o înainte de congres sau văicăreala unor intelectuali mic-burghezi cuprinşi de dezolare în atmosfera proletară ce nu le prieşte ?

„Proletariatul a adoptat o poziţie de ostilitate unilaterală faţă de democraţia orăşenească...“ Prin ce s-a manifestat acest lucru ? Înşirăm în minte evenimentele politice din anul trecut. Prin boicot ? Dar, în primul rînd, problema boicotului s-a pus înainte de Congresul de unificare, pe cînd autorii platformei examinează evenimentele survenite după congres. Şi, în al doilea rînd, ce caută aici „democraţia orăşenească“ ? Nu, după cît se pare, nu este vorba de boicot. Probabil că este vorba de sprijinirea revendicării unui guvern desemnat de Dumă, precum şi de blocurile cu cadeţii. Într-adevăr, în această privinţă *proletariatul* a manifestat o atitudine ostilă faţă de *cadeţi,* dar în nici un caz faţă de democraţia orăşenească.

Şi cine exprima pe atunci în partid această atitudine ostilă a *proletariatului ?* Bolşevicii...

Fără să vrea, autorii platformei au spus un mare adevăr şi anume că, în lupta lor împotriva sprijinirii revendicării unui guvern „desemnat de Dumă“ şi împotriva încheierii de blocuri cu cadeţii, bolşevicii exprimau politica *proletariatului.* Asta-i adevărat. Cît priveşte atenuarea atitudinii ostile faţă de liberali, la aceasta visează numai partea micburgheză a partidului muncitoresc.

...Proletariatul, „nesprijinit îndeajuns de democraţia orăşenească“...

În primul rînd, aici apare foarte limpede greşeala celor care confundă pe liberali (cadeţi) cu democraţia orăşe-

www.dacoromanica.ro

nească. În alegeri, potrivit datelor ziarului „Reci", au existat „blocuri de stînga" în 22 de orașe, iar în unele dintre ele au participat și organizațiile menșevice. În aceste orașe proletariatul a fost, fără îndoială, sprijinit în mare măsură de *democrația orășenească* împotriva cadeților (41 000 de voturi pentru blocul de stînga, 74 000 pentru cadeți). De aici rezultă o concluzie care nu este nicidecum în favoarea menșevicilor : proletariatul poate și trebuie să atragă de partea lui democrația mic-burgheză de la orașe (și de la sate) împotriva burgheziei liberale.

În al doilea rînd, cînd vorbesc despre *sprijinirea insuficientă* a proletariatului de către liberali, înțeleg menșevicii oare ce *valoare* are sprijinirea proletariatului de către liberali ? Platforma lor doar este scrisă în 1907 și nu în afara timpului și a spațiului, oricît ar căuta ei să-i imprime un caracter cît mai puțin concret și mai eteric. În perioada 1902—1904 și chiar în 1905 pînă în octombrie, și d-l Struve, și liberalii, în general, au declarat în repetate rînduri că sprijină proletariatul și efectiv l-au sprijinit în asaltul lui împotriva absolutismului.

Dar după octombrie 1905 ? Nu este posibil ca menșevicii să nu știe că *încă în decembrie și după decembrie* liberalii au întors proletariatului spatele și au încetat să-i mai acorde vreun sprijin în lupta lui revoluționară.

Se pune întrebarea : cine a adoptat față de cine o poziție de ostilitate unilaterală ?

Proletariatul față de liberali ?

Sau liberalii față de proletariat și față de revoluție ?

Sau menșevicii față de tactica luptei de clasă a proletariatului ?

*
* *

Menșevicii, care au mers pînă acolo încît să vorbească despre „ostilitatea unilaterală", au pus alături, în chip foarte grăitor, cele două concepții asupra revoluției ruse care domnesc după octombrie 1905. Concepția liberală — concepția adepților ruși, a celor de teapa lui Treitschke din Germania care au declarat anul 1848 „anul nebuniei" —

www.dacoromanica.ro

afirmă că proletariatul a adoptat o poziţie de ostilitate unilaterală faţă de liberalism, faţă de legalitatea constituţională, faţă de constituţia monarhistă, faţă de răscumpărare etc.

Concepţia *proletariatului* — care este la fel cu a tuturor socialiştilor europeni asupra revoluţiilor burgheze din Europa — declară că burghezia liberală a adoptat o poziţie ostilă unilaterală faţă de revoluţie, faţă de libertate, faţă de democraţie etc.

Menşevicii tind să îndepărteze partidul muncitoresc de la cea de-a doua concepţie şi să-l apropie de prima.

Partidul muncitoresc va întîmpina orice încercare de acest fel a menşevicilor, arătîndu-le că locul lor nu este în partidul muncitoresc, ci în rîndurile liberalilor.

*
* *

Nu vrem nicidecum să spunem că în general menşevicii urmăresc să facă din partidul muncitoresc o anexă a liberalilor. Deosebirea dintre oportuniştii din rîndurile partidului muncitoresc şi liberalii din afara rîndurilor lui constă tocmai în aceea că primii continuă în mod sincer să-şi slujească partidul, dar adoptă o poziţie tactică greşită, nestatornică, care *duce* la subordonarea politică a proletariatului faţă de liberalism.

Această poziţie greşită are o particularitate „nefericită", şi anume că menşevicii, vrînd să-i atace pe bolşevici, atacă proletariatul şi atitudinea proletarilor faţă de revoluţie. Aşa se întîmplă de fiecare dată cînd atacurile menşevicilor sînt într-adevăr principiale, adică se referă la cauzele care determină existenţa celor două tactici deosebite. Celelalte atacuri, de alt gen, sînt neprincipiale ; e de ajuns să le arătăm pe scurt pentru ca în faţa cititorilor să se pună întrebarea : avem oare de-a face cu o platformă sau cu un articol polemic liberal ?

De pildă, în această „platformă" citim că „masele proletare" (sic !) „înclină să creadă în minunea politică a unei insurecţii subite (! !), care va izbucni independent (! !) de dezvoltarea internă a mişcării proletariatului însuşi şi care,

www.dacoromanica.ro

dintr-o singură lovitură (! !), în locul absolutismului va instaura dominaţia politică a claselor de oameni ai muncii".

Pînă acum numai ziarele liberale atribuiau „maselor proletare" *asemenea* lucruri într-o *asemenea* formă. Ce i-a făcut pe menşevici în general să vorbească aici despre insurecţie, e de neînţeles pentru noi. Dar astfel de cuvinte despre insurecţie într-o platformă tactică — în care, în afară de fraza citată, nu se spune nimic despre insurecţie — dă naştere în mod inevitabil la întrebarea : n-ar fi oare cazul ca de acum înainte în loc de „platformă menşevică" să se spună „platformă liberală" ?

Publicat în aprilie 1907 în culegerea „Probleme de tactică", I, Editura „Novaia duma", Petersburg
Semnat : N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în culegere

www.dacoromanica.ro

PROBLEMA AGRARĂ ŞI FORŢELE REVOLUŢIEI

Ziarul „Trudovoi Narod“ [91], organul trudovicilor şi al membrilor Uniunii ţărăneşti, evaluează raportul de forţe din Dumă în problema agrară, „problemă vitală“ pentru ţărănime.

„În problema agrară, mînă în mînă, în numele intereselor poporului muncitor, pot merge trudovicii (100), socialiştii-populişti (14) şi socialiştii-revoluţionari (34) ; în total 148 de oameni. Admiţînd că şi social-democraţii (64) vor fi alături de ei în multe puncte ale problemei agrare, rezultă *un total de 212 oameni.*

Iar contra tuturor acestora în problema agrară vor fi cadeţii (91), kolo-ul polonez (46), cei fără partid (52), octombriştii şi moderaţii (32), *în total 221 de oameni.*

Contra sînt mai mulţi. Şi nu i-am pus la socoteală nici pe musulmani (30), nici pe cazaci (17) ; s-ar putea ca, în cel mai bun caz, jumătate dintre ei să treacă de partea celor de stînga, iar jumătate de partea celor de dreapta : oricum, sînt mai mulţi contra decît pentru legea agrară a trudovicilor“.

Din acest calcul au fost omişi monarhiştii (22), dar prin adăugarea lor nu facem decît să întărim concluzia trudovicilor.

Această concluzie prezintă interes sub două raporturi : în primul rînd, ea aruncă lumină asupra problemei fundamentale a raportului dintre forţele sociale în actuala revoluţie rusă ; în al doilea rînd, ne ajută să lămurim însemnătatea Dumei şi a luptei din cadrul Dumei în mişcarea de eliberare.

Toţi social-democraţii sînt convinşi că, prin conţinutul transformărilor social-economice care au loc, revoluţia

www.dacoromanica.ro

noastră este o revoluţie *burgheză*. Aceasta înseamnă că transformările au loc pe baza relaţiilor de producţie capitaliste şi că rezultatul lor este în mod inevitabil dezvoltarea mai departe tocmai a acestor relaţii de producţie. Ca să ne exprimăm mai simplu : chiar şi în condiţiile celei mai depline *libertăţi* şi în condiţiile celei mai depline victorii a ţăranilor în lupta pentru *pămînt*, întreaga economie socială *rămîne* subordonată puterii pieţei, puterii banului. Lupta pentru pămînt, lupta pentru libertate este o luptă pentru condiţiile de existenţă ale societăţii burgheze, deoarece dominaţia *capitalului* se menţine şi în republica cea mai democrată şi în condiţiile oricărei treceri „a întregului pămînt în mîinile poporului".

Unuia care nu cunoaşte învăţătura lui Marx, această concepţie i se poate părea ciudată. Dar nu este greu să te convingi de justeţea ei : e suficient să-ţi aminteşti de marea revoluţie franceză şi de rezultatele ei, de istoria „pămînturilor libere" din America etc.

Prin faptul că numesc actuala revoluţie o revoluţie burgheză, social-democraţii nu vor nicidecum să-i diminueze sarcinile, să minimalizeze importanţa ei. Dimpotrivă. Lupta clasei muncitoare împotriva clasei capitaliştilor nu poate lua amploarea cuvenită şi nu se poate încheia printr-o victorie atîta timp cît nu vor fi fost doborîţi duşmanii istorici mai vechi ai proletariatului.

De aceea principala sarcină a proletariatului în momentul de faţă o constituie cucerirea unei libertăţi cît mai depline şi desfiinţarea cît mai completă a proprietăţii funciare moşiereşti (iobăgiste). Numai printr-o astfel de acţiune, printr-o transformare pe deplin democratică a vechii societăţi, semiiobăgiste, proletariatul se poate întări pe deplin ca clasă de sine stătătoare, poate separa pe deplin sarcinile sale speciale, adică socialiste, de sarcinile democratice comune „întregului popor lipsit de drepturi" şi îşi poate asigura cele mai bune condiţii pentru a duce lupta pentru socialism în mod cît mai liber, mai amplu şi mai intens. În condiţiile unei mişcări de eliberare burghezo-democratice

www.dacoromanica.ro

care nu a fost desăvîrşită şi nu a fost dusă pînă la capăt, proletariatul trebuie să cheltuiască cu mult mai multe forţe nu pentru sarcinile proletare de clasă, adică nu pentru cele socialiste, ci pentru sarcinile general-democratice, adică burghezo-democratice.

Dar poate oare proletariatul socialist să înfăptuiască revoluţia burgheză în mod de sine stătător şi avînd rolul de forţă conducătoare? Oare noţiunea de revoluţie burgheză nu presupune că ea poate fi săvîrşită numai de burghezie?

Spre acest punct de vedere alunecă adeseori menşevicii. Dar aceasta este o caricatură de marxism. Mişcarea de eliberare, burgheză prin conţinutul ei social-economic, nu este burgheză sub raportul forţelor ei motrice. Forţele ei motrice pot fi proletariatul şi ţărănimea şi nu burghezia. De ce este posibil acest lucru? Pentru că proletariatul şi ţărănimea au încă şi mai mult de suferit de pe urma rămăşiţelor iobăgiei decît burghezia, au încă şi mai multă nevoie de libertate şi de lichidarea jugului moşieresc. Dimpotrivă, o victorie deplină ar constitui o primejdie pentru burghezie: proletariatul va folosi libertatea deplină împotriva burgheziei, şi o va folosi cu atît mai uşor cu cît va fi mai deplină libertatea, cu cît puterea moşierească va fi mai complet lichidată.

De aici rezultă tendinţa burgheziei de a pune capăt revoluţiei burgheze la jumătatea drumului, de a se limita la libertăţi pe jumătate, de a încheia o tranzacţie cu vechea putere şi cu moşierii. Această tendinţă îşi are rădăcinile în interesele de clasă ale burgheziei. Ea s-a manifestat atît de limpede în revoluţia burgheză din 1848 din Germania, încît comunistul Marx a îndreptat atunci tot ascuţişul politicii proletare în direcţia luptei împotriva burgheziei liberale „conciliatoriste“ (expresia lui Marx) [92].

La noi, în Rusia, burghezia este şi mai laşă, iar proletariatul este mult mai conştient şi mai bine organizat decît proletariatul german în 1848. La noi, victoria deplină a mişcării burghezo-democratice este posibilă numai în pofida burgheziei liberale „conciliatoriste“, numai în cazul cînd masa ţărănimii democrate va urma proletariatul în lupta pentru libertate deplină şi pentru întregul pămînt.

www.dacoromanica.ro

Duma a doua confirmă această apreciere în mod şi mai pregnant. Chiar şi ţăranii au înţeles acum că burghezii liberali, cadeţii, trebuie să fie consideraţi de dreapta, iar ţăranii şi muncitorii de stînga. E drept că „trudovicii", socialiştii-populişti şi socialiştii-revoluţionari oscilează în permanenţă între burghezie şi proletariat, tîrîndu-se de cele mai multe ori în *coada* politicii liberalilor. (Votul în favoarea lui Golovin, „tactica tăcerii", consimţămîntul ca bugetul să fie trimis în comisie etc. etc. [93]) Aceste oscilaţii nu sînt întîmplătoare. Ele rezultă din natura de clasă a micii burghezii.

De ce cadeţii trebuie consideraţi ca fiind de dreapta într-o problemă atît de arzătoare cum este problema agrară ? Pentru că politica agrară a cadeţilor este, în fond, o politică *moşierească*. „Înstrăinarea forţată" preconizată de cadeţi înseamnă, de fapt, *că ţăranii vor fi siliţi de către moşieri* să plătească despăgubiri *ruinătoare*, deoarece în fapt atît cuantumul despăgubirilor cît şi cuantumul impozitelor *vor fi stabilite de moşieri :* moşierii, împreună cu funcţionarii, vor predomina pretutindeni în comitetele agrare (în Duma I cadeţii au fost împotriva alegerii acestor comitete prin vot universal), iar în organele legislative centrale ale Rusiei moşierii vor predomina prin intermediul Consiliului de stat etc. „Liberalismul" cadet este liberalismul avocatului burghez care *împacă* pe ţăran cu moşierii şi îl împacă *în folosul moşierului* *.

Să trecem la a doua problemă. Cadeţii şi cei de dreapta formează majoritatea în Dumă. *Cum să ieşim din această situaţie ?*", se întreabă „Trudovoi Narod". Răspunsul este simplu : pentru „a ieşi din această situaţie" trebuie să ne ridicăm deasupra logomahiei specifice Dumei.

* În legătură cu cele afirmate de „Reci" că despre caracterul moşieresc al cadeţilor se poate vorbi numai la mitinguri, vom mai adăuga următoarele : pe baza datelor din cunoscuta carte „Membrii Dumei a II-a de stat" (Petersburg, 1907), am calculat că sînt 79 de cadeţi certi ; *20 dintre ei sînt moşieri.* Vom numi pe *Tucikov, Boguslavski, Biglov,* Bakunin, *Rodicev, Bogdanov,* Salazkin, *Tatarinov, Stahovici, Ikonnikov, Saveliev, Dolgorukov, Celnokov, Golovin,* cei doi *Pereleşini, Voloţki,* Iordanski, Cernosvitov. Sînt subliniate numele celor care sînt mareşali ai nobilimii, zemski nacealnici şi preşedinţi ai consiliilor de conducere ale zemstvelor.

www.dacoromanica.ro

Acest lucru ar fi necesar chiar şi în cazul cînd cei de stînga ar avea majoritatea în Dumă, deoarece Duma este lipsită de putere, iar Consiliul de stat *„va îmbunătăţi"*, în interesul moşierilor, *orice* proiect al Dumei. Acest lucru este necesar şi acum ; este necesar nu în sens subiectiv de partid, ci în sens istoric-obiectiv : *fără aceasta*, problema pămîntului poate fi rezolvată *numai* în folosul moşierilor.

„Naşe Eho" nr. 7
din 1 aprilie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

O DUMĂ ANEMICĂ
SAU O MICĂ BURGHEZIE ANEMICĂ

Creşte încetul cu încetul numărul cotidianelor care se situează mai la stînga decît cadeţii. Devine mai puternic glasul fracţiunilor de stînga din Dumă situate între cadeţi şi social-democraţi.

Un lucru nou care a survenit este presa cotidiană a „socialiştilor-populişti". Ziarul lor, „Obşcestvennoe Delo" [94] (duminică 1 aprilie), a adoptat de la bun început un ton cît se poate de caracteristic şi de semnificativ de jeluire, de regret şi de căinţă.

De ce se plîng ei? Se plîng că Duma este „anemică" (adică, mai pe înţeles, slabă şi fără putere).

Ce regretă ei? Regretă dominaţia îndelungată a lozincii „păstraţi Duma".

De ce se căiesc ei? Se căiesc că au sprijinit tactica cadetă.

E drept că această căinţă este departe de a fi completă, adevărată, sinceră, o căinţă care, potrivit cunoscutei zicale, ar însemna îndreptarea pe jumătate a greşelii. Căinţa „socialiştilor-populişti" este atît de nesinceră, încît chiar în primul lor număr, numărul de pocăinţă, ei ne răspund atacîndu-ne cu răutate, spunînd că noi, social-democraţii bolşevici, „rezolvăm divergenţele afirmînd despre adversar că e un ignorant, că e lamentabil" etc., că în „*pofida faptelor*" pretindem că adversarul nostru „a păşit pe calea conciliatorismului".

Bineînţeles că nu am răpi timpul cititorilor cu problema sincerităţii pocăinţei narodnicilor dacă această problemă

www.dacoromanica.ro

n-ar fi legată în modul cel mai strîns şi mai nemijlocit de probleme care au o importanţă hotărîtoare în aprecierea întregii Dume a II-a şi, mai mult chiar, în aprecierea întregii revoluţii ruse.

În Dumă, narodnicii constituie trei fracţiuni, care sînt solidare într-o serie întreagă de probleme fundamentale, duc o politică comună mai mult sau mai puţin armonioasă şi, într-un fel sau altul, exprimă interesele şi punctul de vedere al imensei mase a poporului rus.

Din această categorie de deputaţi, cei mai mulţi sînt ţărani şi cred că nimeni nu poate contesta că masele largi ale ţărănimii şi-au exprimat în modul cel mai exact cerinţele (şi prejudecăţile) tocmai prin această categorie de deputaţi ai Dumei şi nu prin altă categorie. Prin urmare, problema politicii duse de narodnici în Dumă este legată de problema politicii masei ţărăneşti, fără a cărei participare nici vorbă nu poate fi de victoria mişcării de eliberare.

Afirmînd că social-democraţii ar rezolva divergenţele prin ocări sau ar atribui cu rea-credinţă trudovicilor (adică narodnicilor) o politică de conciliere, socialiştii-populişti spun un neadevăr vădit şi flagrant. Este un neadevăr, domnilor, deoarece încă *de la începutul* activităţii Dumei a II-a, fără nici o legătură cu narodnicii şi cu lupta împotriva lor, social-democraţii *şi-au formulat* aprecierea asupra faimoasei lozinci „păstraţi Duma", apreciere de care voi vă apropiaţi acum cu paşi şovăitori.

„«Păstraţi Duma !» — scria *la 21 februarie* colegul nostru N.R. —, iată un strigăt care se aude mereu din gura alegătorilor burghezi şi care este repetat de presa burgheză, nu numai de cea cadetă, dar şi de cea «de stînga», cum este ziarul «Tovarişci»... Secretul păstrării Dumei a fost de mult dezvăluit de presa ultrareacţionară-octombristă şi de guvern. Duma poate fi mai uşor păstrată dacă va fi «capabilă de lucru» şi «supusă în faţa legilor», adică dacă se va prosterna slugarnic în faţa guvernului fără a se încumeta să depăşească cadrul unor rugăminţi timide sau cereri umile. Duma poate fi uşor păstrată dacă va trăda cauza eliberării întregului popor şi o va sacrifica clicii ultrareacţionare. Numai în felul acesta va putea fi păstrată Duma în cazul cînd puterea va rămîne în aceleaşi mîini. Acest lucru trebuie să fie limpede tuturor ; el nu poate fi dat uitării. Dar este oare cu putinţă să păstrăm Duma cu preţul unei trădări ? La această întrebare social-democraţia răspunde clar şi răspicat : niciodată ! Proletariatul şi ţărănimea n-au nevoie de o Dumă trădătoare. Nu degeaba

www.dacoromanica.ro

şi ţăranii din împrejurimile Moscovei, în mandatul dat deputatului lor, spuneau : «Mai bine să dizolve Duma, dar să nu trădaţi voinţa poporului». Dacă principala preocupare a Dumei va fi să nu supere guvernul, ea va pierde încrederea poporului şi nu-şi va îndeplini sarcina care-i revine : de a contribui, în măsura posibilului, la organizarea maselor populare în vederea victoriei asupra reacţiunii şi a triumfului mişcării de eliberare... Numai cei puternici inspiră teamă. Numai cei puternici sînt respectaţi. Ţipetele isterice : «păstraţi Duma» nu sînt demne de un popor liber şi de aleşii lui".

Aceste cuvinte au fost scrise *a doua zi* după deschiderea Dumei a II-a. Şi au fost scrise, cred, cît se poate de limpede !

Narodnicii, care reprezintă şi în publicaţiile lor, şi în politica generală, şi în Dumă interesele diferitelor pături ale micii burghezii, ale micilor proprietari (de la oraşe şi îndeosebi de la sate, adică ale ţăranilor), încep acum să-şi dea seama că social-democraţii au spus adevărul. Evenimentele *au confirmat* justeţea politicii noastre.

Dar, pentru „a nu sosi prea tîrziu", pentru a nu deveni un om politic „căruia îi vine prea tîrziu mintea la cap", nu este suficient să tragi învăţăminte din mersul evenimentelor. Trebuie *să înţelegi* mersul evenimentelor, să înţelegi relaţiile *fundamentale* dintre clase, relaţii *care determină* politica diferitelor partide şi a întregii Dume.

„Păstraţi Duma" este o lozincă cadetă, care exprimă politica cadetă. Care este esenţa ei ? O înţelegere cu reacţiunea împotriva revendicărilor poporului. Prin ce se exprimă această înţelegere ? Prin subordonarea faţă de instituţii statornicite de reacţiune şi faţă de cadrul de activitate fixat de aceasta. Prin transformarea revendicării libertăţii şi a celorlalte revendicări ale poporului în nişte „reforme" jalnice, ciuntite, false, care *să încapă* în acest cadru. De ce califică social-democraţii drept politică trădătoare această politică a liberalilor ? Pentru că întotdeauna înfrîngerea tuturor revoluţiilor burgheze neizbutite a fost posibilă numai datorită înţelegerii între liberali şi reacţiune, adică datorită trecerii lor *efective* din tabăra libertăţii poporului în tabăra reacţiunii. În revoluţie, reformismul liberal înseamnă trădarea libertăţii poporului. Şi acest reformism nu este întîmplător, ci se datoreşte intereselor de clasă ale burgheziei

www.dacoromanica.ro

şi ale unei părţi a moşierilor, *care se tem* de popor şi îndeosebi de clasa muncitoare.

Această lozincă, „păstraţi Duma", prezintă importanţă tocmai pentru că este expresia grăitoare a liniei *generale* a acestei politici trădătoare. Diferitele ei manifestări sînt: tactica *tăcerii* ca răspuns la o declaraţie, restrîngerea sarcinilor comisiilor care se ocupă cu problemele aprovizionării şi şomajului, ciuntirea cuvîntărilor rostite în Dumă, înlocuirea Dumei prin comisii, trimiterea bugetului în comisie etc.

Narodnicii, reprezentanţii micii burghezii, *au sprijinit şi susţin* această politică a cadeţilor. Narodnicii au votat pentru Golovin în loc de a se abţine. Narodnicii au aplicat şi ei lamentabila „tactică a tăcerii"; în felul acesta au procedat şi socialiştii-populişti, *şi socialiştii-revoluţionari.* Numai sub influenţa permanentă a social-democraţilor narodnicii *au început să se desprindă de cadeţi.* Dar, în prezent, şi trudovicii, şi socialiştii-populişti, şi socialiştii-revoluţionari oscilează în întreaga lor politică, *neînţelegînd sarcina* luptei împotriva cadeţilor şi sarcina demascării lor de la tribuna Dumei.

Aceste şovăieli rezultă din *anemia micului burghez.*

„Anemia" micului burghez, în parte obosit de pe urma revoluţiei, în parte şovăitor şi nestatornic prin natura lui (socială), este principala cauză a „anemiei Dumei". Şi noi le vom spune narodnicilor: nu e drept să daţi vina pe oglindă.

Nu mai daţi dovadă de anemie în politica voastră, rupeţi-o cu cadeţii, urmaţi cu hotărîre proletariatul, lăsaţi-i pe liberali *să păstreze* Duma, iar voi *păziţi* deschis, cu curaj şi fermitate interesele şi tradiţiile mişcării de eliberare; numai în cazul acesta pocăinţa voastră va fi într-adevăr „pe jumătate îndreptare".

Scris la 2 (15) aprilie 1907

Publicat la 3 aprilie 1907 în ziarul „Naşe Eho" nr. 8

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PLATITUDINEA TRIUMFĂTOARE SAU ESERII CADETIZANŢI

Ieri am relevat că, după o lună de existenţă a Dumei, narodnicii par să se fi dezmeticit şi au început... — nu voi spune : să înţeleagă, dar măcar să simtă toată josnicia faimoasei lozinci a cadeţilor : păstraţi Duma. În articolul referitor la aceasta am arătat că lozinca cadeţilor nu este întîmplătoare, ci este expresia unei politici determinate de interesele profunde de clasă ale burgheziei şi ale moşierilor *.

Astăzi ziarul „Reci" (din 3 aprilie), principalul organ al cadeţilor, îşi consacră articolul de fond acestei probleme. „Protestele vehemente ale ziarelor de stînga din ultimele zile împotriva tacticii «păstraţi Duma» — scrie autorul cadet al articolului de fond — reprezintă un simptom destul de îngrijorător".

Aşa, aşa. Ne bucură că şi cadeţii au luat notă de faptul că narodnicii se căiesc că au fost pentru „păstrarea Dumei". Vasăzică constatarea noastră de ieri nu era greşită. Vasăzică există într-adevăr în rîndurile micii burghezii *un curent* de îndepărtare de moşierii liberali şi de apropiere de clasa muncitoare. Într-un ceas bun !

Ziarul cadet „Reci" elogiază tactica de „păstrare a Dumei" în nişte termeni care ar merita să fie imortalizaţi ca nişte perle de platitudine. Ascultaţi : „căci dacă Duma continuă să existe, aceasta nu este altceva decît rodul conştient al străduinţelor *voastre* (ale opoziţiei). Aceasta este primul rezultat palpabil al intervenţiei voinţei voastre în desfăşurarea evenimentelor. Această *lipsă* de fapte, ca atare, repre-

* Vezi volumul de faţă, pag. 213—216. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

zintă un fapt de cea mai mare importanţă şi înseamnă îndeplinirea planului conceput şi realizat de voi".

Păcat că Şcedrin n-a apucat „marea" revoluţie rusă. Ar mai fi adăugat, probabil, un nou capitol la „Domnii Golovliov" şi l-ar fi înfăţişat pe Iuduşka căutînd să-l liniştească pe ţăranul biciuit, snopit în bătăi, flămînd şi înrobit; aştepţi o îmbunătăţire? Eşti dezamăgit de lipsa oricăror schimbări în rînduielile bazate pe foame şi pe masacre în masă, pe bîtă şi pe cnut? Te plîngi de „lipsă de fapte"? Nerecunoscătorule! Dar tocmai această lipsă de fapte, ca atare, reprezintă un fapt de cea mai mare importanţă! Căci dacă Lidvallii continuă să-şi facă de cap, dacă ţăranii se lasă biciuiţi fără să crîcnească şi fără să se lase amăgiţi de visuri periculoase despre „poezia luptei", aceasta este rezultatul conştient al intervenţiei voinţei tale.

Pe ultrareacţionari e greu să-i urăşti: orice sentimente faţă de ei au dispărut, aşa cum se spune că dispar în război după un şir lung de bătălii, după o îndelungată deprindere de a trage în oameni şi de a trăi în mijlocul exploziilor de grenade şi al şuieratului gloanţelor. Războiul e război, şi împotriva ultrareacţionarilor se duce un război făţiş, general, un război *obişnuit*.

Dar cadetul Iuduşka Golovliov poate inspira cel mai profund sentiment de ură şi de dispreţ. Căci acest moşier „liberal" şi avocat burghez este ascultat, este ascultat chiar şi de ţărani. Căci el într-adevăr aruncă praf în ochii poporului, într-adevăr îi prosteşte pe oameni...

Împotriva Kruşevanilor *nu poţi* lupta cu cuvîntul, cu condeiul. Împotriva lor trebuie să lupţi cu alte mijloace. A lupta cu cuvîntul, cu condeiul împotriva contrarevoluţiei înseamnă în primul rînd să demaşti mai ales pe acei odioşi făţarnici, care, în numele „libertăţii poporului", în numele „democraţiei", preamăresc stagnarea politică, tăcerea poporului, abrutizarea cetăţeanului transformat în filistin, „lipsa de fapte". Lupta trebuie dusă împotriva acestor moşieri liberali şi avocaţi burghezi, care sînt foarte mulţumiţi că poporul tace şi că ei, fără teamă de a fi demascaţi, pot să-şi dea aere de „bărbaţi de stat", vărsînd mirul împăcării asupra celor care, cu o vădită „lipsă de tact", se revoltă împotriva dominaţiei contrarevoluţiei.

www.dacoromanica.ro

Cum ar putea cineva să asculte calm şi să nu dea un răspuns şfichiuitor unor cuvinte ca acestea :

„Ziua în care dezbaterile din palatul Tavriceski vor fi considerate ca un atribut tot atît de inevitabil al zilei ca şi masa la prînz şi teatrul seara, în care ordinea de zi nu va interesa pe toţi laolaltă, ci în mod special pe unii sau pe alţii (! !), în care dezbaterile de politică generală vor deveni o excepţie, iar exerciţiile de elocvenţă abstractă vor deveni efectiv imposibile din pricina lipsei de ascultători, ziua aceea va putea fi salutată ca ziua triumfului definitiv al guvernării reprezentative în Rusia".

Tu ai vorbit aici, Iuduşka ! Ziua în care cei biciuiţi, în loc să ia parte la „dezbateri", vor rămîne muţi, pierzîndu-şi cunoştinţa, ziua în care vechea putere moşierească *(întărită* prin reformele „liberale") le va fi asigurată moşierilor, aşa cum liberalului Iuduşka îi este asigurată masa la prînz şi teatrul seara, ziua aceea va fi ziua triumfului definitiv al „libertăţii poporului". Ziua în care contrarevoluţia va triumfa definitiv va fi ziua triumfului definitiv al constituţiei...

Aşa a fost de fiecare dată cînd burghezia europeană a trădat. *Aşa va fi*... oare aşa va fi, domnilor, în Rusia ?

Alde Iuduşka se străduiesc să se justifice, demonstrînd că şi în rîndurile partidelor de stînga au fost şi sînt partizani ai „păstrării" Dumei. Din fericire, de data aceasta printre cei derutaţi de alde Iuduşka figurează nu un social-democrat, ci un socialist-revoluţionar. Cadeţii citează pasaje din cuvîntarea rostită la Tammerfors de un socialist-revoluţionar care cheamă la „colaborare" cu cadeţii şi contestă oportunitatea şi necesitatea luptei împotriva lor.

Nu cunoaştem această cuvîntare şi nu ştim dacă ziarul „Reci" citează exact.

Dar cunoaştem *rezoluţia* ultimului congres al socialiştilor-revoluţionari şi nu o cuvîntare izolată, iar această rezoluţie *denotă într-adevăr* prostirea micului burghez căzut sub influenţa liberalului Iuduşka.

Această rezoluţie a fost publicată în organul oficial al partidului socialiştilor-revoluţionari [95] (nr. 6 din 8 martie 1907) ; din textul ei se vede că extrasele publicate de unele ziare în februarie sînt exacte. Acolo într-adevăr se spune negru pe alb : „congresul (partidului socialiştilor-revoluţio-

www.dacoromanica.ro

nari) consideră că o grupare categorică a partidelor înăuntrul Dumei, în condiţiile în care fiecare grup în parte ar acţiona izolat şi între fracţiuni s-ar da o luptă ascuţită, ar putea să paralizeze cu desăvîrşire activitatea majorităţii opoziţioniste şi prin aceasta să discrediteze în ochii claselor de oameni ai muncii însăşi ideea de reprezentanţă naţională. Chiar atunci (22 februarie) ziarul „Reci" a adus elogii acestei trivialităţi. Tot atunci (23 februarie) am analizat-o şi noi, arătînd originea mic-burgheză şi semnificaţia liberală-trădătoare a acestei rezoluţii a congresului *.

Dacă prin acest sărut al lui Iuduşka va fi sau nu ucis din punct de vedere politic un oarecare lider socialist-revoluţionar, pe noi nu ne interesează. Dar *rezoluţia cadetă* a congresului socialiştilor-revoluţionari trebuie să fie de o mie de ori comentată în faţa muncitorilor, pentru a-i pune în gardă pe social-democraţii şovăielnici, pentru a rupe orice legături între proletariat şi eserii ce se pretind revoluţionari.

Scris la 3 (16) aprilie 1907

Publicat la 4 aprilie 1907 în ziarul „Naşe Eho" nr. 9

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

* Vezi volumul de faţă, pag. 49—53. — *Nota red*

www.dacoromanica.ro

FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ ŞI ZIUA DE 3 APRILIE ÎN DUMĂ

Sîntem nevoiţi să revenim asupra incidentului care a avut loc în Duma de stat în legătură cu interpelarea cu privire la asasinatele şi la schingiuirile din închisoarea de la Riga, precum şi la trimiterea unui număr de 74 de persoane în faţa curţii marţiale. Sîntem nevoiţi, spunem, să facem acest lucru, printre altele, pentru că, din motive pe care nu le cunoaştem, ziarul „Narodnaia Duma" a găsit de cuviinţă să voaleze adevăratul sens al celor întîmplate şi, prin aceasta, n-a făcut decît să accentueze impresia extrem de nefavorabilă produsă de comportarea fracţiunii social-democrate din Dumă în această chestiune.

Este adevărat că şi „Narodnaia Duma" spune despre această primă zi a interpelărilor din Dumă : „prima plăcintă nu alunecă pe gît" ; este adevărat că, în legătură cu aceasta, „Narodnaia Duma" afirmă că „fracţiunile din Dumă nu s-au acomodat încă în suficientă măsură cadrului parlamentar", dar nu aceasta este esenţial. După părerea noastră, în cazul de faţă fracţiunea social-democrată a dat dovadă nu de o lipsă de experienţă *parlamentară*, ci de lipsă de experienţă pur *politică*. Nenorocirea nu este că fracţiunea social-democrată se încurcă uneori într-o „capcană formală" (expresia ziarului „Narodnaia Duma") sau alta, ci că uneori cedează absolut inutil poziţiile ei, că nu duce pînă la capăt o luptă începută bine, că nu-şi *consolidează* victoria obţinută atunci cînd acest lucru este pe deplin posibil.

www.dacoromanica.ro

Aşa s-a întîmplat cu răspunsul la declaraţia guvernamentală, cînd fracţiunea social-democrată a cedat absolut fără nici un rost o bună jumătate din victoria ei... d-lui Stolîpin, aşa s-a întîmplat la 3 aprilie în legătură cu interpelarea cu privire la ororile de la Riga.

Cadeţii sînt împotriva interpelărilor urgente ; şi e foarte firesc : o interpelare urgentă, şi încă într-o chestiune cum este războiul dus de guvern cu ajutorul curţilor marţiale împotriva poporului, conţine întotdeauna elemente de „acţiune demonstrativă", elemente de presiune asupra miniştrilor. O interpelare urgentă într-o chestiune ca aceasta este, fără îndoială, unul dintre acele „fapte", dintre acele „acte" din partea Dumei care nu se potrivesc cu obişnuita „masă la prînz" şi „teatru seara" pe care slugarnicul „Reci" ar vrea să le pună pe acelaşi plan cu Duma. Dar este oare cu putinţă ca această otravă a descompunerii cadete să influenţeze şi fracţiunile de stînga din Dumă, inclusiv fracţiunea social-democrată ?! Nu putem admite acest lucru, şi totuşi...

— Nu este nevoie de o interpelare *urgentă* — intervine slugarnic d-l Rodicev de la tribună —, în cazul de faţă o interpelare urgentă ar putea leza amorul propriu al miniştrilor.

În gura acestui Mirabeau cadet, care îşi îndeplineşte cu atîta zel rolul de reprezentant al celor ce formează „le tas de blagueurs" * din Dumă, aceste cuvinte nu ne surprind cîtuşi de puţin.

Un răspuns admirabil i-a dat lui Rodicev deputatul Djaparidze (social-democrat) : „datoria noastră — a amintit acesta slugarnicilor cadeţi — este să ne spunem cuvîntul atunci cînd mîna călăului se ridică asupra victimei".

Atunci se urcă la tribună Kuzmin-Karavaev şi citeşte o telegramă primită din partea lui Meller-Zakomelski, satrapul de la Riga, acelaşi Meller-Zakomelski de al cărui nume se servesc şi astăzi mamele din Siberia pentru a-şi speria copiii. Telegrama este de o impertinenţă fără seamăn, o adevărată batjocură grosolană : „...la Riga n-a existat nici un motiv pentru a fi deferite justiţiei nici 74,

* — Banda de flecari. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

nici 70, nici 4 persoane; deocamdată n-are cine să fie salvat".

Acestei telegrame deputatul Aleksinski i-a opus o telegramă primită din partea delegaților progresiști din Riga, în care se arată că se pune la cale trimiterea inculpaților în fața curții marțiale.

În urma deputatului Aleksinski, care pe bună dreptate a stăruit totuși asupra urgenței interpelării, cererii de urgență i s-au alăturat Grupul trudovic și grupul socialiștilor-revoluționari.

Atunci *cadeții au început să bată în retragere*. Pergament nici măcar n-a încercat să argumenteze; el *a rugat* stînga din Dumă să nu insiste asupra urgenței, propunînd *în numele comisiei de interpelări* ca această interpelare să fie trecută prin comisie în termen de douăzeci și patru de ore. Numai, vedeți dv., să renunțați la urgență!

Ia cuvîntul onctuosul și misticul Bulgakov, care, pledînd și el pentru renunțarea la urgență, roagă să nu se pună patimă de partid în această chestiune. D-l Bulgakov ar fi trebuit înainte de toate să explice colegilor lui de partid că în asemenea chestiuni slugărnicia este mai puțin admisibilă decît în orice alte chestiuni și că *în mod firesc* ea va face întotdeauna ca patima de partid să ajungă la *paroxism*, lucru pe care nimeni nu-l dorește.

După Bulgakov vorbește Kizevetter, care face un nou pas în întîmpinarea stîngii, o nouă mică concesie. Kizevetter propune ca interpelarea să fie trimisă în comisie, pentru ca aceasta să-și facă datoria, dar „*să i se acorde prioritate*".

În numele socialiștilor-populiști, Delarov se pronunță pentru urgență.

Cu alte cuvinte, toți deputații de stînga, cu o unanimitate rar întîlnită în Dumă, au luat atitudine împotriva cadeților. Devenea din ce în ce mai clar că problema care se pune este o problemă politică, că lupta începută împotriva slugărniciei cadete poate și trebuie să fie dusă pînă la capăt. Citiți „Însemnările" lui A. Stolîpin apărute în „Novoe Vremea" din 4 aprilie. Cu cîtă dărnicie risipește el laude la adresa partidului cadet! Cum îi mai atacă pe aliații săi, pe „cei de dreapta", pentru a-i face, în sfîrșit,

www.dacoromanica.ro

să înţeleagă că în asemenea cazuri nu trebuie să adopte un ton atît de vehement, că nu trebuie să-i sperie pe cadeţi şi să-i facă să se abată de la calea conciliatoristă pe care merg în prezent ! D-l Stolîpin consideră că „în cuvîntările rostite de cadeţi" în această zi se simte, vedeţi dv., o notă de „sinceritate şi de seriozitate" !

Şi, în momentul cînd fracţiunea social-democrată avea victoria în mîinile ei, se ridică Ţereteli şi declară că fracţiunea îşi retrage propunerea de a se acorda urgenţă acestei interpelări. De ce ? pentru care motiv ? Nu există absolut nici un temei să se presupună că o interpelare trimisă în comisie va avea mai mult efect decît o interpelare urgentă. Nimeni nu se va încumeta, desigur, să facă o asemenea afirmaţie.

Ţereteli n-a avut nici un temei pentru a face o astfel de declaraţie. Aceasta înseamnă pur şi simplu să-ţi tragi singur palme. Ziua de 3 aprilie nu poate fi trecută la activul fracţiunii social-democrate. Şi, repetăm, aici nu este vorba de lipsă de experienţă *parlamentară*. Aici este vorba de lipsă de fermitate politică, de nehotărîrea fracţiunii social-democrate, care s-a făcut simţită şi în alte împrejurări şi care constituie un impediment atît de serios în ocuparea locului de adevărat conducător al întregii stîngi din Dumă. Nu trebuie să închidem ochii ci trebuie să căutăm să îndreptăm această situaţie !

Scris la 4 (17) aprilie 1907

Publicat la 5 aprilie 1907 în ziarul „Naşe Eho" nr. 10

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

FORŢA ŞI SLĂBICIUNEA REVOLUŢIEI RUSE

I

Articolul apărut sub acest titlu în „Narodnaia Duma“ de ieri este un model de expunere calmă, limpede şi simplă a divergenţelor cu adevărat principiale din rîndurile social-democraţilor. În aceste condiţii este tot atît de plăcut şi de util să porţi o discuţie, pe cît de neplăcut şi de imposibil este să răspunzi la istericalele lui „Privet“ [96] sau „Otgoloski“.

Aşadar să trecem la chestiune. Divergenţele provin din felul de a-i aprecia pe cadeţi şi pe narodnici. După părerea foarte justă a ziarului „Narodnaia Duma“, divergenţele în legătură cu cadeţii se reduc la problema: *pe cine reprezintă ei?* „Burghezia mijlocie şi mică, îndeosebi burghezia de la oraşe“, răspunde „Narodnaia Duma“. „Baza economică a acestor partide — se spune în rezoluţia bolşevică — o formează o parte din moşierii mijlocii şi din burghezia mijlocie, şi îndeosebi intelectualitatea burgheză, în timp ce o parte din mica burghezie democratică de la oraşe şi de la sate mai urmează aceste partide numai în virtutea tradiţiilor şi fiind pur şi simplu înşelată de liberali“ *.

E clar că aprecierea făcută de menşevici cu privire la cadeţi este mai optimistă decît cea făcută de noi. Ei estompează sau neagă legătura dintre cadeţi şi moşieri, pe cînd noi o subliniem. Ei subliniază legătura dintre cadeţi şi mica burghezie democratică de la oraşe, pe cînd noi o considerăm foarte slabă.

* Vezi volumul de faţă, pag. 5. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

În legătură cu moşierii, „Narodnaia Duma" consideră naiv raţionamentul expus de noi în nr. 7 al ziarului „Naşe Eho", în care am calculat că, în fracţiunea cadetă din *actuala* Dumă şi nu din Duma *trecută* (cum greşit a înţeles „Narodnaia Duma"), sînt 20 de moşieri *. Chiar şi printre social-democraţi există milionari şi generali civili, remarcă ironic „Narodnaia Duma".

Ironie cam ieftină! Oricine înţelege că alde Singer, Arons, Nalivkin sînt cazuri izolate de trecere individuală de la burghezie la proletariat. Puteţi oare, domnilor, să afirmaţi în mod serios că cei 20 de moşieri (din cei 79 de membri şi fracţiuni cadete, adică a *patra parte)* îi urmează în mod individual pe cei 60 de intelectuali burghezi şi nu invers?? Puteţi afirma că moşierul duce politica intelectualilor liberali şi nu intelectualii liberali politica moşierilor?? Gluma voastră pe socoteala lui Singer şi a tovarăşului Nalivkin este o glumă drăguţă menită să camufleze o poziţie pierdută, şi atîta tot.

Desigur, componenţa fracţiunii cadete din Dumă nu este dovada principală, ci numai un simptom. Dovada capitală ne-o oferă, în primul rînd, istoria liberalismului moşieresc din Rusia (acest lucru l-a recunoscut şi „Narodnaia Duma") şi, în al doilea rînd — şi aceasta este principalul —, ne-o oferă analiza politicii *actuale* a cadeţilor. „Politica agrară a cadeţilor este *în fond* (notaţi) o politică moşierească" („Naşe Eho" nr. 7). „«Liberalismul» cadet este liberalismul avocatului burghez care împacă pe ţăran cu moşierii, şi îl împacă în folosul moşierului" (ibid.).

La acest argument „Narodnaia Duma" nu are ce răspunde.

Mai departe. Prin ce *demonstrează* menşevicii legătura de clasă dintre partidul cadet şi mica burghezie democratică de la oraşe? Prin statistica alegerilor. La oraşe reuşesc în alegeri mai cu seamă cadeţii. E un fapt cert. Dar el nu este concludent. În primul rînd, prin legile noastre electorale sînt avantajate păturile *nedemocratice* ale burgheziei de la oraşe. Toată lumea ştie că adunările populare exprimă *mai exact* punctul de vedere şi starea de spirit

* Vezi volumul de faţă, pag. 211. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„a micii burghezii *democratice* de la orașe". În al doilea rînd, în curia orășenească a orașelor mari cadeții sînt mai tari, iar cei de stînga mai slabi decît în curia orășenească a orașelor mici. Acest lucru îl dovedește statistica delegaților. De aici rezultă că cadeții reprezintă nu mica burghezie democratică, ci burghezia mijlocie liberală. Cu cît orașul este mai mare, cu atît este mai accentuat antagonismul dintre proletariat și burghezie, cu atît sînt mai tari cadeții în curia orășenească (burgheză) în comparație cu cei de stînga. În al treilea rînd, în cele 22 de orașe mari în care a existat un bloc de stînga, cei de dreapta au întrunit 17 000 de voturi, octombriștii 34 000, cadeții 74 000 și cei de stînga 41 000. Dacă a fost cu putință să li se ia cadeților *dintr-o dată* un număr atît de mare de voturi, aceasta este numai din pricină că ei *nu* sînt democrați. Pretutindeni, în întreaga lume, avocații liberali au înșelat mica burghezie democratică, dar au fost demascați de socialiști.

„Să fie oare adevărat — se întreabă „Narodnaia Duma" — că burghezia mijlocie și mica burghezie de la noi sînt în prezent interesate în înăbușirea revoluției pentru a frînge forța proletariatului care le amenință direct?" — și răspunde: „este, fără îndoială, inexact".

Aici au fost redate, *fără îndoială, inexact* vederile *noastre*. Asta nu mai e polemică principială, dragi tovarăși... Știți prea bine că noi facem o deosebire între contrarevoluționarismul cadeților și contrarevoluționarismul octombriștilor; că acuzația de contrarevoluționarism n-o extindem nicidecum asupra *micii burghezii;* că socotim că moșierii cadeți se tem nu numai de muncitori, ci și de țărani. Aceasta nu este o obiecție, ci o denaturare.

Următorul argument al ziarului „Narodnaia Duma" constituie o obiecție. Cadeții devin mai moderați și mai reacționari nu o dată cu avîntul revoluției, ci o dată cu declinul ei, deci nu din cauza contrarevoluționarismului lor, ci a slăbiciunii lor. Tactica cadeților, scrie cu caractere cursive „Narodnaia Duma", *„nu este tactica unei forțe contrarevoluționare, ci tactica neputinței revoluționare"*.

Reiese că cadeții sînt și ei revoluționari, numai că sînt neputincioși. E o concluzie nemaipomenită. Pentru ca cineva să ajungă să spună această absurditate flagrantă tre-

www.dacoromanica.ro

buie să fi pornit în raţionamentul său de la o greşeală esenţială. Această greşeală constă în negarea caracterului moşieresc al cadeţilor (în Rusia *moşierul* este contrarevoluţionar fie în felul pogromistului şi octombristului, fie în felul cadetului) şi în negarea faptului că printre cadeţi precumpănesc *intelectualii* burghezi. Dacă aceste două greşeli sînt îndreptate, se ajunge la concluzia justă : tactica cadeţilor este *tactica contrarevoluţionarismului moşieresc şi a neputinţei intelectualilor burghezi.* Moşierii sînt o forţă contrarevoluţionară. Marii burghezi — la fel. Intelectualul burghez şi funcţionarul liberal sînt slugile laşe ale acestora ; ei îşi disimulează servilismul faţă de contrarevoluţie prin ipocrizia lor „democratică".

Nu-i adevărat că cadeţii „au evoluat spre dreapta" numai în perioada declinului revoluţiei şi nu şi în perioada ei de avînt. Amintiţi-vă de ziarul „Nacealo" [97], tovarăşi de la „*Narodnaia Duma*". Amintiţi-vă de articolele de felul : „Witte — agent al bursei, Struve — agent al lui Witte". Frumoase articole ! Frumoase vremuri... pe atunci nu existau divergenţe între noi şi menşevici în legătură cu felul de a-i aprecia pe cadeţi... Pentru a prezenta într-o lumină justă atitudinea cadeţilor faţă de avîntul revoluţiei sau faţă de avînturile revoluţiei, trebuie să spunem : *cînd revoluţia apare în stradă, cadetul apare în anticamera ministrului.*

Struve s-a dus la Witte în noiembrie 1905. Careva dintre cadeţi s-a dus la careva dintre pogromişti în iunie 1906. Miliukov s-a dus la Stolîpin la 15 ianuarie 1907. Aşa a fost şi aşa va fi...

* * *

Fundamentîndu-şi din punct de vedere economic părerea sa despre cadeţi, „*Narodnaia Duma*" conchide :

„Avînd în vedere că în Rusia oraşele sînt slab dezvoltate şi că în industria de la oraşe marea industrie are o influenţă precumpănitoare, burghezia noastră orăşenească, mijlocie

www.dacoromanica.ro

și mică, are o influență prea mică asupra vieții economice generale a țării ca să se poată simți o forță politică tot atît de independentă cum s-a simțit, la timpul său, burghezia engleză sau franceză...". E foarte bine zis și foarte just. Numai că asta *nu* se referă *la cadeți*. Și apoi aici dispare cu totul contrapunerea pretins marxistă a „marii" burghezii „progresiste de la orașe" față de „mica" burghezie, „înapoiată de la sate", contrapunere prin care menșevicii au încercat în repetate rînduri să-și justifice tactica... „Și, ca să-și facă un instrument din proletariat, ea nu poate, pentru că proletariatul luptă acum sub propriul său steag, social-democrat..." Just !... „Iată de unde provin toate șovăielile ei, întreaga ei nehotărîre în lupta împotriva regimului iobăgist-absolutist..." Și aceasta este just. Numai că nu se referă la cadeți, ci la partidele și grupurile *trudovice*, care se sprijină nu numai pe mica burghezie de la sate, ci și pe cea de la orașe !

„...Prin aceeași relativă slăbiciune a democrației burgheze de la orașe se explică și faptul că, de îndată ce încep să se radicalizeze, democrații noștri burghezi pierd terenul la orașe și încep să se împotmolească în mlaștina narodnicistă-țărănească".

Just ! De o mie de ori just ! Nici n-am fi îndrăznit să visăm că „Narodnaia Duma" va confirma întru totul justețea tacticii bolșevice. „De îndată ce încep să se radicalizeze, democrații noștri burghezi devin narodnici". Exact : democrații burghezi *de stînga* sînt narodnici, pe cînd cadeții se prefac numai că sînt democrați, în realitate însă ei nu sînt nicidecum democrați. De aceea, întrucît proletariatul este nevoit să facă revoluția burgheză împreună cu democrația burgheză, el este nevoit să încheie un „bloc" politic, în sensul larg al acestui cuvînt, care implică nu numai acorduri electorale și acorduri parlamentare, ci și acțiuni comune, fără a încheia nici un fel de acorduri cu mica burghezie *de stînga*, adică narodnică, împotriva ultrareacționarilor și împotriva cadeților !

Quod erat demonstrandum — ceea ce era de demonstrat.

Data viitoare vom discuta cu „Narodnaia Duma" special despre narodnici.

www.dacoromanica.ro

II *

Dacă recunoşti că „narodnicii sînt vecinii din stînga ai cadeţilor", că ei „oscilează mereu între cadeţi şi social-democraţi", trebuie să recunoşti în mod necesar şi politica bolşevică : să-i determinăm pe narodnici să treacă de partea social-democraţilor împotriva ultrareacţionarilor şi împotriva cadeţilor.

Menşevicii încearcă să atenueze sau să respingă această concluzie, care rezultă în mod necesar din cele recunoscute de ei, invocînd faptul că ţărănimea, deşi este *„mai revoluţionară şi mai democratică"* decît liberalii, este totodată „pătrunsă de utopii sociale reacţionare", tinzînd „să întoarcă înapoi roata istoriei în domeniul economic".

Acest raţionament, foarte curent în literatura noastră social-democrată, conţine o eroare gravă atît din punct de vedere logic cît şi istoric-economic. În el sînt comparaţi arşinii cu pudurile, caracterul reacţionar al ideilor ţărănimii în legătură cu revoluţia socialistă cu caracterul reacţionar al politicii liberalilor în revoluţia burgheză.

Dacă în ceea ce priveşte sarcinile socialismului, ţăranii, fără îndoială, sînt pentru utopii reacţionare, burghezii liberali, în ceea ce priveşte *aceste* sarcini, sînt pentru represiuni reacţionare de felul celor din iunie 1848 sau din mai 1871 [98].

Iar dacă în revoluţia *actuală*, adică burgheză, ţărănimea şi ideologii ei, narodnicii, duc o politică mai reacţionară decît liberalii, un marxist nu va considera niciodată pe narodnici ca fiind mai de stînga, mai revoluţionari, mai democraţi decît liberalii.

E clar că aici ceva nu-i în regulă.

Comparaţi politica agrară a liberalilor cu politica agrară a narodnicilor. Prezintă ele în momentul de faţă trăsături reacţionare din punct de vedere economic ? Tendinţa amîndurora partide de a limita libera circulaţie a proprietăţii

* Întrucît guvernul a suspendat ziarul „Narodnaia Duma", vom evita, pe cît posibil, o polemică directă cu el, limitîndu-ne la aprecierea principială a narodnicismului din punct de vedere marxist.

www.dacoromanica.ro

funciare este reacționară. Dar caracterul birocratic al politicii agrare cadete (comitetele agrare *birocratice*-moșierești) face ca, *practic* și imediat, caracterul ei reacționar să fie mult mai primejdios. Rezultă că în această privință comparația este cu totul în defavoarea liberalilor.

Folosirea „egalitară" a pămîntului... Ideea egalității micilor producători este reacționară, întrucît este o încercare de a căuta în trecut și nu în viitor rezolvarea sarcinilor revoluției socialiste. Proletariatul aduce cu sine nu socialismul egalității micilor proprietari, ci socialismul marii producții socializate. Dar aceeași idee a egalității este expresia cea mai completă, mai consecventă și mai categorică a sarcinilor burghezo-democratice. Marxiștilor care au uitat acest lucru le recomandăm să consulte primul volum din „Capitalul" lui Marx și „Anti-Dühring" al lui Engels. Ideea egalității este expresia cea mai completă a luptei împotriva tuturor rămășițelor feudalismului, lupta pentru o dezvoltare cît mai largă și mai pură a producției de mărfuri.

La noi, acest lucru este adeseori uitat atunci cînd se vorbește despre caracterul reacționar al proiectelor agrare „egalitare" ale narodnicilor.

Egalitatea este nu numai expresia ideologică a celei mai depline realizări a condițiilor necesare pentru dezvoltarea liberă a capitalismului și a producției de mărfuri. Și din punct de vedere material, în domeniul relațiilor economice ale agriculturii care depășește feudalismul, egalitatea micilor producători este condiția celei mai largi, mai depline, mai libere și mai rapide dezvoltări a agriculturii capitaliste.

Această dezvoltare a început de mult în Rusia. Revoluția a accelerat-o. Toată problema este dacă ea se va desfășura după tipul, ca să spunem așa, prusian (menținerea gospodăriei moșierești cu înrobirea knechtului, care, „pe baza unei juste evaluări", plătește arendă pentru un lot ce nu-i asigură decît o existență de mizerie) sau după tipul american (desființarea gospodăriei moșierești, trecerea întregului pămînt în mîinile țăranilor).

www.dacoromanica.ro

Aceasta este problema fundamentală a întregii noastre revoluţii burghezo-democratice, de a cărei rezolvare depinde înfrîngerea sau victoria ei.

Social-democraţii cer trecerea întregului pămînt, fără răscumpărare, în mîinile ţăranilor, adică lupta cu hotărîre pentru cel de-al doilea tip de dezvoltare a capitalismului, tip de dezvoltare care este în avantajul poporului. În condiţiile luptei ţăranilor împotriva moşierilor iobăgişti, ideea egalităţii este cel mai puternic impuls ideologic în lupta pentru pămînt, iar crearea egalităţii între micii producători înseamnă lichidarea cea mai deplină a tuturor rămăşiţelor feudalismului. De aceea pentru mişcarea ţărănească ideea egalităţii este ideea cea mai revoluţionară nu numai în sensul de stimulent pentru lupta politică, ci şi în sensul de stimulent pentru curăţirea economică a agriculturii de rămăşiţele feudale.

În măsura în care visează că egalitatea se poate realiza avînd la bază producţia de mărfuri, că această egalitate poate fi un element al dezvoltării spre socialism, în această măsură concepţiile narodnicilor sînt greşite, socialismul lor este reacţionar. Acest lucru trebuie să-l ştie şi să-l ţină minte orice marxist. Dar dacă un marxist ar uita că aceeaşi idee a egalităţii şi diversele planuri egalitariste sînt expresia cea mai deplină a sarcinilor revoluţiei burgheze şi *nu* a sarcinilor revoluţiei socialiste, că sînt expresia sarcinilor luptei împotriva orînduirii moşiereşti şi birocratice şi nu împotriva capitalismului, ar însemna că acest marxist îşi nesocoteşte datoria de a privi din punct de vedere istoric sarcinile speciale ale revoluţiei burghezo-democratice.

Ori o evoluţie de tip prusian : moşierul iobăgist devine iuncher ; puterea moşierească în stat se consolidează pe timp de un deceniu ; monarhie ; în loc de democraţie „un despotism militar drapat în forme parlamentare“ [99] ; maximum de inegalitate în rîndurile populaţiei de la sate şi în rîndurile restului populaţiei. Ori o evoluţie de tip american : desfiinţarea gospodăriei moşiereşti ; ţăranul devine un fermier liber ; suveranitatea poporului ; orînduire bur-

www.dacoromanica.ro

ghezo-democratică ; maximum de egalitate în rîndurile populației de la sate ca punct de plecare și condiție a unui capitalism liber.

Iată care este în realitate alternativa istorică, prezentată în culori trandafirii de ipocrizia cadeților (care vor să ducă țara pe prima cale) și de utopismul social-reacționar al narodnicilor (care vor s-o ducă pe a doua cale).

Este limpede că proletariatul trebuie să-și îndrepte toate eforturile spre sprijinirea celei de-a doua căi. Numai în acest caz clasele de oameni ai muncii se vor debarasa cît mai curînd de ultimele iluzii burgheze, căci socialismul egalității este ultima iluzie burgheză a micului proprietar. Numai în acest caz masele populare, învățînd din experiență și nu din cărți, își vor da seama în practică, în timpul cel mai scurt, de neputința tuturor proiectelor egalitare, de neputința acestora în fața puterii capitalului. Numai în acest caz proletariatul se va debarasa cît mai curînd de tradițiile „trudovice", adică mic-burgheze, se va elibera de sarcinile burghezo-democratice, care îi revin în prezent în mod inevitabil, și se va dedica *întru totul* sarcinilor sale proprii, cu adevărat de clasă, adică sarcinilor socialiste.

Numai din pricină că nu înțeleg raportul dintre sarcinile burghezo-democratice și sarcinile socialiste se tem unii social-democrați de politica ducerii pînă la capăt a revoluției burgheze.

Numai faptului că sarcinile și esența revoluției burgheze nu sînt înțelese i se datoresc raționamentele de acest fel : „În ultimă analiză, ea (revoluția noastră) este generată nu de interesele țăranilor, *ci* (??) de interesele societății burgheze în dezvoltare" sau : „aceasta este o revoluție burgheză și *de aceea* (!!??) nu se poate desfășura sub steagul și sub conducerea țărănimii" („Narodnaia Duma" nr. 21 din 4 aprilie). Reiese că gospodăria țărănească din Rusia ar sta pe o altă bază, nu pe o bază burgheză ! Interesele masei țărănești sînt tocmai interesele unei cît mai depline, mai rapide și mai largi „dezvoltări a societății burgheze", unei dezvoltări „americane" și nu „prusiene". Tocmai de aceea revoluția burgheză *se poate desfășura* sub „condu-

www.dacoromanica.ro

cerea țărănimii“ (mai exact sub conducerea proletariatului, dacă țăranii, care oscilează între cadeți și social-democrați, vor urma în general *pe* social-democrați). Sub conducerea burgheziei, revoluția burgheză poate fi numai o revoluție neterminată (adică, strict vorbind, nu o revoluție, ci o reformă). Ea poate fi o revoluție adevărată numai sub conducerea proletariatului și a țărănimii.

„Naše Eho“ nr. 10 și 12 din 5 și 7 aprilie 1907

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ LA TRADUCEREA ÎN LIMBA RUSĂ A CĂRŢII „SCRISORI ADRESATE LUI F. A. SORGE ŞI ALTORA DE CĂTRE J. PH. BECKER, J. DIETZGEN, F. ENGELS, K. MARX ŞI ALŢII"

Scris la 6 (19) aprilie 1907

Publicat în 1907 într-un volum apărut în Editura „P. Dauge", Petersburg

Se tipăreşte după textul apărut în volum

www.dacoromanica.ro

Culegerea de scrisori ale lui Marx, Engels, Dietzgen, Becker şi ale altor conducători ai mişcării muncitoreşti internaţionale din secolul trecut, pe care o prezentăm publicului rus, reprezintă o completare necesară a literaturii noastre marxiste înaintate.

Nu vom insista aici în amănunt asupra importanţei pe care o prezintă aceste scrisori pentru istoria socialismului şi pentru prezentarea sub toate aspectele a activităţii lui Marx şi Engels. Această latură a problemei nu are nevoie de explicaţii. Menţionăm numai că pentru a înţelege scrisorile publicate în volumul de faţă trebuie să cunoaştem principalele lucrări în legătură cu istoria Internaţionalei (vezi Jekk : „Internaţionala". Traducerea în limba rusă a apărut în editura „Znanie") şi cu istoria mişcării muncitoreşti germane şi americane (vezi Fr. Mehring : „Istoria social-democraţiei germane" şi Morris Hillquitt : „Istoria socialismului în America") etc.

De asemenea nu ne-am propus să încercăm să facem aici un rezumat general al conţinutului acestei corespondenţe şi o apreciere a diferitelor perioade istorice la care se referă. Mehring a făcut acest lucru în mod execelent în articolul : „Der Sorgesche Briefwechsel" („Neue Zeit", 25. Jahrg, nr. 1 und 2), pe care, probabil, editorul îl va anexa la traducerea de faţă sau care va apărea în limba rusă într-o ediţie separată [100].

Pentru socialiştii ruşi, în perioada revoluţionară prin care trecem, un interes deosebit îl prezintă învăţămintele

www.dacoromanica.ro

pe care proletariatul militant trebuie să le tragă din cunoaşterea aspectelor intime ale activităţii desfăşurate de Marx şi Engels pe o perioadă de aproape 30 de ani (1867—1895). De aceea nu e de mirare că şi în publicistica noastră social-democrată primele încercări de a prezenta cititorilor scrisorile lui Marx şi Engels către Sorge au fost făcute în legătură cu problemele „arzătoare" ale tacticii social-democrate în revoluţia rusă (revista „Sovremennaia Jizn" [101] a lui Plehanov, revista menşevică „Otkliki" [102]). Tocmai asupra acelor pasaje din corespondenţa publicată care sînt deosebit de importante sub raportul sarcinilor actuale ale partidului muncitoresc din Rusia ne propunem să atragem atenţia cititorilor.

În scrisorile lor, Marx şi Engels de cele mai multe ori şi-au spus părerea în problemele de actualitate ale mişcării muncitoreşti germane şi anglo-americane. Este un lucru explicabil, deoarece ei erau germani care trăiau pe atunci în Anglia şi purtau corespondenţă cu un tovarăş de-al lor aflat în America. În legătură cu mişcarea muncitorească franceză, şi îndeosebi cu Comuna din Paris, Marx s-a pronunţat mult mai des şi mai pe larg în scrisorile adresate social-democratului german Kugelmann *.

Compararea celor spuse de Marx şi Engels referitor la problemele mişcării muncitoreşti germane cu cele spuse de ei referitor la problemele mişcării muncitoreşti anglo-americane este extrem de instructivă. Dacă ţinem seama de faptul că Germania, pe de o parte, şi Anglia şi America, pe de altă parte, reprezintă stadii diferite de dezvoltare capitalistă, forme diferite de dominaţie a burgheziei ca clasă în întreaga viaţă politică a acestor ţări, această comparaţie capătă o deosebită importanţă. Sub raport ştiinţific ni se oferă aici un model de dialectică materialistă, priceperea de a pune pe primul plan şi de a sublinia diferitele puncte, diferitele aspecte ale problemei aplicate la particularităţile concrete ale unor condiţii politice şi economice sau ale altora. Sub raportul politicii practice şi al tacticii partidului muncitoresc, ni se oferă aici un model de defini-

* Vezi „Scrisorile lui K. Marx către dr. Kugelmann". Traducere redactată şi cu o prefaţă de N. Lenin, Petersburg, 1907. (Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 384—392. — *Nota red.*)

www.dacoromanica.ro

ție dată de autorii „Manifestului Comunist" sarcinilor proletariatului militant în diferite etape ale mișcării muncitorești naționale din diverse țări.

Ceea ce critică Marx și Engels cu cea mai mare vehemență la socialismul anglo-american este ruperea lui de mișcarea muncitorească. Ca un fir roșu străbate prin numeroasele lor aprecieri despre „Federația social-democrată" (Social-Democratic Federation) din Anglia [103] și despre socialiștii americani învinuirea că aceștia au transformat marxismul într-o dogmă, într-un „ortodoxism rigid" (starre), că ei consideră marxismul „un crez și nu *o călăuză în acțiune*" [104], că ei nu știu să se adapteze la mișcarea muncitorească, slabă din punct de vedere teoretic, dar vie, puternică, de masă, care se desfășoară în jurul lor. „Unde am fi fost astăzi — exclamă Engels în scrisoarea lui din 27 ianuarie 1887 — dacă în perioada dintre 1864 și 1873 am fi vrut întotdeauna să mergem mînă în mînă numai cu cei care recunoșteau deschis programul nostru?" [105] Iar în scrisoarea precedentă (din 28 decembrie 1886), referindu-se la influența exercitată de ideile lui Henry George asupra clasei muncitoare din America, el scrie:

„Un milion sau două milioane de voturi date de muncitori în noiembrie unui partid muncitoresc autentic («bona fide») reprezintă în momentul de față ceva infinit mai important decît o sută de mii de voturi date unui program ireproșabil din punct de vedere teoretic".

Aceste pasaje sînt extrem de interesante. La noi s-au găsit social-democrați care s-au grăbit să le folosească în sprijinul ideii unui „congres muncitoresc" sau a ceva în genul „partidului muncitoresc larg", preconizat de Larin. De ce nu în sprijinul ideii unui „bloc de stînga"? — i-am întreba noi pe acești pripiți „utilizatori" ai celor scrise de Engels. Scrisorile din care sînt luate aceste citate au fost scrise în perioada cînd muncitorii din America votau în alegeri pentru Henry George. D-na Wischnewetzky, o americană căsătorită cu un rus și care a tradus operele lui Engels, l-a rugat, după cum rezultă din răspunsul primit de ea de la Engels, să-l critice bine de tot pe H. George. Engels îi scrie (la 28 decembrie 1886) că pentru aceasta *n-a sosit încă momentul*, căci e mai bine ca partidul muncitoresc să în-

www.dacoromanica.ro

ceapă să se formeze fie şi pe baza unui program nu tocmai pur. După aceea, spune el, muncitorii singuri îşi vor da seama despre ce este vorba, „vor învăţa din propriile lor greşeli“ ; iar a împiedica „închegarea pe scară naţională a partidului muncitoresc, indiferent pe baza cărui program, aş considera o mare greşeală“ [106].

Engels, firește, a înţeles foarte bine şi a subliniat în repetate rînduri întreaga absurditate şi întregul *reacţionarism* al ideilor lui H. George *din punct de vedere socialist*. În corespondenţa către Sorge este cuprinsă scrisoarea extrem de interesantă a lui K. Marx din 20 iunie 1881, în care acesta îl califică pe H. George ca ideolog al *burgheziei radicale*. „Sub raport teoretic — scria Marx — H. George este un om cu totul înapoiat“ (total arrièré) [107]. Şi cu acest *socialist-reacţionar* autentic, F. Engels nu s-a temut să meargă împreună în alegeri, cu condiţia să existe oameni care să ştie să prezică maselor „consecinţele propriilor lor greşeli“ (Engels, scrisoarea din 29 noiembrie 1886) [108].

Despre „cavalerii muncii“ (Knights of Labor) [109], o organizaţie din acea vreme a muncitorilor americani, Engels spune în aceeaşi scrisoare : „latura cea mai slabă a acestora (textual : cea mai putredă — faulste) a fost *abţinerea lor politică...*“ „Unul dintre primii şi cei mai importanţi paşi pe care trebuie să-i facă orice ţară care intră pentru prima oară în mişcare este organizarea unui partid muncitoresc independent, indiferent pe ce cale s-ar realiza acest lucru, numai să fie un adevărat partid muncitoresc“ [110].

Este evident că de aici nu se poate trage nici o concluzie în sprijinul unui salt *de la* social-democraţie la un congres muncitoresc fără partid etc. Dar cine nu vrea să merite învinuirea lui Engels că reduce marxismul la o „dogmă“, la „ortodoxism“, la „sectarism“ etc., acela trebuie să tragă de aici concluzia că uneori este necesar să se admită campanii electorale împreună cu „social-reacţionarii“ radicali.

Mai interesant este însă, desigur, să ne oprim nu atît asupra acestor paralele între americani şi ruşi (a trebuit s-o facem pentru a răspunde adversarilor) cît asupra trăsăturilor *fundamentale* ale mişcării muncitoreşti anglo-americane. Aceste trăsături sînt : faptul că în faţa proletariatului nu se pun sarcini *democratice* naţionale cît de cît impor-

www.dacoromanica.ro

tante ; că proletariatul este total subordonat față de politica burgheză ; că grupulețele, mănunchiurile de socialiști se izolează în mod sectar de proletariat ; că în alegeri socialiștii nu se bucură de nici un fel de succes în rîndurile maselor muncitorești etc. Cel care dă uitării aceste condiții fundamentale și se apucă să tragă concluzii ample din „paralela dintre americani și ruși" dă dovadă de o extremă superficialitate.

Dacă Engels pune atît de mult accentul pe organizațiile economice ale muncitorilor în aceste condiții, aceasta se explică prin faptul că este vorba de rînduieli democratice dintre cele mai statornicite, care pun în fața proletariatului sarcini pur socialiste.

Dacă Engels insistă asupra importanței unui partid muncitoresc independent, fie și cu un program prost, aceasta se explică prin faptul că este vorba de țări în care pînă atunci n-a existat nici măcar o umbră de independență politică a muncitorilor, în care, muncitorii se tîrau și se tîrăsc de cele mai multe ori în coada burgheziei.

A încerca să extinzi concluziile trase din aceste considerații, aplicîndu-le unor țări sau momente istorice în care proletariatul și-a creat un partid propriu înainte de burghezia liberală, în care proletariatul nu are nici cea mai mică tradiție de votare pentru politicienii burghezi, în care la ordinea zilei se pun nemijlocit nu sarcini socialiste, ci sarcini burghezo-democratice, — a încerca să faci acest lucru înseamnă să-ți bați joc de metoda istorică a lui Marx.

Cititorului îi va fi și mai clară ideea noastră dacă vom pune față în față aprecierile lui Engels despre mișcarea anglo-americană și aprecierile lui despre mișcarea germană.

Aceste aprecieri sînt și ele foarte numeroase în corespondența pe care o publicăm și sînt extrem de interesante. Iar ceea ce străbate ca un fir roșu prin toate aceste aprecieri este cu totul altceva : punerea în gardă împotriva „aripii drepte" a partidului muncitoresc și un război necruțător (uneori — ca, de pildă, la Marx în 1877—1879 — un război *crîncen)* împotriva *oportunismului* din rîndurile social-democrației.

www.dacoromanica.ro

În sprijinul spuselor noastre vom reproduce mai întîi citate luate din diverse scrisori, iar apoi ne vom opri asupra aprecierii acestui fenomen.

În primul rînd trebuie să relevăm aici aprecierile făcute de K. Marx despre Höchberg & Co. În articolul său „Der Sorgesche Briefwechsel", Fr. Mehring se străduieşte să atenueze atacurile lui Marx, precum şi atacurile ulterioare ale lui Engels împotriva oportuniştilor, se străduieşte, după părerea noastră, cam prea mult. În special referitor la Höchberg & Co., Mehring susţine că Marx îi aprecia greşit pe Lassalle şi pe lassalleieni [111]. Pe noi însă ne interesează aici, repetăm, nu aprecierea din punct de vedere istoric a justeţei sau a caracterului exagerat al atacurilor lui Marx împotriva unor anumiţi socialişti, ci aprecierea *principială* făcută de Marx asupra unor anumite *curente* din cadrul socialismului în general.

Plîngîndu-se (în scrisoarea sa din 19 octombrie 1877) de compromisurile pe care le încheie social-democraţii germani cu lassalleienii şi cu Dühring, Marx condamnă şi compromisul „cu o întreagă bandă de studenţi necopţi şi doctori prea deştepţi" (în Germania titlul ştiinţific de „doctor" corespunde titlului de „candidat" sau de „licenţiat universitar categoria I" de la noi), „care şi-au propus să dea socialismului o orientare «idealistă mai înaltă», adică să înlocuiască baza lui materialistă (care, înainte de a se opera cu ea, necesită o studiere obiectivă) printr-o mitologie modernă, cu toate zeităţile ei: dreptate, libertate, egalitate şi fraternité (fraternitate). Unul dintre reprezentanţii acestei orientări este editorul revistei «Zukunft» [112], dr. Höchberg, care şi-a cumpărat intrarea în partid, admit, «cu cele mai bune» intenţii, dar eu nu dau doi bani pe toate aceste «intenţii». Rar a apărut ceva mai jalnic şi cu «pretenţii mai modeste» decît programul «Zukunft»-ului său" (scrisoarea nr. 70) [113].

Într-o altă scrisoare a sa scrisă cu aproape doi ani mai tîrziu (19 septembrie 1879), Marx dezminte bîrfelile celor care afirmau că în spatele lui *I. Most* ar sta el şi Engels şi îi expune amănunţit lui Sorge atitudinea lui faţă de oportuniştii din partidul social-democrat german. Revista „Zukunft" era condusă de Höchberg, Schramm şi Ed. Bern-

www.dacoromanica.ro

stein. Marx și Engels *au refuzat* să colaboreze la o asemenea publicație, iar atunci cînd s-a pus chestiunea înființării unui nou organ al partidului, cu participarea și cu sprijinul material al aceluiași Höchberg, Marx și Engels au cerut mai întîi ca, în vederea controlului asupra acestei „amestecături de doctori, studenți și socialiști de catedră", să fie acceptat redactorul responsabil Hirsch, desemnat de ei, iar apoi au adresat o circulară direct lui Bebel, Liebknecht și altor conducători ai partidului social-democrat prin care îi prevenea că vor lupta fățiș împotriva unei „asemenea trivializări (Verluderung — în germană cuvîntul este *și mai tare)* a teoriei și a partidului" dacă orientarea lui Höchberg, Schramm și Bernstein nu se va schimba.

Era acea perioadă din viața partidului social-democrat german pe care Mehring, în „Istoria" sa, a denumit-o „Un an de frămîntări" („Ein Jahr der Verwirrung"). După introducerea „legii excepționale", partidul n-a găsit dintr-o dată calea cea justă, alunecînd la început spre anarhismul lui Most și oportunismul lui Höchberg & Co. „Acești oameni — scrie Marx despre acesta din urmă —, care în domeniul teoriei sînt niște nulități, iar în domeniul practicii nu sînt buni de nimic, vor să modereze socialismul (despre care și-au făcut o idee după rețeta universitară), și în special partidul social-democrat, iar pe muncitori vor să-i lumineze sau, cum se exprimă ei, să le inoculeze «elemente de cultură», deși ei înșiși nu sînt decît niște semidocți confuzi, și, în afară de aceasta, își propun în primul rînd să ridice importanța partidului în ochii micii burghezii. Totuși ei nu sînt nici mai mult nici mai puțin decît niște jalnici flecari contrarevoluționari" [114].

Atacul „crîncen" al lui Marx i-a făcut pe oportuniști să bată în retragere și... să se dea la fund. În scrisoarea sa din 19 noiembrie 1879, Marx anunță că Höchberg a fost înlăturat din comitetul de redacție și că toți liderii influenți ai partidului — Bebel, Liebknecht, Bracke etc. [115] — *s-au dezis* de ideile lui. Ziarul „Sozial-Demokrat" [116], organul partidului social-democrat, începe să apară sub conducerea lui Vollmar, care pe atunci făcea parte din aripa revoluționară a partidului. Un an mai tîrziu (la 5 noiembrie 1880) Marx arată că el și Engels au luptat în permanență împo-

www.dacoromanica.ro

triva modului „mizerabil“ (miserabel) în care era condus ziarul „Sozial-Demokrat“ şi că adesea această luptă a avut un caracter *aprig* („wobei's oft scharf hergeht“). În 1880 Liebknecht l-a vizitat pe Marx şi a făgăduit că va interveni o „îmbunătăţire“ *în toate privinţele* [117].

Pacea a fost restabilită şi războiul n-a răbufnit în afară. Höchberg s-a retras, iar Bernstein a devenit un social-democrat revoluţionar... cel puţin pînă la moartea lui Engels, în 1895.

În scrisoarea din 20 iunie 1882 către Sorge, Engels vorbeşte despre această luptă ca despre ceva de domeniul trecutului: „În general, în Germania lucrurile merg minunat. E drept că domnii publicişti ai partidului au încercat să provoace o cotitură reacţionară în partid, dar au eşuat cu brio. În urma persecuţiilor crîncene la care sînt supuşi pretutindeni muncitorii social-democraţi, ei au devenit şi mai revoluţionari decît erau în urmă cu trei ani. ...Aceşti domni (publicişti ai partidului) voiau cu orice preţ, prin blîndeţe, smerenie şi linguşiri, să obţină milogindu-se abrogarea legii împotriva socialiştilor, care le-a răpit cu atîta lipsă de jenă cîştigurile lor de publicişti. O dată cu anularea acestei legi, sciziunea va ieşi, fără îndoială, la iveală, iar cei de teapa d-lor Viereck şi Höchberg etc., formînd aripa dreaptă, se vor desprinde; cu ei vor putea fi duse din cînd în cînd tratative, pînă cînd se vor da cu desăvîrşire la fund. Noi ne-am formulat această părere imediat după introducerea legii împotriva socialiştilor, cînd Höchberg şi Schramm publicaseră în «Anuar» o apreciere cît se poate de mîrşavă asupra activităţii partidului, cerînd ca acesta să adopte un mod de acţiune mai decent, mai civilizat şi mai elegant“ [118] („jebildetes“ în loc de gebildetes. Engels face aluzie la accentul berlinez al publiciştilor germani).

Prezicerea în 1882 a bernsteiniadei [119] s-a confirmat întocmai în 1898 şi în anii următori.

Şi de atunci, mai ales după moartea lui Marx, se poate spune fără exagerare că în permanenţă Engels „îndoaie în partea opusă băţul“ pe care-l strîmbă oportuniştii germani.

Sfîrşitul anului 1884. Sînt condamnate „prejudecăţile mic-burgheze“ ale deputaţilor social-democraţi germani din

www.dacoromanica.ro

Reichstag care votaseră acordarea de subvenții pentru navigație („Dampfersubvention"; vezi „Istoria" lui Mehring). Engels îi comunică lui Sorge că în legătură cu această chestiune trebuie să ducă o vastă corespondență (scrisoarea din 31 decembrie 1884) [120].

1885. Făcînd aprecieri asupra întregii istorii a votului în legătură cu „Dampfersubvention", Engels scrie (la 3 iunie) că „era cît pe ce să se ajungă la sciziune". Deputații social-democrați au dat dovadă de un „filistinism *colosal*". „Într-o țară ca Germania este inevitabil să existe o fracțiune socialistă mic-burgheză", afirmă Engels [121].

1887. Engels îi răspunde lui Sorge, care îi scrisese că partidul se dezonorează prin alegerea unor deputați ca Viereck (social-democrat de teapa lui Höchberg). N-ai ce face — explică Engels —, partidul muncitoresc n-are de unde să ia deputați buni pentru Reichstag. „Cît despre domnii din aripa dreaptă, se știe că sînt tolerați numai din pricina legii împotriva socialiștilor și că chiar în prima zi în care partidul va avea posibilitatea de a respira mai liber ei vor fi alungați". Și, în general, e mai bine ca „partidul să fie mai presus de eroii lui parlamentari decît invers" (3 martie 1887). Liebknecht este împăciuitorist — se plînge Engels —, el caută mereu să camufleze prin frazeologie divergențele existente. Dar atunci cînd se va pune problema sciziunii, în momentul hotărîtor, va fi alături de noi [122].

1889. Cele două congrese social-democrate internaționale de la Paris [123]. Oportuniștii (în frunte cu posibiliștii [124] francezi) se despart de social-democrații revoluționari. Engels (care avea atunci 68 de ani) se avîntă în luptă cu o înflăcărare de adolescent. O serie de scrisori (datate începînd de la 12 ianuarie și pînă la 20 iulie 1889) sînt consacrate luptei împotriva oportuniștilor. Și îi atacă nu numai pe aceștia, ci și pe germani, pe Liebknecht, pe Bebel etc. pentru atitudinea lor împăciuitoristă.

Posibiliștii s-au vîndut guvernului, scrie Engels la 12 ianuarie 1889. Iar pe membrii „Federației social-democrate" engleze (S.D.F.) el îi demască arătînd că sînt în alianță cu posibiliștii [125]. „Alergăturile și vasta corespondență în legătură cu acest blestemat congres îmi răpesc tot timpul

www.dacoromanica.ro

şi nu mai am răgaz pentru nimic altceva" (11 mai 1889). Posibiliştii lucrează, pe cînd ai noştri dorm, scrie Engels supărat. Pînă şi Auer şi Schippel cer acum să luăm parte la congresul posibiliştilor. Dar aceasta i-a deschis „în sfîrşit" ochii lui Liebknecht. Împreună cu Bernstein, Engels scrie pamflete (semnate de Bernstein ; Engels spune despre ele : „pamfletele noastre") împotriva oportuniştilor [126].

„Cu excepţia Federaţiei social-democrate, în toată Europa posibiliştii n-au de partea lor nici o organizaţie socialistă (8 iunie 1889). Prin urmare, nu le rămîne altceva decît să se întoarcă la trade-unionurile nesocialiste" (aviz admiratorilor de la noi ai unui partid muncitoresc larg, al unui congres muncitoresc etc. !). „Din America va sosi la congresul lor un singur delegat din partea *cavalerilor muncii*". Adversarul este acelaşi ca şi în lupta împotriva bakuniştilor, „cu singura deosebire că drapelul anarhiştilor a fost înlocuit cu drapelul posibiliştilor ; acelaşi procedeu de a vinde burgheziei cu amănuntul principiile în schimbul unor concesii, şi în special în schimbul unor posturi grase pentru lideri (în consiliile municipale, la bursa muncii etc.)". Brousse (conducătorul posibiliştilor) şi Hyndman (conducătorul S.D.F. care s-a unit cu posibiliştii) atacă „marxismul autoritar" şi vor să alcătuiască „nucleul unei noi Internaţionale".

„Nu poţi să-ţi imaginezi cît de naivi sînt germanii ! A trebuit să depun eforturi uriaşe pentru a-l face chiar şi pe Bebel să înţeleagă despre ce anume este vorba aici" (8 iunie 1889) [127]. Şi după ce au avut loc amîndouă congresele, cînd s-a văzut că social-democraţii revoluţionari i-au depăşit sub raport numeric pe posibilişti *(uniţi cu trade-uioniştii)*, cu S.D.F., cu o parte din austrieci etc.), Engels jubilează (17 iulie 1889) [128]. Îl bucură faptul că planurile şi propunerile împăciuitoriste ale lui Liebknecht etc. n-au reuşit (20 iulie 1889). „Iar tagma sentimentală a împăciuitoriştilor noştri, pentru toată bunăvoinţa ei, a primit o binemeritată lovitură brutală de picior în spate". „Poate că aceasta îi va lecui pentru un timp" [129].

...Are dreptate Mehring („Der Sorgesche Briefwechsel") cînd spune că Marx şi Engels nu prea se pricepeau în materie de „bonton" : „nu stăteau mult pe gînduri înainte de

www.dacoromanica.ro

a da o lovitură, dar nici nu se văicăreau cînd cineva îi lovea pe ei". „Dacă credeți — scria cîndva Engels — că înțepăturile voastre de ac sînt în stare să străbată bătrîna mea piele groasă și bine tăbăcită, pot să vă spun că vă înșelați" [130]. Și ei presupuneau, scrie Mehring despre Marx și Engels, că și alții posedă acest gen de insensibilitate la care au ajuns ei.

1893. Răfuiala cu „fabienii" [131], care se impune de la sine... ca criteriu pentru aprecierea bernsteinienilor (doar nu degeaba „și-a cultivat" Bernstein oportunismul în Anglia învățînd de la „fabieni"). „Fabienii sînt aici, la Londra, o bandă de carierişti care au totuşi destul bun-simț ca să-şi dea seama că revoluția socială este inevitabilă ; dar, neavînd încredere să lase această operă uriaşă numai pe seama proletariatului vulgar, ei au binevoit să treacă în fruntea lui. Teama de revoluție este principiul lor de bază. Ei sînt «intelectuali» par excellence. Socialismul lor este un socialism municipal : comuna și nu națiunea trebuia, cel puțin la început, să devină proprietara mijloacelor de producție. Cît despre socialismul lor, ei îl prezintă drept o consecință extremă, dar inevitabilă, a liberalismului burghez. De aici rezultă tactica lor : împotriva liberalilor nu trebuie să se ducă o luptă hotărîtă, ca împotriva unor adversari, ci trebuie împinşi spre concluzii socialiste, adică trebuie traşi pe sfoară : «liberalismul trebuie îmbibat cu socialism» ; nu trebuie să se opună liberalilor candidați socialişti ; aceştia trebuie strecurați printre liberali, adică alegerea lor trebuie obținută prin înşelăciune... Dar, desigur, nu-şi dau seama că cu acest prilej, ori vor fi ei înşişi înşelați ori vor înşela socialismul.

Pe lîngă tot felul de maculatură, fabienii au scos și cîteva lucrări de propagandă bune, care reprezintă tot ce au făcut englezii mai bun în acest domeniu. De îndată însă ce revin la tactica lor specifică : estomparea luptei de clasă, încep să calce în gropi. Din pricina luptei de clasă, ei nutresc o ură fanatică împotriva lui Marx și a noastră a tuturor.

Fabienii au, desigur, un mare număr de adepți burghezi, și de aceea dispun și de «bani grei»..." [132]

www.dacoromanica.ro

O APRECIERE CLASICĂ ASUPRA OPORTUNISMULUI INTELECTUALIST ÎN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAȚIEI

Anul 1894. Problema țărănească. „Pe continent — scrie Engels la 10 noiembrie 1894 —, pe măsură ce mișcarea ia amploare, crește și năzuința spre succese și mai mari, iar goana după țărani, în înțelesul literal al cuvîntului, ajunge o modă. Primii au fost francezii, care, prin gura lui Lafargue, au declarat la Nantes că nu numai că nu e treaba noastră să accelerăm ruinarea micilor țărani — de acest lucru se va îngriji capitalismul —, dar că trebuie chiar să-l apărăm pe țăran împotriva fiscului, împotriva cămătarilor și a marilor proprietari funciari. Dar cu acest lucru nu mai putem în nici un caz fi de acord, în primul rînd pentru că e o prostie, iar în al doilea rînd pentru că este și imposibil. Apoi, la Frankfurt, Vollmar declară că *în genere* intenționează să-i atragă *pe țărani*, deși țăranul cu care are el de-a face în Bavaria de sus nu este micul țăran înglodat în datorii de pe malul Rinului, ci cultivatorul mijlociu și marele cultivator independent care exploatează muncitori agricoli și muncitoare agricole și face negoț cu vite și cereale. Or, cu acest lucru nu se poate să fii de acord fără să renunți la toate principiile“ [133].

1894, 4 decembrie: „...Bavarezii au devenit cît se poate de oportuniști, transformîndu-se aproape într-un simplu partid populist (mă refer la majoritatea conducătorilor și la multe dintre elementele noi intrate în partid); în landtagul Bavariei ei au votat bugetul în întregime, iar Vollmar, îndeosebi, a organizat printre țărani o muncă de agitație cu scopul de a atrage de partea lui nu pe muncitorii agricoli, ci pe marii cultivatori de pămînt din Bavaria de sus, oameni care posedă între 25 și 80 de acri de pămînt (10—30 ha), deci oameni care în nici un caz nu se pot lipsi de muncitori salariați...“ [134]

De aici se vede că, de-a lungul unei perioade de mai bine de zece ani, Marx și Engels au dus o luptă sistematică și dîrză împotriva oportunismului din partidul social-democrat german și au combătut filistinismul intelectual și tendințele mic-burgheze din rîndurile socialismului. Este un

www.dacoromanica.ro

fapt extrem de important. Publicul larg știe că politica și tactica social-democrației germane sînt considerate ca un model de politică și de tactică marxistă a proletariatului, dar nu știe ce război permanent au trebuit să ducă întemeietorii marxismului împotriva „aripii drepte" (expresia lui Engels) a acestui partid. Faptul că la scurt timp de la moartea lui Engels acest război ascuns a devenit un război fățiș nu este o întîmplare. Este rezultatul inevitabil al unor decenii de dezvoltare istorică a social-democrației germane.

Și acum în fața noastră se conturează deosebit de limpede cele două linii pe care s-au orientat sfaturile, îndrumările, îndreptările, amenințările și recomandările lui Engels (și ale lui Marx). Pe socialiștii anglo-americani ei îi îndemnau în modul cel mai stăruitor să se contopească cu mișcarea muncitorească, să stîrpească din organizațiile lor spiritul sectar îngust și anchilozat, în timp ce pe social-democrații germani îi îndemnau în modul cel mai stăruitor să nu alunece spre filistinism, spre „idiotism parlamentar" (expresie folosită de Marx în scrisoarea din 19 septembrie 1879) [135], spre oportunism intelectualist mic-burghez.

Oare nu e caracteristic faptul că cumetrele social-democrate de la noi au făcut atît tărăboi în jurul sfaturilor din prima categorie, trecînd cu desăvîrșire sub tăcere sfaturile din categoria a doua ? Oare nu constituie *această* unilateralitate în aprecierea scrisorilor lui Marx și Engels cel mai bun indiciu al unei oarecare... „unilateralități" a noastre, a social-democraților ruși ?

În momentul de față, cînd mișcarea muncitorească internațională prezintă simptome de profunde frămîntări și de oscilări, cînd extremele oportunismului, ale „idiotismului parlamentar" și ale reformismului filistin au dat naștere extremelor opuse ale sindicalismului revoluționar, în acest moment linia generală a „îndreptărilor" aduse de Marx și Engels socialismului anglo-american și celui german capătă o importanță excepțională.

În țările unde *nu există* un partid muncitoresc social-democrat, unde *nu există* deputați social-democrați în parlament, unde *nu există* nici un fel de politică social-democrată sistematică și susținută nici în alegeri, nici în presă etc., în aceste țări Marx și Engels îi învățau pe socia-

www.dacoromanica.ro

liști să rupă *cu orice preț* cu sectarismul îngust și *să se alăture* mișcării muncitorești, pentru *a trezi la viață politică* proletariatul. Căci în ultima treime a secolului al XIX-lea nici în Anglia și nici în America proletariatul n-a manifestat *aproape nici un fel* de independență politică. Arena politică din aceste țări, în care aproape că nu existau sarcini istorice burghezo-democratice, era *în întregime* ocupată de burghezia triumfătoare, mulțumită de sine, fără egal în lume în ceea ce privește arta de a înșela, de a perverti și de a corupe pe muncitori.

A socoti că aceste sfaturi adresate de Marx și de Engels mișcării muncitorești anglo-americane ar putea fi aplicate direct și fără nici o rezervă în condițiile existente în Rusia înseamnă a folosi marxismul nu pentru a învăța *metoda* lui, nu pentru *a studia* particularitățile istorice concrete ale mișcării muncitorești din diferite țări, ci pentru meschine răfuieli fracționiste, de intelectuali.

Dimpotrivă, într-o țară în care revoluția burghezo-democratică n-a fost dusă pînă la capăt, în care a domnit și domnește un „despotism militar împopoțonat cu forme parlamentare" (expresia lui Marx din „Critica programului de la Gotha") [136], în care proletariatul a fost de mult atras spre politică și duce o politică social-democrată, într-o asemenea țară Marx și Engels se temeau, mai mult ca de orice, de vulgarizarea parlamentară și de minimalizarea filistină a sarcinilor și a amplorii mișcării muncitorești.

În perioada revoluției burghezo-democratice din Rusia sîntem cu atît mai obligați să subliniem și să punem pe primul plan *acest* aspect al marxismului, cu cît „strălucita", bogata și răspîndita noastră presă liberală-burgheză îi cîntă proletariatului, prin mii de trîmbițe, despre lealitatea „exemplară", despre legalitatea parlamentară, despre modestia și moderația mișcării muncitorești vecine din Germania.

Această minciună interesată a trădătorilor burghezi ai revoluției ruse nu se datorește întîmplării și nici depravării personale a unor foști sau viitori miniștri din tabăra cadetă. Ea este determinată de interesele economice profunde ale moșierilor liberali și ale burghezilor liberali din Rusia. Și în lupta împotriva acestei minciuni, împotriva acestei

www.dacoromanica.ro

„prostiri a maselor" („Massenverdummung", expresie folosită de Engels în scrisoarea din 29 noiembrie 1886) [137], scrisorile lui Marx și Engels trebuie să servească ca o armă de neînlocuit pentru toți socialiștii din Rusia.

Minciuna interesată a burghezilor liberali atrage atenția poporului asupra „modestiei" exemplare a social-democraților germani. Conducătorii acestor social-democrați, fondatorii teoriei marxiste, ne spun :

„Acțiunea revoluționară a francezilor (este vorba de constituirea partidului muncitoresc în Camera franceză și de greva de la Decazeville, care a dus la o ruptură între radicalii francezi și proletariatul francez [138]) a pus într-o lumină și mai urîtă fățărnicia lui Viereck & Co." (oportuniști social-democrați din fracțiunea parlamentară social-democrată germană). „La ultimele dezbateri socialiste n-au mai luat cuvîntul decît Liebknecht și Bebel, și amîndoi au vorbit foarte bine. Cu asemenea dezbateri ne putem din nou prezenta într-o societate onorabilă, ceea ce, din păcate, înainte nu puteam întotdeauna să facem. În general e bine că li se contestă germanilor, mai ales după ce au trimis în Reichstag un număr atît de mare de filistini (ceea ce, de altfel, era inevitabil), rolul de conducători ai mișcării sociale internaționale. *În perioade de acalmie, în Germania totul ia un caracter filistin*, și în asemenea momente ascuțișul concurenței franceze *este absolut necesar...*" (scrisoarea din 29 aprilie 1886) [139].

Acestea sînt învățămintele pe care Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, care se află sub influența ideologică precumpănitoare a social-democrației germane, trebuie să și le însușească în modul cel mai temeinic.

Aceste învățăminte rezultă nu din vreun anumit pasaj al corespondenței acestor corifei ai secolului al XIX-lea, ci din tot spiritul și din tot conținutul criticii pe care o fac ei în mod tovărășesc, fără diplomație și fără calcule meschine, experienței internaționale a proletariatului.

În ce măsură sînt într-adevăr pătrunse de acest spirit toate scrisorile lui Marx și Engels se poate vedea și din următoarele pasaje, care sînt, ce-i drept, relativ secundare, dar extrem de semnificative [140].

www.dacoromanica.ro

În 1889 în rîndurile muncitorilor simpli, neinstruiţi, necalificaţi (muncitorii de la uzinele de gaz, docherii etc.) începuse în Anglia o mişcare tînără, proaspătă, pătrunsă de un spirit nou, revoluţionar. Pe Engels, această mişcare îl entuziasmează. El subliniază cu un aer triumfător rolul fiicei lui Marx „Tussy", care făcea agitaţie printre aceşti muncitori. „Lucrul cel mai detestabil aici — scrie Engels din Londra la 7 decembrie 1889 — este «respectabilitatea» burgheză care le-a intrat muncitorilor în sînge. Împărţirea societăţii în nenumărate categorii sociale, recunoscute fără rezerve de toată lumea, avînd fiecare «onoarea» ei şi fiind pătrunsă de sentimentul înnăscut al respectului faţă de categoriile «mai bune» şi «mai înalte», este atît de veche şi de trainică, încît burgheziei nu-i vine prea greu să tragă masele pe sfoară. De pildă, eu nu sînt de loc sigur că, în cugetul său, John Burns este mai mîndru de popularitatea de care se bucură în rîndurile propriei sale clase decît de popularitatea sa în ochii cardinalului Manning, ai lordului-primar şi în general în ochii burgheziei. Iar Champion, locotenent în retragere, încă în urmă cu mulţi ani făcea mici afaceri cu elemente burgheze, mai ales conservatoare, iar la un congres al popilor s-a apucat să propovăduiască socialismul etc. Chiar şi lui Tom Mann, pe care-l consider cel mai bun dintre ei, tot îi face plăcere să vorbească despre faptul că va lua masa cu lordul-primar. Şi numai atunci cînd îi compari cu francezii îţi dai seama cît de binefăcătoare este în această privinţă influenţa revoluţiei" [141].

Comentariile sînt de prisos.

Încă un exemplu. În 1891 plana pericolul izbucnirii unui război european. Pe această temă, Engels a avut un schimb de scrisori cu Bebel şi amîndoi erau de acord că, în cazul cînd Rusia va ataca Germania, socialiştii germani vor trebui să lupte cu înverşunare atît împotriva ruşilor cît şi împotriva oricăror aliaţi ai acestora. „Dacă Germania va fi sugrumată, vom fi şi noi sugrumaţi împreună cu ea. Pe cînd dacă lucrurile vor lua o întorsătură favorabilă, lupta va deveni atît de înverşunată, încît Germania nu se va putea menţine decît recurgînd la măsuri revoluţionare, şi ar fi foarte posibil să fim nevoiţi să luăm în mîini frînele

www.dacoromanica.ro

conducerii și să reeditām anul 1793" (scrisoarea din 24 octombrie 1891) [142].

Aviz oportuniștilor care țipau cît îi ținea gura despre caracterul nesocial-democrat al perspectivelor „iacobine" pe care le-a avut partidul muncitoresc din Rusia în 1905! Engels i-a arătat limpede lui Bebel că o participare a social-democraților la un guvern provizoriu este posibilă.

Era foarte firesc ca, avînd asemenea concepții în ceea ce privește sarcinile partidelor muncitorești social-democrate, Marx și Engels să nutrească încrederea cea mai optimistă în revoluția rusă și în marea ei importanță mondială. Din corespondența întreținută de ei de-a lungul unei perioade de aproape douăzeci de ani se vede cu cîtă înfrigurare așteptau izbucnirea unei revoluții în Rusia.

Iată scrisoarea lui Marx din 27 septembrie 1877. Criza din răsărit [143] stîrnește entuziasmul lui Marx. „Rusia se află de mult în pragul unor mari transformări și toate elementele necesare s-au copt. Loviturile date de bravii turci au accelerat explozia cu un mare număr de ani... Transformările vor începe, secundum artem («după toate regulile artei»), cu *cochetării constituționaliste*, și va fi mare tămbălău (il y aura un beau tapage). Și cu bunăvoința naturii-mame vom mai apuca să vedem acest triumf!" [144] (Marx avea pe atunci 59 de ani.)

Natura-mamă nu l-a lăsat — și, de fapt, nici nu putea să-l lase — pe Marx să apuce să vadă „acest triumf". Dar el *a prezis* „cochetăriile constituționaliste" și ai putea crede că aceste cuvinte le-a scris nu mai departe decît ieri în legătură cu Duma I și a II-a din Rusia. Or, tocmai tendința de a pune în gardă poporul împotriva „cochetăriilor constituționaliste" constituia „sufletul viu" al tacticii boicotului, atît de odioasă liberalilor și oportuniștilor...

Iată scrisoarea lui Marx din 5 noiembrie 1880. El este foarte bucuros de succesul obținut în Rusia [145] de cartea sa „Capitalul" și se situează de partea narodovoliștilor, împotriva grupării „Ciornîi peredel" [146] care luase nu de mult ființă. Marx a sesizat just elementele anarhiste din concepțiile adepților acestei grupări și — întrucît nu cunoștea și nu avea pe atunci posibilitatea de a cunoaște evoluția ulterioară a narodnicilor din gruparea „Ciornîi peredel"

www.dacoromanica.ro

şi transformarea lor în social-democraţi — îi atacă cu toată forţa sarcasmului său biciuitor :

„Aceşti domni sînt împotriva oricăror acţiuni politice revoluţionare. Rusia, după părerea lor, trebuie să facă un salt direct în mileniul anarhocomunist-ateist. Iar între timp ei pregătesc acest salt cu ajutorul celui mai plictisitor doctrinarism. Aşa-zisele lor principii sînt luate de la răposatul Bakunin“ [147].

De aici se poate vedea cît de mult ar fi apreciat Marx importanţa unor „acţiuni politice revoluţionare“ săvîrşite de *social-democraţia* din Rusia în 1905 şi în anii care au urmat *.

Iată scrisoarea lui Engels din 6 aprilie 1887 : „În schimb, se pare că în Rusia o criză este iminentă. Ultimele atentate au provocat o mare dezorientare...“. În scrisoarea din 9 aprilie 1887, tot aşa... „În armată sînt o mulţime de ofiţeri nemulţumiţi care conspiră“ (Engels se afla pe atunci sub impresia luptei revoluţionare a narodovoliştilor şi îşi punea speranţele în ofiţeri, fără să vadă încă revoluţionarismul, care s-a manifestat atît de strălucit cu 18 ani mai tîrziu, al soldatului şi marinarului rus...). „...Cred că actuala stare de lucruri n-are să mai dureze nici măcar un an. Iar cînd va izbucni revoluţia („losgeht“) în Rusia, atunci — ura !“ [149]

Scrisoarea din 23 aprilie 1887 : „În Germania, persecuţiile (împotriva socialiştilor) se ţin lanţ. Se pare că Bismarck vrea să pregătească totul pentru ca în momentul cînd în Rusia va izbucni revoluţia, ceea ce este o chestiune de cîteva luni, Germania să-i poată urma imediat exemplul“ („losgeschlagen werden“) [150].

Lunile s-au dovedit a fi foarte, foarte lungi. Fără îndoială că se vor găsi filistini care, încruntîndu-şi privirea şi încreţindu-şi fruntea, să condamne cu asprime „revoluţionarismul“ lui Engels sau să rîdă condescendent de vechile utopii ale bătrînului revoluţionar emigrant.

* În legătură cu aceasta. Dacă nu mă înşală memoria, Plehanov sau V. I. Zasulici mi-au vorbit, cam prin 1900—1903, despre existenţa unei scrisori a lui Engels către Plehanov cu privire la „Divergenţele noastre“ şi la caracterul revoluţiei care se apropia în Rusia. Ar fi interesant să aflăm precis dacă a existat o astfel de scrisoare, dacă s-a păstrat şi dacă n-ar fi timpul să fie publicată [148].

www.dacoromanica.ro

Da, Marx și Engels s-au înșelat în mare măsură și s-au înșelat deseori în aprecierile lor cu privire la caracterul apropiat al revoluției, în speranțele pe care le puneau în victoria revoluției (de exemplu în 1848 în Germania), în credința lor că „republica" germană se va instaura curînd („să murim pentru republică", scria Engels cu privire la această perioadă, amintindu-și de starea de spirit pe care a avut-o ca participant la campania militară pentru constituția Reichului în 1848—1849 [151]). Ei s-au înșelat în 1871, cînd erau preocupați „să ridice sudul Franței, în care scop ei (Becker scrie: „noi", referindu-se la el și la prietenii lui apropiați — scrisoarea nr. 14 din 21 iulie 1871) au sacrificat și au riscat tot ce e omenește posibil..." În aceeași scrisoare: „Dacă în martie și în aprilie am fi avut mai mulți bani, am fi ridicat întreg sudul Franței și am fi salvat Comuna din Paris" (pag. 29). Dar *aceste* greșeli ale giganților gîndirii revoluționare, care au căutat să ridice și au ridicat proletariatul întregii lumi deasupra problemelor mărunte, meschine, de fiecare zi, sînt de mii de ori mai generoase, mai mărețe și *din punct de vedere istoric mai prețioase, mai apropiate de adevăr* decît înțelepciunea plată a liberalismului oficial, care cîntă, face zarvă și perorează pe tema deșertăciunii agitației revoluționare, a zădărniciei luptei revoluționare, pe tema deliciilor aiurelilor „constituționaliste" contrarevoluționare...

Clasa muncitoare din Rusia își va cuceri libertatea și, prin acțiunile ei revoluționare pline de greșeli, va da un imbold Europei, iar filistinii n-au decît să se fălească cu infailibilitatea inactivității lor revoluționare.

6 aprilie 1907

N. Lenin

www.dacoromanica.ro

DUMA ŞI LIBERALII RUŞI

Petersburg, 10 aprilie

În rîndurile aşa-zisei „societăţi" ruse domneşte deprimarea, teama, dezorientarea. Articolul d-lui F. Malover — care şi-a ales un pseudonim cît se poate de potrivit * —, apărut în numărul de duminică (8 aprilie) al ziarului „Tovarişci", este un fenomen instructiv şi caracteristic tocmai pentru că oglindeşte fidel această stare de spirit.

Articolul d-lui Malover se intitulează „Duma şi societatea". Prin societate se înţelege aici, potrivit vechii accepţii a acestui cuvînt în limba rusă, un mănunchi de funcţionari liberali, de intelectuali burghezi, de rentieri melancolici şi de alte personaje arogante şi mulţumite de sine, fără nici o ocupaţie, care îşi închipuie că sînt sarea pămîntului, îşi spun cu mîndrie „intelectualitate", dau tonul „opiniei publice" etc. etc.

D-lui Malover, „campania împotriva Dumei care se observă în ultimele zile în coloanele presei de stînga i se pare extrem de riscantă". Aceasta este ideea principală a articolului. Argumentarea d-lui Malover se reduce la invocarea stării de spirit a societăţii. Societatea, pretinde el, este obosită, e „sătulă" de politică, nu protestează împotriva samavolniciilor, citeşte în biblioteci şi cumpără la librării cărţi de beletristică „uşoară". „Un mediu şubred"... „Pentru ca Duma să prindă viaţă, trebuie ca ţara să prindă din nou viaţă". „Fireşte, Duma ar putea în orice moment să piară de o moarte eroică, dar, judecînd după zvonurile care circulă, aceasta nu ar fi decît în avantajul naşilor ei

* În limba rusă „malover" înseamnă sceptic. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

fără voie. Dar ce ar cîştiga poporul de pe urma acestui lucru decît o nouă lege electorală ?"

Reproducem aceste citate fiindcă sînt *tipice* pentru marea majoritate a liberalilor din Rusia şi pentru toţi acoliţii intelectuali ai liberalismului.

Observaţi : în ultima frază, în locul cuvîntului „societate" a apărut deodată cuvîntul „popor" ! Furîndu-şi singur căciula (aşa cum fac totdeauna toţi scepticii intelectuali), d-l Malover şi-a falsificat toată argumentarea, prezentînd lucrurile în aşa fel ca şi cum faimoasa „societate" determină într-adevăr „sprijinul din afară" sau atitudinea *maselor*. Dar, oricît a fost de subtil, acest fals n-a reuşit : autorul articolului a fost nevoit să treacă de la „societate" la „popor". Şi tot colbul acumulat în birourile îmbîcsite şi neaerisite ale oamenilor din „societate", izolate şi ferite cu grijă de orice adiere de pe stradă, se ridică valvîrtej de îndată ce se deschide uşa spre „stradă". Sofistica plăticii uscate care se crede „intelectuală" şi „cultă" iese limpede la iveală.

Teză : campania *celor de stînga* împotriva Dumei este riscantă.

Argumentare : *societatea* este obosită şi sătulă de politică, preferînd beletristica uşoară.

Concluzie : *poporul* n-ar cîştiga nimic de pe urma unei morţi eroice a Dumei.

Lozincă politică : „în prezent, cred că nimeni nu se mai îndoieşte că în viitorul apropiat lupta politică va putea fi dusă numai pentru consolidarea şi extinderea drepturilor Dumei, singura (!) armă de care dispune, deocamdată, poporul (!) în lupta împotriva guvernului".

Nu-i aşa că această logică a contrarevoluţionarilor ipocriţi, drapaţi în toga nobilă a scepticismului şi indiferenţei blazate, este inegalabilă ?

Teză : noi, „societatea", ne-am afundat în noroi. Voi, cei de stînga, încercaţi să faceţi curat ? — Nu vă atingeţi, noroiul nu ne deranjează.

Argumentare : ne-au obosit încercările (făcute de alţii) de a curăţa noroiul. Nu ne-am hotărît dacă trebuie sau nu să se facă curăţenie.

www.dacoromanica.ro

Concluzie: este riscant să te atingi de noroi.

Raţionamentele d-lor Maloveri au o mare importanţă pentru că, repetăm, ele oglindesc cu fidelitate o stare de spirit al cărei izvor, în ultimă analiză, este lupta dintre clase în revoluţia rusă. Oboseala burgheziei şi înclinaţia ei spre beletristica „uşoară" nu este un fenomen întîmplător, ci unul inevitabil. Gruparea populaţiei pe partide — acest foarte important învăţămînt pe care l-a tras revoluţia şi această foarte însemnată realizare politică a ei în timpul alegerilor pentru Duma a II-a — a arătat în mod concret, pe bază de fapte cu caracter general, cotitura spre dreapta a unor pături largi ale moşierimii şi burgheziei. „Societatea" şi „intelectualitatea" nu sînt decît acolitul jalnic, umil, laş şi josnic al acestor zece mii de sus.

O mare parte din intelectualitatea burgheză trăieşte şi se hrăneşte pe lîngă cei care s-au săturat de politică. Numai un număr mic dintre intelectuali frecventează cercurile de propagandişti ai partidului muncitoresc, care ştiu din experienţă ce „*foame de lup*" vădesc masele populare pentru cartea politică, ziarul politic şi cunoştinţele socialiste. Dar, bineînţeles, pe aceşti intelectuali îi aşteaptă, dacă nu o moarte eroică, în orice caz o viaţă eroică, viaţa nespus de grea a unui activist de partid „de rînd", prost plătit, pe jumătate flămînd, veşnic surmenat şi hărţuit. Răsplata pe care o primeşte *această* intelectualitate este faptul că a scăpat de grămezile de gunoi ale „societăţii" şi că nu mai trebuie să se gîndească la indiferenţa auditorului *ei* faţă de problemele social-politice. Or, un „intelectual" ce nu ştie să-şi găsească un auditoriu pe care aceste probleme să nu-l lase indiferent seamănă cu un „democrat" şi cu un intelectual, în accepţia pozitivă a cuvîntului, tot atît cît seamănă cu o soţie iubitoare o femeie care a încheiat o căsătorie legitimă vînzîndu-se pentru bani. Şi într-un caz şi în celălalt avem de-a face cu simple varietăţi de prostituţie oficial-cuviincioasă şi absolut legală.

Cît despre partidele de stînga, ele sînt într-adevăr partide de stînga şi merită această denumire numai în măsura în care exprimă interesele şi oglindesc *nu* psihologia „societăţii", *nu* psihologia unui mănunchi de jalnici intelectuali plîngăreţi, ci pe aceea a păturilor de jos ale poporului, a

www.dacoromanica.ro

proletariatului şi a unei anumite părţi a masei mic-burgheze de la sate şi de la oraşe. Partide de stînga sînt acelea al căror auditoriu nu este *niciodată* indiferent faţă de problemele social-politice, aşa cum un flămînd nu este niciodată indiferent cînd este vorba de o bucată de pîine. „Campania împotriva Dumei" pornită de aceste partide de stînga este oglindirea unui anumit curent în păturile de jos ale poporului, ecoul unei... hai, să spunem, porniri de masă împotriva narcişilor mulţumiţi de sine, îndrăgostiţi de grămezile de gunoi din jurul lor.

Unul dintre aceşti narcişi, d-l F. Malover, scrie: „În perioada prin care trecem, psihologia maselor populare este o entitate absolut necunoscută şi nimeni nu poate garanta că la dizolvarea Dumei a II-a aceste mase vor reacţiona altfel de cum au reacţionat la dizolvarea Dumei I".

Prin ce se deosebeşte această mentalitate de psihologia „femeii cinstite" din societatea burgheză care spune: cine poate garanta că nu mă voi căsători din dragoste cu cel care mă va plăti mai bine?

Dar propriile dumitale sentimente, doamnă, nu pot constitui nici o garanţie pentru nimeni? Dar, voi, domnilor Maloveri, nu vă simţiţi o părticică din „masele populare", nu vă simţiţi participanţi (nu numai spectatori), nu vă consideraţi drept unii dintre făuritorii stării de spirit generale, drept una dintre forţele progresului?

Burghezia „nu poate garanta" că proletariatul merge de la înfrîngere la victorie. Proletariatul *garantează* că burghezia se distinge prin aceeaşi josnicie şi atunci cînd poporul este înfrînt, şi atunci cînd repurtează victorii în lupta pentru libertate.

Social-democraţii înclinaţi spre şovăieli şi îndoieli să înveţe din exemplul domnilor Maloveri, să înveţe să înţeleagă cît de *reacţionare* sînt acum nu numai discuţiile despre poziţia „de ostilitate unilaterală" adoptată de social-democraţi faţă de liberali, dar şi discuţiile despre o revoluţie „naţională-generală" (în frunte cu Maloverii !?)

„Naşe Eho" nr. 14
din 10 aprilie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LARIN ŞI HRUSTALEV [152]

În primul număr al ziarului menşevic „Narodnaia Gazeta" [153] (din 10 aprilie), tov. G. Hrustalev a publicat un foileton combativ, extrem de interesant şi excelent (din punctul de vedere al fracţiunii bolşevice), cu privire la ideea convocării unui congres muncitoresc. Considerăm acest foileton excelent pentru că, prin afirmaţiile sale, menşevicul Hrustalev *ne* ajută, ca şi menşevicul Larin, dacă nu chiar mai mult. Fiindu-le amîndurora deopotrivă de recunoscători, vom analiza esenţa ideilor lor, comparîndu-le pe baze concrete.

Amintiţi-vă de cele propovăduite de I. Larin în broşura lui „Partidul muncitoresc larg şi congresul muncitoresc". Potrivit ideii lui Larin, partidul muncitoresc larg trebuie să cuprindă aproximativ 900 000 din totalul de 9 000 000 de muncitori, cît numără proletariatul din Rusia. Trebuie scoasă „firma", adică acest partid nu trebuie să fie social-democrat. Social-democraţii şi socialiştii-revoluţionari trebuie să fuzioneze. Noul partid trebuie să fie, de fapt, „un partid fără partid" (expresia îi aparţine lui Larin). Social-democraţii, ca şi socialiştii-revoluţionari, trebuie să aibă rolul de „asociaţii de propagandă în cadrul unui partid larg".

Toată lumea vede că planul lui Larin este cît se poate de limpede, iar ideile lui cu privire la congresul muncitoresc se disting prin lipsa oricăror reticenţe şi formulări nebuloase, care abundă la Akselrod. Noi, bolşevicii, l-am lăudat pe sincerul tov. Larin pentru această claritate a

www.dacoromanica.ro

ideilor, pe care am opus-o formulărilor nebuloase ale „menşevismului oficial" (expresia lui Larin). Totodată, declarăm că planul lui Larin reprezintă o aventură oportunistă, deoarece fuziunea cu socialiştii-revoluţionari şi crearea unui „partid fără partid" nu poate duce decît la întunecarea conştiinţei muncitorului şi la crearea de greutăţi în munca de organizare a social-democraţiei.

Acum cititorul să judece cu atenţie planul tov. Hrustalev. Acesta scrie negru pe alb: „Partidul nu trebuie să-şi asume sarcina convocării congresului". „Iniţiativa convocării acestuia trebuie să revină sindicatelor şi unor comitete speciale pentru convocarea congresului".

Cum trebuie să fie alcătuite aceste comitete?

Tov. Hrustalev nu dă un răspuns direct la această întrebare. Dar cuvintele următoare conţin un răspuns destul de limpede, deşi indirect:

„Care va fi, aşadar, compoziţia congresului? Se stabileşte vreun cens? — se întreabă el şi răspunde: — De vreme ce tindem la lărgirea organizaţiei, implicit ne pronunţăm împotriva oricărei îngrădiri. La congres vor fi acceptaţi toţi reprezentanţii aleşi de muncitori. Sindicatele, asociaţiile de consum, casele muncitoreşti, societăţile muncitoreşti de ajutor reciproc, comitetele de întreprindere, comitetele create special în vederea organizării congresului, delegaţii aleşi din partea uzinelor şi fabricilor unde nu există comitete de întreprindere, toate trebuie să aibă reprezentanţi la congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Aceasta va fi compoziţia congresului".

E cît se poate de limpede. „Împotriva oricărei îngrădiri", veniţi toţi cei care, într-un fel sau altul, aţi fost aleşi de muncitori. Autorul nu ne spune în ce fel trebuie să se facă *delimitarea* „muncitorilor" de diferitele categorii de funcţionari (comerciali, de la poştă şi telegraf, de la căile ferate etc.) şi de ţăranii care fac parte şi din organizaţiile noastre social-democrate, şi din „asociaţiile de consum". Din punctul lui de vedere, aceasta este, probabil, un amănunt de ordin tehnic: „împotriva oricăror îngrădiri"! Într-adevăr, de ce să fie îngrădite elementele mic-burgheze?

Dar să mergem mai departe. Tov. Hrustalev a arătat limpede care va fi compoziţia congresului. Despre sarcinile acestui congres de asemenea a vorbit limpede. „În orice

www.dacoromanica.ro

caz — scrie el — comitetele congresului muncitoresc şi organizaţiile social-democrate locale vor fiinţa concomitent".

„...Prima celulă organizatorică va fi comitetul de întreprindere. Întrucît participă la toate manifestările vieţii uzinei, începînd cu soluţionarea conflictelor dintre muncă şi capital, conducerea sistematică a grevelor economice, plasarea celor rămaşi fără lucru etc. şi terminînd cu organizarea de case, cluburi, conferinţe şi biblioteci, comitetele de întreprindere — aceste organe alese şi obligate să dea socoteală de activitatea lor — vor cuprinde păturile largi ale proletariatului.

Comitetele de întreprindere dintr-un oraş sau dintr-un centru industrial vor forma un comitet al congresului muncitoresc. Acestuia îi va reveni sarcina de a conduce, de a adînci şi a extinde mişcarea sindicală şi cooperatistă, de a organiza ajutorul de şomaj, de a interveni pe lîngă organele de administraţie locală ale oraşelor pentru organizarea de lucrări publice, de a desfăşura agitaţia împotriva scumpirii alimentelor, de a lua contact cu comisia Dumei pentru ajutorarea şomerilor, *de a organiza discutarea în întreprinderi a tuturor proiectelor de legi care privesc interesele clasei muncitoare* (subliniat de autor); de a organiza campania electorală în cazul unei reforme a administraţiei locale etc.

Congresul muncitoresc nu va fi decît organul conducător şi îndrumător al întregii mişcări. Aceasta este o schemă aproximativă. Viaţa va introduce, fără îndoială, corectivele ei".

Este cît se poate de limpede. Comitete fără partid în întreprinderi. Comitete fără partid ale congresului muncitoresc. Un congres muncitoresc fără partid. „Datorită acestor comitete şi prin intermediul lor — spune tov. Hrustalev —, partidul va dobîndi o puternică pîrghie de înrîurire asupra întregii clase muncitoare".

Se pune întrebarea: prin ce se deosebeşte acest plan de planul lui Larin ?? Este *exact acelaşi plan*, numai formularea este puţin schimbată. De fapt ni se recomandă absolut aceeaşi reducere a social-democraţiei la rolul de „asociaţie de propagandă în cadrul unui partid larg", căci *în realitate* „planul" tov. Hrustalev *n-a lăsat* social-democraţiei *nici o altă sarcină*. Ca şi Larin, el a lăsat activitatea politică a clasei muncitoare în seama „partidului muncitoresc fără partid", deoarece „*discutarea tuturor proiectelor de legi*", „*organizarea campaniei electorale etc.*" reprezintă, de fapt, *întreaga* activitate politică a clasei muncitoare.

www.dacoromanica.ro

Numai că Larin este mai sincer şi mai deschis decît Hrustalev, dar în realitate amîndoi propun „lichidarea partidului muncitoresc social-democrat şi înlocuirea lui printr-o organizaţie politică fără partid a proletariatului" şi promovează această idee. Tocmai acest lucru se spune în primul punct al rezoluţiei bolşevice cu privire la organizaţiile muncitoreşti fără partid, rezoluţie care l-a supărat grozav pe tov. Hrustalev, făcîndu-l să ne ocărască şi să spună că sîntem procurori etc.

Tov. Hrustalev s-a supărat pentru că s-a văzut pus în situaţia de a se eschiva de la întrebarea pusă răspicat în rezoluţia noastră : cine trebuie să conducă lupta proletariatului, partidul *social-democrat* sau „organizaţia politică *fără partid* a proletariatului" ? Cine trebuie să fie „organul conducător şi îndrumător" în intervenţiile pe lîngă organele de administrare locală ale oraşelor, în relaţiile cu comisia Dumei (tov. Hrustalev n-a pomenit nimic despre *fracţiunea social-democrată din Dumă !* Să fie oare o întîmplare sau „lapsusul providenţial" al unui om care şi-a dat în mod vag seama că „comitetele congresului muncitoresc" — comitete fără partid — vor întreţine relaţii şi cu social-democraţii, şi cu socialiştii-revoluţionari, şi cu trudovicii fără nici o deosebire ?), în discutarea proiectelor de legi, în organizarea campaniilor electorale *etc.* ?

Tov. Hrustalev nu-i rămîne altceva decît să se supere cînd i se pune această întrebare, deoarece e penibil să afirmi că activitatea politică a proletariatului trebuie să fie condusă de „comitete" fără partid. „Care social-democrat — se întreabă el mînios — a făcut sau face agitaţie pentru convocarea unui congres antipartinic ? Adversarii nu vor putea indica nici un nume". Nu vă supăraţi, tov. Hrustalev, noi *am indicat* chiar la primul punct al rezoluţiei noastre o serie de nume, la care am putea adăuga acum *numele tov. G. Hrustalev.* În fapt, tov. Hrustalev, ca şi Larin, face agitaţie în favoarea *unui larg partid al muncii* *. Spunem „al muncii", şi nu muncitoresc pentru că (1) nici Larin, nici Hrustalev nu înlătură din compo-

* Această expresie îi aparţine tov. G. Lindov, care a fundamentat şi a demonstrat cît se poate de temeinic justeţea ei în articolul „Congresul Muncitoresc", publicat în culegerea „Probleme de tactică".

www.dacoromanica.ro

ziţia organizaţiei politice fără partid democraţia muncitoare, adică mic-burgheză (de pildă delegaţi la congresul muncitoresc din partea „asociaţiilor de consum" sau lozinca : „împotriva oricărei îngrădiri"), iar (2) nepartinitatea organizaţiei politice muncitoreşti înseamnă în mod inevitabil confundarea punctului de vedere social-democrat cu punctul de vedere trudovic.

Tov. Hrustalev scrie : „Organizaţiile create de Zubatov şi de Gapon s-au eliberat repede de tutela poliţienească şi au început să ducă o politică pură de clasă". S-au eliberat *datorită* participării conştiente a partidului *social-democrat* organizat, care niciodată n-a consimţit să lase conducerea politicii proletarilor în mîna unor organizaţii fără partid. Tov. Hrustalev, pare-se face o distincţie între politica „pură de clasă" şi politica *social-democrată*. L-am ruga foarte mult să-şi explice *făţiş* această idee a sa.

„Congresul muncitoresc va avea loc — spune pe un ton imperativ tov. Hrustalev — şi social-democraţii vor participa la acest congres". Bineînţeles că vom participa dacă se va ţine. Noi am participat la mişcarea muncitorească zubatovistă şi gaponistă ca să ducem lupta pentru social-democraţie. Vom participa la congresul muncitoresc ca să ducem lupta împotriva ideilor trudovice şi trudovice-*fără partid*, pentru social-democraţie. Acesta nu este un argument nici în favoarea vechiului gaponism, nici în favoarea noii tendinţe spre o organizaţie fără partid.

Tov. Hrustalev se adresează „muncitorilor bolşevici", căutînd să bage zîzanie între ei şi bolşevicii care au făcut agitaţie împotriva Sovietului de deputaţi ai muncitorilor. La această ieşire a lui nu vom răspunde. Ne vom referi la Troţki, care este în afara fracţiunilor. Îi recomandăm tov. Hrustalev să ia cartea lui Troţki „În apărarea partidului", să deschidă la articolul intitulat § 2. „Nepărtinirea furibundă a d-lui Prokopovici", *pagina 82*. După ce o va citi, tov. Hrustalev îi va fi ruşine că a căutat să-şi camufleze atacurile fracţioniste sub paravanul ideii unui congres muncitoresc în afara fracţiunilor.

www.dacoromanica.ro

Muncitorilor conştienţi însă le vom arăta numai în cîteva cuvinte că rolul conducător al comitetelor *fără partid* în *politica* proletariatului (campania electorală etc.) este o trăsnaie pur intelectualistă, care ar duce la certuri şi zîzanii *de zece ori mai mari*, iar prin aceste certuri şi zîzanii „înapoi la social-democraţie".

În încheiere îi mulţumim încă o dată tov. Hrustalev pentru claritatea şi pentru caracterul explicit al propagandei sale în favoarea unui congres muncitoresc. Larin şi Hrustalev sînt cei mai buni aliaţi ai bolşevicilor împotriva lui Akselrod.

„Trud" nr. 1
din 15 aprilie 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

FR. MEHRING DESPRE DUMA A II-a

Într-unul din ultimele numere ale revistei social-democrate germane „Die Neue Zeit“ * a apărut un articol de fond, iscălit cu semnul obişnuit al lui Franz Mehring, autorul celor mai multe articole de fond ale acestei reviste. El relevă că, în cadrul dezbaterilor ordinare în jurul bugetului, deputaţii social-democraţi Singer şi David au profitat de ocazie pentru a arăta cu cîtă fermitate apără poziţiile proletare social-democraţia, despre care se pretinde că a fost învinsă în ultimele alegeri [154]. Dimpotrivă, liberalii germani, care în alegeri s-au unit cu guvernul împotriva „centrului“ clerical şi a social-democraţiei, au ajuns în cea mai deplorabilă situaţie de aliaţi înjosiţi ai reacţiunii. „Burghezia liberală — spune Mehring — joacă rolul unei sclave supuse (cuvîntul german „Dirne“ înseamnă, de fapt, „tîrfă“) a iuncherilor de la răsărit de Elba, în schimbul unui jalnic bacşiş primit de la aceştia“.

Am citat textual aceste cuvinte tari pentru a arăta concret cititorilor cît de mult se deosebeşte, în ceea ce priveşte tonul şi conţinutul, modul în care pun social-democraţii problema liberalilor în Germania de modul în care este deseori pusă în prezent această problemă în ziarele cadete ruse. După cum se ştie, în legătură cu publicarea rezultatelor alegerilor din Germania, aceste ziare cîntă cu totul alt cîntec şi au început să vorbească despre greşelile social-democraţiei, care, pretind ei, a ignorat de-

* Nr. 23 (25. Jahrg., Bd. I) din 6 martie 1907.

www.dacoromanica.ro

mocrația burgheză sau a adoptat o „poziție de unilateralitate ostilă" față de ea etc.

Dar despre aceasta am amintit numai în treacăt. Pe noi ne interesează aici nu aprecierile lui Mehring în legătură cu liberalismul german, ci aprecierile lui în legătură cu Duma rusă și cu *liberalismul rus*, ale cărui lozinci („să păstrăm Duma", să ducem o „activitate pozitivă") el le analizează remarcabil de pătrunzător și de just.

Dăm traducerea completă a părții a doua a articolului lui Mehring.

LIBERALISMUL GERMAN ȘI DUMA RUSĂ

...Pentru a înțelege toată nemaipomenita nimicnicie a acestor dezbateri *, nu strică să aruncăm o privire asupra celor ce s-au petrecut, în urmă cu 60 de ani, în Landtagul unit din Berlin, cînd burghezia și-a suflecat pentru prima oară mînecile în vederea luptei parlamentare. Nici pe atunci nu era ea prea eroică. Iată cum o caracterizează Marx: „Fără încredere în sine însăși, fără încredere în popor, mîrîind împotriva celor de sus, tremurînd în fața celor de jos, egoistă față de ambele părți și conștientă de egoismul ei, revoluționară față de conservatori și conservatoare față de revoluționari, neîncrezătoare în propriile ei lozinci, — ...înspăimîntată de furtuna mondială și exploatînd-o în folosul ei; lipsită de orice energie și nefiind altceva decît un plagiat; banală fiindcă nu avea nimic original, originală numai în banalitatea ei, ea se tocmea cu propriile ei dorințe, fără inițiativă, — ...fără o misiune istorică — întocmai ca un moșneag asupra căruia apasă un blestem, osîndit să conducă și să abată în propriul său interes senil primele impulsuri tinerești ale unui popor robust, un moșneag fără ochi, fără urechi, fără dinți, o adevărată ruină" [155].

Și totuși, independent de toate acestea, burghezia din acea vreme știa să nu lase banul din mînă și să restrîngă veniturile regelui și ale iuncherilor atîta timp cît nu i-a fost asigurat propriul ei drept; ea prefera să suporte

* Este vorba de dezbaterile în jurul bugetului care au avut loc în Reichstag.

www.dacoromanica.ro

dizgrația regelui decît să-i dea ajutor ca să scape de faliment cu prețul dreptului lui de prim-născut.

În comparație cu oamenii cu vederi progresiste de astăzi, în orice caz, liberalii din Landtagul unit erau pe atunci mai clarvăzători. Ei nici nu se sinchiseau de flecăreala despre „activitatea pozitivă" și preferau să frîneze înfăptuirea unei lucrări atît de importante pentru prosperitatea țării cum era pe vremea aceea construirea căii ferate din răsărit decît să se resemneze renunțînd la dreptul lor constituțional.

Cu atît mai mult ni se impune invocarea acelor timpuri cu cît încheierea dezbaterilor în legătură cu bugetul care a avut loc în Reichstag a coincis cu deschiderea Dumei a II-a din Rusia. Fără îndoială că pînă acum istoria parlamentară a revoluției ruse a semănat mai mult cu istoria parlamentară a revoluției prusiene din 1848 decît cu istoria parlamentară a revoluției franceze din 1789 ; istoria Dumei I din Rusia, în unele privințe, seamănă uimitor cu istoria faimoasei „adunări a conciliatorilor" care și-a ținut odinioară ședințele la teatrul din Berlin, seamănă pînă în cele mai mici amănunte, inclusiv apelul de a nu plăti impozite, pe care majoritatea democrat-constituțională a lansat-o după dizolvare și care a căzut baltă fără a avea nici un rezultat. Și în Prusia cel de-al doilea landtag, convocat de guvern, a avut, ca și actuala Dumă rusă, o nuanță opoziționistă mai pronunțată, iar mai tîrziu, după o lună, a fost din nou dizolvat cu ajutorul forței armate. Se aud multe glasuri care prezic noii Dume ruse aceeași soartă. Iar preaînțelepții liberali dau un sfat excelent : păstrați Duma și cîștigați încrederea poporului printr-o „activitate pozitivă". În sensul în care o înțeleg liberalii, aceasta este cea mai mare prostie care se poate recomanda noii Dume.

Istoriei nu-i plac repetările. Noua Dumă este un produs al revoluției care nu seamănă cîtuși de puțin cu ceea ce a fost cîndva cel de-al doilea parlament prusian. Ea a fost aleasă în condițiile unor presiuni atît de mîrșave și de odioase exercitate cu prilejul alegerilor, încît, în comparație cu acestea, tot ce a făcut „liga imperială a minciunii" din Germania este un fleac. De altfel, printre parti-

www.dacoromanica.ro

dele de stînga din actuala Dumă nu mai predomină democraţia constituţională ; actuala stîngă este întărită datorită existenţei unei fracţiuni socialiste puternice. Nici chestiunea unei apropiate dizolvări a Dumei nu este chiar atît de simplă. Ţarismul nu s-ar fi încurcat cu toată această procedură — pe cît de obositoare, pe atît de odioasă — a exercitării presiunilor cu prilejul alegerilor dacă ar fi depins exclusiv de dorinţa lui să dizolve sau să nu dizolve Duma. Pentru creditori are nevoie de o reprezentanţă naţională care să-l salveze de faliment şi nu i-a mai rămas nici cea mai mică posibilitate — chiar dacă nu s-ar afla la o asemenea strîmtoare — de a născoci un sistem electoral şi mai lamentabil şi a exercita presiuni şi mai brutale asupra alegerilor.

Reacţiunea prusiană din 1849 a avut în această privinţă un atu şi mai serios : desfiinţînd votul universal şi introducînd sistemul alegerilor pe trei clase, ea a obţinut o aşa-zisă reprezentanţă naţională care nu i-a opus nici un fel de rezistenţă serioasă şi care pentru creditorii statului constituia totuşi o oarecare garanţie.

Alegerile pentru noua Dumă au arătat că amploarea revoluţiei ruse este mult mai mare decît cea pe care a avut-o cîndva revoluţia germană. De asemenea este în afară de orice îndoială că revoluţia a ales noua Dumă nu în mod întîmplător, că ea intenţionează s-o folosească. Dar revoluţia s-ar trăda pe sine însăşi dacă ar da ascultare sfaturilor înţelepte ale liberalilor germani şi dacă ar căuta să cîştige încrederea poporului printr-o „activitate pozitivă", aşa cum o înţeleg ei ; dacă ar proceda astfel, ea ar păşi pe aceeaşi cale lamentabilă şi ruşinoasă pe care merge liberalismul german de şaizeci de ani. Ceea ce înţelege acest erou ciudat prin „activitate pozitivă" n-ar avea ca rezultat decît faptul că noua Dumă ar ajuta ţarismul să scape din strîmtoarea financiară şi în schimb ar primi o pomană mizeră sub forma unor „reforme", dintre acelea pe care numai guvernul unui Stolîpin ştie să le clocească.

Să lămurim noţiunea de „activitate pozitivă" printr-un exemplu din istorie. În vara anului 1789, cînd Adunarea naţională a înfăptuit într-o singură noapte eliberarea ţă-

www.dacoromanica.ro

ranilor francezi, genialul şi venalul aventurier Mirabeau, marele erou al democraţiei constituţionale, a marcat acest eveniment printr-o expresie de efect: „orgie dezgustătoare". Or, după părerea noastră, aceasta a fost „o activitate pozitivă". Şi, dimpotrivă, eliberarea ţăranilor din Prusia — care s-a desfăşurat cu paşi de melc timp de aproape 60 de ani, din 1807 pînă în 1865, timp în care un număr imens de vieţi ţărăneşti au fost secerate cu brutalitate, fără cruţare —, din punctul de vedere al liberalilor noştri, a fost „o activitate pozitivă", în jurul căreia ei fac o zarvă nemaipomenită. După părerea noastră însă, aceasta a fost „o orgie dezgustătoare".

Aşadar, noua Dumă, dacă vrea să-şi îndeplinească misiunea sa istorică, trebuie să desfăşoare, desigur, „o activitate pozitivă". În această privinţă există o unanimitate îmbucurătoare. Problema care se pune este următoarea: cum trebuie să fie această „activitate pozitivă". În ce ne priveşte, noi sperăm şi dorim ca Duma să fie un instrument al revoluţiei ruse din care a luat naştere.

*
* *

Articolul lui Mehring îţi sugerează fără să vrei o seamă de reflecţii în legătură cu actualele curente din rîndurile social-democraţiei ruse.

În primul rînd, nu se poate să nu relevăm faptul că autorul, făcînd o comparaţie între revoluţia rusă din 1905 şi din anii următori cu revoluţia germană din 1848—1849, face o apropiere între Duma I şi faimoasa „adunare a conciliatorilor". Această expresie îi aparţine lui Marx. Aşa i-a poreclit el în ziarul „Noua gazetă renană" [156] pe liberalii germani din acea perioadă. Şi porecla dată de el a intrat în istorie ca un bun al gîndirii proletare în aprecierea revoluţiei burgheze.

Marx îi numea „conciliatori" pe liberalii germani din perioada revoluţiei pentru că pe vremea aceea la baza tacticii politice a burgheziei liberale stătea „teoria concilierii", a concilierii între coroană şi popor, între vechea putere şi forţele revoluţiei. Această tactică exprima inte-

www.dacoromanica.ro

resele de clasă ale burgheziei germane în revoluţia burgheză din Germania : burghezia se temea că revoluţia ar putea fi dusă pînă la capăt, se temea de independenţa proletariatului, se temea de o victorie deplină a ţărănimii asupra exploatatorilor ei medievali, moşierii, a căror gospodărie păstra pe vremea aceea numeroase trăsături iobăgiste. Interesele de clasă ale burgheziei o împingeau la o tranzacţie cu reacţiunea („conciliere") împotriva revoluţiei. Intelectualii liberali, creatorii „teoriei concilierii", disimulau prin această teorie faptul că ei au renegat revoluţia.

Admirabilul citat reprodus de Mehring arată limpede cum biciuia Marx în perioada revoluţiei această burghezie conciliatoare. Cine cunoaşte scrierile lui Marx şi Engels din perioada anilor 1840—1850, apărute în volum sub îngrijirea lui Mehring, în special articolele publicate de ei în „Noua gazetă renană", ştie, desigur, că se pot da un mare număr de *asemenea* citate.

Ar face bine cei care, asemenea lui Plehanov, încearcă să-l invoce pe Marx pentru a justifica tactica aripii de dreapta a social-democraţiei în revoluţia burgheză rusă să reflecteze asupra acestui lucru ! Argumentarea acestor oameni se bazează pe o alegere nefericită a citatelor : ei iau tezele generale privitoare la sprijinirea marii burghezii împotriva micii burghezii reacţionare şi le aplică într-un mod necritic cadeţilor ruşi, revoluţiei ruse.

Acestor oameni Mehring le dă o lecţie bună. Cine vrea să-l consulte pe Marx în privinţa sarcinilor proletariatului în revoluţia burgheză trebuie să ia raţionamentele în care Marx se referă *tocmai* la perioada revoluţiei burgheze din Germania. Şi nu degeaba ocolesc menşevicii noştri cu atîta teamă aceste raţionamente ! Ele constituie expresia cea mai deplină şi mai vie a luptei necruţătoare duse de „bolşevicii" ruşi împotriva burgheziei *conciliatoriste* în revoluţia burgheză din Rusia.

În timpul revoluţiei burgheze din Germania, Marx considera că principala sarcină a proletariatului este de a duce revoluţia pînă la capăt, de a cuceri rolul conducător, de a demasca trădarea burgheziei „conciliatoriste",

www.dacoromanica.ro

de a smulge masele populare, şi în special ţărănimea *, de sub influenţa acestei burghezii. Acesta este un fapt istoric pe care îl pot trece sub tăcere sau îl pot ocoli numai cei care iau în deşert numele lui Marx.

Aprecierile lui Mehring despre „activitatea pozitivă" şi „orgia dezgustătoare" sînt într-o legătură strînsă, indisolubilă cu aceste raţionamente.

Această paralelă a lui Mehring ţinteşte atît de bine în liberalii ruşi, cadeţii, care sînt acum pe cale să asigure absolutismului, bazat pe curţile marţiale, votarea bugetului în Duma a II-a, încît dacă am adăuga ceva la cuvintele lui Mehring ar însemna în fond să le atenuăm.

Să comparăm modul cum pune Mehring această problemă cu modul în care o pune aripa dreaptă a social-democraţilor germani. Cititorii ştiu, desigur, că Mehring, ca şi întregul colegiu de redacţie al revistei „Die Neue Zeit", se situează pe punctul de vedere al social-democraţiei revoluţionare. Pe o poziţie opusă, oportunistă, se situează bernsteinienii. Principalul lor organ de presă este „Sozialistische Monatshefte". În ultimul număr al acestei reviste (aprilie 1907) găsim articolul unui oarecare domn Roman Strelţov, intitulat „Al doilea parlament rus". Articolul abundă în atacuri furioase împotriva bolşevicilor, pe care autorul, probabil, în dorinţa de a fi sarcastic, îi numeşte „leninieni". Cît de conştiincios îi informează acest strelit pe cititorii germani se vede chiar numai din faptul că autorul, care citează pasajele cele mai vehemente din broşurile scrise de Lenin în timpul alegerilor din Petersburg, *trece sub tăcere sciziunea* perfidă pusă la cale de menşevici şi care a provocat o luptă pe baza sciziunii!

Dar despre aceasta am amintit numai în treacăt. Pentru noi este important modul în care acest bernsteinian pune, în principiu, problema ce ne interesează. Pe menşevici, *şi îndeosebi pe Plehanov*, el îi ridică în slăvi, numindu-i *aripa realistă* a social-democraţiei ruse. Acest „realist" critică cu asprime organul central al social-democraţiei germane, „Vorwärts" [158], pentru că a afirmat că poporul a trimis în

* Burghezia germană trădează pe *ţărani, aliaţii ei cei mai fireşti*, spunea Marx în 1848, făcînd o apreciere asupra rolului ţărănimii în revoluţia burgheză [157].

www.dacoromanica.ro

Duma a II-a nu jălbari (Fürsprecher), ci luptători (Vorkämpfer) : „«Vorwärts» vede, probabil, în culori trandafirii, ca şi leninienii, situaţia actuală din Rusia" (pag. 295 din numărul citat) *. Concluzia la care ajunge autorul este limpede şi precisă. „Aşadar — scrie el în încheierea articolului său —, aşadar, păstrarea Dumei (Erhaltung der Duma) este deocamdată scopul întregii opoziţii în ansamblul ei". Şi mai departe : socialiştii nu trebuie „să-şi irosească forţele într-o luptă cu totul inutilă împotriva cadeţilor" (pag. 296, ibid.).

Lăsăm pe cititor să tragă singur concluzia din această comparaţie între raţionamentele lui Mehring cu privire la „orgia dezgustătoare" şi raţionamentele domnilor Strelţovi cu privire la lozinca „păstrării Dumei".

Această comparaţie poate foarte bine să ţină loc de comentariu la politica dusă de bolşevici şi la cea dusă de menşevici în actuala Dumă, la proiectul bolşevic şi la proiectul menşevic de rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat.

Scris în aprilie 1907

Publicat în aprilie 1907, în culegerea „Probleme de tactică", II, Petersburg, ed. „Novaia Duma"
Semnat : K. T.

Se tipăreşte după textul apărut în culegere

---

* În legătură cu aceasta poate că n-ar strica să adăugăm că în orice caz îi sîntem profund şi sincer recunoscători d-lui Strelţov pentru străduinţa lui de a-i ponegri pe bolşevici în faţa social-democraţiei germane. D-l Strelţov o face într-un mod atît de... iscusit, încît nici nu ne-am putea dori un aliat mai bun pentru a face propagandă în favoarea bolşevismului în rîndurile social-democraţilor germani. Continuaţi, d-le Strelţov, continuaţi !

www.dacoromanica.ro

REORGANIZAREA ŞI LICHIDAREA SCIZIUNII DIN PETERSBURG

Din presa legală cotidiană cititorii au aflat că în organizaţia Petersburg a P.M.S.D.R. s-a terminat, în sfîrşit, reorganizarea hotărîtă de multă vreme de către majoritatea membrilor de partid din această organizaţie. O conferinţă aleasă în mod special de către toţi membrii organizaţiei locale a avut loc la 25 martie 1907 [159] ; în cadrul ei a fost discutat proiectul de reorganizare prezentat de Comitetul din Petersburg (publicat în nr. 15 al ziarului „Proletarii") şi contraproiectul menşevicilor (publicat în nr. 51 al ziarului „Russkaia Jizn") şi a fost adoptat, cu modificări neînsemnate, proiectul Comitetului din Petersburg.

Esenţa acestui statut organizatoric constă în aplicarea consecventă a principiului centralismului democratic. În fruntea întregii organizaţii se află *conferinţa,* aleasă de către toţi membrii de partid prin alegeri directe (sau prin alegeri în două trepte numai atunci cînd există piedici de neînlăturat) după o normă stabilită (prima conferinţă a fost alcătuită din delegaţi aleşi cîte unul la fiecare 50 de membri de partid). Această conferinţă este o instituţie permanentă. Ea se întruneşte cel puţin de două ori pe lună şi este organul suprem al organizaţiei. Din şase în şase luni se fac noi alegeri.

Conferinţa alege Comitetul din Petersburg *din rîndurile tuturor membrilor de partid,* nu numai ale celor care lucrează într-unul sau altul din raioanele organizaţiei locale.

www.dacoromanica.ro

Prin acest tip de organizare este înlăturată orice inegalitate în reprezentarea raioanelor, şi, ceea ce este esenţial, în locul sistemului greoi, complicat şi nedemocratic în care era format Comitetul din Petersburg din reprezentanţi ai raioanelor se creează o unitate reală a tuturor membrilor de partid, uniţi nemijlocit prin conferinţa conducătoare unică. Datorită componenţei acestei conferinţe, participarea majorităţii muncitorilor înaintaţi la conducerea tuturor treburilor întregii organizaţii locale devine posibilă şi inevitabilă.

Conferinţa a şi introdus acest nou tip de organizare ; ea s-a proclamat instituţie permanentă, a ales noul Comitet din Petersburg, alcătuit din 19 tovarăşi, şi a ţinut două şedinţe (sau, mai exact, s-a întrunit de două ori în şedinţă) pentru rezolvarea tuturor problemelor curente.

Pentru a caracteriza proiectul menşevic de reorganizare, respins de conferinţă, vom releva un singur lucru, foarte important. Proiectul preconizează ca în fruntea organizaţiei să stea tot o astfel de conferinţă (căreia îi spune consiliu). Dar în acest proiect organul executiv al conferinţei, Comitetul din Petersburg, este complet înlăturat ! „În vederea muncii curente — se spune în proiectul menşevicilor — consiliul orăşenesc general se împarte într-o serie întreagă de comisii (de propagandă, de agitaţie, de presă, sindicală, financiară etc.)". Cît despre „reprezentarea organizaţiei în raporturile ei cu celelalte partide şi legătura cu instituţiile centrale ale partidului nostru, cu aceasta este însărcinat prezidiul", alcătuit din 5 persoane alese de consiliu.

Ne putem imagina care ar fi capacitatea de lucru a unei organizaţii a cărei *muncă curentă* este încredinţată unor comisii răzleţe care să nu fie legate printr-un organ executiv unic al conferinţei ! În aceste condiţii, *centralismul* democratic ar deveni o ficţiune : în fond, acesta este un pas în direcţia faimosului plan al lui Larin de a reduce partidul social-democrat la rolul unei *asociaţii de propagandă* în rîndurile masei muncitoreşti, cît se poate mai slab închegate într-o organizaţie unică. Nici nu mai e nevoie să spunem că acest proiect al menşevicilor a fost res-

www.dacoromanica.ro

pins din capul locului. Nu ne rămîne decît să-i rugăm pe autorii lui să ne împărtăşească experienţa muncii desfăşurate de comitetele sau de organizaţiile *menşevice* ale P.M.S.D.R. pe baza acestor principii.

Mai departe. Extrem de important este să relevăm faptul că noua conferinţă a organizaţiei Petersburg *a pus capăt sciziunii din Petersburg*. După cum se ştie, în timpul alegerilor pentru Duma a II-a, menşevicii au provocat o sciziune la Petersburg, părăsind (din motive, chipurile, de ordin formal) conferinţa de la 6 ianuarie 1907, la care s-au luat hotărîri în problema campaniei electorale a P.M.S.D.R. la Petersburg. Alegerile pentru actuala conferinţă, care s-a întrunit pentru prima oară la 25 martie, s-au efectuat sub controlul *direct* al unei comisii *speciale*, create *anume* în acest scop de Comitetul Central al P.M.S.D.R. şi din care făcea parte şi reprezentantul social-democraţiei letone în Comitetul Central. De aceea conferinţa întrunită la 25 martie (care continuă să funcţioneze şi în prezent, deoarece, după cum am mai spus, a fost proclamată instituţie permanentă) a fost *prima* conferinţă social-democrată de la Petersburg din ultimul an care s-a constituit *fără nici un fel de controverse* în ceea ce priveşte justeţea reprezentării, validitatea mandatelor şi numărul lor etc.

Pentru Petersburg, unde lupta dintre bolşevici şi menşevici este extrem de înverşunată, acesta este un fapt *fără precedent*. Atît la conferinţa în problema boicotului (februarie 1906) [160] cît şi la conferinţa în problema sprijinirii revendicării cu privire la formarea unui guvern „desemnat de Dumă" (iunie 1906) [161], victoria a fost de partea bolşevicilor, dar de fiecare dată conferinţa începea neapărat cu controverse în jurul problemei dacă reprezentarea corespundea normelor stabilite.

De aceea este cît se poate de instructiv să folosim aceste date *necontestate*, pentru prima oară necontestate, cu privire la forţa celor două fracţiuni ale social-democraţilor din Petersburg, ca să ne explicăm adevăratele cauze şi adevărata semnificaţie a sciziunii care s-a produs înainte de alegerile din Petersburg, sciziune care acum este de domeniul trecutului. După cum se ştie, menşevicii justificau această sciziune prin motive de ordin formal: 1) că reprezentarea la con-

www.dacoromanica.ro

ferinţa de la 6 ianuarie nu corespundea normelor stabilite (bolşevicii erau acuzaţi că au umflat numărul voturilor, în special al voturilor funcţionarilor comerciali, şi că au invalidat în mod nestatutar mandatele menşevice) ; 2) refuzul conferinţei de a satisface cererea C.C. cu privire la împărţirea în conferinţă orăşenească şi conferinţă gubernială.

Faptul că în realitate cea de-a doua „justificare" se reduce la *participarea* C.C. (respectiv a părţii lui menşevice) la organizarea sciziunii din Petersburg a fost explicat suficient în numerele precedente ale ziarului „Proletarii". Acest lucru îl pot lesne înţelege toţi membrii partidului nostru din celelalte oraşe, care ştiu foarte bine că *nicăieri* C.C. n-a cerut *şi nu putea să ceară* împărţirea conferinţelor orăşeneşti în conferinţe orăşeneşti şi conferinţe gubernia1e. Pentru Comitetul Central, caracterul ultimativ al acestei cereri a fost necesar la Petersburg *pentru a scinda* organizaţia Petersburg şi a ajuta apoi menşevicilor desprinşi de organizaţie să înceapă (sau să continue) tratativele cu cadeţii.

Dar pentru toţi membrii partidului nostru, în afară de cei din Petersburg, prima „justificare" a sciziunii rămîne cu totul neclară şi discutabilă. Ei nu-şi pot face o idee dacă la conferinţa de la 6 ianuarie reprezentarea corespunde normelor stabilite şi care este raportul real care există la Petersburg între forţele bolşevice şi cele menşevice. Pentru presa social-democrată este o sarcină cu totul peste puteri să dovedească acest lucru pe bază de documente, căci numai o comisie specială ar putea strînge şi studia documentele respective. Dar, pe baza cifrelor verificate şi necontestate privind reprezentarea la conferinţa de la 25 martie, avem posibilitatea de a arăta întregului nostru partid cît adevăr conţine justificarea menşevică a sciziunii care a avut loc în preajma alegerilor de la Petersburg. Pentru aceasta este suficient *să comparăm datele pe raioane* referitoare la numărul social-democraţilor care au votat pentru bolşevici şi al celor care au votat pentru menşevici în alegerile pentru conferinţa de la 6 ianuarie şi în alegerile pentru conferinţa de la 25 martie.

Datele cu privire la numărul de voturi obţinute în alegerile pentru conferinţa de la 25 martie *nu* au fost *contes-*

www.dacoromanica.ro

tate : ele au fost verificate de o comisie a C.C. şi au fost acceptate atît de bolşevici cît şi de menşevici.

Iar pentru a prezenta date *necontestate* cu privire la numărul celor care au votat în alegerile pentru conferinţa de la 6 ianuarie, *vom lua cifrele prezentate de menşevici.* Cînd au părăsit conferinţa de la 6 ianuarie, cei 31 de menşevici au făcut o declaraţie specială pe care au publicat-o în foaie volantă sub titlul : „De ce am fost nevoiţi să părăsim conferinţa ? (declaraţia celor 31 de delegaţi la conferinţă, prezentată Comitetului Central)". În nr. 12 al ziarului „Proletarii" am analizat această foaie volantă *. Să analizăm acum „datele cifrice referitoare la componenţa alegătorilor pentru conferinţa organizaţiei Petersburg" (conferinţa de la 6 ianuarie), *publicate* în paginile 7 şi 8 ale acestei foi. Aici este arătat *numărul celor care au votat* pentru bolşevici ** şi numărul celor care au votat pentru menşevici în fiecare dintre cele 11 raioane, toate voturile fiind împărţite în voturi necontestate şi voturi contestate, iar acestea din urmă în voturi contestate de bolşevici şi voturi contestate de menşevici.

Nu e nevoie să reproducem aici toate aceste împărţiri de amănunt. Într-o notă vom menţiona *toate* corectările aduse de menşevici. Dar pentru a face o comparaţie vom lua *numărul total* „al celor care au votat" pentru bolşevici şi al celor care au votat pentru menşevici, adică vom aduna voturile necontestate şi cele contestate, pentru ca, comparînd aceste date cu datele referitoare la numărul de voturi obţinute în alegerile pentru conferinţa de la 25 martie, orice membru de partid să se poată convinge singur *ce* nereguli s-au săvîrşit cu prilejul alegerilor pentru conferinţa de la 6 ianuarie şi *cine* le-a săvîrşit.

În tabelul publicat în foaia volantă a celor 31 nu există date referitoare la raionul al 12-lea al organizaţiei Petersburg, raionul funcţionarilor comerciali. În text (pag. 4) ei spun că Comitetul din Petersburg a dat unui număr de 313

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 317—320. — *Nota red.*

** Aceste cifre se mai împart în voturi ale bolşevicilor şi voturi ale disidenţilor („platforma blocului revoluţionar"). Şi unii şi ceilalţi sînt bolşevici ; între ei există o divergenţă de păreri în problema : bloc de stînga sau listă social-democrată pură.

www.dacoromanica.ro

funcţionari comerciali organizaţi dreptul de a alege 5 reprezentanţi, socotind nu cîte unul la 50 (norma generală), ci cîte 1 la 60, avîndu-se în vedere caracterul nedemocratic al alegerilor. Invocînd acest motiv, menşevicii n-au recunoscut *de loc* voturile funcţionarilor comerciali. Întrucît din cei 5 reprezentanţi 1 era menşevic şi 4 bolşevici, vom considera 63 de voturi pentru menşevici şi 250 de voturi pentru bolşevici.

Apoi vom împărţi toate cele 12 raioane ale organizaţiei social-democrate din Petersburg în 6 raioane ale căror rezultate au fost necontestate şi 6 raioane ale căror rezultate au fost contestate. În categoria acestora din urmă am inclus raioanele în care, la conferinţa de la 6 ianuarie, fie menşevicii, fie bolşevicii *au contestat mai mult de jumătate* din voturile obţinute de bolşevici sau de menşevici. Printre acestea sînt : raionul Vîborg (din cele 256 de voturi obţinute de menşevici, bolşevicii au contestat 234, ca nefiind obţinute într-un mod pe deplin reglementar), raionul orăşenesc (din cele 459 de voturi obţinute de menşevici, bolşevicii au contestat 370), raionul Moscova (din cele 248 de voturi obţinute de menşevici, bolşevicii au contestat 97, menşevicii 107 ; *toate* cele 185 de voturi obţinute de bolşevici au fost contestate * de menşevici), raionul feroviar (din cele 21 de voturi obţinute de bolşevici au fost contestate 5 ; din cele 154 de voturi obţinute de menşevici au fost contestate 107) ; raionul estonian (toate cele 100 de voturi obţinute de bolşevici au fost contestate de menşevici) şi raionul funcţionarilor comerciali (toate cele 313 voturi *au fost în întregime contestate* de menşevici, care au declarat aceste voturi — şi numai pe acestea — inexistente, sub pretextul că în alegeri ar fi votat vîrfurile organizaţiei în loc să voteze membrii organizaţiei).

Raioane care au obţinut rezultate necontestate au fost : raionul Vasilievski-Ostrov, raionul Narva, districtual, raionul leton (în aceste 4 raioane n-a fost contestat nici

* Prin voturi contestate se înţelege pretutindeni voturile pe care partea cealaltă le socotea ca nefiind obţinute într-un mod pe deplin statutar, ca voturi neverificate sau exagerate, dar nu pe deplin fictive. La conferinţa de la 6 ianuarie, bolşevicii au hotărît să mărească norma de reprezentare pentru *toate* voturile contestate, socotind în ceea ce priveşte aceste voturi cîte 1 delegat la 75 în loc de 1 delegat la 50.

www.dacoromanica.ro

un vot), apoi raionul Neva (din cele 150 de voturi obţinute de *bolşevici* au fost contestate 4) şi raionul Petersburg (din cele 120 de voturi obţinute de *menşevici* au fost contestate 22).

Datele cu privire la numărul votanţilor se repartizează pe raioane astfel:

	Organizaţia Petersburg a P.M.S.D.R. Raioane	Conferinţa de la 6 ianuarie Numărul voturilor pentru:			Conferinţa de la 25 martie Numărul voturilor pentru:		
		bolş.	menş.	Total	bolş.	menş.	Total
Raioane în care n-au fost voturi contestate	Vasilievski-Ostrov	329	339	668	798	435	1233
	Petersburg	161	120	281	528	254	782
	Narva	24	6	30	202	231	433
	Neva	150	40	190	585	173	758
	Districtual	451	63	514	737	—	737
	Leton	117	47	164	100	—	100
	Total	1232	615	1847	2950	1093	4043
Raioane în care au fost voturi contestate	Viborg	97	256	353	155	267	422
	Orăşenesc	220	459	679	701	558	1259
	Moscova	185	248	433	331	83	414
	Feroviar	21	154	175	29	105	134
	Estonian	100	—	100	150	—	150
	Funcţionari comerciali	250	63	313	300	50	350
	Total	873	1180	2053	1666	1063	2729
	Total general	2105	1795	3900	4616	2156	6722

Din aceste date rezultă următoarele concluzii:

1) Muncitorii social-democraţi din Petersburg au manifestat incomparabil mai mult interes pentru reorganizarea organizaţiei Petersburg (scopul conferinţei de la

www.dacoromanica.ro

25 martie) decît pentru alegerile din curia orăşenească pentru Dumă (scopul conferinţei de la 6 ianuarie).

Într-un răstimp de două luni şi jumătate, numărul membrilor organizaţiei social-democrate *n-a putut* suferi schimbări prea mari. Pentru ţinerea adunărilor şi pentru totalizarea voturilor, în martie condiţiile poliţieneşti n-au fost nicidecum mai bune, ba au fost chiar mai proaste (la universitate n-au avut loc adunări ; persecuţiile împotriva muncitorilor s-au înteţit).

Numărul membrilor organizaţiei social-democrate *care au votat* a crescut mai mult decît o dată şi jumătate, mai mult decît cu două treimi (de la 3 900 la 6 772).

2) În condiţiile creşterii considerabile a numărului votanţilor, precumpănirea bolşevicilor asupra menşevicilor s-a dovedit a fi *incomparabil mai mare* decît în condiţiile unei participări slabe la vot. La 6 ianuarie, menşevicii au obţinut 1 795 de voturi din 3 900, adică 46%, pe cînd la 25 martie au obţinut 2 156 din 6 772, adică 32%.

3) În raioanele care nu au avut voturi contestate (primele 6) a crescut atît numărul voturilor obţinute de *bolşevici* cît şi numărul voturilor obţinute de *menşevici* (numărul voturilor obţinute de bolşevici a crescut mult mai mult). *În raioanele care au avut voturi contestate (ultimele şase) a crescut numărul voturilor obţinute de bolşevici şi s-a redus numărul voturilor obţinute de menşevici.*

Numărul voturilor obţinute de *bolşevici* a crescut de la 873 la 1 666. Numărul voturilor obţinute de *menşevici* s-a redus de la 1 180 la 1 063. În raioanele care au obţinut rezultate contestate *nu a existat* o precumpănire a menşevicilor.

Acest fapt ne dă răspunsul la întrebarea din a cui vină s-a produs sciziunea.

Alegerile de verificare, şi verificate de o comisie specială a C.C., au arătat că în raioanele care au obţinut rezultate contestate numărul voturilor bolşevice a fost *mai mic* decît cel real, pe cînd numărul voturilor menşevice a fost *mai mare* decît cel real !!

Menşevicii spuneau şi scriau că bolşevicii au umflat numărul voturilor în raioanele cu rezultate contestate. Bol-

www.dacoromanica.ro

şevicii formulau aceeaşi acuzaţie împotriva menşevicilor. Alegerile de verificare au avut ca rezultat o creştere a numărului voturilor bolşevice şi o scădere a numărului voturilor menşevice. Îşi poate oare imagina cineva o dovadă mai concludentă şi mai hotărîtoare că dreptatea a fost de partea bolşevicilor ?

Pentru a combate această concluzie nu se poate invoca nici argumentul că datele pe raioane ar putea fi întîmplătoare, nici argumentul că, în ceea ce priveşte alegerile pentru conferinţa de la 6 ianuarie, am luat laolaltă voturile contestate şi cele necontestate. Prima obiecţie cade, întrucît intenţionat am luat nu numai raioane izolate, ci *grupuri* de raioane, comparînd un grup de 6 raioane cu celălalt grup de 6 raioane tocmai pentru a înlătura *orice* posibilitate de a invoca întîmplarea. Datele referitoare la unele raioane (de pildă la raionul Moscova !!) ar fi de zece ori mai favorabile pentru noi.

A doua obiecţie cade, întrucît în calculele noastre ne-am bazat intenţionat pe cifrele date de *menşevici*, cărora chiar ei le-au adus unele corective fără importanţă. După părerea celor 31, pe care şi-au exprimat-o în scris în foaia lor volantă (pagina 7), „într-adevăr nu trebuiau confirmate" numai următoarele voturi : 15 voturi din cele 150 obţinute de bolşevici în raionul Neva şi toate voturile obţinute de bolşevici în raionul estonian ; 107 voturi din cele 248 obţinute de menşevici în raionul Moscova şi 41 din cele 154 obţinute de ei în raionul feroviar, adică în total 115 voturi bolşevice şi 143 de voturi menşevice. Voturile funcţionarilor comerciali (toate 313) au fost respinse în bloc de menşevici. Nu e greu să-ţi dai seama că aceste corective nu schimbă cîtuşi de puţin concluziile generale trase de noi.

Alegerile pentru conferinţa de la 25 martie, care au fost verificate în mod special de comisia C.C. şi pe care toată lumea le-a recunoscut ca fiind necontestate, *au dovedit* că în controversa iscată în jurul reprezentării la conferinţa de la 6 ianuarie dreptatea a fost întru totul de partea bolşevicilor, a căror precumpănire s-a dovedit a fi foarte mare ; cît priveşte precumpănirea menşevicilor, ea a fost

www.dacoromanica.ro

definitiv dezmințită. Firește, s-ar mai putea face încercări de a se aduce obiecții împotriva raționamentului nostru, invocîndu-se faptul că conferința de la 25 martie a avut loc după campania electorală și deci a oglindit trecerea muncitorilor social-democrați de partea bolșevicilor în această problemă, trecere care a avut loc după 6 ianuarie 1907. Desigur însă că o astfel de obiecție nu atenuează, ci mai curînd agravează (deși oarecum sub alt aspect) vina menșevicilor de a fi provocat sciziunea în legătură cu alegerile.

Vina pentru sciziunea produsă la Petersburg în timpul alegerilor pentru Duma a II-a de stat *o poartă în întregime menșevicii.* Noi am afirmat întotdeauna că vina este a lor și ne-am obligat s-o dovedim în fața partidului.

Acum am dovedit definitiv acest lucru.

Scris în aprilie 1907

Publicat la 2 mai 1907 în ziarul „Proletarii" nr. 16

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA PROBLEMA REVOLUȚIEI GENERAL-NAȚIONALE

Într-un anumit sens al cuvîntului, victorioasă poate fi numai o revoluție general-națională. Acest lucru este adevărat în sensul că pentru victoria revoluției este necesară unirea imensei majorități a populației în lupta pentru revendicările acestei revoluții. Această majoritate imensă trebuie să fie alcătuită fie numai dintr-o singură clasă, fie din diferite clase care au anumite probleme comune. Și în ceea ce privește actuala revoluție rusă este, desigur, adevărat că ea poate învinge numai ca o revoluție general-națională, *în sensul* că pentru victoria ei este necesară participarea la luptă a imensei majorități a populației.

Dar la aceasta se limitează justețea relativă a expresiei curente : revoluție „general-națională". Din această noțiune nu se pot trage nici un fel de alte concluzii în afară de concluzia arătată, care de fapt este o platitudine (minoritatea organizată și dominantă poate fi învinsă numai de o imensă majoritate). De aceea, în esență, este greșită și profund antimarxistă folosirea ei ca o formulă generală, ca un șablon, ca un criteriu al tacticii. Noțiunea de „revoluție general-națională" trebuie să indice marxistului necesitatea de a face o analiză precisă a acelor interese diferite ale *diferitelor* clase care coincid în lupta pentru anumite sarcini comune, limitate și bine determinate. În nici un caz această noțiune nu poate servi la *estomparea,* la punerea în umbră a studierii luptei de clasă în cursul unei revoluții sau a alteia. O astfel de folosire a noțiunii de „revoluție general-națională" înseamnă o totală renunțare

www.dacoromanica.ro

la marxism și întoarcerea la frazeologia vulgară a democraților mic-burghezi sau a socialiștilor mic-burghezi.

Social-democrații noștri din aripa dreaptă dau deseori uitării acest adevăr. Și mai des uită ei că *o dată cu progresul revoluției se schimbă raportul dintre clase în revoluție*. Orice progres real al revoluției înseamnă atragerea în mișcare a unor mase mai largi, deci o mai clară conștiință a intereselor de clasă, deci un caracter mai bine determinat al grupărilor politice, de partid, și o conturare mai precisă a fizionomiei de clasă a diferitelor partide, deci înlocuirea în măsură tot mai mare a revendicărilor politice și economice generale, abstracte, neclare și confuze în abstractizarea lor, prin *diferite* revendicări concrete, bine determinate ale diferitelor clase.

De pildă, revoluția burgheză rusă, ca și orice revoluție burgheză, începe în mod inevitabil sub lozincile generale: „libertate politică", „interesele poporului", sensul concret al acestor lozinci devenind limpede pentru mase și pentru clase numai în cursul luptei, numai pe măsură ce se trece în practică la realizarea acestei „libertăți", la umplerea cu un conținut *determinat* chiar și a unei vorbe atît de goale cum este „democrația". Înainte de revoluția burgheză, la începutul ei, sub steagul democrației pășesc cu toții: și proletariatul, și țărănimea împreună cu elementele mic-burgheze de la orașe, și burghezii liberali împreună cu moșierii liberali. Numai în procesul luptei de clasă, numai în procesul dezvoltării istorice, mai mult sau mai puțin îndelungate, a revoluției iese la iveală faptul că diferitele clase înțeleg în mod diferit această „democrație". Mai mult chiar: iese la iveală prăpastia adîncă dintre interesele diferitelor clase, interese care, în numele aceleiași „democrații", cer măsuri economice și politice *diferite*.

Numai în procesul luptei, numai în procesul dezvoltării revoluției iese la iveală că o clasă sau o pătură „democratică" nu vrea sau nu poate să meargă atît de departe cît merge altă clasă sau pătură, că în cadrul înfăptuirii sarcinilor „comune" (așa-zise comune) au loc ciocniri înverșunate în jurul *modului* de înfăptuire a acestor sarcini, de pildă pentru cutare sau cutare grad, amploare și consecvență a libertății, a puterii poporului, pentru cutare sau

www.dacoromanica.ro

cutare mod de trecere a pămîntului în mîinile ţărănimii etc.

Am fost nevoiţi să reamintim cititorului toate aceste adevăruri uitate, pentru a-i lămuri controversa care a avut loc de curînd între două ziare. Iată ce a scris unul dintre ele, „Narodnaia Gazeta", împotriva celuilalt, „Naşe Eho" :

„«Gruparea populaţiei în jurul partidelor — scrie „Naşe Eho" —, care este cea mai importantă învăţătură politică trasă din revoluţie şi cea mai importantă realizare politică a ei în timpul alegerilor pentru Duma a II-a, a arătat în mod concret, pe bază de fapte cu caracter general-naţional, cotitura spre dreapta a unor pături largi de moşieri şi de burghezi». Foarte just ; dar starea de spirit şi mandatele cu care deputaţii «de stînga» — socialiştii-revoluţionari, trudovicii şi socialiştii-populişti — au venit din întreaga ţară «au arătat» de asemenea «în mod concret şi pe bază de fapte cu caracter general-naţional» că în momentul de faţă «poporul» nutreşte într-o măsură apreciabilă «iluzii constituţionaliste» cadete, că «poporul» îşi pune speranţe exagerate în activitatea de sine stătătoare a Dumei, că este exagerat de preocupat de «păstrarea» Dumei. Iată elefantul pe care nu l-au observat publiciştii de la «Naşe Eho». Ei au observat *pe cine* a trimis poporul în Dumă, dar n-au observat *pentru ce* i-a trimis acolo. Dar, în cazul acesta, este oare de acord «Naşe Eho» că, invitînd proletariatul să ignoreze sarcinile «general-naţionale», el îl invită să se izoleze nu numai de «societatea» burgheză, dar şi de «poporul» mic-burghez ?"

Aceasta este o tiradă extrem de instructivă şi de semnificativă, din care ies la iveală trei mari greşeli ale oportunismului : în primul rînd, ei opun rezultatelor alegerilor starea de spirit a deputaţilor ; aceasta înseamnă să substitui stării de spirit a poporului starea de spirit a deputaţilor, înseamnă să ignorezi ceva profund, amplu, fundamental şi să iei în consideraţie ceva superficial, îngust, derivat *. În al doilea rînd, problemei adoptării unei linii şi tactici politice ferme şi consecvente a proletariatului i se substituie problema aprecierii cutărei sau cutărei „stări de spirit". În al treilea rînd — şi *aceasta este principalul* —, în numele fetişului vulgar-democratic — „revoluţia general-naţională" — proletariatul este intimidat cu sperietoarea „*izolării*" lui de „poporul mic-burghez".

* În ceea ce priveşte „mandatele", noi respingem cu desăvîrşire acest argument. Cine numără mandatele revoluţionare şi pe cele oportuniste ? Cine nu ştie cîte ziare au fost suspendate pentru că au publicat mandate revoluţionare ?

www.dacoromanica.ro

Asupra primelor două greșeli ne vom opri cît mai pe scurt. Alegerile au răscolit masele și au arătat nu numai starea lor de spirit trecătoare, ci și *interesele* lor *profunde*. Nu se cuvine ca niște marxiști să ignoreze interesele de clasă (exprimate prin gruparea în jurul partidelor în alegeri) și să ia în considerație o stare de spirit trecătoare. Deputații pot avea o stare de deprimare, pe cînd interesele economice ale maselor pot provoca o luptă de masă. De aceea luarea în considerare a „stării de spirit" poate fi necesară în vederea stabilirii *momentului* pentru începerea unei acțiuni sau a alteia, pentru a face un pas sau altul, pentru a lansa o chemare sau alta etc., dar nicidecum în vederea stabilirii *tacticii* proletariatului. A raționa altfel înseamnă ca în locul tacticii proletare consecvente să pui dependența neprincipială față de „starea de spirit". Or, tot timpul a fost vorba de *linie* și nicidecum de „moment". Chestiunea dacă în momentul de față proletariatul și-a revenit sau (după cum crede „Narodnaia Gazeta") nu și-a revenit prezintă importanță pentru stabilirea *„momentului"* în care trebuie să înceapă *acțiunea*, dar nu pentru stabilirea *liniei* tactice *de acțiune* a clasei muncitoare.

A treia greșeală, cea mai profundă și mai gravă : teama de „a izola" social-democrația sau (ceea ce este același lucru) proletariatul de poporul mic-burghez. Aceasta este o teamă cu totul deplasată.

În măsura în care socialiștii-revoluționari, trudovicii și socialiștii-populiști se tîrăsc într-adevăr după cadeți — și acest lucru s-a întîmplat și se întîmplă foarte des, începînd cu votul dat lui Golovin, continuînd cu faimoasa tactică a tăcerii mormîntale etc. —, în această măsură social-democrația *este obligată* să se izoleze de poporul mic-burghez. Căci una din două : ori oscilările poporului mic-burghez vădesc, în general, natura șovăielnică a micilor burghezi, vădesc dezvoltarea dificilă a revoluției, dar nu înseamnă sfîrșitul ei, epuizarea forțelor ei (așa credem noi), și în acest caz, izolîndu-se de toate oscilările și șovăielile de orice fel ale poporului mic-burghez, proletariatul social-democrat *educă* și pregătește acest popor în vederea luptei, dezvoltă conștiința, hotărîrea, fermitatea lui etc. Ori oscilările poporului mic-burghez înseamnă sfîrșitul

www.dacoromanica.ro

definitiv al actualei revoluţii burgheze (noi credem că o asemenea părere este *greşită* şi nici un social-democrat n-a susţinut-o direct şi făţiş, deşi social-democraţii de extremă dreaptă înclină, fără îndoială, spre această părere), şi în acest caz proletariatul social-democrat *de asemenea* este *dator* să se izoleze de oscilările (sau de trădarea) micii burghezii pentru a educa conştiinţa de clasă a maselor muncitoreşti şi a le pregăti în vederea unei participări mai sistematice, mai ferme, mai hotărîte la revoluţia viitoare.

În ambele cazuri, în toate cazurile, proletariatul social-democrat este fără doar şi poate dator să se izoleze de poporul mic-burghez *care nutreşte iluzii cadete*. El trebuie să ducă în orice caz politica fermă, consecventă a unei clase cu adevărat revoluţionare, fără a se lăsa derutat de nici un fel de baliverne reacţionare sau mic-burgheze cu privire la sarcinile general-naţionale sau la revoluţia general-naţională.

În cazul unei anumite îmbinări de forţe sau al unui anumit concurs de împrejurări nefavorabile, este posibil ca majoritatea covîrşitoare a păturilor burgheze şi mic-burgheze să se contamineze pentru un timp de slugărnicie, de servilism sau de laşitate. Aceasta ar fi o laşitate „general-naţională", şi proletariatul social-democrat se va *izola* de ea în numele intereselor întregii mişcări muncitoreşti în ansamblul ei.

„Proletarii" nr. 16 din 2 mai 1907

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU PROCESELE-VERBALE ALE CONFERINŢEI DIN NOIEMBRIE A ORGANIZAŢIILOR DIN ARMATĂ ŞI A ORGANIZAŢIILOR DE LUPTĂ ALE PARTIDULUI MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN RUSIA [102]

În nr. 20 al ziarului „Narodnaia Duma" (din 3 aprilie a.c.) citim : „C.C. al P.M.S.D.R. a adresat organizaţiilor de partid următoarea scrisoare : «Zilele acestea a ieşit de sub tipar broşura intitulată : *„Procesele-verbale ale primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă"* *. Pentru a înlătura orice eventuale neînţelegeri, C.C. consideră necesar să dea următoarele lămuriri în legătură cu aceasta : 1) Conferinţa a fost convocată de reprezentanţii cîtorva organizaţii din armată şi organizaţii de luptă nu numai fără consimţămîntul, ci chiar în pofida protestului categoric al C.C., care a considerat că nu pot fi admise nici un fel de forme de unire a organizaţiilor de luptă. 2) Grupul tehnic de pe lîngă C.C. n-a fost autorizat de C.C. să participe la „conferinţă", şi membrul acestui grup care şi-a permis să ia parte, fără ştirea C.C., la conferinţă a fost aspru admonestat de către C.C. Socotim necesar să adăugăm că organizaţiile din armată din Ţinutul baltic au participat la conferinţă în pofida hotărîrii C.C. al partidului social-democrat din Ţinutul leton»".

De aici cititorii îşi pot da seama cît de supărat este Comitetul nostru Central, care s-a grăbit să ponegrească în faţa partidului o anumită conferinţă şi a căutat să disimuleze fondul chestiunii prin enumerarea unor vicii de formă.

* Titlul complet, *prescurtat* de Comitetul Central, cuprinde şi cuvintele „...ale *Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia*, (conferinţă) care a avut loc în noiembrie 1906" (Petersburg, 1907. Preţul 60 de copeici. Pagini IV+168).

www.dacoromanica.ro

Sfătuim pe toți membrii partidului să citească extrem de interesantele „Procese-verbale ale organizațiilor din armată și ale organizațiilor de luptă ale P.M.S.D.R.", pentru a se convinge personal cît de amuzant este C.C. în mînia și în indignarea sa. În ce ne privește, considerăm necesar să facem aici, măcar pe scurt, unele aprecieri asupra acestei broșuri (și a „conflictului" care s-a iscat în legătură cu ea).

Mai întîi cîteva cuvinte despre latura formală a chestiunii despre care se vorbește în declarația C.C., declarație care vădește atîta supărare. Conferința a fost convocată în pofida protestului C.C., care a considerat „că nu pot fi admise nici un fel de forme de unire a organizațiilor de luptă". Aceasta denotă o mare supărare, dar este de o lipsă de logică ce ajunge pînă la incoerență. Dacă C.C. nu consideră în general *conferințele* ca „forme de unire", atunci împușcătura lui nimerește alături de țintă. Dacă consfătuirea („conferința") membrilor organizațiilor de luptă este *de asemenea* inadmisibilă ca „formă de unire", atunci ne punem nedumeriți întrebarea: cum poți interzice reprezentanților unor organizații *de partid* să țină o *consfătuire* atîta timp cît sînt organizații de partid, atîta timp cît nici congresul partidului, nici Comitetul Central nu le-a dizolvat?? Comitetul Central se teme, după cum se vede, să-și exprime direct adevăratul său gînd (dorința de a dizolva în general organizațiile de luptă de orice fel) și de aceea vădește această supărare rizibilă. Într-adevăr, nu ar fi fost firesc să ne așteptăm la obiecții *de fond* împotriva *unor anumite măsuri sau hotărîri* ale conferinței și nu la acest strigăt răstit: „Nu admit consfătuiri"? Fără să vrei te gîndești: nu cumva prin acest strigăt se urmărește să se împiedice tratarea în fond a problemei?

Să trecem la istoricul convocării conferinței organizațiilor din armată și a organizațiilor de luptă ale P.M.S.D.R. În toamna anului trecut, în legătură cu aceasta s-a iscat un conflict între organizația din armată de la Petersburg și Comitetul Central. Această organizație a hotărît să convoace o conferință a organizațiilor din armată și *a organizațiilor de luptă,* invocînd „dreptul de a convoca conferințe, *acordat* organizațiilor locale prin statutul partidu-

www.dacoromanica.ro

lui" *. C.C. a fost împotriva inițiativei organizației din armată de la Petersburg și împotriva admiterii organizațiilor de luptă. Pînă la urmă s-au ținut *două* conferințe: 1) o conferință în *octombrie*, la care au participat *numai* organizații din armată, precum și reprezentanți ai C.C.; 2) o conferință în *noiembrie*, la care au participat atît organizații din armată cît și organizații *de luptă*, dar fără participarea vreunui reprezentant al C.C. (deși C.C. *delegase* pe unul dintre membrii săi să participe la *această* conferință). La conferința din *octombrie* au participat reprezentanți din partea a *8* organizații din armată. La conferința din noiembrie au participat reprezentanți din partea a *11* organizații din armată și a *8* organizații de luptă. La *ambele* conferințe au participat cu drept de vot consultativ reprezentanți ai Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. și alți activiști de partid.

Rezoluțiile conferinței din *octombrie* au fost publicate de Comitetul Central în foaia volantă amintită mai sus („Scurt extras"). Rezoluțiile conferinței din *noiembrie* au fost publicate în nr. 9 al ziarului „Proletarii", iar acum au apărut într-o broșură separată, intitulată *„Procese-verbale"*. Protestul C.C., despre care am vorbit la începutul articolului, se referă la conferința din *noiembrie*.

Bineînțeles că nu se poate să nu dezaprobăm faptul că s-au ținut două conferințe. Este, fără îndoială, un fenomen de nedorit într-un partid unic. Dar, lăsînd la o parte latura formală, vom pune problema *fondului* conflictului care a dus la cele *două* conferințe: participarea organizațiilor de luptă la conferință a fost oare folositoare sau a fost dăunătoare? În rezoluția conferinței din octombrie citim: „...convocarea unei conferințe consacrate în mod special organizațiilor din armată pentru a se discuta problema pregătirii armatei în vederea participării la lupta armată a poporului constituie pentru partid o necesitate vitală; participarea reprezentanților detașamentelor de luptă la această conferință nu poate nicidecum să contri-

* Vezi „Scurt extras din procesele-verbale ale primei conferințe a organizațiilor P.M.S.D.R. care duc munca în rîndurile armatei", publicat de Comitetul Central în foaie volantă cuprinzînd 13 pagini, tipărite în tipografia C.C.

www.dacoromanica.ro

buie la succesul lucrărilor ei" (pag. 4 din foaia volantă a C.C.). Atît şi nimic mai mult. Aceasta este toată expunerea de motive.

Caracterul ei greşit este evident. Să admitem tot ce e mai rău din cele ce se spun pe seama membrilor organizaţiilor de luptă. Dar că ei au participat la încercările de insurecţie care au avut loc este un fapt. Şi chiar numai pentru acest motiv este necesar şi folositor să ţinem o consfătuire cu ei. Este folositor *să dezvăluim* în faţa partidului tendinţele lor *dăunătoare, demascînd* la conferinţa la care participă şi ei o latură sau alta a activităţii lor. Atît C.C. cît şi *oricare* delegat la conferinţă putea şi era dator s-o facă. Hotărîrile conferinţei, care, fără îndoială, nu erau obligatorii nici pentru C.C., nici pentru comitetele locale, nu puteau lega pe nimeni *în nici o privinţă*. În aceste condiţii, *teama* de o consfătuire comună este pur şi simplu ridicolă.

Şi dacă C.C. dezaprobă acum în mod expres conferinţa la care au participat membri ai organizaţiilor de luptă *fără* ca totodată *să dezaprobe* la fel de categoric nici măcar una dintre rezoluţiile acestei conferinţe înseamnă că această conferinţă *a răsturnat* presupunerile C.C. !

Pentru a trece direct la hotărîrile acestei conferinţe, să luăm, de pildă, rezoluţia ei cu privire la *sarcinile organizaţiilor de luptă*. Citim : „Conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă consideră că principalele sarcini ale organizaţiilor de luptă constau în 1) propagarea unei juste înţelegeri a ideii insurecţiei armate şi lămurirea condiţiilor concrete în care insurecţia armată poate să ia naştere, să se desfăşoare şi să fie încununată de succes, dat fiind că pînă şi în rîndurile activiştilor de partid există o idee cît se poate de confuză şi de greşită despre insurecţia armată ; 2) pregătirea tuturor datelor tehnice necesare pentru a putea înfăptui cu succes insurecţia armată ; 3) organizarea unor cadre de muncitori conştienţi, grupaţi în jurul P.M.S.D.R., în vederea unor lupte active ; 4) sprijinirea organizării păturilor democratice revoluţionare ale populaţiei în scopuri de luptă, asigurîndu-se social-democraţiei conducerea luptei".

www.dacoromanica.ro

Aşadar, ca principala sarcină a organizaţiilor de luptă este declarată, în primul rînd, *propagarea unei juste înţelegeri a insurecţiei armate*. Această idee este repetată în termeni şi mai categorici în rezoluţia cu privire la rolul organizaţiilor din armată şi al organizaţiilor de luptă în insurecţia armată: „rolul organizaţiilor de luptă este de a dezvolta în masele populare o justă înţelegere a insurecţiei armate..."

Să considere oare Comitetul nostru Central menşevic că o consfătuire *în această privinţă* este „inadmisibilă" ?? Sau s-a grăbit să se ascundă după un paravan birocratic-oficial, declarînd „inadmisibile orice acţiuni şi chiar consfătuiri de-a valma" *pentru* a se eschiva de la neplăcuta obligaţie de a veni în faţa partidului cu o expunere *precisă* în care să arate *care anume* sarcini ale organizaţiilor de luptă le consideră el ca fiind puse în mod just şi care în mod nejust ??

Adevărul este că în rîndurile menşevicilor este răspîndită o atitudine cu adevărat fariseică faţă de organizaţiile de luptă: ei nu se dau în lături să profite de vreun „rezultat" sau altul al activităţii organizaţiilor de luptă *fără* partid; în schimb, pe socoteala organizaţiilor de luptă ale *partidului* răspîndesc bîrfeli de cumătră, care le dau posibilitatea *să ocolească complet* problema metodelor de propagare în mase a unei juste înţelegeri a insurecţiei armate etc.

Una dintre aceste bîrfeli este, de pildă, afirmaţia care se face în mod curent că membrii organizaţiilor de luptă (luîndu-se după bolşevici) exagerează importanţa laturii *tehnice* a insurecţiei.

Foarte bine, domnilor! Ne acuzaţi că exagerăm latura „tehnică" ? N-aţi vrea să citiţi, ca să vă lămuriţi care este adevărul în această chestiune, următoarele două rezoluţii: rezoluţia conferinţei menşevice (din octombrie) şi rezoluţia conferinţei bolşevice (din noiembrie) a organizaţiilor social-democrate din armată ?

Cu privire la munca în rîndurile ofiţerilor. Rezoluţia conferinţei menşevice (din octombrie):

„Conferinţa consideră că propaganda revoluţionară în rîndurile ofiţerimii este o sarcină importantă atît pentru că munca desfăşurată de organizaţia social-democrată revoluţionară din armată în rîndurile

www.dacoromanica.ro

ofiţerilor poate, în multe cazuri, să ne uşureze munca în cadrul armatei în timp de pace, cît şi pentru că în timpul insurecţiei armate ofiţerii revoluţionari pot servi ca conducători tehnici ai insurecţiei. De aceea conferinţa recomandă organizaţiei revoluţionare din armată să acorde o mare atenţie muncii în rîndurile ofiţerilor, căutînd, în măsura posibilului, să-i transforme în adepţi conştienţi ai partidului social-democrat" (pag. 13 din foaia volantă a C.C.).

Rezoluţia conferinţei bolşevice (din noiembrie):

„Avînd în vedere 1) că atît compoziţia socială de clasă a ofiţerimii cît şi interesele ofiţerimii în calitatea sa de castă militară profesională o fac să tindă la menţinerea armatei permanente şi a lipsei de drepturi a poporului; 2) că, din această cauză, în revoluţia burghezo-democratică în curs de desfăşurare ofiţerimea în general are un rol reacţionar; 3) că grupurile existente de ofiţeri cu tendinţe opoziţioniste nu au un rol activ; 4) că în acelaşi timp e posibilă trecerea unora dintre ofiţeri în rîndurile partidului nostru, ofiţeri care prin cunoştinţele lor speciale şi prin pregătirea lor militară de specialitate pot aduce servicii însemnate în momentul izbucnirii unei răscoale în rîndurile armatei şi al trecerii acesteia de partea poporului, precum şi în ceea ce priveşte pregătirea tehnică pentru insurecţia armată, — conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă consideră: 1) că organizaţiile din armată nu pot crea în rîndurile ofiţerimii o organizaţie social-democrată de sine stătătoare; 2) că grupurile existente de ofiţeri cu tendinţe opoziţioniste trebuie folosite în scopuri de informare, precum şi pentru a atrage pe unii membri ai acestor grupuri în organizaţiile din armată şi în organizaţiile de luptă ale partidului nostru ca instructori şi conducători practici" (pag. 132 din „Procese-verbale").

Menşevicii nu pomenesc *nici un cuvînt* despre compoziţia *de clasă* a ofiţerimii, nici despre rolul acesteia *în întreaga* revoluţie burgheză. Bolşevicii pun *în centrul problemei* aprecierea acestor două aspecte. Aceasta în primul rînd. Menşevicii nu văd *decît latura tehnică*, deoarece *toate* argumentele referitoare la *„importanţa"* muncii în rîndurile ofiţerilor se reduc exclusiv la afirmaţia că munca în rîndurile ofiţerilor „poate să uşureze" munca noastră în rîndurile armatei (punîndu-ne la dispoziţie locuinţe? fiind folosiţi de noi ca un camuflaj legal?) şi apoi poate să ne furnizeze conducători tehnici. Bolşevicii atribuie laturii tehnice un rol *subordonat*, considerîndu-le servicii aduse de „unii ofiţeri", punînd pe primul plan demonstrarea tezei potrivit căreia partidul muncitoresc nu poate să creeze *„o organizaţie social-democrată de sine stătătoare"* în rîndurile ofiţerimii. Aceasta în al doilea rînd. La menşevici,

www.dacoromanica.ro

modul mic-burghez de a gîndi, care reflectă teama de a arăta legătura de clasă dintre ofiţerime şi burghezie, este completat cu timiditatea concluziei : *„în măsura posibilului* să-i transforme în *adepţi* conştienţi ai partidului social-democrat". La bolşevici, aprecierea din punct de vedere proletar făţiş a acestei pături, care *în ansamblul ei* este reacţionară, duce la o concluzie categorică : ofiţerii cu tendinţe opoziţioniste să fie folosiţi „pentru informare", iar „unii dintre membrii" acestor grupuri să fie atraşi în organizaţiile din armată şi în organizaţiile de luptă ale *partidului nostru*. Aceasta în al treilea rînd.

Se pune întrebarea : după toate acestea, cum să nu califici drept o bîrfeală de cumătră afirmaţiile menşevicilor că bolşevicii, în general, şi membrii bolşevici ai organizaţiilor de luptă, în special, au exagerat importanţa laturii „tehnice" ? În realitate, această afirmaţie le-a servit, după cum vedem, pentru a camufla, pe de o parte, îngustimea concepţiei tehniciste a menşevicilor despre ofiţerime şi, pe de altă parte, pentru a camufla teama *oportunistă* pur intelectuală de a aprecia compoziţia burgheză de clasă a ofiţerimii şi de a introduce în munca desfăşurată în cadrul armatei ideea divergenţelor de clasă între masa „gradelor inferioare", provenită din rîndurile ţăranilor şi ale muncitorilor, şi mănunchiul de odrasle de nobili sau de burghezi care prin serviciul în armată se strecoară în rîndurile nobilimii.

Această concepţie „tehnicistă" şi oportunistă mic-burgheză despre ofiţerime a fost dată la iveală nu numai de membrii menşevici ai conferinţei restrînse din octombrie. Aceeaşi concepţie o vedem şi la Comitetul nostru Central menşevic : e de ajuns să ne amintim de faimoasa lui scrisoare *a 4-a* către organizaţiile de partid (în perioada dizolvării Dumei), unde lozinca „pentru Dumă" ca organ al puterii care convoacă adunarea constituantă este justificată prin tendinţa de a se acomoda intereselor şi nivelului de conştiinţă al „burgheziei mijlocii şi al *ofiţerimii*" [163]. În aceeaşi scrisoare, C.C. a mers pînă acolo încît a afirmat că o *victorie* a Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor în lupta pentru putere n-ar avea ca rezultat decît o dictatură militară a armatei ce va fi trecut de partea poporului !

www.dacoromanica.ro

Fără ofiţeri „liberali", vedeţi dv., soldaţii, nici chiar împreună cu Sovietul de deputaţi ai muncitorilor, n-ar fi în stare să asigure altceva decît o dictatură militară!

O concepţie mic-burgheză despre ofiţerime vedem şi la Plehanov, conducătorul ideologic al menşevicilor. În tot cursul anului 1906 se observă la Plehanov eforturi de a acuza pe bolşevici de exagerarea sarcinilor tehnice ale insurecţiei. Dar despre ce latură a insurecţiei a scris însuşi stimatul tov. Plehanov în acest timp? Despre rădăcinile de masă ale insurecţiei, despre rolul elementelor ţărăneşti şi proletare în insurecţie? Nicidecum. În tot acest timp, tov. Plehanov a scris *numai* în nr. 7 al publicaţiei „Dnevnik" [164] (august 1906) despre o *singură* scrisoare a unui ofiţer *liberal*, căruia Plehanov căuta „să-i corecteze" cu cea mai mare deferenţă posibilă concepţiile burgheze despre „gradele inferioare", despre caracterul „liniştit" al perioadei guvernului Witte etc. „Cred chiar — scria tov. Plehanov — că numai (observaţi acest „numai"!) participarea ofiţerilor la organizaţiile din armată va pune capăt acestor *răzvrătiri* (ale soldaţilor şi marinarilor), care reprezintă o cheltuire iraţională şi neproductivă a forţelor necesare revoluţiei". Observaţi ce ton energic: *numai* participarea ofiţerilor va pune capăt răzvrătirilor!! Fără ofiţeri nu se va pune capăt cheltuirii *„iraţionale"* a forţelor prosteşti ale ţăranilor. Iar atunci cînd membrii bolşevici ai organizaţiilor de luptă se întrunesc în cadrul unei consfătuiri şi vor să dea partidului social-democrat un sfat modest: să proclame că *principala* sarcină a organizaţiilor de luptă este aceea de a da *maselor* o pregătire militară, de a le face să înţeleagă mersul insurecţiei, condiţiile desfăşurării ei *raţionale*, atunci fariseii menşevismului oficial vor începe să urle: ce concepţie tehnicistă îngustă despre „desfăşurarea raţională"! Ce consfătuire „inadmisibilă" a membrilor organizaţiilor de luptă întrunită împotriva voinţei C.C.!

Dar destul despre aceşti farisei. Să revenim la procesele-verbale. Într-*un* loc am găsit în aceste procese-verbale nu „sfaturi modeste" date partidului social-democrat, ci unele proiecte utopice pretenţioase şi absurde. Este vorba de raportul tov. Izarov, şi anume acolo unde se vorbeşte

www.dacoromanica.ro

despre rolul partidului în insurecţia armată. Într-adevăr, în această problemă tov. Izarov a ajuns să spună asemenea absurdităţi, cum ar fi împărţirea tuturor organizaţiilor de partid în trei tipuri principale: organizaţii din armată, organizaţii de luptă şi organizaţii proletare !! El vorbeşte chiar despre nişte „planuri" de creare a unor „soviete militare de luptă", avînd *un număr egal* de delegaţi din partea celor trei tipuri de organizaţii (pag. 95) etc. Bineînţeles că noi, bolşevicii, ne vom dezice *întotdeauna în modul cel mai hotărît* de *asemenea* adepţi ai *„organizaţiilor de luptă"*. Pentru noi este în afară de orice îndoială că organizaţia generală a proletarilor trebuie să aibă fără doar şi poate un caracter predominant şi un vot hotărîtor, că toate organizaţiile din armată şi toate organizaţiile de luptă trebuie să fie *complet* subordonate şi că aceste organizaţii de luptă *trebuie* să se bazeze *în întregime* pe cadrele de muncitori social-democraţi *membri de partid* (sau poate chiar *organizaţia de luptă să fie înlocuită prin miliţia de partid).*

Şi dacă se vor găsi unii care, în scopuri fracţioniste, se vor apuca să ne reproşeze nouă exagerările absurde ale tov. Izarov, îi vom ruga pe aceşti „critici" să nu uite că *conferinţa bolşevică a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă n-a urmat calea extremismelor lui Izarov!* Cea mai bună dezmînţire a calomniilor debitate împotriva membrilor organizaţiilor noastre de luptă este faptul că ei *înşişi*, la conferinţa lor, au respins pur şi simplu proiectele utopice ale lui Izarov. Pentru ca afirmarea părerii *lor* în problema rolului partidului social-democrat în insurecţia armată *să nu poată* fi interpretată ca o tendinţă pretenţioasă de a impune sau de a porunci etc., ei *singuri* au transformat conferinţa lor în această problemă într-o *consfătuire neoficială* (vezi nr. 9 al ziarului „Proletarii" şi pag. 116 din „Procesele-verbale"). Şi abia la această consfătuire neoficială ei au adoptat în unanimitate o rezoluţie care nu are nimic din proiectele utopice à la Izarov, ci se vorbeşte numai de „asigurarea unei cît mai strînse legături şi cooperări între organizaţiile proletare generale, organizaţiile din armată şi organizaţiile de luptă". Totodată, rezoluţia cu privire la sarcinile orga-

www.dacoromanica.ro

nizaţiilor din armată subliniază *în mod deosebit* că *„întreaga muncă este subordonată"* „conducerii politice a organizaţiilor generale ale proletarilor" (nr. 9 al ziarului „Proletarii" şi pag. 137 din „Procesele-verbale"). Dacă membrii bolşevici ai organizaţiilor de luptă au ştiut să-l corecteze ei singuri pe Izarov, putem să ne dăm seama cît de întemeiate sînt temerile C.C. în legătură cu o eventuală consfătuire generală a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale întregului partid.

Spaţiul nu ne permite să ne oprim tot atît de amănunţit asupra celorlalte aspecte ale lucrărilor conferinţei. Relevăm că *aproape jumătate* din această carte voluminoasă este consacrată rapoartelor cu privire la munca în rîndurile armatei (pag. 10—49) şi la încercările de insurecţie armată care au avut loc (pag. 53—59, 64—79). Este un material extrem de preţios şi toţi muncitorii social-democraţi conştienţi vor fi recunoscători conferinţei organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă pentru iniţiativa de a strînge şi a prelucra acest material. Menţionăm raportul tov. Varin „despre încercările de insurecţie armată care au avut loc" ; în acest raport, pe primul plan este pusă studierea insurecţiei armate ca *o formă deosebită a mişcării maselor*, ca o formă deosebită a luptei de clasă a proletariatului. Raportul subliniază momentul istoric al ascuţirii la extrem a luptei unor anumite clase ca o condiţie a insurecţiei. Este analizat rolul diferitelor clase, dependenţa mişcării din rîndurile armatei de raportul de forţe sociale, legătura organică dintre aspectul politic al insurecţiei şi aspectul ei militar, însemnătatea „organizaţiilor democratice largi ale maselor populare" ca premise ale unui guvern revoluţionar provizoriu etc. Bineînţeles că *a studia* astfel de probleme este ceva mai greu decît să scrii „platforme tactice" pline de fraze cadete despre „credinţa maselor proletare în minunea unei insurecţii neaşteptate" (vezi „Platforma tactică" a lui Martov & Co.).

Relevăm, în sfîrşit, discuţiile în legătură cu momentul actual şi remarcabila cuvîntare a tov. Ilian, care a ştiut să exprime *în noiembrie 1906*, la conferinţa *organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă*, o părere referitor la Duma *a II-a*, pe care evenimentele au confirmat-o în

www.dacoromanica.ro

mod strălucit. „Îngăduiţi-mi să spun cîteva cuvinte despre Dumă — a spus el. — Duma va avea cu totul altă compoziţie decît Duma precedentă. În ea vor fi reprezentate revoluţia mobilizată şi reacţiunea mobilizată. Ţărănimea, mai ales din cauză că aşteptările nu i s-au îndeplinit, va trimite elemente mai revoluţionare decît cele trimise în Duma precedentă. Fără îndoială că în acelaşi mod va proceda şi proletariatul... Nenorocirea noastră este că o parte din social-democraţi caută să umple Duma cu o pătură intermediară de liberali“ (pag. 84 din „Procesele-verbale“).

Participanţii la conferinţa *organizaţiilor de luptă* au ştiut să aprecieze mai just *momentul politic* decît Plehanov şi C.C. menşevic în noiembrie 1906.

Firește, nu este cu putinţă să epuizezi conţinutul „Proceselor-verbale“ într-un articol de ziar, şi de aceea încheiem adresînd social-democraţilor care sînt în stare să vorbească despre problemele insurecţiei fără ironii liberale sfatul călduros de *a studia* aceste „Procese-verbale“.

Scris în aprilie 1907

Publicat la 2 mai 1907 în ziarul „Proletarii“ nr. 16

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

RAPORT CĂTRE CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA SCIZIUNEA DIN PETERSBURG ŞI LA INSTITUIREA ÎN LEGĂTURĂ CU ACEASTA A UNEI COMISII DE JUDECATĂ DE PARTID [165]

După cum se ştie din ziarele burgheze („Tovarişci" etc.), C.C. al partidului nostru a instituit o comisie de judecată de partid care urmează să examineze felul meu de a acţiona, şi anume broşura mea *„Alegerile de la Petersburg şi făţărnicia celor 31 de menşevici"* *, apărută în timpul sciziunii care s-a produs în organizaţia social-democrată din Petersburg cu prilejul alegerilor pentru Duma a II-a.

Comisia de judecată se compunea din trei reprezentanţi din partea mea, trei din partea celor 31 de menşevici şi trei membri ai prezidiului, numiţi de Comitetele Centrale ale social-democraţiei letone, poloneze şi a Bundului. În faţa acestei comisii de judecată, eu am formulat împotriva celor 31 de menşevici şi împotriva tov. *Dan* (membru al redacţiei Organului Central, iar prin Organul Central şi membru al Comitetului Central) contraînvinuirea de a fi avut o comportare inadmisibilă. Această contraînvinuire a fost susţinută, pe de o parte, de adunarea celor 234 de bolşevici membri de partid din Petersburg (rezoluţia lor, împreună cu referatul cuprinzînd rezumatul întregii chestiuni, a fost publicată în nr. 13 al ziarului „Proletarii") şi, pe de altă parte, de conferinţa social-democrată din Petersburg (minus menşevicii care s-au desprins). Rezoluţia acestei conferinţe a fost publicată în nr. 14 al ziarului „Proletarii" [166].

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 321—332. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Comisia de judecată, instituită de Comitetul Central, nu s-a socotit în drept să dea ea singură curs acuzației formulate împotriva celor 31 și împotriva tov. Dan și a cerut aceluiași Comitet Central să-i precizeze competența în ceea ce privește contraînvinuirea. Într-o ședință specială, C.C. a examinat din nou această chestiune și a confirmat că numita comisie de judecată se instituie numai în vederea judecării cazului Lenin și că o nouă trimitere în judecată privind alte persoane depinde în întregime de C.C., care va socoti, desigur, de datoria sa să trimită în judecată orice persoană pe care numita comisie o va învinui că a săvîrșit un act inadmisibil. Componența acestei noi comisii de judecată este lăsată de asemenea în întregime la latitudinea aceluiași C.C.

Așadar s-a ajuns la un adevărat ghem de absurdități și de contradicții flagrante. C.C. menșevic are rolul de instituție care trimite în judecată și stabilește componența comisiei de judecată și competența ei. O contraînvinuire este formulată împotriva liderului părții menșevice a C.C. Unele și aceleași persoane numesc comisia de judecată, ele sînt și procurori, și tot ele hotărăsc dacă trebuie să se dea curs contraînvinuirii formulate *chiar împotriva lor!*

Se înțelege că asemenea procedee nu sînt de natură să contribuie la creșterea respectului față de partid. Numai congresul partidului poate să descurce acest ghem de absurdități, și de aceea mă adresez congresului rugîndu-l: comisia de judecată să fie învestită cu puteri judecătorești depline direct din partea congresului; comisia de judecată să fie pusă în condiții de completă independență față de C.C., care (în ceea ce privește partea lui menșevică) este vădit interesat în această chestiune; să acorde comisiei de judecată dreptul de a examina cauza din toate punctele de vedere, fără nici un fel de îngrădiri, și de a pune sub acuzare pe orice membru al partidului și orice instituție a acestuia, fără a excepta partea menșevică a C.C. etc.

Pentru a lămuri pe membrii congresului P.M.S.D.R. asupra acestei chestiuni, anexez: 1) textul complet al pledoariei mele (sau al rechizitoriului meu împotriva părții menșevice a C.C.), pe care l-am citit în fața comisiei de judecată în prima ședință. (Comisia a ținut numai două

www.dacoromanica.ro

şedinţe şi a interogat numai trei din cîteva zeci de martori.) Şedinţele comisiei de judecată au fost întrerupte de congres. 2) Anexez un scurt conspect al istoricului real al sciziunii care s-a produs la Petersburg.

I. PLEDOARIA LUI LENIN (SAU RECHIZITORIUL SĂU ÎMPOTRIVA PĂRŢII MENŞEVICE A C.C.) ÎN FAŢA COMISIEI DE JUDECATĂ DE PARTID

Tovarăşi judecători!

C.C. a formulat împotriva mea învinuirea de a fi săvîrşit (în presă) *o acţiune inadmisibilă pentru un membru de partid.* Aşa se spune în hotărîrea C.C. cu privire la instituirea comisiei de judecată de partid. Voi intra direct în fondul chestiunii: voi da citire textului complet al „declaraţiei" pe care C.C. „o supune examinării comisiei de judecată".

„...C.C. constată că în broşura «Alegerile de la Petersburg şi fărîmicia celor 31 de menşevici», semnată de tov. Lenin, împotriva unui număr de 31 de membri ai organizaţiei din Petersburg se formulează acuzaţia directă că au intrat în tratative cu partidul cadet «cu scopul de a vinde cadeţilor voturile muncitorilor» şi că «menşevicii au stat la tocmeală cu cadeţii pentru a asigura intrarea omului lor în Dumă, în pofida muncitorilor, cu ajutorul cadeţilor».

C.C. constată că apariţia unei asemenea acuzaţii în presă, îndeosebi în preajma alegerilor, este de natură să semene discordie în rîndurile proletariatului, creînd o atmosferă de suspiciune în ceea ce priveşte cinstea politică a unor membri de partid, şi va fi folosită de duşmanii proletariatului în lupta împotriva social-democraţiei.

Găsind că asemenea acţiuni sînt inadmisibile pentru un membru de partid, C.C. supune examinării comisiei de judecată de partid acest fel de a acţiona al tov. Lenin".

Acesta este textul complet al acuzării. În primul rînd voi releva că aici există o mare *inexactitate,* pur şi simplu o inexactitate în ceea ce priveşte faptele, şi rog comisia de judecată s-o corijeze pe baza *textului* broşurii incriminate, şi anume: în această broşură se spune limpede şi făţiş că eu acuz *nu numai* pe cei 31 de menşevici, *ci şi pe tov. Dan, adică pe un membru* al Comitetului Central. Cînd şi-a întocmit hotărîrea, Comitetul Central *nu putea să nu ştie* că tov. Dan este membru al C.C. (poate chiar unul dintre membrii care au participat la discutarea

www.dacoromanica.ro

chestiunii sau la luarea hotărîrii de a mă trimite în judecată pentru că l-am acuzat pe Dan) şi că eu acuz nu numai pe cei 31, ci şi pe Dan. Prin urmare, C.C. a scos *cu bună-ştiinţă* din rîndurile persoanelor acuzate de mine pe *un membru al său*. Aici, în afară de o simplă inexactitate în ceea ce priveşte faptele, mai avem de-a face cu ceva şi mai rău, cu ceva inadmisibil; ulterior mă voi opri pe larg asupra aprecierii *acestei* laturi a chestiunii şi voi căuta să clarific *tocmai această latură*, servindu-mă de întregul material al anchetei judiciare.

Trec la fondul acuzării.

C.C. citează două pasaje din broşura mea, şi eu trebuie să analizez cît mai pe larg fiecare dintre aceste citate. Înţeleg, desigur, că este vorba de *întreaga* broşură arătată şi nu numai de aceste două citate. Dar le iau pe acestea, aşa cum a făcut şi Comitetul Central, considerîndu-le că cuprind esenţialul şi ceea ce este cel mai important.

Primul citat este luat chiar de la începutul broşurii. Îmi iau îngăduinţa să citesc o pagină întreagă pentru a arăta în ce context figurează acest pasaj:

„Ziarul «Tovarişci» publică astăzi (20 ianuarie) — reamintesc că lucrurile s-au petrecut deci cu *cinci* zile înainte de formarea blocului de stînga la Petersburg şi cu *16 zile* înainte de alegerile pentru Duma de stat care au avut loc în oraşul Petersburg — lungi extrase din apelul celor 31 de menşevici care s-au rupt de organizaţia socialistă în ajunul alegerilor de la Petersburg" *.

Subliniez că, chiar în prima frază a broşurii, pe primul plan este pus faptul esenţial al *sciziunii* care s-a produs în organizaţia din Petersburg în ajunul alegerilor. Subliniez acest lucru, deoarece mai tîrziu va trebui să arăt de multe ori ce semnificaţie are.

Citez în continuare:

„...Să reamintim mai întîi în cîteva cuvinte istoricul real a ceea ce au făcut, după ce s-au retras de la conferinţă, menşevicii care s-au rupt de social-democraţi..." În legătură cu această retragere şi cu semnificaţia ei, cu cîteva zile înainte de broşura în discuţie eu scosesem o broşură

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 321. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

intitulată „Social-democraţia şi alegerile de la Petersburg", precum şi broşura „«De-auzi părerea unui prost»... (Din însemnările unui publicist social-democrat)" *. Aproape întregul tiraj al acestei broşuri a fost confiscat de poliţie. Au fost salvate numai cîteva exemplare, şi eu mă refer la această broşură pentru a da comisiei de judecată posibilitatea de a cunoaşte tabloul întîmplărilor din acea perioadă în întregime şi nu fragmentar.

„...1) Rupîndu-se de muncitorii social-democraţi, ei au încheiat un bloc cu mica burghezie (cu socialiştii-revoluţionari, cu trudovicii şi cu socialiştii-populişti), pentru ca toţi împreună să se tocmească cu cadeţii pentru locuri. Această intrare a social-democraţilor scizionişti în blocul mic-burghez a fost consemnată într-o înţelegere scrisă, pe care *ei au ascuns-o muncitorilor* şi publicului.

Dar noi n-am pierdut speranţa că această înţelegere va fi totuşi dată publicităţii şi ceea ce este ascuns va deveni public".

Atrag atenţia comisiei de judecată asupra faptului că în broşura în care aduc acuzaţii lui Dan şi celor 31 de menşevici se subliniază de la bun început faptul că înţelegerea scrisă a fost ascunsă muncitorilor. Să mergem mai departe:

„2) Ca parte integrantă a blocului mic-burghez (greşit denumit în ziare «bloc de stînga»), menşevicii scizionişti s-au tocmit cu cadeţii, cerînd să se acorde acestui bloc trei mandate din şase. Cadeţii ofereau două mandate. N-au căzut la învoială. Şedinţa «conferinţei» (expresia nu este a noastră, e luată din ziare) mic-burgheze cu cadeţii a avut loc *la 18 ianuarie*. Ştiri în legătură cu ea au apărut în ziarele «Reci» şi «Tovarişci». «Reci» declară astăzi că nu s-a ajuns la o înţelegere (deşi, firește, trebuie să ne aşteptăm că tratativele vor continua în culise).

Despre această *«acţiune»* a lor, întreprinsă cu scopul de a vinde cadeţilor voturile muncitorilor, menşevicii nu comunică, deocamdată, nimic în presă".

Iată în ce context figurează primul citat. Cuvintele mele împotriva menşevicilor au fost scrise chiar în ziua în care am aflat *pentru prima oară* din ziare că blocul menşevici-

* Op. cit., pag. 257—282, 283—302.

www.dacoromanica.ro

lor şi narodnicilor cu cadeţii, *împotriva* majorităţii organizaţiei social-democrate din Petersburg, n-a fost încheiat, şi pe loc am făcut rezerva că nu pot să consider înţelegerea ca fiind *în mod definitiv* eşuată şi că trebuie să ne aşteptăm *la ceva mai rău* : la continuarea tratativelor *„în culise"*. De ce am considerat atunci (şi astăzi consider că punctul meu de vedere de atunci a fost just) că trebuie să ne aşteptăm la acest ceva mai rău ? Pentru că faptul de a ascunde publicului înţelegerea scrisă dintre menşevici şi blocul mic-burghez este un act greşit, nedemn de un socialist, un act care dă naştere în mod inevitabil *celor mai grave suspiciuni.*

Despre ce fel de „vînzare" de voturi ale muncitorilor către cadeţi este vorba aici ? Nişte amatori de glume mi-au spus că au înţeles că aş vorbi despre o vînzare *pentru bani.* Gluma, desigur, nu e rea. Dar un om cu ştiinţă de carte şi care citeşte serios întreaga broşură, iar nu pasaje izolate, bineînţeles că va vedea îndată din context, din toate frazele premergătoare şi următoare, că este vorba *nu* de o vînzare *pentru bani, ci pentru locuri în Dumă.* Prin „tocmeală" şi „vînzare-cumpărare" înţeleg un schimb de echivalente politice şi nu economice, un schimb de locuri contra voturi şi nu un schimb de bani contra voturi.

Se pune întrebarea : merita oare să ne oprim asupra unui lucru atît de limpede şi de evident ?

Sînt profund încredinţat că merita, deoarece în acest punct noi ne apropiem direct de clarificarea problemei puse de Comitetul Central, şi anume : care manifestări prin presă sînt admisibile şi care sînt inadmisibile.

Dacă în pasajul respectiv din broşura pe care o analizăm s-ar fi spus : cei 31 au vrut să vîndă cadeţilor pentru bani voturile muncitorilor, aceasta ar fi însemnat că se atribuie adversarului o faptă infamantă şi criminală. Pentru o astfel de afirmaţie, autorul ar fi trebuit dat în judecată, firește, nu pentru „faptul de a fi semănat discordie în rîndurile proletariatului", ci *pentru calomnie.* Aceasta este absolut clar.

Dimpotrivă, dacă în pasajul respectiv din broşură s-ar fi spus : cei 31 au acţionat în vederea *unirii* voturilor muncitorilor cu cele ale cadeţilor cu condiţia acordării unui loc

www.dacoromanica.ro

în Dumă pentru social-democraţi, aceasta ar fi fost un model de polemică leală, corectă, admisibilă pentru membrii de partid.

Prin ce se deosebeşte de *această* formulare formularea aleasă de mine? Ea se deosebeşte prin tonul care face muzica. Şi anume: această formulare urmăreşte parcă să provoace în inima cititorului ură, aversiune, dispreţ faţă de oamenii care săvîrşesc asemenea acte. Această formulare nu urmăreşte să convingă pe adversari, ci să-i distrugă rîndurile, nu urmăreşte să îndrepte greşeala adversarului, ci să nimicească, să şteargă de pe faţa pămîntului organizaţia lui. Această formulare este într-adevăr de natură să dea naştere gîndurilor celor mai rele, suspiciunilor celor mai grave împotriva adversarului şi, spre deosebire de formularea care caută să convingă şi să îndrepte, ea într-adevăr „seamănă discordie în rîndurile proletariatului".

Aşadar, consider că o astfel de formulare este *inadmisibilă?* — voi fi întrebat. — Desigur — voi răspunde —, *numai cu o mică adăugire:* inadmisibilă pentru membrii unui partid *unic*. În această adăugire constă tot miezul chestiunii. Toată netemeinicia, aş spune mai mult, toată reaua-credinţă a acuzaţiei pe care mi-o aduce C.C. constă tocmai în aceea că C.C. *trece sub tăcere* faptul că în timpul cînd s-a scris broşura *n-a existat* un partid unic în organizaţia de la care emana (nu formal, ci în fapt), în organizaţia ale cărei scopuri era menită să le servească. E o dovadă de rea-credinţă să acuzi de „o acţiune în presă inadmisibilă pentru un membru de partid", invocînd un astfel de motiv cînd în partid exista *o sciziune*.

Sciziune înseamnă ruperea oricărei legături organizatorice, rupere în urma căreia lupta de opinii este mutată de pe terenul înrîuririi din cadrul organizaţiei pe terenul înrîuririi din afara acesteia, de pe terenul îndreptării şi convingerii tovarăşilor pe terenul nimicirii organizaţiei lor, pe terenul aţîţării masei muncitoreşti (şi a masei populare în general) împotriva organizaţiei care s-a desprins de partid.

Ceea ce este inadmisibil între membrii unui partid unic este admisibil şi obligatoriu între părţile unui partid scindat. Nu se poate scrie despre tovarăşi de partid într-un

www.dacoromanica.ro

limbaj care seamănă în mod sistematic în masele muncitoreşti ură, aversiune, dispreţ etc. faţă de cei ce gîndesc altfel. Despre o organizaţie care s-a desprins de partid *se poate şi trebuie* să se scrie tocmai într-un astfel de limbaj.

De ce trebuie? Fiindcă faptul sciziunii te obligă să acţionezi în vederea *smulgerii* maselor de sub conducerea scizioniştilor. Mi se spune: ai semănat discordie în rîndurile proletariatului. Răspund: cu bună-ştiinţă şi cu un scop bine determinat am semănat discordie în rîndurile acelei părţi a proletariatului din Petersburg care urma pe menşevici, autorii sciziunii din ajunul alegerilor, şi *întotdeauna voi* proceda astfel *în cazul unei sciziuni.*

Prin vehementele atacuri ofensatoare lansate de mine împotriva menşevicilor în ajunul alegerilor din Petersburg am făcut într-adevăr să şovăie rîndurile acelor proletari *care cred în ei şi-i urmează.* Acesta este scopul pe care l-am urmărit. Aceasta era datoria mea de membru al organizaţiei social-democrate din Petersburg, care duce campania în favoarea blocului de stînga. Căci *după sciziune*, pentru a putea desfăşura această campanie, *trebuia* să destrămăm rîndurile menşevicilor, care voiau ca proletariatul să meargă la remorca cadeţilor, *trebuia* să provocăm o stare de dezorientare în rîndurile lor, trebuia să stîrnim în mase ură, aversiune, dispreţ faţă de aceşti oameni care *au încetat* de a mai fi membri ai unui partid unic, devenind duşmani politici care creează piedici organizaţiei noastre social-democrate în desfăşurarea campaniei ei electorale. Împotriva *acestor* duşmani politici am dus atunci — şi în caz de repetare sau de dezvoltare a sciziunii *voi duce întotdeauna* — o luptă *nimicitoare.*

Dacă, după sciziunea provocată de menşevici la Petersburg, n-am fi semănat discordie în rîndurile proletarilor *conduşi de menşevici,* n-am fi putut desfăşura campania noastră electorală în favoarea blocului de stînga. Şi singurul lucru pe care-l regret este că, aflîndu-mă în afara Petersburgului, n-am contribuit *îndeajuns* la această acţiune de *smulgere* a maselor de sub influenţa menşevicilor scizionişti, deoarece, dacă această sarcină ar fi fost îndeplinită cu mai multă rîvnă şi cu mai mult succes, blocul de stînga

www.dacoromanica.ro

ar fi învins la Petersburg. O dovadă în acest sens o constituie datele cifrice privitoare la rezultatele alegerilor.

Fundamentala greşeală de logică (şi, desigur, nu numai de logică) a acuzării constă tocmai în faptul că chestiunea sciziunii este ocolită în mod perfid, că faptul sciziunii este trecut sub tăcere, că, în condiţii cînd *nu există* unitate, cînd *nu există* un partid unic şi nu există — ulterior voi dovedi acest lucru — chiar din vina C.C. care aduce acuzarea şi care a pus la cale şi a acoperit sciziunea, se pretind lucruri care ar fi legitime în condiţiile unităţii partidului!

Cineva care s-ar apuca să aplice luptei în condiţii de sciziune, luptei îndreptate din afară împotriva partidului sau (în cazul unei sciziuni locale) împotriva organizaţiei respective de partid criteriul luptei admisibile în cadrul partidului ar trebui socotit sau de o naivitate copilărească, sau ipocrit. Din punct de vedere organizatoric, sciziunea înseamnă ruperea *oricărei* legături organizatorice, adică trecerea de la lupta care urmăreşte să convingă pe tovarăşi din cadrul organizaţiei la lupta care urmăreşte *să distrugă* organizaţia adversă, să anihileze influenţa ei asupra maselor proletariatului. Din punct de vedere psihologic este absolut limpede că, *în sine*, ruperea oricărei legături organizatorice între tovarăşi înseamnă *gradul maxim* de iritare şi de învrăjbire reciprocă, care se transformă în ură.

Dar în sciziunea de la Petersburg au existat încă două împrejurări speciale care au dus la înzecirea înverşunării şi caracterului necruţător al luptei.

Prima împrejurare: rolul Comitetului Central al partidului. „Potrivit statutului", el trebuia să unifice, iar orice sciziune locală trebuia să ducă nu la o luptă pe terenul sciziunii, ci la o plîngere către C.C. sau, în sens mai larg, la o solicitare a ajutorului C.C. în vederea restabilirii unităţii. *În realitate*, la Petersburg, în ajunul alegerilor, C.C. a fost iniţiatorul sciziunii şi a luat parte la ea. Tocmai această împrejurare, prezentată pe larg şi pe bază de documente în expunerea de motive a hotărîrii luate de conferinţă de a formula o contraînvinuire, ne determină să considerăm sciziunea de la Petersburg o sciziune *necinstită*. Despre aceasta voi vorbi în mod special mai tîrziu şi voi

www.dacoromanica.ro

insista să fie puse de comisia de judecată problemele care decurg din natura juridică a acestei acuzaţii formulate de acuzat împotriva acuzatorului.

A doua împrejurare : campania electorală din Petersburg în timpul sciziunii. Atunci cînd nu se produce în condiţiile unei manifestări politice imediate şi deschise, cu caracter de masă, sau, în general, în condiţiile unei acţiuni politice a partidului, sciziunea poate uneori să nu implice necesitatea unui război *imediat* nimicitor şi necruţător. Din moment ce există însă o astfel de manifestare cu caracter de masă, cum sînt, de pildă, alegerile, din moment ce se cere cu orice preţ să intervenim imediat în alegeri şi să participăm la ele într-un fel sau altul, sciziune înseamnă, fără îndoială, un război nimicitor imediat, război în care trebuie să se hotărască *cine* va participa la alegeri : organizaţia social-democrată locală sau grupul care s-a desprins de ea. În condiţiile unei asemenea sciziuni nu se poate amîna nici pentru o clipă sarcina de a smulge masele de sub influenţa scizioniştilor, de a sfărîma organizaţia acestora, de a-i transforma în zerouri politice. Şi numai datorită forţei necruţătoare a atacului bolşevic împotriva menşevicilor s-a mai putut duce în capitală, *după* sciziunea provocată de ei la 6 ianuarie, o campanie electorală relativ viguroasă, cît de cît partinică, care aduce cel puţin a campanie social-democrată.

Unii spun : luptaţi, dar nu cu arme otrăvite. Este o expresie foarte frumoasă şi de efect, nimic de zis. Dar ori este o frază goală şi frumoasă, ori exprimă într-o formă vagă şi confuză aceeaşi idee a luptei care seamănă în rîndurile masei ură, aversiune şi dispreţ faţă de adversar, a luptei care este inadmisibilă într-un partid unic, dar inevitabilă şi necesară în cazul unei sciziuni, din pricina esenţei însăşi a sciziunii, idee pe care am dezvoltat-o la începutul cuvîntării. Oricît ai suci şi ai învîrti această frază sau această metaforă, nu vei stoarce din ea nici un dram de conţinut real, în afară de aceeaşi diferenţă dintre modul leal şi corect de a lupta prin metoda convingerii în cadrul organizaţiei şi modul de a lupta prin sciziune, adică prin distrugerea organizaţiei adverse, prin aţîţarea în mase a unui sentiment de ură, aversiune, dispreţ faţă de această

www.dacoromanica.ro

organizație. Arme otrăvite sînt sciziunile necinstite, iar nu războiul nimicitor care rezultă dintr-o sciziune săvîrșită.

Există oare limite de îngrădire a luptei admisibile pe terenul sciziunii ? Într-o asemenea luptă nu se pune și nici nu se poate pune chestiunea limitelor admisibile din punct de vedere de partid, deoarece sciziunea înseamnă că partidul a încetat de a mai exista. E ridicol chiar și gîndul că pe cale partinică, printr-o hotărîre a partidului etc., s-ar putea acționa împotriva procedeelor de luptă care rezultă dintr-o scindare a partidului. Limitele luptei pe terenul sciziunii nu sînt limite partinice, ci limite politice generale sau, mai bine zis, limite cetățenești generale, limitele prevăzute de legea penală și nimic mai mult. Dacă te-ai despărțit de mine prin sciziune, nu poți avea față de mine pretenții mai mari decît față de un cadet, sau de un socialist-revoluționar, sau de omul de pe stradă etc.

În lămurirea ideii mele voi mai invoca un exemplu concret. În numărul viitor al ziarului „Proletarii" va apărea o corespondență trimisă de pe teren cu privire la alegerile din orașul Kovno. Corespondentul se arată foarte nemulțumit de blocul dintre bundiști și „Uniunea pentru obținerea drepturilor depline de către poporul evreu din Rusia" [167], bloc îndreptat împotriva social-democraților lituanieni, și critică cu asprime Bundul. Ce fel de critică este admisibilă pentru membrii unui partid unic ? Nemulțumirea ar fi trebuit exprimată cam în felul acesta : bundiștii au procedat greșit intrînd în bloc cu burghezii evrei împotriva socialiștilor de altă naționalitate ; această comportare vădește influența ideilor naționalismului mic-burghez etc. etc. Atîta timp cît ne aflăm în același partid cu Bundul, ar fi cu desăvîrșire inadmisibil să se scoată o broșură împotriva lui care să fie difuzată în mase în ajunul alegerilor și care să-i trateze pe bundiști drept trădători ai proletariatului. Dar *dacă* s-ar repeta istoria anului 1903 — în general istoria nu se repetă, dar eu iau un exemplu imaginar — și Bundul s-ar rupe de partid, oare ar mai putea apoi cineva să obiecteze în mod serios că nu poate fi admisă o broșură care să sădească în masa muncitorilor bundiști ură, aversiune și dispreț față de conducătorii ei, ca față de niște burghezi travestiți care se vînd burgheziei evreiești și care

www.dacoromanica.ro

își asigură, cu ajutorul ei, intrarea oamenilor lor în Dumă etc. ? Oricui ar veni cu astfel de plîngere i s-ar rîde în nas : nu faceți sciziune, nu faceți uz de „arma otrăvită" a sciziunii sau, dacă faceți uz de ea, apoi nu vă plîngeți că cei care au ridicat sabia otrăvită de sabie otrăvită vor pieri !

După toate cele ce am spus mai sus nu mai este nevoie să insistăm asupra celui de-al doilea citat. În el se spune : „Menșevicii au stat la tocmeală cu cadeții pentru a asigura intrarea omului lor în Dumă, în pofida muncitorilor, cu ajutorul cadeților — iată explicația simplă a tuturor acestor peregrinări de la social-democrați la blocul mic-burghez, de la blocul mic-burghez la cadeți" *. Încercați să analizați acest citat în mod formal și fără să pătrundeți în miezul lucrurilor, din punctul de vedere al unui partid *unic*, și veți spune desigur : în loc de „au stat la tocmeală" trebuie să se scrie, atunci cînd este vorba de membri de partid : „au dus tratative" ; în loc de „a asigura intrarea" — „ a face să fie ales" ; în loc de „omul lor" — „un deputat social-democrat" etc. etc. Dar o astfel de „analiză" a citatului sau o astfel de „judecată" asupra modului de exprimare poate stîrni altceva decît zîmbete ? Nu este oare limpede că modul de exprimare cel mai jignitor, cel mai disprețuitor, care prezintă totul sub aspectul mai rău, iar nu mai bun, este o luptă pe terenul sciziunii, *pentru nimicirea* organizației care *zădărnicește* campania politică a proletariatului social-democrat local ? Plîngerile împotriva caracterului jignitor, insultător și de natură să stîrnească suspiciune al unor astfel de expresii ar putea fi asemuite cu plîngerea unui *spărgător de grevă*, nemulțumit de atitudinea răuvoitoare față de el ! A examina plîngerile sau acuzațiile pe acest plan ar fi același lucru cu a considera ca inadmisibilă expresia „spărgător de grevă" fără a examina *în fond* dacă comportarea persoanei respective a fost într-adevăr aceea a unui spărgător de grevă.

Sînt sciziuni și sciziuni. Am folosit de mai multe ori expresia : sciziune „necinstită". Mă voi opri acum asupra acestui aspect al problemei. În acuzarea formulată împo-

* Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 327. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

triva mea, C.C. scrie că eu suspectez cinstea politică a unor membri de partid. Foloseşte o expresie prea slabă şi greşit aplicată la citatele menţionate aici. Eu nu numai că „suspectez cinstea politică" a celor 31 şi a lui Dan. Prin tot conţinutul „broşurilor electorale" pe care le-am scris, eu îi *acuz* de sciziune *necinstită din punct de vedere politic* sau *necinstită din punct de vedere partinic*. Şi susţin această acuzaţie. Iar orice încercări de a muta centrul de greutate al acestei acuzaţii de pe problema generală, principală şi fundamentală a organizatorilor sciziunii pe nişte probleme mărunte, particulare, derivate, oricare ar fi ele, vor fi zadarnice.

Orice sciziune este o crimă extrem de gravă împotriva partidului, deoarece distruge partidul, rupe legătura de partid. Dar sînt sciziuni şi sciziuni. Expresia „sciziune necinstită", pe care am folosit-o de multe ori, nu poate fi aplicată oricărei sciziuni. Voi explica acest lucru printr-un exemplu.

Să presupunem că în partid se află de mult timp în luptă două curente, dintre care unul este, să zicem, pentru sprijinirea politicii cadeţilor, iar celălalt împotriva sprijinirii ei. Se produce un eveniment politic important care accentuează tendinţele cadete şi care face să se apropie încheierea unei tranzacţii între cadeţi şi reacţiune. Partizanii sprijinirii cadeţilor o rup cu adversarii sprijinirii. Este o sciziune care, ca oricare alta, va provoca în mod inevitabil cea mai aprigă, mai înverşunată luptă, menită să semene ură etc., dar această sciziune nu poate fi considerată o sciziune necinstită, deoarece nu are alt substrat decît ascuţirea unor divergenţe principiale.

Închipuiţi-vă o altă sciziune. Presupuneţi că cele două curente din partid au căzut de acord ca în locuri diferite să fie admisă o tactică diferită. Dacă într-o localitate acest acord general este încălcat, dacă este încălcat pe ascuns, din umbră, printr-un act de trădare faţă de tovarăşi, cred că oricine va consimţi să considere *necinstită* o astfel de sciziune.

O astfel de sciziune necinstită au provocat menşevicii la Petersburg în ajunul alegerilor. În primul rînd, la Conferinţa generală ambele curente din partid au promis solemn

www.dacoromanica.ro

să se supună tacticii locale adoptate de organizaţiile locale în alegeri. Menşevicii din Petersburg sînt singurii din întreaga Rusie care au călcat această promisiune. Este un lucru necinstit. Este un act perfid faţă de partid.

În al doilea rînd, C.C., în loc să caute să unească partidul, a dus o politică atît de fracţionistă, încît a contribuit direct la sciziunea menşevică, iar Dan, membru al C.C., a participat în mod activ la această sciziune. Aceasta este un lucru necinstit. Aceasta înseamnă să foloseşti împotriva partidului puterea dată de partid. Aceasta înseamnă să loveşti pe ascuns, din umbră, cu un pumnal otrăvit, în timp ce în vorbe eşti păzitorul unităţii partidului.

Iată cele *două* fapte esenţiale care m-au făcut să tratez atît pe cei 31 cît şi pe Dan ca pe nişte oameni necinstiţi din punct de vedere politic. *Întreaga* mea broşură este pătrunsă de spiritul considerării lor ca atare.

Şi în faţa comisiei de judecată am susţinut această acuzaţie. Am depus toate eforturile pentru ca anchetarea chestiunii să dezvăluie în faţa judecătorilor întregul tablou al sciziunii din Petersburg, dîndu-le posibilitatea de a decide în deplină cunoştinţă de cauză : a fost oare aceasta o sciziune cinstită sau nu ? „arme otrăvite" au folosit cei care au pus la cale această sciziune sau cei care au dus împotriva autorilor sciziunii războiul cel mai necruţător, cel mai nimicitor ?

Elucidarea acestei probleme pînă la capăt, *pînă în adîncul şi în substratul ei,* elucidarea ei de către delegaţii partidelor social-democrate naţionale, care pentru prima oară fac *efectiv* parte din P.M.S.D.R., poate avea o uriaşă însemnătate pentru stabilirea în partidul nostru a unor relaţii cu adevărat partinice în locul unei sciziuni prost camuflate.

Conţinutul judecăţii de faţă îl constituie nu o problemă formală, nu o problemă cu caracter îngust-juridic. Într-adevăr, esenţialul nu este dacă într-un partid unic se cuvine să scrii a sta la tocmeală sau a duce tratative, a face să fie ales sau a asigura intrarea în Dumă, a vinde voturi pentru locuri sau a da voturi cu condiţia de a căpăta un loc etc. Un asemenea mod de a înţelege problema n-ar putea stîrni, desigur, decît zîmbete.

www.dacoromanica.ro

Important este dacă noi prețuim într-adevăr unitatea partidului nostru sau acceptăm sciziunile, adoptînd față de ele o atitudine formală, ocolind această plagă printr-un subterfugiu formal. De sentința pe care o veți da, tovarăși judecători, depinde — și poate nu în mică măsură — dacă sciziunea din Petersburg va fi cel din urmă, într-adevăr cel din urmă ecou al epocii apuse de sciziune generală în partid, sau... sau începutul unei noi sciziuni și deci al unei noi lupte generale cu arme otrăvite.

De sentința dv. depinde dacă va fi slăbită sau întărită unitatea, care se clatină, a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.

II. SCURT CONSPECT AL ISTORIEI REALE A SCIZIUNII DIN PETERSBURG

La Conferința din noiembrie (1906) a P.M.S.D.R. s-a hotărît în unanimitate că, în ceea ce privește alegerile, toată lumea se supune hotărîrilor organizațiilor social-democrate *locale*.

La aceeași conferință, Lenin a declarat: „Nici raionul Vîborg (darea de seamă a părții menșevice a organizației social-democrate din Petersburg) să nu încalce hotărîrile Comitetului din Petersburg!", vrînd parcă să avertizeze că angajamentul este reciproc.

Într-un articol special din nr. 8 al ziarului „Proletarii" (noiembrie 1906), bolșevicii sînt îndemnați să critice cu asprime încheierea de blocuri cu cadeții, dar *să se supună* organizațiilor locale.

Tot în noiembrie 1906, tov. Dan, membru al C.C., participă *„absolut ca simplu particular"* (după cum declară el în fața comisiei de judecată) la o adunare organizată de inginerul Fedorovici, la care sînt de față Miliukov și Nabokov (lideri ai C.C. și ai Comitetului din Petersburg ale cadeților), un conducător al socialiștilor-revoluționari și Peșehonov (conducător al socialiștilor-populiști). S-a vorbit despre alegeri, *dar nu despre cele de la Petersburg* (după cum spune tovarășul Dan). Tov. Dan n-a găsit de cuviință

www.dacoromanica.ro

să raporteze despre această adunare nici C.C., nici Comitetului din Petersburg.

În decembrie 1906, tov. Dan se prezintă la o adunare informativă în legătură cu alegerile, adunare la care au luat parte reprezentanţi ai Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., precum şi reprezentanţi ai cadeţilor, ai socialiştilor-populişti şi ai socialiştilor-revoluţionari. Dan declară că este reprezentant al C.C., dar că expune *„părerea sa personală"* în sensul că ar fi de dorit să se încheie *acorduri pe raioane* în Petersburg.

La 4 ianuarie 1907, în şedinţa C.C., se adoptă hotărîrea de a se cere în mod ultimativ conferinţei organizaţiei social-democrate din Petersburg să se împartă *în conferinţă orăşenească şi conferinţă gubernială.* Membrii bolşevici ai C.C. (Maksimov, Zimin, Stroev) protestează împotriva acestei măsuri, care în fapt echivalează cu o scindare pusă la cale de Comitetul Central a organizaţiei din Petersburg.

La 6 ianuarie 1907 a avut loc conferinţa organizaţiei social-democrate din Petersburg, care a luat hotărîri în problema alegerilor. Au participat 39 de bolşevici şi 31 de menşevici. Menşevicii s-au retras de la conferinţă, invocînd două motive formale : 1) repartizarea mandatelor, care, după cum pretindeau ei, era greşită ; 2) refuzul conferinţei de a se împărţi în conferinţă orăşenească şi conferinţă gubernială, aşa cum i s-a cerut de către C.C.

Pentru a putea aprecia aceste motive invocate în sprijinul sciziunii, citäm trei fapte : 1) la conferinţa de la 6 ianuarie au fost validate 42 de mandate ale bolşevicilor şi 28 ale menşevicilor. Chiar menşevicii au declarat, în *foaia volantă scoasă de ei,* că ar fi trebuit să se socotească 35 de mandate ale bolşevicilor şi 32 de mandate ale menşevicilor, *cu alte cuvinte au recunoscut* precumpănirea bolşevicilor. 2) Ca urmare a sciziunii, conferinţa următoare a organizaţiei social-democrate din Petersburg a fost aleasă sub controlul special al unei comisii anume numite de Comitetul Central. În urma alegerilor pentru conferinţa de la 25 martie, au ieşit 92 de delegaţi bolşevici şi 41 de delegaţi menşevici. Noile

www.dacoromanica.ro

alegeri au vădit o precumpănire şi mai mare a bolşevicilor. 3) În nici un oraş din Rusia, nici la Vilno, nici la Odesa, nici la Baku, C.C. n-a cerut împărţirea conferinţei. Această cerere ultimativă era şi nestatutară, şi vădit determinată de considerente fracţioniste, îndreptate exclusiv împotriva Petersburgului.

Cînd s-au retras de la conferinţă, menşevicii şi-au ales un organ executiv propriu, au început să scoată foi volante proprii (cu participarea membrilor menşevici ai C.C., printre care şi tov. Dan) şi au pornit o campanie electorală de sine stătătoare. Ei au încheiat, fără bolşevici, o înţelegere cu partidele narodniciste (socialiştii-populişti, socialiştii-revoluţionari şi trudovicii) în vederea unui acord comun cu cadeţii.

Presa burgheză din Petersburg („Reci", „Strana", „Tovarişci" etc.) i-a salutat cu multă căldură pe menşevici pentru faptul că au provocat sciziunea ; ea spunea despre menşevici că sînt un „partid socialist moderat", îi îndemna să lupte cu curaj împotriva bolşevicilor, jubila că aceşti „blanquişti" au fost izolaţi etc. Bolşevicii, după ce la 6 ianuarie au propus narodnicilor un bloc *împotriva* cadeţilor, n-au participat la nici un fel de tratative.

La 14 ianuarie, ziarul „Reci", în articolul său de fond, promite că în caz de reuşită a blocului împotriva bolşevicilor va acorda menşevicilor *un loc din partea curiei muncitoreşti.*

La adunarea de la 17 ianuarie, menşevicii hotărăsc ca toate locurile care le vor reveni lor să fie puse la dispoziţia curiei muncitoreşti. La 19 ianuarie, ziarul „Tovarişci" publică o ştire în acest sens.

La 15 ianuarie, Miliukov este primit în audienţă de Stolîpin, după care cadeţii încep să se deplaseze vădit spre dreapta.

La 18 ianuarie a avut loc o conferinţă a menşevicilor, a narodnicilor şi a cadeţilor. Cadeţii ofereau 2 locuri, li se cereau 3. Ruptură cu cadeţii.

www.dacoromanica.ro

La 20 ianuarie, „Tovarişci" publică extrase dintr-o foaie volantă a menşevicilor care era îndreptată împotriva bolşevicilor şi căuta să submineze campania lor electorală. În aceeaşi zi eu scriu broşura „Alegerile de la Petersburg şi făţărnicia celor 31" ; aceasta apare după vreo trei zile.

La 25 ianuarie se încheie blocul de stînga la Petersburg. La 28 ianuarie are loc o adunare a împuterniciţilor din partea fabricilor şi uzinelor, aleşi (la 7 şi 14 ianuarie) în cadrul curiei muncitoreşti din *oraşul* Petersburg. Participă 200—250 de oameni din 271. Cu majoritate de voturi contra 10—12 a fost adoptată o rezoluţie *în favoarea blocului de stînga.* Rezoluţia îndeamnă în mod special pe menşevici *„să nu sprijine sub nici o formă, nici chiar camuflată, pe cadeţi"*.

Menşevicii, care la 17 ianuarie promiseseră să cedeze curiei muncitoreşti locurile „lor", nu numai că n-au dat ascultare glasului acestei adunări, la care au participat *toţi* împuterniciţii, dar au şi calificat-o de-a dreptul „un sabat esero-bolşevic".

La 30 ianuarie are loc adunarea împuterniciţilor *social-democraţi.* Candidaţii propuşi de Comitetul din Petersburg au fost desemnaţi candidaţi în alegerile de delegaţi.

La 29 ianuarie, blocul de stînga determină pe alegătorii progresişti fără partid din circumscripţia Kolomna să rupă înţelegerea *scrisă* încheiată cu menşevicii, deoarece această înţelegere (ca şi foaia volantă *tipărită* de menşevici) cuprindea următoarea clauză : *„delegaţii menşevici nu se consideră legaţi de condiţiile blocului narodnic-bolşevic privitoare la repartizarea mandatelor de deputaţi"* (punctul al II-lea, subsecţiunea a 3-a). Această clauză constituie o încercare vădită de a-şi asigura posibilitatea ca în cel de-al doilea stadiu să voteze *cu cadeţii împotriva blocului de stînga.*

La 7 februarie au loc alegerile de la Petersburg. Existenţa unui pericol ultrareacţionar este definitiv dezminţită. Cadeţii au obţinut 28 798 de voturi, blocul de stînga 16 703, octombriştii 16 613 şi monarhiştii 5 270. Ar fi fost de ajuns ca blocul de stînga să rupă de la cadeţi 1 573 de voturi în 5 circumscripţii pentru a învinge în tot Petersburgul ;

www.dacoromanica.ro

în circumscripţia *Kolomna*, blocul de stînga a obţinut numai cu 196 de voturi mai puţin decît cadeţii.

Iată expunerea succintă a faptelor. Din aceste fapte reiese limpede că, *în fond*, campania electorală de la Petersburg a fost torpilată de menşevici. În fond, complotul în vederea sciziunii a fost iniţiat *încă din noiembrie* şi a fost iniţiat *de Dan, membru al C.C.* În fond, Dan împreună cu membrii menşevici *ai C.C.* sînt aceia care *au organizat* la Petersburg sciziunea împotriva majorităţii din organizaţia locală...

Publicat în broşură în aprilie 1907
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în broşură

www.dacoromanica.ro

CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. [168]

30 APRILIE — 19 MAI (13 MAI — 1 IUNIE) 1907

Publicat pentru prima oară în 1909 în: „Congresul de la Londra al P.M.S.D.R. (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale", Paris, editat de C.C.

Se tipăreşte după manuscris confruntat cu textul apărut în volum; obiecţiile împotriva amendamentului lui Liber şi cuvîntările — după textul apărut în volum

www.dacoromanica.ro

1

INTERVENȚIE ÎMPOTRIVA PROPUNERII DE A SE ÎNCHEIA DEZBATERILE ÎN LEGĂTURĂ CU ORDINEA DE ZI A CONGRESULUI [169]

1 (14) MAI

Mă declar categoric împotriva încheierii dezbaterilor. Nu se poate ca printr-un simplu vot să se rezolve în mod mecanic probleme de importanță principială.

www.dacoromanica.ro

2

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA ORDINEA DE ZI A CONGRESULUI

2 (15) MAI

Din discuţiile care au avut loc în această problemă a reieşit cît se poate de limpede că între diferitele curente din rîndurile social-democraţiei există importante divergenţe de ordin tactic. Cine s-ar fi putut gîndi că în aceste condiţii ni se va propune să scoatem de pe ordinea de zi toate problemele principiale cu caracter general ? Şi ce argumente sofistice s-au adus aici — chipurile în numele practicismului şi al operativităţii — în sprijinul acestei propuneri de a scoate de pe ordinea de zi problemele principiale !

Ţin să vă reamintesc că în faţa social-democraţiei ruse s-a pus demult problema sarcinilor care revin proletariatului în revoluţia burghezo-democratică. Încă la începutul anului 1905, înainte de revoluţie, această problemă a fost discutată şi la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. [170], adică al părţii lui bolşevice, şi la conferinţa menşevicilor [171], care s-a ţinut în acelaşi timp la Geneva. Pe atunci chiar menşevicii au înscris pe ordinea de zi a congresului lor probleme principiale cu caracter general.

Pe atunci ei înşişi au discutat bazele tacticii proletariatului în revoluţia burgheză şi au adoptat hotărîri motivate în această privinţă. Dacă acum se propune să renunţăm la aceste probleme, aceasta se datoreşte stării de deprimare, şi împotriva acestei stări trebuie să luptăm, iar nu să ne lăsăm influenţaţi de ea !

Se vorbeşte despre experienţa partidelor social-democrate din Europa occidentală, ale căror congrese ar avea un caracter „practic". Eu însă vă spun că nu o dată la congresele

www.dacoromanica.ro

germanilor s-au discutat probleme mai abstracte şi cu un caracter teoretic mai accentuat decît cele referitoare la aprecierea revoluţiei care are loc la noi şi la sarcinile ce revin proletariatului în această revoluţie. Din experienţa celorlalte partide trebuie să luăm nu ceea ce ne-ar coborî la nivelul unei perioade sau a alteia de viaţă cenuşie, rutinară. Trebuie să luăm ceea ce ne ridică la nivelul problemelor generale, la nivelul sarcinilor întregii lupte revoluţionare a proletariatului în ansamblu. Trebuie să învăţăm din experienţa celor mai bune exemple şi nu din a celor mai proaste.

Se spune: „problemele serioase de tactică nu pot fi rezolvate cu o majoritate de vreo zece voturi". Ei bine, nu este oare aceasta un sofism? Nu este oare aceasta un tertip neputincios pentru a renunţa la principialitate şi a te îndrepta spre neprincipialitate?

Niciodată o problemă nu poate fi rezolvată prin vot. De cîţiva ani ne străduim să rezolvăm problema aprecierii revoluţiei noastre din punct de vedere marxist. De cîţiva ani verificăm prin experienţa revoluţiei noastre justeţea concepţiilor noastre teoretice şi a hotărîrilor noastre cu privire la tactica generală. Şi acum ni se spune că n-a venit încă momentul să facem bilanţul acestei munci de partid! Nu trebuie, vedeţi dv., să stabilim bazele tacticii, ci trebuie să ne tîrîm în coada evenimentelor, luînd hotărîri de la caz la caz...

Amintiţi-vă de Congresul de la Stockholm. Menşevicii, care au învins la acest congres, şi-au retras propria lor rezoluţie cu privire la aprecierea momentului, şi-au retras propria lor rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Care a fost rezultatul? Rezultatul a fost că C.C. a fost lipsit de orice baze principiale pentru a rezolva problemele care-i stăteau în faţă. Rezultatul a fost că, în tot cursul anului, C.C. a oscilat fără a avea o linie politică stabilă. Astăzi era pentru adunare constituantă, mîine se apuca să propovăduiască lozinca formării unui guvern desemnat de Dumă, poimîine lozinca în favoarea unei „Dume ca organ al puterii pentru convocarea adunării constituante", apoi lozinca unei Dume cu depline puteri, apoi tactica blocurilor cu cadeţii... Se poate spune că aceasta este o politică proletară consecventă? (Aplauze de pe

www.dacoromanica.ro

bănci le centrului şi de pe bănci le bolşevicilor.)

Se spune: „să ocolim, în numele păcii în partid..., în numele muncii practice, problemele generale". Acesta este un sofism. Asemenea probleme nu pot fi ocolite. Prin ocolirea lor se ajunge nu la pace, ci la o luptă de partid mai oarbă şi deci mai îndîrjită, mai puţin rodnică.

Asemenea probleme nu pot fi ocolite. Ele răbufnesc cu orice prilej. Amintiţi-vă de cuvîntarea rostită de Plehanov la deschiderea congresului. Întrucît revoluţia noastră este o revoluţie burgheză, raţiona el, trebuie să ne grăbim în mod deosebit ca să ne găsim aliaţi în rîndurile burgheziei. Eu afirm că bazele acestui raţionament sînt greşite. Eu afirm că dacă nu veţi discuta aceste baze veţi condamna partidul la săvîrşirea unei sumedenii de greşeli practice care ar putea fi evitate.

În aceeaşi cuvîntare Plehanov a spus că în rîndurile social-democraţiei ruse oportunismul este slab. — Poate, dacă considerăm slabe chiar lucrările lui Plehanov! (Aplauze de pe bănci le bolşevicilor.) Eu însă cred că oportunismul se manifestă la noi chiar în faptul că se urmăreşte ca la primul congres cu adevărat general al partidului să nu fie discutate problemele generale referitoare la bazele tacticii noastre în revoluţia burgheză. Noi trebuie nu să scoatem de pe ordinea de zi problemele teoretice, ci să ridicăm întreaga noastră practică de partid la înălţimea clarificării teoretice a sarcinilor partidului muncitoresc. (Aplauze de pe bănci le bolşevicilor.)

www.dacoromanica.ro

3

INTERVENȚIE ÎN APĂRAREA VOTULUI NOMINAL PRIN BULETINE [172]

2 (15) MAI

Reprezentantul delegației letone și cu mine sîntem pentru menținerea modului de a vota prin buletine, care a fost folosit pînă astăzi. El este cel mai democratic, durează mai puțin, dă rezultate clare. De falsuri nici nu poate fi vorba. Cei care propun să se voteze prin strigarea apelului nu urmăresc decît să lungească votarea nominală și în felul acesta să facă imposibilă aplicarea ei.

www.dacoromanica.ro

4

INTERVENŢIE ÎN CALITATE DE PREŞEDINTE ÎN ŞEDINŢA A 6-A A CONGRESULUI

3 (16) MAI

1

Propun să se aducă mulţumiri reprezentanţilor Federaţiei social-democrate din Anglia pentru serviciile pe care ni le-a adus în organizarea congresului. (A p l a u z e.)

2

Propun să se discute în ce ordine trebuie puse următoarele puncte: raportul de activitate al Comitetului Central, raportul de activitate al fracţiunii din Dumă, atitudinea faţă de partidele burgheze şi faţă de Duma de stat.

În ceea ce priveşte celelalte probleme, în unanimitate a fost adoptată o hotărîre a reprezentanţilor tuturor fracţiunilor ca ele să fie trecute în următoarea ordine:

5) congresul muncitoresc, 6) sindicatele şi partidul, 7) acţiunile de partizani, 8) şomajul, criza şi lock-out-urile, 9) problemele organizatorice, 10) congresul de la Stuttgart, 11) munca în rîndurile armatei, 12) diverse.

www.dacoromanica.ro

5
CUVÎNTARE LA RAPORTUL DE ACTIVITATE AL C.C.

4 (17) MAI

Aş fi vrut să vorbesc numai despre latura politică a problemei. Dar ultima cuvîntare a tov. Abramovici mă obligă să mă ocup pe scurt de observaţiile lui. Cînd tov. Abramovici a spus că C.C. menşevic este „asediat", mi-am spus în gînd : „Bieţii menşevici ! Iar sînt asediaţi. Ei sînt «asediaţi» nu numai atunci cînd se află în minoritate, ci şi atunci cînd se află în majoritate !".

Nu există oare unele cauze lăuntrice, legate de însuşi caracterul politicii menşevice, care-i fac pe menşevici să se plîngă mereu că sînt asediaţi de partidul proletar ?

Ce fapte cu privire la asedierea C.C. menşevic a citat tov. Abramovici ? El a citat trei fapte : agitaţia în favoarea unui congres extraordinar, conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă şi, în sfîrşit, „alte probleme organizatorice", după cum s-a exprimat tov. Abramovici.

Să examinăm aceste trei fapte.

Agitaţia în favoarea unui congres extraordinar a luat amploare atunci cînd a devenit limpede că politica Comitetului Central este vădit contrară voinţei majorităţii partidului. Ţin să reamintesc că acest lucru s-a întîmplat după ce Comitetul Central a lansat lozinca sprijinirii unui guvern responsabil. Pe vremea aceea Bundul încă nu intrase în partidul nostru, dar intraseră polonezii şi letonii. Şi unii şi ceilalţi respingeau cît se poate de categoric politica C.C. Aşadar, este un fapt absolut incontestabil că C.C. era pe atunci în divergenţă cu majoritatea covîrşitoare a

www.dacoromanica.ro

partidului. Şi atunci : cine pe cine asedia ? Oare majoritatea partidului asedia Comitetul Central al partidului prin faptul că-i cerea să dea socoteală în faţa congresului ? Sau C.C., prin faptul că mergea împotriva partidului, era acela care asedia partidul ? Aduceţi-vă aminte pînă unde a mers atunci Plehanov. Scrisoarea lui împotriva congresului a fost reprodusă în „Soţial-Demokrat", organul oficial al Comitetului Central. Or, în această scrisoare Plehanov răspundea la chemarea de a se convoca un congres prin suspiciuni în ceea ce priveşte motivele agitaţiei şi lansînd tirade pe tema gologanilor strînşi de la muncitori ! Gîndiţi-vă : proceda just Plehanov permiţîndu-şi asemenea ieşiri împotriva majorităţii partidului care cerea convocarea unui congres ?

Eu însă voi spune numai atît : după hotărîrea Conferinţei generale din noiembrie a P.M.S.D.R., agitaţia pentru un congres extraordinar a încetat.

Al doilea fapt : conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă. Au fost două conferinţe. Este un lucru regretabil, desigur, dar să consideri aceasta un „asediu" împotriva Comitetului Central e ciudat. Nu era mai bine să se explice ce este rău în hotărîrile conferinţei ţinute fără asentimentul C.C. decît să recurgi la lamentări pe tema asediului ? Ţin să amintesc că la *ambele* conferinţe au participat reprezentanţi atît din partea Comitetului din Moscova cît şi din partea Comitetului din Petersburg ; aceasta înseamnă că nici una dintre fracţiunile partidului nu s-a legat, ca fracţiune, de nici una dintre aceste conferinţe. Iar rezoluţiile conferinţei bolşevice a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă, publicate în noiembrie 1906, n-au întîmpinat pînă acum critici serioase.

Al treilea fapt : „alte probleme organizatorice". Ce înseamnă aceasta ? Ce conţinut concret se ascunde sub aceste cuvinte ? Nu cumva este vorba de sciziunea de la Petersburg, pusă la cale de menşevici cu ajutorul Comitetului Central în timpul alegerilor ? Dar să vorbeşti, în legătură cu aceasta, de o asediere a Comitetului Central ar fi pur şi simplu ridicol.

Voi trece la latura politică a problemei. Principala noastră sarcină constă în a examina cum a condus Comi-

www.dacoromanica.ro

tetul Central lupta de clasă a proletariatului, cum a aplicat el în practică tactica adoptată la Congresul de unificare.

Prima lozincă pe care Comitetul Central a dat-o partidului a fost lozinca sprijinirii revendicării unui guvern „desemnat de Dumă" sau a unui guvern „responsabil". Tov. Martov a spus aici în faţa noastră că această lozincă a fost lansată pentru a extinde şi a adînci conflictul dintre Dumă şi guvern.

Aşa să fie oare? În ce trebuie să constea extinderea şi adîncirea proletară a conflictului? Fireşte că în a arăta care este adevărata arenă a luptei şi a ciocnirilor care au provocat conflictul: arena luptei de clasă în general, iar în cazul de faţă arena luptei dintre popor şi vechea putere. Pentru a extinde şi a adînci conflictul dintre Dumă şi guvern, trebuia să înţelegi tu însuţi şi să explici poporului că acest conflict nu oglindeşte decît foarte incomplet şi denaturat conflictul dintre popor şi vechea putere, că lupta din cadrul Dumei nu este decît un ecou slab al luptei revoluţionare duse în afara ei. Pentru a extinde şi a adînci trebuie să ridici conştiinţa politică şi revendicările politice, de la nivelul lozincilor referitoare la Dumă, la nivelul lozincilor luptei revoluţionare generale. C.C. a procedat invers. El a tocit ascuţişul lozincilor luptei revoluţionare şi le-a redus la nivelul lozincii revendicării unui guvern desemnat de Dumă. El nu a chemat poporul la luptă pentru putere, deşi această luptă rezulta din întreaga stare obiectivă de lucruri, ci la luptă pentru o tranzacţie între liberali şi putere. Cu sau fără voia sa, C.C. a chemat partidul să adopte lozincile căii parlamentare „paşnice" într-un moment cînd, în fapt, condiţiile obiective generau lupta revoluţionară extraparlamentară. În realitate n-a existat şi nici nu putea să existe o mişcare socială cît de cît serioasă în favoarea unui „guvern responsabil". Nici chiar fracţiunea social-democrată menşevică din Dumă (din Duma I) n-a acceptat această lozincă a C.C. (Martov: „Nu-i adevărat!"). Ba da, e adevărat, tov. Martov, şi e suficient să consultăm rezoluţia C.C. şi dările de seamă stenografiate ale şedinţelor Dumei I ca să ne convingem că este adevărat.

www.dacoromanica.ro

În realitate, lozinca C.C., independent de dorinţele Comitetului Central şi de motivele invocate de el, a fost o adaptare la politica liberală. Şi această adaptare nu putea duce la nici un rezultat, pentru că politica liberală nu exprima mişcarea socială reală din acea perioadă, ci visul de a pune capăt revoluţiei, deşi revoluţia este departe de a fi încetat. Desfăşurarea evenimentelor a dovedit că toată această poveste cu „guvernul responsabil" n-a fost decît un atentat în care s-au folosit mijloace nedemne.

A doua lozincă a C.C. este legată de perioada grevei din iulie [173]. Nu i se poate aduce o imputare Comitetului Central pentru eşecul acţiunii din acea vreme. Nu este o imputare, ci mai curînd o laudă la adresa unui C.C. cum este cel menşevic faptul că a mers totuşi atunci în întîmpinarea revoluţiei. Nu este vina Comitetului Central că el, stînd la Petersburg, n-a cunoscut starea de spirit a proletariatului din întreaga Rusie. Nu poate fi considerat ca o greşeală nici faptul că atunci noi am crezut în insurecţie şi am aşteptat-o. Insurecţia s-a produs într-adevăr, şi lozincile noastre prealabile, politica noastră dinainte de insurecţie constituia unul dintre elementele succesului sau insuccesului acestei insurecţii.

Consider că greşeala C.C. constă în faptul că el a căutat să închidă în cadrul unor lozinci nerevoluţionare sau al unor lozinci revoluţionare ciuntite o luptă revoluţionară care ajunsese pînă la insurecţie. Acest lucru şi-a găsit expresia în lozinca C.C. : „acţiuni parţiale de masă". Acest lucru şi-a găsit expresia într-o măsură şi mai mare în lozinca : „în favoarea Dumei ca organ al puterii pentru convocarea adunării constituante". Lansarea unor asemenea lozinci lipsite de viaţă a însemnat adaptarea politicii proletare la politica burgheziei liberale. Şi din nou evenimentele au arătat toată zădărnicia şi toată neputinţa încercărilor unei astfel de adaptări. La noi se aud deseori lamentări şi văicăreli pe tema neputinţei partidului muncitoresc. Iar eu vă voi spune : sînteţi neputincioşi tocmai pentru că toţi ascuţişul lozincilor voastre ! (Aplauze de pe băncile bolşevicilor.)

www.dacoromanica.ro

Să mergem mai departe. Să examinăm problema blocurilor cu cadeţii în alegerile pentru Duma a II-a. Martov, în raportul C.C. prezentat de el, s-a eschivat de la această problemă printr-un formalism de o seninătate uluitoare: C.C. a hotărît, zice el, că blocurile sînt admisibile, şi pe baza precisă a acestei directive a C.C. blocurile au fost admise. (I l a r i t a t e.) N-ar fi fost rău ca raportul politic al C.C. să invoce nu legalitatea formală a unor hotărîri, ci rezultatul verificării în practică a justeţei politicii respective în ceea ce priveşte fondul ei. Noi, bolşevicii, am afirmat tot timpul că faimosul pericol ultrareacţionar nu este în fapt decît o pavăză de care se servesc liberalii împotriva pericolului dinspre stînga, că în realitate, dacă ne vom lăsa călăuziţi în politica noastră de teama în faţa pericolului ultrareacţionar, vom cădea în capcana întinsă de liberali. Rezultatele alegerilor au dovedit că noi am avut dreptate. Într-o serie întreagă de oraşe, statistica alegerilor a dezmînţit balivernele liberalilor şi ale menşevicilor. (S t r i g ă t e: „Dar Kievul, Polonia, Vilna!") Timpul nu-mi permite să mă ocup de rezultatele alegerilor în diferite localităţi; voi vorbi despre rezultatele politice generale. Statisticianul Smirnov a stabilit că în 22 de oraşe numărul voturilor obţinute de blocul de stînga este de 41 000, numărul voturilor obţinute de cadeţi 74 000, de octombrişti 34 500 şi de monarhişti 17 000. În alte 16 oraşe, din 72 000 de voturi opoziţia a obţinut 58,7%, iar reacţiunea 21%. Alegerile au arătat că pericolul ultrareacţionar este o gogoriţă, iar politica blocurilor cu cadeţii, „admisibile", chipurile, cu titlu de excepţie, *s-a dovedit a fi* o politică de dependenţă a proletariatului faţă de burghezia liberală.

Ţin să vă spun: nu desconsideraţi controversele teoretice, nu trataţi cu dispreţ divergenţele sub pretextul că n-ar fi decît nişte născociri fracţioniste. În desfăşurarea revoluţiei, vechile noastre controverse, divergenţele noastre teoretice şi mai ales divergenţele noastre cu privire la tactică se transformă în permanenţă în divergenţe de ordin practic cît se poate de directe. Nu poţi face un pas în politica practică fără să te izbeşti de aceleaşi probleme fundamentale: problema aprecierii revoluţiei burgheze, problema raportului

www.dacoromanica.ro

dintre cadeţi şi trudovici etc. Viaţa practică nu şterge divergenţele, ci le ascute şi le intensifică. Şi nu este întîmplător faptul că menşevici de seamă, ca Plehanov, au dus pînă la absurd politica blocurilor cu cadeţii. Lansînd faimoasa lui lozincă: „O Dumă cu depline puteri", Plehanov propaga o lozincă comună pentru proletariat şi pentru burghezia liberală. Plehanov exprimă doar mai pregnant, mai accentuat decît ceilalţi esenţa lăuntrică, tendinţa fundamentală a întregii politici menşevice: înlocuirea liniei de sine stătătoare a clasei muncitoare printr-o politică de adaptare la burghezia liberală. Falimentul Comitetului nostru Central a fost în primul rînd şi mai mult decît orice falimentul acestei politici a oportunismului. (Aplauze de pe băncile bolşevicilor şi ale unei părţi a centrului.)

www.dacoromanica.ro

6

CUVÎNTARE LA RAPORTUL DE ACTIVITATE AL FRACŢIUNII DIN DUMĂ

8 (21) MAI

Aş vrea să orientăm discuţia spre aprecierea din punct de vedere principial a politicii fracţiunii din Dumă. Tov. Ţereteli a spus: „Noi am făcut greşeli, dar n-am avut şovăieli". Cred că ar fi cît se poate de nejust să aducem imputări fracţiunii din Dumă, care este o fracţiune tînără, începătoare, pentru că a făcut greşeli. Dar tocmai aceasta este că au fost, fără îndoială, *şovăieli* chiar în politica fracţiunii. Şi nu pentru a aduce imputări unor anumite persoane, ci pentru a educa partidul proletar în întregul lui trebuie să recunoaştem deschis aceste şovăieli şi să ne propunem să le înlăturăm.

Tov. Ţereteli s-a referit la fapte din istoria Europei. Anul 1848, spune el, ne-a arătat nu numai că condiţiile încă nu sînt coapte pentru socialism, dar şi că nu poţi lupta pentru libertate fără o alianţă de un fel sau altul cu democraţia burgheză. Această concluzie la care a ajuns tov. Ţereteli este o mostră de cel mai pur revizionism. Dimpotrivă, atît din învăţămintele revoluţiei din 1848 cît şi din experienţa istorică de mai tîrziu, social-democraţia internaţională a tras o concluzie diametral opusă, şi anume că democraţia burgheză se situează pe o poziţie tot mai ostilă faţă de proletariat, că lupta pentru libertate se duce în mod consecvent numai acolo unde conducător este proletariatul. Anul 1848 ne învaţă nu că trebuie să căutăm alianţe cu democraţia burgheză, ci că este necesar să scoatem de sub influenţa democraţiei burgheze păturile mai înapoiate ale maselor populare, întrucît democraţia bur-

www.dacoromanica.ro

gheză nu este capabilă să lupte nici măcar pentru democrație. Invocînd, în spiritul bernsteinismului, experiența anului 1848, tov. Țereteli a dat dovadă de revizionism, de acel revizionism despre care Plehanov a spus fără nici un temei că este slab în partidul nostru.

Declarația tov. Țereteli în legătură cu comisia pentru problemele aprovizionării caracterizează de asemenea toată șubrezenia poziției lui principiale. Nu am subliniat îndeajuns *caracterul legal* al propunerii noastre de a se face cercetări la fața locului, a spus Țereteli. Ne-am lăsat antrenați de raționamente generale, pierzînd prilejul de a aduce argumente pentru a-i convinge pe ceilalți de caracterul legal al planului nostru. Altă dată vom îndrepta această greșeală.

Acest mod de a pune problema oglindește extrem de grăitor întreaga șubrezenie a poziției fracțiunii noastre. Gîndiți-vă : regretă că n-au motivat suficient legalitatea planului lor ! Nu-și dau ei oare seama că aici nu este vorba de argumente, sau de invocarea legalității, că nu este vorba de *„a convinge"* pe cadeți sau pe altcineva ? Oare pentru ei nu este limpede că *în fond* guvernul nu putea să admită și nu ar fi admis să se facă cercetări la fața locului, văzînd în aceasta (și pe bună dreptate) un apel la mase ?

Oricît s-ar fi invocat legalitatea, aceasta n-ar fi schimbat esența lucrurilor. Și în loc să privească în jos, în loc să convingă masele populare, să le arate adevărul, Țereteli privește în sus, dorind să-i convingă pe liberali, să-i atragă prin legalitate... Aceasta este parlamentarism pur burghez. Iar caracterul steril al unui asemenea politicianism meschin, jalnic, lamentabil este izbitor, deoarece este limpede că nici un fel de subterfugii parlamentare, nici din partea menșevicilor, nici din partea cadeților, nu l-ar putea abate pe Stolîpin de la politica lui. Îndepărtarea de mase este un fapt evident, pe cînd avantajele care ar rezulta de pe urma unei eventuale convingeri a Stolîpinilor și a cadeților în ceea ce privește legalitatea propunerii sînt visuri deșarte de pierde-vară intelectual.

Tot astfel și tratativele cu narodoviștii le consider ca pe niște eforturi zadarnice ale oportunismului ; invocarea lui

www.dacoromanica.ro

Bebel în sprijinul apărării acestor tratative este cît se poate de deplasată. Bebel, pretind ei, spunea : dacă interesul cauzei o cere, vom da mîna chiar şi cu draou. Bebel are dreptate, tovarăşi : *dacă interesul cauzei o cere*, atunci, desigur, poţi da mîna chiar şi cu dracu. Dar în interesul cărei *cauze* era necesar să daţi mîna cu narodoviştii ? În interesul nici uneia. Acest contact nu aduce nici un folos. Şi reiese că Bebel a spus bine, dar că voi îl înţelegeţi prost.

Şi tratativele cu narodoviştii, şi votul dat lui Golovin, şi încercarea de a arunca peste bord confiscarea, toate acestea sînt diferite manifestări ale aceleiaşi linii greşite. Toate aceste manifestări dovedesc nu lipsă de experienţă, ci *şovăieli politice*. Şi din acest punct de vedere nici invitaţia făcută d-lui Prokopovici nu este un amănunt lipsit de importanţă. Ni s-a spus aici : d-l Prokopovici nu este de faţă ; în lipsa lui nu putem dezaproba intrarea lui în partid. Am impresia că sîntem trimişi de la Ana la Caiafa. La Petersburg, la conferinţă, ni s-a spus : să amînăm chestiunea pînă la congres, ea nu poate fi examinată decît la congres. Acum, la congres, ni se spune că nu se poate fără Prokopovici, să amînăm chestiunea şi s-o transmitem organizaţiei Petersburg. Acesta este un sofism.

Prokopovici e un publicist şi toată lumea cunoaşte lucrările lui. Prokopovici este tipul intelectualului burghez care pătrunde în partidul nostru în scopuri bine determinate, oportuniste. Intrarea lui în raionul feroviar este o bătaie de joc evidentă. Este un paravan pentru activitatea *din cadrul Dumei*. Şi este vina Comitetului nostru Central că Prokopovici s-a folosit de acest paravan. Este vina fracţiunii noastre din Dumă că a înlesnit intrarea în partidul nostru, prin portiţa Dumei, unor publicişti liberali, colaboratori ai ziarului „Tovarişci", care nu activează în partid şi sînt principial ostili partidului.

Cerevanin a apărat aici politica fracţiunii din Dumă spunînd : să admitem că în prezent cadeţii au rămas în urmă, că în prezent ei sînt reacţionari. Dar aceasta nu este o situaţie permanentă. Nu trebuie să stabilim atitudinea noastră o dată pentru totdeauna. Cadeţii nu sînt buni în perioade de declin, dar pot fi folositori în perioade de avînt, cînd se radicalizează rapid.

www.dacoromanica.ro

Acesta este un raţionament menşevic obişnuit, numai că este exprimat într-o formă deosebit de directă şi de categorică. Iar aceasta face ca falsitatea lui să fie şi mai vizibilă. Luaţi cele două mari pietre de hotar ale revoluţiei: octombrie 1905, avîntul maxim, şi primăvara 1907, declinul maxim. Au fost oare cadeţii de folos democraţiei în 1905? Nu. Chiar menşevicii au recunoscut acest lucru în ziarul „Nacealo". Witte este agentul bursei, Struve agentul lui Witte, aşa scriau pe atunci menşevicii şi scriau just. Pe atunci menşevicii erau de acord cu noi că nu trebuie să-i sprijinim pe cadeţi, ci trebuie să-i demascăm, să le subminăm prestigiul în rîndurile democraţiei.

Acum, în primăvara anului 1907, iarăşi sînteţi cu toţii de acord cu noi că cadeţii nu sînt democraţi buni. Reiese că nici în perioada de avînt, nici în perioada de declin cadeţii nu sînt de folos. Cît despre intervalul dintre aceste două perioade, orice istoric va spune că a fost o perioadă de oscilări, cînd şi o parte a social-democraţiei a oscilat în direcţia politicii mic-burgheze, cînd această parte a încercat în zadar „să-i sprijine" pe cadeţi, aducînd prin aceasta numai prejudicii partidului muncitoresc şi, în cele din urmă, şi-a dat seama de greşeala ei.

Şi acum cîteva cuvinte despre Troţki. El a vorbit în numele „centrului", exprimînd vederile Bundului. El ne-a criticat cu vehemenţă pentru că am prezentat o rezoluţie „inacceptabilă" şi ne-a ameninţat de-a dreptul cu sciziunea, cu retragerea de la congres a fracţiunii din Dumă, pe care am fi jignit-o prin rezoluţia noastră. Subliniez aceste cuvinte. Vă rog insistent să recitiţi cu atenţie rezoluţia noastră.

Să consideri o jignire constatarea calmă a unor greşeli fără nici un fel de cuvinte aspre de mustrare, să foloseşti acest pretext pentru a ameninţa cu sciziunea nu este oare un lucru scandalos?? Oare aceasta nu arată boala de care suferă partidul nostru, teama de a-şi recunoaşte greşelile? teama de critică a fracţiunii din Dumă?

Chiar numai faptul că a fost cu putinţă să se pună problema în felul acesta arată că în partidul nostru există ceva nepartinic. Acest ceva nepartinic constă în relaţiile dintre fracţiunea din Dumă şi partid. Fracţiunea din Dumă

www.dacoromanica.ro

trebuie să fie mai partinică, mai strîns legată de partid, mai subordonată întregii munci proletare. Atunci vor dispărea lamentările pe tema jignirii şi ameninţările cu sciziunea.

Cînd Troţki a spus : rezoluţia voastră inacceptabilă împiedică promovarea ideilor voastre juste, i-am strigat : „în cazul acesta prezentaţi rezoluţia *voastră !*" Troţki a răspuns : nu, mai întîi să vă retrageţi voi rezoluţia.

Ce părere aveţi despre poziţia „centrului" ? Pentru o greşeală („lipsă de tact") săvîrşită de noi (după părerea lui Troţki), el pedepseşte întregul partid, lipsindu-l de expunerea „plină de tact" a aceloraşi principii aşa cum o concepe el ! De ce n-a fost adoptată rezoluţia voastră ? — ne vor întreba tovarăşii din organizaţiile locale. Pentru că centrul s-a supărat pe rezoluţie şi de supărare a refuzat să-şi expună principiile !! (Aplauze de pe băncile bolşevicilor şi de pe ale unei părţi a centrului.) Aceasta nu este o poziţie principială, ci expresia lipsei de principii a centrului.

Am venit la congres cu două linii tactice, pe care partidul le cunoaşte demult. Nu este inteligent şi este nedemn de partidul muncitoresc să nu dea la iveală divergenţele şi să le ţină ascunse. Să confruntăm cu mai multă claritate cele două puncte de vedere. Să le expunem, apreciind prin prisma lor toate problemele politicii noastre. Să facem un bilanţ limpede al experienţei partidului. Numai în felul acesta ne vom face datoria şi vom pune capăt oscilărilor în politica proletariatului. (Aplauze de pe băncile bolşevicilor şi ale unei părţi a centrului.)

www.dacoromanica.ro

7

DECLARAŢIE PENTRU RESTABILIREA UNOR FAPTE

10 (23) MAI

Tov. Martov, citînd din ziarul „L'Humanité" un interviu acordat de mine (apărut sub semnătura Etienne Avenard) *, a comentat greşit unele pasaje.

În interviu se menţionează că C.C. (adică, firește, partea lui menşevică) informa *pe ascuns şi prin legături clandestine* pe cadeţi. Această afirmaţie a mea a fost confirmată acum de discuţiile care au avut loc la congres. La congres a reieşit că, încă *în noiembrie* 1906, Dan a avut o *întrevedere particulară*, „la o ceaşcă de ceai", cu Miliukov, cu Nabokov, cu conducători ai socialiştilor-revoluţionari şi ai socialiştilor-populişti. Dan nu a găsit de cuviinţă să raporteze acest lucru nici Comitetului Central, nici Comitetului din Petersburg.

Această întrevedere cu cadeţii, despre care n-a fost înştiinţat nici C.C., nici Comitetul din Petersburg, a fost tocmai o informare clandestină, pe ascuns a cadeţilor.

Mai departe, în interviu se spune că menşevicii n-au respins propunerea ruşinoasă a cadeţilor de a da menşevicilor locurile muncitorilor în schimbul ajutorului acordat cadeţilor de către menşevici. Tov. Martov încearcă să dovedească că menşevicii au respins-o *în vorbe*. Declar, bazîndu-mă pe fapte, că *acţiunile* menşevicilor au fost în contradicţie cu această respingere verbală : 1) verbal menşevicii au făgăduit să cedeze toate locurile curiei muncitoreşti. În fapt, cînd *toţi* împuterniciţii muncitorilor, adunaţi laolaltă, au făcut apel la menşevici (cu o majoritate de 220—230 de

* Vezi volumul de faţă, pag. 12—18. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

voturi contra 10—20) să renunţe la „sprijinirea camuflată" a cadeţilor, menşevicii *au refuzat să se supună*; 2) după 25 ianuarie, după încheierea blocului de stînga, menşevicii au *scris în presă* că, pentru a acorda ajutor acestui bloc, ei pun următoarea condiţie: libertate de acţiune pentru delegaţii menşevici în stadiul al 2-lea. În mod obiectiv această condiţie nu putea să însemne decît un singur lucru: hotărîrea de a sprijini în stadiul al 2-lea pe cadeţi împotriva social-democraţilor.

N. Lenin

www.dacoromanica.ro

8

DECLARAŢIE

11 (24) MAI [174]

Biroul a avut dreptate (o voce: „Desigur!") cînd a explicat că anularea hotărîrii de ieri este inadmisibilă. Pentru anularea ei este nevoie de o hotărîre specială a congresului în care să se spună că se admite punerea la vot a acestei propuneri. În cazul de faţă nimeni nu propune anularea hotărîrii de ieri. Hotărîrea rămîne în vigoare. Se poate oare admite o amînare? Abramovici a pierdut din vedere momentul cel mai important, şi anume faptul că problema amînării a fost determinată de o împrejurare nouă (motivele invocate de letoni), ivită după votarea de ieri a directivelor. Acesta este un motiv nou, de care Abramovici n-a ţinut seama. Aşadar, din punct de vedere formal, propunerea lui Verner este justă.

www.dacoromanica.ro

9

RAPORT CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE

12 (25) MAI

Problema atitudinii faţă de partidele burgheze se află în centrul divergenţelor principiale, care de multă vreme despart social-democraţia rusă în două tabere. Încă înainte de primele succese importante repurtate de revoluţie sau chiar înainte de revoluţie — dacă putem spune astfel cînd vorbim despre prima jumătate a anului 1905 — în această problemă existau două puncte de vedere pe deplin conturate. Controversele erau în legătură cu aprecierea revoluţiei burgheze din Rusia. Cele două curente din cadrul social-democraţiei erau de acord că această revoluţie este o revoluţie burgheză. Dar ele nu erau de acord în ceea ce priveşte înţelesul acestei categorii şi aprecierea concluziilor politice-practice care rezultă din ea. O aripă a social-democraţiei — menşevicii — interpretau această noţiune în sensul că principalul motor în revoluţia burgheză îl reprezintă burghezia, iar proletariatul nu poate decît să joace rolul de „opoziţie extremă". El nu-şi poate asuma sarcina de a înfăptui în mod de sine stătător această revoluţie, nu-şi poate asuma rolul de conducător al ei. Deosebit de pregnant s-au manifestat aceste divergenţe cu prilejul discuţiilor din 1905 în legătură cu problema guvernului provizoriu (mai exact : în legătură cu participarea social-democraţilor la un guvern provizoriu). Menşevicii afirmau că participarea social-democraţilor la un guvern revoluţionar provizoriu nu este admisibilă, în primul rînd, tocmai pentru că ei considerau că burghezia este principalul motor sau conducător al revoluţiei burgheze. Această concepţie a

www.dacoromanica.ro

fost exprimată cît se poate de limpede în rezoluţia menşevicilor din Caucaz (1905) [175], aprobată de noua „Iskră". În această rezoluţie se spunea de-a dreptul că participarea social-democraţilor la un guvern provizoriu ar putea să sperie burghezia şi, prin aceasta, *să slăbească amploarea revoluţiei.* Aceasta este o afirmaţie neechivocă în sensul că în revoluţia burgheză proletariatul nu poate şi nu trebuie să meargă mai departe decît burghezia.

Bolşevicii se situau pe un punct de vedere diametral opus. Ei susţineau în mod categoric că revoluţia noastră este burgheză sub raportul conţinutului ei social-economic. Aceasta înseamnă că sarcinile revoluţiei care are loc acum în Rusia nu depăşesc cadrul societăţii burgheze. Nici chiar victoria cea mai deplină a revoluţiei actuale, adică cucerirea celei mai democratice republici şi confiscarea întregului pămînt moşieresc de către ţărănime, nu atinge cîtuşi de puţin bazele orînduirii sociale burgheze. Proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie (sau gospodărirea privată a pămîntului, indiferent cine este proprietarul lui juridic) şi economia bazată pe producţia de mărfuri rămîn. Contradicţiile societăţii capitaliste şi principala ei contradicţie — contradicţia dintre munca salariată şi capital — nu numai că nu dispar, ci, dimpotrivă, se ascut şi se adîncesc şi mai mult, dezvoltîndu-se mai larg şi într-o formă mai pură.

Toate acestea trebuie să fie în afară de orice discuţie pentru un marxist. Dar de aici nu se poate trage nicidecum concluzia că principalul motor sau conducătorul revoluţiei este burghezia. O asemenea concluzie ar echivala cu vulgarizarea marxismului, ar vădi neînţelegerea luptei de clasă dintre proletariat şi burghezie. Revoluţia noastră are loc într-o perioadă cînd proletariatul a şi început să fie conştient de sine ca clasă aparte şi să se unească într-o organizaţie de sine stătătoare, de clasă. În aceste condiţii, proletariatul foloseşte orice cuceriri ale democraţiei, foloseşte fiecare pas spre libertate pentru a-şi întări organizaţia de clasă *împotriva* burgheziei. De aici rezultă în mod inevitabil tendinţa burgheziei de a toci ascuţişurile revoluţiei, de a nu permite ca ea să fie dusă pînă la capăt, de a împiedica proletariatul să-şi desfăşoare în toată libertatea lupta lui de clasă. Antagonismul dintre burghezie şi prole-

www.dacoromanica.ro

tariat determină burghezia să tindă spre păstrarea unor anumite instrumente şi instituţii ale vechii puteri, pentru a folosi aceste instrumente *împotriva* proletariatului.

De aceea, în cazul cel mai bun, în perioadele de avînt maxim al revoluţiei, burghezia constituie (şi nu întîmplător, ci în mod necesar, în virtutea intereselor ei economice) un element care oscilează între revoluţie şi reacţiune. Aşadar, burghezia nu poate fi conducătorul revoluţiei noastre.

Una dintre cele mai importante particularităţi ale acestei revoluţii este ascuţimea cu care se pune problema agrară. În Rusia, această problemă este mult mai acută decît a fost în condiţii corespunzătoare în oricare altă ţară. Aşa-numita reformă ţărănească din 1861 a fost înfăptuită într-un mod atît de inconsecvent şi de nedemocratic, încît principalele temelii ale dominaţiei iobăgiste a moşierilor au rămas neclintite. De aceea problema agrară, adică lupta ţăranilor pentru pămînt împotriva moşierilor, era una dintre pietrele de încercare ale actualei revoluţii. Această luptă pentru pămînt împinge în mod necesar mase uriaşe ale ţărănimii spre revoluţia democratică, deoarece numai democraţia poate să le dea pămînt, dîndu-le dominaţia în stat. O condiţie a victoriei ţărănimii este lichidarea totală a proprietăţii funciare moşiereşti.

Din acest raport de forţe sociale rezultă în mod necesar următoarea concluzie : burghezia nu poate fi nici principalul motor al revoluţiei, nici conducătorul ei. Numai proletariatul este în stare să ducă revoluţia pînă la capăt, adică pînă la victoria deplină. Dar această victorie se va putea obţine numai dacă proletariatul va reuşi să ducă după sine cea mai mare parte a ţărănimii. Victoria revoluţiei actuale din Rusia este posibilă numai sub forma unei dictaturi revoluţionar-democratice a proletariatului şi a ţărănimii.

Acest mod de a pune problema, înfăţişat încă la începutul anului 1905 — mă refer la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. din primăvara anului 1905 —, a fost pe deplin confirmat de evenimentele tuturor etapelor mai importante ale revoluţiei ruse. În cursul luptei revoluţionare, concluziile noastre teoretice au fost confirmate în practică. În perioada de avînt maxim, octombrie 1905, proletariatul se afla în frunte, burghezia oscila şi recurgea la diferite

www.dacoromanica.ro

manevre, iar țăranii distrugeau conacurile moșierești. Organele embrionare ale puterii revoluționare (Sovietele de deputați ai muncitorilor, Sovietele de deputați ai țăranilor și soldaților etc.) erau alcătuite în primul rînd din reprezentanți ai proletariatului, iar apoi din fruntași ai țărănimii răsculate. În timpul Dumei I, țăranii au trimis în Dumă deputați care au format grupul democratic „al trudovicilor", grup mai de stînga, adică mai revoluționar decît liberalii — cadeții. În timpul alegerilor pentru Duma a II-a, țăranii i-au zdrobit pur și simplu pe liberali. Proletariatul pășea în frunte, iar țărănimea l-a urmat, mai mult sau mai puțin hotărîtă, pe drumul împotriva absolutismului și împotriva liberalilor, care oscilează.

Trec la proiectele de rezoluții pe care le avem în fața noastră. Deosebirea de vederi despre care am vorbit și-a găsit expresia deplină în opoziția dintre rezoluția bolșevică și cea menșevică. Proiectul bolșevic are la bază definirea conținutului *de clasă* al principalelor *tipuri* de partide burgheze. Acest lucru a stat și la baza rezoluției elaborate de noi în vederea Congresului de unificare de la Stockholm. Încă în această rezoluție am indicat trei tipuri principale de partide burgheze: octombriștii, liberalii și democrații țărani (pe atunci, aceștia încă nu erau pe deplin conturați, iar cuvîntul „trudovic" nu exista în vocabularul politic rus) *. Actuala noastră rezoluție a păstrat aceeași structură. Ea nu este decît o variantă a rezoluției de la Stockholm. Mersul evenimentelor a confirmat în asemenea măsură tezele ei fundamentale, încît a fost nevoie numai de unele modificări foarte neînsemnate pentru a se ține seama de experiența Dumei I și a Dumei a II-a.

Rezoluția elaborată de menșevici în vederea Congresului de unificare nu conținea nici o analiză a tipurilor de partide sau a conținutului lor de clasă. Rezoluția afirmă neputincios „că în Rusia partidele burghezo-democratice sînt abia în curs de formare, și de aceea nu au avut încă timpul să dobîndească caracterul unor partide stabile", și „că în actualul moment istoric în Rusia nu există partide care să îmbine în același timp democratismul consecvent

* Vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 225—227. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

cu revoluționarismul". Nu sînt oare acestea niște afirmații care vădesc neputință ? Nu este oare aceasta o eschivare de la sarcina marxistă ? Niciodată nu va exista o stabilitate deplină a partidelor, așa cum, în afara proletariatului, nu va exista niciodată un democratism. Dar datoria noastră este de a scoate la iveală rădăcinile de clasă ale tuturor partidelor care apar pe arena istoriei. Și rezoluția noastră arată că acest lucru este realizabil. Cele trei tipuri de partide menționate în rezoluție s-au dovedit a fi îndeajuns de „stabile" de-a lungul unui an întreg de revoluție, așa cum am mai arătat folosind exemplul Dumei I și al Dumei a II-a.

Instabile s-au dovedit a fi concepțiile menșevicilor. Actuala lor rezoluție reprezintă un uriaș pas înapoi chiar în comparație cu proiectul lor din anul trecut. Să examinăm această rezoluție, care a fost publicată în nr. 12 al ziarului „Narodnaia Duma" (din 24 martie 1907). În expunerea de motive a rezoluției se vorbește, în primul rînd, despre „o serie de sarcini comune" ale proletariatului și ale democrației burgheze ; în al doilea rînd, despre necesitatea ca proletariatul „să-și combine acțiunile cu acțiunile altor clase și grupuri sociale" ; în al treilea rînd, se arată că într-o țară în care predomină țărănimea și în care democrația de la orașe este slabă, proletariatul „prin propria lui mișcare împinge înainte"... „întreaga democrație burgheză din țară" ; în al patrulea rînd, „că în gruparea existentă a partidelor burgheze mișcarea democratică din țară încă nu și-a găsit o expresie definitivă", oglindind la un pol „realismul" și lipsa hotărîrii de a lupta a burgheziei orășenești, iar la celălalt pol „iluziile legate de revoluționarismul mic-burghez și de utopiile agrare" ale țărănimii. Aceasta este expunerea de motive a rezoluției. Să examinăm acum concluziile : prima concluzie este că proletariatul, ducînd o politică de sine stătătoare, trebuie să lupte atît împotriva oportunismului și a iluziilor constituționaliste ale unora cît și împotriva iluziilor revoluționare și a proiectelor reacționare din punct de vedere economic ale altora. A doua concluzie : trebuie „să ne combinăm acțiunile cu acțiunile acestor partide".

www.dacoromanica.ro

O astfel de rezoluţie nu dă răspuns la nici una dintre problemele pe care este dator să şi le pună orice marxist dacă vrea să stabilească atitudinea partidului muncitoresc faţă de partidele burgheze. Care sînt aceste probleme generale? În primul rînd, necesitatea de a se defini caracterul de clasă al partidelor. Apoi trebuie să ne lămurim care este principalul raport dintre diferitele clase, în general, în actuala revoluţie, respectiv cum privesc aceste clase, din punctul de vedere al intereselor lor, continuarea sau dezvoltarea revoluţiei. Mai departe, de la clase în general trebuie să trecem la rolul pe care-l au în prezent diferitele partide sau diferitele grupuri de partide. În sfîrşit, trebuie să dăm indicaţii practice cu privire la politica partidului muncitoresc în această problemă.

Nimic din toate acestea nu găsim în rezoluţia menşevică. Această rezoluţie este un fel de eschivare de la răspuns, o eschivare camuflată prin fraze generale despre „combinarea" politicii proletariatului cu politica burgheziei. Cum anume „să se combine" şi cu care anume partide burghezo-democratice, despre acest lucru nu se spune nici un cuvînt. Este o rezoluţie despre partide fără partide. Este o rezoluţie pentru precizarea atitudinii noastre, dar care nu precizează prin nimic atitudinea noastră faţă de diferite partide. După o astfel de rezoluţie nu te poţi călăuzi, deoarece ea îţi lasă cîmp liber „să combini" ce vrei şi cum vrei. O asemenea rezoluţie nu stînjeneşte pe nimeni; este rezoluţia cea mai „liberală" în adevăratul înţeles al acestui cuvînt. Ea poate fi interpretată în fel şi chip. Dar marxism nu găseşti în ea nici un dram. Principiile fundamentale ale marxismului sînt aici în asemenea măsură ignorate, încît pe o astfel de rezoluţie şi-ar pune semnătura orice cadet de stînga. Să luăm punctele ei principale: „sarcinile comune" ale proletariatului şi ale democraţiei burgheze... Oare nu ţipă întreaga presă liberală despre aceasta?... — Necesitatea de „a combina", tocmai aceasta cer şi cadeţii... Lupta împotriva oportunismului la dreapta şi împotriva revoluţionarismului la stînga este lozinca îndrăgită de cadeţii de stînga, care vor, chipurile, să se situeze între trudovici şi liberalii burghezi! Aceasta nu este poziţia unui partid muncitoresc care ocupă un loc aparte, de

www.dacoromanica.ro

sine stătător, în afara democraţiei burgheze, ci poziţia unui liberal care doreşte să ocupe „centrul“ *în rîndurile* democraţiei burgheze!

Examinaţi fondul tezei menşevice: prin mişcarea sa proletariatul „împinge înainte“ „întreaga democraţie burgheză din ţară“. Aşa este oare? Fără îndoială că nu este aşa. Amintiţi-vă de evenimentele mai importante din revoluţia noastră. Luaţi Duma lui Bulîghin. La apelul ţarului de a păşi pe calea legală, de a accepta condiţiile lui de convocare a primei reprezentanţe naţionale, proletariatul a răspuns printr-un refuz categoric. Proletariatul a chemat poporul să înlăture această instituţie, să împiedice convocarea ei. Proletariatul a chemat toate clasele revoluţionare să lupte pentru condiţii mai bune de convocare a reprezentanţei naţionale. Aceasta nu însemna nicidecum că s-a şi luat o hotărîre în problema unei eventuale folosiri fie şi a unei instituţii proaste, dacă, în pofida tuturor eforturilor noastre, ea ar fi luat într-adevăr fiinţă. Aceasta era o luptă *împotriva* realizării unor condiţii mai proaste de convocare a reprezentanţei naţionale. În aprecierea boicotului se face prea des greşeala istorică şi de logică de a confunda lupta *în cadrul* unei instituţii date cu lupta *împotriva* realizării acestei instituţii.

Şi cum a răspuns burghezia liberală la chemarea proletariatului? A răspuns urlînd cît o ţinea gura împotriva boicotului. Ea lansa apeluri în care îndemna pe alegători să participe la alegerile pentru Duma lui Bulîghin. Profesorii liberali îndemnau pe studenţi să-şi vadă de carte şi să nu se ţină de greve. La chemarea la luptă lansată de proletariat, burghezia a răspuns prin lupta împotriva proletariatului. Antagonismul dintre aceste clase chiar în cadrul revoluţiei democratice s-a manifestat încă de pe atunci cît se poate de limpede. Burghezia voia să restrîngă amploarea luptei proletariatului, să nu-l lase să depăşească limitele decretului pentru convocarea Dumei lui Bulîghin.

Profesorul Vinogradov, o stea a ştiinţei liberale, scria cu acest prilej: pentru Rusia ar fi o fericire dacă revoluţia noastră ar merge pe calea urmată în 1848—1849; ar fi o nenorocire dacă ar merge pe calea revoluţiei din 1789—1793. Acest „democrat“ numea fericire calea unei

www.dacoromanica.ro

revoluţii nedesăvîrşite, calea unei insurecţii înfrînte! Dacă revoluţia noastră s-ar fi răfuit cu duşmanii ei într-un mod tot atît de necruţător cum a făcut-o revoluţia franceză în 1793, atunci, după părerea acestui „liberal", pentru restabilirea ordinii ar fi trebuit să fie chemat vagmistrul prusac. Menşevicii vorbesc despre „lipsa hotărîrii de a lupta", manifestată de burghezia noastră. Or, în realitate, încă pe atunci burghezia era *hotărîtă* să lupte, şi anume să lupte *împotriva* proletariatului, să lupte împotriva unor victorii „excesive" ale revoluţiei.

Să mergem mai departe. Să luăm perioada octombrie-decembrie 1905. Că în această perioadă de avînt maxim al revoluţiei noastre burghezia a dat dovadă „de hotărîre de a lupta" împotriva proletariatului, nu mai e nevoie să demonstrăm. Presa menşevică din acele zile a recunoscut pe deplin acest lucru. Burghezia, inclusiv cadeţii, se străduia în fel şi chip să ponegrească revoluţia, s-o prezinte drept anarhie oarbă şi sălbatică. Burghezia nu numai că nu sprijinea organele de insurecţie create de popor, toate aceste Soviete de deputaţi ai muncitorilor, Soviete de deputaţi ai ţăranilor şi soldaţilor etc., dar se temea de aceste instituţii şi lupta împotriva lor. Amintiţi-vă de Struve, care spunea că aceste instituţii oferă o privelişte înjositoare. Burghezia vedea în aceste instituţii organe ale revoluţiei care a mers prea departe. Burghezia liberală voia să canalizeze energia luptei revoluţionare a poporului pe făgaşul îngust al reacţiunii constituţionale-poliţieneşti.

Nu e nevoie să vorbim prea mult despre comportarea liberalilor în Duma I şi în Duma a II-a. Şi menşevicii au recunoscut că în Duma I cadeţii *au stînjenit* politica revoluţionară a social-democraţilor şi, în parte, pe aceea a trudovicilor, că le-au frînat activitatea. Iar în Duma a II-a cadeţii s-au alăturat pur şi simplu ultrareacţionarilor, sprijinind pe faţă guvernul.

A spune acum că prin mişcarea lui proletariatul „împinge înainte întreaga democraţie burgheză din ţară" înseamnă a desconsidera faptele. A trece astăzi sub tăcere caracterul contrarevoluţionar al burgheziei noastre înseamnă a părăsi definitiv punctul de vedere marxist, a da definitiv uitării punctul de vedere al luptei de clasă.

www.dacoromanica.ro

În rezoluţia lor, menşevicii vorbesc despre „realismul" claselor burgheze de la oraşe. Stranie terminologie, care îi trădează fără să vrea. Sîntem obişnuiţi ca social-democraţii din aripa dreaptă să dea cuvîntului realism un sens special. De pildă, revista „Sovremennaia Jizn" a lui Plehanov opunea „romantismului revoluţionar" al social-democraţilor de stînga „realismul" social-democraţilor din aripa dreaptă. La ce se referă rezoluţia menşevică cînd vorbeşte despre realism ? Reiese că ea laudă burghezia pentru faptul că e moderată şi ponderată !

Aceste raţionamente ale menşevicilor cu privire la „realismul" burgheziei, la „lipsa ei de hotărîre" de a lupta — privite în lumina declaraţiei exprese, cuprinse în platforma lor cu privire la tactică, în care vorbesc despre „ostilitatea unilaterală" a social-democraţilor faţă de liberali — nu dovedesc decît un singur lucru. În realitate, toate acestea înseamnă că politicii de sine stătătoare a partidului muncitoresc i se substituie o politică de dependenţă faţă de burghezia liberală. Şi această esenţă a menşevismului n-a fost născocită de noi, n-a fost dedusă numai din raţionamentele lor teoretice : ea s-a manifestat în toate acţiunile lor politice importante din cursul anului trecut. Luaţi formula „guvern responsabil", blocurile cu cadeţii, votarea pentru Golovin etc. În realitate, aceasta n-a fost altceva decît o politică de dependenţă faţă de liberali.

Dar ce spun menşevicii despre democraţia ţărănească ? În rezoluţia lor, ei pun alături şi le contrapun unul altuia ca pe nişte lucruri echivalente sau, în orice caz, întru totul de acelaşi fel „realismul" burgheziei şi „utopiile agrare" ale ţărănimii. Trebuie să luptăm, spun menşevicii, şi împotriva oportunismului burgheziei, şi împotriva utopismului, împotriva „revoluţionarismului mic-burghez" al ţărănimii. Acesta este un raţionament tipic menşevic. Şi face să insistăm asupra lui, pentru că este fundamental greşit. Din acest raţionament rezultă în mod inevitabil o seamă de concluzii greşite în domeniul politicii practice. Sub paravanul criticii utopiilor ţărăneşti se ascunde aici neînţelegerea sarcinii proletariatului de a împinge înainte ţărănimea la luptă pentru obţinerea victoriei depline în revoluţia democratică.

www.dacoromanica.ro

Într-adevăr, să examinăm mai îndeaproape semnificaţia utopiilor agrare ale ţărănimii în revoluţia actuală. În ce constă principala utopie a ţărănimii ? Fără îndoială că ea constă în ideea egalitarismului, în convingerea că desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului şi împărţirea pămîntului (sau a folosinţei pămîntului) în mod egal pot duce la desfiinţarea surselor de sărăcie, mizerie, şomaj şi exploatare.

Nu încape discuţie că din punctul de vedere *al socialismului* aceasta este o utopie, o utopie de mic-burghez. Din punctul de vedere al socialismului, aceasta este o prejudecată reacţionară, deoarece pentru socialismul proletar idealul constă nu în egalitatea micilor proprietari, ci în marea producţie socializată. Dar nu uitaţi că acum noi apreciem semnificaţia idealurilor ţărănimii nu în mişcarea socialistă, ci în actuala revoluţie burghezo-democratică. Oare în *actuala* revoluţie ideea de a lua de la moşieri toate pămînturile şi de a le împărţi sau repartiza în mod egal ţăranilor este utopică, reacţionară ?! Nu ! Ea nu numai că nu este reacţionară, ci, dimpotrivă, exprimă în modul cel mai hotărît şi mai consecvent tendinţa spre desfiinţarea cea mai deplină a întregii ordini vechi, a tuturor rămăşiţelor feudalismului. Utopică este ideea că „egalitarismul" s-ar putea menţine în condiţiile producţiei de mărfuri şi că ar putea constitui chiar începutul unui semisocialism. Tendinţa ţăranilor de a lua imediat pămîntul de la moşieri şi de a-l împărţi în mod egal nu este utopică, ci revoluţionară în sensul cel mai deplin şi mai strict ştiinţific al cuvîntului. O astfel de luare a pămînturilor şi de împărţire a lor ar crea baza pentru cea mai rapidă, mai largă şi mai liberă dezvoltare a capitalismului.

În mod obiectiv, nu din punctul de vedere al dorinţelor noastre, ci din punctul de vedere al actualei dezvoltări economice a Rusiei, problema fundamentală a revoluţiei noastre se rezumă tocmai la întrebarea dacă revoluţia va asigura dezvoltarea capitalismului printr-o victorie deplină repurtată de ţărani asupra moşierilor sau printr-o victorie repurtată de moşieri asupra ţăranilor. Transformările burghezo-democratice în economia Rusiei sînt absolut inevitabile. Nici o forţă din lume nu le poate împiedica. Dar

www.dacoromanica.ro

aceste transformări se pot face în două forme : după tipul prusian, dacă ne putem exprima astfel, sau după tipul american. Aceasta înseamnă : în ipoteza unei victorii a moşierilor, ei vor impune ţăranilor răscumpărarea sau le vor face alte concesii neînsemnate, se vor uni cu un mănunchi de bogătaşi şi vor ruina definitiv masa, făcînd din gospodăriile lor gospodării capitaliste, iunchereşti. Asemenea transformări vor fi burghezo-democratice, dar vor fi cele mai puţin avantajoase pentru ţărani, cele mai puţin avantajoase din punctul de vedere al rapidităţii dezvoltării capitalismului. Dimpotrivă, victoria deplină a răscoalei ţărăneşti, confiscarea întregului pămînt moşieresc, împărţirea lui în mod egal înseamnă o dezvoltare extrem de rapidă a capitalismului, forma cea mai avantajoasă pentru ţărani a transformărilor burghezo-democratice.

Şi această formă este mai avantajoasă nu numai pentru ţărani. Ea este mai avantajoasă şi pentru proletariat. Proletariatul conştient ştie că nu există şi că nu poate exista o altă cale spre socialism decît aceea care trece prin revoluţia burghezo-democratică.

În concluzie, cu cît această revoluţie va fi mai puţin deplină şi mai puţin hotărîtă, cu atît în faţa proletariatului vor sta mai mult timp şi cu atît mai greu vor apăsa asupra lui sarcini nesocialiste, nu sarcini proletare cu un caracter pur de clasă, ci sarcini democratice generale. Cu cît victoria ţărănimii va fi mai deplină, cu atît mai repede se va separa proletariatul în mod definitiv ca clasă, cu atît mai limpede îşi va formula el sarcinile şi scopurile sale pur socialiste.

De aici se vede că ideile ţărănimii despre egalitarism, care din punctul de vedere al socialismului sînt reacţionare, din punctul de vedere al democratismului burghez sînt revoluţionare. De aceea a pune alături reacţionarismul liberalilor în actuala revoluţie şi utopismul reacţionar al ţăranilor în ceea ce priveşte ideile despre revoluţia socialistă înseamnă a face o flagrantă greşeală istorică şi de logică. A pune pe acelaşi plan tendinţele liberalilor de a reduce actuala revoluţie la răscumpărare, la o monarhie constituţională, la programul agrar al cadeţilor etc. şi încercările ţăranilor de a idealiza în mod utopic în spirit

www.dacoromanica.ro

reacţionar năzuinţele lor de a-i doborî imediat pe moşieri, de a le lua întregul pămînt, de a-l împărţi în întregime, a pune toate acestea pe acelaşi plan înseamnă a renunţa cu desăvîrşire nu numai la punctul de vedere al proletariatului, dar chiar la punctul de vedere al democratului revoluţionar consecvent. A scrie o rezoluţie cu privire la lupta împotriva oportunismului liberalului şi a revoluţionarismului ţăranului în actuala revoluţie înseamnă a scrie o rezoluţie nesocial-democrată. Cine scrie o astfel de rezoluţie nu este un social-democrat, ci un intelectual care se situează în tabăra democraţiei burgheze între liberal şi ţăran.

Nu pot insista aici atît cît s-ar cuveni asupra faimoasei platforme tactice a menşevicilor cu faimoasa lor lozincă a luptei împotriva „ostilităţii unilaterale a proletariatului faţă de liberalism". Caracterul nemarxist şi neproletar al acestei lozinci este mai mult decît evident.

În încheiere mă voi opri asupra unei pretinse obiecţii care ni se aduce deseori. Trudovicii „voştri", ni se spune, merg mai întotdeauna cu cadeţii împotriva noastră. Este adevărat. Dar aceasta nu este o obiecţie împotriva punctului nostru de vedere şi împotriva rezoluţiei noastre, căci noi am recunoscut acest lucru în mod absolut precis şi categoric.

Fără îndoială că trudovicii nu sînt democraţi pe deplin consecvenţi. Trudovicii (inclusiv socialiştii-revoluţionari), fără îndoială, oscilează între liberali şi proletariatul revoluţionar. Noi am spus acest lucru şi trebuie să fie spus. Aceste oscilări nu sînt nicidecum întîmplătoare. Ele sînt inevitabile, ca urmare a însăşi esenţei situaţiei economice a micului producător. Pe de o parte, el este asuprit şi supus exploatării. Fără voia lui el este împins la luptă împotriva acestei situaţii, la luptă pentru democraţie, este împins spre ideea desfiinţării exploatării. Pe de altă parte, el este *un mic-proprietar*. Ţăranul are instinct de proprietar, dacă nu de actual, măcar de viitor proprietar. Acest instinct de gospodar, de proprietar îl îndepărtează pe ţăran de proletariat şi face să se nască în sufletul ţăranului visuri şi năzuinţe de a ajunge în rîndul lumii, de a deveni el însuşi un burghez, de a se izola de întreaga societate pe peticul

www.dacoromanica.ro

lui de pămînt, pe grămada lui de gunoi, cum spunea sarcastic Marx [176].

Oscilările țărănimii și ale partidelor democratice țărănești sînt inevitabile. Și de aceea nici un moment social-democrației nu trebuie să-i fie teamă să se izoleze de aceste oscilări. Ori de cîte ori trudovicii dau dovadă de lașitate și ori de cîte ori se tîrăsc în coada liberalilor, noi trebuie să luptăm fără teamă și cu toată hotărîrea împotriva trudovicilor, să demascăm și să biciuim inconsecvența și slăbiciunea lor de mic-burghezi.

Revoluția noastră trece prin momente grele. Este nevoie de toată puterea de voință, de toată fermitatea și dîrzenia partidului proletar unit pentru a putea face față acestei stări de spirit de neîncredere, de slăbire a forțelor, de nepăsare și de renunțare la luptă. Întotdeauna și în mod inevitabil mica burghezie se va lăsa ușor cuprinsă de o asemenea stare de spirit, va vădi lipsă de caracter, va trăda calea revoluționară, se va văicări și se va pocăi. Și în toate aceste cazuri partidul muncitoresc se va izola de democrația micburgheză care oscilează. În toate aceste cazuri trebuie să știm să demascăm fățiș, chiar și de la tribuna Dumei, pe democrații șovăielnici. „Țărani! — trebuie să spunem în Dumă în asemenea împrejurări —, țărani! aflați că reprezentanții voștri vă trădează, tîrîndu-se în coada moșierilor liberali. Deputații voștri din Dumă trădează flecarilor și avocaților liberali cauza țărănimii". Să știe țăranii — și trebuie să le dovedim acest lucru pe bază de fapte — că *numai* partidul muncitoresc este un adevărat apărător de nădejde, credincios pînă la capăt, nu numai al intereselor socialismului, ci și al intereselor democrației, nu numai al intereselor tuturor celor ce muncesc și sînt exploatați, ci și ale întregii mase a țărănimii care luptă împotriva exploatării iobăgiste.

Dacă vom duce în mod ferm și consecvent această politică, vom scoate din revoluția noastră un material uriaș în vederea dezvoltării de clasă a proletariatului, îl vom scoate în orice caz, indiferent la ce vicisitudini ne va supune soarta, indiferent ce înfrîngeri ale revoluției (în împrejurări care evoluează deosebit de nefavorabil) ne-ar aștepta în viitor. O politică proletară fermă va da întregii

www.dacoromanica.ro

clase muncitoare un bagaj de idei, o înţelegere clară a lucrurilor şi o fermitate în luptă pe care nimic în lume nu va fi în stare să le răpească social-democraţiei. Chiar dacă revoluţia ar suferi înfrîngeri, proletariatul va învăţa în primul rînd să înţeleagă bazele economice de clasă atît ale partidelor liberale cît şi ale celor democratice, iar apoi va învăţa să urască trădările burgheziei şi să dispreţuiască slăbiciunea şi oscilările micii burghezii.

Şi cu acest bagaj de cunoştinţe, cu aceste deprinderi de a gîndi va porni proletariatul mai unit şi cu mai mult curaj pe drumul unei revoluţii noi, pe drumul revoluţiei socialiste. (Aplauze de pe băncile bolşevicilor şi ale centrului.)

www.dacoromanica.ro

10

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE

14 (27) MAI

Voi începe cu problema care a fost atinsă aici a poziţiei delegaţiei poloneze. Unii, îndeosebi bundiştii, au reproşat tovarăşilor polonezi că dau dovadă de inconsecvenţă prin faptul că se declară de acord cu rezoluţia noastră, pe care în comisie ei înşişi au declarat-o nesatisfăcătoare. Aceste reproşuri se bazează pe un tertip foarte simplu, şi anume pe ocolirea *fondului* problemelor care figurează la punctul respectiv de pe ordinea de zi a congresului. Cine nu urmăreşte să ocolească fondul problemei se va convinge uşor că noi, bolşevicii, am fost întotdeauna şi sîntem şi acum de acord cu polonezii în două probleme esenţiale. În primul rînd sîntem de acord că pentru înfăptuirea sarcinilor socialiste ale proletariatului este absolut necesar ca el să-şi delimiteze poziţiile de clasă de toate celelalte partide, partide burgheze, oricît de revoluţionare ar fi ele, oricît de democratică ar fi republica pe care o susţin. În al doilea rînd, sîntem de acord să considerăm că partidul muncitoresc are dreptul şi datoria de a duce după sine partidele democratice mic-burgheze, inclusiv cele ţărăneşti, la luptă nu numai împotriva absolutismului, ci şi împotriva burgheziei liberale trădătoare.

În rezoluţia cu privire la raportul de activitate al fracţiunii social-democrate din Dumă pe care tovarăşii polonezi au propus-o congresului, aceste idei şi teze au fost exprimate cît se poate de limpede. Acolo se vorbeşte făţiş despre delimitarea poziţiilor de clasă faţă de toate partidele, inclusiv socialiştii-revoluţionari. Acolo se spune făţiş că ac-

www.dacoromanica.ro

țiunile comune ale social-democraților și ale grupurilor trudovice împotriva liberalilor sînt posibile și necesare. Aceasta constituie tocmai ceea ce se numește la noi în Rusia bloc de stînga sau politica blocului de stînga.

De aici reiese limpede că ceea ce ne unește cu polonezii este solidaritatea reală în principalele puncte ale problemei atitudinii față de partidele burgheze. A nega acest lucru și a spune că polonezii au o atitudine contradictorie înseamnă a te eschiva de a formula pe față principala divergență.

Delimitarea socialistă a proletariatului de toate partidele, chiar și de partidele cele mai revoluționare și mai republicane, apoi conducerea de către proletariat a luptei întregii democrații revoluționare în actuala revoluție. Se poate oare nega că tocmai acestea sînt ideile esențiale și călăuzitoare atît în rezoluția polonеză cît și în cea bolșevică ?

Cîteva cuvinte despre Troțki. Timpul nu-mi permite să insist aici asupra divergențelor existente între el și noi. Voi releva numai că, în cartea sa „În apărarea partidului", Troțki s-a declarat solidar cu Kautsky, care a scris că în actuala revoluție din Rusia proletariatul și țărănimea au interese economice comune. Troțki a recunoscut că un bloc de stînga împotriva burgheziei liberale este admisibil și oportun. În ce mă privește, consider aceste fapte suficiente pentru a considera că Troțki s-a apropiat de concepțiile noastre. Independent de problema „revoluției permanente", avem aici o poziție solidară în principalele puncte ale problemei atitudinii față de partidele burgheze.

Tov. Liber mi-a imputat pe un ton foarte energic că eu îi exclud pînă și pe trudovici din rîndul aliaților burghezo-democrați ai proletariatului. Și de data aceasta Liber se lasă dus de vorbe și nu dă atenție fondului controversei. N-am spus că orice acțiuni comune cu trudovicii sînt excluse, ci am arătat necesitatea de a ne delimita de *oscilările* trudovicilor. Nu trebuie să ne fie teamă să ne „izolăm" de ei atunci cînd înclină să se tîrască în coada cadeților. Trebuie să-i demascăm pe trudovici fără cruțare atunci cînd nu se situează pe punctul de vedere consec-

www.dacoromanica.ro

vent al democrației revoluționare. Una din două, tovarășe Liber : ori partidul muncitoresc duce o politică proletară într-adevăr de sine stătătoare, și în acest caz admitem acțiuni comune cu o parte a burgheziei numai atunci cînd *ea*, această parte, adoptă politica *noastră* și nu invers. Ori cuvintele noastre despre caracterul de sine stătător al luptei de clasă a proletariatului vor rămîne vorbe goale.

Plehanov a ocolit și el, împreună cu Liber, fondul controversei, dar în altă manieră. Plehanov a vorbit despre Rosa Luxemburg, înfățișînd-o ca pe o Madonă care plutește pe un nour. Nimic de zis ! E o polemică elegantă, galantă, de efect... Dar eu totuși l-aș întreba pe Plehanov : Madona e Madonă, dar despre *fondul* chestiunii ce credeți ? (Aplauze de pe băncile centrului și ale bolșevicilor.) Nu prea e bine dacă a trebuit să invoce Madona pentru a se putea eschiva de la examinarea chestiunii în fond. Madona e Madonă, dar ce facem cu „Duma cu depline puteri" ? Ce-i asta ? seamănă oare aceasta a marxism sau a politică de sine stătătoare a proletariatului ?

„Acorduri de la caz la caz", ne spun în diferite feluri și Liber, și Plehanov. Este o formulă foarte comodă, dar cu desăvîrșire lipsită de principialitate, cu desăvîrșire lipsită de conținut. Știți foarte bine, tovarăși, că și noi admitem în anumite împrejurări acorduri cu trudovicii *și tot numai* de la caz la caz, exclusiv de la caz la caz. Vom introduce bucuroși aceste cuvinte în rezoluția noastră.

Dar nu în aceasta constă problema. Problema constă în a ști *care* anume acțiuni comune sînt admisibile de la caz la caz, cu cine anume și în ce scop ! Și Plehanov, prin spiritele lui galante, și Liber prin patosul său gol au căutat să estompeze, să pună în umbră aceste probleme esențiale. Or, aceasta nu este o problemă teoretică, ci o problemă practică dintre cele mai vii. Ne-am convins din experiență ce înseamnă la menșevici faimoasele acorduri de la caz la caz, faimoasele acorduri „tehnice" ! Ele înseamnă o politică de dependență a clasei muncitoare față de liberali, și nimic mai mult. Formula „de la caz la caz" este un prost paravan pentru camuflarea acestei politici oportuniste.

www.dacoromanica.ro

Plehanov a adus citate din operele lui Marx cu privire la necesitatea sprijinirii burgheziei. Păcat că n-a adus citate din „Noua gazetă renană", păcat că a uitat cum îi „sprijinea" Marx pe liberali atunci cînd în Germania revoluţia burgheză era în toi. De altfel nici nu este nevoie să mergem atît de departe pentru a găsi dovezi în sprijinul unui lucru incontestabil. Şi vechea „Iskră" a scris în repetate rînduri că partidul muncitoresc social-democrat trebuie să-i sprijine pe liberali, chiar şi pe mareşalii nobilimii. În perioada dinaintea revoluţiei burgheze, cînd social-democraţia trebuia abia să trezească poporul la viaţa politică, acest lucru era pe deplin firesc. Acum, cînd pe scenă au apărut diferite clase, cînd s-a manifestat, pe de o parte, mişcarea revoluţionară ţărănească şi, pe de altă parte, au ieşit la iveală trădările liberalilor, acum nici vorbă nu poate fi ca noi să-i sprijinim pe liberali. Noi sîntem cu toţii de acord că social-democraţii trebuie să ceară acum confiscarea pămîntului moşierilor, dar ce atitudine au liberalii faţă de această revendicare?

Plehanov spunea: toate clasele cît de cît progresiste trebuie să devină un instrument în mîinile proletariatului. Nu mă îndoiesc că aceasta este dorinţa lui Plehanov. Dar eu afirm că, în realitate, politica menşevică duce la rezultate exact contrare. În realitate, în toate cazurile ivite în cursul anului trecut, în timpul aşa-zisei sprijiniri a cadeţilor de către menşevici, menşevicii au fost aceia care au servit drept instrument în mîinile cadeţilor. La fel s-a întîmplat şi în timpul blocurilor electorale cu cadeţii, şi în timpul sprijinirii revendicării unui guvern desemnat de Dumă. Experienţa a arătat că în aceste cazuri proletariatul a fost acela care a servit drept instrument, în pofida „dorinţelor" lui Plehanov şi ale celorlalţi menşevici. Nu mai vorbesc de lozinca „Dumă cu depline puteri" şi de votul dat lui Golovin.

Trebuie să declarăm cît se poate de categoric că burghezia liberală a păşit pe calea contrarevoluţiei şi să luptăm împotriva ei. Numai atunci politica partidului muncitoresc va deveni o politică de sine stătătoare şi revoluţionară nu numai în vorbe. Numai atunci vom putea exer-

www.dacoromanica.ro

cita o influenţă sistematică atît asupra micii burghezii cît şi asupra ţărănimii, care oscilează între liberalism şi luptă revoluţionară.

Degeaba s-au plîns aici unii tovarăşi că premisa de la care am pornit noi cu privire la înşelarea micii burghezii de către liberali este greşită. Nu numai revoluţia noastră, dar şi experienţa altor ţări au arătat că în numeroase pături ale populaţiei influenţa liberalilor se menţine numai prin înşelăciune. Lupta pentru eliberarea acestor pături ale populaţiei de sub influenţa liberalilor este sarcina noastră nemijlocită. Decenii de-a rîndul au luptat social-democraţii germani pentru a anihila influenţa liberalilor asupra maselor largi ale populaţiei şi au reuşit s-o anihileze, cum a fost, bunăoară, la Berlin. Noi putem şi trebuie să obţinem acelaşi rezultat şi să facem în aşa fel, încît cadeţii să-şi piardă partizanii din rîndurile democraţilor.

Voi da un exemplu pentru a vă arăta care au fost rezultatele politicii menşevice de sprijinire a cadeţilor. În ziarul menşevic „Russkaia Jizn" din 22 februarie 1907 (nr. 45), într-un articol nesemnat, adică redacţional, în legătură cu alegerea lui Golovin şi cu cuvîntarea lui, se spunea următoarele: „Preşedintele Dumei de stat şi-a asumat sarcina de mare răspundere de a rosti un cuvînt în care să fie cristalizate principalele revendicări şi nevoi ale unui popor de 140 000 000... Nici un singur moment d-l Golovin n-a putut să uite că este membru al partidului cadet şi să devină exponentul voinţei întregii Dume". Vedeţi cît e de instructiv? Din simplul fapt că l-au sprijinit prin acordarea votului, menşevicii deduc că liberalului îi revine sarcina de mare răspundere de a vorbi în numele „poporului". Aceasta înseamnă pur şi simplu să predai în mîinile liberalismului conducerea politică-ideologică. Aceasta înseamnă să renunţi complet la punctul de vedere de clasă. Şi eu spun: dacă în condiţiile unui bloc de stînga s-ar găsi un social-democrat căruia i-ar trece prin cap să spună că este o sarcină de răspundere a trudovicului de a exprima nevoile „muncii", aş subscrie fără nici o rezervă condamnarea hotărîtă a acestui social-democrat. Aceasta înseamnă un bloc ideo-

www.dacoromanica.ro

logic între cadeţi şi menşevici, iar blocuri de acest fel noi nu trebuie să admitem cu nimeni, nici chiar cu socialiştii-revoluţionari.

În legătură cu aceasta, Martînov a spus că noi am coborît, chipurile, la nivelul unui astfel de bloc atunci cînd vorbim despre întregul pămînt şi despre întreaga libertate. Nu-i adevărat. Vă voi aminti de ziarul menşevic „Soţial-Demokrat". Acolo, în proiectul de platformă electorală întocmit de Comitetul Central, găsim aceleaşi lozinci cu privire la pămînt şi libertate! Martînov caută nod în papură.

În încheiere aş vrea să spun cîteva cuvinte tovarăşilor polonezi. Poate că unora dintre ei li se va părea inutilă o caracterizare exactă a partidelor mic-burgheze. În Polonia, unde lupta de clasă este mai ascuţită, o astfel de caracterizare este, poate, de prisos. Dar pentru social-democraţii ruşi ea este necesară. Definirea precisă a caracterului de clasă al partidelor trudovice este extrem de importantă pentru îndrumarea întregii propagande şi agitaţii. Numai pornind de la analiza din punct de vedere de clasă a partidelor putem spune cu toată precizia în faţa întregii clase muncitoare sarcina noastră în domeniul tacticii: delimitarea socialistă de clasă a proletariatului şi desfăşurarea luptei sub conducerea lui atît împotriva absolutismului cît şi împotriva burgheziei trădătoare. (Aplauze de pe băncile bolşevicilor şi ale centrului.)

www.dacoromanica.ro

11

CUVÎNTARE DESPRE ATITUDINEA FAŢĂ DE PROIECTUL DE REZOLUŢIE CU PRIVIRE LA PARTIDELE BURGHEZE PREZENTAT DE POLONEZI

15 (28) MAI

Din cuvîntarea precedentă v-aţi putut da seama cît de multă dreptate a avut tov. Popov cînd a vorbit despre sterilitatea dezbaterilor de faţă. Aţi avut prilejul să vă convingeţi singuri că cuvîntarea lui Liber este total lipsită de principialitate. Vă voi aminti numai că în comisia noastră, ale cărei lucrări s-au soldat cu un eşec, pentru adoptarea proiectului *polonez* ca bază de discuţie, *împotriva* noastră şi a letonilor, au votat *4 menşevici, 1 bundist şi 2 polonezi.*

Aşadar, în comisie, proiectul polonez a fost adoptat ca bază de discuţie de către oameni a căror poziţie principială este *cea mai depărtată* de a polonezilor. Ei au făcut acest lucru pentru a introduce în proiect modificări în spirit menşevic, pentru a face ca rezoluţia să devină inacceptabilă pentru autorii ei ! Chiar şi Liber a votat împreună cu menşevicii şi cu acest prilej (L i b e r : „Nu-i adevărat !"), şi atunci cînd s-a pus la vot admisibilitatea unor blocuri cu cadeţii. După aceasta vorbele lui patetice despre principii sînt pur şi simplu ridicole.

Îi înţeleg foarte bine pe polonezi, care s-au străduit să obţină ca proiectul lor să fie adoptat ca bază de discuţie. Ei considerau că amănuntele rezoluţiei noastre sînt inutile. Ei voiau să se limiteze la cele două principii fundamentale care ne unesc cu adevărat pe noi şi pe ei : 1) delimitarea de clasă a proletariatului de *toate* partidele burgheze în tot ce se referă la socialism ; 2) unirea acţiunilor comune ale social-democraţilor şi ale democraţiei mic-burgheze împo-

www.dacoromanica.ro

triva liberalismului trădător. Aceste două idei trec ca un fir roşu şi prin proiectul bolşevic. Dar concizia proiectului polonez lăsa prea multe portiţe pentru tertipurile menşevice. Prin amendamentele propuse, menşevicii i-au determinat chiar pe autori să voteze împotriva proiectului lor în ansamblu. Totodată, nici menşevicii, nici bundiştii nu s-au încumetat să susţină ei înşişi proiectul polonez „corectat" de ei în felul acesta. Rezultatul a fost eşecul total al lucrărilor întregii comisii.

Acum, nouă tuturor, în general, şi tovarăşilor polonezi, în special, nu ne mai rămîne decît un singur lucru : să încercăm să adoptăm ca bază de discuţie proiectul bolşevic. Dacă şi în acest proiect se vor introduce modificări inacceptabile, va trebui să considerăm congresul incapabil de a-şi continua lucrările. Dar este posibil ca, pe baza acestui proiect, care analizează cu precizie toate principalele tipuri de partide, să izbutim să obţinem o rezoluţie îndeajuns de bine precizată în spiritul social-democraţiei revoluţionare.

Împotriva proiectului nostru se ridică obiecţia că el face o caracterizare prea amănunţită a partidelor. Partidele, pretind unii, ar putea să se scindeze, să se regrupeze, şi atunci întreaga rezoluţie nu va mai fi bună de nimic.

Această obiecţie este cît se poate de inconsistentă. Noi n-am caracterizat grupările mici şi nici măcar diferitele partide, ci grupuri mari de partide. Grupurile acestea sînt atît de mari, încît o schimbare rapidă a relaţiilor dintre ele este mult mai puţin posibilă decît deplina înlocuire a declinului revoluţiei printr-un avînt revoluţionar sau invers. Examinaţi aceste grupuri. Burghezia reacţionară şi burghezia mai mult sau mai puţin progresistă reprezintă tipuri constante în *toate* ţările capitaliste. La aceste două tipuri constante noi am adăugat numai două tipuri : octombriştii (care stau pe poziţii intermediare între ultrareacţionari şi liberali) şi grupurile trudovice. *Aceste* tipuri se pot oare schimba repede ? Nu, dacă revoluţia noastră nu va săvîrşi o cotitură radicală care să ne determine oricum şi în orice caz să revizuim în mod radical nu numai rezoluţiile congresului, ci şi programul nostru.

Gîndiţi-vă la revendicarea confiscării întregului pămînt moşieresc, cuprinsă în *programul* nostru. În nici o altă ţară

www.dacoromanica.ro

social-democraţii nu ar putea să sprijine vreodată aspiraţiile micii burghezii spre confiscarea pămîntului. Într-o ţară capitalistă *obişnuită*, aceasta ar fi o şarlatanie. La noi, în perioada revoluţiei burghezo-democratice, aceasta este o necesitate. Şi se poate afirma cu certitudine că principalele probleme legate de aprecierea partidelor trudovice nu vor trebui reexaminate înainte de a deveni necesară revizuirea revendicării cu privire la confiscare, cuprinsă în programul nostru.

Mai ţin să spun că, pentru a evita orice nedumeriri şi interpretări greşite în legătură cu ideea blocului de stînga, noi dăm o definiţie precisă a *conţinutului* luptei partidelor trudovice. În realitate, ele nu luptă împotriva exploatării în general (cum au ei impresia) şi în nici un caz împotriva exploatării capitaliste (cum prezintă lucrurile ideologii lor), ci *numai* împotriva statului iobăgist şi a proprietăţii funciare moşiereşti. Şi indicarea precisă a acestui conţinut real al luptei curmă de la început orice idei false despre posibilitatea unor acţiuni comune ale partidului muncitoresc şi ale ţărănimii în lupta pentru socialism, în lupta împotriva capitalismului.

În afară de aceasta, în rezoluţia noastră noi vorbim limpede despre „caracterul pseudosocialist" al partidelor trudovice şi chemăm la o luptă hotărîtă împotriva estompării deosebirii de clasă care există între micul proprietar şi proletar. Noi chemăm la demascarea ideologiei socialiste nebuloase a micilor burghezi. Acest lucru trebuie neapărat spus despre partidele mic-burgheze. Dar aceasta este *tot* ce trebuie spus. Menşevicii fac o mare greşeală cînd adaugă la aceasta combaterea revoluţionarismului şi a utopismului ţărănimii în revoluţia actuală. Şi tocmai acest lucru rezultă din actuala rezoluţie. Or, o astfel de idee se reduce *în mod obiectiv* la chemarea de a lupta împotriva *confiscării* pămîntului moşieresc. Şi se reduce la aceasta pentru că cele mai influente şi mai răspîndite curente ideologice-politice ale liberalismului califică drept revoluţionarism, utopism etc. tocmai confiscarea. Nu întîmplător, ci în mod necesar în cursul anului trecut au alunecat menşevicii de la aceste principii la renunţarea în practică de a susţine confiscarea.

www.dacoromanica.ro

Nu trebuie să îngăduiţi, tovarăşi, ca lucrurile să meargă pînă acolo ! Într-una din cuvîntările sale, Dan, vrînd să facă pe spiritualul, a spus : slabi mai sînt criticii noştri dacă ne critică mai ales pentru ceea ce nu am făcut. Am vrut numai să renunţăm la confiscare, dar *nu* am renunţat !

Iar eu îi voi răspunde : dacă aţi fi renunţat, n-am mai fi avut un partid unic. Nu trebuie ca lucrurile să ajungă pînă la asemenea renunţări. Dacă admitem fie şi o umbră de ideie în sensul unei asemenea politici, vom zdruncina toate temeliile revoluţionare ale luptei de clasă de sine stătătoare duse de proletariat în revoluţia burghezo-democratică. (Aplauze de pe băncile bolşevicilor, ale polonezilor şi ale letonilor.)

www.dacoromanica.ro

12

OBIECŢIE ÎMPOTRIVA AMENDAMENTULUI LUI LIBER LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLŞEVICI ŞI ADOPTATĂ DE CONGRES [177]

15 (28) MAI

Liber n-are dreptate. Chiar de aici vă puteţi da seama de ce natură sînt amendamentele lui Liber. Declaraţia lui este şcolărească, şi acest lucru e caracteristic pentru lipsa lui de principialitate.

www.dacoromanica.ro

13

OBIECŢII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI TROŢKI LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLŞEVICI ŞI ADOPTATĂ DE CONGRES [178]

15 ŞI 16 (28 ŞI 29) MAI

1

Aici sînt două puncte importante. Ele nu pot fi eliminate. Primul punct cuprinde referirea la păturile economiceşte mai progresiste ale burgheziei. Aceasta este un lucru esenţial. Şi mai esenţială este indicaţia cu privire la intelectualitatea burgheză. În partidele burgheze creşte numărul intelectualilor burghezi care încearcă să-i împace pe moşierii iobăgişti cu ţărănimea muncitoare şi care sînt pentru menţinerea rămăşiţelor şi vestigiilor de tot felul ale absolutismului.

2

Trebuie să recunoaştem că amendamentul lui Troţki nu este menşevic, că el exprimă „aceeaşi" idee, adică ideea bolşevică. Dar mă îndoiesc că această idee ar fi exprimată mai bine la Troţki. Cînd spunem „în acelaşi timp", exprimăm caracterul *general* al actualei politici. Acest caracter general este, fără îndoială, de aşa natură, încît împrejurările ne determină să pornim în acelaşi timp şi împotriva lui Stolîpin, şi împotriva cadeţilor. Acelaşi lucru trebuie spus şi despre *politica* trădătoare a cadeţilor. Completarea lui Troţki este de prisos, pentru că în rezoluţie nu ne agăţăm de cazuri izolate, ci stabilim linia *fundamentală* a social-democraţiei în revoluţia burgheză rusă.

www.dacoromanica.ro

14

OBIECŢII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI MARTOV LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLŞEVICI

16 (29) MAI

1

Toată lumea înţelege că amendamentul lui Martov este foarte important [179]. Noţiunea de „acord tehnic" este foarte elastică. S-a văzut că în categoria „tehnică" unii încadrează şi „Duma cu depline puteri". Dacă Martov îşi închipuie că prin acorduri cu trudovicii înţelegem altceva decît acorduri tehnice, se înşală. În rezoluţia noastră nu se spune că acordurile tehnice cu burghezia liberală sînt inadmisibile. O rezoluţie nu trebuie să cuprindă aprobări sau interdicţii ; ea trebuie să indice linia ideologică-politică. Dacă însă lipsa unei asemenea interdicţii vă nemulţumeşte şi propuneţi să introducem nota voastră cu privire la „admisibilitatea" acordurilor, prin aceasta distrugeţi tot spiritul, tot sensul rezoluţiei noastre. Şi dacă un asemenea amendament ar fi adoptat, nu ne-ar rămîne altceva decît să ne retragem rezoluţia.

2

Cînd Martov merge pînă acolo încît afirmă că refuzăm să introducem în rezoluţia noastră orice referire la antagonismul dintre noi şi narodnicii revoluţionari, el îşi dă singur la cap prin acest neadevăr sfruntat, flagrant, arătînd cît de lipsit de temei este amendamentul lui [180]. Nu, nu noi am renunţat la lupta împotriva pseudosocialismului narodnicilor, ci voi, tovarăşi menşevici, voi aţi renunţat la sprijinirea democraţiei *revoluţionare* şi aţi dat preferinţă *liberalilor* (cadeţilor). Majoritatea fracţiunilor narodnice

www.dacoromanica.ro

(socialiştii-populişti şi trudovicii) nu numai că n-au aderat în mod expres la terorismul socialiştilor-revoluţionari, ci, dimpotrivă, au păcătuit prin docilitate faţă de liberali. Revoluţionarismul real al *tuturor* narodnicilor constă în tendinţa lor spre *desfiinţarea* proprietăţii funciare moşiereşti. Numai *în aceasta* văd liberalii „aventurism şi utopism". *În fapt* Martov îi ajută pe liberali.

www.dacoromanica.ro

15

OBIECŢII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI MARTÎNOV LA REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE [181]

16 (29) MAI

1

Amendamentul lui Martînov încearcă din nou să strecoare ideea menşevică potrivit căreia în actuala revoluţie ţăranii sînt mai reacţionari (sau pot fi mai reacţionari) decît cadeţii, căci despre reacţionarismul cadeţilor menşevicii nu spun nici un cuvînt. În argumentarea lui Martînov este o confuzie : caracterul ambiguu constă nu în faptul că ţăranii oscilează între revoluţie şi reacţiune, ci în faptul că oscilează între cadeţi şi social-democraţi. În sfera noţiunii de tendinţe anarhice, despre care vorbeşte Martînov, în mod inevitabil menşevicii vor căuta să includă şi ideea lor preferată despre caracterul reacţionar al confiscării pămîntului moşierilor şi despre caracterul progresist al răscumpărării. Expresia „tendinţele anarhice" ale ţăranilor este o expresie a moşierilor liberali. Cît despre subordonarea mişcării proletare faţă de mişcarea ţărănească este ridicol să vorbim după ce am declarat de zeci de ori contrarul şi am exprimat în diverse rezoluţii acest lucru.

2

Nu încape îndoială că dacă am accepta amendamentul lui Martînov am face de rîs social-democraţia. Despre lupta hotărîtă împotriva statului iobăgist s-a vorbit la

www.dacoromanica.ro

începutul rezoluției noastre. Acum trebuie să tragem o concluzie politică din această teză social-economică. Sarcina noastră este de a smulge de sub influența acelor burghezi care sînt incapabili să participe la această luptă hotărîtă (de sub influența moșierilor liberali, a cadeților) acea parte a burgheziei pe care situația ei economică o împinge la luptă (adică țărănimea). Martînov ne propune să repetăm la sfîrșit cele ce s-au spus la început, pentru a estompa astfel o concluzie politică clară.

www.dacoromanica.ro

16

RAPORTUL COMISIEI PENTRU ELABORAREA REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA DUMA DE STAT [182]

18 (31) MAI

Comisia noastră nu a ajuns la un acord. Proiectul bolșevicilor a întrunit 6 voturi pentru și 6 contra. Proiectul menșevicilor — 5 voturi pentru și 5 contra. Un membru al comisiei s-a abținut. Îmi revine sarcina de a susține pe scurt în fața dumneavoastră proiectul nostru bolșevic, asupra căruia au căzut de acord și social-democrații polonezi, și letonii.

Noi am pornit de la considerentul că tot ce s-a spus în rezoluția cu privire la partidele burgheze trebuie să fie eliminat din rezoluția cu privire la Duma de stat, deoarece lupta din Dumă este numai o parte, și nu cea mai importantă, a întregii noastre lupte împotriva partidelor burgheze și a absolutismului.

În rezoluția de față ne limităm să arătăm care trebuie să fie politica noastră în Dumă. Cît privește analiza împrejurărilor în care am intrat în Dumă, această parte a rezoluției — punctul cu privire la boicot — am eliminat-o din următoarele motive. Eu personal cred, ca și toți bolșevicii, că, dată fiind poziția pe care s-a situat întreaga presă liberală, ar fi trebuit să arătăm împrejurările în care am intrat în Dumă. Împotriva întregii burghezii liberale, partidul muncitoresc trebuie să declare că vinovate de faptul că ne vedem nevoiți să ținem seama pentru un timp de această instituție monstruoasă sînt tocmai trădările burgheziei. Dar tovarășii letoni au fost împotriva acestui punct și, pentru a nu împiedica încheierea grabnică a lucrărilor congresului (or, noi trebuie să ne gră-

www.dacoromanica.ro

bim pentru a putea închide congresul mîine, aşa cum s-a hotărît), am scos acest punct. Oricum voinţa congresului este limpede, iar timpul nu ne permite să pornim dezbateri în chestiuni de principiu.

Mă voi opri asupra ideilor fundamentale ale rezoluţiei noastre. În fond, toate acestea nu sînt decît o repetare a celor spuse în proiectul de rezoluţie prezentat de noi la Congresul de la Stockholm. La primul punct se subliniază că Duma, ca atare, nu-şi justifică existenţa. Aceasta este o idee necesară, pentru că şi astăzi pături largi ale ţărănimii, şi în general ale micii burghezii, îşi pun în Dumă speranţe cît se poate de naive. Datoria noastră imediată este să demascăm aceste iluzii naive, întreţinute de liberali în scopurile lor egoiste de clasă.

În partea a doua a primului punct se arată că în general calea parlamentară nu este cea indicată şi se constată inevitabilitatea unei lupte deschise din partea maselor. Aici se explică punctul nostru de vedere pozitiv în ceea ce priveşte mijloacele care vor permite o ieşire din actuala situaţie. Trebuie neapărat să subliniem acest lucru şi să repetăm limpede lozincile noastre revoluţionare, deoarece şovăielile şi oscilările în această chestiune nu sînt o raritate nici chiar în rîndurile social-democraţiei. Să ştie toată lumea că social-democraţia se menţine pe poziţia ei veche, revoluţionară.

Punctul al doilea este consacrat lămuririi raportului dintre activitatea nemijlocit „legislativă" în cadrul Dumei şi agitaţia, critica, propaganda, organizarea. Partidul muncitoresc priveşte cu totul altfel decît burghezia liberală legătura dintre activitatea din cadrul Dumei şi activitatea din afara ei. Această deosebire radicală de vederi trebuie subliniată. De o parte sînt politicienii burghezi, încîntaţi de jocul parlamentar ce se desfăşoară în spatele poporului. De altă parte este unul dintre detaşamentele proletariatului organizat, detaşament trimis în tabăra duşmană şi care desfăşoară o activitate coordonată, *legată de întreaga* luptă a proletariatului. Pentru noi nu există decît mişcarea muncitorească unică şi indivizibilă şi lupta de clasă a proletariatului. Acestei lupte trebuie să-i subordonăm

www.dacoromanica.ro

întru totul diferitele ei forme particulare, inclusiv forma parlamentară. Pentru noi determinantă este lupta proletariatului în afara Dumei. Nu este suficient să spunem că ţinem seama de interesele şi de nevoile economice ale maselor etc. Asemenea fraze (în spiritul vechii rezoluţii menşevice) sînt nebuloase şi le poate subscrie orice liberal. Orice liberal este gata să vorbească despre nevoile economice ale poporului în general. Dar nici un liberal nu va subordona *luptei de clasă* activitatea din cadrul Dumei, şi tocmai aceasta este ideea pe care noi, social-democraţii, trebuie s-o exprimăm cît se poate de pregnant. Numai prin acest principiu ne deosebim noi în realitate de orice fel de democraţie burgheză.

Unii (mai ales bundiştii, pasămite, împăciuitoriştii) afirmă uneori că trebuie să se sublinieze şi contrarul: legătura dintre lupta social-democraţiei în afara Dumei şi activitatea fracţiunii social-democrate din Dumă. Afirm că acest lucru este greşit şi că n-ar avea alt rezultat decît că ar da naştere unor iluzii parlamentare dintre cele mai dăunătoare. Partea trebuie să se conformeze întregului şi nu invers. Vremelnic Duma poate fi una dintre armele luptei de clasă în ansamblul ei, dar numai atunci cînd nu este pierdut din vedere întregul, cînd nu sînt estompate sarcinile revoluţionare ale luptei de clasă.

Punctul următor al rezoluţiei noastre este consacrat politicii duse de liberali în Dumă. Lozinca acestei politici — „să păstrăm Duma“ — nu face decît să camufleze unirea liberalilor cu ultrareacţionarii. Acest lucru trebuie să fie spus fără ocolişuri şi să fie explicat poporului. În mod sistematic această lozincă liberală perverteşte conştiinţa politică şi de clasă a maselor. Datoria noastră este să ducem o luptă necruţătoare împotriva acestei propagande mincinoase a liberalilor. A smulge masca liberalismului, a arăta că în dosul frazeologiei despre democraţie se ascunde votul mînă în mînă cu ultrareacţionarii înseamnă a rupe de trădătorii burghezi ai libertăţii puţinele elemente democratice care îi mai urmează.

Ce trebuie să ne călăuzească în stabilirea politicii noastre în Dumă? Rezoluţia noastră, fără nici un gînd de a

www.dacoromanica.ro

provoca conflicte de dragul conflictelor, dă o definiţie pozitivă „oportunităţii" în sensul social-democrat al cuvîntului : trebuie să ţinem seama de criza revoluţionară care, în virtutea unor condiţii obiective, se dezvoltă în afara Dumei.

Ultimul punct este consacrat faimosului „guvern responsabil". Această lozincă a fost lansată nu în mod întîmplător, ci în mod necesar de burghezia liberală, care prin aceasta urmărea să folosească în scopurile ei momentele de acalmie pentru a slăbi conştiinţa revoluţionară a maselor. Menşevicii au sprijinit această lozincă şi în Duma I, şi în Duma a II-a, iar Plehanov a scris negru pe alb într-un ziar menşevic, în perioada Dumei a II-a, că social-democraţii trebuie *„să-şi însuşească"* această lozincă. Aşadar, această lozincă a avut un rol bine determinat în istoria revoluţiei noastre. Partidul muncitoresc trebuie să-şi precizeze atitudinea faţă de această lozincă. Nu trebuie să ne lăsăm influenţaţi de faptul că în prezent liberalii nu agită această lozincă : ei au retras-o provizoriu din considerente oportuniste, dar în fond ei tind şi mai mult spre încheierea unei tranzacţii cu ţarismul. Iar lozinca unui „guvern desemnat de Dumă" exprimă în modul cel mai sugestiv aceste tendinţe imanente ale liberalilor spre încheierea unei tranzacţii.

Nu negăm şi nu putem nega nici că un guvern desemnat de Dumă ar putea constitui o etapă a revoluţiei, nici că împrejurările ne-ar putea determina să folosim un astfel de guvern. Nu despre aceasta este vorba. Social-democraţia foloseşte reformele ca pe un produs secundar al luptei revoluţionare de clasă a proletariatului, dar nu noi trebuie să îndemnăm poporul să revendice nişte reforme ciuntite, care fără lupta revoluţionară sînt irealizabile. Social-democraţia trebuie să demaşte întreaga inconsecvenţă a unor astfel de lozinci chiar din punct de vedere pur democratic. Social-democraţia trebuie să explice proletariatului condiţiile în care poate obţine el *victoria*, şi nu să-şi lege anticipat politica sa de eventualitatea unei victorii incomplete, de eventualitatea unei înfrîngeri parţiale. Or, tocmai de aşa natură sînt condiţiile

www.dacoromanica.ro

realizării problematice a unui „guvern desemnat de Dumă".

Liberalii n-au decît să bagatelizeze democraţia şi să renunţe la scopul integral de dragul unor visuri plate, neputincioase şi jalnice la nişte jalnice pomeni. Social-democraţia trebuie să reînvie în rîndurile poporului conştiinţa sarcinilor democratice integrale şi să ducă proletariatul spre ţeluri revoluţionare pe deplin înţelese. Trebuie să luminăm conştiinţa maselor muncitoare, să dezvoltăm în rîndurile lor hotărîrea de a lupta, şi nu să le întunecăm conştiinţa prin tocirea ascuţişului contradicţiilor, prin ciuntirea sarcinilor de luptă. (A p l a u z e.)

www.dacoromanica.ro

17

INTERVENȚIE ÎN PROBLEMA DENUMIRII CONGRESULUI [183]

19 MAI (1 IUNIE)

Mă surprinde că menșevicii se tem să dea congresului denumirea de Congresul al V-lea. Oare istoria noastră e un secret pentru cineva ?

www.dacoromanica.ro

18

OBSERVAŢII FĂCUTE ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA BALOTAJULUI DECLARAT ÎN ALEGERILE PENTRU C.C. [184]

19 MAI (1 IUNIE)

1

Trebuie să recurgem la balotaj. Liber nu are dreptate. Toate raţionamentele lui nu sînt decît un sofism ridicol. Într-adevăr, cine va decide tragerea la sorţi ? Noi ! Sîntem la ultima şedinţă a congresului. De o învoială nu poate fi vorba, căci acesta este un congres şi nu o adunare a unor fracţiuni. Voi spuneţi că am fost împuterniciţi să luăm hotărîri numai în probleme cu caracter tehnic şi formal ; or, noi chiar acum am adoptat o rezoluţie politică în legătură cu împrumutul [185].

2

Unii au vrut să vă sperie cu cuvintele teribile : acapararea puterii. Dar adevărul este că sîntem împuterniciţi să alegem în această şedinţă pe membrii supleanţi ai C.C. (R u m o a r e.) Liniştiţi-vă, tovarăşi ; oricît aţi striga nu veţi reuşi să-mi acoperiţi vocea ! Ni se impută că vrem să profităm de un vot. Găsesc că acest lucru poate şi trebuie să fie făcut. Noi rezolvăm aici o chestiune politică, o chestiune principială. A lăsa ca această chestiune să fie rezolvată prin tragere la sorţi — prin jocul întîmplării oarbe — înseamnă a te preta la un joc hazardat. Şi doar nu se poate să condamni partidul ca timp de un an să suporte consecinţele unui joc hazardat. Vă previn că, dacă — în caz de paritate de voturi — partidul nostru va rezolva această chestiune prin tragere la sorţi, răspunderea va cădea asupra voastră. Iată de ce adunarea de faţă trebuie să recurgă la balotaj.

www.dacoromanica.ro

CU PRIVIRE LA SARCINILE PROLETARIATULUI ÎN MOMENTUL ACTUAL AL REVOLUȚIEI BURGHEZO-DEMOCRATICE [186]

Avînd în vedere

1) că, din pricina crizei economice prelungite prin care trece Rusia și în legătură cu agravarea la maximum a reacțiunii guvernamentale, lupta de clasă dintre proletariat și burghezie se ascute considerabil, iar lupta dusă de țărani împotriva vechiului regim de asemenea se adîncește și se extinde ;

2) că anul de revoluție expirat a fost marcat prin creșterea rapidă a conștiinței tuturor claselor, întărirea partidelor de extremă, declinul iluziilor constituționaliste, slăbirea „centrului", adică a partidelor liberale, care voiau să pună capăt revoluției prin concesii acceptabile pentru moșierimea ultrareacționară și absolutism ;

3) că interesele de clasă ale proletariatului în revoluția burgheză cer să fie create condiții care să facă posibilă lupta pe scară cît mai largă împotriva claselor avute, pentru socialism ;

4) că singura modalitate de a crea aceste condiții este cucerirea republicii democratice, a suveranității poporului și a minimului de revendicări social-economice (ziua de muncă de 8 ore și celelalte revendicări ale programului-minimum social-democrat) necesar proletariatului ;

5) că numai proletariatul poate să ducă pînă la capăt revoluția democratică, cu condiția ca el, fiind singura clasă revoluționară pînă la capăt din societatea modernă, să ducă după sine masele țărănești la lupta necruțătoare

www.dacoromanica.ro

împotriva proprietății funciare moșierești și a statului iobăgist,

congresul consideră:

a) că în momentul istoric actual sarcina principală a proletariatului este de a duce pînă la capăt revoluția democratică din Rusia;

b) că orice minimalizare a acestei sarcini duce în mod inevitabil la transformarea clasei muncitoare din conducător al revoluției populare, care duce după sine masele țărănimii democratice, într-un participant pasiv la revoluție, care se tîrăște în coada burgheziei liberale;

c) că partidul social-democrat, sprijinind din toate puterile realizarea acestei sarcini, nu trebuie să uite nici o clipă țelurile de sine stătătoare, socialiste ale proletariatului.

Scris între 21 și 25 mai (3 și 7 iunie) 1907

Publicat la 7 iulie 1907 în ziarul „Zihna" nr. 78

Se tipărește după textul în limba letonă apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ATITUDINEA FAŢĂ DE PARTIDELE BURGHEZE

Problema atitudinii social-democraţiei faţă de partidele burgheze este una dintre problemele aşa-zise „generale" sau „teoretice", adică una dintre problemele care nu sînt legate direct de vreo sarcină practică bine determinată ce revine partidului în momentul de faţă. Menşevicii şi bundiştii au dus o luptă îndîrjită împotriva includerii acestor probleme pe ordinea de zi a Congresului de la Londra al P.M.S.D.R., fiind, din păcate, sprijiniţi în această problemă de Troţki, care se situează în afara fracţiunilor. Aripa oportunistă a partidului nostru, ca şi cea a altor partide social-democrate, susţinea că congresul trebuie să aibă o ordine de zi „concretă", „practică" şi se ferea de problemele „generale ample". Ea uita că o politică principială amplă este, în ultimă instanţă, singura politică cu adevărat practică. Ea uita că cel care porneşte la rezolvarea problemelor particulare fără să fi rezolvat în prealabil problemele generale, în mod inevitabil la fiecare pas „se va ciocni", fără să-şi dea seama, de aceste probleme generale. Şi a te ciocni orbeşte de ele în fiecare caz particular înseamnă a-ţi condamna politica la neprincipialitate şi la cele mai periculoase oscilări.

Bolşevicii, care au insistat ca pe ordinea de zi a congresului să fie incluse o serie întreagă de „probleme generale", au reuşit, cu ajutorul polonezilor şi al letonilor, să obţină includerea unei singure probleme: despre atitudinea faţă de partidele burgheze. Şi această problemă s-a situat nu numai înaintea tuturor problemelor princi-

www.dacoromanica.ro

piale ale congresului, ci și a tuturor lucrărilor sale în general. Așa s-a întîmplat și așa trebuia să se întîmple tocmai din cauză că adevărata sursă a aproape tuturor divergențelor și a absolut tuturor divergențelor esențiale și deosebirilor de păreri în problemele de politică practică a proletariatului în revoluția rusă a fost aprecierea diferită a atitudinii pe care trebuie s-o avem față de partidele neproletare. Chiar de la începutul revoluției ruse s-au conturat în rîndurile social-democrației două concepții principale asupra caracterului acestei revoluții și asupra rolului proletariatului în această revoluție. Cine va încerca să analizeze divergențele de ordin tactic din cadrul P.M.S.D.R. fără să țină seama de deosebirea dintre aceste concepții principale se va împotmoli definitiv în chestiuni mărunte și de amănunt.

I

Cele două curente din cadrul social-democrației ruse în problema aprecierii revoluției noastre și a sarcinilor proletariatului în această revoluție s-au conturat pe deplin încă de la începutul anului 1905 și și-au găsit expresia — expresia desăvîrșită, precisă și formal recunoscută de anumite organizații — în primăvara anului 1905, la Congresul al III-lea bolșevic de la Londra al P.M.S.D.R. și la conferința menșevicilor care s-a ținut concomitent la Geneva. Atît bolșevicii cît și menșevicii au pus atunci în discuție și au adoptat rezoluții pe care acum unii, dispuși să dea uitării istoria partidului lor sau chiar a fracțiunii lor sau care nu vor să stabilească adevăratele surse ale divergențelor principiale, sînt prea înclinați să le ignoreze. Potrivit concepției bolșevicilor, proletariatului îi revine sarcina activă de a duce pînă la capăt revoluția burghezo-democratică, de a fi conducătorul ei. Acest lucru este posibil numai dacă proletariatul va reuși să ducă după sine masele micii burghezii democratice, îndeosebi ale țărănimii, în lupta împotriva absolutismului și împotriva burgheziei liberale trădătoare. Încă de pe atunci, înainte de acțiunea fățișă a principalului partid liberal, partidul cadet, bolșevicii au ajuns la concluzia că această burghe-

www.dacoromanica.ro

zie va trăda în mod inevitabil, şi au ajuns la această concluzie pe baza aprecierii intereselor de clasă ale burgheziei, care se temea de mişcarea proletară *.

Menşevicii înclinau spre concepţia că burghezia trebuie să fie motorul revoluţiei burgheze şi factorul determinant al amplorii ei. Proletariatul nu poate conduce revoluţia burgheză ; el trebuie să îndeplinească numai rolul de opoziţie extremă, fără să tindă la cucerirea puterii. Menşevicii respingeau în modul cel mai hotărît ideea unei dictaturi revoluţionar-democratice a proletariatului şi a ţărănimii.

Pe atunci, în mai 1905 (adică exact cu doi ani în urmă), divergenţele erau definite în mod pur teoretic, abstract, pentru că în faţa partidului nostru nu se punea nici o sarcină practică directă. De aceea este foarte interesant să urmărim — pentru edificarea celor cărora le place să şteargă de pe ordinea de zi a congreselor problemele abstracte şi să le înlocuiască cu probleme practice „concrete" — *cum anume* s-au manifestat ulterior în practică aceste divergenţe.

Bolşevicii afirmau că în fapt, ca urmare a concepţiilor menşevice, se ajunge la coborîrea lozincilor proletariatului revoluţionar pînă la nivelul lozincilor şi al tacticii burgheziei monarhiste-liberale. În 1905 menşevicii susţineau cu ardoare că numai ei preconizează o politică cu adevărat proletară, pe cînd bolşevicii dizolvă, pretindeau ei, mişcarea muncitorească în democraţia burgheză. Că menşevicii doreau cu toată sinceritatea o politică de sine stătătoare a proletariatului se vede din următoarea tiradă extrem de instructivă conţinută într-una din rezoluţiile lor din acea vreme, şi anume în rezoluţia adoptată de conferinţa menşevică din mai 1905. „Social-democraţia — se spune în această rezoluţie — va continua să lupte împotriva prietenilor făţarnici ai poporului, împotriva tuturor partidelor politice care, fluturînd steagul liberal şi democratic, refuză să sprijine efectiv lupta revoluţionară a proletariatului". Cu toate aceste bune intenţii, teoriile

* Victoria deplină a revoluţiei, spuneau bolşevicii, este posibilă numai sub forma dictaturii revoluţionar-democratice a proletariatului şi a ţărănimii.

www.dacoromanica.ro

greșite cu privire la tactică ale menșevicilor i-au dus în fapt la sacrificarea independenței proletare liberalismului burgheziei monarhiste.

Să ne amintim problemele politice practice care au format obiectul divergențelor dintre bolșevici și menșevici în acești doi ani de revoluție. Duma lui Bulîghin în toamna anului 1905. Bolșevicii erau pentru boicot, menșevicii pentru participare. Duma lui Witte — la fel. Politica în cadrul Dumei I (vara anului 1906) — menșevicii erau pentru lozinca: guvern responsabil, bolșevicii erau contra; ei erau pentru un comitet executiv al celor de stînga, adică al social-democraților și al trudovicilor. Dizolvarea Dumei (iulie 1906) — menșevicii au lansat lozinca: „pentru o Dumă ca organ al puterii care să convoace o adunare constituantă"; bolșevicii au respins această denaturare liberală a unei lozinci revoluționare. Alegerile pentru Duma a II-a (sfîrșitul anului 1906 și începutul anului 1907): menșevicii erau pentru „blocuri tehnice" cu cadeții (iar Plehanov pentru un bloc politic cu platforma: „o Dumă cu depline puteri"); bolșevicii erau împotriva blocurilor cu cadeții și cereau desfășurarea în mod de sine stătător a campaniei electorale, admițînd un bloc de stînga. Confruntați aceste fapte importante din istoria tacticii social-democrate din ultimii doi ani cu principalele divergențe principiale expuse mai sus. Vă veți da imediat seama că analiza teoretică generală făcută de bolșevici *este confirmată* de cei doi ani de revoluție. Social-democrația a trebuit să meargă împotriva liberalismului trădător, *a trebuit* „să lovească împreună" cu trudovicii și narodnicii: Duma a II-a a stabilit definitiv această precumpănire prin cea mai mare parte din votările care au avut loc în Dumă. Bunele intenții ale menșevicilor de a demasca ca pe niște prieteni fățarnici ai poporului pe toți cei care refuză să sprijine lupta revoluționară a proletariatului s-au dovedit a fi intenții cu care s-a pavat infernul blocurilor *politice* cu liberalii, menșevicii mergînd pînă la acceptarea lozincilor lor.

În 1905, pe baza unei analize teoretice, bolșevicii au prezis că problemele centrale ale tacticii social-democra-

www.dacoromanica.ro

ţiei în revoluţia burgheză vor fi problema trădării de către liberali şi problema capacităţii ţărănimii de a deveni o forţă democratică. Toate divergenţele practice care au survenit *ulterior* în legătură cu politica partidului muncitoresc s-au învîrtit tocmai în jurul acestor probleme. Într-adevăr, din principiile greşite ale tacticii menşevice s-a dezvoltat din punct de vedere istoric politica de dependenţă faţă de liberali.

Înainte de Congresul de unificare, ţinut la Stockholm în 1906, bolşevicii şi menşevicii au formulat două rezoluţii între care existau deosebiri radicale cu privire la partidele burgheze. În rezoluţia lor, bolşevicii au susţinut în întregime ideea fundamentală privitoare la trădarea de către liberali şi la dictatura revoluţionar-democratică a proletariatului şi a ţărănimii, numai ilustrînd aceste idei prin fapte şi evenimente noi, survenite după perioada din octombrie (sciziunea octombriştilor şi a cadeţilor; constituirea Uniunii ţărăneşti şi a uniunilor radicale ale intelectualilor etc.). Analizînd conţinutul de clasă al principalelor tipuri de partide burgheze, bolşevicii au înscris, ca să zicem aşa, date concrete în cadrul vechii lor scheme abstracte. În rezoluţia lor pentru Congresul de la Stockholm, menşevicii au refuzat să facă o analiză a conţinutului de clasă al diferitelor partide, invocînd pretextul că acestea nu au un caracter îndeajuns de „stabil". În esenţă, aceasta era o eschivare de la un răspuns în fond. Şi această eschivare şi-a găsit o expresie cît se poate de pregnantă în faptul că menşevicii, care au învins la Congresul de la Stockholm, şi-au retras ei singuri rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze din Rusia. În rezoluţia din primăvara anului 1905, menşevicii cer să fie demascaţi ca prieteni făţarnici ai poporului toţi liberalii şi democraţii care refuză să sprijine lupta revoluţionară a proletariatului. În primăvara anului 1906, nu menşevicii, ci bolşevicii vorbesc într-o rezoluţie despre *făţărnicia* unui anumit partid liberal, şi anume a partidului cadet, în timp ce menşevicii preferă ca această chestiune să rămînă deschisă. În primăvara anului 1907, la Congresul de la Londra, menşevismul se demască şi mai mult: vechea cerinţă

www.dacoromanica.ro

ca liberalii și democrații să sprijine lupta revoluționară a proletariatului este cu desăvîrșire aruncată peste bord. Rezoluția menșevică (vezi proiectul acestei rezoluții în „Narodnaia Duma" nr. 12 din 1907 — *un document extrem de important)* preconizează direct și fățiș *„combinarea"*, adică, în limbaj obișnuit, coordonarea acțiunilor proletariatului cu cele ale democrației burgheze în general ! !

Din rău în mai rău. Bune intenții de socialist și o teorie proastă în 1905. Nici o teorie și nici un fel de intenții în 1906. Nici o teorie și o politică fățiș oportunistă în 1907. „Coordonarea" politicii social-democrate cu cea burghezo-liberală, acesta este ultimul cuvînt al menșevismului. Nici nu putea fi altfel după blocurile cu cadeții, după votul pentru Golovin, după consfătuirile neoficiale cu cadeții, după încercările de a scoate dintre revendicările noastre obligatorii confiscarea pămînturilor moșierești și după celelalte perle ale politicii menșevice.

La Congresul de la Londra, politica menșevică față de liberalism a suferit un eșec total. Menșevicii nici n-au mai îndrăznit să prezinte prima lor rezoluție, publicată în „Narodnaia Duma" (nr. 12). Ei au retras-o, n-au mai prezentat-o nici măcar în comisie, care era alcătuită din 15 reprezentanți din partea tuturor celor 5 fracțiuni de la congres (4 bolșevici, 4 menșevici, 2 polonezi, 2 letoni și 3 bundiști). Probabil că nu numai bundiștii, ci și mulți menșevici au respins lozinca „combinării", a coordonării politicii socialiste cu cea liberală. Menșevicii s-au prezentat în comisie „purificați" : au întocmit o rezoluție nouă, din care au înlăturat cu totul „combinarea". În locul „combinării" au înscris ideea că proletariatul trebuie să folosească celelalte partide în vederea scopurilor sale, ideea că sarcina politică a proletariatului este instaurarea republicii etc. Dar totul a fost în zadar. Prea era limpede pentru toată lumea că acestei haine elegante i s-a dat dinadins acest colorit pestriț pentru a disimula aceeași politică a „combinării". Concluzia practică a rezoluției era aceeași : „în anumite cazuri, bine determinate, să se încheie acorduri cu aceste partide (și cu liberalii, și cu narodnicii)". Din cei 15 membri

www.dacoromanica.ro

ai comisiei, numai patru, adică numai menşevicii, au acceptat să ia ca bază de discuţie această rezoluţie ! O înfrîngere mai completă a politicii menşevice ca atare nici nu se putea imagina. Rezoluţia bolşevicilor a fost luată ca bază de discuţie la congres, iar apoi a fost adoptată în întregime — după ce i s-au adus unele modificări neesenţiale — cu 158—163 de voturi contra o sută şi ceva (106 într-un caz) şi cu 10—20 de abţineri. Dar înainte de a trece la analiza ideilor esenţiale ale acestei rezoluţii şi ale însemnătăţii pe care o prezintă modificările introduse de menşevici, să ne mai oprim asupra unui episod survenit în timpul discutării rezoluţiei în comisie şi care nu este lipsit de interes.

În comisie au fost prezentate nu două, ci trei proiecte de rezoluţii : unul bolşevic, unul menşevic şi unul din partea polonezilor. Polonezii erau de acord cu bolşevicii în ceea ce priveşte ideile principale, dar respingeau tipul nostru de rezoluţie, deoarece în rezoluţia noastră era analizat fiecare grup de partide în parte. Polonezii erau de părere că aceasta înseamnă literatură ; rezoluţia noastră o considerau greoaie. Ei şi-au construit proiectul pe formularea concisă a două principii generale ale politicii proletare faţă de partidele burgheze : 1) separarea proletariatului ca clasă — în numele sarcinilor sale socialiste — de *toate* celelalte partide, oricît de revoluţionare şi chiar oricît de hotărît republicane ar fi fost aceste partide ; 2) unirea cu partidele trudovice împotriva absolutismului şi împotriva liberalismului trădător.

Incontestabil că în aceste două idei principale ale rezoluţiei polonezilor este admirabil sesizat însuşi miezul problemei. De asemenea este incontestabil că planul de a da proletariatului tuturor naţionalităţilor din Rusia o directivă concisă şi precisă, fără a face raţionamente „sociologice" asupra diferitelor tipuri de partide, este o idee atrăgătoare. Totuşi, experienţa a dovedit că pe baza rezoluţiei polonezilor congresul acesta nu va izbuti să ajungă la o rezolvare deplină, limpede şi precisă a problemei. Pentru a respinge poziţia menşevică trebuiau precizate în modul cel mai amănunţit concepţiile pozitive ale social-

www.dacoromanica.ro

democrației asupra diferitelor partide, căci altminteri s-ar fi creat teren pentru confuzii.

În comisie, menșevicii și bundiștii s-au agățat imediat de rezoluția polonezilor tocmai pentru a exploata acest teren. Comisia a acceptat ca bază de discuție proiectul polonezilor cu șapte voturi (4 menșevici, 2 polonezi și 1 bundist) contra șapte (4 bolșevici, 2 letoni și 1 bundist; al 15-lea membru al comisiei s-a abținut sau a lipsit). Apoi comisia s-a apucat să introducă în proiectul polonezilor niște „modificări" care-l denaturau în așa măsură, încît nu mai era de recunoscut. S-a adoptat chiar și o modificare cu privire la inserarea mențiunii că acordurile „tehnice" cu liberalii sînt admisibile. Atunci polonezii, cum era și firesc, și-au retras proiectul mutilat de menșevici. A reieșit că nu numai polonezii, dar nici bundiștii și nici menșevicii n-au fost de acord să se prezinte în fața congresului cu un *asemenea* proiect. Toată munca comisiei a fost o muncă irosită în zadar și congresul a fost nevoit să voteze direct acceptarea proiectului bolșevic ca bază de discuție.

Acum se pune întrebarea: ce însemnătate principială are faptul că congresul a acceptat ca bază de discuție acest proiect? Care sînt punctele esențiale ale tacticii proletare care au determinat congresul să se unească în jurul acestui proiect și să respingă proiectul menșevic?

Dacă citești cu atenție ambele proiecte, îți poți da ușor seama că aceste puncte esențiale sînt în număr de două. În primul rînd, rezoluția bolșevică face o critică socialistă efectivă partidelor neproletare. În al doilea rînd, această rezoluție definește precis tactica proletariatului în actuala revoluție, dînd un conținut pe deplin concret, limpede noțiunii de „conducător" al revoluției și arătînd cu cine putem și trebuie „să lovim împreună", pe cine să lovim și în ce condiții anume.

Or, păcatul fundamental al rezoluției menșevice constă tocmai în faptul că nu dă nimic din toate acestea și, din pricina acestui gol, lasă ușa larg deschisă oportunismului, adică, în ultimă analiză, înlocuirii politicii social-democrate cu politica liberală. Într-adevăr, priviți critica so-

www.dacoromanica.ro

cialistă pe care menşevicii o fac partidelor neproletare. Această critică se rezumă la următoarea teză: „condiţiile social-economice şi conjunctura istorică în care se înfăptuieşte această revoluţie (adică revoluţia noastră) frînează dezvoltarea mişcării burghezo-democratice, generînd la un pol lipsa unei hotărîri în luptă şi iluzii în ceea ce priveşte posibilitatea lichidării vechiului regim pe cale paşnică, constituţională, iar la celălalt pol iluziile revoluţionarismului mic-burghez şi ale utopiilor agrare".

În primul rînd, ni se oferă o rezoluţie despre partide în care partidele nu sînt indicate. În al doilea rînd, această rezoluţie nu face o analiză a conţinutului de clasă al diferiţilor „poli" ai democraţiei burgheze. În al treilea rînd, în această rezoluţie nu găsim nici măcar o aluzie la definirea atitudinii pe care trebuie s-o aibă diferitele clase faţă de „revoluţia noastră". Făcînd bilanţul tuturor acestor lipsuri, trebuie să spunem că din rezoluţia menşevicilor *a dispărut teoria* marxistă cu privire la *lupta de clasă*.

Nu interesele fundamentale ale diferitelor clase ale societăţii capitaliste generează diferite tipuri de partide burgheze, nu interesele de clasă generează iluzii despre o cale paşnică sau „tendinţe de împăciuire" la unii şi „revoluţionarism" la alţii. Nu. Conjunctura istorică şi nu ştiu ce condiţii social-economice *frînează dezvoltarea mişcării burghezo-democratice în general.* Reiese că împăciuitorismul capitalului şi revoluţionarismul ţăranului nu rezultă din situaţia burgheziei şi a ţărănimii în societatea capitalistă care se eliberează de iobăgism, ci din nu ştiu ce condiţii şi din conjunctura întregii „noastre revoluţii" în general. La punctul următor se spune chiar că „aceste tendinţe negative care frînează dezvoltarea revoluţiei" se manifestă cu o deosebită forţă „în actualul moment de acalmie temporară".

Aceasta nu este o teorie marxistă, ci o teorie liberală, care caută rădăcinile diferitelor tendinţe sociale *în afara* intereselor diferitelor clase. Aceasta nu este rezoluţia unor socialişti, ci rezoluţia unor cadeţi de stînga; în ea sînt condamnate extremele de la ambii poli, este condamnat

www.dacoromanica.ro

oportunismul cadeților și revoluționarismul narodnicilor, preconizîndu-se astfel *ceva intermediar* între unii și ceilalți. Fără să vrei te întrebi dacă nu cumva avem de-a face cu niște *socialiști-populiști* care vor să găsească linia de mijloc, linie de aur, între cadeți și socialiștii-revoluționari.

Dacă nu s-ar fi abătut de la teoria luptei de clasă a lui Marx, menșevicii noștri ar fi înțeles că ceea ce explică existența diferitelor tipuri de partide — de o parte partidele liberale, de cealaltă parte partidele narodnice — este deosebirea dintre situația de clasă a burgheziei și cea a țărănimii în lupta împotriva „vechiului regim". Faptul că diferitele și foarte diferitele partide, grupuri și organizații politice care au apărut în număr atît de mare în cursul revoluției ruse au gravitat întotdeauna și invariabil (cu excepția partidelor reacționare și a partidului proletariatului) tocmai în jurul acestor două tipuri este neîndoielnic și nu mai e nevoie să fie demonstrat. Dacă ne limităm să vorbim despre „cei doi poli" ai uneia și aceleiași mișcări burghezo-democratice, nu facem decît să debităm generalități. Oriunde și oricînd se pot constata două „extreme", doi poli. În orice mișcare socială de oarecare amploare există inevitabil și acești „poli" și o linie de mijloc mai mult sau mai puțin „de aur". A caracteriza *în felul acesta* democrația burgheză înseamnă să reducem o teză marxistă la o frază care nu spune nimic, în loc s-o aplicăm la analiza rădăcinilor *de clasă* ale diferitelor *tipuri* de partide *din Rusia*. La menșevici nu găsim o critică socialistă a partidelor burgheze, căci a ne limita să numim toate partidele neproletare opoziționiste partide burghezo-democratice nu înseamnă nicidecum a face o critică socialistă. Dacă nu arătăm ce interese, ale căror clase și care anume interese predominante în momentul de față determină esența diferitelor partide și a politicii lor înseamnă că în realitate nu aplicăm marxismul, că *în realitate* eliminăm teoria luptei de clasă. Dacă nu procedăm astfel, cuvîntul „burghezo-democratic", așa cum e folosit de noi, nu este decît expresia platonică a respectului față de marxism, deoarece folosirea acestui cu-

www.dacoromanica.ro

vînt nu e însoţită de raportarea cutărui sau cutărui tip de liberalism sau de democratism la anumite interese egoiste ale unor anumite pături ale burgheziei. Nu-i de mirare că, văzînd că menşevicii aplică în felul acesta marxismul, liberalii noştri, începînd cu partidul reformelor democratice şi cu acela al cadeţilor şi terminînd cu bezzaglavţii fără partid de la „Tovarişci", îmbrăţişează cu entuziasm „ideea" cu privire la caracterul dăunător al extremelor — oportunismul şi revoluţionarismul — în democraţie..., căci aceasta nu este o idee, ci un loc comun plat. Într-adevăr, doar nu *cuvîntul* în sine — „democraţie burgheză" — îi sperie pe liberali! Ceea ce-i sperie este dezvăluirea în faţa poporului a faptului că programele şi frazele lor liberale se reduc la anumite interese materiale ale unor anumite clase avute. Acesta este esenţialul şi nu cuvîntul „democraţie burgheză". Nu cel care foloseşte întotdeauna cuvîntul „democraţie burgheză" ca pe semnul crucii, pentru a se pune la adăpost, aplică teoria luptei de clasă, ci cel care arată în fapt prin ce anume se manifestă caracterul burghez al unui partid oarecare.

Dacă noţiunea de „democraţie burgheză" nu implică decît condamnarea extremelor, adică condamnarea şi a oportunismului şi a revoluţionarismului, aceasta înseamnă că ea coboară învăţătura marxistă la nivelul unei fraze liberale de duzină. Pe liberal nu-l înspăimîntă o asemenea folosire a acestei noţiuni, pentru că, repetăm, pe el nu-l sperie *cuvîntul*, ci fapta. El ar putea fi de acord să accepte un termen neplăcut pentru el şi cu „iz de marxism". Dar nici liberalul, nici „intelectualul" bernsteinizant de la „Tovarişci" nu va fi de acord să accepte părerea că el, cadetul, exprimă interesele burghezului care trădează cutăruia sau cutăruia revoluţia. Tocmai pentru că, prin felul în care aplică ei marxismul, menşevicii îl coboară la nivelul unei fraze goale, care nu spune nimic şi nu obligă la nimic, tocmai de aceea bezzaglavţii, alde Prokopovici, Kuskova, cadeţii şi alţii se declară cu trup şi suflet pentru sprijinirea menşevismului. Marxismul menşevic este un marxism după calapodul liberalismului burghez.

www.dacoromanica.ro

Așadar, primul păcat fundamental al poziției menșevicilor în problema dată îl constituie faptul că în realitate menșevismul nu face o critică socialistă partidelor neproletare. În realitate, el părăsește terenul teoriei luptei de clasă a lui Marx. Congresul de la Londra a pus capăt acestei denaturări a politicii și a teoriei social-democrate. Al doilea păcat fundamental îl constituie faptul că, în realitate, menșevismul nu recunoaște necesitatea unei politici de sine stătătoare a proletariatului în actuala revoluție, nu indică proletariatului o tactică bine determinată. Evită extremele, oportunismul și revoluționarismul — iată primul precept al menșevismului, precept care rezultă din rezoluția lor. Încheie, de la caz la caz, acorduri cu liberalii și cu democrații — iată al doilea precept. Combină (coordonează) politica ta cu politica liberală și democratică — acesta este al treilea precept exprimat în „Narodnaia Duma" și în rezoluția din acea vreme a menșevicilor. Puteți scoate de aici mențiunea cu privire la preceptul al treilea, puteți să adăugați dezideratul și revendicarea că „politica proletară trebuie să fie independentă", să adăugați revendicarea republicii (așa cum au făcut menșevicii la Congresul de la Londra), și tot nu veți reuși să înlăturați cel de-al doilea păcat fundamental al menșevismului. Pentru a determina independența politicii proletare nu este de ajuns să înscrii cuvîntul „independent" la locul cuvenit și să pomenești de republică ; pentru aceasta trebuie neapărat *să indici precis o cale cu adevărat independentă.* Or, menșevismul nu face acest lucru.

În realitate, dacă privim lucrurile din punctul de vedere al raportului obiectiv dintre clase și forțele sociale, vedem că se dă o luptă între două tendințe : liberalismul tinde să pună capăt revoluției, iar proletariatul tinde s-o ducă pînă la capăt. Dacă proletariatul nu-și dă seama de această tendință a liberalismului, dacă nu-și dă seama că sarcina lui este de a duce o luptă directă împotriva liberalismului, dacă nu luptă pentru a elibera țărănimea democratică de sub influența acestuia, *în realitate* politica proletariatului *nu este independentă.* Menșevicii consfințesc tocmai această politică, care în realitate nu este indepen-

www.dacoromanica.ro

dentă : tocmai aceasta este semnificaţia admiterii acorduri-lor de la caz la caz fără a determina *linia* acestor acorduri, fără a determina principala linie de demarcaţie care separă cele două tactici în revoluţia noastră. „Acorduri de la caz la caz", în realitate această formulă disimulează şi ideea unui bloc cu cadeţii, şi ideea unei „Dume cu depline puteri", şi ideea unui guvern responsabil, adică întreaga politică de dependenţă efectivă a partidului muncitoresc faţă de liberalism. În actuala conjunctură istorică, nici vorbă nu poate fi de o politică independentă a partidului muncitoresc dacă acest partid nu-şi fixează ca sarcină directă lupta pentru a duce revoluţia pînă la capăt nu numai împotriva absolutismului, ci şi împotriva liberalismului, lupta împotriva liberalismului pentru cîştigarea influenţei asupra ţărănimii democratice. Conjunctura istorică a revoluţiei burgheze din Europa la începutul secolului al XX-lea este de aşa natură, încît orice altă politică a social-democraţilor s-ar reduce în fapt la o subordonare faţă de politica liberală.

Adoptarea de către Congresul de la Londra a rezoluţiei bolşevice cu privire la partidele neproletare denotă că partidul muncitoresc respinge hotărît orice abateri de la lupta de clasă, că recunoaşte în fapt critica socialistă făcută partidelor neproletare şi caracterul de sine stătător al sarcinilor revoluţionare ale proletariatului în actuala revoluţie.

Respingerea amendamentelor propuse de menşevici la rezoluţia bolşevică subliniază şi mai mult acest lucru.

II

Cînd congresul a luat ca bază de discuţie proiectul de rezoluţie propus de bolşevici cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, a început să plouă cu amendamente din partea menşevicilor şi bundiştilor. În unele declaraţii de protest prezentate biroului congresului se arăta că numărul total al amendamentelor ajungea la vreo 70 şi mai bine. N-am să mă apuc să descriu aici peripeţiile luptei pentru încetarea acestei obstrucţii care a lăsat cu mult în urmă faimoasele 22 de amendamente propuse de Akimov la Congresul al II-lea [187], n-am să mă apuc să înşir aici

www.dacoromanica.ro

sumedenia de amendamente cu totul neînsemnate și lipsite de conținut. Voi enumera numai *cinci* amendamente, care au avut într-adevăr o extrem de mare însemnătate principială. Iată care sînt aceste amendamente, în ordinea în care au fost discutate la congres.

La punctul al treilea al expunerii de motive a rezoluției noastre se vorbește răspicat despre sarcina proletariatului de „a-și îndeplini rolul de conducător în revoluția burghezo-democratică". Menșevicii au propus următoarele amendamente : să se înlocuiască cuvîntul „conducător" prin cuvîntul „avangardă", „detașament de avangardă" sau prin cuvintele „principalul motor". Toate aceste amendamente au fost respinse. Ideea că proletariatul trebuie să-și păstreze întregul caracter de clasă de sine stătătoare putea s-o repete ori de cîte ori pofteau, bolșevicii nu aveau nimic împotrivă. Dar *să slăbești* teza cu privire la rolul de *conducător* în revoluție însemna să lași oportunismului ușa deschisă. Proletariatul poate fi „principalul motor" și într-o revoluție burgheză ciuntită în spirit moșieresc. Poți fi principalul motor al victoriei altei clase și să nu știi să aperi interesele propriei tale clase. Social-democrația revoluționară nu are dreptul să se limiteze la aceasta dacă nu vrea să se trădeze. Ea trebuie să ajute proletariatul să se ridice de la rolul pasiv de principal motor la rolul activ de conducător, de la situația dependentă de luptător pentru o libertate ciuntită la situația cu totul independentă de luptător pentru o libertate deplină, avantajoasă pentru clasa muncitoare. În aceasta, se poate spune, rezidă esența deosebirii dintre tactica oportunistă și tactica revoluționară a social-democrației în revoluția burgheză, în faptul că prima tactică se resemnează să rezerve proletariatului rolul de principal motor, pe cînd a doua tactică urmărește ca proletariatul să-și îndeplinească rolul de conducător și nicidecum numai de „motor".

Și expresia „detașament de avangardă" ar fi slăbit teza că proletariatului îi revine sarcina de a conduce celelalte clase democratice sau, în orice caz, ar fi putut fi interpretată ca o astfel de slăbire.

www.dacoromanica.ro

Al doilea amendament: să se elimine din punctul al treilea al părții cu caracter de rezoluție propriu-zisă (caracterizarea partidelor liberale) afirmația cu privire la *înșelarea* micii burghezii democratice de către liberali. În numele marxismului, această afirmație trebuie să fie înlăturată sau modificată, spuneau menșevicii, deoarece nu se face ca un materialist să explice „prin înșelăciunile cuiva" compoziția socială a partidelor. Sofismul acestui raționament prea bătea la ochi pentru ca congresul să se lase prins în capcană. A tăgădui, în numele marxismului, rolul înșelăciunii în politica burgheziei este același lucru cu a tăgădui orice violență în numele „factorului economic". În felul acesta înțeleg marxismul numai alde David, Vollmar și ceilalți stîlpi ai oportunismului. Iar, în special, a tăgădui sau a încerca să diminuezi rolul înșelăciunii în actuala politică a cadeților față de țărănimea și de mica burghezie din Rusia înseamnă a pune liberalismul într-o lumină mai frumoasă, denaturînd faptele în favoarea lui. Căci faptul că cadeții înșală direct pe alegătorii lor țărani și mici burghezi este absolut indiscutabil. Nu este cazul să se vorbească despre înșelarea alegătorilor de către un anumit partid atunci cînd interesele clasei respective generează anumite iluzii teoretice, adică unele idei înșelătoare (de pildă cînd interesele țărănimii generează ideea înșelătoare în legătură cu exproprierea pămîntului moșieresc, de pe urma căreia ei se așteaptă la toate binefacerile). Trebuie însă neapărat să se spună deschis și în auzul tuturor că anumite pături ale poporului sînt înșelate de către reprezentanții lor parlamentari atunci cînd aceștia le sacrifică interesele lor directe în folosul exploatatorilor (trădează pe țărani moșierilor etc.). Burghezia germană a trădat pe țărani, a scris Marx în 1848 [188]. Dacă în Rusia în 1907 nu vom îndrăzni să spunem acest lucru despre burghezia noastră și despre cadeții noștri, dacă nu vom ști să dovedim acest lucru masei poporului, vom călca în picioare mărețul nume de social-democrați.

Al treilea amendament: tot la punctul 3 să se facă o completare în sensul că sînt admisibile „acorduri tehnice" cu cadeții. Acest amendament a fost respins de congres

www.dacoromanica.ro

prin vot nominal. Noi am declarat că, dacă acest amendament va fi admis, ne vom vedea nevoiți să ne retragem întreaga rezoluție : este dreptul nostru să facem acest lucru dacă ideea principală a rezoluției este denaturată prin amendamente. Noi nu spunem nimic despre interzicerea specială a oricăror acorduri cu cadeții, am declarat noi. Nu este vorba de interzicerea sau de admiterea lor în anumite cazuri, ci de o linie politică generală. Cine va voi să aplice cu bună-credință această rezoluție a congresului nu va încheia acorduri electorale cu cadeții și nu va admite lozinci comune cu ale lor, deși prin aceasta nu se exclude posibilitatea unui „caz" în care să se voteze în comun în Dumă. Cît despre cei care vor fi de rea-credință în aplicarea acestei rezoluții a congresului, în general, n-are nici un rost să încerci „să-i prinzi" pe baza unei formulări sau a alteia. Din experiență, întregul nostru partid știe prea bine ce înseamnă pentru menșevicii noștri „acorduri tehnice" cu liberalii.

Al patrulea amendament : la punctul 4 să se facă o completare în care să se menționeze necesitatea luptei împotriva utopismului agrar și a revoluționarismului narodnicilor ; menșevicii au propus de cîteva ori acest amendament, schimbînd mereu unele cuvinte din textul amendamentului sau locul unde urma să fie intercalat în rezoluție. Congresul a respins toate aceste amendamente. Dezbaterile în legătură cu aceste amendamente au avut, fără îndoială, o însemnătate principială. Menșevicii au încercat din nou aici ca, sub eticheta marxismului, să strecoare ceva profund ostil marxismului. Fără îndoială că marxismul respinge și utopiile agrare ale narodnicilor, și metodele revoluționarismului mic-burghez. Dacă este așa — argumentau menșevicii — atunci specificați acest lucru aici, în rezoluția voastră. — Să ne fie cu iertare, dragi tovarăși — le-am răspuns noi —, toate acestea au fost spuse în rezoluția noastră exact așa cum trebuie spuse. Iar completarea voastră, independent de ceea ce vreți și gîndiți voi, capătă semnificația unei ieșiri împotriva *confiscării* pămîntului moșieresc. Căci noi n-am uitat că tocmai confiscarea este calificată drept „utopism" și „revoluționarism" nu numai de către toți libe-

www.dacoromanica.ro

ralii, ci şi de către mulţi social-democraţi fără partid à la d-l Prokopovici şi d-na Kuskova, precum şi de către unii social-democraţi membri de partid (puţini, din fericire), care au propus şi fracţiunii social-democrate din Dumă, şi Comitetului Central al partidului să nu insiste în mod ultimativ asupra confiscării.

O rezoluţie trebuie să fie scrisă în aşa fel, încît să nu poată da loc la confuzii. Ea trebuie să ţină seama de toate tendinţele politice existente în politica reală şi nu de bunele intenţii ale unei părţi sau alteia a social-democraţiei (presupunînd întotdeauna că intenţiile sînt foarte bune). În rezoluţia noastră am vorbit în mod clar şi răspicat despre *„pseudo*socialismul" narodnicilor. Ideologia lor „socialistă" am numit-o pur şi simplu *„nebuloasă"*. Am vorbit despre datoria necondiţionată a social-democraţilor de a lupta împotriva estompării de către narodnici a opoziţiei de clasă dintre proletar şi micul proprietar. Prin aceasta am spus totul, prin aceasta am condamnat elementul într-adevăr utopic al narodnicismului, prin aceasta am condamnat şi revoluţionarismul mic-burghez „în afara claselor". Dar nu numai atît. În rezoluţia noastră nu ne mulţumim numai să condamnăm şi să dezaprobăm, ci arătăm şi conţinutul pozitiv al acestor partide. „Lupta împotriva proprietăţii funciare moşiereşti şi împotriva statului iobăgist" — iată cum am definit noi acest conţinut. Şi cine, din pricina luptei împotriva „nebulozităţii" socialismului mic-burghez, dă uitării acest conţinut, acela nu este marxist. În revoluţia actuală acest conţinut real are o însemnătate incomparabil mai mare decît visele nebuloase ale narodnicilor despre ziua de mîine. În legătură cu această luptă reală a survenit în prezent un dezacord radical între politica liberală şi politica proletară. Din punctul de vedere al politicii liberale, desfiinţarea deplină a proprietăţii funciare moşiereşti şi a statului iobăgist este o *utopie şi un revoluţionarism deşert:* această lichidare este *dezavantajoasă* şi periculoasă pentru burghezie. În politica reală din zilele noastre, atacurile împotriva utopismului şi a revoluţionarismului narodnicilor sînt tocmai expresia acestui interes egoist de clasă al burgheziei şi nimic altceva. Dim-

www.dacoromanica.ro

potrivă, politica proletară face o deosebire între utopismul, revoluționarismul și, în general, *caracterul nebulos* al viselor „egalitare" ale socialismului care se situează în afara claselor, și caracterul *real* al luptei hotărîte împotriva moșierilor și iobăgiștilor. Ceea ce pentru liberali este o utopie dăunătoare considerăm că astăzi prezintă un interes vital pentru proletariat: lichidarea deplină a proprietății funciare moșierești și a statului iobăgist. Pe acest teren trebuie să ducem acum o luptă extrem de îndîrjită și nemijlocit practică împotriva liberalismului, o luptă pentru eliberarea țărănimii democratice de sub influența lui.

Amendamentele menșevicilor analizate aici reflectă una dintre greșelile cele mai răspîndite ale menșevismului: asemuirea reacționarismului burgheziei în actuala revoluție (adică a reacționarismului în lupta împotriva moșierilor și a absolutismului) cu reacționarismul țărănimii (or, reacționarismul acesteia se referă nu la lupta împotriva moșierilor și a absolutismului, ci la lupta împotriva capitalului, adică nu la sarcinile revoluției actuale, burgheze, ci la sarcinile revoluției viitoare, socialiste). Congresul a respins această greșeală esențială a menșevicilor. Iar din punct de vedere practic această greșeală este foarte importantă, deoarece ea disimula o politică care admite deopotrivă acțiuni comune ale proletariatului și cu liberalii, și cu democrația țărănească.

Ultimul amendament propus de menșevici și care prezintă un interes general se referă tot la punctul 4, și anume la sfîrșitul acestuia. Menșevicii au propus ca indicația cu privire la lupta împotriva cadeților să fie scoasă („...să se situeze de partea social-democraților împotriva ultrareacționarilor *și cadeților*"). Pentru a da acestui amendament, absolut inacceptabil pentru congresul nostru, o *aparență* cît de cît acceptabilă, menșevicii au propus ca aceste cuvinte neplăcute pentru ei să fie înlocuite printr-o indicație referitoare la lupta pentru ducerea revoluției democratice pînă la capăt. Aceasta a fost o încercare sui-generis de „a îndulci pilula", de a strecura *politica* inacceptabilă pentru bolșevici (de a nu se duce o luptă directă împotriva cadeților), disimulînd-o printr-o *lozincă* deosebit de accep-

www.dacoromanica.ro

tabilă pentru bolşevici. Pavilionul să fie al tău, iar încărcătura să fie a noastră — iată ce spuneau, în fond, prin propunerea lor menşevicii, ca nişte adevăraţi politicieni oportunişti ce sînt.

Această naivă stratagemă militară a menşevicilor a fost, firește, imediat demascată, în rîsetele care s-au auzit de pe băncile bolşevicilor (în biserica din Londra am stat într-adevăr în bănci, aşa că în cazul de faţă această expresie nu are un sens figurat). Şi tot de pe aceste bănci s-au auzit nişte hohote de rîs homeric, care nu se mai potoleau, şi ropote de aplauze ironice atunci cînd, după ce a fost respins amendamentul menşevicilor, un polonez a propus un alt amendament : să se păstreze indicaţia cu privire *la lupta împotriva cadeţilor* şi totodată să se adauge şi menţiunea cu privire la necesitatea luptei pentru ca revoluţia să fie dusă pînă la capăt. Congresul a acceptat, desigur, acest amendament. Aplauzele ironice au fost pe deplin meritate de menşevici, care au votat pentru acest amendament („situaţia obligă" !), după ce în „Otgoloski" (nr. 5) L. Martov a tunat şi a fulgerat împotriva noastră pentru această idee, chipurile, burghezo-republicană, cu privire la ducerea revoluţiei pînă la capăt.

Stratagema neizbutită a menşevicilor ne-a făcut un foarte bun serviciu, deoarece prin acceptarea acestui amendament congresul a admis ideea extrem de importantă a unei alte rezoluţii a noastre pe care n-am propus-o congresului, şi anume a rezoluţiei cu privire la sarcinile de clasă ale proletariatului.

III

Nu trebuie să fixăm actuala noastră atitudine faţă de cadeţi, a spus la congres un menşevic de vază (pare-mi-se Martov), dorind, ca să spunem aşa, ca menşevismul, în loc să fugă, să se retragă într-o ordine exemplară. Acum cadeţii nu sînt buni de nimic, fie ! Dar să nu fixaţi această apreciere, pentru că s-ar putea ca ei să ne mai fie cîndva de folos.

www.dacoromanica.ro

Prin aceste cuvinte s-a dat o formulare nereușită unei idei esențiale a menșevismului, o idee asupra căreia face să ne oprim în încheierea analizei făcute problemei atitudinii față de partidele burgheze. Această formulare este nereușită deoarece o rezoluție care arată rădăcinile de clasă ale politicii contrarevoluționare actuale, de astăzi, nu exclude nicidecum posibilitatea de a face uz de tot ce poate „fi de folos". Aici ideea esențială este că, dacă acum cadeții n-au justificat încrederea menșevicilor, a fost o vreme cînd au justificat-o.

Această idee este greșită. Cadeții n-au justificat niciodată încrederea pe care le-au arătat-o menșevicii. Pentru a ne convinge de acest lucru este suficient să comparăm perioada de avînt maxim al revoluției noastre — octombrie-decembrie 1905 — cu perioada actuală, perioadă, se poate spune, de declin maxim. Nici în perioada de avînt maxim și nici în perioada de declin maxim cadeții n-au justificat încrederea menșevicilor, nu au confirmat tactica lor, ci au zădărnicit-o prin comportarea lor. În perioada de avînt, menșevicii înșiși au dus o luptă activă împotriva liberalilor (amintiți-vă de „Nacealo"), iar în prezent este cît se poate de limpede că votările din Duma a II-a în totalitatea lor pledează în favoarea unei politici a „blocurilor de stînga" și împotriva politicii de sprijinire a cadeților.

Perioada dintre avîntul maxim și declinul maxim al revoluției noastre va trebui să fie caracterizată de viitorul istoriograf al social-democrației din Rusia ca o perioadă de oscilări. Social-democrația, în persoana menșevicilor, a oscilat în această perioadă în direcția liberalismului. Anul controverselor (sfîrșitul anului 1904—sfîrșitul anului 1905) a fost un an în care s-au conturat istorice problemele controversate și aprecierea generală a acestor probleme. Perioada de un an și jumătate a revoluției (de la sfîrșitul anului 1905 pînă la jumătatea anului 1907) a constituit un examen practic la care au fost supuse aceste probleme controversate în domeniul politicii practice. Acest examen a arătat în practică că politica de sprijinire a liberalismului a suferit un fiasco total și a avut ca rezultat recunoașterea faptului că singura politică revoluționară a proletariatului

www.dacoromanica.ro

în revoluţia burgheză este : să lupte pentru a duce revoluţia pînă la capăt, alăturîndu-şi ţărănimea democratică împotriva liberalismului trădător.

Ar fi riscant să spunem că Congresul de la Londra a pus capăt acestei perioade de oscilări ale social-democraţiei în direcţia liberalismului. Dar în orice caz a constituit un început serios de lichidare a oscilărilor.

P.S. Presa burgheză foloseşte din plin tăcerea silită a social-democraţiei şi „semilegalitatea" Congresului de la Londra pentru a debita verzi şi uscate pe seama bolşevicilor ca pe seama unor morţi. Desigur că noi, nedispunînd de un cotidian, nici nu ne putem gîndi să ţinem pasul cu ziarul fără partid „Tovarişci", unde fostul social-democrat, A. Bram, precum şi d-l Iurii Pereiaslavski şi tutti quanti * au pornit un adevărat cancan ; bine că nu există procese-verbale şi se poate minţi fără teamă de consecinţe. În articolele acestor A. Bram, Pereiaslavski & Co. nu găseşti nimic altceva decît obişnuita furie răutăcioasă a intelectualilor burghezi fără partid, aşa că este destul să aduci vorba despre aceste articole pentru ca ele să fie întîmpinate cu dispreţul pe care-l merită. Altceva este însă convorbirea cu d-l Struve, care a fost redată de „Birjevka" [189] şi care pînă în prezent nu a fost, pare-se, dezminţită. În afară de dispreţ ea merită şi interes ştiinţific pentru acest... exemplar. Atracţia pe care octombriştii o exercitau asupra lui şi ura lui împotriva celor de stînga este o expresie cu adevărat clasică a tendinţelor imanente ale liberalismului. D-l Struve confirmă zvonul care a circulat de mult în legătură cu contribuţia sa la alegerea unui octombrist în birou (în biroul Dumei) şi că în general a dus tratative şi a avut consfătuiri cu octombriştii. El este pentru unirea cu octombriştii ! Vă mulţumim, domnule Struve ; aţi confirmat în modul cel mai convingător cele scrise încă în toamna trecută de „Proletarii" (nr. 5 : „O încercare de clasificare a partidelor politice din Rusia") despre octombrişti şi ca-

* — cei de teapa lor. — *Nota trad*

www.dacoromanica.ro

deți ! * D-l Struve își dă seama de neputința *intelectualității* burgheze și vrea să mute centrul de greutate al liberalismului mai aproape de *clasele avute*. O înțelegere între coroană și liberalii de tip cadet nu se poate realiza, atunci jos cadeții, măcar cu „liberalii" de tip octombrist să se realizeze această înțelegere. Aceasta înseamnă consecvență. Și nouă ne convine, acest lucru este avantajos, deoarece clarifică și precizează situația. O Dumă nouă, moșierească. O nouă lege electorală, care face o delimitare foarte categorică, a cărei precizie nu lasă nimic de dorit, între elementele sigure — moșierii și așii burgheziei — și cele nesigure — țăranii, mica burghezie de la orașe și muncitorii. Un curent nou în liberalism : lupta d-lui Struve împotriva „politicii aventuriste a celor de stînga", împotriva *„exploatării"* de către aceștia *„a instinctelor sociale tenebroase !!* („instincte sociale" este o expresie agramată, dar cu atît mai pregnantă datorită caracterului ei agramat. Scrierile d-lui Struve vor fi, probabil, cu atît mai agramate și mai limpezi, cu cît acest domn se va apropia mai mult de Uniunea poporului rus, de care nu mai e departe) *ale masei țărănești înapoiate*".

Da, acest lucru nu este întîmplător. Ca partid al intelectualilor, liberalismul burghez este neputincios. El este neputincios dacă nu luptă împotriva țărănimii revoluționare (a „instinctelor sociale tenebroase"). El este neputincios dacă nu se află într-o strînsă alianță cu sacul de bani, cu masa moșierilor, cu fabricanții... *cu octombriștii*. Ce-i drept e drept. Noi le-am spus de mult cadeților : „ce faci fă mai curînd". Cine este pentru o înțelegere cu coroana să treacă de partea octombriștilor, a Stolîpinilor, a Uniunii poporului rus.

Cine este pentru popor să urmeze social-democrația, singura care a dus și duce o luptă necruțătoare împotriva influenței liberalismului asupra trudovicilor.

Unii își închipuiau că tocmai politica menșevică era în măsură să-i scindeze pe cadeți ! Naivă iluzie ! *Numai* poli-

* Vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 21—27. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

tica blocurilor de stînga, dusă de social-democrația revoluționară, i-a scindat și-i va scinda pe cadeți. *Numai* această politică va grăbi inevitabilul proces de delimitare: liberalii burghezi vor trece de partea octombriștilor, democrații burghezi de partea trudovicilor. Social-democrația îi va sili și pe viitor pe aceștia din urmă, așa cum a făcut și pînă acum, să aleagă între democratismul proletar consecvent și liberalism.

Cu curaj înainte, politicieni à la Struve!

Publicat în 1907 în culegerea: „Bilanțul Congresului de la Londra al P.M.S.D.R.", Petersburg
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în culegere

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICI

DATE DIN
VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Februarie — iunie 1907)

RAPORT CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL ŞI LA SARCINILE PARTIDULUI

În martie 1907, la vila „Vaza" din Kuokkala (Finlanda), în cadrul unei consfătuiri de instructaj a bolşevicilor care plecau pe teren pentru a organiza alegerile de delegaţi la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R., V. I. Lenin a prezentat un raport cu privire la momentul actual şi la sarcinile partidului. În amintirile lui A. G. Şlihter, delegat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. (vezi „Komsomolskaia Pravda", 1937, nr. 107 din 12 mai, pag. 3), şi ale lui P. I. Lebedev-Poleanski (Valerian Poleanski) se găsesc date cu privire la raportul lui Lenin. După cum comunică Lebedev-Poleanski, în raportul său, care a durat mai bine de o oră, Lenin a vorbit despre alegerile pentru Duma de stat, despre acordurile electorale, a criticat „Platforma tactică pentru apropiatul congres, elaborată de Martov, Dan, Starover, Martînov ş. a. cu participarea unui grup de menşevici-practicieni", apărută chiar atunci („Despre Lenin. Amintiri", vol. II, Moscova, [1925], pag. 105—110). În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se află un exemplar al foii volante „Platforma tactică..." cu sublinieri, note marginale şi o însemnare în legătură cu această publicaţie, făcute de Lenin.

SCRISORI CĂTRE P. G. DAUGE

P. G. Dauge vorbeşte despre aceste scrisori în amintirile sale despre V. I. Lenin. Într-una din ele, scrisă înainte de 6 (19) aprilie 1907, Lenin îi scria lui Dauge în legătură cu prefaţa sa la broşura socialistului american Ernest Untermann, „Antonio Labriola şi Joseph Dietzgen. Studiu comparativ despre materialismul istoric şi materialismul monist" (Petersburg, 1907). În afară de aceasta, P. G. Dauge arată că, în perioada editării cărţii „Scrisorile lui J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx ş. a. către F. A. Sorge ş.a." (1907), el a întreţinut corespondenţă cu Lenin, care scria o prefaţă la această carte (vezi „Despre Lenin. Amintirile revoluţionarilor din Letonia", Riga, 1959, pag. 59—60).

www.dacoromanica.ro

TELEGRAMĂ CĂTRE PREŞEDINTELE PARTIDULUI MUNCITORESC NORVEGIAN LA OSLO

Telegrama a fost trimisă de V. I. Lenin între 21 şi 28 aprilie (4 şi 11 mai) 1907 din Malmö (Suedia) lui Oscar Nissen, preşedintele Partidului muncitoresc din Norvegia. În această telegramă, Lenin întreba dacă există posibilitatea de a se ţine în Norvegia Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Nissen s-a adresat ministrului afacerilor externe al Norvegiei. Guvernul norvegian a răspuns printr-un refuz. Date cu privire la telegrama lui Lenin găsim la A. Egede-Nissen (vezi Adam Egede-Nissen, „Et liv i strid" („Viaţa în luptă"), Oslo, [1945], pag. 107).

CUVINTĂRI ŢINUTE LA ŞEDINŢELE FRACŢIUNII BOLŞEVICE DE LA CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R.

Despre cuvîntările ţinute de V. I. Lenin la şedinţele fracţiunii bolşevice se vorbeşte în amintirile bolşevicilor K. D. Gandurin, N. S. Karjanski ş.a., delegaţi la Congresul al V-lea al partidului. În amintirile lui K. D. Gandurin se găsesc date cu privire la cuvîntările rostite de V. I. Lenin (între 21 şi 28 aprilie (4 şi 11 mai) 1907) la o şedinţă în legătură cu problema drujinelor de luptă ţinută de delegaţii bolşevici la Copenhaga. Gandurin vorbeşte şi despre cuvîntările ţinute de Lenin în cadrul şedinţelor fracţiunii bolşevice de la Londra, ce-i drept, fără a indica în mod concret la care şedinţe anume şi în care probleme concrete a vorbit (vezi K. Gandurin, „Episoade din ilegalitate (Amintirile unui vechi bolşevic)", [Ivanovo], 1941, pag. 123, 139—140). N. S. Karjanski vorbeşte despre cuvîntarea rostită de V. I. Lenin, în problema repartizării forţelor la congres, la şedinţa fracţiunii bolşevice care a avut loc în seara zilei de 30 aprilie (13 mai) 1907, după prima şedinţă a congresului („Amintiri despre V. I. Lenin", partea 1, E.S.P.L.P. 1957, pag. 425—426).

REFERAT DESPRE CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R.

La sfîrşitul lunii mai, nu mai tîrziu de 3 (16) iunie 1907, la Terioki (Finlanda), V. I. Lenin a ţinut un referat despre Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. în faţa muncitorilor sosiţi de la Petersburg (vezi N. K. Krupskaia, „Amintiri despre Lenin", Moscova, 1957, pag. 126).

www.dacoromanica.ro

LISTA PUBLICAȚIILOR LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT V. I. LENIN

ZIARUL „NOVÎI LUCI"

Nr. 1 — 20 februarie 1907
Nr. 2 — 21 februarie 1907
Nr. 3 — 22 februarie 1907
Nr. 4 — 23 februarie 1907
Nr. 5 — 24 februarie 1907
Nr. 6 — 25 februarie 1907
Nr. 7 — 27 februarie 1907

ZIARUL „PROLETARII"

Nr. 14 — 4 martie 1907
Nr. 15 — 25 martie 1907
Nr. 16 — 2 mai 1907

ZIARUL „NAȘE EHO"

Nr. 1 — 25 martie 1907
Nr. 2 — 27 martie 1907
Nr. 3 — 28 martie 1907
Nr. 4 — 29 martie 1907
Nr. 5 — 30 martie 1907
Nr. 6 — 31 martie 1907
Nr. 7 — 1 aprilie 1907
Nr. 8 — 3 aprilie 1907
Nr. 9 — 4 aprilie 1907
Nr. 10 — 5 aprilie 1907
Nr. 11 — 6 aprilie 1907
Nr. 12 — 7 aprilie 1907
Nr. 13 — 8 aprilie 1907
Nr. 14 — 10 aprilie 1907

www.dacoromanica.ro

LISTA DE LUCRĂRI CARE S-AR PUTEA SĂ FIE ALE LUI V. I. LENIN

„CADEȚII ÎN OFENSIVĂ"

Articolul „Cadeții în ofensivă" a apărut ca editorial în nr. 3 al ziarului „Novîi Luci" din 22 februarie 1907.

Prin temă și conținut, el se apropie mult de articolele „Un prim pas important" și „Organizatorii sciziunii despre viitoarea sciziune", consacrate începutului activității fracțiunii social-democrate din Duma a II-a de stat și criticii tacticii oportuniste a menșevicilor. Ca exemplu de tactică oportunistă, Lenin invocă scrutinul pentru alegerea prezidiului Dumei. În articolul „Un prim pas important", Lenin scria: „Alegerea prezidului nu este o chestiune neînsemnată. Este un prim pas, după care vor urma alții" (volumul de față, pag. 34). În articolul „Cadeții în ofensivă" e continuată aceeași idee: „Voi ne-ați urmat — spun cadeții celor de stînga —, asta e bine... Dar trebuie să priviți acest pas ca fiind un prim pas, și numai primul pas este greu de făcut". În articolul „Organizatorii sciziunii despre viitoarea sciziune", Lenin se referă direct la articolul „Cadeții în ofensivă": „«Steagul roșu al proletariatului a tremurat în mîinile fracțiunii social-democrate din Dumă», am scris noi alaltăieri" (volumul de față, pag. 56). În articolul „Cadeții în ofensivă" găsim întocmai fraza de mai sus: „Steagul roșu al proletariatului a tremurat în mîinile fracțiunii social-democrate din Dumă".

www.dacoromanica.ro

ADNOTĂRI

1 „*Proiectele de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.*“ au fost publicate în ziarul „Proletarii“ nr. 14 din 4 martie 1907 cu următoarea introducere din partea redacţiei : „În zilele de 15—18 februarie 1907, adunarea reprezentanţilor Comitetului din Petersburg, ai Comitetului din Moscova, ai Comitetului districtual Moscova, ai Biroului regional al regiunii industriale centrale şi ai redacţiei ziarului «Proletarii» a elaborat următoarele proiecte de rezoluţii pentru congres pentru a servi ca materiale pentru o discuţie de partid şi pentru pregătirea congresului în unele probleme tactice dintre cele mai importante“. Procesele-verbale ale acestei adunări nu s-au păstrat.

„Proiectele de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.“ au fost publicate (parţial) la 25 şi 27 februarie 1907 în ziarul bolşevic legal „Novîi Luci“ nr. 6 şi 7, precum şi în culegerea bolşevică „Probleme de tactică“ (vol. II), apărută în aprilie 1907. Tot atunci „Proiectele de rezoluţii“ au fost reproduse parţial de Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R., cu unele modificări de redactare.

„*Proletarii*“ — ziar ilegal bolşevic. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub redacţia lui V. I. Lenin ; au apărut 50 de numere. La munca redacţională au participat activ M. F. Vladimirski, V. V. Vorovski, I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski ; de munca tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Şlihter, E. S. Şlihter ş.a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar şi culese la Vîborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matriţele primite de la Vîborg ; din motive conspirative, ca loc de apariţie era menţionată Moscova). Dat fiind că editarea unui organ ilegal în Rusia devenise cît se poate de dificilă, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg şi a Comitetului din Moscova ale P.M.S.D.R., redacţia a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

Nr. 1—2 ale ziarului „Proletarii“ au apărut sub titlul de organ al Comitetului din Petersburg şi al Comitetului din Mos-

www.dacoromanica.ro

cova ale P.M.S.D.R. ; nr. 3—4 ca organ al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., al Comitetului din Petersburg şi al Comitetului districtual Moscova ; nr. 5—11 ca organ al Comitetelor din Moscova şi din Petersburg ale P.M.S.D.R., al Comitetului districtual Moscova, al Comitetelor din Perm şi din Kursk ale P.M.S.D.R. ; nr. 12—20 ca organ al Comitetelor din Moscova şi din Petersburg ale P.M.S.D.R., al Comitetului districtual Moscova şi al Comitetelor din Perm, Kursk şi Kazan ale P.M.S.D.R. ; începînd cu nr. 21 (din momentul mutării redacţiei în străinătate) şi pînă la ultimul număr, a apărut din nou ca organ al Comitetelor din Moscova şi din Petersburg ale P.M.S.D.R.

Ziarul „Proletarii" a fost, de fapt, Organul Central al bolşevicilor. Toată activitatea principală din cadrul redacţiei ziarului „Proletarii" a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica cîteva articole în acelaşi număr. În ziarul „Proletarii" au fost publicate peste 100 de articole şi note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare. În ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică şi de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărîri ale conferinţelor şi plenarelor C.C., scrisori ale C.C. referitoare la diferite probleme ale activităţii partidului, precum şi o serie de alte documente. În suplimentul la nr. 46 al ziarului a fost publicată înştiinţarea cu privire la consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", precum şi rezoluţiile acestei consfătuiri, care a avut loc la Paris între 8 şi 17 (21 şi 30) iunie 1909. Ziarul a întreţinut strînse legături cu organizaţiile de partid locale.

În anii reacţiunii stolîpiniste, „Proletarii" a jucat un rol important în menţinerea şi în consolidarea organizaţiilor bolşevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviştilor, ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu. La plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910, menşevicii, cu ajutorul împăciuitoriştilor, au reuşit să impună adoptarea unei hotărîri prin care, sub pretextul luptei împotriva fracţionismului, ziarul „Proletarii" a fost obligat să-şi înceteze apariţia. — *1.*

2 *Duma I de stat* (aşa-numita Dumă a lui Witte) a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906, în baza legii întocmite de preşedintele Consiliului de Miniştri, S. I. Witte.

Greva generală din octombrie (1905) din Rusia l-a silit pe ţar să dea manifestul din 17 octombrie, în care se anunţa convocarea unei Dume de stat cu funcţii legislative, spre deosebire de Duma consultativă a lui Bulîghin, care fusese măturată de revoluţie. Guvernul ţarist urmărea ca prin convocarea unei Dume noi să scindeze şi să slăbească mişcarea revoluţionară, să îndrumeze dezvoltarea ţării pe calea paşnică a monarhiei constituţionale. Făgăduind să instaureze un regim constituţional, guvernul a căutat totodată să dea Dumei de stat o formă de organizare care să-i asigure componenţa dorită de el. În acest scop au fost

www.dacoromanica.ro

promulgate legea din 11 (24) decembrie 1905 cu privire la alegerile pentru Dumă şi legea din 20 februarie (5 martie) 1906, care a transformat Consiliul de stat dintr-un organ consultativ pe lîngă ţar într-o cameră legislativă cu dreptul de a aproba sau a respinge proiectele de legi adoptate de Duma de stat. La 23 aprilie (6 mai) 1906 au fost publicate „Legile fundamentale ale statului", sancţionate de Nicolae al II-lea, care prevedeau scoaterea din competenţa Dumei a celor mai importante probleme ale politicii statului.

Alegerile pentru Duma I de stat au avut loc în februarie-martie 1906. Bolşevicii au proclamat boicotarea alegerilor. Boicotul a subminat considerabil autoritatea Dumei de stat şi a zdruncinat în unele pături ale populaţiei încrederea în Dumă, dar n-a reuşit să zădărnicească alegerile. Principala cauză a eşuării boicotului a fost lipsa unui avînt revoluţionar de masă care să fi putut zădărnici convocarea Dumei. Directivele dezorganizatoare ale menşevicilor şi iluziile constituţionaliste ale ţăranilor au contribuit şi ele la eşecul boicotului. Cînd Duma s-a întrunit totuşi, Lenin a arătat că ea trebuie să fie folosită în scopul agitaţiei şi propagandei revoluţionare, în scopul demascării Dumei ca o falsificare grosolană a reprezentanţei naţionale.

În Duma I de stat au fost aleşi 478 de deputaţi, dintre care: 179 cadeţi, 63 autonomişti (membri ai kolo-ului polonez, ai grupurilor burghezo-naţionaliste ucrainean, eston, leton, lituanian şi ai altor grupări similare), 16 octombrişti, 105 deputaţi fără partid, 97 trudovici şi 18 social-democraţi. Aşadar, în această Dumă mai bine de o treime din mandate aparţineau cadeţilor.

Printre problemele dezbătute în şedinţele Dumei I de stat au figurat problema inviolabilităţii persoanei, a desfiinţării pedepsei cu moartea, a libertăţii conştiinţei şi a întrunirilor, a egalităţii în drepturi a tuturor cetăţenilor etc. Dar proiectele de lege depuse, în special de către cadeţi, în legătură cu aceste probleme erau în fond „proiecte de legi draconice îndreptate împotriva libertăţii cuvîntului, împotriva libertăţii întrunirilor şi împotriva altor lucruri bune" (V. I. Lenin, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 282). Un loc central în dezbaterile din Duma de stat l-a ocupat problema agrară. Pe biroul Dumei au fost depuse două programe agrare principale: proiectul de lege al cadeţilor, semnat de 42 de deputaţi, şi proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104". În opoziţie cu trudovicii, cadeţii voiau să menţină proprietatea moşierească, admiţînd exproprierea numai cu „o justă despăgubire" şi numai pentru pămînturile moşiereşti care erau cultivate în cea mai mare parte cu inventarul ţăranilor sau care erau date în arendă.

Deşi a fost slabă şi a adoptat hotărîri inconsecvente, Duma I de stat nu a justificat speranţele guvernului. La 8 (21) iulie 1906 a fost dizolvată de guvernul ţarist. — *3.*

www.dacoromanica.ro

3 *Cadeţii* — membrii partidului constituţional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadeţilor a fost creat în octombrie 1905 ; din rîndurile lui făceau parte reprezentanţi ai burgheziei, moşieri care activau în zemstve şi intelectuali burghezi. Printre fruntaşii acestui partid se numărau : P. N. Miliukov, S. A. Muromţev, V. A. Maklakov, A. I. Şingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev şi alţii. Pentru a înşela masele muncitoare, cadeţii şi-au luat denumirea falsă de „partid al libertăţii poporului" ; în realitate ei nu formulau decît revendicarea unei monarhii constituţionale. Cadeţii considerau că principalul lor obiectiv este lupta împotriva mişcării revoluţionare şi voiau să împartă puterea cu ţarul şi cu moşierii iobăgişti. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă hrăpăreaţă a guvernului ţarist. În perioada revoluţiei burghezo-democratice din februarie s-au străduit să salveze monarhia. Deţinînd posturile-cheie în Guvernul provizoriu burghez, cadeţii au promovat o politică antipopulară, contrarevoluţionară, pusă în slujba imperialiştilor anglo-franco-americani. După victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, cadeţii s-au manifestat ca duşmani neîmpăcaţi ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acţiunile contrarevoluţionare armate şi la toate campaniile militare ale intervenţioniştilor. Emigrînd din ţară după înfrîngerea intervenţioniştilor şi a albgardiştilor, ei au continuat să desfăşoare în străinătate o acrivitate contrarevoluţionară antisovietică. — *3.*

4 *„Uniunea poporului rus"* — organizaţie monarhistă ultrareacţionară, pogromistă ; a fost creată în octombrie 1905, la Petersburg, în vederea luptei împotriva mişcării revoluţionare. Această „Uniune" grupa în rîndurile sale moşieri reacţionari, mari proprietari de imobile, comercianţi, funcţionari de poliţie, clerici, mici-burghezi de la oraşe, chiaburi, elemente declasate şi certate cu legea. În fruntea ei se aflau V. A. Bobrinski, A. I. Dubrovin, P. A. Kruşevan, N. E. Markov II, V. M. Purişkevici şi alţii. Organele ei de presă erau ziarele „Russkoe Znamea", „Obiedinenie" şi „Groza". Secţii ale „Uniunii" au fost înfiinţate în multe oraşe din Rusia.

„Uniunea poporului rus" se situa pe poziţia menţinerii neştirbite a absolutismului ţarist, a gospodăriei moşiereşti semifeudale şi a privilegiilor nobilimii. În programul ei figura lozinca „ortodoxie, autocraţie, naţionalism", care era lozinca monarhiştilor naţionalişti de pe vremea iobăgiei. În lupta împotriva revoluţiei, principala metodă de luptă a „Uniunii" o constituiau pogromurile şi asasinatele. Cu concursul şi cu îngăduinţa poliţiei, membrii ei schingiuiau în bătăi în văzul lumii şi ucideau fără a fi pedepsiţi, mişeleşte, pe muncitorii revoluţionari şi pe reprezentanţii înaintaţi ai intelectualităţii cu vederi democratice, spărgeau mitinguri şi trăgeau în participanţi, organizau pogromuri împotriva evreilor, duceau o furibundă campanie de aţîţare împotriva naţionalităţilor neruse.

www.dacoromanica.ro

După dizolvarea Dumei a II-a, „Uniunea" s-a scindat în două organizaţii : „Oastea Arhanghelului Mihail", în frunte cu Purişkevici, care se pronunţa pentru folosirea Dumei a II-a în scopuri contrarevoluţionare, şi „Uniunea poporului rus", în frunte cu Dubrovin, care continua să aplice tactica terorii făţişe. Ambele organizaţii pogromiste au fost lichidate în timpul revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, foştii membri ai acestor organizaţii au participat activ la rebeliunile şi la comploturile contrarevoluţionare împotriva Puterii sovietice. — *4*.

5 *Consiliul nobilimii unite* — organizaţie contrarevoluţionară a moşierilor iobăgişti ; a fost constituită în mai 1906, la primul congres al împuterniciţilor asociaţiilor guberniale ale nobilimii, şi a fiinţat pînă în octombrie 1917. Principalul scop pe care şi-l propunea această organizaţie era apărarea regimului absolutist, a marii proprietăţi funciare moşiereşti şi a privilegiilor nobilimii. În fruntea Consiliului nobilimii unite se aflau contele A. A. Bobrinski, prinţul N. F. Kasatkin-Rostovski, contele D. A. Olsufiev, V. M. Purişkevici şi alţii. Lenin denumea Consiliul nobilimii unite „consiliul iobăgiştilor uniţi". Consiliul nobilimii unite a devenit de fapt organ semiguvernamental, care dicta guvernului măsurile legislative menite să apere interesele iobăgiştilor. Un număr însemnat de membri ai Consiliului nobilimii unite făceau parte din Consiliul de stat şi din centrele conducătoare ale organizaţiilor ultrareacţionare. — *4*.

6 *„Uniunea 17 octombrie"* (partidul octombriştilor) a fost creată în Rusia după publicarea manifestului dat de ţar la 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluţionar care reprezenta şi apăra interesele marii burghezii şi ale moşierilor cu moşii exploatate pe baze capitaliste ; în fruntea acestui partid se aflau A. I. Gucikov, cunoscut industriaş şi proprietar de imobile din Moscova, şi M. V. Rodzeanko, mare moşier. Octombriştii au sprijinit pe deplin politica internă şi externă a guvernului ţarist. — *5*.

7 *Partidul comercianţilor şi industriaşilor* — partid contrarevoluţionar al marilor capitalişti ; a fost creat la Moscova de către marii capitalişti : G. A. Krestovnikov, V. P. Reabuşinski etc., după publicarea manifestului din 17 (30) octombrie 1905. Declarîndu-se partizan al manifestului din 17 (30) octombrie, partidul cerea instaurarea unei cîrmuiri de mînă forte pentru înăbuşirea mişcării revoluţionare, se ridica împotriva convocării adunării constituante, împotriva naţionalizării pămîntului, a introducerii zilei de muncă de 8 ore şi a libertăţii grevelor. În alegerile pentru Duma I de stat a încheiat un bloc cu octombriştii. La sfîrşitul anului 1906, partidul comercianţilor şi industriaşilor s-a destrămat, iar cei mai mulţi dintre membrii săi au intrat în „Uniunea 17 octombrie". — *5*.

www.dacoromanica.ro

8 *Partidul „înnoirii pașnice"* — organizație monarhistă-constituțională a marii burghezii și a moșierilor, constituită definitiv în 1906, după dizolvarea Dumei I de stat. Acest partid grupa în rîndurile sale octombriști „de stînga" și cadeți de dreapta. Liderii partidului „înnoirii pașnice" au fost: P. A. Heiden, N. N. Lvov, P. P. Reabușinski, M. A. Stahovici, E. N. și G. N. Trubețkoi, D. N. Șipov și alții. Prin programul său, acest partid se apropia foarte mult de octombriști. El apăra interesele burgheziei industriale și ale moșierilor cu moșii exploatate pe baze capitaliste. Lenin numea partidul „înnoirii pașnice" „partidul jefuirii pașnice", deoarece activitatea lui era îndreptată spre „asigurarea unei apărări cît mai temeinice, mai viclene, mai iscusite, mai solide pe dinăuntru și mai invizibile pe din afară a *drepturilor* nobilei boierimi ruse asupra sîngelui și sudorii milioanelor de «mujici»..." (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 42). În Duma a III-a de stat, partidul „înnoirii pașnice" s-a aliat cu așa-numitul partid al „reformelor democratice", formînd împreună fracțiunea „progresistă". — *5*.

9 *„Socialiștii-populiști"* (enesii) — membri ai Partidului socialist-populist al muncii, partid mic-burghez, care s-a desprins din aripa de dreapta a partidului socialiștilor-revoluționari (eserii) în 1906. Ei erau exponenții intereselor chiaburimii, susțineau naționalizarea parțială a pămîntului cu răscumpărarea lui de la moșieri și repartizarea lui între țărani după așa-numita normă de muncă. Socialiștii-populiști erau pentru blocul cu cadeții. Lenin i-a denumit „social-cadeți", „oportuniști mic-burghezi", „menșevici eseriști" care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atît republica cît și trecerea întregului pămînt în mîinile țărănimii" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 24). În fruntea partidului se aflau A. V. Peșehonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin și alții. După revoluția burghezo-democratică din februarie, partidul socialiștilor-populiști a fuzionat cu trudovicii, a acordat un sprijin susținut activității guvernului provizoriu burghez, trimițîndu-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au participat la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul socialiștilor-populiști și-a încetat existența în perioada războiului civil. — *6*.

10 *Grupul trudovic* (trudovicii) — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Fracțiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906, fiind formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.

Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor feudale și naționale, democratizarea administrației zemstvelor și administrației orașelor, introducerea votului universal în alegerile pentru

www.dacoromanica.ro

Duma de stat. Programul agrar al trudovicilor avea ca punct de plecare principiile narodniciste de folosire egalitară a pămîntului : crearea unui fond funciar al întregului popor, care să fie alcătuit din pămînturile statului, pămînturile domeniale, pămînturile coroanei, pămînturile mănăstireşti şi cele ale proprietarilor funciari dacă întinderea proprietăţii depăşea norma de muncă stabilită ; pentru pămînturile proprietarilor funciari care urmau să intre în fondul funciar se prevedea acordarea de despăgubiri. V. I. Lenin arăta că trudovicul tipic este ţăranul căruia „nu-i este străină tendinţa de a cădea la învoială cu monarhia, de a se potoli pe peticul *său* de pămînt în cadrul orînduirii burgheze, dar în momentul de faţă principalele sale forţe sînt angajate în lupta împotriva moşierilor pentru pămînt, în lupta împotriva statului feudal pentru democraţie" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 25).

În cadrul Dumei de stat, trudovicii au oscilat între cadeţi şi social-democraţi. Aceste oscilări erau determinate de însăşi natura lor de clasă de mici proprietari. Dat fiind însă că ei reprezentau totuşi masele ţărăneşti, în Dumă bolşevicii au promovat o tactică de înţelegere cu trudovicii în unele probleme, pentru a putea duce în comun lupta împotriva cadeţilor şi absolutismului ţarist. În 1917 Grupul trudovic s-a contopit cu partidul „socialiştilor-populişti" şi a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, trudovicii au trecut de partea contrarevoluţiei burgheze. — *6.*

11 *Socialiştii-revoluţionari* (eserii) — partid mic-burghez din Rusia ; a luat fiinţă la sfîrşitul anului 1901—începutul anului 1902, prin fuzionarea mai multor grupuri şi cercuri narodnice („Uniunea socialiştilor-revoluţionari", „Partidul socialiştilor-revoluţionari" ş.a.). Organele lui de presă oficiale au fost ziarul „Revoliuţionnaia Rossiia" (1900—1905) şi revista „Vestnik Russkoi Revoliuţii" (1901—1905). Eserii nu vedeau deosebirile de clasă dintre proletariat şi micul proprietar ; ei estompau diferenţierea de clasă şi contradicţiile din cadrul ţărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluţie. Concepţiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste şi revizioniste. Eserii, spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticele «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului" (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mişcării revoluţionare şi crea greutăţi în calea organizării maselor în vederea luptei revoluţionare.

Programul agrar al eserilor prevedea desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului şi punerea lui la dispoziţia obştilor, aplicarea „principiului muncii" şi a folosinţei „egalitare" a pămîntului, precum şi dezvoltarea cooperaţiei. Acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului", nu avea în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor,

www.dacoromanica.ro

V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominația capitalului, nu-i scapă pe țăranii muncitori de exploatare și de ruină ; în condițiile capitalismului nu poate fi un mijloc de salvare pentru țăranii cu gospodărie mică nici cooperația, deoarece ea servește la îmbogățirea burgheziei sătești. Totodată, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea introducerii folosinței egalitare a pămîntului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva proprietății funciare moșierești, reacționare.

Partidul bolșevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă pentru cîștigarea influenței asupra țărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale folosită de eseri. Totodată, bolșevicii consimțeau ca, în anumite condiții, să încheie cu eserii acorduri vremelnice în lupta împotriva țarismului.

Compoziția de clasă eterogenă a țărănimii determina nestatornicia politică și ideologică și fărîmițarea organizatorică a partidului eserilor, permanentele lui oscilări între burghezia liberală și proletariat. Încă în timpul primei revoluții ruse, din partidul eserilor s-a desprins aripa dreaptă, care a format „Partidul socialist-populist al muncii", partid legal, care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor". În perioada reacțiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii, împreună cu menșevicii și cadeții, au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii cu privire la lichidarea proprietății moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pămîntului ; miniștrii eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care luau în stăpînirea lor pămînturile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format un partid aparte : partidul eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența în rîndurile maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, i-au sprijinit activ pe intervenționiști și pe albgardiști, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva activiștilor Partidului comunist și ai Statului sovietic.

www.dacoromanica.ro

După terminarea războiului civil, eserii şi-au continuat, atît în ţară cît şi în tabăra emigranţilor albgardişti, activitatea duşmănoasă îndreptată împotriva Statului sovietic. — *6.*

12 Lenin se referă la lupta eroică dusă de proletariatul din Lodz, în decembrie 1906—martie 1907, împotriva lock-out-ului declarat de uniunea fabricanţilor din Lodz cu scopul de a răpi muncitorilor cuceririle dobîndite în cursul revoluţiei. Drept pretext pentru declararea lock-out-ului au servit tulburările care au avut loc la una dintre fabrici. Ca răspuns la refuzul muncitorilor de a preda pe „tulburătorii ordinii", fabricanţii i-au ameninţat că vor concedia pe fiecare al cincilea muncitor. După ce muncitorii au respins în mod categoric cererile fabricanţilor şi au declarat grevă, uniunea fabricanţilor a închis mai întîi 7 fabrici dintre cele mai mari din Lodz, iar apoi şi toate celelalte fabrici şi ateliere. În urma fabricanţilor din Lodz au declarat lock-out şi patronii fabricilor textile din Varşovia şi Vilno. Fabricanţii din Lodz au dus tratative cu patronii fabricilor textile din regiunea industrială centrală în vederea luptei comune împotriva muncitorilor şi le-au cedat o parte din comenzi.

La această luptă, care a durat trei luni, au luat parte 30 000 de muncitori. În ajutorul muncitorilor din Lodz au venit muncitorii din Varşovia, Petersburg şi din alte oraşe. Aceştia au deschis liste de subscripţie în folosul muncitorilor împotriva cărora fusese declarat lock-out-ul ; organele sindicale publicau dări de seamă cu privire la sumele colectate în folosul muncitorilor din Lodz, apeluri pentru sprijinirea greviştilor şi alte materiale în legătură cu lock-out-ul.

Dar rezistenţa muncitorilor din Lodz a fost înfrîntă prin foamete şi represiuni. La 25 martie 1907, ziarul „Proletarii", la rubrica „Ştiri din Polonia", scria : „Lock-out-ul nu a avut numai o importanţă locală ; el a însemnat lupta întregii burghezii poloneze împotriva proletariatului polonez şi a contribuit într-o foarte mare măsură la ridicarea conştiinţei de clasă a proletariatului polonez". — *8.*

13 Ideea convocării unui aşa-numit „congres muncitoresc", lansată de P. B. Akselrod şi sprijinită şi de alţi menşevici, consta în convocarea unui congres al reprezentanţilor diferitelor organizaţii muncitoreşti în scopul înfiinţării unui „larg partid muncitoresc" legal, din care urmau să facă parte social-democraţii, socialiştii-revoluţionari şi anarhiştii. Acest lucru ar fi însemnat în fapt lichidarea P.M.S.D.R. şi înlocuirea lui printr-o organizaţie fără partid. Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a condamnat cu hotărîre ideea menşevică a „congresului muncitoresc" şi a calificat agitaţia pentru acest congres drept o agitaţie dăunătoare pentru dezvoltarea conştiinţei de clasă a proletariatului. Social-democraţii polonezi şi letoni s-au alăturat bolşevicilor în lupta împotriva „congresului muncitoresc".

www.dacoromanica.ro

Lenin a criticat ideea menşevică a „congresului muncitoresc" în următoarele lucrări: „Filistinism în mediul revoluţionar", „Criza menşevismului", „Luptătorii intelectuali împotriva dominaţiei intelectualilor", „Dezorientarea unora care s-au supărat (În jurul problemei congresului muncitoresc)" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 44—55, 152—176; volumul de faţă, pag. 173—177, 178—191). — *9*.

14 Editura „Eliberarea muncii" din Odesa a publicat în 1907 o culegere de articole în problema muncitorească; printre altele figura şi articolul (nesemnat) „Cu privire la problema congresului muncitoresc", în care era susţinută agitaţia în favoarea convocării unui congres muncitoresc. — *9*.

15 Este vorba de rezoluţia „Cu privire la problema limitelor agitaţiei pentru un congres muncitoresc", adoptată de Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferinţă generală") (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 145).

Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferinţă generală") a avut loc la Tammerfors între 3 şi 7 (16 şi 20) noiembrie 1906. La conferinţă au participat 32 de delegaţi cu vot deliberativ: 11 din partea menşevicilor, 7 din partea Bundului, 6 din partea bolşevicilor, 5 din partea social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania, 3 din partea social-democraţiei din Ţinutul leton. Membrii C.C. şi ai redacţiei O.C. au participat cu drept de vot consultativ.

Conferinţa a adoptat următoarea ordine de zi: 1. Campania electorală. 2. Congresul partidului. 3. Congresul muncitoresc. 4. Lupta împotriva sutelor negre şi a pogromurilor. 5. Acţiunile de partizani.

Comitetul Central menşevic, organizînd reprezentarea unei serii de organizaţii menşevice fictive, a asigurat menşevicilor majoritatea la conferinţă. Aceasta a permis ca într-o serie de probleme să se impună conferinţei rezoluţii menşevice. Linia bolşevică a fost apărată la congres de 14 delegaţi din Petersburg, Moscova, Regiunea centrală industrială, Regiunea Volgăi, de social-democraţi letoni şi polonezi. În problema campaniei electorale pentru Duma a II-a de stat, conferinţa a ascultat patru rapoarte. În apărarea tacticii bolşevice împotriva blocului cu cadeţii au prezentat rapoarte V. I. Lenin şi A. Varski (A. S. Varşavski), reprezentantul social-democraţiei din Polonia şi din Lituania. Tactica menşevică a blocului cu cadeţii a fost susţinută de L. Martov şi de bundistul R. A. Abramovici.

După discutarea rapoartelor, conferinţa a adoptat, cu 18 voturi (menşevice şi bundiste) contra 14, rezoluţia menşevică „Cu privire la tactica P.M.S.D.R. în campania electorală", care admitea blocurile cu cadeţii. În opoziţie cu această rezoluţie oportunistă, Lenin, în numele a 14 delegaţi, a prezentat o „Opinie separată"

www.dacoromanica.ro

— platforma bolşevică în campania electorală —, subliniind necesitatea independenţei organizatorice şi ideologice a partidului clasei muncitoare. „Opinia separată" admitea posibilitatea unor acorduri temporare numai cu trudovicii şi cu socialiştii-revoluţionari ca reprezentanţi ai democraţiei mic-burgheze (vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 107—109). Lenin a criticat la conferinţă proiectul de platformă electorală menşevic, prezentat de C.C. pentru a fi aprobat de conferinţă, şi a propus o serie de amendamente. Sub presiunea bolşevicilor, conferinţa a adoptat o rezoluţie cu privire la introducerea în proiectul de platformă electorală a amendamentelor prezentate. Conferinţa a adoptat rezoluţia „Cu privire la unitatea campaniei electorale în organizaţiile locale", cu un amendament propus de Lenin. Acest amendament limita C.C. menşevic în aplicarea pe teren a tacticii blocului cu cadeţii (vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 132).

La conferinţă Lenin a susţinut necesitatea convocării unui congres extraordinar al partidului. Potrivit hotărîrii adoptate de conferinţă, congresul ordinar urma să fie convocat mai tîrziu de 15 (28) martie 1907. Cu toate că bolşevicii au cerut să se discute problema „congresului muncitoresc", considerînd agitaţia desfăşurată în favoarea lui ca o încălcare a disciplinei de partid, conferinţa nu a discutat această problemă, mărginindu-se la adoptarea rezoluţiei de compromis „Cu privire la problema limitelor agitaţiei pentru un congres muncitoresc".

Problema luptei împotriva sutelor negre şi a pogromurilor şi cea a acţiunilor de partizani n-au mai fost discutate, din cauza lipsei de timp. Conferinţa a însărcinat C.C. să publice într-o scurtă dare de seamă asupra conferinţei toate proiectele de rezoluţie şi opiniile separate. Cu toate acestea, C.C. menşevic a publicat în ziarul „Soţial-Demokrat", organul său de presă, numai rezoluţiile conferinţei, excluzînd „Opinia separată" a bolşevicilor.

Analiza şi critica lucrărilor conferinţei au fost făcute de Lenin în articolele „Despre blocurile cu cadeţii" şi „Lupta împotriva social-democraţilor cadetizanţi şi disciplina de partid" (vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, pag. 116—128, 129—133). — *10.*

16 În septembrie 1906 a avut loc o adunare a muncitorilor din diferite raioane ale Petersburgului, la care s-a discutat problema „congresului muncitoresc". Cu 74 de voturi contra 11 a fost adoptată o rezoluţie care a condamnat ideea menşevică a convocării unui „congres muncitoresc". În rezoluţie se spunea că agitaţia în favoarea unui „congres muncitoresc" fără partid „duce la estomparea deosebirii dintre partid şi clasă, la coborîrea conştiinţei social-democrate la nivelul păturilor slab dezvoltate ale proletariatului" şi „nu poate decît să dăuneze cauzei proletariatului". Rezoluţia a fost publicată în nr. 3 din 8 septembrie 1906 al ziarului „Proletarii".

www.dacoromanica.ro

În luna septembrie a aceluiași an a avut loc conferința a doua ordinară a organizațiilor social-democrate din Rusia centrală. La conferință au participat reprezentanți ai organizației Moscova, ai comitetului districtului Moscova, ai organizațiilor Kostroma, Ivanovo-Voznesensk, Briansk, Nijni-Novgorod, Tver, Sormovo, Smolensk, Iaroslavl, Orel, Eleț, ai organizației districtului Tver, ai organizației Vologda, Tambov, precum și reprezentanți ai Comitetului Central și ai redacției ziarului „Proletarii". Printre altele, conferința a discutat problema „congresului muncitoresc". Raportul a fost prezentat de un reprezentant al redacției ziarului „Proletarii". Cu majoritate de voturi conferința a adoptat o rezoluție în care agitația pentru convocarea unui „congres muncitoresc" fără partid era calificată ca „o demagogie dăunătoare, care abate pe muncitorii conștienți de la sarcina unirii și întăririi partidului lor social-democrat". — *10.*

17 *„L'Humanité"* — cotidian fondat în 1904 de J. Jaurès, ca organ al Partidului socialist francez. În 1905 ziarul a salutat revoluția care începuse în Rusia și a exprimat solidaritatea poporului francez „cu națiunea rusă, care-și înfăptuiește al său 1789". Redacția ziarului a organizat o colectă în vederea sprijinirii revoluției ruse. În anii primului război mondial (1914—1918), ziarul s-a aflat în mîinile aripii de extremă dreaptă a Partidului socialist francez și s-a situat pe o poziție șovinistă.

În 1918, în fruntea ziarului, ca director politic, a venit Marcel Cachin, militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale. În anii 1918—1920, ziarul s-a ridicat împotriva politicii imperialiste a guvernului francez, care își trimitea forțele armate să lupte împotriva Republicii Sovietice. Începînd din decembrie 1920, după scindarea Partidului socialist francez și întemeierea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit Organul Central al acestui partid.

La începutul celui de-al doilea război mondial, în august 1939, ziarul a fost interzis de guvernul francez și a trecut în ilegalitate. În perioada cînd Franța a fost ocupată de trupele hitleriste (1940—1944), ziarul a apărut ilegal și a jucat un mare rol în lupta pentru eliberarea țării de sub jugul cotropitorilor fasciști.

În perioada de după război, ziarul duce o luptă neobosită pentru consolidarea independenței naționale a țării, pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare, pentru întărirea păcii și a prieteniei între popoare, pentru democrație și progres social. — *12.*

18 *Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.* a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie (23 aprilie și 8 mai) 1906. Înainte de congres, în a doua jumătate a lunii februarie, V. I. Lenin a elaborat platforma tactică a bolșevicilor : proiecte de rezoluții ale congresului în toate problemele fundamentale ale revoluției. Rezoluțiile bolșevicilor chemau masele de oameni ai muncii să pregătească un nou asalt revoluționar împotriva abso-

www.dacoromanica.ro

lutismului. Menşevicii au elaborat în vederea congresului o platformă tactică proprie, în care, în fond, renunţau la lupta revoluţionară. Pe baza acestor platforme s-a desfăşurat alegerea delegaţilor la congres. Campania de discutare a celor două platforme şi de alegere a delegaţilor la congres a durat aproape două luni. Majoritatea organizaţiilor de partid s-au pronunţat pentru platforma bolşevică.

La congres au participat 112 delegaţi cu vot deliberativ, reprezentînd 57 de organizaţii locale ale P.M.S.D.R., şi 22 de delegaţi cu vot consultativ. La congres au participat şi reprezentanţi ai organizaţiilor naţionale : cîte 3 reprezentanţi din partea social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania, din partea Bundului şi a Partidului muncitoresc social-democrat leton, cîte un reprezentant din partea Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean şi a Partidului muncitoresc finlandez. În plus, la congres a asistat un reprezentant al Partidului muncitoresc social-democrat bulgar.

Printre delegaţii bolşevici au fost : V. I. Lenin, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, A. V. Lunacearski, F. A. Sergheev (Artem), I. I. Skvorţov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Şaumian, K. E. Voroşilov, V. V. Vorovski.

Majoritatea delegaţilor la congres erau menşevici. Aceasta se explică prin faptul că multe organizaţii de partid bolşevice care conduseseră acţiunile armate ale maselor au fost distruse şi nu au putut trimite delegaţi. Centrul, Uralul, Siberia, Nordul — bastioane ale bolşevicilor — au fost reprezentate printr-un număr mic de delegaţi. Menşevicii însă, avîndu-şi organizaţiile cele mai mari în regiunile neindustriale ale ţării, unde nu au avut loc acţiuni revoluţionare de masă, au căpătat posibilitatea de a trimite un număr mai mare de delegaţi.

Congresul a adoptat următoarea ordine de zi : 1) Revizuirea programului agrar ; 2) Momentul actual şi sarcinile de clasă ale proletariatului ; 3) Problema tacticii faţă de rezultatele alegerilor pentru Duma de stat şi faţă de Dumă ; 4) Insurecţia armată ; 5) Acţiunile de partizani ; 6) Guvernul revoluţionar provizoriu şi autoconducerea revoluţionară ; 7) Atitudinea faţă de Sovietele de deputaţi ai muncitorilor ; 8) Sindicatele ; 9) Atitudinea faţă de mişcarea ţărănească ; 10) Atitudinea faţă de diferite partide şi organizaţii nesocial-democrate ; 11) Atitudinea faţă de revendicarea unei adunări constituante separate pentru Polonia în legătură cu problema naţională din programul partidului ; 12) Organizarea partidului ; 13) Fuzionarea cu organizaţiile social-democrate naţionale (Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania, Social-democraţia letonă, Bundul) ; 14) Dări de seamă ; 15) Alegerile. Dar ordinea de zi nu a fost epuizată. Congresul a discutat următoarele probleme : 1) Revizuirea programului agrar ; 2) Aprecierea momentului actual şi sarcinile de clasă ale proletariatului ; 3) Atitudinea faţă de Duma de stat ; 4) Insurecţia armată ; 5) Acţiunile de partizani ; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naţionale şi 7) Statutul partidului.

www.dacoromanica.ro

În jurul tuturor problemelor s-a desfăşurat la congres o luptă înverşunată între bolşevici şi menşevici. Lenin a prezentat rapoarte şi a rostit cuvîntări în legătură cu problema agrară, momentul actual şi sarcinile de clasă ale proletariatului, atitudinea faţă de Duma de stat, insurecţia armată, precum şi în legătură cu alte probleme ; el a făcut parte din comisia însărcinată să elaboreze proiectul de statut al P.M.S.D.R. Precumpănirea numerică a menşevicilor la congres a determinat caracterul hotărîrilor acestuia. După o luptă îndîrjită, congresul a aprobat rezoluţiile menşevice cu privire la Duma de stat, la insurecţia armată şi a adoptat programul agrar menşevic. În problema atitudinii faţă de partidele burgheze, congresul s-a limitat să aprobe rezoluţia Congresului internaţional de la Amsterdam. El a adoptat, fără dezbateri, o rezoluţie de compromis în problema sindicală şi o rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de mişcarea ţărănească.

Totodată, sub presiunea masei membrilor de partid, congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, respingînd astfel formula oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formula bolşevică a centralismului democratic.

Congresul a soluţionat problema unificării cu Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania şi cu Social-democraţia letonă, care au intrat în P.M.S.D.R. ca organizaţii teritoriale, care-şi desfăşoară activitatea în rîndurile tuturor proletarilor de pe teritoriul respectiv, indiferent de naţionalitatea lor. Congresul a adoptat de asemenea proiectul condiţiilor de fuzionare cu Bundul, dar într-o rezoluţie specială s-a pronunţat în mod categoric împotriva organizării pe naţionalităţi a proletariatului. Din iniţiativa Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean, la congres s-a pus problema fuzionării cu acest partid, dar, dat fiind caracterul său naţionalist mic-burghez, nu s-a ajuns la nici un acord.

În Comitetul Central ales de congres au intrat 3 bolşevici şi 7 menşevici. În redacţia Organului Central, ziarul „Soţial-Demokrat", au intrat numai menşevici.

În istoria partidului, acest congres poartă denumirea de congres „de unificare". Dar unificarea P.M.S.D.R. realizată la congres era doar o unificare formală. În fapt, bolşevicii şi menşevicii aveau vederi deosebite, platforme deosebite în problemele cele mai importante ale revoluţiei şi constituiau de fapt două partide. Lupta desfăşurată la congres a dezvăluit în faţa maselor de partid esenţa profundelor divergenţe principiale dintre bolşevici şi menşevici. Materialele congresului au dat membrilor de partid şi muncitorilor conştienţi posibilitatea de a se orienta mai bine în lupta ideologică, de a înţelege mai clar şi mai profund linia revoluţionară a bolşevicilor.

Îndată după congres, în numele delegaţilor bolşevici, Lenin a scris o chemare către partid în care a făcut o apreciere prin-

www.dacoromanica.ro

cipială a hotărîrilor Congresului al IV-lea şi a demascat oportunismul menşevicilor.

Analiza lucrărilor congresului a fost făcută de Lenin în broşura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)" (vezi Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 1—65). — *12.*

19 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia şi Rusia") a fost organizat în 1897, la congresul de constituire a grupurilor social-democrate evreieşti, ţinut la Vilno ; el grupa în special elementele semiproletare ale meşteşugărimii evreieşti din regiunile apusene ale Rusiei. La Congresul I al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în P.M.S.D.R. „ca organizaţie autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era exponentul naţionalismului şi al separatismului în rîndurile mişcării muncitoreşti din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relaţiile organizatorice cu P.M.S.D.R. stabilite de Congresul I al P.M.S.D.R. Într-o rezoluţie a sa, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizaţii naţionale şi că Bundul trebuie să fie o parte federativă a P.M.S.D.R.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce congresul a respins cererea Bundului de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărîri a Congresului al IV-lea („de unificare"), Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiştii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economişti", menşevici, lichidatori) şi au dus o luptă necontenită împotriva bolşevicilor şi bolşevismului. Revendicării programatice a bolşevismului cu privire la dreptul naţiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naţionale.

În perioada reacţiunii stolîpiniste, Bundul s-a situat pe poziţii lichidatoriste şi a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul războiului mondial din 1914—1918, bundiştii s-au situat pe poziţiile social-şovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu burghez, a luptat de partea duşmanilor Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, conducerea Bundului s-a unit cu forţele contrarevoluţiei. În acelaşi timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a autolichidat, iar o parte dintre membrii săi au fost primiţi în P.C. (b) din Rusia potrivit normelor generale. — *12.*

www.dacoromanica.ro

20 *Partidul muncitoresc social-democrat leton* a fost creat în iunie 1904, la primul său congres. La congresul al II-lea al acestui partid, din iunie 1905, a fost adoptat programul partidului, precum şi o hotărîre cu privire la necesitatea unirii cu P.M.S.D.R. În 1905—1907, P.M.S.D.L. a condus acţiunile revoluţionare ale muncitorilor. După cum arăta V. I. Lenin, „în timpul revoluţiei, proletariatul leton şi social-democraţia letonă au ocupat unul din primele şi cele mai importante locuri în lupta împotriva absolutismului şi a tuturor forţelor vechiului regim" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 256).

La Congresul al IV-lea (de unificare) (1906) a fost primit în P.M.S.D.R. ca organizaţie teritorială. După congres a adoptat denumirea de Social-democraţia din Ţinutul leton. — *12.*

21 *Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania* (S.D.R.P. şi L.) — partid revoluţionar al clasei muncitoare poloneze ; a luat fiinţă în 1893 şi a activat mai întîi sub denumirea de Social-democraţia din Regatul Poloniei, iar din august 1900, după Congresul organizaţiilor social-democrate din Polonia şi din Lituania, la care social-democraţii polonezi au fuzionat cu o parte din social-democraţii lituanieni, a adoptat denumirea de Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania (S.D.R.P. şi L.). Meritul acestui partid constă în faptul că a orientat mişcarea muncitorească poloneză spre o alianţă cu mişcarea muncitorească rusă şi a combătut naţionalismul.

În perioada revoluţiei din 1905—1907, S.D.R.P. şi L. a luptat sub lozinci apropiate de cele ale partidului bolşevic şi a avut o atitudine intransigentă faţă de burghezia liberală. Totodată însă S.D.R.P. şi L. a comis o serie de greşeli ; ea nu înţelegea teoria leninistă a revoluţiei socialiste, nu înţelegea rolul conducător al partidului în revoluţia democratică, subaprecia rolul ţărănimii ca aliat al clasei muncitoare şi însemnătatea mişcării de eliberare naţională. Criticînd concepţiile greşite ale S.D.R.P. şi L., V. I. Lenin releva totodată meritele ei faţă de mişcarea revoluţionară din Polonia. El sublinia că social-democraţii polonezi „au creat pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia şi au proclamat extrem de importantul principiu al celei mai strînse alianţe dintre muncitorul polonez şi cel rus în lupta lor de clasă" (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 436). La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., S.D.R.P. şi L. a fost primită în P.M.S.D.R. ca organizaţie teritorială.

S.D.R.P. şi L. a salutat Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie şi a luptat pentru victoria revoluţiei proletare în Polonia. În decembrie 1918, la Congresul de unificare al S.D.R.P. şi L. şi al „leviţei"-P.P.S., ambele partide au fuzionat, formînd Partidul muncitoresc comunist din Polonia. — *12.*

22 Este vorba de sciziunea provocată de menşevici la Conferinţa orăşenească şi gubernială a organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R.,

www.dacoromanica.ro

întrunită la 6 (19) ianuarie 1907 la Terioki. Conferința s-a constituit cu un număr de 70 de delegați cu vot deliberativ (42 de bolșevici și 28 de menșevici). Cu vot consultativ au participat 4 reprezentanți ai C.C. și ai O.C. menșevice, cîte un reprezentant al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. și al redacției ziarului bolșevic „Proletarii" și alții. La verificarea mandatelor s-a constatat că în unele subraioane, în care au fost aleși mai cu seamă menșevici, a fost încălcată hotărîrea Comitetului din Petersburg care cerea ca alegerea delegaților la conferință să aibă loc neapărat după dezbaterea de către membrii partidului a problemei dacă trebuie sau nu încheiate acorduri cu cadeții. Aceste mandate au fost invalidate de conferință. Ea a respins cu majoritate de voturi propunerea făcută de reprezentantul C.C. de a împărți conferința în două părți (orășenească și gubernială) potrivit cu circumscripțiile electorale existente, deoarece prin această propunere se urmărea crearea unei predominări artificiale a menșevicilor la conferință. Menșevicii au folosit aceste hotărîri drept pretext pentru a rupe cu social-democrația revoluționară și a încheia acorduri cu cadeții ; ei au părăsit conferința, provocînd astfel, în ajunul alegerilor, o sciziune în rîndurile organizației Petersburg.

Delegații rămași au hotărît să continue lucrările conferinței. Raportul cu privire la acordurile electorale în alegerile pentru Dumă a fost prezentat de Lenin. După discutarea raportului, conferința a aprobat „Opinia separată" prezentată de bolșevici la Conferința a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferință generală") (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 107—109). Conferința a respins blocurile cu cadeții și a adoptat hotărîrea de a se propune socialiștilor-revoluționari și trudovicilor acorduri pe timpul alegerilor, cu condiția ca aceștia să renunțe la orice unire cu cadeții.

Lucrările Conferinței din Petersburg au fost comentate pe larg de Lenin în broșurile „Social-democrația și alegerile pentru Dumă", „«De-auzi părerea unui prost...» (Din însemnările unui publicist social-democrat)", în articolele „Campania electorală a partidului muncitoresc la Petersburg", „Protestul celor 31 de menșevici" etc. (vezi Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 257—282, 283—302, 249—255, 303—311, 317—320). — *13.*

23 Este vorba de consfătuirea informativă în legătură cu problema acordurilor electorale, care a avut loc la Petersburg, la sfîrșitul lunii decembrie 1906 (începutul lunii ianuarie 1907). La consfătuire au participat reprezentanți ai cadeților, socialiștilor-revoluționari, trudovicilor, reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. — menșevicul F. I. Dan. În afară de aceștia, la consfătuire au participat, în scopul informării asupra propunerilor făcute de partidele burgheze cu privire la acorduri electorale, doi reprezentanți ai Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. Adunarea activiștilor raionali bolșevici din Petersburg, care a avut loc la

www.dacoromanica.ro

sfîrşitul lunii ianuarie (începutul lunii februarie) 1907 şi la care au participat 234 de membri ai organizaţiei Petersburg, a apreciat cuvîntarea ţinută de Dan în faţa reprezentanţilor partidelor burgheze ca pe „*o promisiune de a provoca sciziunea, subînţeleasă în acest plan, a organizaţiei social-democrate Petersburg*“ („Proletarii“ nr. 13 din 11 februarie 1907). — *13.*

24 „*Reci*“ — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg, începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov şi I. V. Ghessen şi cu colaborarea activă a lui M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve etc. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. Pînă în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri : „Naşa Reci“, „Svobodnaia Reci“, „Vek“, „Novaia Reci“, „Naş Vek“. — *14.*

25 „*Tovarişci*“ — cotidian burghez ; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 pînă la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). Formal, ziarul nu era organul vreunui partid ; în fapt însă era organul cadeţilor de stînga. La acest ziar au colaborat activ S. N. Prokopovici şi E. D. Kuskova. De asemenea, au colaborat şi unii menşevici.

Socialiştii-millerandişti — reprezentanţi ai millerandismului, curent oportunist din cadrul social-democraţiei ; acest curent îşi trage denumirea de la socialistul reformist francez A. E. Millerand, care în 1899 a intrat în guvernul burghez reacţionar al Franţei, în care a ocupat postul de ministru al comerţului şi a sprijinit politica lui antipopulară. Intrarea lui Millerand într-un guvern burghez a constituit o expresie vie a politicii de colaborare de clasă cu burghezia, dusă de liderii oportunişti ai social-democraţiei. Ea a însemnat renunţarea lor la lupta revoluţionară şi trădarea intereselor claselor de oameni ai muncii. Caracterizînd millerandismul drept revizionism şi renegare, Lenin a arătat că social-reformiştii, ori de cîte ori au intrat într-un guvern burghez, s-au dovedit a fi simpli figuranţi, un paravan pentru capitalişti, un instrument de înşelare a maselor de către acest guvern. — *14.*

26 „*Strana*“ — cotidian, organ al partidului reformelor democratice ; a apărut la Petersburg de la 19 februarie (4 martie) 1906 pînă în 1907.

Partidul reformelor democratice — partid liberal-monarhist ; s-a format la începutul anului 1906, în timpul alegerilor pentru Duma I de stat, din elementele care considerau programul cadet prea radical. K. K. Arseniev, I. I. Ivaniukov, M. M. Kovalevski, V. D. Kuzmin-Karavaev, A. S. Posnikov ş.a. au luat parte activă la conducerea acestui partid. La sfîrşitul anului 1907, partidul şi-a încetat existenţa. — *14.*

www.dacoromanica.ro

27 „*Novoe Vremea*" — cotidian ; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg ; a aparţinut, pe rînd, mai multor editori şi şi-a schimbat de mai multe ori orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, cînd a început să fie editat de A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacţionare ale nobilimii şi ale funcţionărimii birocratice. Din 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacţionarilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, acest ziar a sprijinit întru totul politica contrarevoluţionară a Guvernului provizoriu burghez şi a dus o campanie furibundă împotriva bolşevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. V. I. Lenin spunea despre „Novoe Vremea" că este un model de ziar venal. „«Novovremenismul» — scria el — a devenit o expresie sinonimă cu : renunţarea la convingeri, renegarea, servilismul" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 262). — *15*.

28 Conferinţa reprezentanţilor eserilor, trudovicilor, socialiştilor-populişti şi menşevicilor cu cadeţii a avut loc la Petersburg la 18 (31) ianuarie 1907. Vezi în articolele „Din treaptă în treaptă" şi „Alegerile de la Petersburg şi făţărnicia celor 31 de menşevici" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 312—316 şi 321—332) aprecierea făcută de V. I. Lenin acestei conferinţe, la care menşevicii s-au tîrguit cu cadeţii ca să se acorde blocului mic-burghez trei locuri din şase. — *15*.

29 Articolul „*Deschiderea Dumei a II-a de stat*" a fost publicat ca articol de fond în nr. 1 din 20 februarie 1907 al ziarului „Novîi Luci".

„*Novîi Luci*" — cotidian politic şi literar bolşevic ; a apărut legal la Petersburg între 20 şi 27 februarie (5 şi 12 martie) 1907, sub îngrijirea lui V. I. Lenin. În coloanele acestui ziar era comentată pe larg viaţa politică a ţării şi mişcarea muncitorească ; ziarul a criticat cu asprime politica oportunistă a menşevicilor şi a demascat caracterul contrarevoluţionar al burgheziei liberale, precum şi nehotărîrea şi şovăielile partidelor mic-burgheze. Aproape în toate numerele acestui ziar au apărut articole de-ale lui Lenin. În nr. 6 şi 7 ale ziarului „Novîi Luci" din 25 şi 27 februarie 1907 au fost publicate proiectele bolşevice de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al partidului.

La acest ziar au colaborat şi M. Gorki, A. V. Lunacearski, M. N. Leadov, M. S. Olminski, M. N. Pokrovski, I. I. Skvorţov-Stepanov, A. G. Şlihter, V. V. Vorovski şi alţii. După apariţia nr. 7, ziarul a fost interzis de guvernul ţarist, iar împotriva editorului lui a fost deschisă o acţiune judiciară. — *19*.

30 *Duma a II-a de stat* s-a întrunit la 20 februarie (5 martie) 1907. Alegerile pentru Dumă au fost indirecte şi inegale şi s-au desfăşurat în condiţiile existenţei curţilor marţiale şi ale represiunilor.

www.dacoromanica.ro

În pofida acestor împrejurări, Duma a II-a, sub raportul componenței ei, a fost mai de stînga decît Duma I. Aceasta se datorește unei delimitări mai nete și mai categorice a partidelor decît în Duma I, creșterii nivelului de conștiință al maselor, precum și participării bolșevicilor la alegeri.

Componența Dumei dovedea întărirea partidelor extreme : pe de o parte social-democrații și grupurile narodniciste, pe de altă parte cei de dreapta, pe seama cadeților. Repartizarea membrilor Dumei a II-a de stat pe grupări politice a fost următoarea : cei de dreapta, adică monarhiștii și octombriștii, 54, cadeți și cei apropiați de ei 99, naționali 76, cei fără partid 50, grupul cazac 17, socialiști-populiști 16, eseri 37, trudovici 104, social-democrați 65. Dar, deși mai de stînga prin componența ei, Duma a II-a, din pricină că revoluția se afla în declin, a fost mai slabă decît Duma I.

Partidele de dreapta din Duma a II-a de stat au acordat un sprijin necondiționat politicii guvernului absolutist în toate problemele. Cadeții, care în perioada Dumei a II-a și-au vădit în mod definitiv caracterul lor contrarevoluționar, s-au situat pe o poziție de tranzacții cu absolutismul.

În fracțiunea social-democrată din Duma a II-a de stat au predominat menșevicii. În activitatea fracțiunii s-a făcut simțită tactica oportunistă a menșevicilor care se pronunțau pentru blocurile cu cadeții și încurajau iluziile constituționaliste în rîndurile poporului. Lenin a criticat cu asprime greșelile fracțiunii social-democrate din Dumă, arătînd că între concepțiile majorității social-democrației din Rusia și cele ale reprezentanței ei din Dumă există o neconcordanță. Bolșevicii au folosit Duma ca tribună pentru demascarea țarismului și a rolului trădător al burgheziei contrarevoluționare, pentru proclamarea și propagarea programului revoluționar al partidului, pentru eliberarea țărănimii de sub influența liberalilor și pentru crearea în cadrul Dumei a unui bloc revoluționar format din reprezentanții clasei muncitoare și ai țărănimii. Linia urmată de bolșevici era o linie nouă, marxist-revoluționară de comportare a reprezentanților proletariatului în instituții parlamentare. Menșevicii însă aplicau în Dumă tactica oportunistă de sprijinire a cadeților. „Lupta liberalilor împotriva țăranilor și social-democraților — a scris mai tîrziu Lenin — constituie conținutul întregii istorii a Dumei I și a Dumei a II-a. Lupta dintre bolșevici și menșevici, izvorîtă din faptul că menșevismul preconiza sprijinirea liberalilor, iar bolșevismul preconiza doborîrea hegemoniei liberalilor asupra țărănimii, este *indisolubil* legată de istoria Dumei I și a II-a" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 376).

Problema centrală dezbătută în Duma a II-a de stat, ca și în Duma I, a fost problema agrară. Printre altele, Duma a discutat în ședințele sale bugetul, problemele ajutorării înfometaților și a șomerilor, problema amnistiei.

Cînd a devenit limpede că revoluția n-are forțe suficiente, guvernul țarist a hotărît să dizolve Duma. P. A. Stolîpin, cu aju-

www.dacoromanica.ro

torul ohranei țariste, a pus la cale o provocare, aducînd fracțiunii social-democrate din Dumă acuzația că este în legătură cu organizația social-democrată de luptă și cu organizația social-democrată din armată și că a urzit un complot împotriva ordinii de stat. La 1 (14) iunie, în cadrul unei ședințe închise a Dumei, a cerut ca întreaga fracțiune social-democrată să fie imediat îndepărtată din rîndurile deputaților și Duma să consimtă la arestarea celor 16 deputați social-democrați. Cadeții și-au dat asentimentul pentru arestarea conducătorilor fracțiunii social-democrate, propunînd ca problema celorlalți membri ai fracțiunii să fie discutată într-o comisie a Dumei. Aceasta a servit drept pretext pentru dizolvarea Dumei și modificarea sistemului electoral. În noaptea spre 3 (16) iunie 1907, membrii fracțiunii social-democrate din Dumă au fost arestați, iar la 3 (16) iunie, printr-un ucaz al țarului, Duma a II-a de stat a fost dizolvată. Totodată a fost promulgată o nouă lege electorală, care asigura în Duma a III-a o majoritate absolută a moșierimii și a marii burghezii. Ziua de 3 iunie 1907 a intrat în istoria țării ca ziua unei lovituri de stat contrarevoluționare. Dizolvarea Dumei a II-a de stat a marcat începutul unei perioade de cruntă reacțiune. — *19*.

31 *Interpretările senatului* — interpretările la legea din 11 (24) decembrie 1905 cu privire la alegerile pentru Duma de stat, publicate de Senatul ocîrmuitor înainte de alegerile pentru Duma a II-a. Prin aceste interpretări senatul, sub pretextul de a completa legea, priva de drepturi electorale noi grupuri de locuitori din rîndurile muncitorilor, țăranilor și reprezentanților naționalităților neruse. V. I. Lenin le numea „excelentele interpretări stolîpiniste cu privire la «esența constituției»". — *21*.

32 Articolul *„Duma a II-a și sarcinile proletariatului"* a fost publicat la 23 februarie 1907 în ziarul „Rabocii" nr. 2.

„Rabocii" — ziar bolșevic ilegal, organul organizațiilor subraionale ale P.M.S.D.R. din raioanele Vîborg și Petersburg ale orașului Petersburg. Începînd din 13 (26) februarie 1907, pe baza unei hotărîri a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., ziarul a apărut ca organ popular de masă. Din aprilie 1907, la editarea ziarului a luat parte organizația de luptă de pe lîngă Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. La ziar au colaborat V. I. Lenin, E. M. Iaroslavski și alții. La începutul lunii iunie 1907, tipografia ziarului a fost devastată de poliție și ziarul și-a încetat apariția. — *25*.

33 La 9 ianuarie 1905, peste 140 000 de muncitori din Petersburg s-au îndreptat spre Palatul de iarnă într-o procesiune pașnică, purtînd prapore și icoane, pentru a înmîna țarului o petiție. Procesiunea a fost organizată de agentul secret al ohranei, preotul Gapon, în urma grevei muncitorilor din Petersburg, care a în-

www.dacoromanica.ro

ceput la 3 (16) ianuarie 1905 la uzinele Putilov şi care, la 7 (20) ianuarie, a devenit grevă generală. Bolşevicii n-au putut împiedica organizarea procesiunii. Ei au demascat planurile lui Gapon şi i-au avertizat pe muncitori că ţarul ar putea pune la cale o represiune sîngeroasă împotriva lor. Sub influenţa bolşevicilor care participau la adunările muncitorilor, în petiţie au fost incluse următoarele revendicări : amnistie politică, libertate politică, responsabilitatea miniştrilor în faţa poporului, egalitatea tuturor în faţa legii, libertatea de luptă a muncii împotriva capitalului, libertatea de conştiinţă, ziua de muncă de opt ore şi o serie de alte revendicări care coincideau cu revendicările cuprinse în programul social-democrat.

Avertismentele date de bolşevici s-au dovedit a fi întemeiate. Din porunca ţarului, muncitorii neînarmaţi, soţiile şi copiii lor au fost întîmpinaţi cu focuri de armă, cu lovituri de sabie şi de nagaică. Peste o mie de oameni au fost ucişi şi vreo cinci mii au fost răniţi. Ziua de 9 ianuarie, căreia i s-a spus Duminica sîngeroasă, a marcat începutul revoluţiei din 1905. Drept răspuns la masacrul de la Palatul de iarnă, muncitorii din Petersburg au început să ridice baricade. La 10 (23) ianuarie, la Petersburg au continuat ciocnirile armate dintre muncitori şi trupe. În întreaga ţară a izbucnit un val de greve de protest : la Moscova în ziua de 10 (23) ianuarie a început greva generală ; la 13 (26) ianuarie muncitorii din Riga au declarat grevă şi au organizat o demonstraţie politică ; la 14 (27) ianuarie a izbucnit greva generală la Varşovia ; la 18 (31) ianuarie — la Tiflis. În total, în ianuarie 1905 au făcut grevă 440 000 de muncitori, adică mai mulţi decît în întreaga perioadă de 10 ani care a precedat aceste evenimente.

În legătură cu aprecierea făcută de V. I. Lenin evenimentelor de la 9 ianuarie, vezi articolele : „Începutul revoluţiei în Rusia“ şi „Zile revoluţionare“ (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 203—206, 207—231) ş.a. — *26*.

34 *Greva generală din octombrie* — greva politică generală care a avut loc în octombrie 1905 în Rusia şi care a constituit una dintre principalele etape ale revoluţiei din 1905—1907. Greva a fost pregătită de întreaga desfăşurare a luptei revoluţionare a proletariatului în 1905. Prologul grevei generale din octombrie l-au constituit grevele care au avut loc în septembrie în toate întreprinderile mari din Moscova. La 6 (19) octombrie, adunarea reprezentanţilor organizaţiilor bolşevice de la liniile de cale ferată Kazan, Iaroslavl şi Kursk a hotărît, în conformitate cu indicaţiile Comitetului bolşevic din Moscova, ca la 7 (20) octombrie să înceapă greva feroviarilor. În scurt timp greva a cuprins toate liniile de cale ferată din ţară, poşta, telegraful, fabricile şi uzinele, devenind o grevă generală ; muncitorilor aflaţi în grevă li s-au alăturat micii funcţionari, studenţii, avocaţii, medicii etc. La grevă au participat muncitori de diferite naţionalităţi din

www.dacoromanica.ro

Rusia. „De data aceasta — scria Lenin — *greva politică generală din Rusia* a cuprins într-adevăr întreaga țară, unind în avîntul eroic al celei mai asuprite și mai înaintate clase *toate popoarele* blestematului «Imperiu» rus“ (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 2). Numărul participanților la grevă a fost de peste două milioane de oameni. Lozincile sub care s-a desfășurat greva din octombrie au fost răsturnarea absolutismului, boicotarea activă a Dumei lui Bulîghin, convocarea unei adunări constituante și instaurarea republicii democratice. Ea a fost însoțită de mitinguri și demonstrații de masă, care adeseori se transformau în ciocniri cu poliția și cu armata. În cursul grevei generale din octombrie, în numeroase orașe din țară au luat ființă Soviete de deputați ai muncitorilor. Produs al creației revoluționare a clasei muncitoare, Sovietele, înființate la început pentru conducerea grevelor economice și politice, s-au transformat treptat, în cursul luptei, în organe de pregătire a insurecției și au constituit germenul unei noi puteri de stat. Crearea Sovietelor a fost una dintre cele mai mari cuceriri istorice ale clasei muncitoare.

Înspăimîntat de amploarea mișcării revoluționare, guvernul țarist a publicat la 17 (30) octombrie un manifest în care promitea „libertăți cetățenești“ și o Dumă „legislativă“. Bolșevicii au desfășurat o campanie energică pentru demascarea caracterului mincinos al manifestului țarului și au chemat pe muncitori să continue lupta. Menșevicii și socialiștii-revoluționari au întîmpinat însă cu satisfacție apariția manifestului și au cerut încetarea imediată a grevei. După publicarea manifestului, guvernul țarist, primind sprijinul burgheziei și profitînd de trădarea menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari, a pornit o ofensivă energică împotriva revoluției. Un val de pogromuri și de provocări a cuprins întreaga țară. În condițiile ofensivei tuturor forțelor contrarevoluționare, mișcarea grevistă a început încetul cu încetul să descrească. Ținînd seama de situația creată, Conferința orășenească a organizației din Moscova a P.M.S.D.R. a adoptat la 22 octombrie (4 noiembrie) hotărîrea de a se înceta greva generală și de a se trece la pregătirea unei noi greve politice generale, care, declarată într-un moment mai favorabil, să poată fi transformată în insurecție armată.

Greva generală din octombrie a demonstrat forța clasei muncitoare și conștiința ei politică crescută; ea a dat un impuls dezvoltării luptei revoluționare la sate, în armată și flotă și a adus proletariatul în pragul insurecției armate. — *26*.

35 Este vorba de insurecția armată din decembrie 1905 de la Moscova. Exprimînd voința muncitorilor, conferința orășenească a bolșevicilor de la Moscova, care a avut loc la 5 (18) decembrie 1905, a hotărît să proclame greva generală și să declanșeze lupta armată. La chemarea Sovietului din Moscova, în ziua de 7 (20) decembrie a început greva politică generală. Chiar din

www.dacoromanica.ro

primele două zile, la Moscova au intrat în grevă peste 150 000 de muncitori. În uzine şi fabrici au avut loc numeroase mitinguri, iar pe străzi demonstraţii. S-au produs ciocniri cu cazacii şi cu poliţia. Mobilizîndu-şi în grabă forţele, autorităţile au trecut la ofensivă. La acţiunile autorităţilor, proletariatul a răspuns prin ridicare de baricade. La 10 (23) decembrie, greva s-a transformat în insurecţie armată. Presnea, Zamoskvorecie, raionul Rogojsko-Simonovski şi raionul Atelierelor liniei ferate Kazan au devenit centre ale insurecţiei. Lupta a durat două zile. Presnea a devenit principala citadelă a insurecţiei, centrul ei ; aici erau concentrate cele mai bune drujine de luptă ale muncitorilor din Moscova. Muncitorii din Moscova au luptat cu abnegaţie, dar nu aveau încă experienţa luptei armate, nu aveau arme suficiente, iar legătura cu armata era slab organizată. În primele zile ale lunii decembrie, garnizoana din Moscova începuse să şovăie, dar guvernul ţarist a reuşit s-o atragă de partea sa. În mîinile guvernului rămăsese linia ferată care lega Petersburgul de Moscova. Sovietul din Petersburg, condus de menşevici, era împotriva insurecţiei. Insurecţia de la Moscova nu s-a transformat într-o insurecţie la care să participe întreaga Rusie. Conducerea insurecţiei rămînea în urma mişcării maselor, care creştea spontan. La începutul insurecţiei au fost arestaţi conducătorii Comitetului bolşevicilor din Moscova. Dintr-o insurecţie a întregului oraş, insurecţia de la Moscova a devenit o insurecţie a unor raioane. În cursul luptei s-a aplicat tactica apărării şi nu a ofensivei. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari sabotau desfăşurarea acţiunilor de luptă, cerînd încetarea luptei armate. Poziţia capitulardă a menşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari a contribuit la înfrîngerea insurecţiei. Guvernul ţarist a adus la Moscova trupe din Petersburg, Tver şi din regiunile din vestul ţării. La 17 (30) decembrie a început asaltul Presnei, care a fost înecată în sînge. Comitetul de partid din Moscova şi Sovietul din Moscova au hotărît să declare încetarea rezistenţei armate pe data de 19 decembrie 1905 (1 ianuarie 1906), pentru a cruţa astfel forţele revoluţionare şi a se pregăti în vederea luptei viitoare. Urmînd exemplul Moscovei, în decembrie 1905 şi în ianuarie 1906 au izbucnit insurecţii într-o serie de alte localităţi : Nijni-Novgorod, Rostov pe Don, Novorossiisk, Donbass, Ekaterinoslav, Perm (Motoviliha), Ufa, Krasnoiarsk şi Cita. Importante acţiuni armate au avut loc în Transcaucazia, Polonia, Ţinutul baltic, Finlanda. Dar toate aceste insurecţii răzleţe au fost înăbuşite cu cruzime de guvernul ţarist. Insurecţia armată din decembrie a reprezentat punctul culminant al primei revoluţii ruse.

Bolşevicii şi menşevicii s-au situat pe poziţii diametral opuse în ceea ce priveşte aprecierea insurecţiei. Menşevicii au condamnat lupta eroică a proletariatului din Rusia, care s-a ridicat la insurecţia armată. „Nu trebuia să se pună mîna pe arme", a declarat Plehanov. Dimpotrivă, spuneau bolşevicii, trebuia să se pună cu şi mai multă hotărîre mîna pe arme, să se explice maselor că revoluţia poate fi cucerită numai prin luptă armată.

www.dacoromanica.ro

Dînd o înaltă apreciere insurecției din decembrie, Lenin scria că poporul „a primit botezul focului. S-a călit în focul insurecției. A pregătit cohortele de luptători care au învins în 1917" (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 519—520). În legătură cu insurecția armată din decembrie, vezi articolul lui V. I. Lenin „Învățămintele insurecției din Moscova" (Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 365—373). — *26.*

36 Documentul *„În legătură cu declarația lui Stolîpin"* este un proiect de apel al fracțiunii social-democrate din Duma a II-a de stat ca răspuns la declarația guvernului, căreia P. A. Stolîpin, președintele Consiliului de Miniștri, i-a dat citire în cea de-a 5-a ședință a Dumei a II-a de stat din 6 (19) martie 1907.

Hotărîrea cu privire la răspunsul la declarația guvernului a fost adoptată de fracțiunea social-democrată în cea de-a 10-a ședință a ei. În ziarul bolșevic „Novîi Luci" nr. 7 din 27 februarie 1907, a fost publicată, în legătură cu aceasta, următoarea informație: „În ședința din 26 februarie s-a discutat problema acțiunii pe care urmează s-o desfășoare fracțiunea social-democrată în legătură cu declarația lui Stolîpin. S-a hotărît ca, după declarația lui Stolîpin, fracțiunea să întreprindă o acțiune de sine stătătoare, fără a preciza dinainte ce formă va avea aceasta. În cazul cînd propunerea fracțiunii nu va fi acceptată, să sprijine propunerile cu caracter general-democratic ale partidelor revoluționare și opoziționiste".

Proiectul de apel, scris de Lenin, a fost discutat în prealabil în ședința fracțiunii social-democrate din Dumă care a avut loc la 28 februarie (13 martie) 1907. Menșevicii, care predominau în fracțiune, au respins proiectul bolșevic. Ca răspuns la declarația căreia i-a dat citire Stolîpin, menșevicul I. G. Țereteli, liderul fracțiunii social-democrate din Dumă, a dat citire în Dumă declarației adoptate de majoritatea menșevică a fracțiunii. Această declarație, scrisă pe un ton semiliberal, a constituit un pas înapoi chiar în comparație cu declarația făcută de fracțiunea social-democrată din Duma I de stat, întrucît erau cu totul trecute sub tăcere țelurile socialiste ale proletariatului și nu era inclusă revendicarea adunării constituante; revendicarea confiscării întregului pămînt moșieresc a fost înlocuită prin formula „rezolvarea problemei agrare", care era acceptabilă chiar și pentru iobăgiști. — *28.*

37 *„Russkaia Jizn"* — cotidian legal cu orientare cadetă de stînga; a apărut la Petersburg din ianuarie pînă în martie 1907. Începînd cu nr. 38 din 14 (27) februarie, ziarul a trecut în mîinile menșevicilor; la „Russkaia Jizn" au colaborat: P. B. Akselrod, F. I. Dan, V. I. Zasulici, L. Martov, G. V. Plehanov și alții. La 2 (15) martie ziarul a fost interzis. — *31.*

38 *Partidul narodoviștilor* (democrația narodovistă, național-democrația, endekii) — principalul partid reacționar, naționalist al

www.dacoromanica.ro

moşierimii şi burgheziei poloneze, strîns legat de biserica catolică ; s-a constituit în 1897. Liderii lui au fost R. Dmowski, Z. Balicki, W. Grabski şi alţii. Lansînd lozinca „armoniei de clasă" şi a „intereselor naţionale", endekii îşi puneau ca scop să supună influenţei lor masele populare şi să le atragă pe făgaşul politicii lor reacţionare. Propagînd un înverşunat naţionalism şi şovinism militant ca mijloc de luptă împotriva mişcării socialiste şi democratice generale a poporului polonez, endekii au încercat să-l izoleze de mişcarea revoluţionară rusă. În perioada revoluţiei din 1905—1907, căutînd să încheie o tranzacţie cu ţarismul pe baza autonomiei Regatului Poloniei, naţional-democraţii au păşit făţiş pe calea sprijinirii ţarismului şi a luptei împotriva revoluţiei „prin toate mijloacele, inclusiv denunţurile, lock-out-urile şi asasinatele" (volumul de faţă, pag. 39). Într-o rezoluţie specială „Cu privire la democraţia narodovistă", Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a subliniat necesitatea „demascării neobosite şi necruţătoare a fizionomiei şi activităţii contrarevoluţionare, ultrareacţionare a naţional-democraţilor, ca aliaţi ai ţarismului în lupta împotriva revoluţiei" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 172). În timpul primului război mondial (1914—1918), naţional-democraţii au sprijinit fără rezerve Antanta, sperînd că Rusia ţaristă va obţine victoria, că teritoriile poloneze aflate sub jugul Austriei şi Germaniei se vor uni şi Poloniei i se va acorda autonomia în cadrul Imperiului rus. Prăbuşirea regimului ţarist i-a împins pe endeki spre o orientare profranceză. Deşi duşmani înverşunaţi ai Revoluţiei Socialiste din Octombrie şi ai Statului sovietic, ei, totuşi, potrivit poziţiei lor antigermane tradiţionale, nu au sprijinit întotdeauna pe deplin politica externă antisovietică aventuristă a clicii lui Pilsudski, care conducea Polonia din 1926. În momentul de faţă, unele grupuri ale partidului endekilor activează în rîndurile elementelor reacţionare ale emigraţiei poloneze. — *31.*

39 Articolul *„Alegerile pentru Dumă şi tactica social-democraţiei ruse"* a fost publicat pentru prima oară în limba germană la 27 martie 1907 în revista „Die Neue Zeit" nr. 26. În Rusia, articolul a apărut pentru prima oară în limba gruzină (tradus din limba germană) în ziarul bolşevic „Dro" nr. 24 şi 25 din 7 şi 8 aprilie 1907.

„Die Neue Zeit" — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 a apărut sub îngrijirea lui K. Kautsky, iar după aceea sub îngrijirea lui H. Cunow. În „Die Neue Zeit" au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale lui K. Marx şi F. Engels : „Critica programului de la Gotha" de K. Marx, „Contribuţii la critica proiectului programului social-democrat din 1891" de F. Engels etc. Engels ajuta în permanenţă cu sfaturile sale redacţia revistei şi o critica adeseori pentru

www.dacoromanica.ro

abaterile ei de la marxism. La „Die Neue Zeit" au colaborat militanți de seamă ai mișcării muncitorești germane și internaționale de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea : A. Bebel, W. Liebknecht, R. Luxemburg, Fr. Mehring, C. Zetkin, G. V. Plehanov, P. Lafargue, V. Adler etc. Începînd din a doua jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut, revista a publicat sistematic articole scrise de revizioniști, printre care și seria de articole scrise de E. Bernstein, „Problemele socialismului", care a netezit calea pentru ofensiva împotriva marxismului. În anii primului război mondial, revista s-a situat pe poziții centriste, kautskiste, sprijinind în fapt social-șovinismul. — *38.*

40 Este vorba de manifestul țarului din 17 octombrie 1905, publicat în perioada de avînt maxim a grevei politice generale din octombrie. În manifest, țarul promitea „libertăți cetățenești" și o Dumă „legislativă". Manifestul era o manevră politică a absolutismului, care urmărea să cîștige timp, să scindeze forțele revoluționare, să zădărnicească greva și să înăbușe revoluția. Manifestul reprezenta o concesie smulsă țarismului de către revoluție ; această concesie nu hotăra însă nicidecum soarta revoluției, cum susțineau liberalii și menșevicii. Bolșevicii au dezvăluit conținutul real al manifestului. La 18 (31) octombrie 1905, C.C. al P.M.S.D.R. a lansat apelul „Către poporul rus !", în care explica caracterul mincinos al manifestului țarului și chema la continuarea luptei. „Greva ne este necesară și de acum înainte — se spunea în apel —, este necesară pentru a arăta dușmanilor că ei nu ne pot liniști cu un petic de hîrtie, că voi vreți drepturi reale și putere reală" („Foile volante ale organizațiilor bolșevice în prima revoluție rusă din 1905—1907", partea 1, Moscova, 1956, pag. 185).

În legătură cu manifestul din 17 octombrie, vezi lucrările lui V. I. Lenin „Prima victorie a revoluției" și „Apropierea deznodămîntului" (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 27—34 și 71—78). — *39.*

41 V. I. Lenin se referă la Partidul burghez republican al radicalilor și radical-socialiștilor din Franța. Din punct de vedere organizatoric partidul s-a constituit în 1901, efectiv însă există din deceniul al nouălea al secolului al XIX-lea. Pînă la primul război mondial (1914—1918), el a reprezentat în principal interesele burgheziei mici și mijlocii. În perioada dintre cele două războaie mondiale, în acest partid a crescut influența marii burghezii. Liderii acestui partid au fost în repetate rînduri șefi ai guvernului francez. — *40.*

42 Este vorba de congresul al doilea (extraordinar) al partidului socialiștilor-revoluționari, care a avut loc la Tammerfors între 12 și 15 (25 și 28) februarie 1907. Congresul a considerat că

www.dacoromanica.ro

este de dorit ca partidul socialiștilor-revoluționari să acționeze în cadrul Dumei de stat ca o fracțiune sau grup separat, deputații eserilor să încheie un acord permanent cu stînga din Dumă, iar în problemele politice generale cu întreaga opoziție din Dumă, adică și cu cadeții. Congresul a considerat că, drept urmare a participării partidului la Dumă, e necesară o slăbire vremelnică a terorii. — *49*.

43 „*Sovremennaia Reci*" — cotidian politic, economic și literar de orientare burghezo-liberală ; a apărut de la 21 ianuarie (3 februarie) pînă la 20 mai (2 iunie) 1907. Redactor-editor al ziarului a fost M. Gorodețki.

În nr. 28 din 22 februarie al ziarului, la rubrica „Viața de partid", a apărut, cu omisiuni și greșeli, o parte a rezoluției cu privire la tactica social-democrației în Duma de stat. — *49*.

44 Este vorba de tratativele secrete duse de cadeți cu guvernul absolutist, al căror istoric a ieșit la iveală abia în 1911 în legătură cu asasinarea lui P. A. Stolîpin. Darea în vileag a tratativelor duse de așa-zisele „personalități ale vieții publice" (cadeți, membri ai partidului înnoirii pașnice, octombriști) cu absolutismul au confirmat pe deplin caracterizarea făcută de Lenin cadeților ca partid al burgheziei monarhiste liberale.

Tratativele dintre S. I. Witte și „personalitățile vieții publice", la care au participat A. I. Gucikov, prințul E. N. Trubețkoi, M. A. Stahovici, D. N. Șipov și prințul S. D. Urusov, au început chiar imediat după apariția manifestului din 17 octombrie 1905. Obiectul tratativelor îl constituia problema intrării unui număr de „personalități ale vieții publice" în guvern. Tratativele au eșuat, deoarece cadeții se temeau că, din cauza marii amplori pe care a luat-o revoluția populară, nu se vor putea menține la putere.

În ajunul dizolvării Dumei I de stat, guvernul s-a adresat din nou, prin Stolîpin și generalul D. F. Trepov, liderului cadeților, P. N. Miliukov, propunîndu-i postul de șef al unui „guvern responsabil". Tratativele au eșuat din nou, deoarece guvernul a condiționat intrarea cadeților în cabinetul țarist de dizolvarea Dumei ; or, acest lucru ar fi însemnat pentru cadeți pierderea sprijinului din partea maselor mic-burgheze care i-au votat. După dizolvarea Dumei I de stat, guvernul s-a adresat din nou „personalităților vieții publice", cu ajutorul cărora spera să înăbușe definitiv revoluția. La 15 (28) ianuarie a avut loc vizita lui Miliukov la Stolîpin. Dar, cînd s-a convins că burghezia nu are nici un fel de putere, guvernul absolutist a întrerupt tratativele. „Țarismul invita burghezia la consfătuiri — scria Lenin — atîta timp cît revoluția părea încă să fie o forță, și a îndepărtat treptat, cu lovituri de cizmă soldățească, pe *toți* conducătorii burgheziei, întîi pe Muromțev și Miliukov, apoi pe Heiden și Lvov și, în sfîrșit, pe Gucikov atunci cînd revoluția a încetat să

www.dacoromanica.ro

mai exercite o presiune de jos" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 239).

În legătură cu tratativele dintre cadeţi şi absolutism, vezi articolele lui V. I. Lenin „Stolîpin şi revoluţia" şi „Începutul demascării în legătură cu tratativele dintre partidul cadet şi miniştri" (Opere, vol 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 231—240 şi 409—417). — *51.*

45 În mai 1906, Duma I, a cadeţilor, a adoptat o rezoluţie în care îşi exprima „neîncrederea" în guvernul Goremîkin şi cerea înlocuirea lui printr-un guvern care să se bucure de încrederea Dumei de stat. C.C. menşevic a trimis organizaţiilor de partid o rezoluţie în care recomanda să fie sprijinită revendicarea Dumei de a se forma un guvern desemnat de Dumă, adică un guvern cadet. Comitetul din Petersburg, condus de Lenin, precum şi o serie de alte organizaţii ale partidului, s-au pronunţat în mod categoric împotriva acestei rezoluţii. În articolele „Despre lozinca unui guvern desemnat de Dumă", „Muncitorii să hotărască", „Cine este pentru înţelegeri cu cadeţii ?", Lenin demască esenţa lozincii lansate de C.C. menşevic ca pe o sprijinire a tranzacţiei încheiate între burghezie şi absolutism în spatele poporului (vezi Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 186—190, 242—248).

La 24 noiembrie (7 decembrie) 1906, G. V. Plehanov a publicat în ziarul „Tovarişci" nr. 122 „Scrisoare deschisă către un cititor al ziarului «Tovarişci»" ; în aceasta, la întrebarea care ar putea fi platforma electorală comună a partidelor de stînga şi de extrema stîngă, el răspunde : „o Dumă cu puteri depline". Vezi critica făcută de Lenin acestei scrisori a lui Plehanov în articolul „O nouă interpretare senatorială" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 142—151). — *57.*

46 Lenin se referă la Duma de stat consultativă care urma să fie convocată în baza unui proiect de lege întocmit din însărcinarea ţarului de ministrul de interne, A. G. Bulîghin. La 6 (19) august 1905 au fost date publicităţii manifestul ţarului, legea cu privire la crearea Dumei de stat şi regulamentul alegerilor pentru Dumă. În alegerile pentru această Dumă aveau drept de vot numai moşierii, capitaliştii şi un mic număr de ţărani cu gospodărie proprie. Din cele 412 mandate fixate prin lege, ţăranilor nu le reveneau decît 51. Majoritatea populaţiei — muncitorii, ţăranii săraci, muncitorii agricoli, intelectualitatea democratică — nu avea drept de vot ; nu puteau participa la alegeri femeile, militarii, studenţii, persoanele care n-au împlinit 25 de ani, precum şi o serie de naţionalităţi asuprite din Rusia ţaristă. Duma de stat nu avea dreptul să adopte nici o lege ; ea putea numai să discute unele probleme în calitate de organ consultativ pe lîngă ţar. Caracterizînd Duma lui Bulîghin, Lenin scria că ea este „cea mai nerușinată batjocură de «reprezentanţă populară»"

www.dacoromanica.ro

(Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 179).

Bolșevicii chemau pe muncitori și țărani la boicotarea activă a Dumei lui Bulîghin, concentrînd întreaga campanie de agitație în jurul lozincilor: insurecție armată, armată revoluționară, guvern revoluționar provizoriu. Menșevicii considerau că participarea la alegerile pentru Dumă este admisibilă și se pronunțau pentru colaborare cu burghezia liberală.

Campania de boicotare a Dumei lui Bulîghin a fost folosită de bolșevici pentru mobilizarea tuturor forțelor revoluționare, pentru organizarea unor greve politice de masă și pregătirea insurecției armate. Alegerile pentru Duma lui Bulîghin n-au mai avut loc; guvernul n-a reușit să convoace această Dumă. Ea a fost măturată de avîntul crescînd al revoluției și de greva politică generală din octombrie 1905.

În legătură cu Duma lui Bulîghin, vezi articolele lui Lenin: „Tocmeala în jurul constituției", „Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția", „Unitatea dintre țar și popor și dintre popor și țar", „În coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluționar și a țărănimii revoluționare?" etc. (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 67—71; vol. 11, pag. 162—170; 176—185; 193—205). — 62.

47 Este vorba de *„Iskra" menșevică*. La Congresul al II-lea al partidului a fost confirmată redacția Organului Central al partidului, în componența căreia intrau V. I. Lenin, G. V. Plehanov și L. Martov. Dar, în pofida hotărîrii congresului, menșevicul Martov a refuzat să facă parte din redacție dacă nu intră în componența ei și vechii redactori menșevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici), care nu fuseseră aleși la Congresul al II-lea, și numerele 46—51 ale „Iskrei" au apărut sub îngrijirea lui Lenin și Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe pozițiile menșevismului și a cerut ca în redacția „Iskrei" să fie cooptați vechii redactori menșevici care fuseseră respinși de congres. Neputînd fi de acord cu acest lucru, la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903 Lenin s-a retras din redacția „Iskrei"; el a fost cooptat în C.C. al partidului, în cadrul căruia a continuat lupta împotriva oportuniștilor-menșevici. Nr. 52 al „Iskrei" a fost redactat numai de Plehanov. La 13 (26) noiembrie 1903, procedînd în mod arbitrar și încălcînd voința Congresului al II-lea al partidului, Plehanov a cooptat în redacția ziarului „Iskra" pe foștii lui redactori menșevici: Akselrod, Potresov și Zasulici. Începînd cu nr. 52, „Iskra" a încetat de a mai fi organul de luptă al marxismului revoluționar. Menșevicii au făcut din ea un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, o tribună pentru propagarea oportunismului. „Iskra" și-a încetat apariția în octombrie 1905. — 62.

www.dacoromanica.ro

48 „*Novîe Silî*" — cotidian trudovic ; a apărut la Petersburg de la 16 februarie (1 martie) 1907 ; au apărut 9 numere. La 27 februarie (12 martie) ziarul a fost interzis.

Articolul despre care scrie V. I. Lenin, „Bolşevicii şi «mica burghezie»", a apărut, nesemnat, în nr. 7 din 23 februarie (8 martie) 1907 al ziarului „Novîe Silî". — *63.*

49 Sistemului electoral democratic, care cuprindea cele patru revendicări : vot universal, egal, direct şi secret, i se spunea prescurtat „*cetîriohhvostka*". — *63.*

50 Este vorba de sciziunea care s-a produs în cadrul redacţiei ziarului „Tovarişci" în legătură cu problema blocurilor în alegerile pentru Duma a II-a de stat, sciziune despre care ziarul a relatat la 2 (15) februarie 1907. O parte din redacţie s-a pronunţat pentru sprijinirea blocului de stînga, partea care era pentru blocurile cu cadeţii a refuzat temporar, pînă la alegerea de delegaţi la Petersburg, să mai lucreze în redacţie. — *67.*

51 Nota de faţă a fost publicată la 27 februarie 1907, la rubrica „Revista presei" din ziarul „Novîi Luci", nr. 7, ca răspuns la foiletonul lui L. Martov „Mai departe nu se poate merge", publicat în ziarul „Russkaia Jizn" nr. 48 din 25 februarie (10 martie) 1907. — *68.*

52 *Virtuţile molcealiniste* — servilism, linguşire ; de la numele lui Molcealin, personaj din comedia lui A. S. Griboedov „Prea multă minte strică". — 72.

53 Articolul „*Cadeţii şi trudovicii*" a fost publicat la 1 martie 1907 în ziarul „Raboceaia Molva" nr. 1.

„*Raboceaia Molva*" — ziar legal, politic şi literar, bolşevic ; a început să apară la Petersburg. În ziua apariţiei primului număr al ziarului, 1 martie 1907, ziarul a fost imediat confiscat, iar editarea lui a fost interzisă. — *74.*

54 *Uniunea ţărănească din Rusia* — organizaţie democrat-revoluţionară care a luat fiinţă în 1905. Iniţiatorii creării Uniunii ţărăneşti au fost ţăranii din gubernia Moscova. La 31 iulie şi 1 august (13 şi 14 august) 1905 a fost convocat, la Moscova, Congresul de constituire, care a pus bazele Uniunii ţărăneşti din Rusia. Între 6 şi 10 (19 şi 23) noiembrie 1905 a avut loc al doilea congres al Uniunii ţărăneşti. La aceste congrese au fost elaborate programul şi tactica Uniunii. Uniunea ţărănească cerea libertate politică şi convocarea imediată a unei adunări constituante ; ea a susţinut tactica de boicotare a Dumei I de stat. Programul agrar al Uniunii cuprindea revendicarea desfiinţării proprietăţii private asupra pămîntului, trecerea fără răscumpărare a pămînturilor mănăstireşti, bisericeşti, domeniale, ale coroanei şi ale statului în mîinile ţăranilor. În politica sa, Uniunea, aflată sub influenţa socialiştilor-revoluţionari şi a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvenţă, de nehotărîre şi de şovăieli mic-burgheze.

www.dacoromanica.ro

Cerînd lichidarea proprietății private asupra pămîntului, Uniunea consimțea la despăgubirea parțială a moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărtășea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum și socialiștii-revoluționari de la noi se lasă influențați), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», o organizație incontestabil revoluționară în esență, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare" (vezi Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represiuni din partea poliției. La începutul anului 1907, Uniunea țărănească a încetat de a mai ființa. — *75.*

55 Lenin se referă la rezoluția „Regulile internaționale ale tacticii socialiste", adoptată de Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a, în august 1904.

Congresul internațional socialist de la Amsterdam al Internaționalei a II-a a avut loc între 14 și 20 august 1904. La acest congres au fost dezbătute următoarele probleme : 1) regulile internaționale ale tacticii socialiste ; 2) politica colonială ; 3) greva generală ; 4) politica socială și asigurările pentru muncitori ; 5) trusturile și șomajul și o serie de alte probleme.

Atitudinea față de partidele burgheze a fost exprimată de congres în rezoluția cu privire la „Regulile internaționale ale tacticii socialiste". Această rezoluție interzicea participarea socialiștilor la guvernele burgheze și condamna „orice încercare de a estompa contradicțiile de clasă spre a se înlesni o apropiere de partidele burgheze". Hotărîrile congresului, deși însemnau un pas înainte, nu erau, în general, altceva decît un paleativ și constituiau o concesie în plus făcută oportunismului. Congresul n-a pus problema transformării grevei de masă în insurecție armată și n-a dat o ripostă oportuniștilor de dreapta, care încercau să justifice politica colonială a statelor imperialiste. Condamnînd în vorbe revizionismul, congresul, în rezoluția pe care a adoptat-o, nu a declarat că rupe cu el și a trecut sub tăcere problema revoluției proletare și a dictaturii proletariatului. — *75.*

56 *Legea electorală din 11 (24) decembrie 1905* — lege cu privire la alegerile pentru Duma de stat, promulgată de guvernul țarist, în toiul insurecției armate din Moscova, ca o concesie făcută muncitorilor. Această lege făcea numai impresia că lărgește drepturile electorale.

Spre deosebire de Duma „consultativă" a lui Bulîghin, noua lege prevedea crearea unei Dume „legislative". Curiilor stabilite prin legile anterioare — a proprietarilor funciari (moșierii), orășenească (burghezia) și țărănească — li se adăuga și o curie muncitorească și se prevedea o oarecare lărgire a corpului electoral la orașe, menținîndu-se însă neschimbat numărul total al de-

www.dacoromanica.ro

legaţilor din partea curiei orăşeneşti. Alegerile nu erau generale. Nu aveau drept de vot femeile şi peste 2 000 000 de bărbaţi care lucrau ca muncitori în micile întreprinderi, popoarele nomade, militarii şi tinerii care nu împliniseră 25 de ani. Votul nu era egal. În curia proprietarilor funciari revenea un delegat la 2 000 de alegători, în curia orăşenească unul la 7 000 de alegători, în curia ţărănească unul la 30 000 de alegători şi în curia muncitorească unul la 90 000 de alegători, adică 1 vot al moşierilor cîntărea cît 3 voturi ale burgheziei orăşeneşti, 15 voturi ale ţăranilor sau 45 de voturi ale muncitorilor. Delegaţii din partea curiei muncitoreşti alcătuiau numai 4% din numărul total al delegaţilor în alegerile pentru Duma de stat.

Numai muncitorilor din întreprinderile industriei de fabrici şi uzine şi ale industriei miniere li se acordau drepturi electorale. În curia muncitorească erau admişi la vot numai muncitorii din întreprinderile cu cel puţin 50 de muncitori. Întreprinderile în care lucrau 50—1 000 de muncitori trimiteau cîte 1 împuternicit. Marile întreprinderi trimiteau cîte un împuternicit de fiecare 100 de oameni. Alegerile nu erau directe, ci indirecte. Pentru muncitori a fost stabilit un sistem de alegeri în trei trepte, iar pentru ţărani în patru trepte. În fapt, alegerile nu erau secrete.

Vorbind despre legea electorală din 11 (24) decembrie, care asigura moşierilor şi capitaliştilor o majoritate copleşitoare în Duma de stat, Lenin a spus că această lege „este cea mai grosolană falsificare" a ideii de „reprezentanţă populară" (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 198). — *80.*

57 Lenin se referă la legile agrare pregătite de Stolîpin şi promulgate de guvernul ţarist în noiembrie 1906. La 9 (22) noiembrie 1906 a fost emis decretul „Cu privire la completarea unor dispoziţii ale legii în vigoare referitoare la posesiunea şi folosirea pămîntului de către ţărani", care, după ce a trecut prin Duma de stat şi Consiliul de stat, a căpătat denumirea de legea din 14 iunie 1910, şi decretul din 15 (28) noiembrie 1906 „Cu privire la acordarea de către Banca agricolă ţărănească a unor împrumuturi garantate cu pămînturile lotuale". Prin aceste legi, ţăranilor li se acorda dreptul de proprietate individuală asupra loturilor lor şi dreptul de a ieşi din obşte şi de a se stabili în otruburi şi hutore. Pentru a-şi cumpăra pămînt, hutorenii sau otrubnicii puteau să primească subvenţii prin mijlocirea Băncii ţărăneşti. Prin legile agrare stolîpiniste se urmărea crearea chiaburimii ca sprijin al absolutismului ţarist la sate, în condiţiile menţinerii proprietăţii moşiereşti asupra pămîntului şi ale distrugerii forţate a obştei.

Politica agrară a lui Stolîpin a grăbit evoluţia capitalistă a agriculturii pe calea cea mai chinuitoare, calea „prusiană", în condiţiile menţinerii puterii, a proprietăţii şi a privilegiilor moşierilor-iobăgişti, a intensificat exproprierea forţată a principalelor mase ale ţărănimii, a grăbit dezvoltarea burgheziei ţărăneşti,

www.dacoromanica.ro

care a căpătat posibilitatea de a cumpăra loturile ţăranilor săraci la un preţ derizoriu.

Lenin spunea că legislaţia agrară stolîpinistă din 1906 (şi legea din 14 (27) iunie 1910) a constituit al doilea pas, după reforma din 1861, pe drumul transformării absolutismului iobăgist într-o monarhie burgheză. „«Amînarea» dată de Stolîpin vechilor rînduieli şi vechii agriculturi iobăgiste — scria Lenin — constă în faptul că a fost deschisă încă o supapă, *ultima* care putea fi deschisă fără a se expropria întregul pămînt moşieresc" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 236). Cu toată propaganda intensă făcută de guvern pentru ieşirea ţăranilor din obşte, în partea europeană a Rusiei, în decurs de 9 ani (1907—1915), au ieşit în total din obşte numai circa 2 500 000 de gospodării ţărăneşti. De dreptul de a ieşi din obşte a făcut uz în primul rînd burghezia sătească, care a căpătat astfel posibilitatea de a-şi consolida gospodăria sa. De asemenea, o parte din ţăranii săraci, care voiau să-şi vîndă lotul lor de pămînt şi să rupă definitiv legăturile cu satul, ieşeau din obşte. Împovărată de nevoi, mica gospodărie ţărănească continua să rămînă într-o stare de mizerie şi de înapoiere.

Politica agrară stolîpinistă, care n-a înlăturat principala contradicţie — contradicţia dintre întreaga ţărănime şi moşieri —, a dus la ruinarea în continuare a maselor ţărănimii, la ascuţirea contradicţiilor de clasă dintre chiaburime şi sărăcimea satelor. — *81.*

58 Lenin se referă la ideea pe care o exprimă Marx în articolul său „Proiectul de lege cu privire la desfiinţarea servituţilor feudale", scris la 29 iulie 1848 şi publicat în nr. 60 al ziarului „Neue Rheinische Zeitung" din 30 iulie 1848 (vezi K. Marx şi F. Engels, Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 317). Lenin analizează această idee a lui Marx în lucrarea sa „Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică" (vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 1—12). — *82.*

59 În şedinţa din 7 (20) martie 1907 a Dumei a II-a de stat, în cadrul dezbaterilor în jurul problemei ajutorării înfometaţilor, fracţiunea social-democrată, sprijinită de socialiştii-revoluţionari, socialiştii populişti şi de o parte din trudovici, a prezentat propunerea de a se crea pe lîngă Dumă o comisie specială de aprovizionare care să cerceteze cu minuţiozitate acţiunile întreprinse de guvern în vederea ajutorării înfometaţilor în anii 1905—1907 şi să se verifice modul în care a cheltuit el fondurile. Fracţiunea social-democrată a propus ca această cercetare să fie efectuată nu nu numai prin examinarea gestiunii, ci şi printr-o verificare făcută la faţa locului.

Cadetul F. I. Rodicev s-a ridicat împotriva propunerii fracţiunii social-democrate, pronunţîndu-se pentru limitarea competenţei acestei comisii la verificarea dării de seamă a ministerului

www.dacoromanica.ro

la Petersburg, „în cadrul legii"; el şi-a motivat propunerea spunînd că e nevoie de prudenţă, că trebuie „să se păstreze prestigiul Dumei" şi că nu este de dorit „să se aţîţe spiritele" în rîndurile poporului. Cuvîntarea lui Rodicev a fost întru totul încuviinţată de guvern. Stolîpin a declarat că „guvernul se raliază întru totul şi fără rezerve" propunerii lui Rodicev. — *83.*

60 Lenin citează cuvintele lui F. Engels dintr-o scrisoare către F. Turati despre „Viitoarea revoluţie italiană şi partidul socialist" (vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 563). — *88.*

61 Articolul „Cum nu trebuie să se scrie rezoluţii" a fost publicat în volumul al II-lea al culegerii „Probleme de tactică".

„Probleme de tactică" — culegere bolşevică consacrată pregătirii Congresului al V-lea al P.M.S.D.R.; a apărut la Petersburg în aprilie 1907, în editura „Novaia Duma", cu participarea activă a lui V. I. Lenin. Au apărut două volume.

Volumul al II-lea al culegerii a fost confiscat de Comitetul pentru presă. — *89.*

62 *Consiliul de stat* — unul dintre organele superioare de stat din Rusia prerevoluţionară. A fost creat în 1810, pe baza proiectului lui M. M. Speranski, ca organ legislativ consultativ, ai cărui membri erau numiţi sau confirmaţi de ţar. Prin legea din 20 februarie (5 martie) 1906, Consiliul de stat a fost reorganizat şi i s-a acordat în mod formal dreptul de „cameră legislativă superioară" de a examina şi a aproba proiectele de legi după discutarea lor în Duma de stat. Dar dreptul de a anula principalele legi şi a emite legi deosebit de importante rămînea al ţarului.

Începînd din 1906, Consiliul de stat era format dintr-un număr egal de reprezentanţi aleşi ai nobilimii, ai clerului, ai marii burghezii şi de mari demnitari, numiţi de ţar. Datorită acestui fapt, Consiliul de stat era o instituţie ultrareacţionară, care respingea chiar proiectele de lege moderate adoptate de Dumă. — *96.*

63 *Pederaci* — denumire ironică dată membrilor partidului reformelor democratice (P.D.R.) (vezi adnotarea 26). — *107.*

64 Lenin citează cuvintele lui F. Engels dintr-o scrisoare către F. Turati despre „Viitoarea revoluţie italiană şi partidul socialist" (vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 563). — *108.*

65 *„Sozialistische Monatshefte"* — revistă, principalul organ al oportuniştilor germani şi una dintre publicaţiile oportunismului internaţional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziţii social-şoviniste. — *108.*

www.dacoromanica.ro

66 *„Russkie Vedomosti"* — ziar ; a apărut la Moscova din 1863 ; exprima concepţiile intelectualităţii liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Şcedrin, G. I. Uspenski şi alţii) ; totodată, ziarul a publicat şi lucrări ale narodnicilor liberali. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „Russkie Vedomosti" îmbina în felul său „cadetismul *de dreapta* cu o oarecare doză de narodnicism" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 119). În 1918 ziarul „Russkie Vedomosti" a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluţionare. — *110.*

67 *Conferinţa „Uniunii din Ţinutul eston" a P.M.S.D.R.* a avut loc în a doua jumătate a lunii februarie 1907, la Terioki, din iniţiativa organizaţiei din Reval (Tallin) a P.M.S.D.R. Un ajutor important la organizarea acestei conferinţe l-a dat raionul eston al organizaţiei Petersburg. La conferinţă au participat 18 delegaţi cu vot deliberativ (11 din partea muncitorilor din Reval, 4 din partea muncitorilor din Narva şi 3 din partea organizaţiilor de la sate din Estonia). De asemenea au participat 1 delegat din partea muncitorilor din Riga şi 2 delegaţi din partea celor din Petersburg ; ei aveau drept de vot deliberativ numai în problemele privitoare la editarea literaturii, la propaganda şi agitaţia în limba estonă. În perioada convocării conferinţei, organizaţiile social-democrate din Ţinutul eston au fost în mare parte nimicite de expediţiile de represiune, din care cauză la conferinţă nu au putut lua parte reprezentanţii Finlandei de nord (Pernov, Valk, Derpt, Verro) şi ai organizaţiilor de la sate.

La conferinţă a luat fiinţă Organizaţia unită din Estonia a P.M.S.D.R. şi a fost elaborat statutul ei. A fost ales un Comitet Central al Uniunii estone, format din 5 membri, o redacţie şi o comisie de revizie, formată din 3 membri. La conferinţă au fost adoptate rezoluţiile : cu privire la problema agrară, la atitudinea faţă de Duma de stat, la sindicate, la organizaţiile din armată şi la detaşamentele de luptă, la atitudinea faţă de celelalte partide. În afară de aceasta a fost dezbătută problema editării şi difuzării literaturii de partid.

Deşi la conferinţă au participat şi au luat cuvîntul reprezentanţii C.C. menşevic al P.M.S.D.R. — M. (P. P. Maslov) şi A. (I. I. Akselrod) —, conferinţa a adoptat rezoluţii în spirit bolşevic. Curînd după conferinţă a început să apară ziarul bolşevic „Töölin", ca organ al Comitetului Executiv al „Uniunii din Ţinutul eston" a P.M.S.D.R., ziar înfiinţat de grupul eston din Petersburg al P.M.S.D.R. ; primul număr a apărut la începutul lunii aprilie 1907 cu rezoluţiile conferinţei.

Rezoluţiile conferinţei au fost publicate în ziarul „Proletarii" nr. 15 din 25 martie 1907. — *111.*

www.dacoromanica.ro

68 „*Observaţie pe marginea rezoluţiei social-democraţilor din Estonia*" a fost publicată sub titlul „*Din partea redacţiei*" în legătură cu materialul „Conferinţa social-democraţilor din Estonia (Scrisoare către redacţie)" în nr. 15 al ziarului „Proletarii" din 25 martie 1907. — *114.*

69 Articolul „*Pe buze miere şi în inimă fiere*" a apărut la 25 martie 1907 în ziarul „Naşe Eho" nr. 1.

„*Naşe Eho*" — cotidian bolşevic legal ; a apărut la Petersburg de la 25 martie pînă la 10 aprilie (de la 7 pînă la 23 aprilie) 1907, sub îngrijirea lui V. I. Lenin, fiind o continuare a ziarului „Novîi Luci", care fusese interzis la 27 februarie (12 martie) 1907. Aproape în fiecare număr apăreau articole scrise de V. I. Lenin. La acest ziar au colaborat M. S. Olminski, V. V. Vorovski şi alţii. Au apărut 14 numere. La 9 (22) aprilie 1907, pe baza legii cu privire la măsurile excepţionale, ziarul a fost interzis de prefectul de poliţie din Petersburg. Ultimul număr, 14, a apărut după interzicerea ziarului. — *115.*

70 *Kolo-ul polonez* — uniunea deputaţilor polonezi din Dumele de stat. În Duma I şi în Duma a II-a, nucleul conducător al acestei uniuni îl constituiau narodoviştii, membri ai partidului reacţionar naţionalist al moşierimii şi burgheziei poloneze. În toate problemele principale privind tactica Dumei, kolo-ul polonez îi sprijinea pe octombrişti. — *125.*

71 „*Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat*" a fost scris de Lenin, între 21 şi 26 martie (3 şi 8 aprilie) 1907, pentru deputatul G. A. Aleksinski, membru al părţii bolşevice a fracţiunii social-democrate din Duma a II-a de stat, care urma să ia cuvîntul în Dumă în cadrul dezbaterilor în problema agrară.

În Dumă, dezbaterile în problema agrară au început la 19 martie (1 aprilie) şi s-au încheiat la 26 mai (8 iunie) 1907. Aleksinski a luat cuvîntul în cea de-a 22-a şedinţă a Dumei, din 5 (18) aprilie 1907, dar n-a folosit decît în parte proiectul de cuvîntare scris de V. I. Lenin.

În capitolul al V-lea al cărţii „Programul agrar al social-democraţiei în prima revoluţie rusă din 1905—1907", „Clasele şi partidele în dezbaterile din Duma a II-a în problema agrară" (vezi Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 359—415), V. I. Lenin analizează pe larg aceste dezbateri. — *129.*

72 Lenin se referă la comitetele guberniale ale nobilimii, instituite în vara anului 1858 în toate guberniile din Rusia pentru întocmirea de proiecte preliminare în vederea „reformei agrare". Din aceste comitete făceau parte reprezentanţi ai nobilimii aleşi de uniunile locale de nobili (cîte 1—2 de fiecare judeţ) şi cîte doi membri numiţi de guvern. Proiectele întocmite de comitetele guberniale au fost înaintate Comitetului general, în cadrul căruia, la 17 februarie (1 martie) 1859, au fost instituite comisii de re-

www.dacoromanica.ro

dactare, din care, în afară de funcționari, făceau parte „experți" din partea nobilimii, iar pentru discutarea generală a proiectelor erau chemați și „delegați" (tot nobili) din provincie.

Majoritatea comitetelor de nobili guberniale, ale căror încercări de a zădărnici „reforma țărănească" au eșuat, s-au străduit să mențină în proiectele lor cît mai multe privilegii iobăgiste pentru nobilime.

Arbitrii de pace — funcție administrativă instituită de guvernul țarist în perioada aplicării „reformei țărănești" din 1861. Arbitrii de pace, numiți de guvernator, la recomandarea adunărilor nobilimii, din rîndurile nobililor din regiunile respective și confirmați de senat, erau împuterniciți să judece și să rezolve conflictele ivite între moșieri și țărani cu prilejul aplicării „regulamentelor" cu privire la eliberarea țăranilor, fiind de fapt chemați să ocrotească interesele moșierimii. Principala funcție a arbitrilor de pace era aceea de a întocmi așa-zisele „acte de eliberare", în care erau indicate precis suprafața și locul loturilor țărănești și prestațiile pe care țăranii erau obligați să le efectueze, precum și de a supraveghea autoadministrarea țăranilor. Arbitrii de pace confirmau pe slujbașii aleși în cadrul administrației țărănești, aveau dreptul să aplice țăranilor sancțiuni, să-i aresteze sau să-i amendeze, precum și să anuleze hotărîrile adunărilor țărănești dacă nu erau pe placul moșierilor.

Instituția arbitrilor de pace avea un caracter pronunțat de castă și a ajutat guvernul țarist să traducă în fapt tîlhărească „reformă țărănească" din 1861 în interesul moșierilor. — *133.*

73 *„Reforma țărănească" din 1861* — reformă prin care a fost desființată iobăgia în Rusia și care a fost efectuată de guvernul țarist în interesul moșierilor iobăgiști. La 19 februarie 1861, țarul Alexandru al II-lea a semnat Manifestul și „Regulamentul" cu privire la țăranii eliberați din iobăgie. Necesitatea reformei a fost determinată de întregul mers al dezvoltării economice a țării și de intensificarea mișcării țărănești de masă împotriva exploatării iobăgiste. „Reforma țărănească" a fost o reformă burgheză pe care au înfăptuit-o iobăgiștii. „Conținutul ei burghez ieșea la iveală cu atît mai pronunțat, cu cît se răsluiau *mai puțin* pămînturile țărănești, cu cît erau despărțite *mai complet* de cele moșierești, cu cît era *mai mic* tributul plătit iobăgiștilor" (V. I. Lenin, Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 102). „Reforma țărănească" a însemnat un pas înainte pe calea transformării Rusiei într-o monarhie burgheză.

În total au fost „eliberați" 22 500 000 de țărani. Dar proprietatea funciară a fost menținută. Pămînturile țărănești au fost declarate proprietate a moșierului. Țăranul putea să primească un lot de pămînt numai în limitele normei stabilite de lege (și numai cu consimțămîntul moșierului), plătind în schimbul lui un preț de răscumpărare. Aceasta era plătită de țărani guvernului țarist, care, la rîndul său, plătea moșierilor o sumă stabilită. Potrivit unor calcule aproximative, după reformă nobilii aveau

www.dacoromanica.ro

în stăpînirea lor 71 500 000 de deseatine, iar țăranii 33 700 000. În urma reformei, moșierii au răsluit mai bine de 1/5 și uneori chiar 2/5 din pămînturile țăranilor.

Prin reformă, vechiul sistem de gospodărie, bazat pe clacă, a fost numai subminat, dar nu desființat. În mîinile moșierilor au rămas cele mai bune părți din loturile țărănești („pămînturile răsluite", pădurile, pășunile, locurile de adăpat vitele, izlazurile și altele), fără de care țăranii nu puteau duce o gospodărie de sine stătătoare. Înainte de încheierea tranzacției cu privire la răscumpărare, țăranii erau socotiți „temporar obligați" și trebuiau să presteze servituți în favoarea moșierului sub formă de dijmă și clacă. Prin faptul că au fost obligați să-și răscumpere propriile lor loturi, țăranii au fost pur și simplu jefuiți de moșieri și de cîrmuirea țaristă. Plata sumelor datorate de țărani guvernului țarist era eșalonată pe un termen de 49 de ani cu o dobîndă de 6%. Restanțele la ratele plătite în cadrul operației de răscumpărare creșteau din an în an. Numai țăranii care aparțineau moșierilor au vărsat guvernului țarist, în cadrul operației de răscumpărare, 1,9 miliarde de ruble, pe cînd prețul pieței la pămînturile trecute în posesiunea țăranilor nu trecea de 544 000 000 de ruble. În realitate, țăranii au fost siliți să plătească pentru pămînturile lor sute de milioane de ruble, ceea ce a dus la ruinarea gospodăriilor țărănești și la pauperizarea în masă a țăranilor.

„Reforma țărănească" din 1861 a fost calificată de V. I. Lenin ca un prim act de violență în proporții de masă împotriva țărănimii, în interesul capitalismului care lua naștere în agricultură; ea a fost „o curățire a pămînturilor" în vederea capitalismului, efectuată de către moșieri. În legătură cu reforma din 1861, vezi lucrările lui Lenin: „Cincizeci de ani de la desființarea iobăgiei", „În legătură cu o aniversare", „Reforma țărănească" și „Revoluția țărănească-proletară" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 69—72, 91—99, 100—109). — *133.*

74 *„Pravila rusă"* — primul cod scris de legi și dispoziții ale cnejilor vechii Rusii din secolele XI—XII. Articolele din „Pravila rusă" au drept obiectiv apărarea proprietății feudale și a vieții feudalilor. Ele sînt o mărturie a aprigei lupte de clasă duse de țărănimea iobagă din vechea Rusie împotriva exploatatorilor. — *133.*

75 Calculul indicat de Lenin nu a fost găsit în manuscris. — *141.*

76 *„Vpered"* — cotidian bolșevic legal; a apărut la Petersburg cu începere de la 26 mai (8 iunie) 1906 în locul ziarului „Volna", care fusese interzis de guvern, și a constituit o continuare a acestuia din urmă. La acest ziar, V. I. Lenin a avut un rol conducător; la redactarea lui au colaborat activ: M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski. În ziarul „Vpered" au apărut 15 articole ale lui Lenin. Ziarul a fost în permanență supus la represiuni; din cele 17 numere ale ziarului, 10 au fost con-

www.dacoromanica.ro

fiscate. Ca urmare a persecuţiilor poliţiei, bolşevicii s-au pregătit din timp pentru a scoate organul lor legal sub o altă denumire. La 3 (15) iunie, în ziarul „Vpered" a apărut un anunţ în care se spunea că „în curînd va apărea la Petersburg cotidianul muncitoresc «Eho»". Acest anunţ a fost publicat în fiecare număr al ziarului pînă la interzicerea lui. La 14 (27) iunie 1906, în urma unei hotărîri a Curţii de apel din Petersburg, editarea ziarului a fost suspendată. În locul lui a început să apară ziarul „Eho". — *153.*

77 Lenin se referă la pasajul din romanul lui N. G. Cernîşevski „Prolog", în care, la observaţia că între progresişti şi partidul moşierilor există o deosebire uriaşă, Volghin, eroul romanului răspunde: „Nu, nu e uriaşă, e infimă... Ar fi uriaşă dacă ţăranii ar primi pămîntul fără răscumpărare. Între a lua cuiva un lucru şi a i-l lăsa în schimbul unei plăţi nu este nici o deosebire. Planul partidului moşieresc se deosebeşte de planul progresiştilor numai prin aceea că este mai simplu, mai concis. De aceea, poate, chiar că e mai bun. Mai puţine chichiţe înseamnă, probabil, mai puţine poveri pentru ţărani. Ţăranii care au bani îşi vor cumpăra pămînt. Cine nu are bani nu trebuie să fie obligat să cumpere. Asta nu va face decît să-i ruineze. Răscumpărare şi cumpărare e tot una" (N. G. Cernîşevski, Opere alese, vol. V, 1932, pag. 480). — *155.*

78 *Balalaikin* — personaj din lucrarea lui A. Saltîkov—Şcedrin „Idilă contemporană"; tipul flecarului liberal, aventurier şi mincinos. — *165.*

79 „*Narodnaia Duma*" — cotidian menşevic; a apărut la Petersburg în martie—aprilie 1907, în locul ziarului „Russkaia Jizn", care a fost interzis. Au apărut 21 de numere. — *173.*

80 Lenin citează cuvintele Sofiei din comedia lui A. S. Griboedov „Prea multă minte strică" (vezi A. S. Griboedov, „Prea multă minte strică", ed. Cartea rusă, 1952, pag. 26). — *175.*

81 „*Economism*" — curent oportunist în social-democraţia rusă de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunismului internaţional. Organele de presă ale „economiştilor" erau ziarul „Raboceaia Mîsl" (1897—1902)* şi revista „Rabocee Delo" (1899—1902). Documentul programatic al „economiştilor", despre care Lenin spunea că sînt nişte bernsteinieni ruşi, era aşa-zisul „Credo", întocmit în 1899 de E. D. Kuskova.

„Economiştii" limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătăţirea condiţiilor de muncă etc., susţinînd că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia liberală. Ei contestau rolul conducător al partidului

www.dacoromanica.ro

clasei muncitoare, considerînd că partidul n-are altceva de făcut decît să contemple procesul spontan al mişcării, să înregistreze evenimentele. Ploconindu-se în faţa caracterului spontan al mişcării, „economiştii" subapreciau importanţa teoriei revoluţionare, a conştiinţei, susţinînd că ideologia socialistă poate să ia naştere din mişcarea spontană ; ei negau necesitatea introducerii conştiinţei socialiste în mişcarea muncitorească din afară, de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzleţirea şi metodele primitive de muncă din mişcarea social-democrată, ridicîndu-se împotriva necesităţii de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare. „Economismul" ameninţa să abată clasa muncitoare de pe calea luptei revoluţionare de clasă şi să facă din ea o anexă politică a burgheziei.

Lenin a făcut o critică amplă concepţiilor „economiştilor" în următoarele lucrări ale sale : „Protestul social-democraţilor din Rusia" (îndreptat împotriva „Credo"-ului ; a fost scris în 1899, în timpul deportării în Siberia, şi semnat de 17 marxişti deportaţi), „O orientare retrogradă în social-democraţia rusă", „În legătură cu «Profession de foi»", „De vorbă cu apărătorii economismului" (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 157—170, 235—267, 304—314 ; vol. 5, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 360—367). Zdrobirea ideologică definitivă a economismului a fost săvîrşită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut ?" (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului" l-a jucat „Iskra" leninistă. — *175.*

82 *Bezzaglavţii* — grup semicadet, semimenşevic al intelectualilor burghezi din Rusia (S. N. Prokopovici, E. D. Kuskova, V. I. Bogucearski, V. V. Portugalov, V. V. Hijneakov şi alţii), înfiripat în perioada începutului de declin al revoluţiei din 1905—1907. Grupul a primit denumirea de la săptămînalul politic „Bez Zaglaviia", care a apărut la Petersburg din ianuarie pînă în mai 1906 sub îngrijirea lui Prokopovici ; mai tîrziu, „bezzaglavţii" s-au grupat în jurul ziarului cadet de stînga „Tovarişci". Camuflîndu-se sub neapartenenţa lor formală la vreun partid, „bezzaglavţii" erau în fapt promotorii ideilor liberalismului burghez şi ale oportunismului şi susţineau pe revizioniştii social-democraţiei ruse şi internaţionale. — *176.*

83 *Demonstraţia de la Rostov din 1902* — este vorba de greva de la Rostov, care a început la 2 (15) noiembrie 1902 printr-o acţiune a muncitorilor din secţia de cazangerie a Atelierelor centrale ale căilor ferate din Vladikavkaz. Răspunzînd chemării adresate de Comitetul P.M.S.D.R. din regiunea Donului, la 4 noiembrie 1902 au declarat grevă toţi muncitorii de la Atelierele căilor ferate, care au prezentat administraţiei o serie de revendicări economice. La această grevă au aderat curînd şi muncitorii de la uzinele constructoare de pluguri „Aksai", de la fabrica de tutun „Asmo-

www.dacoromanica.ro

lov" şi de la alte întreprinderi, slujbaşii de la poştă şi telegraf, funcţionarii comerciali etc. Greva a devenit generală şi a căpătat un caracter politic.

Marea amploare a mişcării revoluţionare a luat prin surprindere autorităţile ţariste. Trupele pe care acestea le aveau la dispoziţie n-au fost în stare să împiedice mitingurile de masă care aveau loc zilnic în Temernik, o suburbie a Rostovului, şi la care se adunau pînă la 30 000 de muncitori. Abia după sosirea unor întăriri, autorităţile ţariste au trecut la înăbuşirea mişcării prin forţa armată. La 11 (24) noiembrie a avut loc prima mare ciocnire cu cazacii, care s-a încheiat prin salve de foc împotriva muncitorilor neînarmaţi. Vestea acestei represiuni a dezlănţuit un nou avînt revoluţionar şi a servit drept semnal pentru declararea unor greve la Novorossiisk şi Tihoreţkaia. În ciuda represiunilor, muncitorii din Rostov şi-au continuat mitingurile lor, iar ciocnirile cu armata s-au transformat în lupte de clasă înverşunate. Abia la 26 noiembrie (9 decembrie), după o luptă care a ţinut 21 de zile, muncitorii au fost nevoiţi să înceteze greva din pricina văditei superiorităţi numerice a trupelor. Greva a fost condusă de Comitetul P.M.S.D.R. iskrist din regiunea Donului, care, în proclamaţia sa „Către toţi cetăţenii", vorbea despre această grevă ca despre una dintre treptele spre un avînt general al muncitorilor ruşi. Caracterizînd evenimentele de la Rostov, V. I. Lenin, în articolul său „Evenimente noi şi probleme vechi", scria că „evenimentele de felul acesta ne arată într-adevăr în mod concret că insurecţia armată a întregului popor împotriva guvernului absolutist nu apare numai ca o idee care se coace în minţile şi în programele revoluţionare, ci şi ca pasul *următor*, inevitabil şi firesc din punct de vedere practic, al mişcării însăşi..." (Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 60).

Greva de la Rostov a fost prologul grevei politice generale care a izbucnit în 1903 în sudul Rusiei şi care a fost unul dintre prevestitorii primei revoluţii ruse din 1905. — *180.*

84 Lenin se referă la grevele politice generale care au izbucnit în sudul Rusiei şi în Ucraina în vara anului 1903.

Grevele politice generale au început la 1 (14) iulie 1903, primele fiind greva de la Baku a muncitorilor de la Atelierele mecanice ale societăţii petrolifere „Mantaşev" din Bibi-Eibat şi cea de la atelierele societăţii petrolifere „Baku". La 6 (19) iulie greva a devenit generală. Muncitorii au prezentat patronilor o serie de revendicări, printre care introducerea zilei de muncă de 8 ore, reprimirea la lucru a muncitorilor care fuseseră concediaţi pentru activitatea lor politică, concedierea administratorilor şi maiştrilor urîţi de muncitori, ridicarea salariilor, desfiinţarea orelor suplimentare şi a muncii în acord etc. Muncitorii au acţionat organizat şi ferm şi n-au încetat greva nici atunci cînd li s-au promis unele concesii parţiale. Cu ajutorul armatei,

www.dacoromanica.ro

greva a fost înăbuşită şi la 9 (22) iulie muncitorii au fost nevoiţi să reia lucrul.

Cînd s-a aflat ştirea despre izbucnirea grevei de la Baku, la 12 (25) iulie au intrat în grevă la Tiflis, muncitorii tipografi, măcelarii, brutarii. La chemarea Comitetului din Tiflis al P.M.S.D.R., la 14 (27) iulie au încetat lucrul toate fabricile şi uzinele, muncitorii de la atelierele căilor ferate, de la tramvaie, tipografii, meseriaşii etc. După o consfătuire cu reprezentanţii muncitorilor de la diferite uzine, Comitetul din Tiflis al P.M.S.D.R. a elaborat o serie de revendicări comune pentru toţi greviştii. În oraş au fost aduse trupe ; au avut loc ciocniri între muncitori şi cazaci. Cu ajutorul armatei, la 21 iulie (3 august) greva a fost înăbuşită.

La 17 (30) iulie au încetat lucrul muncitorii de la toate uzinele şi fabricile din Batum. Li s-au alăturat muncitorii de la staţia de cale ferată şi hamalii din port. Greva a devenit generală şi a durat pînă la 23 iulie (5 august). În timpul demonstraţiilor au avut loc ciocniri între muncitori şi detaşamente de poliţie şi cazaci.

În vara anului 1903, în Transcaucazia au fost în grevă circa 100 000 de muncitori.

Greva generală din Transcaucazia a trezit un răsunet în marile centre din Ucraina. La Odesa greva a fost începută de muncitorii feroviari la 4 (17) iulie, în semn de protest împotriva concedierii ilegale a unui muncitor de la secţia de cazangerie. Curînd după aceea feroviarilor li s-au alăturat muncitorii din port, cei de la carierele de piatră, de la fabrica de ciment, de la fabrica de dopuri, de la fabrica de prelucrare a bumbacului şi iutei şi de la alte întreprinderi. Au încetat lucrul muncitorii de la transporturile urbane, uzine electrice, uzina de gaz, brutării, întreprinderi comerciale. Conducerea mişcării greviste a fost concentrată în mîinile Comitetului social-democrat din Odesa, care a avut un rol important în transformarea acestei greve în grevă generală, în care revendicările politice erau exprimate cît se poate de limpede. Comitetul social-democrat din Odesa a scos în mod regulat manifeste în care formula revendicările muncitorilor şi-i chema la luptă pentru răsturnarea absolutismului, trimitea agitatori în fabrici şi uzine, organiza mitinguri de masă şi demonstraţii politice. Greva a durat pînă la 23 iulie (5 august).

În semn de solidaritate cu muncitorii din Baku, Tiflis, Odesa şi din alte oraşe, au declarat grevă muncitorii din Elisavetgrad, Kerci, Kiev, Ekaterinoslav, Nikolaev etc.

Grevele politice din sudul Rusiei au avut o foarte mare importanţă pentru creşterea conştiinţei de clasă a muncitorilor, fiind un prevestitor al revoluţiei din 1905—1907. La aceste greve, desfăşurate sub conducerea comitetelor P.M.S.D.R, au participat peste 200 000 de muncitori, care şi-au dovedit forţa, spiritul de organizare, disciplina şi nivelul lor de conştiinţă. — *180.*

www.dacoromanica.ro

85 *„Otgoloski"* — culegeri menşevice care au apărut la Petersburg în 1907. În aceste culegeri s-au publicat articolele lui L. Martov, D. Kolţov, E. Cearski, F. Dan şi ale altor menşevici. — *183.*

86 *Struvismul* sau *„marxismul legal"* — denaturare burghezo-liberală a marxismului ; curent social-politic independent, apărut în ultimul deceniu al secolului trecut printre intelectualii liberali din Rusia.

Marxismul se bucura pe atunci de o răspîndire destul de largă în Rusia, iar intelectualii burghezi, sub flamura marxismului, au început să-şi propovăduiască concepţiile lor în ziarele şi revistele legale. De aceea li s-a dat denumirea de „marxişti legali".

„Marxiştii legali", criticîndu-i pe narodnici ca pe nişte apărători ai micii producţii, au încercat să se folosească în această luptă de marxism, care era însă curăţat de orice revoluţionarism, şi să subordoneze mişcarea muncitorească intereselor burgheziei. Ei au suprimat din doctrina lui Marx lucrul cel mai esenţial : teoria revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului. Conducătorul „marxiştilor legali", P. Struve, preamărea capitalismul şi, în loc să îndemne la luptă revoluţionară împotriva rînduielilor burgheze, cerea „să recunoaştem incultura noastră şi să învăţăm de la capitalism". Revizuind toate tezele fundamentale ale marxismului, „marxiştii legali" s-au situat pe poziţiile obiectivismului burghez, pe punctul de vedere al kantianismului şi al idealismului subiectivist.

Lenin şi-a dat seama înaintea altora de caracterul burghezo-liberal al „marxismului legal". Încă în 1893, demascînd, în lucrarea sa „Cu privire la aşa-zisa problemă a pieţelor", concepţiile narodnicilor liberali, el a criticat şi concepţiile reprezentanţilor „marxismului ilegal", pe atunci în curs de formare. În persoana lor, marxiştii ruşi au întîlnit pentru prima oară nişte duşmani camuflaţi, care se dădeau drept adepţi ai doctrinei lui Marx, dar care de fapt goleau marxismul de conţinutul lui revoluţionar. Totuşi, marxiştii revoluţionari ruşi, în lupta lor împotriva narodnicilor, au acceptat să încheie acorduri vremelnice cu „marxiştii legali", ba chiar şi-au publicat lucrări de-ale lor în reviste redactate de aceştia. Totodată însă Lenin, în lucrarea sa „Conţinutul economic al narodnicismului şi critica lui în cartea d-lui Struve", a supus unei critici vehemente „marxismul legal", pe care l-a calificat drept o oglindire a marxismului în literatura burgheză şi a demascat pe „marxiştii legali" ca pe nişte ideologi ai burgheziei liberale. Ulterior, caracterizarea făcută de Lenin „marxiştilor legali" s-a adeverit întru totul : ei au devenit cadeţi de frunte, iar apoi albgardişti înverşunaţi.

Lupta hotărîtă dusă de Lenin împotriva „marxismului legal" din Rusia a fost în acelaşi timp şi o luptă împotriva revizionismului internaţional şi a constituit un exemplu de intransigenţă ideologică faţă de orice denaturare a teoriei marxiste. — *189.*

www.dacoromanica.ro

87 *Vechii iskriști* — colaboratori și adepți ai vechii „Iskre", primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie ; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului revoluționar marxist al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei" leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig ; numerele următoare au apărut la München ; începînd din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar în primăvara anului 1903 la Geneva. La organizarea editării ziarului „Iskra" (utilarea unei tipografii clandestine, procurarea de litere ruseşti etc.) au dat un ajutor prețios social-democrații germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii Federației social-democrate din Anglia.

Din redacția ziarului „Iskra" făceau parte : V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost, la început, I. G. Smidovici-Leman, iar mai tîrziu, din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaia, care se ocupa și de întreaga corespondență a „Iskrei" cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției „Iskrei" se aflau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului țarist ; se acorda o atenție deosebită celor mai importante evenimente din viața internațională și mai ales evenimentelor din mișcarea muncitorească internațională. Lenin a fost în fapt redactorul-șef și conducătorul „Iskrei". El a publicat articole în toate problemele fundamentale ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra" a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de adunare și de educare a cadrelor partidului. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri și comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la consfătuirea de la Samara a iskriștilor, a fost creată organizația din Rusia a „Iskrei". Organizațiile iskriste luau ființă și activau sub conducerea directă a discipolilor și a tovarășilor de luptă ai lui Lenin : N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș.a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei" a elaborat un proiect de program al partidului (publicat în nr. 21 al „Iskrei") și a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-democrate locale din Rusia s-au alăturat „Iskrei", aprobînd tactica, programul și planul ei organizatoric și recunoscînd-o drept organul lor conducător. Printr-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepțional al „Iskrei" în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menșevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au pus stăpînire pe ziarul „Iskra". — *189*.

www.dacoromanica.ro

88 *„Soțial-Demokrat"* — ziar, organ ilegal al Comitetului Central al P.M.S.D.R.; a apărut la Petersburg de la 17 (30) septembrie pînă la 18 noiembrie (1 decembrie) 1906; în total au apărut 7 numere. Redacția ziarului, aleasă la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., era formată numai din menșevici (F. I. Dan, L. Martov, A. S. Martînov, P. P. Maslov, A. N. Potresov). În fapt ziarul a fost un organ fracționist al menșevicilor. — *193.*

89 Proiectul de lege agrară, semnat de 104 membri ai Dumei de stat, a fost depus de trudovici la ședința a 13-a a Dumei din 23 mai (5 iunie) 1906. În proiect se arăta că scopul legislației agrare este „de a contribui la instaurarea unor rînduieli în care solul, subsolul și apele să fie proprietatea întregului popor, iar pămînturile agricole să fie date în folosința exclusivă a celor care le cultivă" („Documentele și materialele Dumei de stat din Rusia", Moscova, 1957, pag. 172). În acest scop se cerea crearea unui „fond funciar aparținînd întregului popor", în care trebuiau să intre toate pămînturile statului, domeniale, ale coroanei, mănăstirești și bisericești; pentru același fond urmau să fie expropriate pămînturile moșierești și celelalte pămînturi proprietate privată a căror mărime depășea norma de muncă stabilită pentru localitatea respectivă. Pentru pămînturile proprietate privată supuse exproprierii se prevedea o anumită despăgubire. Pămînturile lotuale și micile proprietăți urmau să rămînă un timp în stăpînirea proprietarilor lor; totodată proiectul de lege prevedea ca și aceste pămînturi să treacă treptat în proprietatea întregului popor. Reforma agrară urma să fie aplicată de comitetele locale, alese pe baza votului universal. Aceste revendicări exprimau interesele țăranilor înstăriți, care se temeau de desființarea totală și imediată a proprietății private asupra pămîntului și care acceptau răscumpărarea pămînturilor supuse exproprierii. V. I. Lenin a arătat că „proiectul celor 104" „e pătruns de *teama* micului proprietar de a săvîrși o schimbare prea radicală, de a antrena în mișcare mase prea largi și prea sărace ale poporului" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 296—297). Cu toate inconsecvențele și caracterul său utopic, „proiectul celor 104", spunea Lenin, era o platformă de luptă pentru transformarea părții înstărite a țărănimii subjugate în fermieri liberi. — *199.*

90 *„Izvestiia Krestiianskih Deputatov"* — cotidian, organ al Grupului trudovic din Duma I de stat; a apărut la Petersburg de la 17 pînă la 31 mai (30 mai—13 iunie) 1906, sub îngrijirea lui S. I. Bondarev, membru al Dumei de stat; au apărut 11 numere. La ziar au colaborat deputații-trudovici I. E. Solomko, P. F. Țelonsov, I. V. Jilkin și alții. După nr. 11 editarea ziarului a fost suspendată. — *199.*

www.dacoromanica.ro

91 „*Trudovoi Narod*" — ziar, organ de presă al trudovicilor şi al membrilor Uniunii ţărăneşti din Rusia ; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie pînă la 4 (17) aprilie 1907. Au apărut 18 numere. Redactor a fost V. A. Belaev, membru al Dumei a II-a de stat. La ziar au colaborat trudovicii — membri ai Dumei a II-a de stat : M. E. Berezin, A. A. Bulat şi alţii, precum şi A. E. Kimreakov, E. I. Sorokin şi alţii, membri ai Uniunii ţărăneşti din Rusia. — *208.*

92 Lenin citează cuvintele lui K. Marx din articolul „Burghezia şi contrarevoluţia" (vezi K. Marx şi F. Engels, Opere, vol. 6, Editura politică, 1959, pag. 111—117). — *210.*

93 Lenin se referă la faptul că trudovicii, „socialiştii-populişti" şi socialiştii-revoluţionari au votat pentru candidatul cadet la preşedinţia Dumei de stat. Înţelegerea în ceea ce priveşte votarea candidatului cadet s-a făcut la consfătuirea care a avut loc la 19 februarie (4 martie) 1907 la prinţul Dolgorukov, cadet, şi la care au participat şi reprezentanţi ai fracţiunii social-democrate din Dumă, menşevici (vezi volumul de faţă, pag. 31—34). Ca urmare, la 20 februarie (5 martie) 1907, în timpul alegerilor din Duma de stat, candidatul F. A. Golovin a obţinut 356 de voturi, contra 102 ale deputaţilor de dreapta.

Prin „*tactica tăcerii*" se subînţelege tactica cadeţilor faţă de declaraţia guvernului, căreia Stolîpin i-a dat citire în şedinţa Dumei din 6 (19) martie 1907. La consfătuirile comune ale tuturor partidelor opoziţioniste, organizate de cadeţi, aceştia au făcut agitaţie ca, în vederea „păstrării Dumei", la declaraţia guvernului să se răspundă prin tăcere ; cadeţii încercau să demonstreze că, dacă s-ar răspunde la declaraţie, acest lucru ar atrage în mod inevitabil după sine dizolvarea Dumei. Drept răspuns la declaraţia guvernului, cadeţii au propus formula trecerii la chestiunile curente. Aceeaşi formulă au propus-o socialiştii-revoluţionari, trudovicii şi Uniunea ţărănească, grupul parlamentar musulman, „socialiştii-populişti" şi kolo-ul polonez, care s-au alăturat cadeţilor. La declaraţia lui Stolîpin au răspuns socialdemocraţii (vezi adnotarea 36), precum şi reprezentanţii extremei drepte din Dumă : V. A. Bobrinski, V. M. Purişkevici, episcopul Platon, P. N. Krupenski, V. V. Şulghin.

Cu prilejul discutării problemei bugetului în Dumă, trudovicii au votat alături de cadeţi, care au propus ca proiectul de buget să fie trimis la comisia bugetară a Dumei, ceea ce însemna adoptarea lui (vezi volumul de faţă, pag. 165—168). — *211.*

94 „*Obşcestvennoe Delo*" — cotidian, organul de presă al partidului socialiştilor-populişti ; a apărut la Petersburg de la 1 (14) pînă la 8 (21) aprilie 1907. La acest ziar au colaborat cei mai de vază reprezentanţi ai socialiştilor-populişti, cum erau

www.dacoromanica.ro

N. F. Annenski, V. A. Meakotin, A. V. Peşehonov şi alţii, precum şi G. I. Baskin, V. V. Karacevski-Volk ş.a., membri ai Dumei a II-a de stat. Au apărut 7 numere. — *213.*

95 V. I. Lenin se referă la „Partiinîie Izvestiia" — revistă, publicaţie a Comitetului Central al partidului socialiştilor-revoluţionari ; a apărut la Petersburg de la 22 octombrie (4 noiembrie) 1906 pînă la 24 mai (6 iunie) 1907. Au apărut 10 numere. — *219.*

96 *„Privet"* — revistă săptămînală menşevică ; a apărut la Petersburg în martie 1907. La această revistă au colaborat L. Martov, A. Martînov, A. N. Potresov şi alţii. Au apărut 2 numere. — *225.*

97 *„Nacealo"* — cotidian menşevic legal ; a apărut la Petersburg de la 13 (26) noiembrie pînă la 2 (15) decembrie 1905. Au apărut 16 numere. Redactori-editori ai ziarului au fost D. M. Gherţenştein şi S. N. Saltîkov. Au colaborat la ziar P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, N. I. Iordanski, L. Martov, A. N. Potresov ş.a. — *228.*

98 V. I. Lenin se referă la reprimarea sîngeroasă a muncitorilor parizieni răsculaţi de către burghezia contrarevoluţionară, în iunie 1848, şi la înăbuşirea Comunei din Paris în mai 1871. — *230.*

99 K. Marx, „Critica programului de la Gotha", Editura politică, 1959, pag. 30. — *232.*

100 Articolul lui F. Mehring „Der Sorgesche Briefwechsel" („Neue Zeit", 25. Jahrg., Nr. 1 und 2) („Timpuri noi", anul 25, nr. 1 şi 2) nu a fost inclus în ediţia de faţă a cărţii. — *237.*

101 *„Sovremennaia Jizn"* — revistă menşevică ; a apărut la Moscova din aprilie 1906 pînă în martie 1907. La această revistă, în afară de G. V. Plehanov, au colaborat L. Martov şi alţi menşevici. — *238.*

102 *„Otkliki"* — culegeri menşevice, apărute la Petersburg în 1906 şi 1907. Au apărut trei volume. Primul a apărut sub titlul „Otkliki", celelalte — „Izdatelstvo Otkliki". La aceste culegeri au colaborat L. Martov, F. Dan, D. Kolţov ş.a. — *238.*

103 *Federaţia social-democrată din Anglia* a fost înfiinţată în 1884. Alături de reformişti (Hyndman şi alţii) şi de anarhişti, din Federaţia social-democrată făcea parte şi grupul social-democraţilor revoluţionari, adepţi ai marxismului (H. Quelch, T. Mann, E. Aveling, Eleanor Marx şi alţii), care formau aripa de stînga a mişcării socialiste din Anglia. F. Engels a criticat cu vehemenţă Federaţia social-democrată pentru dogmatism şi sectarism, pentru că s-a rupt de mişcarea muncitorească de masă din Anglia şi nu ţine seama de particularităţile ei. În 1907 Federaţia social-democrată a primit denumirea de Partid social-de-

www.dacoromanica.ro

mocrat ; în 1911, acest partid, împreună cu elementele de stînga ale Partidului muncitoresc independent, au întemeiat Partidul socialist britanic ; în 1920 majoritatea membrilor acestui partid au luat parte la înfiinţarea Partidului Comunist al Marii Britanii. — *239.*

104 Lenin citează scrisoarea lui F. Engels către F. A. Sorge din 29 noiembrie 1886 (vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 469). — *239.*

105 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 478. — *239.*

106 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 474. — *240.*

107 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 412. — *240.*

108 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 471. — *240.*

109 „*Cavalerii muncii*" („Knights of Labor") — „Nobilul ordin al cavalerilor muncii" — organizaţie a muncitorilor americani, înfiinţată în 1869, la Philadephia, de către croitorul W. Stevens. Pînă în 1881, organizaţia „Cavalerii muncii" era secretă şi din ea făceau parte corporaţii de breaslă, uniuni mixte ale diverselor categorii de muncitori calificaţi şi necalificaţi, indiferent de naţionalitate. În 1874 s-a luat hotărîrea de a se primi în organizaţie şi elementele nemuncitoreşti, cu condiţia ca numărul acestora să nu depăşească a patra parte din totalul membrilor organizaţiei (era interzisă primirea în rîndurile ei a avocaţilor, a bancherilor, a persoanelor care îşi cîştigă existenţa exclusiv sau în parte din producţia sau vînzarea băuturilor spirtoase, a jucătorilor de profesie şi a agenţilor de bursă). În 1884 numărul membrilor organizaţiei ajungea la peste 70 000, iar în 1886 la circa 700 000. Ordinul considera ca principal obiectiv al său luminarea muncitorilor şi apărarea intereselor lor prin solidaritatea muncitorească. Conducerea Ordinului recomanda membrilor organizaţiei să renunţe la lupta politică, era împotriva creării unui partid muncitoresc, se pronunţa împotriva luptei economice de fiecare zi împotriva patronilor, pentru colaborarea muncitorilor cu patronii şi pentru rezolvarea tuturor contradicţiilor pe cale de arbitraj şi printr-o înţelegere paşnică. Chiar şi în perioada 1880—1890, cînd mişcarea muncitorească devenise puternică şi un mare număr de greve s-au soldat cu victoria muncitorilor, conducătorii „Cavalerilor muncii" au continuat să se situeze pe aceeaşi poziţie. Ordinul considera cooperaţia ca unic remediu împotriva tuturor relelor capitalismului.

În 1886 conducerea Ordinului s-a opus grevei generale a

www.dacoromanica.ro

muncitorilor pentru introducerea zilei de muncă de 8 ore și a contribuit la zădărnicirea ei, interzicînd membrilor organizației să participe la această grevă. În pofida interdicției conducerii, membrii de rînd ai organizației au participat la grevă. Contradicțiile dintre marea masă a membrilor organizației și conducerea oportunistă se accentuau tot mai mult; după 1886 „Nobilul ordin al cavalerilor muncii" a început să-și piardă influența în rîndurile maselor și, la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut, s-a destrămat.

Cu toată politica trădătoare dusă de liderii săi, „Nobilul ordin al cavalerilor muncii", îndeosebi în prima perioadă a existenței sale, a avut un rol pozitiv în mișcarea muncitorească din S.U.A. — *240.*

110 Vezi K. Marx și F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 470. — *240.*

111 *Lassalleienii* — partizanii și discipolii socialistului mic-burghez german F. Lassalle, membri ai Uniunii generale a muncitorilor germani, întemeiată la Leipzig în 1863, la congresul uniunilor muncitorești, pentru a contracara acțiunile progresiștilor burghezi care tindeau să supună clasa muncitoare influenței lor. Primul președinte al Uniunii generale a muncitorilor germani a fost Lassalle, care a formulat programul și bazele tactice ale Uniunii. Lupta pentru votul universal a fost proclamată programul politic al Uniunii generale a muncitorilor germani, iar înființarea unor asociații muncitorești de producție subvenționate de stat — programul ei economic. În activitatea ei practică, Lassalle, partizanii și urmașii săi, însușindu-și ideea hegemoniei Prusiei, susțineau politica de mare putere a lui Bismarck; „obiectiv — scria F. Engels lui K. Marx la 27 ianuarie 1865 — aceasta a fost o ticăloșie și o trădare în folosul prusienilor a întregii mișcări muncitorești" (vezi K. Marx și F. Engels, Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, pag. 261). În repetate rînduri, K. Marx și F. Engels au criticat cu vehemență principiile teoretice, tactice și organizatorice ale lassalleianismului, pe care-l considerau un curent oportunist în mișcarea muncitorească germană. — *242.*

112 *„Die Zukunft"* — revistă de orientare social-reformistă, editată de un grup de membri ai Partidului social-democrat din Germania; a apărut la Berlin din octombrie 1877 pînă în noiembrie 1878. Editor al revistei a fost social-filantropul K. Höchberg, care a încercat să abată partidul pe calea reformismului. La această revistă au colaborat K. Schramm și E. Bernstein. K. Marx și F. Engels au criticat aspru orientarea revistei. — *242.*

113 Vezi K. Marx și F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 365. — *242.*

114 Vezi K. Marx și F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 391. — *243.*

www.dacoromanica.ro

115 Scrisoarea adresată de K. Marx lui F. A. Sorge la 19 noiembrie 1879. — *243.*

116 „*Social-Democratul*" („Der Sozialdemokrat") — ziar, organul central al Partidului social-democrat din Germania în timpul cînd era în vigoare legea excepțională împotriva socialiștilor ; a apărut la Zürich de la 28 septembrie 1879 pînă la 22 septembrie 1888 și la Londra de la 1 octombrie 1888 pînă la 27 septembrie 1890. Ziarul a fost redactat între 1879 și 1880 de G. Vollmar, iar din ianuarie 1881 de E. Bernstein, care pe atunci se afla sub puternica influență a lui Friedrich Engels. Datorită conducerii ideologice a lui Friedrich Engels, ziarul „Sozialdemokrat" a avut o orientare marxistă. Starea de spirit combativa a maselor muncitoare din Germania, care au învins prima derută provocată de aplicarea legii excepționale, a fost de o mare însemnătate pentru activitatea ziarului. Ziarul „Sozialdemokrat", cu toate greșelile făcute, a apărat ferm tactica revoluționară și a jucat un rol de seamă în unirea și organizarea forțelor social-democrației germane. După abrogarea legii excepționale împotriva socialiștilor, ziarul „Sozialdemokrat" și-a încetat apariția și „Vorwärts" a devenit din nou organul central al partidului. — *243.*

117 Scrisoarea adresată de K. Marx lui F. A. Sorge la 5 noiembrie 1880. — *244.*

118 „*Anuarul științelor sociale și al politicii sociale*" („Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik") — revistă de orientare social-reformistă ; a fost editat de K. Höchberg (sub pseudonimul L. Richter), la Zürich, în anii 1879—1881. Au apărut 3 numere. Articolul despre care este vorba, „Rückblicke auf die sozialistische Bewegung in Deutschland. Kritische Aphorismen" („Privire retrospectivă asupra mișcării socialiste din Germania. Aforisme critice") a fost publicat în primul număr al „Anuarului", avînd ca semnătură trei steluțe. — *244.*

119 *Bernsteiniada, bernsteinism* — curent oportunist, ostil marxismului, din cadrul social-democrației germane și internaționale, apărut pe la sfîrșitul secolului al XIX-lea. I s-a spus astfel după numele lui Ed. Bernstein, reprezentantul cel mai fățiș al tendințelor oportuniste de dreapta din partidul social-democrat din Germania.

În anii 1896—1898, Bernstein a publicat în revista „Die Neue Zeit", organ teoretic al social-democrației germane, o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului", în care, sub steagul „libertății de critică", a încercat să revizuiască (de aici „revizionism") bazele filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar și să le înlocuiască prin teoria burgheză a concilierii contradicțiilor de clasă și a colaborării între clase ; el a combătut învățătura lui Marx cu privire la pauperizarea clasei

www.dacoromanica.ro

muncitoare, la ascuţirea contradicţiilor de clasă, la crize, la prăbuşirea inevitabilă a capitalismului, la revoluţia socialistă şi dictatura proletariatului şi a propus un program al social-reformismului, exprimat în formula „mişcarea este totul, scopul final nu este nimic". În 1899, articolele lui Bernstein au apărut în volum sub titlul „Premisele socialismului şi sarcinile social-democraţiei". Cartea a fost primită favorabil de aripa dreaptă a social-democraţiei germane şi de elementele oportuniste din celelalte partide ale Internaţionalei a II-a, printre care şi de „economiştii" din Rusia.

La congresele de la Stuttgart (octombrie 1898), Hanovra (octombrie 1899) şi Lübeck (septembrie 1901) ale Partidului social-democrat din Germania, bernsteinismul a fost condamnat, dar partidul nu s-a desolidarizat de Bernstein, ci s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă. Bernsteinienii au continuat să propage ideile revizioniste în revista „Sozialistische Monatshefte" şi în organizaţiile de partid.

Numai partidul bolşevic, în frunte cu V. I. Lenin, a dus o luptă consecventă şi hotărîtă împotriva bernsteinismului şi a adepţilor lui din Rusia. Încă din 1899 Lenin a luat poziţie împotriva bernsteinienilor în „Protestul social-democraţilor din Rusia" şi în articolul „Programul nostru" ; de asemenea el a demascat bernsteinismul în lucrările „Marxism şi revizionism", „Divergenţele din sînul mişcării muncitoreşti europene" (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 157—170, 176—180 ; Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 17—27 ; vol. 16, pag. 345—350) şi altele. — *244.*

120 Este vorba de divergenţele ivite în cadrul fracţiunii social-democrate din Reichstagul german în problema subvenţiilor pentru navigaţie (Dampfersubvention). La sfîrşitul anului 1884, Bismarck, cancelarul Germaniei, în vederea promovării politicii Germaniei de acaparare de colonii, a cerut Reichstagului să aprobe subvenţii societăţilor particulare de navigaţie pentru înfiinţarea unor linii de comunicaţii maritime cu Asia de est, Australia şi Africa. În timp ce aripa stîngă a fracţiunii social-democrate, condusă de Bebel şi de Liebknecht, a respins subvenţiile pentru navigaţie, aripa dreaptă, care forma majoritatea fracţiunii, în frunte cu Auer, Dietz ş.a., încă înainte de dezbaterile oficiale din Reichstag, s-a pronunţat pentru acordarea de subvenţii societăţilor de navigaţie. În timpul dezbaterilor din Reichstag în legătură cu această problemă, în martie 1885, aripa dreaptă a fracţiunii social-democrate a votat pentru înfiinţarea liniilor maritime de comunicaţii cu Asia de est şi cu Australia ; pentru a-şi da consimţămîntul la proiectul lui Bismarck, ea a pus drept condiţie să-i fie acceptate unele revendicări, între care şi revendicarea ca noile vase să fie construite la şantierele navale germane. Numai după ce Reichstagul a respins această propunere, întreaga fracţiune a votat împotriva proiectului guvernamental.

www.dacoromanica.ro

Atitudinea majorității fracțiunii a provocat o ripostă din partea ziarului „Sozialdemokrat" și a organizațiilor social-democrate. Divergențele au fost atît de ascuțite, încît n-a lipsit mult ca să provoace o sciziune în rîndurile partidului. F. Engels a supus unor critici hotărîte poziția oportunistă a aripii drepte a fracțiunii social-democrate (vezi scrisorile lui F. Engels către A. Bebel din 30 decembrie 1884 și 4 aprilie 1885, către F. A. Sorge din 31 decembrie 1884 și 3 iunie 1885 și către J. Ph. Becker din 2 aprilie 1885). — *245.*

121 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 3 iunie 1885. — *245.*

122 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 3 martie 1887. — *245.*

123 Cele două congrese social-democrate internaționale de la Paris : congresul I al Internaționalei a II-a și congresul convocat tot acolo, în același timp, de posibiliștii francezi și de Federația social-democrată din Anglia.

Congresul muncitoresc socialist internațional, care s-a ținut la Paris la 14—20 iulie 1889 — primul congres de constituire al Internaționalei a II-a —, a fost convocat din inițiativa socialiștilor francezi cu sprijinul organizațiilor socialiste dintr-o serie de alte țări. Elementele oportuniste, reprezentate de posibiliștii francezi și de Federația social-democrată din Anglia, au încercat să ia în mîinile lor pregătirile în vederea congresului și conducerea lucrărilor lui și să se situeze în fruntea mișcării muncitorești internaționale. F. Engels s-a ridicat cu energie împotriva acestor încercări și a participat îndeaproape la pregătirile în vederea congresului. Demascînd uneltirile oportuniștilor, Engels a criticat cu asprime greșelile săvîrșite de liderii social-democrației germane prin atitudinea lor împăciuitoristă față de posibiliști, precum și greșelile tactice ale socialiștilor francezi. În ajunul congresului, din însărcinarea lui au fost scrise și redactate primul și al doilea pamflet „Congresul muncitoresc internațional din 1889" (răspuns ziarului „Justice" și răspuns la „Manifestul Federației social-democrate"), în care erau demascate uneltirile Federației social-democrate din Anglia și ale posibiliștilor francezi. Aceste pamflete, difuzate în țările din Europa, au jucat un mare rol în convocarea congresului. Engels considera că importanța congresului trebuie să constea în primul rînd în unificarea forțelor cu adevărat socialiste din Europa. El voia ca unificarea partidelor socialiste pe scară internațională să fie înfăptuită pe o bază marxistă revoluționară. „Semnificația congresului... — scria el — constă în aceea că se va dovedi în fața întregii lumi comunitatea de vederi a partidelor socialiste din Europa" (Scrisoarea adresată lui F. A. Sorge la 8 iunie 1889).

Principala problemă care a fost discutată la congres a fost cea a legislației muncitorești internaționale. În rezoluția adoptată în această problemă se arăta că muncitorii trebuie să ducă nu numai

www.dacoromanica.ro

o luptă economică, ci şi una politică, se considera necesară crearea unor partide socialiste ale proletariatului şi îmbinarea activităţii partidului cu cea a sindicatelor. Congresul a adoptat o rezoluţie cu privire la ziua de muncă de 8 ore, la sărbătorirea în fiecare an a zilei de 1 Mai, ziua solidarităţii internaţionale a proletariatului.

Congresul nu a adoptat o hotărîre formală cu privire la întemeierea Internaţionalei a II-a, dar, în realitate, ea a fost creată la acest congres. — *245.*

124 *Posibiliştii* (P. Brousse, B. Malon ş.a.) — curent mic-burghez, reformist în mişcarea socialistă franceză, care tindea să abată proletariatul de la metodele revoluţionare de luptă. În 1882, după scindarea Partidului muncitoresc din Franţa la congresul de la Saint-Etienne, posibiliştii au format „Partidul social-revoluţionar muncitoresc" ; ei respingeau programul revoluţionar şi tactica revoluţionară a proletariatului, estompau ţelurile socialiste ale mişcării muncitoreşti, propuneau ca lupta dusă de muncitori să fie limitată la cadrul a „ceea ce este posibil" (possible), de unde şi denumirea partidului. Influenţa posibiliştilor se extindea îndeosebi asupra regiunilor celor mai înapoiate din punct de vedere economic din Franţa şi a păturilor celor mai puţin dezvoltate ale clasei muncitoare. — *245.*

125 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 12 ianuarie 1889. — *245.*

126 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 11 mai 1889. — *246.*

127 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 491—492. — *246.*

128 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 17 iulie 1889. — *246.*

129 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 20 iulie 1889. — *246.*

130 Lenin citează scrisoarea lui F. Engels către F. Kelley-Wischnewetzky din 2 mai 1888. — *247.*

131 *Fabienii* — membrii Societăţii fabiene, organizaţie reformistă engleză, întemeiată în 1884 şi denumită astfel după numele conducătorului de oşti roman din secolul al III-lea î.e.n., Fabius Maximus, poreclit „Cunctator" („Încetinitorul"), cunoscut prin tactica lui de expectativă, prin eschivarea de la lupte decisive în războiul cu Hanibal. Societatea fabiană era formată în special din reprezentanţi ai intelectualităţii burgheze : oameni de ştiinţă, scriitori, oameni politici (ca, de pildă, S. şi B. Webb, B. Shaw,

www.dacoromanica.ro

R. Macdonald etc.). Ei negau necesitatea luptei de clasă a proletariatului şi a revoluţiei socialiste şi afirmau că trecerea de la capitalism la socialism este posibilă numai pe calea unor mici reforme, a transformărilor treptate ale societăţii. Ostilă marxismului, societatea fabiană a jucat şi joacă rolul de exponent al influenţei burgheze în rîndurile clasei muncitoare, de pepinieră a ideilor oportuniste şi social-şoviniste în mişcarea muncitorească engleză. V. I. Lenin a caracterizat fabianismul drept „un curent al oportunismului extrem" (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 352). În 1900 Societatea fabiană a intrat în partidul laburist. „Socialismul fabian" este unul dintre izvoarele ideologice ale laburiştilor. — *247.*

132 Lenin citează scrisoarea lui F. Engels către F. A. Sorge din 18 ianuarie 1893 (vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 546). — *247.*

133 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 575.
În legătură cu critica cuvîntărilor lui P. Lafargue şi G. Vollmar, vezi lucrarea lui F. Engels „Problema ţărănească în Franţa şi Germania" (Opere alese în două volume, vol. II, E.S.P.L.P. 1955, ediţia a II-a, pag. 458—480). — *248.*

134 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 4 decembrie 1894. — *248.*

135 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 392. — *249.*

136 Vezi K. Marx, „Critica programului de la Gotha", Editura politică, 1959, pag. 30. — *250.*

137 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 471. — *251.*

138 *Greva de la Decazeville* — grevă izbucnită spontan în oraşul Decazeville (departamentul Aveyron) din Franţa, la care au participat 2 000 de mineri. Greva, determinată de condiţiile de muncă de nesuportat şi de înteţirea exploatării muncitorilor de către patroni — „Societatea proprietarilor de mine de cărbuni şi turnătorii din Aveyron" —, a durat 5 luni, din ianuarie pînă în iunie 1886. Muncitorii au prezentat o serie de revendicări, printre care desfiinţarea magazinului de alimente al patronilor şi concedierea administratorului, care avea manifestări de o cruzime neobişnuită. Într-o ciocnire care s-a produs între administraţie şi muncitori, administratorul a fost ucis. Guvernul a trimis trupe la Decazeville, ceea ce a stîrnit mari frămîntări în întreaga Franţă ; la Paris şi în provincie au avut loc o serie de

www.dacoromanica.ro

mitinguri de protest. J. Guesde şi P. Lafargue au luat cuvîntul la un miting de la Paris, protestînd împotriva acţiunilor guvernului şi întreprinzătorilor. Ziarele socialiste „Cri du Peuple" şi „Intransigeant" au deschis o listă de subscripţie în folosul greviştilor. În timpul dezbaterilor furtunoase care au avut loc în Camera franceză în jurul problemei grevei de la Decazeville (interpelarea a fost făcută de deputaţii muncitori, socialiştii Basli, Cameline), deputaţii burghezi, inclusiv radicalii, la care cîtva timp înainte aderaseră deputaţii-muncitori, au sprijinit guvernul şi represiunile împotriva greviştilor. Aceasta a făcut ca deputaţii muncitori să se despartă de radicali şi să constituie o fracţiune muncitorească independentă în Camera deputaţilor din Franţa. F. Engels a urmărit cu atenţie desfăşurarea evenimentelor care se petreceau în acea vreme în Franţa şi a acordat o mare importanţă „acestei prime acţiuni curajoase şi independente a proletariatului în Cameră" (Scrisoarea adresată de F. Engels lui A. Bebel la 15 februarie 1886). — *251.*

139 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 29 iulie 1886. — *251.*

140 Partea din prefaţa lui Lenin care urmează începînd de la cuvintele: „În 1889 în rîndurile muncitorilor simpli..." a fost publicată în ziarul bolşevic „Naşe Eho" nr. 13 din 8 aprilie 1907 cu următoarea introducere: „În curînd vor apărea, în editura «P. Dauge», scrisorile adresate de Marx şi Engels prietenului şi tovarăşului lor de luptă Sorge, care locuia în America.

Avînd în vedere interesul pe care-l prezintă acest volum, ne îngăduim ca, din prefaţa la ediţia rusă a volumului, să reproducem aici partea consacrată atitudinii lui Marx şi Engels faţă de revoluţia care era aşteptată să izbucnească în Rusia. Vom începe cu două aprecieri caracteristice făcute de Engels cu privire la importanţa revoluţiei franceze şi a unei eventuale revoluţii în Germania". — *251.*

141 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 495. — *252.*

142 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 24 octombrie 1891. — *253.*

143 Este vorba de războiul ruso-turc din 1877—1878. — *253.*

144 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 363. — *253.*

145 Unii reprezentanţi de seamă ai gîndirii sociale ruse au început să cunoască operele lui K. Marx încă din deceniul al cincilea al secolului al XIX-lea. În 1872 a apărut prima ediţie în limba

www.dacoromanica.ro

rusă a „Capitalului", în traducerea lui G. A. Lopatin și N. F. Danielson. Aceasta a fost prima traducere a „Capitalului" într-o limbă străină. În deceniul al optulea, ca urmare a apariției „Capitalului", în paginile revistelor legale — „Otecestvennîe Zapiski", „Vestnik Evropî", „Slovo" — s-a desfășurat o polemică largă la care au luat parte cei mai de seamă publiciști și oameni de știință din Rusia. Un viu interes s-a manifestat pentru „Capitalul" în cercurile ilegale, în rîndurile tineretului revoluționar din deceniul al optulea și în presa ilegală din acea vreme. — *253.*

146 *Narodovoliști* — membrii organizației „Narodnaia volea", organizație politică secretă a narodnicilor teroriști, care a luat ființă în august 1879 în urma scindării organizației narodnice „Zemlea i volea". În fruntea organizației „Narodnaia volea" se afla un comitet executiv, format din A. I. Jeleabov, A. D. Mihailov, M. F. Frolenko, N. A. Morozov, V. N. Figner, S. L. Perovskaia, A. A. Kveatkovski și alții. Menținîndu-se pe pozițiile socialismului utopic narodnicist, narodovoliștii au pășit pe calea luptei politice, considerînd că principala sarcină constă în răsturnarea absolutismului și cucerirea libertății politice. Programul lor prevedea organizarea unei „reprezentanțe naționale permanente" aleasă prin vot universal, proclamarea libertăților democratice, trecerea pămîntului în mîinile poporului și elaborarea unor măsuri în vederea trecerii fabricilor și uzinelor în mîinile muncitorilor. „Narodovoliștii — scria V. I. Lenin — au făcut un pas înainte, trecînd la lupta politică, dar nu au reușit s-o lege de socialism" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 181).

Narodovoliștii au dus o luptă eroică împotriva absolutismului țarist. Dar, plecînd de la teoria greșită a eroilor „activi" și a gloatei „pasive", ei considerau că vor obține transformarea societății fără participarea poporului, prin propriile lor forțe, prin teroarea individuală, prin intimidarea și dezorganizarea conducerii statului. După 1 martie 1881 (cînd a fost ucis Alexandru al II-lea), prin execuții, provocări și crîncene persecuții, guvernul a reușit să zdrobească organizația „Narodnaia volea". Repetatele încercări de a reînvia organizația „Narodnaia volea", întreprinse în cursul deceniului al nouălea de către narodovoliști, au rămas fără rezultat. Astfel, în 1886 a luat ființă un grup, în frunte cu A. I. Ulianov (fratele lui V. I. Lenin) și P. I. Șevîrev, care continua tradițiile organizației „Narodnaia volea". În urma unei încercări nereușite de a organiza un atentat împotriva lui Alexandru al III-lea, în 1887 grupul a fost descoperit, iar membrii săi activi au fost executați.

Criticînd programul greșit, utopic al narodovoliștilor și tactica terorii individuale promovată de ei, V. I. Lenin vorbea totodată cu multă considerație de lupta plină de abnegație pe care au dus-o membrii organizației „Narodnaia volea" împotriva țarismului, dînd o înaltă apreciere tehnicii lor conspirative și organizației strict centralizate.

www.dacoromanica.ro

Cernoperedeliștii (G. V. Plehanov, M. R. Popov, P. B. Akselrod, L. G. Deutsch, I. V. Stefanovici, V. I. Zasulici, O. V. Aptekman, V. N. Ignatov, iar mai tîrziu A. P. Bulanov și alții), în revendicările lor programatice, au susținut în linii mari platforma organizației „Zemlea i volea". În Rusia și în străinătate, unde în 1880 au emigrat Plehanov, Deutsch, Zasulici, Stefanovici ș.a., au editat revista „Cernîi Peredel" și ziarul „Zerno". Ulterior, o parte a cernoperedeliștilor au evoluat spre marxism (Plehanov, Akselrod, Zasulici, Deutsch și Ignatov au înființat în 1883 prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii"); ceilalți, după 1 martie 1881, s-au alăturat narodovoliștilor. — *253.*

147 Vezi K. Marx și F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 399. — *254.*

148 Engels a scris despre „Divergențele noastre" și despre caracterul revoluției care se apropia în Rusia, în scrisoarea din 23 aprilie 1885 către V. I. Zasulici (vezi K. Marx și F. Engels, „Ausgewählte Briefe", Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 455—457).

Scrisoarea a fost publicată pentru prima oară în 1925, în culegerea „Grupul «Eliberarea muncii»" nr. 3. — *254.*

149 Scrisorile adresate de F. Engels lui F. A. Sorge la 6 și 9 aprilie 1887. — *254.*

150 Scrisoarea adresată de F. Engels lui F. A. Sorge la 23 aprilie 1887. — *254.*

151 Lenin se referă la schița „Pentru republică să mori!" din seria de schițe „Campania germană pentru constituția imperiului" (vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 172—211). — *255.*

152 Articolul *„Larin și Hrustalev"* a fost publicat pentru prima oară la 15 aprilie 1907 în ziarul „Trud" nr. 1.

„Trud" — săptămînal literar-politic de orientare bolșevică. A apărut un singur număr la 15 (28) aprilie 1907. Chiar a doua zi ziarul a fost interzis de prefectul de poliție al orașului Petersburg. — *260.*

153 *„Narodnaia Gazeta"* — ziar menșevic; a apărut la Petersburg în aprilie 1907. Au apărut două numere. — *260.*

154 În alegerile din ianuarie 1907 pentru Reichstagul german, social-democrații au pierdut 36 de mandate și, în loc de 79 de deputați cîți au fost înainte, au intrat în Reichstag numai 43. Acest lucru s-a produs din pricină că Bülow, cancelarul Germaniei, a reușit să unească pe conservatori, național-liberali și „pe cei cu vederi progresiste" sub lozinca sprijinului activ al politicii coloniale a Germaniei împotriva social-democraților și a centrului.

www.dacoromanica.ro

Mehring a scris articolul „Deutscher Liberalismus und russische Duma" („Liberalismul german și Duma rusă") în legătură cu înfrîngerea social-democrației germane în alegeri. — *266.*

155 K. Marx, „Burghezia și contrarevoluția" (vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 6, Editura politică, 1959, pag. 119—120). — *267.*

156 *„Neue Rheinische Zeitung"* a apărut zilnic, sub conducerea lui K. Marx, la Köln, de la 1 iunie 1848 pînă la 19 mai 1849. Din redacție făceau parte F. Engels, W. Wolff, G. Weerth, F. Wolf, E. Dronke, F. Freiligrath și H. Bürgers.

Organ combativ al aripii proletare a democrației, „Neue Rheinische Zeitung" a avut rolul de educator al maselor populare, pe care le ridica la luptă împotriva contrarevoluției. Articolele de fond, care precizau poziția ziarului în problemele fundamentale ale revoluției din Germania și din Europa, erau scrise, de regulă, de Marx și Engels.

Poziția hotărîtă și intransigentă a ziarului „Neue Rheinische Zeitung", internaționalismul lui militant, articolele sale politice demascatoare îndreptate împotriva guvernului prusian și a autorităților locale din Colonia au făcut ca acest ziar să fie, încă din primele luni ale existenței sale, ținta unor atacuri furibunde din partea presei feudale-monarhiste și a celei liberale-burgheze, precum și obiectul unei prigoane din partea guvernului, care s-a întețit mai ales după lovitura de stat contrarevoluționară care a avut loc în Prusia.

În pofida prigoanei și a șicanelor polițienești, „Neue Rheinische Zeitung" a apărat cu mult curaj interesele democrației revoluționare, interesele proletariatului. În mai 1849, în condițiile ofensivei generale a contrarevoluției, guvernul prusian, profitînd de faptul că Marx nu obținuse cetățenia prusiană, a dispus ca el să fie expulzat din Prusia. Expulzarea lui Marx și represaliile dezlănțuite împotriva celorlalți redactori ai ziarului „Neue Rheinische Zeitung" au dus la încetarea apariției lui. Ultimul număr al ziarului, nr. 301, tipărit în roșu, a apărut la 19 mai 1849. În articolul de adio către muncitori, redactorii ziarului au declarat că „ultimul lor cuvînt va fi întotdeauna și pretutindeni : eliberarea clasei muncitoare !". — *270.*

157 Vezi K. Marx, „Proiectul de lege pentru desființarea prestațiilor feudale" (K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 317). — *272.*

158 *„Vorwärts"* — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Berlin în 1891, sub denumirea : „Vorwärts. Berliner Volksblatt", potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului, ca o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt", care apărea din 1884. În coloanele acestui

www.dacoromanica.ro

ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta dusă în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului și revizionismului, „Vorwärts" a sprijinit pe „economiști", iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts" a publicat articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts" s-a situat pe pozițiile social-șovinismului ; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — *272.*

159 La conferința organizației orășenești Petersburg a P.M.S.D.R. care a avut loc la Terioki (Finlanda) la 25 martie (7 aprilie) 1907, au participat 133 de delegați (92 de bolșevici și 41 de menșevici), dintre care peste 100 de delegați erau muncitori. Alegerile pentru conferință au durat mai bine de o lună și s-au desfășurat sub controlul unei comisii speciale a C.C. La alegeri a participat covîrșitoarea majoritate a membrilor organizației. Lenin a prezidat lucrările conferinței și a participat la discuții, luînd cuvîntul în problema reorganizării organizației Petersburg și în problemele muncii organizatorice a Comitetului din Petersburg.

Conferința a discutat următoarele probleme : reorganizarea organizației Petersburg a P.M.S.D.R. ; reprezentarea organizației Petersburg în fracțiunea social-democrată din Duma a II-a de stat ; inadmisibilitatea colaborării social-democrației în presa burgheză ; 1 Mai și tactica social-democrației. Conferința a adoptat cu o covîrșitoare majoritate de voturi proiectul de reorganizare elaborat de bolșevici. Principalul punct al acestui proiect era proclamarea conferinței ca organ legislativ permanent al organizației locale, care era convocat în mod periodic și își alegea organul său executiv, Comitetul din Petersburg, care să-și desfășoare activitatea în limitele directivelor conferinței. A fost ales un nou Comitet din Petersburg al P.M.S.D.R., format din 19 membri. Din partea organizației orășenești Petersburg pentru a ține legătura cu fracțiunea social-democrată din Duma a II-a a fost ales Lenin. Conferința s-a pronunțat categoric împotriva oricărei colaborări a social-democraților la presa burgheză.

Conferința a lichidat sciziunea care exista în rîndurile organizației Petersburg a P.M.S.D.R. începînd de la conferința din ianuarie 1907.

A doua sesiune a conferinței a avut loc tot la Terioki, la 8 (21) aprilie 1907. Pe ordinea de zi figurau următoarele probleme : sărbătorirea zilei de 1 Mai ; campania de mitinguri ; consiliul împuterniciților ; alegerile pentru Congresul al V-lea al partidului ; raportul lui Aleksinski, deputat în Duma a II-a de

www.dacoromanica.ro

stat ; probleme organizatorice ; mişcarea cooperatistă ; lupta împotriva sutelor negre ; şomajul. Dar din cauza lipsei de timp ultimele trei probleme nu au mai fost discutate. Conferinţa a adoptat hotărîrea ca ziua de 1 Mai să fie sărbătorită printr-o grevă generală de 24 de ore şi prin mitinguri ; s-a hotărît organizarea unui consiliu al împuterniciţilor oraşului şi guberniei Petersburg, în care scop să fie convocaţi toţi împuterniciţii pe raioane. În problema alegerilor pentru Congresul al V-lea al partidului, conferinţa a hotărît să însărcineze Comitetul din Petersburg cu elaborarea tehnicii alegerilor în cel de-al doilea stadiu şi s-a mărginit să aleagă din rîndurile ei o comisie de validare a mandatelor, compusă din 7 membri. Conferinţa a discutat raportul deputatului Aleksinski, însărcinînd o comisie specială cu elaborarea unei rezoluţii la acest raport. De asemenea conferinţa a adoptat o serie de hotărîri în probleme organizatorice.

Lenin a luat cuvîntul la discuţiile pe marginea raportului lui Aleksinski şi a recomandat delegaţiei din Petersburg să prezinte Congresului al V-lea al partidului propunerea de a invita la congres un reprezentant al drujinelor de luptă în legătură cu problema reorganizării acestora. — *274.*

160 *Conferinţa în problema boicotului* — Conferinţa orăşenească a organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R. — a fost convocată de Comitetul din Petersburg la 11 (24) februarie 1906 pentru a rezolva problema atitudinii faţă de Duma de stat. Lucrările conferinţei au fost conduse de V. I. Lenin. Au participat 65 de delegaţi cu drept de vot deliberativ. Alegerile la conferinţă au avut loc după discutarea şi votarea platformei tactice a bolşevicilor şi a celei a menşevicilor, socotindu-se un delegat la 30 de membri de partid care şi-au exprimat votul. În alegeri, bolşevicii au obţinut o majoritate considerabilă. Menşevicii au cerut ca voturile organizaţiei districtuale a P.M.S.D.R., care era aproape în întregime bolşevică, să fie considerate nevalabile. În cursul discuţiilor în jurul problemei organizaţiei districtuale a P.M.S.D.R., V. I. Lenin a făcut diferite observaţii şi a dat o serie de replici. Conferinţa a confirmat reprezentanţa organizaţiei districtuale. Ea a ascultat raportul de activitate al Comitetului din Petersburg şi a adoptat rezoluţia lui Lenin, rezoluţie care recunoştea reprezentanţa la conferinţă ca fiind legală, conferinţa ca fiind valabilă, iar hotărîrile ei obligatorii. Raportul cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat a fost prezentat de Lenin (în procesele-verbale ale conferinţei raportul lui Lenin nu este trecut). La sfîrşitul raportului, Lenin a dat citire rezoluţiei sale cu privire la tactica boicotului activ. Martov a dat citire rezoluţiei menşevicilor. Cu o majoritate de 36 de voturi contra 29, conferinţa s-a pronunţat pentru tactica boicotării active a Dumei. Dar conferinţa nu a reuşit să adopte o rezoluţie care să cuprindă motivarea amănunţită a tacticii de boicotare activă a Dumei.

www.dacoromanica.ro

Pentru discutarea și confirmarea definitivă a rezoluției cu privire la tactica boicotului activ, la sfîrșitul lunii februarie—începutul lunii martie a fost convocată o a doua conferință orășenească a organizației Petersburg. La aceasta au participat 62 de delegați. Conferința a discutat rezoluția lui Lenin, a lui Martov și rezoluția raionului Ohta, propusă suplimentar de menșevici. După o luptă îndîrjită și îndelungată, conferința a adoptat ca bază, cu o majoritate de 35 de voturi contra 24 și o abținere, rezoluția cu privire la tactica de boicotare activă a Dumei, propusă de Lenin. Conferința a ales o comisie, din care făcea parte Lenin, pentru redactarea definitivă a rezoluției cu privire la Duma de stat. Menșevicii au refuzat să facă parte din comisie și au părăsit conferința. — *276.*

101 Este vorba de Conferința interraională a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. care a avut loc la 11—12 (24—25) iunie 1906. Conferința și-a început lucrările la Petersburg, iar apoi din motive de conspirație, s-a mutat la Terioki, în Finlanda. Conferința a fost convocată de Comitetul din Petersburg pentru elaborarea tacticii proletariatului față de Duma de stat. Alegerile pentru conferință au fost precedate de o discuție în jurul celor două platforme tactice: rezoluția menșevică a Comitetului Central, care preconiza sprijinirea lozincii de a se forma un guvern desemnat de Dumă, guvern cadet, și rezoluțiile bolșevice ale Comitetului organizației Petersburg: „Cu privire la atitudinea față de Duma de stat" și „Cu privire la problema unui guvern desemnat de Dumă", scrise de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 167—168, 201—202). În urma discuției, linia tactică a bolșevicilor a fost aprobată cu 1 760 de voturi contra 952, cît a întrunit platforma C.C. menșevic.

La conferință au participat aproape 80 de delegați, reprezentînd aproximativ 4 000 de membri de partid. Lenin a fost ales președinte al conferinței și a condus în această calitate lucrările ei. El a prezentat raportul Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. „Cu privire la tactica partidului față de Duma de stat". Oponentul lui a fost F. I. Dan, care a susținut poziția menșevică a C.C. Cu majoritate de voturi conferința a adoptat o rezoluție care aproba linia Comitetului din Petersburg.

Lenin a prezentat de asemenea la conferință raportul „Cu privire la unitatea partidului". În rezoluția adoptată la acest raport, conferința arăta că C.C. ales la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. nu exprimă decît părerea unei minorități a partidului și a cerut convocarea unui nou congres al partidului. Conferința a adoptat o hotărîre referitoare la stabilirea unei legături permanente între organizația de partid din Petersburg și fracțiunea social-democrată din Dumă. — *276.*

www.dacoromanica.ro

162 Este vorba de prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R., care a avut loc la Tammerfors între 16 şi 22 noiembrie (29 noiembrie şi 5 decembrie) 1906. Conferinţa a fost convocată din iniţiativa organizaţiilor Petersburg şi Moscova, precum şi a părţii bolşevice a C.C. V. I. Lenin a aprobat convocarea conferinţei şi a luat parte la pregătirea ei. El a adresat delegaţilor la conferinţă o scrisoare în care îi punea în mod insistent în gardă să nu ia hotărîri pripite care să se abată de la linia principială a bolşevicilor. La conferinţă s-a dat citire scrisorii lui Lenin.

La conferinţă au participat 19 delegaţi cu vot deliberativ şi 9 cu vot consultativ, reprezentînd 11 organizaţii din armată şi 8 organizaţii de luptă, printre care reprezentanţi ai comitetelor din Petersburg şi Moscova ale P.M.S.D.R. La conferinţă au fost reprezentate organizaţiile din armată din Petersburg, Kronstadt, Riga, Moscova, Finlanda, Sevastopol, Libava, Nijni-Novgorod, Kaluga, Voronej şi Kazan, organizaţiile de luptă din Petersburg, Moscova, Saratov şi Ural. În afară de aceasta, la conferinţă au participat reprezentanţi ai Biroului tehnic de pe lîngă C.C., ai Biroului tehnic din sud şi ai părţii revoluţionare a social-democraţiei finlandeze. Printre delegaţi au fost E. M. Iaroslavski, R. S. Zemleacika, I. A. Samer (Liubici, Ostapcenko), I. H. Lalaianţ, M. N. Leadov şi alţii.

Conferinţa a discutat următoarele probleme : 1) Raportul biroului de organizare ; 2) Rapoartele delegaţilor ; 3) Despre încercările de insurecţie armată care au avut loc ; 4) Aprecierea momentului ; 5) Caracterul insurecţiei armate ; 6) Sarcinile organizaţiei din armată şi ale organizaţiei de luptă ; 7) Caracterul muncii organizaţiei din armată ; 8) Despre atitudinea faţă de organizaţiile din armată şi organizaţiile de luptă ale altor partide şi faţă de cele fără partid ; 9) Despre crearea unor centre ale organizaţiilor din armată şi organizaţiilor de luptă în legătură cu organizarea insurecţiei armate ; 10) Despre atitudinea organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă faţă de organizaţiile proletare generale ; 11) Raportul pentru congresul partidului ; 12) Despre normele de reprezentare la congres ; 13) Despre organul central şi despre literatură ; 14) Despre atitudinea faţă de conferinţa organizaţiilor din armată convocată de Comitetul Central ; 15) Alegeri.

Conferinţa a adoptat o serie de rezoluţii : cu privire la momentul actual ; cu privire la rolul partidului în insurecţia armată (această rezoluţie a fost adoptată în unanimitate la o consfătuire neoficială numai ca o părere a membrilor de partid care au participat la conferinţă) ; sarcinile organizaţiilor din armată ; sarcinile organizaţiilor de luptă ; despre atitudinea faţă de organizaţiile similare ale altor partide şi faţă de organizaţiile similare fără partid ; cu privire la rolul organizaţiilor din armată şi al organizaţiilor de luptă în insurecţia armată ; cu privire la munca în rîndurile ofiţerilor ; cu privire la exproprieri ; cu privire la

www.dacoromanica.ro

atitudinea față de conferința convocată de Comitetul Central ; cu privire la raportul pentru congres ; cu privire la normele de reprezentare la congres ; cu privire la biroul provizoriu al organizațiilor din armată și al organizațiilor de luptă ; cu privire la organul de presă și la editură ; cu privire la literatura locală și regională ; cu privire la crearea unei organizații în armată și de luptă pe întreaga Rusie ; cu privire la absența reprezentantului Comitetului Central. Conferința a ales un „Birou provizoriu" în vederea convocării Conferinței generale a organizațiilor din armată, birou care n-a ființat decît două luni.

Rezoluțiile conferinței au fost publicate la 7 decembrie 1907 în ziarul „Proletarii" nr. 9, iar procesele-verbale au fost editate la Petersburg în 1907. — *289.*

163 V. I. Lenin face o analiză și o critică amănunțită a scrisorii a 4-a a Comitetului Central menșevic către organizațiile de partid în articolul „Criza politică și falimentul tacticii oportuniste" (vezi Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 345—360). — *295.*

164 *„Dnevnik Soțial-Demokrata"* — organ neperiodic editat de G. V. Plehanov, la Geneva, din martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea acestei publicații a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr. În primele opt numere (1905—1906), Plehanov propaga concepții de extremă dreaptă, menșevice, oportuniste, susținea ideea unui bloc al social-democrației cu burghezia liberală, nega necesitatea unei alianțe între proletariat și țărănime, condamna insurecția armată din decembrie. În 1909—1912 („Dnevnik Soțial-Demokrata" nr. 9—16) Plehanov s-a ridicat împotriva menșevicilor-lichidatoriști în apărarea organizațiilor de partid ilegale. Dar în problemele fundamentale de tactică el continua să se situeze pe poziții menșevice. În nr. 1 al publicației „Dnevnik Soțial-Demokrata", apărut în 1916, erau exprimate clar concepțiile social-șovine ale lui G. V. Plehanov.

V. I. Lenin l-a criticat cu vehemență pe G. V. Plehanov pentru oportunismul și abaterea lui de la marxismul revoluționar. — *296.*

165 *„Raport către Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. cu privire la sciziunea din Petersburg și la instituirea, în legătură cu aceasta, a unei comisii de judecată de partid"* a fost editat în broșură separată în aprilie 1907 la Vîborg, în tipografia „Proletarii", cu mențiunea : „Numai pentru membrii congresului P.M.S.D.R." Prima și ultima parte a broșurii au fost scrise în aprilie 1907 ; „Pledoaria lui Lenin (sau rechizitoriul său împotriva părții menșevice a C.C.) în fața Comisiei de judecată de partid" a fost scrisă în februarie și rostită în prima ședință a comisiei de judecată de partid, la sfîrșitul lunii martie 1907. — *300.*

www.dacoromanica.ro

166 Adunarea celor 234 de bolşevici din organizaţia Petersburg a P.M.S.D.R., care activau în cadrul tuturor raioanelor oraşului Petersburg, a adoptat următoarea rezoluţie cu privire la comportarea grupului menşevicilor din Petersburg în timpul campaniei electorale pentru Duma a II-a de stat şi la comisia de judecată de partid organizată din iniţiativa C.C. menşevic :

„1. Grupului tov. menşevici le revine întreaga vină pentru sciziunea produsă în rîndurile organizaţiei social-democrate din Petersburg în timpul campaniei electorale.

2. Tratativele duse de grupul menşevicilor cu cadeţii înainte şi după sciziune au fost, în fond, o tîrguială inadmisibilă pentru locuri în Dumă, tîrguială făcută în pofida voinţei proletariatului social-democrat din Petersburg.

3. Inadmisibilă este îndeosebi comportarea tov. Dan, care a avut rolul cel mai activ în întreaga sciziune şi în tratativele duse cu cadeţii, el nefiind împuternicit de nici o organizaţie de partid pentru a duce aceste tratative.

4. Comportarea grupului menşevic după ce s-a produs ruptura dintre ei şi cadeţi şi îndeosebi după ce a fost încheiat la Petersburg acordul dintre partidele de stînga, protestele demonstrative împotriva acestui acord şi chemarea adresată alegătorilor dintr-o serie întreagă de circumscripţii din Petersburg de a nu-l sprijini, precum şi obstrucţia faţă de întocmirea unor liste ale celor de stînga etc., toată această comportare constituie o subminare directă a cauzei proletariatului şi întregului partid în folosul partidului cadet.

De aceea adunarea îşi exprimă dorinţa ca partea bolşevică a conferinţei social-democrate, rămasă în urma plecării grupului menşevicilor, să ia parte la judecata de partid organizată din iniţiativa C.C., formulînd împotriva grupului menşevicilor şi a tov. Dan contraînvinuirea de comportare inadmisibilă din punct de vedere politic.

Adunarea propune ca toţi activiştii, ca o contracarare a campaniei pornite de C.C. împotriva lui V. I. Lenin personal, să procedeze de îndată la o largă informare a proletariatului din Petersburg cu privire la întregul mers al campaniei electorale social-democrate din Petersburg şi la rolul pe care îl joacă grupul menşevicilor în desfăşurarea ei“ („Proletarii“ nr. 13 din 11 februarie 1907).

Conferinţa organizaţiei social-democrate (orăşeneşti şi districtuale) din Petersburg care a avut loc în februarie 1907, după ce a aprobat rezoluţia adunării celor 234 de bolşevici din Petersburg, i-a mai adăugat un punct, al 5-lea : „Conferinţa sprijină în fond acuzaţia formulată în broşura lui V. I. Lenin («Alegerile din Petersburg şi făţărnicia celor 31 de menşevici»), şi de aceea se consideră în drept să se constituie parte în faţa comisiei de judecată. Formulînd o contraînvinuire împotriva tov. Dan şi a celor 31 de menşevici, conferinţa însărcinează s-o reprezinte în

www.dacoromanica.ro

comisia de judecată aceiaşi arbitri pe care i-a desemnat şi Lenin" („Proletarii" nr. 14 din 4 martie 1907).

Rezoluţii analoge au fost adoptate la adunările comitetelor raionale şi la cea a raionului districtual din Petersburg. — *300.*

167 Într-o corespondenţă din Kovno, publicată în ziarul „Proletarii" nr. 13 din 11 februarie 1907, se relatau amănunte cu privire la campania electorală din Kovno, unde bundiştii încheiaseră un acord cu comitetul electoral evreiesc, format în cea mai mare parte din membri ai „Uniunii pentru obţinerea drepturilor depline de către poporul evreu din Rusia". Ca urmare a acestui acord, sprijinit de C.C. menşevic al P.M.S.D.R., la Kovno au fost aleşi 6 delegaţi burghezi şi unul ultrareacţionar.

„Uniunea pentru obţinerea drepturilor depline de către poporul evreu din Rusia" a fost organizată în martie 1905, la congresul militanţilor evrei „pe tărîm obştesc" de la Vilno. Din această Uniune făceau parte elementele cadete şi sioniste; liderul Uniunii a fost cadetul M. M. Vinaver. Membrii Uniunii revendicau libertăţi burgheze, abrogarea legilor restrictive pentru evrei şi drepturi pe deplin egale cu întreaga populaţie. Din punct de vedere practic, Uniunea n-a avut aproape nici un rol politic; activitatea ei, chiar în perioada celui mai mare avînt al revoluţiei, se rezuma la prezentarea de petiţii şi de proteste. În toate problemele, membrii Uniunii se situau pe o poziţie cadetă. La sfîrşitul anului 1907, Uniunea şi-a încetat existenţa. — *310.*

168 *Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc la Londra între 30 aprilie şi 19 mai (13 mai—1 iunie) 1907. Iniţial se preconiza convocarea congresului la Copenhaga, iar în cazul cînd va fi interzis — la Malmö (Suedia) sau la Bruxelles. Dar, sub presiunea directă a guvernului ţarist, guvernele Danemarcii, Suediei şi Belgiei au interzis convocarea congresului P.M.S.D.R. pe teritoriul statelor lor. Delegaţii sosiţi la Copenhaga au plecat la Malmö, iar de acolo la Londra.

Necesitatea imperioasă de a se convoca congresul a fost dictată de politica oportunistă a C.C. menşevic, care fusese ales la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. (din C.C. făceau parte 7 menşevici şi 3 bolşevici; din redacţia O.C. 5 menşevici). Această politică, ce venea în contradicţie cu voinţa majorităţii partidului, a suferit un faliment total. Nici una dintre măsurile luate de C.C. menşevic în legătură cu evenimentele importante care au avut loc în ţară nu numai că nu s-au bucurat de sprijinul majorităţii celor mai mari organizaţii de partid, cele din centrele industriale, dar, dimpotrivă, au fost condamnate de ele.

În august 1906, Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. a adoptat o rezoluţie cu privire la necesitatea de a se convoca imediat un congres extraordinar al partidului şi a hotărît ca acest lucru să fie adus la cunoştinţa tuturor organizaţiilor de

www.dacoromanica.ro

partid, care să fie invitate să-şi spună părerea în această chestiune. În pofida împotrivirii C.C., agitaţia pentru convocarea congresului a luat o asemenea amploare, încît pînă în octombrie hotărîrea Comitetului din Petersburg se bucura de sprijinul Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., al majorităţii organizaţiilor de partid din Rusia, precum şi al social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania şi al C.C. al Social-democraţiei din Ţinutul leton, care au intrat în P.M.S.D.R. la Congresul al IV-lea al partidului. La sfîrşitul lunii septembrie 1906, organizaţiile de partid care se pronunţau pentru congres au adoptat un „Apel către Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia", în care cereau convocarea imediată a unui congres extraordinar al partidului. În pofida împotrivirii categorice a C.C. menşevic, Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferinţă generală"), care a avut loc în noiembrie 1906, a adoptat hotărîrea de a se convoca congresul partidului la 15 (28) martie 1907. Pregătirile în vederea congresului s-au desfăşurat în condiţiile unei înverşunate lupte între bolşevici şi menşevici, fiecare dintre fracţiuni prezentînd o platformă proprie (vezi platforma bolşevică — „Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. — în volumul de faţă, pag. 1—11).

La congres au participat 336 de delegaţi, care reprezentau peste 147 000 de membri de partid; dintre delegaţi, 105 erau bolşevici, 97 menşevici, 57 bundişti, 44 social-democraţi polonezi, 29 reprezentanţi ai Social-democraţiei din Ţinutul leton, 4 „în afara fracţiunilor".

Marile centre industriale au trimis la congres reprezentanţi bolşevici. Dintre cei 17 delegaţi ai organizaţiei de partid din Petersburg 12 erau bolşevici, dintre cei 19 ai organizaţiei orăşeneşti şi ai celei districtuale din Moscova — 16, din partea organizaţiei din Ural — 19, a celor din Ivanovo-Voznesensk, Vladimir, a districtului Kostroma, Breansk, Kazan, Krasnoiarsk — toţi delegaţii erau bolşevici. V. I. Lenin a fost delegat la congres din partea organizaţiei din regiunea Kamei superioare. La congres a participat un grup unit de delegaţi bolşevici, condus de V. I. Lenin, A. S. Bubnov, I. F. Dubrovinski, E. M. Iaroslavski, M. N. Leadov, V. P. Noghin, M. N. Pokrovski, K. N. Samoilov, I. V. Stalin, A. M. Stopani, S. G. Şaumian, I. A. Teodorovici, M. G. Ţhakaia, K. E. Voroşilov şi alţii. La lucrările congresului a participat cu vot consultativ A. M. Gorki.

Discuţiile pe marginea ordinii de zi au ocupat aproape 4 şedinţe şi au dat la iveală profundele divergenţe principiale dintre bolşevici şi menşevici. Bolşevicii au insistat ca pe ordinea de zi a congresului să fie incluse următoarele importante probleme principiale teoretice şi politice: tactica social-democraţiei în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice şi atitudinea faţă de partidele burgheze. Menşevicii şi bundiştii, pe care îi sprijinea Troţki, au obiectat împotriva acestui lucru, luptînd pentru a scoate de pe ordinea de zi problemele generale cu privire

www.dacoromanica.ro

la bazele tacticii partidului în revoluţia burghezo-democratică. După o luptă îndîrjită, bolşevicii, sprijiniţi de social-democraţii polonezi şi letoni, au reuşit să includă pe ordinea de zi o singură problemă principială cu caracter general : atitudinea faţă de partidele burgheze. „Această problemă — arăta Lenin — s-a situat nu numai înaintea tuturor problemelor principiale ale congresului, ci şi a tuturor lucrărilor sale în general" (volumul de faţă, pag. 380—381). După lungi şi înverşunate dezbateri a fost adoptată următoarea ordine de zi : 1. Raportul de activitate al Comitetului Central. 2. Raportul de activitate al fracţiunii din Dumă şi organizarea ei. 3. Atitudinea faţă de partidele burgheze. 4. Duma de stat. 5. „Congresul muncitoresc" şi organizaţiile muncitoreşti fără partid. 6. Sindicatele şi partidul. 7. Acţiunile de partizani. 8. Şomajul, criza economică şi lock-out-urile. 9. Probleme organizatorice. 10. Congresul internaţional de la Stuttgart (1 Mai, militarismul). 11. Munca în rîndurile armatei. 12. Diverse. Din cauză că lucrările congresului s-au prelungit şi fondurile s-au epuizat o seamă de probleme, ca, de pildă, cu privire la Duma de stat, la sindicate şi partid, la acţiunile de partizani, precum şi problemele organizatorice, au fost rezolvate în ultimele două zile ale lucrărilor congresului. În aceste probleme n-au mai fost prezentate rapoarte, s-au discutat numai propunerile şi rezoluţiile prezentate la congres în numele fracţiunilor. Problema şomajului, a crizei economice şi a lock-out-urilor, precum şi cea a congresului internaţional de la Stuttgart, n-au mai fost puse în discuţie.

Lenin a fost ales în prezidiul congresului ; el a prezentat raportul şi a rostit cuvîntul de încheiere în problema atitudinii faţă de partidele burgheze, cea mai importantă de pe ordinea de zi, a ţinut cuvîntări la raportul de activitate al C.C., la raportul de activitate al fracţiunii din Dumă, o cuvîntare pentru includerea pe ordinea de zi a congresului a unor probleme principiale cu caracter general cu privire la bazele tacticii partidului în revoluţia burgheză ; a rostit cuvîntări împotriva menşevicilor, a bundiştilor, a lui Troţki ; a prezidat congresul la şedinţele a 6-a, a 7-a, a 14-a, a 15-a, a 27-a, a 34-a şi a 35-a.

La congres, bolşevicii au fost sprijiniţi de către delegaţii Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania şi ai Social-democraţiei din Ţinutul leton. Unindu-i pe baza unei platforme revoluţionare, bolşevicii şi-au asigurat la congres majoritatea voturilor şi au obţinut victoria liniei marxiste revoluţionare. În toate problemele fundamentale, congresul a adoptat rezoluţiile bolşevice.

În problema atitudinii faţă de partidele burgheze a fost adoptată rezoluţia scrisă de Lenin. În această rezoluţie, congresul a făcut o apreciere din punct de vedere bolşevic a tuturor partidelor neproletare — a ultrareacţionarilor, octombriştilor, cadeţilor şi socialiştilor-revoluţionari — şi a formulat tactica social-democraţiei revoluţionare faţă de aceste partide. Aceasta a constituit o mare victorie a bolşevicilor. „În rezoluţia adoptată la Londra

www.dacoromanica.ro

cu privire la partidele neproletare" — scrie Lenin mai tîrziu — partidul „a făcut bilanţul principalelor învăţăminte ale revoluţiei. În această rezoluţie, proletariatul social-democrat a caracterizat clar şi precis relaţiile dintre clase în cadrul revoluţiei, a definit baza socială a principalelor partide şi sarcinile generale ale mişcării muncitoreşti în lupta pentru democraţie" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 125).

Cu privire la Duma de stat, congresul a adoptat rezoluţia bolşevică, în care erau formulate sarcinile social-democraţiei în cadrul Dumei ; în ea se arăta că activitatea social-democraţiei în cadrul Dumei trebuie să fie subordonată activităţii din afara ei şi că Duma trebuie folosită în primul rînd ca o tribună pentru demascarea absolutismului şi a politicii conciliatoare a burgheziei, pentru proclamarea şi propagarea programului revoluţionar al partidului. În rezoluţia cu privire la raportul de activitate al fracţiunii, congresul şi-a exprimat convingerea că fracţiunea social-democrată din Dumă va sluji cauza proletariatului din Rusia pe baza directivelor congresului şi sub conducerea Comitetului Central.

În problema „congresul muncitoresc" a fost adoptată rezoluţia bolşevică, întocmită pe baza proiectului de rezoluţie scris de Lenin pentru congres, „Cu privire la organizaţiile muncitoreşti fără partid în legătură cu curentul anarho-sindicalist din rîndurile proletariatului" (vezi volumul de faţă, pag. 9—11). În rezoluţia adoptată în problema „Sindicatele şi partidul", congresul a respins teoria oportunistă a „neutralităţii" sindicatelor, stabilind că trebuie să se obţină conducerea ideologică şi politică a sindicatelor de către partid. Congresul a introdus unele modificări în statutul partidului, lichidînd sistemul celor două centre (alegerea de către congres a C.C. şi a O.C.). Potrivit statutului modificat, la congres se alegea numai C.C., redacţia O.C. urmînd să fie numită de C.C. şi să activeze sub controlul acestuia. Statutul prevedea convocarea unor consfătuiri periodice ale partidului în vederea discutării problemelor mai importante ale vieţii de partid.

În Comitetul Central au fost aleşi 5 bolşevici, 4 menşevici, 2 social-democraţi polonezi, 1 social-democrat leton, iar ca membri supleanţi în C.C. au fost aleşi 10 bolşevici, 7 menşevici, 3 social-democraţi polonezi şi 2 letoni. Ca membri şi membri supleanţi ai C.C. au fost aleşi V. I. Lenin, F. E. Dzerjinski, I. F. Dubrovinski, V. P. Noghin, L. B. Krasin, L. Tyszka, I. Marhlewski ş.a. Ulterior în C.C. au fost incluse încă 3 persoane : 2 din partea Bundului şi 1 din partea Social-democraţiei din Ţinutul leton.

Ţinînd seama de faptul că conducerea exercitată de C.C., alcătuit din reprezentanţi ai diferitelor curente (reprezentanţii organizaţiilor social-democrate naţionale oscilau deseori între bolşevici şi menşevici), nu prezenta siguranţă, la sfîrşitul lucrărilor congresului, în cadrul unei adunări a fracţiunii bolşevice, a fost

www.dacoromanica.ro

ales un Centru bolşevic, în frunte cu Lenin, din care făcea parte şi redacţia ziarului „Proletarii".

Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a însemnat o mare victorie repurtată de bolşevism în mişcarea muncitorească din Rusia. Hotărîrile congresului au făcut bilanţul victoriei repurtate de bolşevism asupra aripii oportuniste, menşevice a partidului în perioada revoluţiei burghezo-democratice. Tactica bolşevică a fost aprobată ca tactică unică pentru întregul partid. — *319*.

169 Lenin a luat cuvîntul la cea de-a treia şedinţă a congresului. După ce au fost adoptate primele două puncte de pe ordinea de zi : 1. Raportul de activitate al Comitetului Central şi 2. Raportul de activitate al fracţiunii din Dumă şi organizarea ei, cînd s-a pus problema includerii pe ordinea de zi a problemelor teoretice principiale cu caracter general (punctele 3, 4 şi 5 ale proiectului bolşevic al ordinii de zi pentru congres — cu privire la ascuţirea luptei economice şi momentul actual, cu privire la sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual şi cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze), bundistul Zelţer (B. N. Grosser), luîndu-se după Liber, a propus ca discutarea acestor probleme să fie scoasă de pe ordinea de zi. Bundistul Viniţki (V. D. Medem), care prezida şedinţa, a propus ca această problemă să nu fie dezbătută, ci să se pună la vot sistarea dezbaterilor.

În urma intervenţiei lui Lenin, în şedinţa următoare, a patra, dezbaterile în problema includerii pe ordinea de zi a problemelor teoretice cu caracter general au fost continuate. În şedinţa a cincea a congresului, din 2 (15) mai, pe ordinea de zi a fost inclus punctul „Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze". — *321*.

170 *Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc la Londra între 12 şi 27 aprilie (25 aprilie şi 10 mai) 1905. El a fost pregătit de bolşevici, iar lucrările lui s-au desfăşurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Menşevicii au refuzat să participe la congres şi au ţinut la Geneva o conferinţă aparte.

La congres au participat 38 de delegaţi : 24 cu vot deliberativ şi 14 cu vot consultativ.

Congresul a examinat problemele fundamentale ale revoluţiei care se desfăşura în Rusia şi a stabilit sarcinile proletariatului şi ale partidului său. La congres au fost dezbătute următoarele probleme : raportul Comitetului de organizare ; insurecţia armată ; atitudinea faţă de politica guvernului în ajunul revoluţiei ; despre guvernul revoluţionar provizoriu ; atitudinea faţă de mişcarea ţărănească ; statutul partidului ; atitudinea faţă de partea care s-a rupt de P.M.S.D.R. ; atitudinea faţă de organizaţiile social-democrate naţionale ; atitudinea faţă de liberali ; acordurile practice cu socialiştii-revoluţionari ; propaganda şi agitaţia ; raportul de activitate al C.C. şi rapoartele delegaţilor comitetelor locale etc. Congresul a trasat planul strategic al partidului în

www.dacoromanica.ro

revoluția burghezo-democratică, plan care prevedea că proletariatul trebuie să fie conducătorul revoluției și, în alianță cu țărănimea, izolînd burghezia, să lupte pentru victoria revoluției : pentru răsturnarea absolutismului și instaurarea republicii democratice, pentru lichidarea tuturor rămășițelor iobăgiei. Pornind de la acest plan strategic, congresul a stabilit linia tactică a partidului. De asemenea a trasat ca sarcină principală și imediată a partidului organizarea insurecției armate. Congresul a arătat că victoria insurecției populare armate trebuie să ducă la crearea unui guvern revoluționar provizoriu care să reprime împotrivirea contrarevoluției, să înfăptuiască programul-minimum al P.M.S.D.R., să pregătească condițiile pentru trecerea la revoluția socialistă.

Congresul a modificat statutul partidului ; el a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf al statutului, referitor la calitatea de membru de partid ; a desființat sistemul celor două centre în partid (C.C. și O.C.) și a creat un centru conducător unic, Comitetul Central ; a stabilit cu precizie drepturile C.C. și relațiile dintre acesta și comitetele locale.

Congresul a condamnat acțiunile menșevicilor, oportunismul lor în problemele organizatorice și tactice. Dat fiind că „Iskra" fusese acaparată de menșevici și promova o linie oportunistă, Congresul al III-lea a însărcinat Comitetul Central să înființeze un nou Organ Central, ziarul „Proletarii".

Congresul al III-lea a avut o mare însemnătate istorică. El a fost primul congres bolșevic. În hotărîrile sale și-au găsit întruchiparea principiile organizatorice și tactice ale leninismului. Congresul a înarmat partidul și clasa muncitoare cu un program de luptă pentru victoria revoluției democratice. În legătură cu lucrările și importanța Congresului al III-lea al partidului, vezi articolul lui Lenin „Congresul al III-lea" (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 212—219). Hotărîrile congresului au fost fundamentate de Lenin în cartea „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică" (vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127). — *322.*

171 *Conferința menșevicilor de la Geneva* a avut loc în aprilie 1905, concomitent cu Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. Avînd în vedere numărul restrîns al participanților (au participat delegați numai din partea a 9 comitete), menșevicii au declarat întrunirea lor conferință a unor activiști de partid.

Hotărîrile conferinței au dovedit că menșevicii nu-și propuneau ca sarcină ducerea mai departe a revoluției. Ei negau hegemonia proletariatului în revoluție și politica de alianță a proletariatului cu țărănimea. Ei considerau că rolul conducător în revoluția burghezo-democratică trebuie să-l aibă burghezia liberală, în mîinile careia urma să treacă puterea după victoria revoluției. Menșevicii respingeau necesitatea formării unui gu-

www.dacoromanica.ro

vern revoluţionar provizoriu şi a participării reprezentanţilor social-democraţiei la acest guvern.

În hotărîrile adoptate în problema insurecţiei armate, conferinţa n-a trasat sarcinile practice care stăteau în faţa proletariatului în legătură cu insurecţia, considerînd că partidul proletariatului nu trebuie să se ocupe de pregătirea insurecţiei, deoarece aceasta ar putea speria burghezia. Conferinţa s-a pronunţat împotriva participării social-democraţiei la guvernul revoluţionar provizoriu. Ea nu a trasat sarcina organizării unor comitete ţărăneşti revoluţionare pentru luarea în stăpînire a pămînturilor moşiereşti ; rezolvarea problemei agrare era lăsată în seama viitoarei adunări constituante. Conferinţa anula statutul partidului, adoptat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Hotărîrile ei în problemele organizatorice, care şi-au găsit expresia în „statutul de organizare", tîrau partidul înapoi de la Congresul al II-lea spre fărîmiţare şi spiritul de cerc în problemele organizatorice. Hotărîrile conferinţei de la Geneva au dovedit că menşevicii dezarmau clasa muncitoare din punct de vedere ideologic şi organizatoric, educînd-o în spiritul reformismului şi al adaptării ei la tactica burgheziei liberale, că ei erau promotorii influenţei burgheze în rîndurile clasei muncitoare. Tactica lor era, după cum a arătat Lenin, o tactică „de trădare a revoluţiei, de transformare a proletariatului într-o jalnică anexă a claselor burgheze" (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 81). În articolul „Al treilea pas înapoi", în lucrarea „Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică", în „Prefaţă la broşura «Muncitorii despre sciziunea din partid»" (vezi Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 313—325 ; vol. 11, pag. 1—127, 155—161), precum şi în alte lucrări, V. I. Lenin a dezvăluit caracterul oportunist al hotărîrilor conferinţei de la Geneva, supunîndu-le unei critici nimicitoare. — *322.*

172 Punctul 4 al regulamentului adoptat de congres prevedea că la votul nominal se recurge numai în cazul cînd acest lucru este cerut de cel puţin 20 de delegaţi. Votul nominal este exprimat prin depunerea de buletine. Lenin a luat cuvîntul în legătură cu faptul că prezidiului congresului i s-a prezentat propunerea ca votul nominal să se facă prin apel şi nu prin depunerea de buletine. Cu o majoritate de 3 voturi contra 2, prezidiul congresului s-a pronunţat împotriva buletinelor. Dar, întrucît s-au ivit divergenţe, chestiunea a fost pusă în discuţia congresului. Majoritatea congresului (144 de delegaţi) s-a pronunţat pentru menţinerea votului nominal prin buletine. — *325.*

173 Este vorba de greva începută, potrivit hotărîrii Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., la 21 iulie (3 august) 1906 pentru sprijinirea insurecţiei armate a soldaţilor şi marinarilor de la Sveaborg şi Kronstadt.

www.dacoromanica.ro

În legătură cu greva din iulie 1906, vezi articolele lui V. I. Lenin „Înainte de furtună" şi „Criza politică şi falimentul tacticii oportuniste" (Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, pag. 329—336, 345—360). — *330.*

174 Lenin a făcut această declaraţie în şedinţa a 20-a a congresului, cu prilejul aprobării rezoluţiei cu privire la raportul de activitate al fracţiunii social-democrate din Duma a II-a de stat. Cu redactarea rezoluţiei a fost însărcinată o comisie alcătuită din 10 persoane — cîte 2 reprezentanţi din partea fiecărei fracţiuni. Comisia a primit 4 proiecte de rezoluţii: proiectul bolşevicilor, al menşevicilor, al social-democraţilor polonezi şi al bundiştilor. Comisia n-a adoptat nici una dintre rezoluţiile propuse, n-a examinat nici unul dintre aceste proiecte în ansamblul lui, ci a discutat următoarele probleme: 1) dacă rezoluţia trebuie să conţină directive tactice pentru fracţiune, 2) dacă trebuie enumerate toate greşelile fracţiunii, 3) problema încrederii în fracţiune. După aceea a fost întocmită rezoluţia comisiei, care n-a întrunit însă majoritatea voturilor membrilor ei. De aceea, în şedinţa a 19-a din 10 (23) mai, congresul a luat în discuţie aceleaşi probleme. Propunerea bolşevicilor de a se include în rezoluţie directivele pentru fracţiune a fost respinsă, deoarece social-democraţii letoni au votat împotrivă. A doua zi, la 11 (24) mai, în şedinţa a 20-a, Verner (T. P. Kalnin), reprezentantul fracţiunii letone, a propus ca discutarea rezoluţiei cu privire la fracţiunea din Dumă să fie amînată şi reluată după discutarea problemelor referitoare la partidele burgheze şi la Duma de stat, invocînd în motivarea acestei propuneri faptul că în şedinţa a 19-a a congresului o parte a delegaţiei letone a votat împotriva includerii directivelor pentru fracţiune, deoarece pînă la discutarea problemelor referitoare la partidele burgheze şi la Duma de stat aceste directive nu i-au fost clare.

Prezidiul a pus această problemă în discuţia congresului, considerînd că propunerea lui Verner nu va duce la anularea hotărîrii cu privire la directive, adoptată cu o zi înainte. Lenin i-a sprijinit pe social-democraţii letoni. Menşevicii şi bundiştii s-au pronunţat nu numai împotriva propunerii lui Verner, ci şi împotriva modului de a pune problema.

Dar, recurgînd la votul nominal, cu o majoritate de 149 de voturi contra 144 şi 3 abţineri, congresul a recunoscut necesitatea ca directivele pentru fracţiune să fie puse în discuţie după ce se vor fi discutat problemele cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze şi cu privire la Duma de stat. — *340.*

175 Lenin analizează pe larg rezoluţia menşevicilor caucazieni în § 12 al lucrării sale „Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică" (vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 79—89). — *342.*

www.dacoromanica.ro

176 Vezi K. Marx şi F. Engels, „Circulara împotriva lui Kriege" (Opere, vol. 4, Editura politică, 1958, pag. 9). — *353.*

177 Amendamentul propus de Liber a servit drept punct de plecare în atacul părţii oportuniste menşevice-bundiste a congresului împotriva rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, rezoluţie luată ca bază de discuţii. Liber a propus să se scoată prima parte a rezoluţiei teoretice : „în faţa social-democraţiei se pune astăzi deosebit de imperios sarcina de a defini conţinutul de clasă al diverselor partide neproletare, de a stabili raportul dintre clase în momentul de faţă şi de a preciza, potrivit cu aceasta, atitudinea faţă de celelalte partide". Amendamentul lui Liber a fost respins de congres. În legătură cu amendamentele la rezoluţia „Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze", vezi volumul de faţă, pag. 392—398. — *365.*

178 În primul amendament, Troţki propunea să se scoată din punctul 3 al rezoluţiei cuvintele : „Că baza socială a acestor partide (adică a partidelor burgheze liberale monarhiste. — *Nota red.)* o constituie păturile economiceşte mai progresiste ale burgheziei, şi mai ales intelectualitatea burgheză, în timp ce o parte a micii burghezii democratice de la oraşe şi de la sate mai urmează încă aceste partide numai în virtutea tradiţiilor şi fiind de-a dreptul amăgită de liberali". Amendamentul lui Troţki a fost respins de congres.

Al doilea amendament al lui Troţki se referea la punctul 5 al rezoluţiei. În locul cuvintelor : „concomitent împotriva reacţiunii şi a politicii trădătoare a burgheziei liberale", el propunea : „atît împotriva reacţiunii, cît şi a politicii trădătoare a burgheziei liberale". Amendamentul lui Troţki a fost adoptat de congres. — *366.*

179 După intervenţia lui Lenin, amendamentul lui Martov, care propunea să se adauge, sub formă de notă la punctul 3 al rezoluţiei, cuvinte prin care să se specifice că acordurile tehnice sînt admisibile, a fost respins de congres prin vot nominal (în legătură cu acest amendament, vezi volumul de faţă, pag. 394—395). — *367.*

180 După intervenţia lui Lenin, amendamentul lui Martov, în care propunea ca la punctul 4 al rezoluţiei, în loc să se arate caracterul pseudosocialist al narodnicilor, să se vorbească despre „caracterul aventurist" şi „utopismul revoluţionarismului lor", a fost respins de congres (în legătură cu acest amendament, vezi volumul de faţă, pag. 395—396). — *367.*

181 Primul amendament al lui Martînov — în care propunea ca la punctul 4 al rezoluţiei cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, în loc de „aceste partide (narodnice. — *Nota red.)* îmbracă sarcinile lor, în fond burghezo-democratice, în haina

www.dacoromanica.ro

unei ideologii mai mult sau mai puțin socialiste", să se spună : „îmbină năzuințele revoluționare, democratice cu tendințele și prejudecățile sociale și politice reacționare, proprii țăranilor din perioada precapitalistă și micilor burghezi" — a fost respins de congres.

Al doilea amendament propus de Martînov tot la punctul 4 al rezoluției — în loc de „constrîngîndu-le în felul acesta să se situeze de partea social-democraților, împotriva ultrareacționarilor și a cadeților", să se spună : „să se alăture luptei necruțătoare împotriva statului iobăgist" — a fost de asemenea respins de congres. — *369.*

182 Congresul n-a mai ascultat raportul în problema Dumei de stat ; au fost discutate cele două proiecte de rezoluție. În ședința a 33-a a congresului, Lenin a prezentat raportul din partea comisiei în apărarea proiectului bolșevic. Rezoluția a fost adoptată cu 157 de voturi contra 110. — *371.*

183 În intervenția sa, Lenin răspunde lui F. I. Dan, care a ridicat obiecții împotriva denumirii congresului — congresul al cincilea —, propusă de bolșevici, motivîndu-și obiecțiile prin dorința, chipurile, de a nu se consfinți disensiunile fracționiste. În realitate însă, menșevicii și bundiștii nu luau în considerație Congresul al III-lea, bolșevic, al partidului. A fost adoptată propunerea bundistului Șanin (L. G. Șapiro) de a se da congresului denumirea de „Congresul de la Londra al P.M.S.D.R.". — *376.*

184 Congresul a hotărît ca în Comitetul Central să fie aleși 15 membri, dintre care 12 urmau să fie aleși chiar la congres, iar 3 să fie desemnați de organizațiile naționale după congres. Întrucît localul bisericii în care se ținea congresul trebuia să fie eliberat, s-a hotărît ca numărătoarea voturilor și celelalte probleme de ordin tehnic să fie rezolvate la clubul socialist, într-o ședință cu un număr restrîns de delegați : cîte un reprezentant la fiecare 4 delegați ai congresului. La ședință au luat parte 75 de delegați (22 bolșevici, 21 menșevici, 14 bundiști, 11 polonezi și 7 letoni). La alegerea de membri supleanți ai C.C., 9 candidați au întrunit majoritatea voturilor, iar 5 au obținut cîte un număr egal de voturi. Din acești 5 candidați urmau să fie aleși 3. Bolșevicii au propus balotajul ; menșevicii n-au fost de acord, propunînd ca cei 3 membri să fie desemnați prin tragere la sorți. A fost adoptată propunerea bolșevicilor. În problema membrilor supleanți ai C.C., congresul a adoptat următoarea propunere a bolșevicilor, la a cărei întocmire a luat parte Lenin :

„Fiecare dintre cele cinci fracțiuni desemnează ca membri supleanți ai C.C. un număr dublu față de numărul membrilor fracțiunii respective care fac parte din C.C.

Acești membri supleanți sînt confirmați de congres.

www.dacoromanica.ro

Cînd un membru al C.C. iese din componenţa acestuia, el este înlocuit de membrii supleanţi din aceeaşi fracţiune, fără a fi nevoie de hotărîri speciale ale C.C. pentru ca membrii supleanţi să ia locul membrilor ieşiţi din C.C.". — *377.*

185 Vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 174. — *377.*

186 Proiectul de rezoluţie al Congresului al II-lea al Social-democraţiei din Ţinutul leton *„Cu privire la sarcinile proletariatului în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice"*, scris de Lenin, a fost anexat, fără să fie discutat, la procesele-verbale ale congresului şi publicat în nr. 78 al ziarului „Zihna" din 7 iulie 1907. Procesele-verbale ale congresului nu s-au păstrat.

Congresul al II-lea al Social-democraţiei din Ţinutul leton a avut loc la Londra între 21 şi 25 mai (3—7 iunie) 1907, imediat după încheierea Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În perioada congresului, Social-democraţia din Ţinutul leton număra circa 13 000 de membri de partid organizaţi. La congres au participat 26 de delegaţi cu vot deliberativ şi 10 cu vot consultativ. Ordinea de zi : 1. Raportul de activitate al C.C., al Comisiei de revizie şi al organizaţiilor locale. 2. Crizele, lock-out-urile şi şomajul. 3. Cu privire la sarcinile proletariatului în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice. 4. Cu privire la agitaţia în rîndurile armatei. 5. Cu privire la sindicate. 6. Cu privire la propagandă şi agitaţie. 7. Probleme organizatorice ş.a. Problema agrară a fost scoasă de pe ordinea de zi, ceea ce a vădit poziţia greşită a Social-democraţiei din Ţinutul leton.

La congres s-a desfăşurat o luptă ascuţită între social-democraţii revoluţionari şi oportunişti, îndeosebi în cadrul discuţiilor pe marginea raportului de activitate al C.C. Social-democraţii revoluţionari, împreună cu împăciuitoriştii care au aderat la ei, au constituit majoritatea congresului. Congresul a făcut bilanţul luptei care a avut loc în anii 1906—1907 în rîndurile Social-democraţiei letone între social-democraţii revoluţionari şi oportunişti în problemele de tactică în perioada revoluţiei burghezo-democratice şi în problema fuzionării P.M.S.D.L. cu P.M.S.D.R.

V. I. Lenin a luat parte activă la lucrările congresului. În cadrul şedinţei de seară din 24 mai (6 iunie) 1907, el a prezentat raportul cu privire la sarcinile proletariatului în momentul actual al revoluţiei burghezo-democratice (nu s-au păstrat decît nişte însemnări foarte confuze în care era consemnat raportul — o retroversiune din limba letonă, făcută la departamentul poliţiei). Congresul a arătat că bolşevismul a cucerit în Letonia poziţii foarte trainice : hotărîrile adoptate de congres în pro-

www.dacoromanica.ro

blema sindicatelor, a şomajului, a organizaţiilor democratice şi din rîndurile armatei au avut un caracter bolşevic.

Congresul a ales un nou C.C., alcătuit în principal din social-democraţi revoluţionari, şi l-a însărcinat să dea publicităţii manifestul „Către întregul proletariat leton", redactat în spirit bolşevic.

„*Zihņa*" („Ciņa") — ziar, organul central al social-democraţiei letone; a fost fondat în martie 1904. A apărut ilegal la Riga, cu mari întreruperi, pînă în august 1909, iar apoi în străinătate. În 1910, în legătură cu apariţia nr. 100 al ziarului, în coloanele lui a fost publicat articolul lui V. I. Lenin „La apariţia numărului jubiliar al ziarului «Zihņa»", articol care conţinea aprecieri elogioase la adresa activităţii revoluţionare a social-democraţilor letoni (vezi Opere, vol. 16, E.S.P.L.P, 1957, pag. 256—260). Ziarul a publicat de asemenea o serie de documente de partid scrise de Lenin. Printre colaboratorii activi şi permanenţi ai ziarului au fost: P. I. Stucika, unul dintre organizatorii Partidului Comunist din Letonia, I. Rainis, poetul poporului leton, şi alţii.

Din aprilie 1917, „Zihņa" a devenit un ziar legal, fiind editat la Petrograd, Riga şi în alte localităţi, iar din august 1919, în urma victoriei temporare a contrarevoluţiei în Letonia, a început să apară din nou ilegal la Riga. După instaurarea Puterii sovietice în Letonia în iunie 1940, „Zihņa" a devenit organul C.C. al Partidului Comunist din Letonia şi al Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Letone. — *378.*

187 Este vorba de amendamentele „economistului" Akimov (V. P. Mahnoveţ), prezentate comisiei Congresului al II-lea al partidului în timpul discutării proiectului iskrist de program al partidului (vezi „Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Procese-verbale", 1959, pag. 258). — *392.*

188 Vezi K. Marx, „Proiectul de lege pentru desfiinţarea servituţilor feudale" (K. Marx şi F. Engels, Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 317). — *394.*

189 „Birjevka" (*„Birjevîe Vedomosti"*) — ziar burghez, fondat în 1880 în scopuri comerciale. A apărut la Petersburg la început de 3 ori, apoi de 4 ori pe săptămînă, iar după aceea zilnic. În noiembrie 1902 a început să apară de două ori pe zi: dimineaţa şi seara. Conformismul, venalitatea şi lipsa de principialitate a acestui ziar au făcut ca denumirea lui să devină un nume comun („birjevka"). „Birjevîe Vedomosti" a fost interzis de Comitetul militar-revoluţionar de pe lîngă Sovietul din Petrograd la sfîrşitul lunii octombrie 1917. — *400.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE SAU MENŢIONATE DE V. I. LENIN

Alegerea comisiei agrare a Dumei. — „Trudovoi Narod", Petersburg, 1907, nr. 14 din 30 martie, pag. 1. Sub titlul comun : Petersburg, 30 martie. — *208, 211.*

[Aleksinski, G. A.] Cadeţii îi trădează pe ţărani. — „Vpered", Petersburg, 1906, nr. 1 din 26 mai, pag. 1. Semnat : G. Al-ski. — *153.*

— *În faţa noii Dume.* — În : Culegere, vol. I. Petersburg, „Novaia Duma", 1907, pag. 3—31. Înaintea titlului autor : Petr Al. — *59.*

[Andreevici, A.] Congresul muncitoresc general din Rusia. — În : Mişcarea sindicală. Nr. 1. Culegere de articole cu privire la probleme ale mişcării sindicale şi ale cooperaţiei. Moscova, tip. Butaev, 1907, pag. 12—16. — *9.*

[Apelul organului executiv al părţii separate a Conferinţei organizaţiei orăşeneşti Petersburg a P.M.S.D.R. către alegătorii muncitori şi social-democraţi]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 170 din 20 ianuarie (2 februarie), pag. 5, la rubrica : Viaţa de partid. — *303, 317.*

Becker, J. Ph. [Scrisoare către F. A. Sorge. 21 iulie 1871.] — În : Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii. Tradus din limba germană de Politikus. În anexă scrisori şi o biografie a lui F. A. Sorge scrisă de E. Dietzgen. Cu o prefaţă scrisă de N. Lenin şi un portret al lui F. A. Sorge. Petersburg, Dauge, 1907, pag. 27—29. — *255.*

„Birjevîe Vedomosti". Ediţie de seară. Petersburg, 1907, nr. 9 934 din 7 (20) iunie, pag. 3. — *400—402.*

www.dacoromanica.ro

[Bogdanov, A. A.] A avut oare partidul un Comitet Central în 1906—1907? F. l. 1907. 18 pag. (Numai pentru membrii congresului de partid al P.M.S.D.R.). — *314—315.*

Bolşevicii şi „mica burghezie". — „Novîe Silî", Petersburg, 1907, nr. 7 din 23 februarie (8 martie), pag. 1. — *63, 65, 66—67.*

**Borodin, N. A. Duma de stat în cifre.* Petersburg, editura societ. „Obşcestvennaia Polza", 1906. 72 pag. — *76.*

Bram, A. — *vezi* Krîlenko, N. V.

Cadeţii în ofensivă. — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 3 din 22 februarie, pag. 1. — *56.*

„Cadeţii" şi „democraţia burgheză". — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 74 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1. Semnat : M. — *211.*

Către Comitetul Centr[al] al P.M.S.D.R. Declaraţie. 8 ianuarie 1907. — În : [Bogdanov, A. A.] A avut oare partidul un Comitet Central în 1906—1907? F. l., 1907, pag. 10—14. (Numai pentru membrii congresului de partid al P.M.S.D.R.) Semnat : Maksimov, Zimin, Stroev. — *315.*

Ce înseamnă aceasta? — „Novoe Vremea", Petersburg, 1907, nr. 11 150 din 28 martie (10 aprilie), pag. 2. — *170.*

Cearski, E. I. Larin şi congresul muncitoresc. — În : Editura „Otgoloski", vol. V. Petersburg, tip. Veisbrut, 1907, pag. 35—49. — *183—184.*

Cehov, A. P. Omul în carapace. — *71, 168.*

[Cernîi, V.] Brohis. [Amendament la punctul 2 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, prezentată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 350 (P.M.S.D.R.). — *5, 6.*

Cernîşevski, N. G. — *Scrisori fără adresă.* — *155.*

— *Prologul.* — *154—155.*

„Colecţia de hotărîri şi dispoziţii ale guvernului publicată sub îngrijirea Senatului oficmuitor", Petersburg, 1906, nr. 51 din 10 martie, publicat sub nr. 335, pag. 734—737. — *165.*

* Cu asterisc sînt notate cărţile, ziarele, articolele şi documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin şi care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

Comitetul din Petersburg a dat publicității următorul proiect al planului de reorganizare a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 15 din 25 martie, pag. 8. Pe ziar ca loc de apariție figurează Moscova. — *274.*

**Conferința generală a P.M.S.D.R.* (Corespondență apărută în „Proletarii".) — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 1—3. Pe ziar ca loc de apariție figurează Moscova. — *35.*

Conferința organizațiilor din armată și a organizațiilor de luptă ale P.M.S.D.R. (Corespondență apărută în „Proletarii"). — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 3—5. Pe ziar ca loc de apariție figurează Moscova. — *291.*

Conferința organizațiilor muncitorești social-democrate din Caucaz. [Geneva, tip. partidului, 1905]. 8 pag. (P.M.S.D.R.). — *341—342.*

**Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului [1904]. 397, II pag. (P.M.S.D.R.). — *392.*

Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905. XXIX, 401 pag. (P.M.S.D.R.). — *322, 381.*

Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909. 486 pag. (P.M.S.D.R.). — *5, 322, 323—324, 326, 327, 330, 333—335, 336, 338, 340, 355—360, 361—362, 363, 364, 365, 366, 367—368, 369—370, 371—372, 373, 377, 380, 385—399.*

Congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Culegere de articole. Moscova, „Organizația", 1907. 88 pag. — *184, 185—186.*

Conferința social-democrată și acordurile. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 8 din 11 (24) ianuarie, pag. 1. — *14, 316.*

[Corespondență din Kovno]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 13 din 11 februarie, pag. 8. Sub titlul comun: Cu privire la materialele campaniei electorale. — *310.*

Credo. — În cartea: [Lenin, V. I.]. Protestul social-democraților din Rusia. Cu o postfață din partea redacției revistei „Rabocee Delo". Editat de Uniunea social-democraților ruși. Geneva, tip. „Uniunii", 1899, pag. 1—6. (P.M.S.D.R. Extras din nr. 4—5 al revistei „Rabocee Delo"). — *190.*

www.dacoromanica.ro

Culegerea de articole nr. 1. Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 145 pag. — *59.*

Cu privire la alegerile pentru Duma de st[at]. — „Reci", Petersburg, 1906, nr. 216 din 14 (27) noiembrie, pag. 3, la rubrica : Cronică. — *17, 46.*

Cu privire la atitudinea faţă de celelalte partide revoluţionare şi opoziţioniste. [Rezoluţia primei Conferinţe generale a activiştilor de partid din Rusia]. — În : Prima Conferinţă generală a activiştilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra". Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 25—26. (P.M.S.D.R.). — *382, 384.*

[Cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat. Proiect de rezoluţie prezentat de bolşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 471—472. (P.M.S.D.R.). — *371—372, 373.*

[Cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat. Proiect de rezoluţie prezentat de menşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — Ibid., pag. 470—471. — *371.*

Cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat. [Rezoluţie adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 414—416. — *12, 35, 96.*

Cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat. [Rezoluţie adoptată la Conferinţa „Uniunii din Ţinutul estonian" al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii". [Vîborg], 1907, nr. 15 din 25 martie, pag. 6. Sub titlul comun : Conferinţa social-democraţilor estonieni. (Scrisoare către redacţie). Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *111—113, 114.*

Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. [Rezoluţie adoptată de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 406. — *75.*

[Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Proiect de rezoluţie prezentat de menşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 465. (P.M.S.D.R.). — *385, 386, 387—388.*

www.dacoromanica.ro

[Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., elaborat de un grup de menşevici — publicişti şi practicieni]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 12 din 24 martie (6 aprilie), pag. 4, la rubrica : Din viaţa partidelor politice. — *344, 345—347, 348—349, 352, 363, 384—385, 390—392.*

[Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Proiect de rezoluţie al bolşevicilor prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 466—467. (P.M.S.D.R.). — *355, 356, 361, 362, 363, 367, 369, 370, 385—386, 387—388, 391—398.*

[Cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Proiect de rezoluţie prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. de delegaţia social-democraţiei din Polonia]. — Ibid., pag. 467. — *355—356, 361—362, 386—387.*

Cu privire la atitudinea faţă de partidele liberal-democrate. [Proiect de rezoluţie elaborat de menşevici pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 10. Sub titlul comun : Proiect de rezoluţii elaborat de un grup de „menşevici" cu participarea redactorilor „Iskrei" pentru congresul ce urmează să aibă loc. — *75, 323, 344—345, 384.*

Cu privire la congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Culegere de articole. Moscova, 1907. 128 pag. (Pentru congresul ordinar al P.M.S.D.R.). — *173, 178, 185—186.*

Cu privire la guvernul provizoriu. [Rezoluţia Conferinţei organizaţiilor muncitoreşti social-democrate din Caucaz]. — În : Conferinţa organizaţiilor muncitoreşti social-democrate din Caucaz. [Geneva, tip. partidului, 1905], pag. 3. (P.M.S.D.R.). — *341—342.*

Cu privire la momentul actual al revoluţiei şi sarcinile proletariatului. [Proiect de rezoluţie prezentat de menşevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9. Sub titlul comun : Proiect de rezoluţii pentru apropiatul congres, elaborat de un grup de „menşevici", cu participarea redactorilor ziarului „Iskra". — *80, 323.*

Cu privire la munca în rîndurile ofiţerilor. [Principalele rezoluţii adoptate la Conferinţa organizaţiilor din armată ale P.M.S.D.R. Octombrie 1906]. — În foaia volantă : Scurt extras din procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor P.M.S.D.R. care activează în rîndurile armatei. F. l., tip. C.C. al P.M.S.D.R., 1906, pag. 13. (P.M.S.D.R.). — *293, 294—295, 296.*

www.dacoromanica.ro

Cu privire la munca în rîndurile ofiţerilor. [Rezoluţie adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. În : Procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Petersburg, [tip. „Svet"], 1907, pag. 132. — *293—295.*

Cu privire la problema congresului muncitoresc. — În : „Eliberarea muncii". Culegere de articole cu privire la problema muncitorească. [Odesa], „Eliberarea muncii", [1907], pag. 13—22. Semnat : Frid—ъ — *9.*

[Cu privire la problema limitelor agitaţiei pentru un congres muncitoresc. Rezoluţie adoptată la Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima Conferinţă generală)]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 2. Sub titlul comun : Conferinţa generală a P.M.S.D.R. (Corespondenţă apărută în „Proletarii"). Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *10.*

[Cu privire la raportul de activitate a fracţiunii din Dumă. Proiect de rezoluţie prezentat de delegaţia S.D.P. la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 222, 463. (P.M.S.D.R.). — *355—356.*

[Cu privire la raportul de activitate a fracţiunii din Dumă. Proiect de rezoluţie prezentat de bolşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 190—191, 462. (P.M.S.D.R.). — *336—337.*

Cu privire la rolul partidului în insurecţia armată. [Rezoluţie adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 3. Sub titlul comun : Conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *296—298.*

Cu privire la rolul partidului în insurecţia armată. [Rezoluţie adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. — Ibid., pag. 116—117. — *296—298.*

[Cu privire la sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluţiei democratice. Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din

www.dacoromanica.ro

4 martie, pag. 3. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 398.*

[Cu privire la tactica P.M.S.D.R. în campania electorală. Rezoluţie adoptată la Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferinţă generală")]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 2. Sub titlul comun : Conferinţa generală a P.M.S.D.R. (Corespondenţă apărută în ziarul „Proletarii"). Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *12, 36, 55, 79.*

[Cu privire la unitatea campaniei electorale în organizaţiile locale. Rezoluţie adoptată la Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. (Prima Conferinţă generală")]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 2. Sub titlul comun : Conferinţa generală a P.M.S.D.R. (Corespondenţă apărută în ziarul „Proletarii"). Pe ziar ca loc de apariţie figurează M scova. — *12, 312—313, 314—315.*

Cuvîntarea preşedintelui Dumei. — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 45 din 22 februarie (7 martie), pag. 1. Sub titlul comun : Cronică politică. — *359.*

[Dan, F. I.] Danilov. [Amendament la punctul 3 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, propus la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al procesele-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 346. (P.M.S.D.R.). — *392—393.*

— *Amendament la punctul 4 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, propus la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — Ibid., pag. 361. — *397—398.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa a 5-a [a Dumei de stat, din 6 martie 1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 209 din 7 (20) martie, pag. 3—4, la rubrica : Duma de stat. — *132.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 9 martie [1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 211—212 din 10 (23) martie, pag. 4—5, la rubrica : Duma de stat. — *83, 87.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 19 martie [1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 220 din 20 martie (2 aprilie), pag. 3—5, la rubrica : Duma de stat. — *115—121, 123—124, 129—131, 133, 135, 138, 139—153, 157—162.*

www.dacoromanica.ro

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 22 martie [1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 223 din 23 martie (5 aprilie), pag. 3—5. — *167.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 23 martie [1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 224 din 24 martie (6 aprilie), pag. 4—5. — *167.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 27 martie [1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 228 din 29 martie (11 aprilie), pag. 4. — *169.*

Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 3 aprilie [1907]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 3—4, 6, la rubrica : Duma de stat. — *221—224.*

* *Date cifrice cu privire la componenţa alegătorilor pentru Conferinţa organizaţiei din Petersburg.* — În foaia volantă : De ce am fost nevoiţi să ne retragem de la conferinţă ? (Declaraţia adresată C.C. de 31 de delegaţi la conferinţă). [Petersburg, 1907], pag. 7—8. — *277—279, 282.*

Date statistice cu privire la agricultură extrase din materiale primite de la proprietari. Vol. V. — *vezi* Korolenko, S. A. Munca salariată în gospodăriile moşiereşti şi strămutările muncitorilor oglindite în statistica economică a Rusiei europene sub aspectul agricol şi industrial. Petersburg, 1892.

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. I. Şedinţele 1—18 (27 aprilie—30 mai). Petersburg. Imprimeriile statului. 1906, XXII, 866 pag. (Duma de stat). — *329.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. II. Şedinţele 19—38 (1 iunie — 4 iulie). Petersburg. Imprimeriile statului. 1906, pag. 867—2 013. (Duma de stat). — *43, 76—77, 116, 117, 118, 143, 146, 152—154, 155—157, 171—172, 199, 329.*

* *De ce am fost nevoiţi să ne retragem de la conferinţă ?* (Declaraţie adresată Comitetului Central de 31 de delegaţi la conferinţă). [Petersburg, 1907]. 8 pag. — *276, 277—279, 282, 317.*

* *[Declaraţie cu privire la greşita reprezentare a membrilor de partid la Conferinţa organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R. semnată de 31 de delegaţi şi prezentată în şedinţa din 6 (19) ianuarie 1907 a acestei conferinţe].* — În foaia volantă : De ce am fost nevoiţi să ne retragem de la conferinţă ? (Declaraţie adresată Comitetului Central de 31 de delegaţi la conferinţă). [Petersburg, 1907], pag. 4—5. — *276, 277—278.*

www.dacoromanica.ro

[Declaraţie cu privire la refuzul de a participa la discutarea şi votarea propunerii referitoare la împărţirea în două secţii a Conferinţei organizaţiei din Petersburg a P.M.S.D.R., semnată de 31 de delegaţi şi prezentată în şedinţa din 6 (19) ianuarie 1907 a acestei conferinţe]. Ibid., pag. 5. — *276—277.*

Declaraţia fracţiunii soc[ial]-dem[ocrate], [citită în şedinţa Dumei de stat din 19 martie (1 aprilie)]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 220 din 20 martie (2 aprilie), pag. 4, la rubrica : Duma de stat. — *115, 143—144, 148, 151—152.*

Declaraţia guvernului, [citită de P. A. Stolîpin în şedinţa Dumei de stat din 6 (19) martie 1907]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 55 din 7 (20) martie. Supliment gratuit la ziarele „Reci" şi „Reforma". Duma de stat, pag. 1—2. — *28—30, 215, 221.*

Declaraţia guvernului, [citită de P. A. Stolîpin în şedinţa Dumei de stat din 6 (19) martie 1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 209 din 7 (20) martie, pag. 3—4, la rubrica : Duma de stat. — *132.*

Declaraţia lui Stolîpin — vezi Declaraţia guvernului, citită de P. A. Stolîpin în şedinţa Dumei de stat din 6 (19) martie 1907.

[Declaraţia prezentată în scris de 35 de deputaţi în Duma de stat în cadrul discutării problemei comitetelor agrare locale]. — În : Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Prima sesiune. Vol. I. Şedinţele 1—18 (27 aprilie—30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 588—590. (Duma de stat). — *152—154.*

„Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1906, nr. 7 din august, pag. 6—15. — *296—297.*

Editura „Otgoloski". Culegere, vol. V. Petersburg, tip. Veisbrut, 1907. 80 pag. — *183—185, 398.*

Editura „Otgoloski", Petersburg. — *225.*

Editura „Otkliki". — Culegere, vol. II. Petersburg [Tipografia electr. Löwenstein], 1907. 76 pag. — *238.*

Editura „Otkliki", Petersburg. — *238.*

[Ekk-Muhin] Budovnicii. [Amendament la punctul 4 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la partidele burgheze, prezentată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 361. (P.M.S.D.R.). — *397—398.*

www.dacoromanica.ro

El — *vezi* Luzin, I. I.

„Eliberarea muncii". Culegere de articole în problema muncitorească. [Odesa], „Eliberarea muncii", [1907]. 128 pag. — *9.*

Engels, F. Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluţionează ştiinţa. 1876—1878. — *231.*

— *Campania germană pentru constituţia imperiului.* Sfîrşitul lunii august 1849 — începutul lunii februarie 1850. — *255.*

— *Introducere [la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franţa (1848—1850)"].* 6 martie 1895. — *57.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 29 septembrie 1891. — *252.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 13 octombrie 1891. — *253.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 24—26 octombrie 1891. — *252.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 9—10 noiembrie 1891. — *252.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 25 noiembrie 1891. — *252.*

— *Scrisoare către A. Bebel.* 1 decembrie 1891. — *252.*

— *[Scrisoare către F. Kelley-Wischnewetzky,* 28 decembrie 1886]. — Ibid., pag. 271—275. — *239—240.*

— *[Scrisoare către F. Kelley-Wischnewetzky.* 27 ianuarie 1887]. — Ibid., pag. 276—277. — *240.*

— *[Scrisoare către F. Kelley-Wischnewetzky.* 2 mai 1888]. — Ibid., pag. 326—327. — *246.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 20 iunie 1882]. — În : Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii. Traducere din limba germană de Politikus. În anexă scrisori şi o biografie a lui F. A. Sorge scrisă de E. Dietzgen. Cu o prefaţă scrisă de N. Lenin şi un portret al lui F. A. Sorge. Petersburg, Dauge, 1907, pag. 205—207. — *244.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 31 decembrie 1884]. — Ibid., pag. 227—229. — *244—245.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 3 iunie 1885]. — Ibid., pag. 232—235. — *245.*

www.dacoromanica.ro

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 29 aprilie 1886]. — Ibid., pag. 245—250. — *251.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 29 noiembrie 1886]. — Ibid., pag. 266—270. — *239, 240, 251.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 3 martie 1887]. — Ibid., pag. 282—283. — *245.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 6 aprilie 1887]. — Ibid., pag. 286—287. — *254.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 9 aprilie 1887]. — Ibid., pag. 287—288. — *254.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 23 aprilie 1887]. — Ibid., pag. 288—290. — *254.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 12 ianuarie 1889]. — Ibid., pag. 335—337. — *245.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 11 mai 1889]. — Ibid., pag. 340—342. — *246.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 8 iunie 1889]. — Ibid., pag. 342—346. — *246.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 17 iulie 1889]. — Ibid., pag. 347—349. — *246.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 20 iulie 1889]. — Ibid., pag. 349—351. — *245, 246.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 7 decembrie 1889]. — Ibid., pag. 356—359. — *239, 252.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 10 iunie 1891]. — Ibid., pag. 406—407. — *239.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 24 octombrie 1891]. — Ibid., pag. 414—417. — *252—253.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 18 ianuarie 1893]. — Ibid., pag. 439—442. — *247.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 10 noiembrie 1894]. — Ibid., pag. 468—472. — *248.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 4 decembrie 1894]. — Ibid., pag. 472—474. — *248.*

www.dacoromanica.ro

— *Scrisoare către V. I. Zasulici,* 23 aprilie 1885 [1]. — *254.*

— *Socialismul în Germania.* Aproximativ 24 octombrie şi sfîrşitul lunii decembrie 1891. — *57.*

— *Viitoarea revoluţie italiană şi partidul socialist.* (Scrisoare către Turati). 26 ianuarie 1894. — *88, 108.*

Extras din „Dnevnik Soţial-Demokrata" nr. 8 Geneva, septembrie 1906, pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *328.*

Forţa şi slăbiciunea revoluţiei ruse. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 1. Sub titlul comun : Petersburg, 4 aprilie. — *225—226, 227—229, 233.*

Fracţiunea social-democr[ată] din Duma de stat. — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 49 din 27 februarie (12 martie), pag 3. — *71.*

Frămîntări în rîndurile cadeţilor. (Părerea lui P. B. Struve). — „Birjevîe Vedomosti". Ediţia de seară, Petersburg, 1907, nr. 9 934 din 7 (20) iunie, pag. 3. Semnat : Ergo. — *400—401.*

Griboedov, A. S. Prea multă minte strică. — *175.*

Hillquitt, M. Istoria socialismului în Statele Unite. Traducere după ultima ediţie engleză de D. Vais. Sub îngrijirea lui E. Smirnov. Petersburg, „Volnaia Tipografia", 1907, 288 pag. — *237.*

[Hotărîrile Congresului al II-lea (extraordinar) al partidului socialiştilor-revoluţionari]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 197 din 21 februarie (6 martie), pag. 5, la rubrica : Din viaţa partidelor politice. — *219—220.*

Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Foaie volantă]. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906]. 4 pag. (P.M.S.D.R.). — *76, 105, 197—198, 199, 200—201, 362—363.*

Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului [al IV-lea (de unificare)] [al P.M.S.D.R.] — In : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 413—420. — *35, 54, 55, 56.*

[Hrustalev-Nosar, G. S.] Despre congresul muncitoresc. — „Narodnaia Gazeta", Petersburg, 1907, nr. 1 din 10 (23) aprilie, pag. 3—4. Semnat : G. Hrustalev. — *260, 261—265.*

— *De pe malurile Tamisei.* — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 260 din 8 (21) mai, pag. 1—2. Semnat : Iurii Pereiaslavski. — *400.*

[1] Publicată pentru prima oară în : „Grupul «Eliberarea muncii»". (Din arhivele lui G. V. Plehanov, V. I. Zasulici şi L. G. Deutsch). Sub îngrijirea lui L. G. Deutsch. Vol. 3. Moscova-Leningrad, 1925, pag. 24—27.

www.dacoromanica.ro

Ianson, I. E. „Studiu statistic despre loturile ţăranilor şi despre ratele de răscumpărare. Petersburg, Stasiulevici, 1877, VIII, 160, 26 pag. — *133.*

Influenţa recoltelor şi a preţurilor cerealelor asupra unor laturi ale economiei naţionale din Rusia. Sub îngrijirea prof. A. I. Ciuprov şi A. S. Posnikov. Vol. I—II. Petersburg, 1897. 2 vol. — *134—135.*

„Iskra" (veche, leninistă), [Leipzig — München — Londra — Geneva]. — *189, 358.*

„Iskra" (nouă, menşevică), [Geneva]. — *61—62, 341—342.*

— 1905, nr. 110 din 10 septembrie, pag. 1—2. — *61—62.*

Izgoev, A. S. Pesimismul. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 48 din 27 februarie (12 martie), pag. 1—2. — *70.*

„Izvestiia Krestianskih Deputatov", Petersburg. — *199.*

— [1907], nr. 8 din 27 mai, pag. 1. — *153.*

În Duma de stat. 27 martie. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1907, nr. 11 150 din 28 martie (10 aprilie), pag. 3—4. Semnat: Vs. Suhadrev. — *170.*

În legătură cu diferite zvonuri. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 213 din 11 (24) martie, pag. 1. — *84, 106.*

[În problema congresului partidului. Rezoluţie adoptată la Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima Conferinţă generală")]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 3. Sub titlul comun: Conferinţa generală a P.M.S.D.R. (Corespondenţă apărută în „Proletarii"). Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *328.*

Înştiinţare cu privire la Congresul al doilea (extraordinar) al partidului socialist-revoluţionar. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1907, nr. 6 din 8 martie, pag. 1—3. — *219—220.*

[Înştiinţare cu privire la conferinţa reprezentanţilor partidului socialist-revoluţionar, Grupului trudovic, socialiştilor-populişti şi menşevicilor cu cadeţii]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 15 din 19 ianuarie (1 februarie), pag. 4, la rubrica: Din viaţa partidelor politice. — *15, 304.*

[Înştiinţare cu privire la conferinţa reprezentanţilor partidului socialist-revoluţionar, Grupului trudovic, socialiştilor-populişti şi

www.dacoromanica.ro

menşevicilor cu cadeţii]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 169 din 19 ianuarie (1 februarie), pag. 4, la rubrica : Ştiri de seară. — *304.*

[Înştiinţare cu privire la consfătuirea membrilor fracţiunilor parlamentare de opoziţie. 19 februarie (4 martie) 1907]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 42 din 20 februarie (5 martie), pag. 3, la rubrica : Ştiri de seară. — *32.*

[Înştiinţare cu privire la consfătuirea membrilor fracţiunilor parlamentare de opoziţie. 19 februarie (4 martie) 1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 196 din 20 februarie (5 martie), pag. 2, la rubrica : Ştiri de seară. — *32.*

Yekk, G. Internaţionala. Cu un articol introductiv scris de K. Kautsky. Traducere din limba germană de B. Smirnov şi A. Ratner, sub îngrijirea lui A. Sanin. Petersburg, „Znanie", 1906. XX, 366 pag. (Biblioteca ieftină a soc. „Znanie". Nr. 275). — *237.*

Karavaev, A. L. [Scrisoare către redacţie. 20 martie 1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 221 din 21 martie (3 aprilie), pag. 6, la rubrica : Scrisori către redacţie. — *149.*

Karîşev, N. A. Luarea în arendă de către ţărani a pămînturilor extralotuale. Derpt, 1892. XIX, 402, LXV pag. (În colecţia : Rezultatele cercetărilor economiei Rusiei pe baza datelor statistice ale zemstvelor. Vol. II). — *136.*

Kolţov, D. Tactica bolşevică. — „Privet", [Petersburg], 1907, nr. 2 din 28 martie, pag. 6—8. — *225.*

— *Cadeţii şi democraţia burgheză.* — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 49 din 27 februarie (12 martie), pag. 1. — *74—75, 76, 77, 94.*

Korolenko, S. A. Munca salariată în gospodăriile moşiereşti şi strămutările muncitorilor oglindite în statistica economică a Rusiei europene sub aspectul agricol şi industrial. Petersburg, 1892. 864 pag. ; 17 foi cu hărţi. (Departamentul agriculturii şi industriilor agricole. Date cu privire la agricultură şi date statistice pe baza materialelor furnizate de proprietari. Vol. V). — *134.*

[Krîlenko, N. V.] Lupta de clasă a proletariatului şi Congresul de la Londra. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 280 din 31 mai (13 iunie), pag. 2. Semnat : A. Bram. — *400.*

Kuskova, E. D. Cum se vor sfîrşi toate acestea? — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 161 din 10 (23) ianuarie, pag. 1. — *14, 316.*

www.dacoromanica.ro

Larin, I. Un larg partid muncitoresc şi congresul muncitoresc. Moscova, „Novîi Mir", 1906. 95 pag. — *186, 188, 239, 260—261, 262, 263, 264—265.*

Legea electorală — vezi Ucaz către Senatul ocîrmuitor referitor la modificările şi completările legii cu privire la alegerile în Duma de stat. 11 (24) decembrie 1905.

Legile agrare din noiembrie — vezi Ucaz către Senatul ocîrmuitor cu privire la ieşirea ţăranilor din obşti şi la trecerea loturilor în proprietatea lor şi Ucaz către Senatul ocîrmuitor cu privire la eliberarea de către banca agricolă ţărănească a unor împrumuturi garantate cu pămînturile lotuale.

[Leiteizen, G. D.] Congresul muncitoresc. — În : Probleme de tactică. Culegere, vol. I. Petersburg, „Novaia Duma", 1907, pag. 73—121. Semnat : G. Lindov. — *263.*

[Lenin, V. I.] Alegerile din Petersburg şi făţărnicia celor 31 de menşevici. Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 15 pag. Înaintea titlului, autor : N. Lenin. — *15—16, 300, 302—314, 317.*

*— *Apropiata dizolvare a Dumei şi problemele de tactică.* Petersburg, 27 februarie 1907. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 1. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *122.*

— *Atitudinea faţă de partidele burgheze.* [Proiect de rezoluţie pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 7—8. Sub titlul comun : Proiect de rezoluţii. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — *75, 196, 344, 345, 384—385.*

— *Criza menşevismului.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 2—7. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *185—186.*

— *„De-auzi părerea unui prost..."* (Din însemnările unui publicist social-democrat). Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 24 pag. — *304, 311.*

— *[Deschiderea Dumei a II-a de stat].* — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 1 din 20 februarie, pag. 1. Titlul : Petersburg, 20 februarie 1907. — *64.*

— *[Despre agravarea mizeriei economice a maselor şi despre ascuţirea luptei lor economice.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14

www.dacoromanica.ro

din 4 martie, pag. 4. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe carte ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49.*

— *[Despre atitudinea faţă de partidele burgheze.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 7 din 27 februarie, pag. 3, la rubrica : Viaţa de partid. — *94.*

— *[Despre atitudinea faţă de partidele burgheze.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 3. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 75, 196, 197, 225, 344, 352.*

*— *Despre blocurile cu cadeţii.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 2—5. — *314.*

— *[Despre momentul actual al revoluţiei democratice.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 3. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 81, 82, 84, 85—86, 87, 104—105.*

— *[Despre organizaţiile muncitoreşti fără partid în legătură cu curentul anarho-sindicalist din rîndurile proletariatului.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 4. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 187—189, 194, 262—263.*

— *[Despre tactica social-democraţiei în Duma de stat.* Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 3—4. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 273, 371.*

— *Dezorientarea celor care s-au supărat.* (În jurul problemei congresului muncitoresc). — În Probleme de tactică. Culegere. vol. II. Petersburg, „Novaia Duma", 1907, pag. 29—41. Semnat : N. Lenin. — *176—177.*

— *Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică.* Editat de C.C. al P.M.S.D.R., Geneva, tip. partidului, 1905. VIII, 108 pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor : N. Lenin. — *84, 196.*

www.dacoromanica.ro

— *Duma a II-a de stat şi al doilea val al revoluţiei.* Petersburg, 7 februarie 1907. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 13 din 11 februarie, pag. 1. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *57—58.*

— *Duma şi liberalii ruşi — vezi* Lenin, V. I. Petersburg, 10 aprilie.

— *Lupta împotriva social-democraţilor cadetizanţi şi disciplina de partid.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 3. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *314.*

— *Luptătorii intelectuali împotriva dominaţiei intelectualilor.* — „Naşe Eho", Petersburg, 1907, nr. 5 din 30 martie, pag. 2. — *178.*

— *Momentul actual al revoluţiei democratice.* [Proiect de rezoluţie pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izyestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—6. Sub titlul comun : Proiect de rezoluţii. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — *80.*.

— *[Obiecţii împotriva amendamentelor lui Martov la punctul 3 al rezoluţiei cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentate de bolşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. — 16 (29) mai 1907].* — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 357. (P.M.S.D.R.). — *394.*

— *O Dumă anemică sau o mică burghezie anemică.* — „Naşe Eho", Petersburg, 1907, nr. 8 din 3 aprilie, pag. 1. — *217.*

*— *Încercare de clasificare a partidelor politice din Rusia.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 5 din 30 septembrie, pag. 5—6. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *400.*

— *Opinie separată înfăţişată la Conferinţa [generală a P.M.S.D.R.] în numele delegaţilor social-democraţiei din Polonia, ai Ţinutului leton, ai Petersburgului, Moscovei, regiunii industriale centrale şi regiunii Volgii.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 2. Sub titlul comun : Conferinţa generală a P.M.S.D.R. (Corespondenţă apărută în „Proletarii"). Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *12.*

— *Petersburg, 10 aprilie.* — „Naşe Eho", Petersburg, 1907, nr. 14 din 10 aprilie, pag. 1. — *286.*

— *Platforma social-democraţiei revoluţionare.* — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 2—3. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *83.*

www.dacoromanica.ro

— *[Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.* Proiecte de rezoluţii pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9. — *75, 80, 196, 344, 345, 384.*

— *Plehanov şi Vasiliev.* — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 11 din 7 ianuarie, pag. 5—6. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *51.*

— *Problema agrară şi forţele revoluţiei.* — „Naşe Eho", Petersburg, 1907, nr. 7 din 1 aprilie, pag. 1. — *225—226.*

— *[Proiect de rezoluţie pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. cu privire la tactica social-democraţiei în Duma de stat].* — „Sovremennaia Reci", Petersburg, 1907, nr. 28 din 22 februarie, pag. 3, la rubrica : Viaţa de partid. — *49.*

— *Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.* — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr 14 din 4 martie, pag. 3—4. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *49, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 84, 85—86, 87, 104, 187—188, 194, 196, 197, 225, 262—263, 273, 344, 352.*

— *Protestul celor 31 de menşevici.* — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 12 din 25 ianuarie, pag. 4. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *278.*

— *[Raport cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la 12 (25) mai la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 271—278. (P.M.S.D.R.). — *356.*

— *Rezoluţia majorităţii cu privire la Duma de stat.* — „Volna", Petersburg, 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3, la rubrica : Viaţa politică. — *372.*

— *Social-democraţia şi alegerile pentru Dumă.* Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 29 pag. — *303, 312.*

— *Tactica mic-burgheză.* — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 4 din 23 februarie, pag. 3. — *220.*

— *Tactica P.M.S.D.R. în timpul campaniei electorale. Interviu acordat colaboratorului ziarului „L'Humanité" la 17 februarie (2 martie) 1907* — *vezi* Lenin, V. I. Une interview du citoyen Lénine.

www.dacoromanica.ro

— *Un prim pas important.* Petersburg, 21 februarie 1907. — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 2 din 21 februarie, pag. 1. — *54, 55, 68, 85.*

[Liber, M. I. Amendament la rezoluţia bolşevicilor, adoptată de congres, cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, prezentată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 345. (P.M.S.D.R.). — *365.*

Lindov, G. — *vezi* Leiteizen, G. D.

[Lurie, G. I.] Ghirş. [Amendament propus cu prilejul discutării proiectului polonez de rezoluţie cu privire la partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 340. (P.M.S.D.R.). — *386—387.*

[Luzin, I. I.] Eli. Congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. — În : Cu privire la congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Culegere de articole. Moscova, 1907, pag. 49—88. (Pentru congresul ordinar al P.M.S.D.R.). — *173.*

— *Două curente în problema congresului muncitoresc.* — În : Congresul muncitoresc pe întreaga Rusie. Culegere de articole. Moscova, „Organizarea", 1907, pag. 5—19. — *184, 185.*

Lvov, L. Despre K. P. Pobedonoştev. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 214 din 13 (26) martie, pag. 4. — *106.*

Malover, F. — *vezi* Portugalov, V.

Manifest. 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — *39.*

Martov, L. [Amendament la punctul 4 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.] — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 361. (P.M.S.D.R.). — *367—368, 395—396, 397.*

— *[Al patrulea amendament la punctul 3 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — În : Con-

www.dacoromanica.ro

gresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 357. (P.M.S.D.R.). — *367, 395.*

— *Înainte de congresul al patrulea.* — În : Editura „Otgoloski". Culegerea V. Petersburg, tip. Veisbrut, 1907, pag. 3—26. — *398.*

— *Mai departe nu se mai poate merge.* — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 48 din 25 februarie (10 martie), pag. 2—3. — *68.*

— *[Primul amendament la punctul 3 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 346. (P.M.S.D.R.). — *393.*

— *Social-democraţia împotriva mişcării de clasă a proletariatului.* — „Privet", [Petersburg], 1907, nr. 2 din 28 martie, pag. 10—15. — *225.*

Martînov, A. [Primul amendament la rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 360. (P.M.S.D.R.). — *369.*

— *[Al treilea amendament la rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — Ibid., pag. 360. — *369—370.*

Marx, K. şi Engels, F. Manifestul Partidului Comunist. Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — *75, 238—239.*

— *Circulara împotriva lui Kriege.* 11 mai 1846. — *352—353.*

— *Circulara către A. Bebel, W. Liebknecht, W. Bracke şi alţii.* 17—18 septembrie 1879. — *243.*

Marx, K. Burghezia şi contrarevoluţia. 9, 11, 15 şi 29 decembrie 1848. — *210, 267, 268, 270—271.*

— *Capitalul.* Critica economiei politice, vol. I. 1867. — *231.*

*— *Capitalul.* Critica economiei politice. Traducere din limba germană. Vol. I. Cartea I. Procesul de producţie al capitalului. Petersburg, Poleakov, 1872. XIII, 678 pag. — *253.*

www.dacoromanica.ro

— *Critica programului de la Gotha.* Note marginale la programul partidului muncitoresc german. 5 mai 1875. — *232, 250.*

— *Proiect de lege cu privire la desfiinţarea servituţilor feudale.* 29 iulie 1848. — *81—82, 271—272, 394.*

— *Scrisori către L. Kugelmann.* Cu o prefaţă din partea redacţiei revistei „Die Neue Zeit". Traducere din limba germană de M. Ilina, sub îngrijirea şi cu o prefaţă a lui N. Lenin. Petersburg, [„Novaia Duma"], 1907. XI, 96 pag. — *238.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 27 septembrie 1877]. — În : Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii. Traducere din limba germană de Politikus. În anexă scrisori şi o biografie a lui F. A. Sorge scrisă de E. Dietzgen. Cu o prefaţă scrisă de N. Lenin şi un portret al lui F. A. Sorge. Petersburg, Dauge, 1907, pag. 172—176. — *253.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 19 octombrie 1877]. — Ibid., pag. 177—180. — *242.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 19 septembrie 1879]. — Ibid., pag. 182—187. — *242—243, 249.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 19 noiembrie 1879]. — Ibid., pag. 188. — *243.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 5 noiembrie 1880]. — Ibid., pag. 190—195. — *243, 253—254.*

— *[Scrisoare către F. A. Sorge.* 20 iunie 1881]. — Ibid., pag. 197—201. — *240.*

[Meci, V. Recenzie :] „Naşe Delo" (Nr. 1). — „Sovremennaia Jizn", [Moscova], 1906, septembrie-octombrie, pag. 254—255, la rubrica : Critică şi bibliografie. Sub titlul comun : Presa periodică. Răsfoind reviste. Semnat : V. M. — *349.*

Mehring, F. Istoria social-democraţiei germane. Traducere din ediţia a doua germană, editată de M. E. Landau. Moscova. — [Petersburg], Granat, 1906—1907. 4 volume.

* Vol. 1. Pînă la revoluţia din 1848. [Petersburg], 1906. 397 pag. — *237.*

* Vol. 2. Pînă la conflictul constituţional din Prusia (1862). 1906. 387 pag. — *237.*

* Vol. 3. Pînă la războiul franco-prusian. 1906. 416 pag. — *237.*

www.dacoromanica.ro

Vol. 4 pînă la alegerile din 1903. 1907. 400 pag. — *237, 243, 245.*

Membrii Dumei a II-a de stat. Petersburg, „Puşkinskaia Skoropeciatnea", 1907. XII, 124 pag. — *211, 226.*

Menşikov, M. Asediul puterii. II. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1907, nr. 11 130 din 8 (21) martie, pag. 2—3. — *132.*

„*Nacealo*", Petersburg. — *228, 399.*

— 1905, nr. 3 din 16 (29) noiembrie, pag. 1. — *228, 336.*

„*Narodnaia Duma*", Petersburg. — *229.*

— 1907, nr. 12 din 24 martie (6 aprilie), pag. 4. — *344, 345—347, 348—349, 352, 363, 384—385, 391.*

— 1907, nr. 13 din 25 martie (7 aprilie), pag. 5—6. — *173—177, 178—187.*

— 1907, nr. 20 din 3 (16) aprilie, pag. 4. — *289, 290, 291, 292—294.*

— 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 1, 2, 3—4, 6. — *221—224, 225—226, 227—229, 233.*

„*Narodnaia Gazeta*", Petersburg, 1907, nr. 1 din 10 (23) aprilie, pag. 3—4. — *260, 261—265.*

— 1907, nr. 2 din 11 (24) aprilie, pag. 1. — *286—287.*

„*Naşe Ehо*", Petersburg, 1907, nr. 5 din 30 martie, pag. 2. — *178.*

— 1907, nr. 7 din 1 aprilie, pag. 1 — *226.*

— 1907, nr. 8 din 3 aprilie, pag. 1. — *217.*

— 1907, nr. 14 din 10 aprilie, pag. 1. — *286.*

Nekrasov, N. A. Cîntec de leagăn. (Parodie la o poezie a lui Lermontov). — *119.*

„*Novîi Luci*", Petersburg. — *55, 85.*

— 1907, nr. 1 din 20 februarie, pag. 1, 2—3. — *31, 32, 64.*

— 1907, nr. 2 din 21 februarie, pag. 1—2. — *54, 55, 68, 85, 214—215.*

— 1907, nr. 3 din 22 februarie, pag. 1. — *56.*

— 1907, nr. 4 din 23 februarie, pag. 3. — *220.*

— 1907, nr. 7 din 27 februarie, pag. 3. — *94.*

„*Novîe Silî*", Petersburg. — *63.*

www.dacoromanica.ro

— 1907, nr. 7 din 23 februarie (8 martie), pag. 1. — *63, 65, 66—67.*

„Novoe Vremea", Petersburg. — *58, 132, 167, 169, 170—171.*

— 1907, nr. 11 068 din 4 (17) ianuarie, pag. 3. — *15.*

— 1907, nr. 11 130 din 8 (21) martie, pag. 2—3. — *132.*

— 1907, nr. 11 150 din 28 martie (10 aprilie), pag. 2, 3—4. — *170.*

— 1907, nr. 11 157 din 4 (17) aprilie, pag. 3. — *223.*

N. R. — *vezi* Rojkov, N. A.

O. *B. [Recenzie la cartea :]* Briefe und Auszüge aus Briefen, von Joh. Phil. Becker. Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u A. an F. A. Sorge und Andere. Stuttgart. 1906 Verlag von I. H. W. Dietz Nachfolger. — „Sovremennaia Jizn", [Moscova], 1906, noiembrie, pag. 244—251. — *238.*

„Obşcestvennoe Delo", Petersburg. — *213.*

— 1907, nr. 1 din 1 (14) aprilie, pag. 1, 2—3. — *213, 214, 216.*

Ordinea de zi [a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 3. — *80.*

[Ordinea de zi a Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, 62 pag. (P.M.S.D.R.). — *355, 380.*

Orlovski P. — *vezi* Vorovski, V. V.

„Otgoloski" — *vezi* Editura „Otgoloski".

„Otkliki" — *vezi* Editura „Otkliki".

O *zi din activitatea Dumei.* — „Reci". Petersburg, 1907, nr. 66 din 20 martie (2 aprilie). Supliment gratuit la ziarele „Reci" şi „Reforma". Duma de stat, pag. 1. — *124—125.*

Parnev [Fedorov, M. D.] [Amendament la punctul 4 al rezoluţiei bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, prezentat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, 362 pag. (P.M.S.D.R.). — *395—396, 397.*

www.dacoromanica.ro

Partidul libertăţii poporului. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 48 din 27 februarie (12 martie), pag. 2—3, la rubrica : Duma de stat. — *70—71, 72.*

„*Partiinîe Izvestiia*", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9, 9—11. — *75, 196, 323—324, 384.*

„*Partiinîe Izvestiia*", [Petersburg], 1907. — *219.*

— 1907, nr. 6 din 8 martie, pag. 1—3. — *219—220.*

Parvus. Social-democraţia şi Duma de stat. — „Iskra", [Geneva], 1905, nr. 110 din 10 septembrie, pag. 1—2. — *61—62.*

Pentru ce se face atîta zarvă? — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 218 din 17 (30) martie, pag. 2—3. — *106.*

Pereiaslavski, I. — *vezi* Hrustalev-Nosar, G. S.

Petersburg, 25 mai. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iunie), pag. 1. — *153—155.*

Petersburg, 14 ianuarie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 11 din 14 (27) ianuarie, pag. 1. — *15, 316.*

Petersburg, 18 februarie. [Articol de fond]. — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 42 din 18 februarie (3 martie), pag. 1. — *31.*

Petersburg, 22 februarie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 44 din 22 februarie (7 martie), pag. 1. — *51, 220.*

Petersburg, 27 februarie. [Articol de fond]. — „Reci", 1907, nr. 48 din 27 februarie (12 martie), pag. 1. — *92.*

Petersburg, 13 martie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 60 din 13 (26) martie, pag. 1. — *84, 106.*

Petersburg, 18 martie. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 65 din 18 (31) martie, pag. 1. — *123.*

Petersburg, 20 martie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 66 din 20 martie (2 aprilie), pag. 1. — *125.*

Petersburg, 24 martie. [Articol de fond]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 224 din 24 martie (6 aprilie), pag. 1. — *167.*

Petersburg, 28 martie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 73 din 28 martie (10 aprilie), pag. 1. — *169—170.*

Petersburg, 1 aprilie. [Articol de fond]. — „Obşcestvennoe Delo", Petersburg, 1907, nr. 1 din 1 (14) aprilie, pag. 1. — *213.*

Petersburg, 3 aprilie. [Articol de fond]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 78 din 3 (16) aprilie, pag. 1. — *217—219, 222.*

www.dacoromanica.ro

Petersburg, 11 aprilie. [Articol de fond]. — „Narodnaia Gazeta", Petersburg, 1907, nr. 2 din 11 (24) aprilie, pag. 1. — *286—287.*

* *Platforma tactică în vederea apropiatului congres, elaborată de Martov, Dan, Starover, Martînov ş.a. cu ajutorul unui grup de menşevici practicieni. Situaţia politică şi sarcinile partidului.* [Foaie volantă]. F. l. [1907]. 4 pag. — *173, 192—193, 194—197, 198—199, 202, 203—204, 205, 206—207, 298, 349, 352.*

„*Polearnaia Zvezda*", Petersburg, 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — *348.*

Poate oare activitatea Dumei de stat s-o salveze ? — „Obşcestvennoe Delo", Petersburg, 1907, nr. 1 din 1 (14) aprilie, pag. 1. — *213, 216.*

[Portugalov, V.] Duma şi societatea. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 237 din 8 (21) aprilie, pag. 2. Semnat: F. Malover. — *256—259.*

„*Pravila rusă*". [Primul cod de legi scrise şi de hotărîri ale cnejilor din Rusia veche, secolele XI-XII]. — *133.*

„*Pravitelstvennîi Vestnik*", Petersburg, 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — *39.*

— 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1. — *26, 72, 79, 80, 170.*

— 1906, nr. 252 din 12 (25) noiembrie, pag. 1. — *81.*

— 1906, nr. 256 din 18 noiembrie (1 decembrie), pag. 1. — *81.*

Prima conferinţă generală a activiştilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra". Geneva, tip. partidului, 1905, 31 pag. (P.M.S.D.R.). — *322, 381, 382, 384—385.*

„*Privet*", [Petersburg], 1907, nr. 2 din 28 martie, pag. 6—8, 10—15. — *225.*

Pînă şi aici ! — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 45 din 22 februarie (7 martie), pag. 2. — *54—56.*

[Plehanov, G. V.] Cu privire la Congresul extraordinar al partidului. (Scrisoare deschisă adresată unor tovarăşi). — Extras din nr. 8 al revistei „Dnevnik Soţial-Demokrata", Geneva, septembrie 1906, pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *328.*

— *Cu privire la congresul extraordinar al partidului.* (Scrisoare deschisă adresată unor tovarăşi). — „Soţial-Demokrat", Petersburg, 1906, nr. 1 din 17 septembrie, pag. 6. — *193, 328.*

www.dacoromanica.ro

— *Cu privire la problema acordurilor electorale.* Răspuns deschis dat unui cititor al ziarului „Tovarişci". — „Tovarişci", Petersburg, 1906, nr. 122 din 24 noiembrie (7 decembrie), pag. 2. — *57, 105—106, 299, 331, 357, 358, 361, 383, 391—392.*

— *Divergenţele noastre.* Geneva, tip. grupului „Eliberarea muncii", 1884, XXIV, 322 pag. (Biblioteca socialismului contemporan. Partea a III-a). Pe copertă ca dată a apariţiei figurează : 1885. — *254.*

— *În legătură cu noua Dumă.* (Consacrat deputaţilor noştri social-democraţi). — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 46 din 23 februarie (8 martie), pag. 2—3. — *57, 58—62, 81, 85, 102, 103, 104, 105, 108, 374—375.*

— *În legătură cu o scrisoare.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1906, nr. 7, august, pag. 6—15. — *296—297.*

— *Însemnările unui publicist.* — „Sovremennaia Jizn", [Moscova], 1906, noiembrie, pag. 179—205 ; decembrie, pag. 152—172. Semnat : G. Beltov şi G. P. — *238.*

Presa. — „Obşcestvennoe Delo", Petersburg, 1907, nr. 1 din 1 (14) aprilie, pag. 2—3. — *213, 214.*

Principalele rezoluţii [adoptate la Congresul al III-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia]. — În : Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XVI—XXVII. (P.M.S.D.R.). — *291—292.*

Principalele rezoluţii adoptate la conferinţa organizaţiilor din rîndurile armatei ale P.M.S.D.R. [Octombrie 1906]. — În foaia volantă : Scurt extras din procesele-verbale ale primei conferinţe a organizaţiilor P.M.S.D.R. care activează în rîndurile armatei. F. l., tip. C.C. al P.M.S.D.R., 1906, pag. 12—13. (P.M.S.D.R.). — *381.*

Problema acordurilor în partidul soc[ial]-dem[ocrat]. — „Strana", Petersburg, 1907, nr. 8 din 11 (24) ianuarie, pag. 4. — *14, 316.*

Probleme de tactică. Culegere de articole, vol. I. Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 144 pag. — *263.*

Probleme de tactica. Culegere de articole, vol. II. Petersburg, „Novaia Duma", 1907. 79 pag. — *176—177.*

www.dacoromanica.ro

Programul agrar [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În foaia volantă : Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], pag. 1. (P.M.S.D.R.). — *76, 105—106, 197—198, 199, 200—201, 362—363.*

Proiectul agrar al cadeţilor — vezi Proiect de lege agrară depus în Duma de stat de 42 de deputaţi.

Proiectul agrar al celor 104 depus în Duma I de stat — vezi Proiect de lege agrară depus în Duma de stat de 104 deputaţi.

Proiectul agrar al trudovicilor — vezi Proiect de lege agrară depus în Duma de stat de 104 deputaţi.

Proiect de [lege agrară depus în Duma de stat de 104 deputaţi]. În : Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat], 1906. Prima sesiune. Vol. I. Şedinţele 1—18 (27 aprilie — 30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 560—562. (Duma de stat). — *43, 76—77, 116, 117, 118, 143, 146, 158, 199.*

[Proiect de lege agrară depus în Duma de stat de 42 de deputaţi] Ibid., pag. 248—251. — *76—77, 171—172, 199.*

Proiect de lege cu privire la întruniri. — „Reci", Petersburg, 1906, nr. 89 din 2 (15) iunie. Supliment la nr. 89 al ziarului „Reci". Duma de stat, pag. 4. — *76.*

[Proiect de ordine de zi elaborat de C.C. al P.M.S.D.R. la 31 ianuarie (13 februarie) 1907 pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 181 din 2 (15) februarie, pag. 5, la rubrica : Viaţa politică. — *78—79, 83.*

Proiect de platformă electorală, propus de Comit[etul] Central al P.M.S.D.R. — „Soţial-Demokrat", Petersburg, 1906, nr. 6 din 3 noiembrie, pag. 1—2. Pe ziar ca dată a apariţiei figurează : 3 octombrie. — *35—36, 360.*

[Proiect de reorganizare a organizaţiei social-democrate din Petersburg, elaborat de un grup de menşevici]. — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 51, 1 (14) martie, pag. 2, la rubrica : Viaţa politică. — *274, 275.*

Proiect de rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat elaborat de Dan, Kolţov, Martînov, Martov, Negorev ş.a. cu participarea unui grup de practicieni. [Foaie volantă]. F. l., februarie 1907. 2 pag. — *86, 91, 173, 273, 373.*

www.dacoromanica.ro

[Proiect de rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat, elaborat de Dan, Kolţov, Martînov, Martov, Negorev ş.a. cu participarea unui grup de practicieni]. — „Russkaia Jizn", Petersburg, 1907, nr. 47 din 24 februarie (9 martie), pag. 2—3 la rubrica : Viaţa politică. — *86—87, 88, 91—104, 105—106, 110—112, 113, 114, 192.*

Proiect de rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat prezentat de bolşevici la Congresul de la Stockholm — vezi Lenin, V. I. Rezoluţia majorităţii cu privire la Duma de stat.

[Proiectul de rezoluţie cu privire la organizaţiile muncitoreşti de masă şi congresul muncitoresc, prezentat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. de un grup de publicişti şi practicieni menşevici]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 13 din 25 martie (7 aprilie), pag. 5—6, la rubrica : Viaţa politică. — *173—177, 178—187.*

Proiect de rezoluţii pentru apropiatul congres, elaborat de un grup de „menşevici", cu participarea redactorilor ziarului „Iskra". — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9—11. — *75, 80, 323, 344—345, 384.*

* *Prokopovici, S. N. Problema agrară în cifre.* Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1907, 126 pag. — *138, 141.*

„Proletarii", [Vîborg]. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *13, 78, 278.*

*— 1906, nr. 3 din 8 septembrie, pag. 5. — *10.*

— 1906, nr. 4 din 19 septembrie, pag. 4. — *10.*

*— 1906, nr. 5 din 30 septembrie, pag. 5—6. — *400.*

*— 1906, nr. 8 din 23 noiembrie, pag. 1—5. — *10, 12, 35, 36, 55, 79, 312, 314, 328.*

— 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 2—7. — *185, 291, 292, 296—298.*

— 1907, nr. 11 din 7 ianuarie, pag. 5—6. — *51.*

— 1907, nr. 12 din 25 ianuarie, pag. 4. — *277.*

— 1907, nr. 13 din 11 februarie, pag. 1, 4—5, 8. — *57—58, 310.*

*— 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 1—4. — *49, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 84, 85—86, 104, 187—188, 197, 262—263, 300, 308, 344, 352, 371, 398.*

www.dacoromanica.ro

— 1907, nr. 15 din 25 martie, pag. 5—6, 8. — *112—113, 114, 122, 274.*

Procesele-verbale ale Congresului al II-lea (extraordinar) al partidului socialiştilor-revoluţionari, Petersburg, [tip. revistei „Znamea Truda"], 1907, 180 pag. — *49.*

Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, VI, 420 pag. — *12, 34, 54, 55, 56, 75, 80, 96, 323.*

Procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Petersburg, [tip. „Svet"], 1907. IV, 168 pag. — *289, 290, 291, 292, 293—295, 296—299, 328.*

„Reci", Petersburg. — *14, 31, 37, 45, 84, 123, 153, 217, 222, 316.*

— 1906, nr. 82 din 25 mai (7 iunie), pag. 1. — *153—154.*

— 1906, nr. 89 din 2 (15) iunie. Supliment la nr. 89 al ziarului „Reci". Duma de stat, pag. 4. — *76.*

— 1906, nr. 216 din 14 (27) noiembrie, pag. 3. — *17, 46.*

— 1907, nr. 8 din 11 (24) ianuarie, pag. 1. — *14, 316.*

— 1907, nr. 11 din 14 (27) ianuarie, pag. 1. — *15, 316.*

— 1907, nr. 15 din 19 ianuarie (1 februarie), pag. 4. — *15, 304.*

— 1907, nr. 37 din 14 (27) februarie, pag. 5. — *21, 45, 46, 202, 205.*

— 1907, nr. 42 din 20 februarie (5 martie), pag. 3. — *32.*

— 1907, nr. 43 din 21 februarie (6 martie). Supliment gratuit la nr. 43 al ziarului „Reci", Duma de stat, pag. 1, 2—3. — *38—41, 48, 60.*

— 1907, nr. 44 din 22 februarie (7 martie), pag. 1. — *51, 220.*

— 1907, nr. 48 din 27 februarie (12 martie), pag. 1—3. — *70—72, 92.*

— 1907, nr. 55 din 7 (20) martie. Supliment gratuit al ziarelor „Reci" şi „Reforma", Duma de stat, pag. 1—2. — *28—30, 215, 221.*

— 1907, nr. 60 din 13 (26) martie, pag. 1. — *84, 106.*

— 1907, nr. 65 din 18 (31) martie, pag. 1. — *123.*

www.dacoromanica.ro

— 1907, nr. 66 din 20 martie (2 aprilie), pag. 1. — *125.*

— 1907, nr. 66 din 20 martie (2 aprilie). Supliment gratuit al ziarelor „Reci" şi „Reforma". Duma de stat, pag. 1. — *124—125.*

— 1907, nr. 73 din 28 martie (10 aprilie), pag. 1. — *169—170.*

— 1907, nr. 74 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1. — *211.*

— 1907, nr. 78 din 3 (16) aprilie, pag. 1. — *217—219, 222.*

Regulament cu privire la procedura examinării bugetului de stat, precum şi la formalităţile necesare pentru cheltuieli neprevăzute de buget. — „Colecţia de hotărîri şi dispoziţii ale guvernului, ediţia oficială a Senatului ocîrmuitor", Petersburg, 1906, nr. 51 din 10 martie, publicat sub nr. 335, pag. 735—737. — *165.*

Revista presei. — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 1 din 20 februarie, pag. 2. — *31.*

Rezoluţia de la Amsterdam — *vezi* Internationale Regeln der sozialistischen Taktik.

[Rezoluţii adoptate de conferinţa „Uniunii din Ţinutul estonian" a P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 15 din 25 martie, pag. 5—6. Sub titlul comun : Conferinţa social-democraţilor estonieni. (Scrisoare către redacţie). — *111.*

Rezoluţii adoptate de [prima] Conferinţă [generală a activiştilor de partid din Rusia]. — În : Prima Conferinţă generală a activiştilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra". Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 15—30. (P.M.S.D.R.). — *322, 381.*

Rezoluţia adunării bolşevice de la Petersburg. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 13 din 11 februarie, pag. 4—5. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *300.*

[Rezoluţia adunării împuterniciţilor social-democraţi, socialişti-revoluţionari şi fără partid. 28 ianuarie (1 februarie) 1907]. „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 178 din 30 ianuarie (12 februarie), pag. 4. Sub titlul comun : Consfătuirea împuterniciţilor muncitorilor. — *317.*

[Rezoluţia adunării membrilor care s-au separat de conferinţa social-democrată din Petersburg. 17 ianuarie 1907]. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 169 din 19 ianuarie (1 februarie), pag. 4, la rubrica : Ştiri de seară. — *316, 338.*

www.dacoromanica.ro

[Rezoluţia Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea faţă de „congresul muncitoresc“. Septembrie 1906]. — „Proletarii“, [Vîborg], 1906, nr. 4 din 19 septembrie, pag. 4. Sub titlul comun : A 2-a conferinţă a organizaţiei din Regiunea centrală industrială. Supliment la raportul asupra Conferinţei a II-a a organizaţiilor din Regiunea industrială centrală. Suplimentul nr. 2 cu privire la congresul muncitoresc. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *10.*

**[Rezoluţia Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea faţă de „congresul muncitoresc“.* Septembrie 1906]. — „Proletarii“, [Vîborg], 1906, nr. 3 din 8 septembrie, pag. 5, la rubrica : Viaţa de partid. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *10.*

Rezoluţia [Cu privire la atitudinea faţă de Duma de stat], elaborată de Comitetul Central al P.M.S.D.R. — „Vpered“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 27 mai, pag. 2, la rubrica : Din viaţa partidelor politice. — *102, 329.*

Rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele neproletare [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 454—455. (P.M.S.D.R.). — *366, 371, 385—386, 392—393.*

Rezoluţia cu privire la împrumut, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 435, 458 (P.M.S.D.R.). — *377.*

Rezoluţia fracţiunii social-democrate [din Duma de stat în legătură cu regulamentul cu privire la procedura examinării bugetului de stat pe 1907]. — „Tovarişci“, Petersburg, 1907, nr. 223 din 23 martie (5 aprilie), pag. 5. — *167.*

[Rezoluţia Primei conferinţe a organizaţiilor P.M.S.D.R. care activează în cadrul armatei cu privire la refuzul de a participa la conferinţa generală a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă. Octombrie 1906]. — În foaia volantă : Scurt extras din procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor P.M.S.D.R. care activează în cadrul armatei. F. l., tip. C.C. al P.M.S.D.R., 1906, pag. 4 (P.M.S.D.R.). — *291.*

[Rojkov, N. A.] „Păstraţi Duma“ ! — „Novîi Luci“, Petersburg, 1907, nr. 2 din 21 februarie, pag. 1—2. Semnat : N. R. — *214—215.*

Rolul organizaţiilor din arm[ată] şi al o[rganizaţ]iilor de l[uptă] în insu[recţia] armată. [Rezoluţia Primei conferinţe a organizaţiilor

www.dacoromanica.ro

din armată şi organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 4. Sub titlul comun : Conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *292.*

„Russkaia Jizn", Petersburg. — *359, 374.*

— 1907, nr. 42 din 18 februarie (3 martie), pag. 1. — *31.*

— 1907, nr. 45 din 22 februarie (7 martie), pag. 1, 2. — *54—56, 359.*

— 1907, nr. 46 din 23 februarie (8 martie), pag. 2—3. — *57, 58—62, 81, 102, 103, 104, 105, 108, 374.*

— 1907, nr. 47 din 24 februarie (9 martie), pag. 2—3. — *86—87, 88, 91—103, 104—105, 109—111, 112—113, 114, 192.*

— 1907, nr. 48 din 25 februarie (10 martie), pag. 2—3. — *68.*

— 1907, nr. 49 din 27 februarie (12 martie), pag. 1, 3. — *71, 74—75, 76, 77, 94.*

— 1907, nr. 51 din 1 (14) martie, pag. 2. — *274, 275.*

„Russkie Vedomosti", Moscova. — *111.*

— 1905, nr. 210 din 5 august, pag. 3. — *347—348.*

Saltîkov-Şcedrin, M. E. Domnii Golovliov. — *218, 219.*

— *Idilă contemporană.* — *165.*

Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluţiei democratice. [Proiect de rezoluţie al bolşevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia", [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 6. Sub titlul comun : Proiecte de rezoluţii. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — *80.*

Sarcinile organizaţiilor de l[uptă]. [Rezoluţie adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 decembrie, pag. 3—4. Sub titlul comun : Conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *292.*

Sarcinile organizaţiilor din arm[ată]. [Rezoluţia adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 9 din 7 de-

www.dacoromanica.ro

cembrie, pag. 3. Sub titlul comun : Conferinţa organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Pe ziar ca loc de apariţie figurează Moscova. — *297—298.*

Sarcinile organizaţiilor din arm[ată] în legătură cu caracterul muncii în rîndurile lor. [Rezoluţia adoptată la Prima conferinţă a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R.] — În : Procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. Petersburg, [tip. „Svet"], 1907, pag. 137. — *297—298.*

Scrisoare către organizaţiile de partid. [Nr. 4]. 14 iulie 1906. [Foaie volantă]. [Petersburg, 1906]. 5 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat : C.C. al P.M.S.D.R. — *295, 323, 383—384.*

[Scrisoarea C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la apariţia „Proceselor-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R."]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 20 din 3 (16) aprilie, pag. 4, la rubrica : Din viaţa partidelor politice. — *289, 290, 291, 292—294.*

Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii. Traducere din limba germană de Politikus. În anexă scrisori şi o biografie a lui F. A. Sorge scrisă de E. Dietzgen. Cu o prefaţă scrisă de N. Lenin şi un portret al lui F. A. Sorge. Petersburg, Dauge, 1907. XXVI, 44, 485, II pag. — *237—255.*

Scurt extras din procesele-verbale ale Primei conferinţe a organizaţiilor P.M.S.D.R. care activează în rîndurile armatei. [Foaie volantă]. F. l. tip. C.C. al P.M.S.D.R., 1906, 13 pag. (P.M.S.D.R.). — *290, 291, 293, 294, 295—296.*

Sesiunea a treia a Conferinţei organizaţiei social-democrate din Petersburg. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 14 din 4 martie, pag. 1—3. — *300, 308.*

Smirnov, A. V. Cu privire la mersul alegerilor în oraşe. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 37 din 14 (27) februarie, pag. 5, la rubrica : Alegerile în provincie. — *21, 45, 202, 205, 331.*

— *Compoziţia Dumei a II-a de stat.* — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 43 din 21 februarie (6 martie). Supliment gratuit la nr. 43 al ziarului „Reci". Duma de stat, pag. 2—3. — Semnat : A. S. — *38—41, 48.*

Social-democraţia şi mişcarea muncitorească. — În : Editura „Otkliki". Culegere, vol. II, Petersburg, tip. Lövenstein, 1907, pag. 25—28. Semnat : M. P.-n. — *238.*

www.dacoromanica.ro

Soiuznoe delo. Nr. 1. Culegere de probleme ale mişcării sindicale şi ale cooperaţiei. Moscova, tip. Butaev, 1907. 16 pag. — *9.*

„Soţial-Demokrat", Petersburg. — *193, 328.*

— 1906, nr. 1 din 17 septembrie, pag. 6. — *193, 328.*

— 1906, nr. 6 din 3 noiembrie, pag. 1—2. Pe ziar ca dată a apariţiei figurează : 3 octombrie. — *36—37, 359—360.*

„Sovremennaia Jizn", Moscova. — *238, 349.*

— 1906, septembrie-octombrie, pag. 254—255. — *349.*

— 1906, noiembrie, pag. 179—205, 244—251 ; decembrie, pag. 152—172. — *238.*

„Sovremennaia Reci", Petersburg, 1907, nr. 28 din 22 februarie, pag. 3. — *49.*

Statistica proprietăţilor funciare pe 1905. Culegere de date pentru 50 de gubernii din Rusia europeană. Petersburg, tip. Minkov, 1907, 199 pag. ; L pag. de tabele (Comitetul central de statistică al ministerului de interne). — *117—118, 149.*

[Stolîpin, A. A.] Însemnări. „Novoe Vremea", Petersburg, 1907, nr. 11 157 din 4 (17) aprilie, pag. 3. Semnat : A. St.-n. — *223—224.*

— O *hotărîre greşită.* — „Novoe Vremea", Petersburg, 1907, nr. 11 068 din 4 (17) ianuarie, pag. 3. — *15.*

„Strana", Petersburg. — *14, 316.*

— 1907, nr. 8 din 11 (24) ianuarie, pag. 4. — *14, 316.*

Struve, P. B. Două comitete de grevă. — „Polearnaia Zvezda", Petersburg, 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — *348.*

Şedinţa a cincisprezecea [a Dumei de stat] din 26 mai 1906. — În : Dările de seamă stenografiate [ale Dumei de stat], 1906. Sesiunea I. Vol. I. Şedinţele 1—18 (de la 27 aprilie pînă la 30 mai). Petersburg, tip. statului, 1906, pag. 639—686. (Duma de stat). — *153—154, 155—156.*

Şedinţa [Dumei de stat] din 20 februarie [1907]. — „Reci", Petersburg, 1907, nr. 43 din 21 februarie (6 martie). Supliment gratuit la nr. 43 al ziarului „Reci". Duma de stat, pag. 1. — *60.*

www.dacoromanica.ro

[Telegrama împuterniciţilor delegaţilor progresişti din oraşul Riga cu privire la traducerea în faţa curţilor marţiale a deţinuţilor politici din închisoarea centrală din Riga care au încercat să evadeze. 3 (16) aprilie 1907]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 6. Sub titlul comun : Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 3 aprilie [1907], la rubrica : Duma de stat. — *222.*

[Telegrama lui A. N. Meller-Zakomelski, guvernator general al Ţinutului baltic. 3 (16) aprilie 1907]. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 3. Sub titlul comun : Dare de seamă stenografică. Şedinţa [Dumei de stat] din 3 aprilie [1907], la rubrica : Duma de stat. — *222.*

Tolstoi, L. N. Roadele învăţăturii. — *132.*

„Tovarişci", Petersburg. — *14, 67, 84, 106, 167, 189, 195, 316, 335, 390, 400.*

— 1906, nr. 122 din 24 noiembrie (7 decembrie), pag. 2. — *57, 298, 332, 357, 358, 367, 383, 392.*

— 1907, nr. 161 din 10 (23) ianuarie, pag. 1. — *14, 316.*

— 1907, nr. 169 din 19 ianuarie (1 februarie), pag. 4. — *304, 316.*

— 1907, nr. 170 din 20 ianuarie (2 februarie), pag. 5. — *303, 317.*

— 1907, nr. 177 din 28 ianuarie (10 februarie), pag. 4. — *300, 302—303, 305, 306, 307, 311.*

— 1907, nr. 178 din 30 ianuarie (12 februarie), pag. 4. — *317.*

— 1907, nr. 181 din 2 (15) februarie, pag. 5. — *78—79, 83.*

— 1907, nr. 196 din 20 februarie (5 martie), pag. 2. — *32.*

— 1907, nr. 197 din 21 februarie (6 martie), pag. 5. — *49—53, 219—220.*

— 1907, nr. 209 din 7 (20) martie, pag. 3—4. — *132.*

— 1907, nr. 211—212 din 10 (23) martie, pag. 4—5. — *83, 87.*

— 1907, nr. 213 din 11 (24) martie, pag. 1. — *84, 106.*

— 1907, nr. 214 din 13 (26) martie, pag. 4. — *106.*

— 1907, nr. 218 din 17 (30) martie, pag. 2—3. — *106.*

www.dacoromanica.ro

— 1907, nr. 220 din 20 martie (2 aprilie), pag. 3—5. — *115—121, 123—124, 129—131, 133, 138, 139—153, 158—162.*

— 1907, nr. 221 din 21 martie (3 aprilie), pag. 6. — *149.*

— 1907, nr. 223 din 23 martie (5 aprilie), pag. 3—5. — *167.*

— 1907, nr. 224 din 24 martie (6 aprilie), pag. 1, 4—5. — *167.*

— 1907, nr. 228 din 29 martie (11 aprilie), pag. 4. — *169.*

— 1907, nr. 237 din 8 (21) aprilie, pag 2. — *256—259.*

— 1907, nr. 260 din 8 (21) mai, pag. 1—2. — *400.*

— 1907, nr. 280 din 31 mai (13 iunie), pag. 2. — *400.*

[Troţki, L. D.] [Amendament la rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, prezentată de bolşevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Paris, 1909, pag. 362. (P.M.S.D.R.). — *393—394.*

— *În apărarea partidului.* — În : [Troţki, L. D.] Troţki, N. În apărarea partidului. Petersburg, Glagolev, 1907, pag. 75—121. — *264.*

— *În apărarea partidului.* Petersburg, Glagolev, 1907. XXIV, 148 pag. — *190, 264, 356.*

— *Scrisoare către P. B. Akselrod.* 12 (25) septembrie 1906. — În : [Troţki, L. D.] Troţki, N. În apărarea partidului. Petersburg, Glagolev, 1907, pag. 38—49, în art. : Congresul muncitoresc. — *190.*

„Trudovoi Narod", Petersburg. — *208.*

— 1907, nr. 14 din 30 martie, pag. 1. — *208, 211.*

Turgheniev, I. S. Părinţi şi copii. — *173, 182.*

Ţăranii şi cadeţii. — „Izvestiia Krestianskih Deputatov", Petersburg, [1907], nr. 8 din 27 mai, pag. 1. — *153.*

[Ucaz către Senatul ocîrmuitor cu privire la aprobarea regulamentului cu privire la procedura examinării bugetului de stat, precum şi la formalităţile necesare pentru cheltuieli neprevăzute în buget. 8 (21) martie 1906]. — „Colecţia de hotărîri şi dispoziţii ale gu-

www.dacoromanica.ro

vernului publicată sub îngrijirea Senatului ocîrmuitor", Petersburg, 1906, nr. 51 din 10 martie, publicată sub nr. 335, pag. 734—735. — *165.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la condiţiile în care banca de credit funciar ţărănesc poate acorda împrumuturi garantate cu ipoteci asupra loturilor, 15 (28) noiembrie 1906]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1906, nr. 256 din 18 noiembrie (1 decembrie), pag. 1. — *81.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la ieşirea ţăranilor din obşte şi dreptul de proprietate asupra pămînturilor lotuale. 9 (22) noiembrie 1906]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1906, nr. 252 din 12 (25) noiembrie, pag. 1. — *81.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificările şi completările la regulamentul referitor la alegerile pentru Duma de stat. 11 (24) decembrie 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — *26, 72, 80, 170.*

Viaţa politică. — „Tovarişci", Petersburg, 1907, nr. 177 din 28 ianuarie (10 februarie), pag. 4. — *300, 302—303, 305, 306, 307, 311.*

Vinogradov, P. G. Scrisori politice. — „Russkie Vedomosti", Moscova, 1905, nr. 210 din 5 august, pag. 3. — *347—348.*

„Volna", Petersburg, 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3. — *372.*

[Vorovski, V. V.] Alegerea preşedintelui. — „Novîi Luci", Petersburg, 1907, nr. 1 din 20 februarie, pag. 2—3 Semnat : P. Orlovski. — *31, 32.*

„Vpered", Petersburg, 1906, nr. 1 din 26 mai, pag. 1. — *153.*

— 1906, nr. 2 din 27 mai, pag. 2. — *102, 329—330.*

Witte — agent al bursei, Struve — agent al lui Witte. — „Nacealo", Petersburg, 1905, nr. 3 din 16 (29) noiembrie, pag. 1. — *228, 336.*

Ziua interpelărilor. — „Narodnaia Duma", Petersburg, 1907, nr. 21 din 4 (17) aprilie, pag. 2. Semnat : D. — *221.*

Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. II. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Juli 1844 bis November 1847. Stuttgart, Dietz, 1902. VIII, 482 S. — *271.*

www.dacoromanica.ro

Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. — *271.*

Bernstein, E. Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899. X, 188 S. — *108.*

Gesetz gegen die gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie. Vom 21. Oktober 1878. — „Reichs-Gesetzblatt", Berlin, 1878, N 34, S. 351—358. — *243, 244, 245—246.*

„L'Humanité", Paris, 1907, N 1 082, 4 avril, p. 2. — *338.*

The International working men's congress of 1889. I. A Reply to „Justice". London, 1889. 15 p. — *245—246.*

The International working men's congress of 1889. II. A Reply to the „Manifesto of the Social Democratic Federation". London, 1889. 16 p. — *245—246.*

Internationale Regeln der sozialistischen Taktik. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In : Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchhandlung „Vorwärts", 1904, S. 31—32. — *75.*

Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchhandlung „Vorwärts", 1904. 78 S. — *75.*

„Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik", Zürich, 1879, 1. Hälfte, S. 75—96. — *244.*

Kautsky, K. Die soziale Revolution. I Sozialreform und soziale Revolution. Berlin, Expedition der Buchandlung „Vorwärts", 1902. 56 S. — *82.*

— *Triebkräfte und Aussichten der russischen Revolution.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 9, S. 284—290 ; N 10, S. 324—333. — *356.*

[Lenin, V. I.] Une interview du citoyen Lénine. — La tactique suivie pendant la campagne électorale. — Majoritaires et minoritaires. (Par lettre de notre correspondant particulier). — „L'Humanité", Paris, 1907, N 1 082, 4 avril, p. 2. Sous le titre général : En Russie. Dans le parti social-democrate. — *338.*

www.dacoromanica.ro

[Mehring, F.] Deutscher Liberalismus und russische Duma. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 23, S. 761—764. — *266—273.*

— *Der Sorgesche Briefwechsel.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 1, S. 10—19; N. 2, S. 50—57. — *237, 242, 246—247.*

„Neue Rheinische Zeitung", Köln. — *270, 271, 358.*

„Die Neue Zeit", Stuttgart. — *266, 272.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 1, S. 10—19; N 2, S. 50—57. — *237, 242, 246—247.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 9, S. 284—290; N 10, S. 324—333. — *356.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 1, N 23, S. 761—764. — *266—273.*

„Reichs-Gesetzblatt", Berlin, 1878, N 34, S. 351—358. — *243, 244, 245.*

Rückblicke auf die sozialistische Bewegung in Deutschland. Kritische Aphorismen von * * *. — „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik", Zürich, 1879, 1. Hälfte, S. 75—96. — *244.*

„Der Sozialdemokrat", Zürich-London. — *243.*

„Sozialistische Monatshefte", Berlin. — *108, 272.*

— 1907, Bd. 1, Hft. 4, April, S. 291—296. — *272—273.*

Streltzow, R. Das zweite russische Parlament. — „Sozialistische Monatshefte", Berlin, 1907, Bd. 1, Hft. 4, April, S. 291—296. — *272—273.*

„Vorwärts", Berlin. — 272.

— Berlin, 1907, N. 55, 6. März, S. 1. — *272—273.*

„Zukunft", Berlin. — *242.*

Die zweite Reichsduma. — „Vorwärts", Berlin, 1907, N. 55, 6. März, S. 1. — *272—273.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME

A

A. — *vezi* Akselrod, I. I.

Abramovici, R. (Rein, R. A.)* (n. 1880) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, a participat la conferinţa antipartinică convocată de Troţki la Viena în august 1912, la care s-a constituit blocul antibolşevic. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca centrist. În 1917, înapoindu-se din străinătate în Rusia, a aderat la aripa dreaptă a menşevicilor internaţionalişti. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva bolşevicilor, a susţinut ideea creării unui guvern de coaliţie cu participarea menşevicilor şi socialiştilor revoluţionari, a luat poziţie împotriva încheierii păcii de la Brest. În 1920 a emigrat la Berlin, unde a dus o luptă activă împotriva Rusiei Sovietice ; împreună cu L. Martov a fondat şi redactat publicaţia menşevică contrarevoluţionară „Soţialisticeskii Vestnik". În 1923 a fost unul dintre organizatorii organizaţiei oportuniste Internaţionala (II) socialistă unită a muncitorilor şi membru în biroul Comitetului Executiv al acesteia. După 1930 a plecat în S.U.A., unde a colaborat la „Vorwards" („Înainte"), ziar evreiesc cu orientare socialistă de dreapta. — *327*, *340*.

Ahmet, Ţ. — *vezi* Ţalikov, A. T.

Akselrod, I. I. (A.) (1872—1917) — social-democrată, autoarea unor lucrări de filozofie şi critică literară. La început a participat la mişcarea revoluţionară ca membră a organizaţiei „Narodnaia volea" ; în 1893 a emigrat în străinătate, unde a aderat la grupul „Eliberarea muncii", iar ulterior a intrat în „Liga din străinătate a social-democraţiei revoluţionare ruse". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici, iar apoi, urmîndu-l pe Plehanov, a trecut la menşevici. În anii reacţiunii a aderat la grupul menşevicilor-partiiţi, iar în timpul primului război mondial a făcut parte din grupul defensiştilor extremişti. A colaborat la publicaţiile social-

* În paranteze sînt scrise cu litere cursive adevăratele nume de familie.

www.dacoromanica.ro

democrate „Vozrojdenie", „Sovremennaia Jizn" şi altele. Înainte de Revoluţia Socialistă din Octombrie, Akselrod s-a înapoiat în Rusia şi curînd după aceea a murit la Petersburg. — *111, 114.*

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menşevismului. În anii 1870—1880 a fost narodnic, iar după scindarea organizaţiei „Zemlea i volea" a aderat la grupul „Cernîi peredel"; în 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a fost membru al redacţiei ziarului „Iskra" şi al revistei „Zarea". A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ din partea redacţiei ziarului „Iskra"; iskrist din minoritate. După congres s-a manifestat ca menşevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui larg „congres muncitoresc", pe care el îl opunea partidului proletariatului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organ al menşevicilor lichidatori; în 1912 a participat la Blocul antipartinic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste; a luat parte la conferinţele de la Zimmerwald şi Kienthal, unde a aderat la aripa de dreapta. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd şi a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigraţie a făcut propagandă pentru intervenţia armată împotriva Rusiei Sovietice. — *9, 180, 185, 186, 188, 189, 194, 260, 265.*

Alcksinski, G. A. (Al-ski, G.) (n. 1879) — la începutul activităţii sale politice, social-democrat. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a aderat la bolşevici. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea muncitorilor din Petersburg, a făcut parte din comisia pentru ajutorarea şomerilor, din comisia pentru problemele aprovizionării şi cea agrară ale Dumei, a luat cuvîntul în legătură cu declaraţia guvernamentală citită în Dumă de P. A. Stolîpin, în problema agrară, a bugetului şi în alte probleme. În calitate de reprezentant al fracţiunii social-democrate din Dumă a luat parte ca delegat cu vot consultativ la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului. În anii reacţiunii a fost otzovist, lector la Şcoala fracţionistă de pe insula Capri (Italia), unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered". În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist inveterat, colaborator la o serie de ziare burgheze. Înapoindu-se în 1917 în Rusia s-a alăturat grupului plehanovist „Edinstvo" şi s-a situat pe o poziţie contrarevoluţionară. În iulie 1917 a confecţionat, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, nişte documente false, l-a calomniat pe V. I. Lenin şi pe bolşevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniţă. În 1920, Tribunalul revoluţionar suprem al C.E.C. din Rusia l-a judecat în contumacie în procesul organizaţiei contrarevoluţionare „Centrul tactic", fiind condamnat la pierderea dreptului de a reveni în Rusia Sovietică. În emigraţie s-a alăturat taberei ultrareacţionare. — *153, 167, 223.*

www.dacoromanica.ro

Ananin, E. A. (Cearski, E.) (n. 1884) — social-democrat, menşevic. A colaborat la publicaţiile menşevice: culegerile „Otkliki", „Otgoloski", revista „Naşa Zarea" ş.a. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat din ţară. — *183.*

Arhanghelski — vezi Maslennikov, A. N.

Arons, Martin Leo (1860—1919) — fizician german, a făcut parte din partidul social-democrat, aderînd la aripa dreaptă. Începînd din 1884 a lucrat la Universitatea din Strasbourg, iar din 1890 ca docent la Universitatea din Berlin. În 1899 a fost scos de la catedră din cauza apartenenţei la partidul social-democrat. Timp de cîţiva ani a fost deputat în Reichstag din partea partidului social-democrat. A finanţat revista „Sozialistische Monatshefte", organ al oportuniştilor germani, şi a colaborat la „Die Neue Zeit". — *226.*

Auer, Ignaz (1846—1907) — social-democrat german, de profesiune muncitor şelar. Începînd din 1874 a fost secretar al partidului eisenachienilor, iar după unirea acestora cu lassalleienii, în 1875, secretar al Partidului muncitoresc socialist din Germania. În 1877—1878 a fost redactor al ziarului social-democrat „Berliner Freie Presse"; a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. Pe măsură ce se ascuţea lupta din cadrul partidului, el s-a situat pe poziţiile reformismului şi a devenit unul dintre liderii aripii oportuniste a social-democraţiei germane. — *246.*

Avenard, Etienne (n. 1873) — colaborator (1907) la ziarul „l'Humanité", organul central al Partidului socialist francez unit. — *338.*

B

Bakunin, A. I. (n. 1874) — cadet, moşier, de profesiune medic; nepot al lui M. A. Bakunin, cunoscutul ideolog al anarhismului. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Tver. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate. — *211.*

Bakunin, M. A. (1814—1876) — ideolog al anarhismului. Începînd din 1840 a trăit în străinătate; el a criticat cu vehemenţă regimul absolutist-iobăgist din Rusia; în 1844 Senatul ţarist i-a retras titlul de nobil, precum şi toate drepturile de proprietate şi l-a condamnat în contumacie la muncă silnică. În 1848 a participat la răscoala de la Praga, în mai 1849 a condus insurecţia de la Dresda; a fost arestat şi extrădat, în 1851, guvernului ţarist. Pe cînd era deţinut în fortăreaţa Petropavlovskaia, iar apoi în fortăreaţa Schlüsselburg, Bakunin a scris un memoriu intitulat „Mărturisiri", pe care l-a înaintat lui Nicolae I, şi o scrisoare de căinţă către Alexandru al II-lea, în care se dezicea de concepţiile sale revoluţionare;

www.dacoromanica.ro

în 1857 a fost deportat pe viaţă în Siberia, de unde în 1861 a fugit în străinătate. A sprijinit răscoala de eliberare a Poloniei din 1863—1864; din 1868 a participat la activitatea Internaţionalei I, în cadrul căreia a organizat o alianţă secretă a anarhiştilor („Alianţa democraţiei socialiste"), pe care a încercat să o opună Internaţionalei şi să pună mîna pe conducerea Consiliului General, fără să se dea în lături „de la nici un fel de mijloace, de la nici o perfidie; minciuna, calomnia, intimidarea, atacul prin surprindere — toate acestea îi sînt proprii în egală măsură" (K. Marx şi F. Engels, Opere, vol. XIII, partea a 2-a, 1940, pag. 539). Pentru activitatea lui dezorganizatoare, în 1872, la stăruinţele lui Marx, a fost exclus din Internaţională.

„Bakunin — scria Engels — are o teorie originală, un amestec de proudhonism şi de comunism..." (K. Marx şi F. Engels, Scrisori alese, 1953, pag. 277). Ideea proprietăţii colective asupra mijloacelor de producţie se îmbina la el cu ideea anarhistă a „libertăţii absolute" a individului. Exprimînd interesele lumpenproletariatului şi ale micii burghezii, el era pentru nimicirea statului, văzînd în el, şi nu în relaţiile de producţie capitaliste, principalul rău al societăţii burgheze. Negînd rolul istoric-mondial al proletariatului, Bakunin era de părere că ţările cele mai potrivite pentru revoluţia socială anarhistă sînt ţările înapoiate, în care predomină ţărănimea. Revoluţia trebuia să ducă, după părerea lui, la „nivelarea claselor", la o uniune de „asociaţii libere". K. Marx şi F. Engels au dus o luptă energică împotriva lui Bakunin, au dezvăluit esenţa reacţionară a bakunismului, care, după cum l-a definit V. I. Lenin, era concepţia despre lume „a unui mic-burghez care a pierdut nădejdea în salvarea sa" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 11). — *254.*

Baskin, G. I. (1866—1940) — cunoscut statistician, publicist, membru al Partidului socialist-populist al muncii. Din 1890 a lucrat ca statistician la zemstvele guberniale Veatka, Vladimir şi Perm. În anii 1905—1906 a fost redactor al ziarului „Permskii Krai". În Duma a II-a de stat a fost deputat din partea guberniei Perm şi a făcut parte din comisiile bugetară şi agrară ale Dumei, a luat cuvîntul în cadrul discuţiilor pe marginea problemei agrare. Din 1910 a început să lucreze la consiliul zemstvei Samara ca şef al secţiei de statistică. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat pînă în 1927 în Biroul de statistică al guberniei Samara. — *129, 152.*

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanţi ai social-democraţiei germane şi ai Internaţionalei a II-a. De profesiune strungar. Şi-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaţionalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii"); a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag; a luptat pentru calea democratică de unificare a Germaniei, a demascat caracterul reacţionar al politicii interne şi externe a guvernului kaiserului. În timpul războiului franco-prusian s-a situat pe o poziţie internaţio-

www.dacoromanica.ro

nalistă, a sprijinit Comuna din Paris. În ultimul deceniu al secolului trecut şi la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului şi revizionismului din rîndurile social-democraţiei germane. V. I. Lenin aprecia cuvîntările rostite de el împotriva bernsteinienilor ca „un model de apărare a concepţiilor marxiste şi de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). Publicist talentat şi orator excelent, Bebel a exercitat o puternică influenţă asupra dezvoltării mişcării muncitoreşti din Germania şi din Europa. În ultima perioadă a activităţii sale a comis o serie de greşeli cu caracter centrist (lupta insuficientă împotriva oportuniştilor, supraaprecierea importanţei formelor parlamentare de luptă etc.). — *243, 245, 246, 251, 252, 253, 335.*

Becker, Johann Philipp (1809—1886) — militant al mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx şi F. Engels, în tinereţe muncitor perier. Becker a participat activ la revoluţia din 1848—1849, a comandat gărzile populare în răscoala din Baden-Palatinat. După înfrîngerea revoluţiei, Becker, care pînă atunci acţionase — după cum spune Engels — „ca un simplu democrat revoluţionar", a aderat la socialismul proletar al lui Marx şi Engels, a participat la organizarea Internaţionalei I (1864), a redactat revista „Vorbote" — organul secţiilor germane ale Internaţionalei în Elveţia. În cadrul Internaţionalei, Becker a apărat linia lui Marx, cu toate că într-o serie de cazuri, în special în prima perioadă a luptei împotriva anarhiştilor, a dat dovadă de lipsă de maturitate teoretică şi a avut unele oscilări. — *237, 255.*

Berezin, M. E. (1864—1933) — trudovic, statistician, şi-a început activitatea revoluţionară în ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut, la Kazan. În 1892, pentru propaganda desfăşurată în rîndurile meseriaşilor, a fost arestat şi deportat la Ivanovo-Voznesensk, unde i s-a fixat domiciliu forţat. În 1897 a fost din nou arestat la Odesa şi deportat în gubernia Veatka. Din 1903 a lucrat ca şef al secţiei de statistică a asigurărilor din consiliul zemstvei guberniale Saratov. În 1905, la Saratov, a participat la convocarea congresului regional al Uniunii ţărăneşti şi la constituirea Grupului trudovic. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea oraşului Saratov. A fost ales vicepreşedinte al Dumei şi a făcut parte din mai multe comisii ale Dumei. Din 1918 a fost membru în consiliul de conducere al uniunii de asigurări a cooperativelor, consultant în problemele de statistică în cadrul Comisariatului poporului pentru muncă. Ulterior a fost consultant al Direcţiei generale a asigurărilor de stat din R.S.F.S.R. — *203.*

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democraţiei germane şi a Internaţionalei a II-a ; teoretician al revizionismului şi reformismului. A participat la mişcarea social-democrată începînd de la jumătatea deceniului al 8-lea al

www.dacoromanica.ro

secolului trecut ; s-a aflat sub influența lui Dühring. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor responsabil al ziarului „Der Sozialdemokrat", organ central ilegal al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit" o serie de articole sub titlul „Problemele socialismului", care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației", în care a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein nega teoria marxistă a luptei de clasă, teoria inevitabilității prăbușirii capitalismului, teoria revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. „Cît privește revoluția proletariatului, oportunistul s-a dezvățat pînă să se și gîndească la așa ceva", scria V. I. Lenin, referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că singura sarcină a mișcării muncitorești este a lupta pentru reforme menite „să îmbunătățească" situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă : „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic". Concepțiile teoretice ale lui Bernstein și ale adepților săi, precum și activitatea practică oportunistă au dus la trădarea directă a intereselor clasei muncitoare, care s-a încheiat cu falimentul Internaționalei a II-a în timpul primului război mondial. În anii care au urmat, Bernstein a continuat lupta împotriva marxismului, sprijinind politica burgheziei imperialiste și ridicîndu-se împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — *108, 243, 244, 246, 247.*

Biglov, Muhammed Akram Muhammedjanovici (n. 1871) — moșier, cadet, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Ufa. A fost zemski nacealnic, președinte al consiliului zemstvei județene Belebei. A făcut parte din comisia bugetară a Dumei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *211.*

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat și diplomat al Prusiei și Germaniei, primul cancelar al Imperiului german, supranumit „cancelarul de fier". În 1862 a fost numit prim-ministru și ministru de externe al Prusiei. Scopul principal pe care l-a urmărit a fost unirea „prin foc și sabie" a micilor state germane izolate și crearea unui Imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871, Bismarck a fost numit cancelar al Imperiului german. Din 1871 pînă în 1890 a condus întreaga politică internă și externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moșieri, străduindu-se totodată să asigure alianța dintre iuncheri și marea burghezie. Nereușind să înăbușe mișcarea muncitorească cu ajutorul legii excepționale împotriva socialiștilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a venit cu un program demagogic de legislație socială, făcînd să se voteze o serie de legi care prevedeau instituirea asigurărilor obligatorii pentru

www.dacoromanica.ro

unele categorii de muncitori. Cu toate acestea, încercarea lui de a destrăma mişcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dus la nici un rezultat. În martie 1890 a fost demis. — *254.*

Bogdanov, A. (Malinovski A. A., Maximov N.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. În ultimul deceniu al secolului trecut a participat la activitatea unor cercuri social-democrate (la Tula). După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În calitate de membru al Biroului Comitetelor Majorităţii a participat în Rusia la munca de pregătire a Congresului al III-lea al partidului, la care a fost ales membru al Comitetului Central. A făcut parte din redacţiile publicaţiilor bolşevice „Vpered" şi „Proletarii" şi a fost unul dintre redactorii ziarului bolşevic „Novaia Jizn". A luat parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii a devenit conducător al otzoviştilor şi lider al grupului „Vpered", care s-a ridicat împotriva lui Lenin şi a partidului. În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul" (o varietate a filozofiei machiste subiectiv-idealiste, camuflată printr-o terminologie pseudomarxistă), pe care Lenin l-a criticat cu vehemenţă în lucrarea sa „Materialism şi empiriocriticism". La consfătuirea din iunie 1909 a redacţiei largite a ziarului „Proletarii", Bogdanov a fost exclus din partidul bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii şi organizatorii „Proletcultului", a activat în cadrul Universităţii proletare. Începînd din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, care a fost întemeiat de el. — *315.*

Bogdanov, N. N. (n. 1875) — moşier, cadet, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Reazan. A făcut parte din consiliul zemstvei judeţene Rannenburg, membru al consiliului zemstvei guberniale (din 1905), judecător de pace onorific. În Dumă a făcut parte din comisia pentru problemele învăţămîntului public. — *211.*

Boguslavski, P. R. (n. 1854) — moşier, cadet, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Harkov. A fost zemski nacealnic al judeţului Harkov. Mai tîrziu, membru al consiliului zemstvei judeţene Harkov, membru al adunării zemstvei judeţene şi al celei guberniale. În 1917 a făcut parte din Comitetul regional din Harkov al partidului cadet. — *211.*

Borodin, N. A. (n. 1861) — statistician, cercetător al regiunii Uralului. Din 1894 a fost colaborator al ziarului „Russkie Vedomosti", în anii 1901—1904 redactor-editor al ziarului „Vestnik Kazacih Voisk" (din august 1903 — „Oblastnoe Obozrenie i Vestnik Kazacih Voisk") care apărea la Petersburg. A deţinut funcţii în ministerul agriculturii şi domeniilor statului. A fost deputat în Duma I de stat din partea regiunii Ural. În Dumă a aderat la partidul cadet. Este autorul cărţii „Duma de stat în cifre", apărută în 1906. În perioada primului război mondial a luat parte la acti-

www.dacoromanica.ro

vitatea a diverse organizaţii burgheze (Uniunea oraşelor, Asociaţia de prietenie între Rusia şi America ş.a.). După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost reprezentantul părţii contrarevoluţionare a căzăcimii din Ural în „guvernul" lui Kolceak. — *76.*

Bracke, Wilhelm (1842—1880) — socialist german, editor şi librar ; din 1865 membru al Uniunii generale a muncitorilor germani, unul dintre întemeietorii şi conducătorii partidului eisenachian (1869). În septembrie 1870, pentru faptul că a editat manifestul Comitetului Central al acestui partid împotriva războiului cu Franţa, a fost condamnat la trei luni de detenţiune într-o fortăreaţă ; a fost pus în libertate în martie 1871. Unul dintre principalii editori şi difuzori ai literaturii de partid. — *243.*

Bram, A. — *vezi* Krîlenko, N. V.

Brousse, Paul-Louis-Marie (1844—1912) — socialist francez, unul dintre ideologii social-reformismului. Participant la Comuna din Paris din 1871. După căderea Comunei a emigrat în Spania, apoi în Elveţia ; în emigraţie l-a cunoscut pe M. A. Bakunin şi a aderat la anarhişti. Înapoiat în Franţa la începutul deceniului al 9-lea, a intrat în Partidul muncitoresc, unde a dus o luptă furibundă împotriva curentului marxist, devenind unul dintre ideologii şi conducătorii posibiliştilor, care căutau să abată proletariatul de la metodele revoluţionare de luptă. A fost membru în consiliul municipal al Parisului. Începînd din ultimul deceniu al secolului trecut n-a mai jucat nici un rol în mişcarea muncitorească franceză. — *246.*

Bulgakov, S. N. (1871—1944) — economist burghez, filozof idealist. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost „marxist legal" ; a purces la revizuirea teoriei lui Marx în problema agrară, căutînd să explice pauperizarea maselor populare prin aşa-zisa „lege a fertilităţii descrescînde a solului". După revoluţia din 1905—1907 a aderat la cadeţi, a propovăduit misticismul filozofic şi a colaborat la culegerea „Vehi", care avea un caracter contrarevoluţionar. Din 1918 s-a făcut preot. În 1922 a fost expulzat pentru activitate contrarevoluţionară ; în străinătate a desfăşurat o propagandă duşmănoasă împotriva U.R.S.S. — *233.*

Burns, John Elliott (1858—1943) — om politic englez. În perioada 1880—1890 a fost unul dintre conducătorii trade-unionurilor şi a participat la o serie de greve, printre care la marea grevă a docherilor din Londra din 1889. A fost membru al Federaţiei social-democrate din Anglia, din care s-a retras după scurt timp. Din 1889 a făcut parte din consiliul comitatului Londra. În 1892 a fost ales în parlament, unde s-a pronunţat împotriva intereselor clasei muncitoare, pentru colaborare cu capitaliştii. În anii 1905—1914 a fost ministru al administraţiei locale, iar apoi ministru al comerţului

www.dacoromanica.ro

(1914). V. I. Lenin l-a caracterizat pe Burns ca unul dintre trădătorii „ce au trădat de-a dreptul clasa muncitoare, ce s-au vîndut burgheziei pentru un locşor în guvern" (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 228). În august 1914 a demisionat. Ulterior n-a mai avut un rol politic activ. — *252.*

C

Cearski, E. — *vezi* Ananin E. A.

Celnokov, M. V. (n. 1863) — mare industriaş şi proprietar de case, unul dintre întemeietorii partidului cadet. În anii 1891—1894 a fost preşedinte al consiliului zemstvei judeţene Moscova. A fost membru al adunării zemstvei şi consilier municipal, membru al consiliului zemstvei guberniale, a luat parte la congresele reprezentanţilor zemstvelor şi ai dumelor orăşeneşti. A fost deputat în Dumele a II-a şi a III-a de stat din partea guberniei Moscova şi în Duma a IV-a din partea oraşului Moscova. În anii 1914—1917 a fost primarul oraşului Moscova, împuternicitul principal al Uniunii oraşelor, unul dintre preşedinţii Uniunii zemstvelor din Rusia, partizan inveterat al războiului „pînă la victoria finală". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat o activitate contrarevoluţionară în sudul Rusiei, apoi a emigrat în străinătate. — *211.*

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — lider menşevic, lichidator dintre cei mai inveteraţi. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) şi al V-lea (de la Londra) ale P.M.S.D.R. Colaborator la publicaţiile lichidatoriste şi unul dintre autorii „Scrisorii deschise" a celor 16 menşevici, care urmăreau lichidarea partidului (1910). După conferinţa antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului de conducere menşevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", organul central al menşevicilor şi membru în C.C. al menşevicilor. Faţă de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă. — *335.*

Cernîşevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluţionar rus, om de ştiinţă, scriitor, critic literar, unul dintre precursorii de seamă ai social-democraţiei ruse. Cernîşevski a fost inspiratorul şi îndrumătorul ideologic al mişcării democrat-revoluţionare din deceniul al 7-lea al secolului trecut din Rusia. Fiind socialist utopist, el considera că este posibilă trecerea la socialism prin intermediul obştii ţărăneşti; dar în acelaşi timp, ca democrat-revoluţionar, „a ştiut să exercite o influenţă în spirit revoluţionar asupra tuturor evenimentelor politice ale epocii sale, ...a propagat, trecînd peste obstacolele şi barierele cenzurii, ideea revoluţiei ţărăneşti, ideea luptei maselor pentru răsturnarea tuturor vechilor autorităţi" (V. I. Lenin, Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 104). Revista „Sovremennik", care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvînt al forţelor

www.dacoromanica.ro

revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascat cu vehemență caracterul iobăgist al „reformei țărănești" din 1861, chemîndu-i pe țărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovskaia, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la șapte ani muncă silnică și deportare pe viață în Siberia, de unde a fost eliberat abia pe la sfîrșitul vieții sale. El a rămas pînă în ultima clipă un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asupririi politice și economice.

Deosebit de mari sînt meritele lui Cernîșevski în dezvoltarea filozofiei materialiste ruse. Concepțiile lui filozofice reprezintă o culme a întregii filozofii materialiste premarxiste. Materialismul lui a avut un caracter revoluționar, eficient. Cernîșevski a criticat cu toată tăria diferitele teorii idealiste și s-a străduit să prelucreze în spirit materialist dialectica lui Hegel. În domeniul economiei politice, istoriei, esteticii și criticii literare Cernîșevski a dat exemple de abordare dialectică a realității. K. Marx, care a studiat operele lui Cernîșevski, le-a acordat o mare prețuire și a spus despre el că este un mare savant rus. Lenin a scris despre Cernîșevski că „este singurul scriitor rus cu adevărat mare care, începînd din al șaselea deceniu al secolului trecut și pînă în 1888, a știut să se mențină la nivelul unui materialism filozofic integral... Cernîșevski n-a reușit însă, sau, mai bine zis, n-a putut, datorită stării de înapoiere a vieții din Rusia, să se ridice pînă la materialismul dialectic al lui Marx și Engels" (Opere, vol. 14, Editura politică, 1959, pag. 354).

Cernîșevski este autorul unei serii întregi de lucrări strălucite în domeniul filozofiei, economiei politice, literaturii, istoriei, eticii și esteticii. Lucrările lui de critică literară au avut o uriașă influență asupra dezvoltării artei și literaturii ruse. Romanul lui Cernîșevski „Ce-i de făcut?" (1863) a contribuit la educarea multor generații de revoluționari din Rusia și din străinătate. — *155.*

Cernosvitov, K. K. (1866—1919) — moșier, cadet, deputat în Dumele I, a II-a și a III-a de stat din partea guberniei Vladimir și în Duma a IV-a din partea guberniei Iaroslavl. A deținut funcția de substitut de procuror, a fost membru al tribunalului districtual, președinte al comitetului județean Vladimir al partidului cadet. A luat parte la congresele reprezentanților zemstvelor și ai dumelor orășenești; a colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti". În Duma a II-a a făcut parte din comisia de interpelări. În 1919 a fost executat pentru activitatea contrarevoluționară împotriva Republicii sovietice. — *211.*

Champion, Henry Hyde (1859—1928) — social-reformist englez, în tinerețe — ofițer în armata engleză. În 1882 și-a dat demisia în semn de protest împotriva războiului de cotropire pornit de guvernul Gladstone împotriva Egiptului. A intrat în rîndurile Federației social-democrate, din care a fost exclus în 1887 pentru o tranzacție

www.dacoromanica.ro

electorală cu conservatorii. Un timp a editat săptămînalul „Labour Elector". Din 1893 a trăit în Australia şi a activat în organizaţia social-democrată. — *252.*

Clemenceau, Georges-Benjamin (1841—1929) — bărbat de stat, fruntaş al vieţii politice din Franţa ; ani de-a rîndul a fost lider al partidului radical. La începutul activităţii sale politice a fost republican de stînga, ostil imperiului lui Napoleon al III-lea. În timpul Comunei din Paris din 1871, fiind primar al unuia dintre arondismentele Parisului, a militat pentru împăcarea proletariatului cu burghezia. În anii care au urmat a deţinut funcţii municipale, a fost ales preşedinte al consiliului municipal al Parisului, iar în 1876 — membru al Camerei deputaţilor din Franţa. Începînd din deceniul al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre conducătorii radicalilor. În 1902 a fost ales în senat, iar între anii 1906 şi 1909 a fost şeful guvernului francez. Apărînd interesele marelui capital a aplicat o politică de crunte represiuni faţă de clasa muncitoare. V. I. Lenin scria că radicalul Clemenceau, „care conduce Franţa în numele capitaliştilor, se străduieşte de zor să spulbere ultimele rămăşiţe ale iluziilor burghezo-republicane din rîndurile proletariatului. În timpul lui Clemenceau, masacrarea muncitorilor de către armată, care acţionează din ordinul guvernului «radical», a devenit un fenomen aproape mai frecvent decît înainte" (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 174). În ajunul primului război mondial a rupt cu partidul radical. În timpul războiului s-a manifestat ca un şovinist inveterat. Din noiembrie 1917, Clemenceau a devenit din nou şef al guvernului francez, instaurînd în ţară un regim de dictatură militară. El a fost unul dintre organizatorii şi inspiratorii intervenţiei armate împotriva Rusiei Sovietice ; a sprijinit contrarevoluţia rusă, s-a străduit să înfăptuiască „încercuirea economică" şi să sugrume Republica sovietică. În 1919, la Conferinţa de pace de la Paris, a apărat interesele imperialiştilor francezi, fără să-şi ajungă întru totul scopurile. Fiind înfrînt în alegerile prezidenţiale din 1920 s-a retras din activitatea politică. — *33, 85, 168.*

D

Dan, F. I. (Gurvici, F. I.) (1871—1947) — unul dintre liderii menşevicilor, de profesiune medic. A început să ia parte la mişcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut ; a fost membru al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. A fost arestat în nenumărate rînduri şi deportat. În septembrie 1903 a fugit în străinătate, unde a aderat la menşevici. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) şi al V-lea (de la Londra) şi la o serie de conferinţe ale P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a condus în străinătate grupul lichidatorilor şi a fost redactor al gazetei „Golos Soţial-Demokrata". În timpul primului război mondial a fost adept al defensismului ; după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al

www.dacoromanica.ro

Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd şi a făcut parte din Prezidiul C.E.C. al primei legislaturi ; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat poziţie împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat peste hotare ca duşman neîmpăcat al Statului sovietic. — *86, 91, 192, 300, 302—303, 304, 313, 314—316, 318, 338, 364.*

David, Eduard (1863—1930) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democraţiei germane ; de profesiune economist. În 1894 a făcut parte din comisia de pregătire a programului agrar al partidului, situîndu-se pe poziţia de revizuire a teoriei marxiste în problema agrară şi încercînd să dovedească trăinicia micii gospodării ţărăneşti în regimul capitalist. A fost unul dintre fondatorii revistei „Sozialistische Monatshefte", organ al oportuniştilor germani. În 1903 a publicat o carte intitulată „Socialismul şi agricultura", pe care Lenin a calificat-o drept „principala lucrare a revizionismului în problema agrară". Începînd din 1903 a fost deputat în Reichstag. În timpul primului război mondial a fost social-şovinist. În 1919 a făcut parte din primul guvern de coaliţie al Republicii Germane ; în 1919—1920 a fost ministru de interne, iar în 1922—1927, reprezentant al guvernului la Hessa. A sprijinit tendinţele revanşarde ale imperialismului german şi a fost un duşman al U.R.S.S.

V. I. Lenin l-a caracterizat ca pe un oportunist, „a cărui întreagă viaţă este consacrată coruperii burgheze a mişcării muncitoreşti" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 262). — *266, 394.*

Delarov, D. I. (n. 1864) — socialist-populist, agronom, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Veatka. A fost organizatorul unor societăţi de credit din gubernia Veatka. În Dumă a făcut parte din comisiile financiară şi agrară. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat la Institutul agrozootehnic din Vologda. — *223.*

Desniţki V. A. (Stroev) (1878—1958) — social-democrat. În rîndurile mişcării social-democrate a început să activeze în 1897. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. A desfăşurat muncă de partid la Nijni Novgorod, la Moscova, în Ural şi în sudul Rusiei. A fost delegat la Congresul al III-lea al partidului. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. din partea bolşevicilor. În calitate de reprezentant al Comitetului Central a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului. În 1909 s-a îndepărtat de bolşevici. În 1917 a fost unul dintre fondatorii ziarului „Novaia Jizn", de orientare menşevică. Pînă în martie 1918 a fost membru al C.E.C. din Rusia, fiind ales pe lista partidului social-democraţilor internaţionalişti. Începînd din 1919 a desfăşurat o activitate ştiinţifică şi pedagogică la Leningrad. — *315.*

Dietzgen, Josef (1828—1888) — tăbăcar german, social-democrat de seamă, filozof ; a ajuns în mod independent la principiile ma-

www.dacoromanica.ro

terialismului dialectic. A luat parte la revoluția din 1848—1849 din Germania, iar după înfrîngerea ei a fost nevoit să emigreze din țară. Timp de 20 de ani a pribegit prin America și Europa, a lucrat la diferite întreprinderi și s-a ocupat cu cercetări filozofice. Din 1864 pînă în 1868 Dietzgen a trăit în Rusia și a lucrat la o tăbăcărie din Petersburg. Aici a scris el cartea „Esența muncii cerebrale a omului" și o recenzie la primul volum al „Capitalului" lui Marx. În 1869 Dietzgen s-a întors în Germania, a făcut cunoștință cu K. Marx și a participat activ la munca partidului social-democrat din Germania. Marx a remarcat că Dietzgen, deși are unele greșeli și inexactități în modul său de a concepe materialismul dialectic, a formulat totuși „multe idei remarcabile și — ca produs al gîndirii de sine stătătoare a unui muncitor — chiar admirabile" (vezi K. Marx și F. Engels, Ausgewählte Briefe, 1953, pag. 250). În 1884 Dietzgen a plecat din nou în S.U.A., unde a redactat ziarul „Der Sozialist" — organ al Comitetului Executiv al Partidului muncitoresc socialist din America — și ziarul „Arbeiter-Zeitung" din Chicago, și a scris o serie de lucrări filozofice. În lupta sa împotriva filozofiei reacționare a machismului, V. I. Lenin s-a referit adeseori la Dietzgen și a citat din lucrările lui pasajele în care clericalismul și filozofia burgheză oficială sînt caracterizate cît se poate de pregnant.

Lucrările principale ale lui Dietzgen sînt: „Esența muncii cerebrale a omului", „Incursiunile unui socialist în domeniul teoriei cunoașterii", „Scrisori despre logică, îndeosebi despre logica democratică proletară", „Achizitul filozofiei", „Religia social-democrației". Operele lui Dietzgen au apărut în 1919 la Stuttgart, în trei volume. — *237.*

Djaparidze, A. L. (1875—1908) — social-democrat, menșevic, ziarist. În 1905—1906 a fost membru al Comitetului din Tiflis și al Comitetului regional al organizației social-democrate din Caucaz. A luat parte ca delegat cu drept de vot consultativ la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. Deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Tiflis. În legătură cu procesul fracțiunii social-democrate din Dumă a fost condamnat la 5 ani muncă silnică. — *222.*

Dolgorukov, Pavel Dm. (1866—1930) — prinț, mare moșier, cadet. În anii 1893—1906 a fost mareșal al nobilimii într-un județ din gubernia Moscova. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, președinte al Comitetului Central al acestui partid în anii 1905—1911 și președinte al fracțiunii cadete în Duma a II-a. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat activ la complotu-rile albgardiste împotriva Puterii sovietice ; a fost condamnat pentru activitatea sa contrarevoluționară. — *31, 211.*

Dubasov, F. V. (1845—1912) — general-adjutant, amiral, una dintre căpeteniile reacțiunii țariste, călău sîngeros al revoluției ruse din anii 1905—1907. În 1905 a condus acțiunea de înăbușire a mișcării agrare din guberniile Cernigov, Poltava și Kursk. Începînd

www.dacoromanica.ro

din noiembrie 1905 a fost guvernator general al Moscovei ; a condus acțiunea de reprimare a insurecției armate din decembrie de la Moscova. Începînd din 1906 a fost membru al Consiliului de stat, iar din 1907 — membru al Consiliului de stat al apărării. — *85*.

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof și economist german, ideolog mic-burghez. Concepțiile filozofice ale lui Dühring reprezentau un amalgam eclectic de pozitivism, materialism metafizic și idealism. Sistemul utopic reacționar al unei economii „socialitare", conceput de el, idealiza formele semifeudale de economie din Prusia. Concepțiile lui Dühring, care erau susținute de o parte a social-democrației germane, au fost criticate de Engels în cartea „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluționează știința". În cartea sa „Materialism și empiriocriticism" și într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a criticat în repetate rînduri concepțiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt : „Istoria critică a economiei naționale și a socialismului", „Curs de economie națională și socială", „Curs de filozofie". — *242*.

E

Eli — vezi Luzin, I. I.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels", în Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediția a doua, pag. 1—14). — *57*, *88*, *108*, *231*, *237—255*, *271*.

Ermolov, A. S. (1846—1917) — funcționar superior al guvernului țarist. În 1893 — secretar general la ministerul domeniilor statului, din 1894 pînă în 1905 — ministru al agriculturii și al domeniilor statului, apoi membru al Consiliului de stat. În anii 1886—1888 a fost vicepreședinte al Societății economice. A scris o serie de lucrări în legătură cu problemele agriculturii, în care s-a manifestat ca exponent al intereselor moșierilor iobăgiști. — *116*.

Evloghi (Gheorghievski, V.) (n. 1868) — monarhist, ultrareacționar, unul dintre conducătorii organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus". Din 1902 a deținut postul de episcop de Lublin. A fost deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea populației ortodoxe din guberniile Lublin și Sedleț. În 1914 a fost numit arhiepiscop de Volînia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre conducătorii emigrației monarhiste. — *159*.

www.dacoromanica.ro

F

Fridolin, V. I. (Varin (1879—1942) — a intrat în rîndurile P.M.S.D.R. în 1904, a dus muncă de partid la Samara, Ufa, Petersburg. În 1905 a luat parte la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ din partea Uniunii din Ural. În 1906 a fost membru al organizaţiei bolşevice din armată de pe lîngă Comitetul de partid din Petersburg ; a luat parte la lucrările Primei conferinţe a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R. ; la această conferinţă a prezentat raportul Biroului de organizare. În anii reacţiunii s-a retras din viaţa politică. În anii 1910—1917 a fost emigrant. În perioada primului război mondial a colaborat la ziarul menşevico-troţkist „Naşe Slovo". Din 1918 a desfăşurat o activitate ştiinţifică şi pedagogică la Leningrad. — *298.*

G

George, Henry (1839—1897) — economist şi publicist mic-burghez american. George susţinea că principala cauză a sărăciei în care se zbate poporul este renta funciară, faptul că este lipsit de pămînt. El contesta existenţa unui antagonism între muncă şi capital şi considera profitul la capital ca o lege naturală. A militat pentru naţionalizarea întregului pămînt de către statul burghez (fără lichidarea proprietăţii funciare private). V. I. Lenin spunea despre George că este „un adept burghez al naţionalizării pămîntului". Vezi caracterizarea lui George făcută de Marx în scrisoarea sa către Sorge din 1881 şi de F. Engels în prefaţa la ediţia americană a lucrării sale „Situaţia clasei muncitoare din Anglia" (apărută în limba germană în „Der Sozialdemokrat" nr. 24, anul 1887). — *239—240.*

Ghelfand, A. L. — *vezi* Parvus.

Gheorghievski, V. — *vezi* Evloghi.

Gherţenstein, M. I. (1859—1906) — economist burghez, profesor la Institutul agricol din Moscova, unul dintre liderii partidului cadet, teoreticianul lui în problema agrară ; deputat în Duma I de stat din partea oraşului Moscova. A fost ucis de ultrareacţionari în Finlanda, după dizolvarea Dumei. — *39.*

Ghinzburg, B. A. — *vezi* Kolţov, D.

Goldman, M. I. — *vezi* Liber, M. I.

Golovin, F. A. (n. 1867) — militant al zemstvelor, cadet. Din 1898 pînă în 1907 a fost membru în Consiliul zemstvei guberniale Moscova, apoi preşedinte al acestui consiliu. A participat la congresele

www.dacoromanica.ro

zemstvelor din anii 1904—1905. A fost unul dintre organizatorii partidului cadet, președintele Dumei a II-a de stat și membru în cea de-a III-a. Participant la o mare concesiune feroviară. În martie 1917 a deținut postul de comisar al Guvernului provizoriu burghez în ministerul curții. — *61, 69, 201, 211, 216, 287, 335, 349, 358, 359, 385.*

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

H

Heisina, L. V. (Șceglo, V. A.) (n. 1878) — social-democrată, a intrat în mișcarea revoluționară în 1896. În 1906 a susținut ideea oportunistă a convocării unui „Congres muncitoresc". Autoarea broșurii „Despre congresul muncitoresc". În 1917 a intrat oficial în rîndurile partidului menșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul cooperatist. — *9.*

Hillquit, Morris (1869—1933) — socialist american, inițial a aderat la marxism, apoi a alunecat pe panta reformismului și oportunismului, de profesiune avocat. Originar din orașul Riga, a emigrat în 1886 în S.U.A. În 1888 a intrat în rîndurile Partidului muncitoresc socialist. După scindarea acestui partid a fost unul dintre întemeietorii Partidului socialist reformist din S.U.A. (1901). Începînd din 1904 a fost membru al Biroului socialist internațional ; a participat la lucrările congreselor Internaționalei a II-a. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine net ostilă, a dus o luptă înverșunată împotriva mișcării comuniste. Autorul unei serii de lucrări reformiste de istorie a socialismului. — *237.*

Hirsch, Max (1832—1905) — publicist și economist burghez german, membru al Partidului progresist, deputat în Reichstag. În 1859 a înființat o editură proprie, iar în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut a început să activeze în cadrul Uniunilor muncitorești culturale. În 1868, după o călătorie în Anglia, a pus bazele, împreună cu Franz Duncker, cîtorva uniuni sindicale reformiste (așa-numitele „sindicate Hirsch-Dunckeriste"). În lucrările sale a promovat ideea „armoniei" între muncă și capital, s-a ridicat împotriva tacticii revoluționare a proletariatului și a susținut reformismul. — *243.*

Höchberg, Karl (1853—1885) — social-democrat de dreapta german, ziarist, fiul unui negustor bogat. A sprijinit cu mijloace financiare partidul, a editat revistele „Die Zukunft" (Berlin, 1877—1878), „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik" (Zürich, 1879—1881) și „Staatswirtschaftliche Abhandlungen" (Leipzig, 1879—1882). După adoptarea legii excepționale împotriva socialiștilor, a publicat articolul „O privire retrospectivă asupra mișcării socialiste din Germania", scris împreună cu Schramm și Bernstein, în care era condamnată tactica revoluționară a partidului. Autorii articolului chemau

www.dacoromanica.ro

social-democrația la alianță cu burghezia și la subordonarea intereselor proletariatului față de burghezie, socotind că „clasa muncitoare nu este în stare să-și obțină eliberarea cu mîinile ei". Aceste concepții oportuniste au determinat un protest vehement din partea lui K. Marx și F. Engels, care le-au apreciat ca o trădare a partidului. — *242—244.*

Hrustalev-Nosar, G. S. (Pereiaslavski, I.) (1877—1918) — avocat stagiar, menșevic. În 1905 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, care se afla în mîinile menșevicilor. În 1906 a fost judecat în procesul Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg și deportat în Siberia, de unde a fugit în străinătate; a luat parte la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. A sprijinit ideea oportunistă a convocării așa-numitului „congres muncitoresc". În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator, a colaborat la ziarul menșevic „Golos Soțial-Demokrata". În 1909 a ieșit din partid și s-a ocupat de operații financiare dubioase. În timpul primului război mondial s-a întors în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate contrarevoluționară intensă în Ucraina, sprijinind pe atamanul Skoropadski și pe Petliura. A fost executat în 1918. — *260—265, 400.*

Hyndman, Henry Meyers (1842—1921) — socialist englez. În 1881 a întemeiat Federația democrată, transformată în 1884 în Federația social-democrată, pe care a condus-o pînă în 1892. Împreună cu posibiliștii francezi a încercat, fără succes, să acapareze conducerea Congresului muncitoresc internațional din 1889 de la Paris. În anii 1900—1910 a fost membru al Biroului socialist internațional. În 1916 a fost exclus din Partidul socialist britanic pentru propagandă în favoarea războiului imperialist. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă și s-a pronunțat pentru intervenție împotriva Rusiei Sovietice. — *246.*

I

Ianson, I. E. (1835—1893) — economist, statistician, profesor la Universitatea din Petersburg. A fost membru al consiliului de statistică al ministerului afacerilor interne, vicepreședinte al Comitetului gubernial de statistică din Petersburg, membru al Societății de geografie și al Societății imperiale de științe economice, membru-corespondent al Academiei de Științe din Rusia (din 1892). A participat la lucrările de cercetare a comerțului de cereale, a făcut parte din comisia pentru cercetarea industriei meșteșugărești, a fost organizatorul recensămîntului populației din capitală și al statisticii sanitare. Autor al lucrărilor: „Importanța teoriei rentei a lui Ricardo", „Statistica comparată a Rusiei și a statelor vest-europene", „Studiu statistic al loturilor și plăților țărănești" etc. — *133.*

www.dacoromanica.ro

Iaroslavski, E. M. (Ilian) (1878—1943) — militant de vază al partidului comunist, cunoscut istoric și publicist, academician. În P.M.S.D.R. a intrat în 1898, a organizat primul cerc social-democrat în rîndurile muncitorilor de la calea ferată a Transbaikalului. A făcut parte din Comitetul din Cita, apoi din Petersburg ale P.M.S.D.R. A participat activ la revoluția din 1905—1907, a dus o muncă de partid de răspundere la Tver, Nijni Novgorod, Kiev, Odesa, Tula, Iaroslavl și Moscova. A luat parte la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat cu vot deliberativ din partea organizației Iaroslavl și la Prima conferință a organizațiilor din armată și a organizațiilor de luptă ale P.M.S.D.R., care a avut loc în noiembrie 1906 la Tammerfors. A fost delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului din partea organizațiilor din armată din Petersburg și Kronstadt. A suferit în repetate rînduri represiuni din partea guvernului țarist. Din iulie 1917 a activat la Moscova, a desfășurat o activitate susținută în cadrul organizației din armată din Moscova, a fost unul dintre conducătorii ziarului bolșevic „Soțial-Demokrat" ; în toamna anului 1917 a fost redactor al ziarului bolșevic „Derevenskaia Pravda". Ca delegat din partea organizației din armată din Moscova a luat parte la lucrările Congresului al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia.

În timpul Revoluției Socialiste din Octombrie a făcut parte din Comitetul militar revoluționar din Moscova și a fost unul dintre conducătorii insurecției armate din Moscova. După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de răspundere pe linie de partid : membru al Biroului din Siberia al C.C., în 1921 secretar al C.C. al partidului, din 1923 și pînă în 1934 secretar al Comisiei Centrale de Control. A fost membru al C.E.C. din U.R.S.S., a făcut parte din direcția Institutului Lenin. În ultimii ani ai vieții sale a condus grupul de conferențiari ai Comitetului Central al partidului, a fost membru în colegiul de redacție al ziarului „Pravda" și în cel al revistei „Bolșevik". E. Iaroslavski a fost unul dintre cei mai populari publiciști și propagandiști, un activist de partid din cei mai de vază pe frontul ideologic. Începînd din 1939 a fost membru al Academiei de Științe a U.R.S.S. A scris o serie de lucrări cu privire la istoria partidului comunist și la mișcarea revoluționară din Rusia. — *298.*

Ikonnikov, A. V. (n. 1868) — moșier, cadet. Din 1895 a fost membru, iar între anii 1901 și 1908 președinte al Consiliului zemstvei județene Makariev ; membru al adunării zemstvei guberniale. A fost deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea guberniei Nijni Novgorod. A făcut parte din comisia pentru problemele de administrație locală și de autoadministrare (Duma a II-a), comisia pentru problemele învățămîntului, pentru buget și financiară (ale Dumei a III-a). — *211.*

Ikov, V. K. (Mirov, V.) (n. 1882) — social-democrat, menșevic. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al

www.dacoromanica.ro

P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației din Smorgon. A susținut ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc". A colaborat la revista „Vozrojdenie", la ziarul „Golos Soțial-Demokrata" și la alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție defensistă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sistemul cooperației. În 1931 a fost condamnat în legătură cu procesul organizației menșevice contrarevoluționare „Biroul unional al P.M.S.D.R." — *9*.

Ilian — *vezi* Iaroslavski, E. M.

Iordanski, N. I. (Negorev) (1876—1928) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic. În 1904 a fost colaborator permanent al „Iskrei" menșevice. În 1905 a făcut parte din Comitetul Executiv al Sovietului din Petersburg. În 1906 a fost delegat cu drept de vot consultativ la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. și reprezentant al C.C. unificat al P.M.S.D.R. (din partea menșevicilor). În anii reacțiunii s-a apropiat de menșevicii-partiiți plehanoviști. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — comisar al Guvernului provizoriu burghez în armatele de pe Frontul de sud-vest. În 1921 a intrat în P.C. (b) din Rusia; în 1922 a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru afacerile externe și la Editura de stat, apoi a fost reprezentantul diplomatic al U.R.S.S. în Italia. Din 1924 s-a îndeletnicit cu publicistica. — *86, 91*.

Iordanski, N. M. (n. 1870) — cadet, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Vladimir. Din 1897 a lucrat ca judecător de instrucție în orașul Kovrov. A fost membru al adunării zemstvei județene și guberniale, precum și consilier al Dumei orășenești din Vladimir. A făcut parte din „Uniunea eliberării"; a fost membru și secretar al C.C. al partidului cadet. Din 1907 a colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti", iar din 1912 a fost asociat la o întreprindere pentru editarea acestui ziar. — *211*.

Ivanovski — *vezi* Șneerson, I. A.

Izarov — *vezi* Lalaiant, I. H.

Izgoev (Lande) A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal", apoi a aderat la social-democrați; în 1905 a intrat în partidul cadet. A scris la ziarul „Reci", la publicațiile cadete „Iujnîe Zapiski" și „Russkaia Mîsl", precum și în culegerea contrarevoluționară „Vehi" o serie de articole cuprinzînd atacuri furibunde împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la revista „Vestnik Literaturî", publicație a unui grup de intelectuali decadenți. În 1922 a fost expulzat din țară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — *70*.

www.dacoromanica.ro

J

Jaeckh, Gustav (1866—1907) — ziarist german, social-democrat. Din 1901 a fost redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung", organul aripii stîngi a social-democrației germane ; a colaborat la revista „Die Neue Zeit". El este autorul cărții „Internaționala", care a fost editată în repetate rînduri în limba rusă. — *237.*

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mișcării socialiste franceze și internaționale, istoric.

În penultimul deceniu al secolului trecut a fost radical burghez, apoi a aderat la grupul „socialiștilor independenți". În 1902, Jaurès și partizanii săi au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după contopirea cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. Membru al parlamentului în anii 1885—1889, 1893—1898, 1902—1914 ; unul dintre liderii fracțiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „l'Humanité", pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții și care, în 1920, a devenit organul central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluției din 1905—1907 din Rusia, Jaurès și-a manifestat simpatia pentru lupta poporului rus. A militat neobosit pentru apărarea democrației, a libertăților poporului, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste și a războaielor de cotropire. Era profund convins că numai socialismul poate pune capăt definitiv războaielor și jugului colonial.

Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat al înfloririi ideii democratice. El era străin de ideea dictaturii proletariatului, propovăduia pacea între clasele asupritoare și cele asuprite și împărtășea iluziile proudhoniste cu privire la cooperație, a cărei dezvoltare, în condițiile capitalismului, ar contribui, pasămite, la trecerea treptată la socialism. V. I. Lenin a criticat cu asprime concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunismului.

Prin lupta lui pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial, el a fost ucis de un agent al reacțiunii.

Jaurès este autorul lucrărilor : „Istoria marii revoluții franceze", „Ideile politice și sociale ale Europei și marea revoluție" etc. — *166.*

Jordania, N. N. (1870—953) — social-democrat, menșevic. Activitatea politică și-a început-o în ultimul deceniu al secolului trecut ; a făcut parte din grupul „Mesame dasi", primul grup marxist din Gruzia ; a condus aripa oportunistă din cadrul acestui grup. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ, alăturîndu-se iskriștilor din minoritate. După congres a fost liderul menșevicilor caucazieni. În 1905 a redactat ziarul menșevic „Soțial-Demokrati" (în limba gruzină) și a combătut tactica bolșevică în revoluția burghezo-democratică. În 1906 a fost deputat

www.dacoromanica.ro

în Duma I de stat. A participat la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ; la Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menşevicilor. În anii reacţiunii şi ai noului avînt reacţionar a aderat formal la grupul menşevicilor-partiiţi, dar de fapt i-a susţinut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la revista lui Troţki „Borba" ; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost preşedintele Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost şeful guvernului menşevic contrarevoluţionar din Gruzia ; din 1921, emigrant alb. — *102.*

K

Kalnin, T. P. (Verner) (1871—1938) — revoluţionar de profesie, bolşevic, muncitor. Din 1900 a luat parte la cercuri social-democrate ilegale, s-a ocupat cu organizarea transportării în Rusia a literaturii ilegale din străinătate. Din 1904 a condus tipografia ilegală a C.C. al P.M.S.D.L. din Riga, unde se tipăreau ziarul „Zihţa", manifeste şi alte publicaţii. A luat parte activă la revoluţia din 1905—1907, a fost membru în Comitetul din Riga al Partidului muncitoresc social-democrat din Letonia, delegat la Congresul I al P.M.S.D.L. (1904), precum şi la congresele I (1906) şi al II-lea (1907) ale Social-democraţiei din Ţinutul leton. A luat parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat cu vot consultativ din partea S.D.Ţ.L. În 1908 a fost deferit justiţiei în legătură cu procesul tipografiei ilegale şi condamnat la 4 ani de muncă silnică ; după expirarea termenului a fost deportat în Siberia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în cooperaţie la Irkutsk, iar din 1920 în aparatul Biroului din străinătate al C.C. al Partidului Comunist din Letonia ; ulterior a avut funcţii de răspundere în aparatul sovietic. — *340.*

Kapustin, M. I. (1847—1920) — octombrist, de profesiune medic. În primii ani ai deceniului al 8-lea al secolului trecut a lucrat ca medic de zemstvă în gubernia Kostroma, apoi la spitalele militare, la Academia medico-militară, la Universitatea din Varşovia. În 1887 a fost numit profesor la Universitatea din Kazan. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea oraşului Kazan. În Dumă a luat cuvîntul în problema bugetului, a instanţelor judecătoreşti locale, în problema agrară şi în alte probleme. A fost deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kazan ; a fost ales vicepreşedinte al Dumei. V. I. Lenin spunea despre Kapustin că este „un reprezentant al burgheziei contrarevoluţionare". — *203.*

Karavaev, A. L. (1855—1908) — medic de zemstvă, unul dintre militanţii de seamă ai Uniunii ţărăneşti. A fost ales deputat din partea oraşului Ekaterinoslav în Duma a II-a de stat, în cadrul căreia a condus fracţiunea trudovicilor, a fost membru în comisia agrară, a luat cuvîntul în problema agrară şi cea a aprovizionării. A

www.dacoromanica.ro

scris o serie de broşuri consacrate problemei agrare („Partidul şi ţărănimea în Duma de stat", „Făgăduielile guvernului cu privire la pămînt şi revendicările deputaţilor ţărani", „Noile legi agrare"). În preajma alegerilor pentru Duma a III-a de stat a fost ucis de ultrareacţionari la Ekaterinoslav. — *116, 129, 149, 151.*

Karîşev, N. A. (1855—1905) — economist şi statistician, a activat în cadrul zemstvelor. Începînd din 1891 a fost profesor la Universitatea din Iuriev (Tartu), iar apoi la Institutul agronomic din Moscova. A colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti" şi la revistele „Zemstvo", „Russkoe Bogatstvo" ş.a. Autor al unui mare număr de cărţi şi de articole de revistă consacrate economiei gospodăriilor ţărăneşti din Rusia, în care a apărat concepţiile narodnicilor liberali. Într-o serie de lucrări şi cuvîntări ale sale, V. I. Lenin a criticat cu asprime concepţiile reacţionare ale lui Karîşev. — *136.*

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democraţiei germane şi ai Internaţionalei a II-a ; la început a fost marxist, iar mai tîrziu a devenit un renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — una dintre cele mai periculoase şi dăunătoare varietăţi ale oportunismului. A fost redactor al revistei „Die Neue Zeit", publicaţie teoretică a social-democraţiei germane.

La mişcarea socialistă a început să participe din 1874. Concepţiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism şi anarhism. În 1881 a făcut cunoştinţă cu K. Marx şi F. Engels şi, sub influenţa lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx şi F. Engels l-au criticat cu vehemenţă. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx", „Problema agrară" etc., care, cu toate greşelile ce le conţin, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai tîrziu, cînd mişcarea revoluţionară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe poziţiile oportunismului. A propagat ideologia centrismului, adică a oportunismului camuflat, şi s-a pronunţat pentru menţinerea în partid a oportuniştilor făţişi. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, pe care îl camufla sub paravanul unei frazeologii internaţionaliste. El a emis teoria ultraimperialismului, a cărei esenţă reacţionară a fost demascată de Lenin în „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" şi în alte lucrări. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod făţiş atitudine împotriva revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În „Statul şi revoluţia", „Revoluţia proletară şi renegatul Kautsky" şi într-o serie de alte lucrări ale sale, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare teoriile kautskiste. Arătînd primejdia pe care o reprezintă kautskismul, în 1915, în articolul „Socialismul şi

www.dacoromanica.ro

războiul", V. I. Lenin a scris : „Clasa muncitoare nu-şi poate îndeplini rolul său revoluţionar mondial dacă nu duce un război necruţător împotriva acestei atitudini de renegare, împotriva acestei lipse de caracter, împotriva acestei slugărnicii faţă de oportunism şi împotriva acestei nemaipomenite trivializări teoretice a marxismului" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 306). — *82, 356.*

Kelley-Wischnewetzky, Florence (1859—1932) — socialistă americană, traducătoare a cărţii lui F. Engels „Situaţia clasei muncitoare din Anglia" în limba engleză ; ulterior s-a situat pe poziţii reformiste. S-a ocupat în special de problemele legislaţiei muncitoreşti şi de cele de politică socială. A deţinut funcţia de inspector de fabrici, a activat în mişcarea cooperatistă din America. — *239.*

Kizevetter, A. A. (1866—1933) — istoric burghezo-liberal şi publicist rus. În anii 1900—1911 a fost docent la Universitatea din Moscova. Membru al „Uniunii eliberării" din momentul înfiinţării acesteia, unul dintre liderii partidului cadet. Deputat al oraşului Moscova în Duma a II-a de stat. A colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti", a fost membru în colegiul redacţional al acestui ziar şi unul dintre redactorii revistei „Russkaia Mîsl". În lucrările sale publicistice pe teme de istorie a denaturat însemnătatea revoluţiei ruse din 1905—1907. V. I. Lenin, caracterizînd într-o serie de lucrări concepţiile lui Kizevetter, l-a clasat printre profesorii cadeţi care fac comerţ cu ştiinţa de dragul reacţiunii.

După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kizevetter a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice, fapt pentru care, în 1922, a fost expulzat din Rusia Sovietică. În străinătate a colaborat activ la presa emigranţilor albi. — *223.*

Kokoşkin, F. F. (1871—1918) — om politic şi publicist burghez ; docent la Universitatea din Moscova la catedra de drept de stat. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, membru în C.C. al acestui partid ; deputat în Duma I de stat din partea guberniei Moscova. În 1907 a colaborat activ la organele liberale : ziarul „Russkie Vedomosti" şi revistele „Pravo", „Russkaia Mîsl" ş.a. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, Kokoşkin a fost ministru în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — *156.*

Kolokolnikov, K. A. — socialist revoluţionar, preot, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Perm ; a fost membru în comisia pentru problemele de administraţie locală şi autoadministrare ; a luat cuvîntul în cadrul dezbaterilor asupra problemei agrare. Pentru convingerile sale politice a avut de suferit persecuţii din partea autorităţilor clericale ; după alegerea lui în Dumă a fost răspopit. — *129, 152.*

www.dacoromanica.ro

Kolțov, D. (Ghinsburg, B. A.) (1863—1920) — social-democrat, menșevic. În prima jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut a aderat la mișcarea narodovolistă, iar la sfîrșitul aceluiași deceniu a trecut pe poziții social-democrate. La începutul anului 1893 a emigrat în Elveția, unde s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii" ; în 1895—1898 a fost secretarul „Uniunii social-democraților ruși din străinătate" și a colaborat activ la publicațiile acesteia ; după scindarea „Uniunii" (în 1900) a ieșit din rîndurile ei. A participat la lucrările congreselor de la Londra (1896) și Paris (1900) ale Internaționalei a II-a. A participat ca delegat cu drept de vot consultativ la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., fiind iskrist din minoritate. După congres a devenit menșevic activ și a colaborat la o serie de publicații menșevice („Soțial-Demokrat", „Nacealo" etc.). În perioada revoluției din 1905—1907 a activat în cadrul mișcării sindicale din Petersburg ; din 1908 a lucrat la Baku ; a colaborat la ziarul „Luci", organ legal al menșevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial a fost social-șovinist ; după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comisar pentru problemele muncii în Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petersburg. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; a candidat pe lista menșevicilor defensiști în alegerile pentru Adunarea constituantă. În 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — *74, 76, 77, 86, 91, 94.*

Korolenko, S. A. — economist-statistician ; a lucrat în ministerul domeniilor statului, apoi a fost funcționar cu însărcinări speciale pe lîngă controlorul de stat. Din 1889 pînă în 1892, din însărcinarea ministerului domeniilor statului, a lucrat la cartea „Munca salariată în gospodăriile moșierești și strămutările muncitorilor oglindite în statistica economică a Rusiei europene sub aspect agricol și industrial. (Date agricole și statistice pe baza materialelor primite de la proprietari. Vol. V)", editată de departamentul agriculturii și industriei sătești. În primul deceniu al secolului nostru a colaborat la ziarul ultrareacționar „Novoe Vremea". — *132.*

Korolenko, V. G. (1853—1921) — renumit scriitor și publicist progresist rus. În operele sale, îndeosebi în cele din perioada mai tîrzie a creației sale, zugrăvește viața grea dusă de oameni în regimul muncii înrobite, demască rămășițele rînduielilor feudalo-iobăgiste din Rusia. — *134.*

Kotlearevski, S. A. (1873—1940) — profesor universitar, publicist, unul dintre întemeietorii partidului cadet și membru în C.C. al acestui partid. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Saratov. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comisar al Guvernului provizoriu burghez pentru cultele neortodoxe și necreștine, iar din iulie 1917 — locțiitorul procurorului general al sinodului și adjunct al ministrului cultelor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din diferite organizații contrarevoluțio-

www.dacoromanica.ro

nare. În 1920 a fost implicat în procesul așa-numitului „Centru tactic" și condamnat la 5 ani detențiune cu suspendarea pedepsei. Ulterior a funcționat la Universitatea din Moscova. — *156.*

Kovalevski, M. M. (1851—1916) — istoric, om politic de orientare burghezo-liberală. Din 1880 — profesor la Universitatea din Moscova. În 1887 a plecat în străinătate. În 1901, împreună cu Roberti, a înființat la Paris Școala superioară rusă de științe sociale. În 1905 s-a întors în Rusia, a fost ales deputat în Duma I de stat din partea guberniei Harkov, iar mai tîrziu membru al Consiliului de stat. Unul dintre fondatorii Partidului reformelor democratice, care avea o orientare mai de dreapta decît cadeții. În anii 1906—1907 a scos ziarul „Strana", iar din 1909 a devenit proprietar și redactor al revistei „Vestnik Evropî". Dintre scrierile sale științifice merită să fie menționate cele consacrate problemelor descompunerii obștii și cercetărilor asupra legăturilor gentilice. În lucrarea „Originea familiei, a proprietății private și a statului", F. Engels a recunoscut meritele lui Kovalevski în acest domeniu.

Kovalevski este autorul lucrărilor „Proprietatea în obște a pămîntului, cauzele, mersul și urmările descompunerii ei", „Studiu asupra originii și dezvoltării familiei și proprietății", „Originea democrației moderne", „Sociologia" etc. — *16, 72.*

Krasin, L. B. (Zimin) (1870—1926) — revoluționar de profesie, ulterior remarcabil om de stat sovietic. În 1890 a fost membru al unui cerc social-democrat din Petersburg, condus de Brusnev. În 1891 a fost expulzat de poliția din Petersburg și silit să plece la Nijni Novgorod pentru că a luat parte la demonstrația care a avut loc cu prilejul funeraliilor lui Șelgunov. În 1894 a fost din nou arestat, iar apoi deportat pe timp de trei ani la Irkutsk. După expirarea termenului de deportare (în 1897) s-a înscris la Institutul tehnologic din Harkov, pe care l-a absolvit în 1900. În anii 1900—1904 a lucrat ca inginer la Baku, unde a organizat împreună cu V. Z. Keţhoveli o tipografie ilegală a „Iskrei". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost cooptat în C.C. al partidului, unde s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de menșevici și a contribuit la cooptarea a trei reprezentanți ai menșevicilor în C.C. Curînd însă a rupt cu menșevicii. Krasin a participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.; la congres a fost ales membru al C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii primului ziar bolșevic legal, „Novaia Jizn"; ca reprezentant al C.C. a făcut parte din Sovietul de deputați ai muncitorilor din Petersburg. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C., iar la Congresul al V-lea (de la Londra) — membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. În 1908 a emigrat din țară. În anii reacțiunii a făcut un timp parte din grupul otzovist „Vpered"; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică și a lucrat ca inginer în străinătate și în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii aprovizionării Armatei Roșii, apoi membru al prezidiului Consiliului superior al economiei naționale și

www.dacoromanica.ro

comisar al poporului pentru căile de comunicaţie. În 1919 a intrat în diplomaţie. În anii 1921—1923 a fost reprezentant plenipotenţiar la Londra şi a participat la Conferinţa de la Genova şi la cea de la Haga. În 1924 a fost numit comisar al poporului pentru comertul exterior şi reprezentant plenipotenţiar al U.R.S.S. în Franţa. Din 1925 a fost trimis din nou în Anglia. La Congresele al XIII-lea şi al XIV-lea ale partidului a fost ales membru al Comitetului Central. — *315.*

Krîlenko N. V. (Bram, A.) (1885—1938) — social-democrat, membru de partid din 1904 ; ulterior bărbat de stat şi om politic sovietic. În anii 1905—1906 a fost unul dintre conducătorii mişcării revoluţionare studenţeşti din Petersburg ; a activat în organizaţia bolşevică din Petersburg. În 1907 s-a îndepărtat de social-democraţie ; a scos cartea „În căutarea «ortodoxiei»" (apărută în primăvara anului 1909), care conţinea o deviere sindicalistă. Din 1911 a activat din nou în cadrul organizaţiei bolşevice, a colaborat la ziarul „Zvezda", apoi la „Pravda" ; a fost ataşat de către Comitetul Central la fracţiunea social-democrată din Dumă. În decembrie 1913 a fost arestat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, Krîlenko a participat la Conferinţa generală a organizaţiilor P.M.S.D.(b) din Rusia din armata de pe front şi din spatele frontului ; a fost delegat la Primul congres general al Sovietelor din Rusia. A colaborat la ziarul „Soldatskaia Pravda". A participat activ la Revoluţia Socialistă din Octombrie. A făcut parte din primul Guvern sovietic ca membru în Comitetul pentru treburile militare şi maritime, mai tîrziu — comandant suprem. Din 1918 a dus munca în organele justiţiei sovietice — preşedinte al Tribunalului revoluţionar suprem al C.E.C. din Rusia, adjunct al comisarului poporului pentru justiţie, procuror al republicii, din 1931 — comisar al poporului pentru justiţie al R.S.F.S.R., iar din 1936 comisar al poporului pentru justiţie al U.R.S.S. La congresele al XV-lea şi al XVI-lea ale partidului a fost ales membru în Comisia Centrală de Control. Krîlenko a scris mai multe lucrări cu privire la organizarea judecătorească şi de drept penal : „Lenin despre justiţie şi despre legislaţia penală", „Justiţia sovietică. Justiţia şi procuratura în U.R.S.S." şi altele. — *400.*

Kruşevan P. A. (1860—1909) — publicist reacţionar, editor al ziarului ultrareacţionar „Bessarabeţ" şi redactor al ziarului antisemit „Drug" ; organizator al pogromului de la Chişinău (1903) şi unul dintre capii „Uniunii poporului rus", organizaţie ultrareacţionară ; a fost deputat în Duma a II-a de stat din partea oraşului Chişinău. — *57—58, 218.*

Kugelmann, Ludwig (1830—1902) — social-democrat german, prieten al lui Marx, participant la revoluţia de la 1848—1849 din Germania ; membru al Internaţionalei I. Kugelmann a fost delegat la Congresele de la Lausanne (1867) şi Haga (1872) ale Internaţionalei şi a contribuit la editarea şi răspîndirea „Capitalului" lui Marx.

www.dacoromanica.ro

Din 1862 pînă în 1874 a fost în corespondenţă cu K. Marx, pe care îl informa asupra stării de lucruri din Germania. Scrisorile lui Marx către Kugelmann au fost tipărite pentru prima oară în 1902, în revista „Die Neue Zeit" ; în 1907 au apărut în traducere rusă, cu o prefaţă de V. I. Lenin — *238.*

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă rusă, militantă burgheză pe tărîm social. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii" ; curînd însă, sub influenţa bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo", scris de Kuskova în spiritul bernsteinismului, a exprimat cît se poate de pregnant esenţa oportunistă a „economismului" şi a stîrnit un protest energic din partea unui grup de marxişti ruşi, în frunte cu V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 157—170). În ajunul revoluţiei din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizaţia liberală „Uniunea eliberării". În 1906 a scos împreună cu S. N. Prokopovici revista semicadetă „Bez Zaglaviia" şi a colaborat activ la „Tovarişci", ziarul cadeţilor de stînga. Kuskova îndemna pe muncitori să renunţe la lupta revoluţionară şi căuta să subordoneze mişcarea muncitorească conducerii politice a burgheziei liberale. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva bolşevicilor ; în 1921 a făcut parte din „Comitetul public pentru ajutorarea înfometaţilor" şi împreună cu alţi conducători ai acestei organizaţii a încercat s-o folosească ca mijloc de luptă împotriva Puterii sovietice. În 1922 a fost expulzată din Rusia Sovietică ; în străinătate a devenit o militantă activă a emigraţiei albe. — *174, 390, 396.*

Kutler, N. N. (1859—1924) — lider de seamă al partidului cadet ; a lucrat în ministerul de finanţe, a fost director la departamentul impunerilor directe, iar mai tîrziu ministru al agriculturii. Deputat în Duma a II-a şi în Duma a III-a de stat din partea oraşului Petersburg. Unul dintre autorii proiectului de program agrar al cadeţilor. În lucrările sale „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară" şi „Programul agrar al social-democraţiei în prima revoluţie rusă din 1905—1907" (vezi volumul de faţă, pag. 143—153 ; vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 211—424), V. I. Lenin a făcut o critică amănunţită acestui proiect de program agrar şi poziţiei lui Kutler. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kutler a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanţe. Din 1922 a făcut parte din conducerea Băncii de Stat a U.R.S.S. — *116—120, 123—124, 129, 143—149, 151—152, 157, 158, 168.*

Kuzmin-Karavaev, V. D. (1859—1927) — jurist militar, general ; unul dintre conducătorii aripii de dreapta a partidului cadet. Membru al Dumei I şi a II-a de stat a jucat un rol politic de seamă în înăbuşirea de către ţarism a revoluţiei din 1905—1907. În primul război mondial a fost unul dintre militanţii zemstvelor şi membru al comitetului industrial-militar. După Revoluţia Socialistă din Octom-

www.dacoromanica.ro

brie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a fost albgardist, a făcut parte din consiliul politic al lui Iudenici. Din 1920 — emigrant alb. — *222.*

L

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mișcării muncitorești internaționale ; împreună cu J. Guesde a fondat Partidul muncitoresc din Franța ; publicist talentat, unul dintre primii adepți din Franța ai comunismului științific ; prieten apropiat și tovarăș de luptă al lui K. Marx și F. Engels.

A participat activ la mișcarea muncitorească începînd din 1866, cînd a devenit membru al Internaționalei I și l-a cunoscut îndeaproape pe K. Marx, sub a cărui influență a trecut pe poziții marxiste. În timpul Comunei din Paris, Lafargue a organizat ajutorarea Parisului revoluționar în departamentele din sud ale Franței și a venit ilegal la Paris. Lafargue îl informa pe Marx despre evenimentele care aveau loc în Franța. După înfrîngerea Comunei din Paris a emigrat în Spania, apoi în Portugalia, unde a dus o luptă energică împotriva bakunismului. În 1880, Lafargue împreună cu Guesde și cu concursul lui Marx și Engels au elaborat programul partidului muncitoresc ; după amnistierea comunarzilor s-a întors în Franța, unde a devenit redactor la ziarul „l'Egalité", organul partidului muncitoresc. Lafargue a luat o atitudine energică împotriva oportunismului din Internaționala a II-a ; el a salutat prima organizație marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii" —, iar mai tîrziu și-a manifestat simpatia față de bolșevici. În numeroasele sale lucrări, Lafargue a propagat și a susținut ideile marxismului în domeniul economiei politice, al filozofiei, istoriei și lingvisticii ; el a luptat împotriva reformismului și revizionismului, criticînd încercările bernsteinienilor de a face o „sinteză" a marxismului și kantianismului. Lenin a relevat importanța lucrărilor filozofice ale lui Lafargue în ceea ce privește critica adusă idealismului și agnosticismului. Dar în lucrările lui Lafargue există și teze teoretice greșite, mai ales în problema țărănească și în cea națională, precum și în problema sarcinilor revoluției socialiste.

Considerînd că la bătrînețe omul nu mai poate fi util luptei revoluționare, Lafargue și soția sa, Laura (a doua fiică a lui K. Marx), s-au sinucis. La funeraliile lor, V. I. Lenin a luat cuvîntul din partea P.M.S.D.R., spunînd că Lafargue a fost unul dintre „cei mai talentați și mai profunzi propagandiști ai ideilor marxismului" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 289). — *248.*

Lalaianț, I. H. (Izarov) (1870—1933) — participant activ la mișcarea social-democrată din Rusia. În 1888—1889 a fost membru al cercului marxist al lui N. E. Fedoseev din Kazan, iar în 1892 a desfășurat propagandă revoluționară în rîndurile muncitorilor uzinei „Sormovo" din Nijni Novgorod. În 1893 la Samara a intrat în

www.dacoromanica.ro

cercul marxist grupat în jurul lui V. I. Lenin. În 1895 a fost deportat la Ekaterinoslav, a luat parte la crearea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din localitate și la pregătirea primului Congres al P.M.S.D.R. În primăvara anului 1900 a fost editat, cu colaborarea lui Lalaiant, primul număr al ziarului social-democrat ilegal „Iujnîi Rabocii" și a fost făcută încercarea de a se convoca Congresul al II-lea al partidului. În aprilie 1900 a fost arestat, iar în martie 1902 deportat în Siberia răsăriteană, de unde, după două luni, a fugit în străinătate. A făcut parte din „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse" și a condus tipografia „Iskrei" la Geneva. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic, agent al C.C. al partidului în Rusia. În 1905 a făcut parte din C.C. unificat ca reprezentant al bolșevicilor, în 1906 a participat la Prima conferință a organizațiilor din armată și de luptă ale P.M.S.D.R., care a avut loc la Tammerfors. Curînd a fost arestat și, după o detențiune preventivă de doi ani, a fost condamnat la șase ani muncă silnică. La sfîrșitul anului 1913, după executarea pedepsei, a fost deportat pe viață în Siberia răsăriteană și s-a retras din activitatea politică. Din 1922 a lucrat la Direcția generală a învățămîntului politic a Comisariatului poporului pentru învățămînt din R.S.F.S.R. Și-a scris amintirile sub titlul „La izvoarele bolșevismului". — *297—298.*

Lande, A. S. — *vezi* Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic, unul dintre liderii lichidatorismului. A intrat în mișcarea revoluționară în 1901 ; a activat la Odesa și Simferopol. În 1905 a fost membru al Comitetului menșevic din Petersburg al P.M.S.D.R. În 1906 a făcut parte din Comitetul unificat din Petersburg al partidului ; a luat parte la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ. A susținut programul menșevic de municipalizare a pămîntului, precum și ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc". A fost delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre propovăduitorii activi și fățiși ai lichidatorismului. A colaborat la o serie de publicații menșevice lichidatoriste centrale. Larin a luat parte activă la Blocul antipartinic din august ; a fost membru al comitetului de organizare a acestui bloc. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști, care editau revista „Internațional". În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a împărtășit ideea oportunistă a creării unui guvern de coaliție, la care să participe socialiștii-revoluționari și menșevicii. Ulterior a lucrat în aparatul de stat și în domeniul economic. — *9, 174, 183—184, 186, 188, 260—261, 262—263, 265.*

www.dacoromanica.ro

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — o varietate a oportunismului în mişcarea muncitorească germană.

Lassalle a fost unul dintre întemeietorii „Uniunii generale a muncitorilor germani" (1863). Crearea acestei Uniuni a avut o însemnătate reală pentru mişcarea muncitorească, dar Lassalle, în calitatea sa de preşedinte, a îndreptat-o pe o cale oportunistă. Lassalleienii socoteau că prin agitaţia legală pentru dreptul de vot universal, prin crearea de cooperative de producţie subvenţionate de statul iuncherilor se va ajunge la crearea unui „stat popular liber". Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus" a Germaniei, sub hegemonia Prusiei reacţionare. Politica oportunistă a lassalleienilor a constituit o piedică în calea activităţii Internaţionalei I şi a creării unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a frînat formarea conştiinţei de clasă a muncitorilor.

Concepţiile teoretice şi politice ale lassalleienilor au fost vehement criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx: „Critica programului de la Gotha"; V. I. Lenin: „Statul şi revoluţia" şi alte lucrări). — *242.*

Leiteizen, G. D. (Lindov, G.) (1874—1919) — social-democrat. Şi-a început activitatea revoluţionară la Ekaterinoslav în ultimul deceniu al secolului trecut; în primii ani ai secolului nostru a emigrat în străinătate, unde a aderat la grupul „Eliberarea muncii", iar apoi a fost primit şi în „Uniunea social-democraţilor ruşi din străinătate". În aprilie 1900 a participat la Congresul al II-lea al „Uniunii" (Geneva). A colaborat la „Iskra" şi la „Zarea". După scindarea P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici; a colaborat la ziarele „Vpered", „Proletarii" şi la alte organe de presă bolşevice. După revoluţia din 1905—1907, Leiteizen s-a mutat la Tula, unde a practicat medicina, desfăşurînd totodată o activitate revoluţionară în rîndurile muncitorilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie s-a situat un timp pe poziţiile internaţionaliştilor, făcînd parte din grupul „Novaia Jizn". În 1918, Leiteizen a revenit în rîndurile partidului bolşevic; în ianuarie 1919 a căzut pe Frontul de est. — *263.*

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Lenin, N.) — date biografice. — *15—16, 64, 83—84, 112, 178, 196, 217, 220, 225—226, 238, 254, 300—315, 317, 338.*

Liber (Goldman), M. I. (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. Şi-a început activitatea politică în 1898. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a condus delegaţia Bundului, s-a situat pe o poziţie de extremă dreaptă, antiiskristă, iar după congres a devenit menşevic. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales în C.C. al P.M.S.D.R. din partea Bundului şi a reprezentat această organizaţie în Biroul din străinătate al C.C. În anii reacţiunii a fost lichidator, iar în 1912 — militant activ al Blocului troţkist din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţiile

www.dacoromanica.ro

social-şovinismului. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd şi al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură. A adoptat o poziţie menşevică contrarevoluţionară şi a fost partizan al guvernului de coaliţie. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie şi a fost un duşman activ al Puterii sovietice. Ulterior s-a retras din activitatea politică şi a lucrat în domeniul economic. — *356—357, 361, 365, 377.*

Lidvall, Erik Leonard — mare speculant şi escroc, supus suedez ; în 1906 a contractat cu statul livrări de cereale pentru aprovizionarea guberniilor înfometate Tambov, Penza etc. În urma dezvăluirilor apărute în presă cu privire la complicitatea lui V. I. Gurko — ministru-adjunct la interne — la manoperele frauduloase ale lui Lidvall, căruia îi acordase însemnate avansuri din vistieria statului, guvernul ţarist s-a văzut nevoit să dea dispoziţii ca Gurko să fie deferit Senatului pentru a fi judecat. Ulterior însă afacerea a fost muşamalizată. — *218.*

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale, unul dintre întemeietorii şi conducătorii Partidului social-democrat din Germania. A luat parte activă la revoluţia din 1848—1849 din Germania ; după înfrîngerea ei a emigrat mai întîi în Elveţia, iar apoi în Anglia, unde s-a împrietenit cu K. Marx şi F. Engels. Sub influenţa lor a devenit socialist. În 1862 s-a înapoiat în Germania. După înfiinţarea Internaţionalei I a fost unul dintre cei mai fervenţi propagandişti ai ideilor ei revoluţionare şi organizator al secţiilor ei din Germania. Din 1875 şi pînă la sfîrşitul vieţii sale, Liebknecht a fost membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania şi redactor-responsabil al ziarului „Vorwärts", organul central al acestui partid. Din 1867 şi pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederaţiei Germaniei de nord, iar începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstagul german ; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă şi externă reacţionară a iuncherilor prusaci. Pentru activitatea sa revoluţionară a fost condamnat în repetate rînduri la închisoare. A luat parte activă la organizarea Internaţionalei a II-a. Marx şi Engels îl preţuiau pe Liebknecht, îl îndrumau în activitatea lui, dar în acelaşi timp îl criticau pentru poziţia lui împăciuitoristă faţă de elementele oportuniste. — *243, 245—246, 251.*

Lindov G. — *vezi* Leiteizen, G. D.

Lipkin, F. A. — *vezi* Cerevanin, N.

Lurie, M. A. — *vezi* Larin, A.

www.dacoromanica.ro

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mişcării muncitoreşti internaţionale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaţionalei a II-a. În mişcarea revoluţionară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii şi conducătorii Partidului social-democrat din Polonia ; a luptat împotriva naţionalismului din rîndurile mişcării muncitoreşti poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mişcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul şi millerandismul. A luat parte la prima revoluţie rusă (la Varşovia), în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolşevici. Încă de la începutul primului război mondial s-a situat pe o poziţie internaţionalistă. A fost unul dintre iniţiatorii creării grupului „Internaţionala", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus" ; a scris (în închisoare), sub pseudonimul Junius, broşura „Criza social-democraţiei" (vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre broşura lui Junius", în Opere, vol. 22, Editura P.M.R., 1952, pag. 299—314). După revoluţia din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată şi ucisă din ordinul guvernului Scheidemann. Lenin, care o aprecia foarte mult pe R. Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greşelile ei (în problema rolului partidului, a imperialismului, în problema naţional-colonială, în problema ţărănească, în problema revoluţiei permanente etc.), ajutînd-o astfel să adopte o poziţie justă. — *357.*

Luzin, I. I. (Eli) (m. în jurul anului 1914) — social-democrat, menşevic. Adept al ideii oportuniste de convocare a unui „congres muncitoresc". Unul dintre autorii articolelor dintr-o culegere cu privire la „congresul muncitoresc", scoasă în 1907 de menşevicii din Moscova. Ulterior a colaborat la revista „Strahovanie Rabocih", organ al menşevicilor-lichidatori, care apărea la Petersburg. — *9, 173, 174, 184, 185, 188.*

M

M. — *vezi* Maslov, P. P.

Maksimov, N. — *vezi* Bogdanov, A.

Malinovski, A. A. — *vezi* Bogdanov, A.

Malover, F. — *vezi* Portugalov, V.

Mann, Tom (1856—1941) — militant de vază al mişcării muncitoreşti din Anglia. În 1885 a intrat în rîndurile Federaţiei social-democrate. În ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut a luat parte activă la mişcarea Noilor trade-unionuri, a condus o serie

www.dacoromanica.ro

de greve ; printre altele a fost în fruntea comitetului de grevă în timpul marii greve a docherilor londonezi din 1889. În 1893 Mann a luat parte la crearea Partidului muncitoresc independent, aderînd la aripa lui stîngă. La începutul secolului al XX-lea se afla în Australia, unde a avut un rol conducător în mişcarea muncitorească. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste. A fost unul dintre organizatorii luptei duse de muncitorii englezi împotriva intervenţiei antisovietice. A fost membru al Partidului Comunist din Marea Britanie de la formarea acestuia (1920). A dus o luptă activă pentru unitatea mişcării muncitoreşti internaţionale, împotriva reacţiunii imperialiste şi a fascismului. — *252.*

Manning, Henry Eduard (1808—1892) — cardinal englez (din 1875). E cunoscut ca unul dintre cei mai zeloşi apărători ai puterii laice a papei. — *252.*

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economiştilor", militant de seamă al menşevismului ; mai tîrziu membru al partidului comunist. La începutul penultimului deceniu al secolului trecut a activat în cadrul unor cercuri narodovoliste ; în 1886 a fost arestat şi deportat în Siberia răsăriteană. În deportare a devenit social-democrat. În 1900 a emigrat ; a făcut parte din redacţia revistei „Rabocee Delo", organ al „economiştilor", a combătut „Iskra" leninistă. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate", antiiskrist. După congres a aderat la menşevici. A luat parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului ca delegat al organizaţiei din Ekaterinoslav. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste, iar după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit menşevic-internaţionalist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a rupt cu menşevismul. În anii 1918—1920 a fost învăţător în Ucraina. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid ; a lucrat la Institutul K. Marx şi F. Engels ; începînd din 1924 a făcut parte din redacţia revistei „Internaţionala Comunistă". — *86, 91, 192, 360, 369—370.*

Martov, L. (Ţederbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menşevismului. A intrat în mişcarea social-democrată în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. În 1895 a participat la organizarea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În 1896 a fost arestat în legătură cu procesul acestei organizaţii şi deportat pe termen de trei ani la Turuhansk. În 1900, după expirarea termenului de deportare, a luat parte la pregătirile pentru editarea „Iskrei" ; a făcut parte din redacţia acestui ziar. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care a participat ca delegat din partea organizaţiei „Iskrei", s-a situat în fruntea minorităţii oportuniste şi de atunci a fost unul dintre conducătorii instituţiilor centrale ale menşevismului şi redactor la mai multe publicaţii menşe-

www.dacoromanica.ro

vice. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a adoptat o atitudine lichidatoristă, a fost redactor la gazeta „Golos Soțial-Demokrata", a luat parte la conferința antipartinică din august (1912). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste ; a participat la Conferințele de la Zimmerwald și Kienthal. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat în fruntea grupului menșevicilor internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a trecut în tabăra dușmanilor fățiși ai Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat, la Berlin, revista menșevică contrarevoluționară „Soțialisticeskii Vestnik". — *68, 82, 86, 91, 104, 192, 298, 329, 331, 338, 367—368, 398.*

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gînditor genial, conducător și dascăl al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)" în Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — *82, 209, 210, 231, 237—255, 267, 270—272, 353, 358, 389, 391, 394.*

Marx-Aveling, Eleanor („Tussy") (1855—1898) — militantă a mișcării muncitorești engleze și internaționale, fiica cea mai mică a lui K. Marx. A fost unul dintre întemeietorii Ligii socialiste (1884) și ai Partidului muncitoresc independent (1893) din Anglia. După moartea lui K. Marx a acționat sub conducerea directă a lui F. Engels, a dus o activitate energică în cadrul mișcării de masă a muncitorilor necalificați, a fost unul dintre organizatorii marii greve a docherilor londonezi din 1889. A colaborat activ la presa socialistă engleză și germană. A pregătit pentru tipar și a publicat lucrarea lui K. Marx „Salar, preț, profit". Autoare a unor amintiri despre K. Marx și F. Engels. — *252.*

Maslennikov, A. N. (Arhanghelski, A.) (1871—1951) — social-democrat, menșevic ; a participat la mișcarea social-democrată începînd din 1893 ; în 1895 a intrat în rîndurile organizației social-democrate din Moscova. A fost arestat și în 1897 deportat pe termen de trei ani în gubernia Arhanghelsk, unde i s-a fixat domiciliu forțat. În timpul revoluției din 1905—1907 s-a manifestat ca adept al ideii oportuniste de convocare a unui „congres muncitoresc". Autor a două articole din culegerea despre „congresul muncitoresc", publicată în 1907 de menșevicii din Moscova. În 1920 s-a retras din viața politică, a lucrat ca inginer ; din 1930 a fost colaborator științific și profesor la instituțiile superioare de învățămînt. — *184.*

Maslov, P. P. (M.) (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul ; a colaborat la revistele „Jizn", „Nacealo" și „Naucinoe Obozrenie". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici, a susținut programul lor de „municipalizare a pămîntului". La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a

www.dacoromanica.ro

prezentat, din partea menşevicilor, un raport în problema agrară ; congresul l-a ales membru în redacţia O.C. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică şi a desfăşurat activitate pedagogică şi ştiinţifică. În 1929 a fost ales membru activ al Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. — *111*, *114*.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti din Germania, unul dintre liderii şi teoreticienii aripii de stînga a social-democraţiei germane ; istoric, publicist şi specialist în domeniul literaturii. De la sfîrşitul deceniului al 7-lea, publicist democrat burghez cu vederi radicale ; în anii 1876—1882 s-a situat pe poziţiile liberalismului burghez, apoi a evoluat spre stînga ; a fost redactor al ziarului democrat „Volkszeitung" şi a luat atitudine împotriva lui Bismarck în apărarea social-democraţiei. În 1891 a intrat în partidul social-democrat din Germania. A fost colaborator activ şi unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit", organ teoretic al partidului, iar mai tîrziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung". În 1893 a apărut în ediţie separată cartea sa „Legenda lui Lessing", iar în 1897 „Istoria social-democraţiei germane" în patru volume. Mehring s-a ocupat îndeaproape de publicarea moştenirii literare lăsate de Marx, Engels şi Lassalle ; în 1918 a apărut cartea lui despre viaţa şi activitatea lui K. Marx. Lucrările lui Mehring conţin o serie de abateri de la marxism, aprecieri greşite în legătură cu unii militanţi ca Lassalle, Schweitzer şi Bakunin şi vădesc o neînţelegere a revoluţiei săvîrşite de Marx şi Engels în filozofie. Mehring a dus o luptă energică împotriva oportunismului şi revizionismului din rîndurile Internaţionalei a II-a şi a condamnat kautskismul, dar s-a făcut şi el vinovat de greşelile celor de stînga din Germania, care s-au temut s-o rupă, din punct de vedere organizatoric, cu oportuniştii. Mehring a apărat cu consecvenţă internaţionalismul şi a salutat Revoluţia Socialistă din Octombrie. Începînd din 1916 a fost unul dintre conducătorii organizaţiei revoluţionare „Uniunea Spartacus" şi a jucat un rol de seamă în înfiinţarea Partidului Comunist din Germania. — *237*, *242*, *243*, *245*, *246*, *266—273*.

Meller-Zakomelski, A. N. (n.1844) — baron, general în armata ţaristă, ultrareacţionar. În 1863 a participat la înăbuşirea răscoalei pentru eliberarea Poloniei. În 1905 a reprimat cu cruzime insurecţia marinarilor de la Sevastopol. În 1906, împreună cu generalul P. K. Rennenkampf, a condus expediţia de pedepsire la calea ferată transsiberiană. În octombrie 1906 a fost numit guvernator general al Ţinutului baltic, unde a reprimat cu cruzime mişcarea revoluţionară a muncitorilor şi ţăranilor letoni şi estonieni. În anii 1909—1917 a fost membru în Consiliul de stat. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, emigrant alb. — *222*.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric şi publicist.

www.dacoromanica.ro

Activitatea politică şi-a început-o în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut ; din 1902 a colaborat activ la „Osvobojdenie", revistă a burghezilor liberali care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi preşedinte al Comitetului Central al acestui partid şi redactor al ziarului „Reci", organul central al cadeţilor. Deputat în Duma a III-a şi Duma a IV-a de stat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, ca ministru de externe în primul Guvern provizoriu burghez, a promovat politica imperialistă a războiului „pînă la victoria finală" ; în august 1917 a participat activ la pregătirea rebeliunii korniloviste contrarevoluţionare. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenţiei militare străine împotriva Rusiei Sovietice şi un militant activ al emigraţiei albe. Începînd din 1921 a editat, la Paris, ziarul „Poslednie Novosti". — *14, 15, 17, 51, 84, 103, 228, 314, 316, 338.*

Mirabeau, Honoré-Gabriel (1749—1791) — unul dintre militanţii de vază ai revoluţiei burgheze franceze de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, conte. A fost exponentul intereselor cercurilor moderat-liberale ale nobilimii franceze ; şi-a cîştigat o mare popularitate, fiind un orator talentat. În cursul revoluţiei a intrat în legături secrete cu curtea regală, trădînd interesele poporului revoluţionar. — *222, 270.*

Mirov, V. — *vezi* Ikov, V. K.

Mommsen, Theodor (1817—1903) — cunoscut istoric burghez german, autor al unei serii de lucrări de istorie a Romei antice şi de istorie a dreptului roman. Din 1858 a condus catedra de istorie a romanilor de la Universitatea din Berlin. A fost deputat în Landtagul prusian, iar în anii 1881—1884 în Reichstagul german. A făcut parte din diverse partide ale burgheziei liberale. — *60.*

Most, Johann-Josif (1846—1906) — social-democrat german, apoi anarhist, de profesiune legător de cărţi. În deceniul al 7-lea al secolului trecut a aderat la mişcarea muncitorească, s-a apropiat de social-democraţie şi a devenit ziarist ; în anii 1874—1878 a fost ales deputat în Reichstag. În domeniul teoriei, Most a fost adept al lui Dühring, în cel al politicii a promovat ideea anarhistă de „propagandă prin acţiune" şi considera că este posibilă o revoluţie proletară imediată. După apariţia, în 1878, a legii excepţionale împotriva socialiştilor, Most a emigrat la Londra, unde a editat ziarul anarhist „Freiheit", despre care Marx scria : „Învinuirea pe care noi i-o aducem lui Most este nu că «Freiheit» al lui *este prea revoluţionar*. Noi îl învinuim că în acest ziar nu există nici un fel de *conţinut revoluţionar*, ci numai *frazeologie* revoluţionară" (K. Marx şi F. Engels, Opere, vol. XXVII, 1935, pag. 63). În coloanele acestui ziar, Most îndemna pe muncitori la teroare indivi-

www.dacoromanica.ro

dual, pe care o considera mijlocul cel mai eficient al luptei revoluționare. În 1882 Most a emigrat în S.U.A., unde a continuat să scoată ziarul „Freiheit". În anii care au urmat s-a retras din mișcarea muncitorească. — *242, 243.*

N

N. R. — *vezi* Rojkov, N. A.

Nabokov, V. D. (1869—1922) — unul dintre întemeietorii și liderii partidului cadeților, membru al C.C. al acestui partid. Începînd din 1901 a redactat publicația juridică „Pravo", care avea o orientare burghezo-liberală, și revista „Vestnik Prava". A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. Redactor-editor al organului săptămînal „Vestnik Partii Narodnoi Svobodî", precum și al ziarului „Reci", organul central al cadeților ; deputat în Duma I de stat din partea orașului Petersburg. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost director al treburilor Guvernului provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice, a fost ministru de justiție în așa-zisul guvern regional al Crimeii, guvern constituit de albgardiști, apoi a emigrat la Berlin ; a luat parte la editarea ziarului „Rul", publicație a cadeților de dreapta din emigrație. — *314, 338.*

Nalivkin, V. P. (1852 — m. în jurul anului 1918) — fruntaș al vieții publice, scriitor, autor al unor lucrări de istorie a hanatului din Kokand. A fost director al școlilor elementare din ținutul Turkestanului, a deținut funcția de viceguvernator militar al regiunii Fergana. A fost ales deputat în Duma a II-a de stat din partea orașului Tașkent ; în cadrul Dumei a aderat la social-democrați (menșevici), a fost membru în Comisia de interpretări și în Comisia pentru problemele administrației locale și autoadministrării. În 1917 a deținut funcția de comisar al Guvernului provizoriu burghez în Turkestan ; a dus o luptă îndîrjită împotriva bolșevicilor. — *226.*

Negorev — *vezi* Iordanski, N. I.

O

Orlovski, P. — *vezi* Vorovski, V. V.

P

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — menșevic. La sfîrșitul secolului trecut și începutul acestui secol a activat în rîndurile Partidului social-democrat din Germania, făcînd parte din aripa lui stîngă ; a fost redactor la „Sächsische Arbeiter-Zeitung". A scris o

www.dacoromanica.ro

serie de lucrări în probleme de economie mondială. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici. În perioada primei revoluţii ruse din 1905—1907 se afla în Rusia, unde a colaborat la ziarul menşevic „Nacealo" ; a pledat în favoarea participării la alegerile pentru Duma lui Bulîghin şi a sprijinit tactica micilor tranzacţii cu cadeţii etc. Parvus a emis „teoria" antimarxistă a „revoluţiei permanente", din care, ulterior, Troţki a făcut o armă de luptă împotriva leninismului. În anii reacţiunii s-a îndepărtat de social-democraţie ; în timpul primului război mondial a fost social-şovinist, agent al imperialismului german ; s-a îndeletnicit cu specula în stil mare şi s-a îmbogăţit din furniturile de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke", pe care Lenin a caracterizat-o drept „un organ al renegării şi al lacheismului murdar în Germania" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 418). — *62.*

Pereiaslavski, I. — *vezi* Hrustalev-Nosar, G. S.

Pereleşin, A. V. (1856—1910) — moşier, cadet. Din 1891 a fost consilier al zemstvei, mai tîrziu membru în consiliul zemstvei guberniale din Kostroma, mareşal al nobilimii judeţene. A luat parte la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. În 1906 a devenit membru în Consiliul de stat. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Kostroma. În cadrul Dumei a făcut parte din comisia financiară, din comisia pentru problemele administrării locale şi autoadministrării şi din comisia pentru problemele învăţămîntului. — *211.*

Pereleşin, D. A. (1862—1935) — moşier, la începutul activităţii sale politice narodovolist, mai tîrziu membru al partidului cadet. În 1884 a fost arestat ca membru al partidului „Narodnaia volea", iar în 1886 deportat pe termen de trei ani în Siberia apuseană. La înapoierea din deportare a fost ales membru al adunării zemstvei judeţene, iar în 1896 al celei guberniale Voronej ; în anii 1897—1903 a fost membru al consiliului zemstvei guberniale. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Voronej, iar în cadrul Dumei, preşedinte al comisiei economice, membru al comisiei pentru buget şi al comisiei pentru problemele aprovizionării. Din 1916 a lucrat în cadrul Uniunii zemstvelor din Rusia, iar după Revoluţia Socialistă din Octombrie, în sistemul cooperaţiei. — *211.*

Pergament, O. I. (1868—1909) — cadet, avocat cunoscut. Din 1905 a fost decanul baroului din districtul Odesa. A pledat în mai multe procese politice : procesul locotenentului Şmidt şi altele. A fost deputat în Dumele a II-a şi a III-a de stat din partea oraşului Odesa. — *223.*

Petrov, G. S. (1868—1925) — preot, cadet, orator-demagog popular. În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea s-a manifestat ca publicist, din 1899 a colaborat la ziarul „Russkoe Slovo", organ al burgheziei liberale. Este autorul unei serii de broşuri cu conţinut

www.dacoromanica.ro

teologic ; a fost deputat în Duma a II-a de stat din partea orașului Petersburg. După dizolvarea Dumei a fost răspopit și expulzat din capitală ; s-a ocupat de publicistică. În 1921 a emigrat din țară. — *16.*

Peșehonov, A. V. (1867—1933) — om politic și publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator la revista „Russkoe Bogatstvo", iar cu începere din 1904, membru al redacției acesteia ; a colaborat la „Osvobojdenie", revistă a burgheziei liberale, și la „Revoliuționnaia Rossiia", ziar al eserilor. În anii 1903—1905 a făcut parte din „Uniunea eliberării", iar cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii Partidului socialist-populist al muncii, partid mic-burghez. După revoluția burghezo-democrată din februarie 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; din 1922, emigrant alb. — *314.*

Piker, A. C. — *vezi* Martînov, A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul care a propagat marxismul în Rusia. În 1875, pe cînd era încă student, Plehanov a intrat în legătură cu narodnicii, cu muncitorii din Petersburg și s-a încadrat în activitatea revoluționară. În 1877 a intrat în organizația narodnică „Zemlea i volea", iar în 1879, după scindarea ei, s-a situat în fruntea noii organizații narodnice „Cernîi peredel". În 1880 a emigrat în Elveția, a rupt cu narodnicismul și în 1883 a creat, la Geneva, prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii". În ultimul deceniu al secolului trecut, Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a luat atitudine împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională. În primii ani ai secolului nostru a redactat, împreună cu Lenin, ziarul „Iskra" și revista „Zarea", a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la congres ca delegat al grupului „Eliberarea muncii", iskrist din majoritate.

Din 1883 pînă în 1903 Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol important în apărarea concepției materialiste despre lume și care constituie un prețios aport la tezaurul socialismului științific : „Socialismul și lupta politică", „Divergențele noastre", „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei", „Studii de istorie a materialismului", „Rolul personalității în istorie" și altele.

Dar încă de pe atunci Plehanov a făcut greșeli serioase, care au constituit germenele concepțiilor sale menșevice de mai tîrziu. După

www.dacoromanica.ro

Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de oportunism, iar mai tîrziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907, în toate problemele fundamentale s-a situat pe poziții menșevice. El subaprecia rolul revoluționar al țărănimii și se pronunța pentru o alianță cu burghezia liberală ; admițînd numai în vorbe ideea hegemoniei proletariatului, în realitate el era împotriva esenței acestei idei. A condamnat insurecția armată din decembrie 1905. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului „menșevicilor-partiiți". În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste, a apărat tactica defensistă a menșevismului, a rupt definitiv cu marxismul. Întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov a condus grupul de extremă dreaptă al menșevicilor-defensiști „Edinstvo", s-a ridicat împotriva bolșevismului, împotriva revoluției socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au copt condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dînd o înaltă prețuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, V. I. Lenin îl critica în același timp cu vehemență pentru abaterile de la marxism și pentru greșelile grave comise în activitatea politică. — *51, 57—62, 66, 81, 84, 102, 103, 104, 106, 108, 189, 254, 271, 272, 296, 299, 324, 328, 332, 334, 357—358, 374, 383.*

Pobedonoștev, K. P. (1827—1907) — om de stat reacționar din Rusia țaristă, procuror general al sinodului, șeful efectiv al guvernului și principalul inspirator al deșănțatei reacțiuni iobăgiste din timpul domniei lui Alexandru al III-lea ; a continuat să joace un rol important și în timpul domniei lui Nicolaie al II-lea. A dus o luptă înverșunată împotriva mișcării revoluționare. A fost un adversar hotărît al reformelor burgheze din deceniul al 7-lea al secolului trecut, partizan al monarhiei absolutiste și dușman al științei și culturii. În perioada de avînt a revoluției burghezo-democratice din octombrie 1905 a fost nevoit să-și dea demisia și s-a retras din viața politică. — *106.*

Popov, A. V. — *vezi* Sviaghin.

Portugalov, V. V. (Malover, F.) (n. 1874) — publicist cadet, a colaborat la ziarele „Saratovskii Listok", „Tovarișci", „Smolenskii Vestnik". După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat din țară ; a făcut parte din organizația de emigranți contrarevoluționari conduși de B. V. Savinkov ; a colaborat la presa emigranților albi. — *256—259.*

www.dacoromanica.ro

Posse, V. A. (1864—1940) — ziarist şi militant pe tărîm obştesc. A fost redactor al revistelor „Novoe Slovo" (1897) şi „Jizn" (1898—1901) — organe ale „marxiştilor legali". După ce revista „Jizn" a fost interzisă de guvernul ţarist, în 1902, Posse a continuat editarea ei în străinătate. În anii 1906—1907 a militat pentru crearea în Rusia a unor organizaţii cooperatiste muncitoreşti independente de partidul social-democrat. În anii 1909—1917 a fost editorul şi redactorul revistei „Jizn dlea vseh". După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a ocupat de publicistică. Din 1922 a fost colaborator al ziarului „Izvestiia C.E.C. al U.R.S.S.". A scris o serie de lucrări în probleme de istorie, de literatură ş.a. — *174, 176.*

Potresov, A. N. (Starover) (1869—1934) — unul dintre liderii menşevismului. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la marxişti. Pentru participarea la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg a fost deportat în gubernia Veatka. În 1900 a plecat în străinătate, unde a luat parte la fondarea ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat ca delegat cu vot consultativ din partea redacţiei „Iskra" ; iskrist din minoritate. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar — ideolog al lichidatorismului, a avut un rol conducător în organele de presă menşevice „Vozrojdenie", „Naşa Zarea" ş.a. În timpul primului război mondial — social-şovinist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate, unde a colaborat la săptămînalul lui Kerenski, „Dni" ; s-a dedat la atacuri împotriva Puterii sovietice. — *192.*

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist şi publicist. La sfîrşitul ultimului deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanţii de seamă ai „economismului" şi unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. Ulterior, membru activ al organizaţiei monarhiste-liberale „Uniunea eliberării". În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete şi semimenşevice „Bez Zaglaviia" şi colaborator activ al ziarului „Tovarişci", autor al unor cărţi cu privire la problema muncitorească scrise de pe poziţii bernsteiniene-liberale. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — *138, 141, 174, 356, 390, 396.*

R

Rein, R. A. — *vezi* Abramovici, R.

Rodicev, F. I. (n. 1856) — moşier din Tver, militant al zemstvelor, unul dintre liderii partidului cadet şi membru al C.C. al acestui partid. A luat parte la congresele zemstvelor din anii 1904—

www.dacoromanica.ro

1905. A fost deputat al Dumei de stat în toate legislaturile. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit de Guvernul provizoriu burghez comisar pentru problemele Finlandei. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — *83, 211, 222.*

Rojkov, N. A. (N.R.) (1868—1927) — istoric și publicist. În ultimul deceniu al secolului trecut simpatiza cu „marxiștii legali". La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R. și un timp a aderat la bolșevici. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului ; a colaborat la revista „Naşa Zarea" și a fost redactor al ziarului „Novaia Sibir", publicație de orientare menșevică lichidatoristă. V. I. Lenin a criticat concepțiile lui Rojkov în articolele : „Manifestul partidului muncitoresc liberal" și „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist" (vezi Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 298—309, 339—344). După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Rojkov a făcut parte din C.C. al menșevicilor și timp de cîteva luni a fost ministru adjunct al poștelor și telecomunicațiilor în Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt-o cu menșevicii. În anii următori s-a dedicat activității științifice și pedagogice și a lucrat în diferite instituții în domeniul administrativ. A scris o serie de lucrări de istorie a Rusiei. — *214.*

S

Salazkin, A. S. (n. 1870) — mare comerciant și proprietar funciar, cadet, deputat în Dumele a II-a și a IV-a de stat din partea guberniei Reazan. Din 1910 a fost președintele Comitetului tîrgului și bursei din Nijni Novgorod, în anii primului război mondial — împuternicitul ministerului agriculturii în gubernia Nijni Novgorod pentru aprovizionarea armatei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate contrarevoluționară în sudul Rusiei. — *211.*

Saltîkov-Şcedrin, M. E. (Şcedrin, N. (1826—1889) — mare scriitor satiric rus, democrat-revoluționar. În scrierile sale a supus unei critici nimicitoare regimul absolutist-iobăgist din Rusia ; a creat o întreagă galerie de figuri de moșieri cu apucături despotice, de reprezentanți ai birocrației țariste și de liberali fricoși și a zugrăvit, pentru prima oară în literatura rusă, tipuri de exploatatori burghezi. Pentru primele sale povestiri : „Contradicții" (1847) și „O poveste încurcată" (1848) a fost deportat în aprilie 1848 la Veatka, unde a

www.dacoromanica.ro

stat mai bine de şapte ani. Înapoiat la Petersburg la începutul anului 1856, Saltîkov a publicat „Schiţe din provincie", iar mai tîrziu, în următoarele trei decenii, a scris o serie de lucrări de mare anvergură : „Povestea unui oraş" (1869—1870), „Vorbe leale" (1872—1876), „Domnii Golovliov" (1875—1880) şi altele. Despre Iudușka Golovliov, personajul principal al romanului „Domnii Golovliov", Lenin spunea că este un personaj nemuritor, iar în lucrările sale a folosit adesea figura lui Iudușka, ca şi alte figuri din romanele lui Saltîkov-Şcedrin, pentru a demasca grupurile sociale şi partidele politice vrăjmaşe poporului. K. Marx preţuia deosebit de mult operele lui Saltîkov-Şcedrin. În anii 1863—1864 Saltîkov-Şcedrin devine principalul colaborator al revistei democrat-revoluţionare „Sovremennik", iar începînd din 1868 face parte din redacţia revistei „Otecestvennîe Zapiski". După moartea lui Nekrasov, în 1878, devine redactor responsabil al acestei reviste şi adevăratul conducător spiritual al intelectualităţii democrate, continuînd marile tradiţii ale democraţiei revoluţionare din deceniul al 7-lea. — *218.*

Saveliev, A. A. (1848—1916) — moşier, cadet. Din 1878 a colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti". Din 1890 a fost preşedinte al consiliului zemstvei judeţene, iar în anii 1900—1908 al celei guberniale Nijni Novgorod ; în anii 1903—1907 a fost redactor al ziarului „Nijegorodskaia Zemskaia Gazeta". A fost deputat în Duma I (din partea oraşului Nijni Novgorod), în Duma a II-a şi a III-a de stat (din partea guberniei Nijni Novgorod). În cadrul Dumelor a II-a şi a III-a a făcut parte din comisia pentru problemele aprovizionării şi din comisia pentru problemele administraţiei locale şi autoadministrării. — *211.*

Saveliev, I. F. (n. 1874) — zeţar la tipografia ziarului „Russkie Vedomosti". În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat din partea muncitorilor din Moscova, a aderat la social-democraţi. După dizolvarea Dumei a semnat Apelul de la Vîborg, fapt pentru care a fost condamnat la trei luni închisoare. În 1912 a fost condamnat la deportare pe cale administrativă în Siberia, pedeapsă comutată în expulzarea din ţară ; în străinătate a rămas un an şi jumătate. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, în anii 1920—1930, a lucrat în cadrul Consiliului Economic Superior ; în anii 1930—1933, economist. — *153.*

Schippel, Max (1859—1928) — social-democrat german, revizionist. În anii 1887—1890 a fost redactor al ziarului „Berliner Volkstribüne", din 1897 a făcut parte din conducerea revistei „Sozialistische Monatshefte", organ al oportuniştilor germani. Fiind deputat în Reichstag (1890—1905), a susţinut expansiunea imperialismului german. În perioada primului război mondial a fost unul dintre cei mai inve-

www.dacoromanica.ro

teraţi social-şovinişti. În ultimii ani ai vieţii a fost profesor la Institutul politehnic din Dresda (1923—1928). Faţă de Uniunea Sovietică a avut o atitudine ostilă. — *246.*

Schramm, Karl August — economist german. Şi-a început activitatea politică ca liberal, iar în primii ani ai deceniului al 8-lea al secolului trecut a aderat la social-democraţie. Împreună cu Hochberg şi Bernstein a publicat în revista „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und-Sozialpolitik" articolul „O privire retrospectivă asupra mişcării socialiste din Germania". Condamnînd tactica revoluţionară a partidului, autorii articolului chemau social-democraţia la o alianţă cu burghezia şi la subordonarea intereselor proletariatului faţă de burghezie. Împotriva acestor concepţii s-au ridicat K. Marx şi F. Engels. În anii 1884—1886 Schramm a criticat marxismul în paginile revistei „Die Neue Zeit" şi în cartea „Rodbertus, Marx, Lassalle"; ulterior s-a retras din rîndurile social-democraţiei. — *242—243, 244.*

Singer, Paul (1844—1911) — unul dintre conducătorii social-democraţiei germane, tovarăş de luptă al lui A. Bebel şi W. Liebknecht, militant de seamă al aripii marxiste a Internaţionalei a II-a. Din 1887 membru al conducerii partidului social-democrat german, iar din 1890 (după Congresul de la Halle) preşedinte al conducerii partidului. Din 1884 pînă în 1911 deputat în Reichstag şi preşedinte al fracţiunii social-democrate. Din 1900 a fost membru al Biroului socialist internaţional, făcînd parte din aripa lui stîngă, marxistă. Singer a fost un duşman intransigent al oportunismului în rîndurile partidului muncitoresc german şi a rămas pînă la sfîrşitul vieţii un promotor consecvent al politicii democrat-revoluţionare. V. I. Lenin îl preţuia mult pe Singer pentru atitudinea lui de luptător intransigent pentru cauza proletariatului. — *226, 266.*

Smirnov, A. V. (n. 1873) — statistician al zemstvelor, a aderat la cadeţi. În anii 1899—1906 a lucrat la birourile de statistică ale zemstvelor guberniale Iaroslavl şi Vladimir, iar apoi, pînă în 1908, la redacţia ziarului cadet „Reci". A colaborat la ziarele „Russkie Vedomosti", „Naşa Jizn", revista „Russkaia Mîsl" ş.a. În 1908 a plecat în America; la înapoierea în ţară s-a stabilit în oraşul Tambov, unde a făcut avocatură. A scris mai multe lucrări de statistică. — *21, 45, 46, 331.*

Solomin, L. — *vezi* Ţeitlin, L. S.

Sorge, Friedrich-Adolf (1828—1906) — socialist german, militant de seamă al mişcării muncitoreşti şi socialiste internaţionale, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx şi F. Engels. A luat parte la revoluţia din 1848—1849 din Germania. După înfrîngerea revoluţiei a emigrat în Elveţia, iar apoi (în 1852) în America; a fost

www.dacoromanica.ro

organizatorul secţiilor Internaţionalei I în America. Secretar al Consiliului General al Internaţionalei I (1872—1874). A participat activ la întemeierea Partidului muncitoresc socialist din S.U.A. şi a Uniunii muncitoreşti internaţionale. Sorge este autorul cărţii intitulate „Mişcarea muncitorească din Statele Unite" şi al unei serii de articole publicate în cea mai mare parte în revista social-democraţiei germane „Die Neue Zeit" ; a pregătit pentru tipar corespondenţa sa cu K. Marx, F. Engels şi alţii. Activitatea lui Sorge a fost foarte apreciată de Lenin, care îl numea veteran al Internaţionalei I. — *238, 240, 242, 244, 245.*

Stahovici, A. A. (1858—1915) — moşier, cadet. În anii 1895—1904 a fost mareşalul nobilimii din judeţul Eleţ. A participat la congresele zemstvelor din 1904—1905, unul dintre întemeietorii „Uniunii eliberării". A colaborat la organele de presă cadete : ziarul „Russkie Vedomosti", revista „Russkaia Mîsl" etc., a editat ziarul „Eleţkaia Gazeta". A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Orel ; în cadrul Dumei a făcut parte din comisia pentru buget, din comisia pentru problemele aprovizionării şi din cea pentru problemele învăţămîntului. — *211.*

Starover — vezi Potresov, A. N.

Stolîpin, A. A. (n. 1863) — publicist ultrareacţionar, colaborator al ziarului reacţionar „Novoe Vremea", membru al partidului octombrist, fratele lui P. A. Stolîpin, cunoscutul om de stat din Rusia ţaristă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate. — *15, 223.*

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat al Rusiei ţariste, mare moşier ; din 1906 pînă în 1911 preşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru al afacerilor interne ; a fost asasinat în 1911 la Kiev de socialistul-revoluţionar Bogrov. De numele lui este legată perioada de cruntă reacţiune politică, în care s-a aplicat pe scară largă pedeapsa cu moartea în scopul reprimării mişcării revoluţionare („reacţiunea stolîpinistă" 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară în scopul de a crea gospodării chiaburești solide, care să devină un sprijin al absolutismului ţarist la sate. Dar încercarea de a consolida orînduirea burghezo-moşierească cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei şi al moşierilor, în condiţiile menţinerii absolutismului, a suferit un eşec total. — *15, 22, 28—29, 31, 51, 52, 57, 83, 84, 85, 87, 93, 103, 105, 123, 125, 166, 167, 168, 170, 172, 200, 222, 269, 316, 334, 366, 401.*

Strelţov, R. E. (n. 1875) — om de litere, publicist. Din 1900 şi pînă în 1914 a fost în emigraţie, în special în Germania, a colaborat la publicaţiile social-democrate din străinătate : „Sozialistische Monatshefte", „Leipziger Volkszeitung", „Vorwärts" şi altele, precum şi la ziarul „Tovarişci", organ al cadeţilor de stînga, care apărea în

www.dacoromanica.ro

Rusia. După ce s-a înapoiat în Rusia a lucrat în cadrul diverselor comisii de pe lîngă municipalitatea oraşului Petersburg. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în organele economice din Moscova şi Iaroslavl. — *272—273.*

Stroiev — vezi Desniţki, V. A.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist şi publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanţii cei mai de seamă ai „marxismului legal"; colaborator şi redactor al revistelor „Novoe Slovo" (1897), „Nacealo" (1899) şi „Jizn" (1900). Încă în prima sa lucrare, „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei" (1894), Struve, criticînd narodnicismul, a procedat la o „completare" şi la o „critică" a teoriei economice şi filozofice a lui K. Marx; s-a solidarizat cu reprezentanţii economiei politice burgheze vulgare, a propagat malthusianismul, a căutat să adapteze marxismul şi mişcarea muncitorească la interesele burgheziei. „Marele maestru al renegării" — aşa l-a numit V. I. Lenin (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P 1957, pag. 488). Struve a fost unul dintre teoreticienii şi organizatorii „Uniunii eliberării", organizaţie monarhistă-liberală (1903—1905), şi redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie" (1902—1905). O dată cu înfiinţarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un duşman înveterat al Puterii sovietice, a fost membru al guvernului contrarevoluţionar al lui Vranghel şi, în cele din urmă, emigrant alb. — *69, 203, 205, 228, 336, 348, 400—401.*

Sveatopolk-Mirski, D. N. (n. 1874) — prinţ, mare moşier, deputat în Dumele a II-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia. În Duma a II-a a fost membru al comisiei pentru interpelări, în cadrul dezbaterilor asupra problemei agrare a rostit o cuvîntare care a provocat o ripostă vehementă din partea deputaţilor de stînga. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat din ţară. — *129, 130—131, 133, 134, 135, 138, 139, 142—143.*

Sviiaghin (Popov, A. V.) (m. 1915) — bolşevic. Începînd din 1905 a activat în cadrul organizaţiilor din rîndurile armatei din Kronstadt, fapt pentru care a fost condamnat la opt ani muncă silnică.. A fost delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din partea organizaţiei Petersburg. A fost deportat, a evadat, apoi a fost din nou arestat şi expulzat din ţară. A căzut pe front în timpul primului război mondial. — *361.*

Ş

Şcedrin, N. — vezi Saltîkov-Şcedrin, M. E.

Şceglo, V. A. — vezi Heisina, L. V.

www.dacoromanica.ro

Şneerson, I. A. (Ivanovski, P.) (1878—1942) — social-democrat. În anii 1901—1902, aflîndu-se la Berlin, se ocupa cu transportarea „Iskrei" şi a altor publicaţii ilegale ; după Congresul al II-lea al partidului a aderat la bolşevici ; în 1905 a fost cooptat în Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. Curînd însă s-a îndepărtat de bolşevici. Susţinînd ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc", a colaborat la publicaţiile „Naşe Delo", „Delo Jizni" şi altele, organe de presă menşevice. În perioada primului război mondial, aflîndu-se în străinătate, a început, sub influenţa literaturii bolşevice, să încline din nou spre bolşevism. Din ianuarie 1918 pînă în ianuarie 1919 a lucrat ca secretar responsabil al reprezentanţei Crucii Roşii a Rusiei Sovietice în Elveţia, iar între anii 1921 şi 1930 a activat în cadrul reprezentanţei comerciale sovietice la Berlin. Din 1930 a lucrat în cadrul diverselor organizaţii la Moscova şi la Leningrad. — *9.*

Şuvalov, I. E. (n. 1875) — deputat în Duma I de stat din partea guberniei Samara ; de origine ţăran ; în cadrul Dumei a aderat la social-democraţi. A organizat case de lectură populare, a contribuit la răspîndirea în rîndurile poporului a diverselor publicaţii de popularizare. După dizolvarea Dumei a semnat Apelul de la Vîborg, fapt pentru care a fost deferit justiţiei. — *153.*

T

Tatarinov, F. V. (n. 1860) — moşier, cadet, deputat în Dumele I şi a II-a de stat din partea oraşului Orel. A fost preşedinte al consiliului zemstvei judeţene şi membru al consiliului zemstvei guberniale Orel. În cadrul Dumei a II-a a făcut parte din comisia agrară, comisia pentru problemele administraţiei locale şi a autoadministrării, a fost secretar al comisiei pentru buget, a luat cuvîntul în problema agrară şi în alte probleme. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a dus o activitate contrarevoluţionară în sudul Rusiei. — *211.*

Tihvinski, F. V. (n. 1862) — preot, membru al Uniunii ţărăneşti din Rusia, deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Veatka. A luat parte la editarea ziarului „Trudovoi Narod" (1907). În cadrul Dumei a rostit cuvîntări cu privire la problema agrară, pentru desfiinţarea pedepsei cu moartea în numele Uniunii ţărăneşti şi al Grupului trudovic ; a făcut parte din comisia de interpelări. După dizolvarea Dumei a fost răspopit. — *129, 141, 159—161.*

Treitschke, Heinrich (1834—1896) — istoric german, publicist, ideolog şi propagandist al prusacismului reacţionar, şovinismului şi rasismului. În 1866—1889 a fost redactor al revistei reacţionare „Preussische Jahrbücher". În 1871—1884 a fost deputat în Reichstag ; a sprijinit activ politica internă şi externă a lui Bismarck ; în 1878

www.dacoromanica.ro

a salutat introducerea legii excepționale împotriva socialiștilor. În 1886 devine istoriograf oficial al statului prusian. În 1895 a fost ales membru al Academiei de Științe din Berlin. Lucrarea lui principală este „Istoria Germaniei în secolul al XIX-lea", în cinci volume. Treitschke a jucat un rol însemnat în formarea ideologiei imperialismului german. V. I. Lenin îl includea printre „istoricii oficiali polițienești germani" (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 9). — *205.*

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost șeful poliției din Moscova. După cum l-a definit Lenin, el a fost „unul dintre slugoii țariști pe care-i detestă cel mai mult întreaga Rusie și care și-a cîștigat un trist renume la Moscova prin cruzimea și brutalitatea sa, ca și prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitori" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru adjunct la interne. Autor al faimosului ordin din octombrie 1905 „de a nu trage cu cartușe oarbe și de a nu economisi gloanțele". Inspirator al pogromurilor săvîrșite de sutele negre. — *85.*

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — dușman inveterat al leninismului. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Siberia, iskrist din minoritate. După congres a dus o luptă aprigă împotriva bolșevicilor în toate problemele teoriei și practicii revoluției socialiste. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator, iar în 1912 — organizator al Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă, a dus lupta împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii și revoluției. Întorcîndu-se din emigrație, după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor" și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.(b) din Rusia, a fost primit în rîndurile partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, comisar al poporului pentru problemele militare și maritime, președinte al Consiliului militar-revoluționar al Republicii ; a făcut parte din Biroul Politic al C.C. În 1918 a luat poziție împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția asupra sindicatelor. Începînd din 1923 a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului ; a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troțkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927 Troțki a fost exclus din partid ; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. Aflîndu-se în străinătate, a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — *62, 181, 190, 264, 336, 356, 366, 380.*

www.dacoromanica.ro

Tucikov, N. N. (n. 1869) — moşier, la început cadet, mai tîrziu membru al partidului octombriştilor. Din 1893 a deţinut funcţia de zemski nacealnic, în anii 1896—1899 a fost preşedinte al consiliului zemstvei judeţene Uglici, iar din 1899 mareşal al nobilimii în Uglici. A fost deputat în Dumele a II-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Iaroslavl. — *211.*

„Tussy" — *vezi* Marx-Aveling, Eleanor.

Ţ

Ţalikov, A. T. (Ahmet, T.) (1882—1928) — social-democrat, menşevic. A susţinut ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc", a colaborat la culegerile de articole despre „congresul muncitoresc", editate în 1907 de menşevicii din Moscova. A colaborat la publicaţiile menşevice: săptămînalul „Naşe Delo" (1906), revista „Vozrojdenie" (1908—1909) şi altele. În anii războiului civil şi ai intervenţiei militare străine a desfăşurat o activitate contrarevoluţionară în Caucaz. După victoria Puterii sovietice în Gruzia a emigrat în străinătate. — *185, 186, 188.*

Ţederbaum, I. O. — *vezi* Martov, L.

Ţeitlin, L. S. (Solomin, L.) (n. 1877) — din 1898 a activat ca propagandist în cadrul cercurilor muncitoreşti social-democrate din Vitebsk. Din 1901 a activat la Moscova, a avut legături cu grupul „Iujnîi rabocii". În 1902, după căderea din noiembrie a Comitetului de partid din Moscova, a lucrat la refacerea organizaţiei de partid din acest oraş; a aderat la organizaţia „Iskrei". Delegat din partea Comitetului de partid din Moscova la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., s-a situat pe poziţii centriste, iar după congres a aderat la menşevici. A activat la Odesa, Moscova şi Vitebsk. Din 1907 nu a mai dus o muncă politică activă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a condus secţia edituri şi presă de pe lîngă Sovietul din Moscova. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul editorial. — *184.*

Ţereteli, I. G. (1882—1959) — unul dintre liderii menşevismului. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Kutais. În cadrul Dumei a condus fracţiunea social-democrată, a făcut parte din comisia agrară, a rostit o cuvîntare în legătură cu declaraţia guvernamentală care fusese citită în Dumă de P. A. Stolîpin, a participat la dezbaterile în problema agrară şi în alte probleme. În calitate de reprezentant al fracţiunii social-democrate din Dumă a luat parte cu drept de vot consultativ la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al C.E. al Sovietului din Petrograd, defensist, partizan al unei coaliţii cu burghezia. În mai 1917 a intrat în guvernul

www.dacoromanica.ro

provizoriu burghez ca ministru al poştelor şi telegrafului, după evenimentele din iulie — ministru de interne, unul dintre inspiratorii prigoanei pogromiste dezlănţuite împotriva bolşevicilor. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Ţereteli s-a situat în fruntea blocului antisovietic din Adunarea constituantă. A fost unul dintre conducătorii guvernului menşevic contrarevoluţionar din Gruzia. După victoria Puterii sovietice în Gruzia, emigrant alb. În 1923 a fost unul dintre organizatorii Internaţionalei (a II-a) muncitoreşti socialiste unite, organizaţie oportunistă. Ultimii ani ai vieţii, Ţereteli şi i-a petrecut în S.U.A. — *115, 129, 131, 132, 139, 143, 144, 148, 152, 224, 333—334.*

U

Ulianov, V. I. — *vezi* Lenin, V. I.

V

Varin — *vezi* Fridolin, V. I.

Vasilcikov, B. A. (n. 1863) — prinţ, mare moşier, membru în Consiliul de stat. În anii 1884—1890 a fost mareşalul nobilimii judeţene, iar din 1890 al celei guberniale în gubernia Novgorod; în 1900 a fost numit guvernator la Pskov. În anii 1906—1908 a ocupat postul de ministru al agriculturii în guvernul P. A. Stolîpin. A fost un promotor activ al politicii agrare stolîpiniste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *123, 124, 129, 140, 142, 158.*

Verner — *vezi* Kalnin, T. P.

Viereck, Louis (1851—1921) — social-democrat german, oportunist. A fost un adept al lui E. Dühring. În anii 1884—1886 a fost deputat în Reichstag, în cadrul căruia a promovat o politică oportunistă. În 1896 a emigrat în America, unde a părăsit mişcarea muncitorească. În perioada primului război mondial a desfăşurat o intensă activitate în favoarea Germaniei kaizerului, publicînd în presa americană articole cu caracter filogerman. — *244, 245, 251.*

Vinogradov, P. G. (1854—1925) — istoric, profesor la Universitatea din Moscova, apoi la cea din Oxford. Prin convingerile sale politice era apropiat de cadeţi. El privea revoluţia din 1905—1907 de pe poziţiile burgheziei liberale, fapt care şi-a găsit expresia în „Scrisorile politice" publicate de el în ziarul „Russkie Vedomosti" din 5 august 1905. În aceste scrisori, după cum a arătat V. I. Lenin, Vinogradov a exprimat „deosebit de pregnant interesele, tactica şi psihologia burgheziei egoiste..." (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 224). Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie şi de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă.

www.dacoromanica.ro

A scris „Studii asupra istoriei sociale a Angliei în evul mediu", „Latifundiile medievale în Anglia" şi altele. — *347.*

Vollmar, Georg-Heinrich (1850—1922) — unul dintre liderii aripii oportuniste a Partidului social-democrat din Germania, ziarist. La jumătatea deceniului al 8-lea al secolului trecut a aderat la social-democraţie, în anii 1879—1880 a fost redactor al ziarului „Der Sozial-demokrat", organ al partidului, care apărea ilegal la Zürich ; în repetate rînduri a fost ales deputat în Reichstag şi în Landtagul bavarez. După abolirea legii excepţionale împotriva socialiştilor, în 1891 Vollmar a rostit la München două cuvîntări, în care propunea ca activitatea partidului să fie limitată la lupta pentru reforme şi chema la o politică de înţelegere cu guvernul. Împreună cu Bernstein, Vollmar a devenit ideolog al reformismului şi revizionismului. El se pronunţa împotriva ascuţirii luptei de clasă, încerca să demonstreze superioritatea „socialismului de stat", chema social-democraţia la o alianţă cu liberalii ; cu prilejul elaborării programului agrar al partidului, el a apărat interesele micilor proprietari de pămînt. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În ultimii ani ai vieţii n-a mai avut o activitate politică intensă. — *243, 248, 394.*

Voloţkoi, N. M. (n. 1875) — moşier, cadet. Din 1899 a fost în serviciul Cancelariei de stat în calitate de secretar gubernial. A fost mareşalul nobilimii al judeţului Greazoveţ, gubernia Vologda, membru al adunării zemstvei guberniale ; deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Vologda ; în cadrul Dumei a făcut parte din comisia pentru problemele administraţiei locale şi autoadministrării. — *211.*

Vorovski, V. V. (Orlovski, P.) (1871—1923) — revoluţionar de profesie, militant de seamă al partidului bolşevic, eminent diplomat sovietic, publicist şi critic literar. Şi-a început activitatea revoluţionară în 1890, în cercurile studenţeşti. Din 1894 a fost membru activ al „Uniunii muncitorilor" din Moscova, care era strîns legată de „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În 1899, aflîndu-se în deportare, a aderat la „Protestul social-democraţilor ruşi" împotriva „economiştilor", scris de Lenin. În 1902 a emigrat în străinătate şi a devenit colaborator al „Iskrei" leniniste. La începutul anului 1904, din însărcinarea lui V. I. Lenin, a întemeiat la Odesa Biroul din sud al P.M.S.D.R. ; la sfîrşitul lunii august a plecat în străinătate, unde a aderat la declaraţia celor 22 de bolşevici. În 1905 a redactat, alături de Lenin, ziarele „Vpered" şi „Proletarii" ; a participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat din partea Comitetului Nikolaev. De la sfîrşitul anului 1905 a lucrat în organizaţia bolşevicilor din Petersburg şi în redacţia ziarului bolşevic „Novaia Jizn". În 1906 a participat, ca delegat, la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. În 1907 a condus organizaţia bolşevică din Odesa. Din cauza activităţii sale revoluţionare intense a fost

www.dacoromanica.ro

arestat în repetate rînduri şi deportat. În 1915 a plecat la Stockholm, iar în 1917, la propunerea lui V. I. Lenin, a făcut parte din Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a ocupat posturi de răspundere în diplomaţie, reprezentant plenipotenţiar al R.S.F.S.R. în ţările scandinave (1917—1919) şi în Italia (1921—1923), secretar general al delegaţiei sovietice la Conferinţa de la Genova şi reprezentant al Rusiei Sovietice la Conferinţa de la Lausanne. A fost ucis de albgardişti la Lausanne, la 10 mai 1923. Autor al unei serii de lucrări publicistice şi de critică literară. — *32.*

W

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, exponent al intereselor „imperialismului militar-feudal" din Rusia ţaristă ; partizan convins al absolutismului ; a căutat să menţină monarhia făcînd făgăduieli şi concesii neînsemnate burgheziei liberale şi recurgînd la crîncene represiuni împotriva poporului. A fost unul dintre organizatorii înăbuşirii revoluţiei din 1905—1907. În calitate de ministru al căilor de comunicaţii (februarie-august 1892), ministru de finanţe (1892—1903), preşedinte al Consiliului de Miniştri (octombrie 1905 — aprilie 1906), prin măsurile luate de el în domeniul finanţelor, al politicii vamale, al construcţiilor de căi ferate, al legislaţiei pentru reglementarea muncii în fabrici, prin stimularea intensă a investiţiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalismului în Rusia şi la accentuarea dependenţei ei de puterile imperialiste. „Ministru-misit", „agent de bursă" — aşa l-a calificat V. I. Lenin. — *228, 296, 336.*

Wischnewetzky — *vezi* Kelley-Wischnewetzky, Florence.

Z

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mişcării narodnice, iar apoi a mişcării social-democrate din Rusia. În mişcarea revoluţionară a început să activeze în 1869. A fost membră a organizaţiilor narodnice „Zemlea i volea" şi „Cernîi peredel". La 24 ianuarie 1878, în semn de protest împotriva batjocurilor la care a fost supus deţinutul politic Bogoliubov, a comis un atentat împotriva lui Trepov, guvernatorul oraşului Petersburg. În 1880 a emigrat, iar în străinătate a rupt curînd cu narodnicismul şi a trecut pe poziţiile marxismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". În ultimele două decenii ale secolului trecut a tradus în limba rusă „Mizeria filozofiei" de K. Marx şi „Dezvoltarea socialismului de la utopie la ştiinţă" de F. Engels, a scris „O schiţă de istorie a Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor" şi alte lucrări ; a colaborat la publicaţiile grupului „Eliberarea muncii", la revistele „Novoe Slovo" şi „Naucinoe Obozrenie", în care a publicat o serie de articole de critică literară. Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia

www.dacoromanica.ro

ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". A luat parte la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegată cu drept de vot consultativ din partea redacţiei „Iskrei", a aderat la minoritatea iskristă. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Zasulici a devenit unul dintre liderii menşevismului şi a făcut parte din redacţia „Iskrei" menşevice. În 1905 s-a întors în Rusia. În perioada reacţiunii şi a noului avînt revoluţionar s-a alăturat lichidatorilor, iar în timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — *254*.

Zimin — *vezi* Krasin, L. B.

Zimin, D. L. (n. 1867) — socialist-revoluţionar, ţăran de origine. A lucrat ca învăţător în gubernia Kazan, mai tîrziu director al unei şcoli elementare din Simbirsk. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Simbirsk. A fost membru în comisia pentru buget a Dumei, a participat la dezbaterile în problema agrară, luînd cuvîntul în numele fracţiunii socialiştilor-revoluţionari. În 1917, la Conferinţa a VIII-a a socialiştilor-revoluţionari, a fost ales membru în C.C. al partidului. În 1919 a fost membru al Consiliului şi director al treburilor „armatei voluntare" albgardiste. — *129*.

www.dacoromanica.ro

DATE DIN VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Februarie — iunie 1907)

Februarie — iunie — Lenin locuieşte la Kuokkala (Finlanda), la vila „Vaza".

Februarie, 15—18 (februarie, 28 — martie, 3) — Lenin scrie proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. ; au fost publicate în nr. 14 din 4 martie 1907 al ziarului „Proletarii".

Lenin conduce o adunare a reprezentanţilor Comitetelor din Petersburg şi din Moscova, ai Comitetului districtual din Moscova, ai Biroului regional al Regiunii centrale industriale şi ai redacţiei ziarului „Proletarii", în care se discută şi se adoptă proiectele de rezoluţii ale lui Lenin.

Februarie, 17 (martie, 2) — Lenin acordă un interviu lui Etienne Avenard, colaborator al ziarului „l'Humanité", cu privire la tactica P.M.S.D.R. în timpul campaniei electorale.

Februarie, 19 (martie, 4) — Comitetul pentru presă din Petersburg a hotărît ca lucrarea lui Lenin „Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică" să fie confiscată.

Februarie, 20 (martie, 5) — Lenin scrie articolul „Deschiderea Dumei a II-a de stat", apărut în aceeaşi zi în nr. 1 al ziarului „Novîi Luci" ca articol de fond.

Lenin scrie articolul de fond „Duma a II-a şi sarcinile proletariatului", publicat sub formă de apel în nr. 2 din 23 februarie 1907 al ziarului „Rabocii".

Între 20 şi 28 februarie (5 şi 13 martie) — Lenin scrie proiectul de apel al fracţiunii social-democrate din Duma a II-a de stat „În legătură cu declaraţia lui Stolîpin".

www.dacoromanica.ro

Februarie, 21 (martie, 6) — Lenin scrie articolul „Un prim pas important"; publicat în aceeași zi ca articol de fond în nr. 2 al ziarului „Novîi Luci".

Februarie, mai tîrziu de 21 (6 martie) — începutul lunii martie — Lenin scrie articolul „Alegerile pentru Dumă și tactica social-democrației ruse"; publicat în nr. 26 din 27 martie 1907 al revistei „Die Neue Zeit".

Februarie, 22 (martie, 7) — În nr. 3 al ziarului „Novîi Luci" apare articolul lui Lenin „Au oare menșevicii dreptul să ducă o politică de sprijinire a cadeților?"

Lenin scrie articolul „Tactica mic-burgheză", publicat în nr. 4 din 23 februarie 1907 al ziarului „Novîi Luci".

Februarie, 23 (martie, 8) — Lenin scrie articolele „Organizatorii sciziunii despre viitoarea sciziune" și „Despre tactica oportunismului", publicate în nr. 5 din 24 februarie 1907 al ziarului „Novîi Luci".

Februarie, 24 (martie, 9) — Lenin scrie articolul „Bolșevicii și mica burghezie", publicat ca articol de fond în nr. 6 din 25 februarie 1907 al ziarului „Novîi Luci".

Februarie, 25 sau 26 (martie, 10 sau 11) — Lenin scrie o notă, răspunzînd la foiletonul lui L. Martov, „Mai departe nu se mai poate merge", publicat în nr. 14 din 25 februarie 1907 al ziarului „Russkaia Jizn"; nota lui Lenin apare la 27 februarie în nr. 7 al ziarului „Novîi Luci", la rubrica „Revista presei".

Între 23 februarie și 4 martie (8 și 17 martie) — Lenin scrie prima parte a articolului „Platforma social-democrației revoluționare"; publicat în nr. 14 din 4 martie 1907 al ziarului „Proletarii".

Februarie, 27 (martie, 12) — Lenin scrie articolul de fond „Apropiata dizolvare a Dumei și problemele de tactică", publicat la 4 martie 1907 în nr. 14 al ziarului „Proletarii".

Februarie, 27 sau 28 (martie, 12 sau 13) — Lenin scrie articolul „Cadeții și trudovicii"; publicat în nr. 1 din 1 martie 1907 al ziarului „Raboceaia Molva".

Februarie, 28 (martie, 13) — Într-o ședință a fracțiunii social-democrate din Duma a II-a de stat se discută proiectul de apel „În legătură cu declarația lui Stolîpin", scris de Lenin.

www.dacoromanica.ro

A doua jumătate a lunii februarie — aprilie

Lenin redactează ziarele bolșevice „Novîi Luci", „Proletarii" și „Naše Eho".

Lenin conduce ziarul muncitoresc de masă „Vpered".

Sfîrșitul lunii februarie — 1 (14) martie

Lenin ia cunoștință de textul interviului pe care l-a acordat colaboratorului ziarului „l'Humanité" la 17 februarie (2 martie) 1907.

Martie, 1 (14)

Lenin scrie o scrisoare (în limba franceză) către colaboratorul ziarului „l'Humanité", Etienne Avenard, în care îi spune că afirmațiile sale în interviul cu privire la rolul proletariatului în revoluția burghezo-democratică rusă și la aliatul proletariatului au fost redate greșit. Lenin propune ca în textul interviului să se introducă unele îndreptări referitoare la aceasta și la alte probleme. Interviul cu îndreptările lui Lenin este publicat în nr. 1 082 din 4 aprilie 1907 al ziarului „l'Humanité".

Martie, mai tîrziu de 1 (14)

Lenin face o mențiune cu privire la publicare, unele sublinieri și note marginale pe foaia volantă a menșevicilor „Platforma tacticii în vederea apropiatului congres, elaborată de Martov, Dan, Starover, Martînov și alții, cu participarea unui grup de menșevici practicieni".

Martie, 12 (25)

Lenin scrie partea a doua a articolului „Platforma social-democrației revoluționare" ; publicat în nr. 15 din 25 martie 1907 al ziarului „Proletarii".

Martie, 19 (aprilie, 1)

Lenin scrie articolul „Cum nu trebuie să se scrie rezoluții" în legătură cu proiectul de rezoluție al menșevicilor, cu privire la atitudinea față de Duma de stat ; publicat în aprilie 1907 în culegerea bolșevică „Probleme de tactică" (vol. II, Petersburg).

Între 19 și 25 martie (1 și 7 aprilie)

Lenin scrie o postfață la articolul „Cum nu trebuie să se scrie rezoluții" (publicată împreună cu articolul) și o observație pe marginea rezoluției social-democraților din Estonia cu privire la atitudinea față de Duma de stat (publicate în nr. 15 din 25 martie 1907 al ziarului „Proletarii").

www.dacoromanica.ro

Între 20 şi 25 martie (2 şi 7 aprilie) — Lenin scrie articolul „Pe buze miere şi în inimă fiere", publicat în nr. 1 din 25 martie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Martie, 21 (aprilie, 3) — Lenin scrie articolul „Bazele tranzacţiei", publicat ca articol de fond în nr. 15 din 25 martie 1907 al ziarului „Proletarii".

Între 21 şi 26 martie (3 şi 8 aprilie) — Lenin face însemnări, sublinieri, calcule cifrice pe broşura lui S. N. Prokopovici „Problema agrară în cifre" (Petersburg, 1907).

Lenin scrie proiectul cuvîntării în problema agrară, care urmează să fie rostită în Dumă de un membru al fracţiunii social-democrate.

Martie, 25 (aprilie, 7) — Lenin prezidează şedinţele primei sesiuni a Conferinţei organizaţiei orăşeneşti Petersburg a P.M.S.D.R. de la Terioki (Finlanda) şi ia cuvîntul la dezbaterile asupra planului de reorganizare a Comitetului din Petersburg şi în problemele muncii organizatorice a C.C. Lenin este ales delegat din partea conferinţei pentru a ţine legătura cu fracţiunea social-democrată din Duma a II-a de stat.

Între 24 şi 27 martie (6 şi 9 aprilie) — Lenin scrie articolul „Duma şi aprobarea bugetului", publicat ca articol de fond în nr. 2 din 27 martie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Martie, 28 (aprilie, 10) — Lenin scrie articolul „Cucul îl laudă pe cocoş...", publicat ca articol de fond în nr. 4 din 29 martie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Martie, 30 (aprilie, 12) — În nr. 5 al ziarului „Naşe Eho" apare articolul lui Lenin „Luptătorii intelectuali împotriva dominaţiei intelectualilor".

Martie, 30—31 (aprilie, 12—13) — Lenin scrie articolul „Problema agrară şi forţele revoluţiei" ; articolul este publicat ca editorial în nr. 7 din 1 aprilie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Sfîrşitul lunii martie — La prima şedinţă a comisiei de aşa-zisă judecată de partid, înscenată de menşevici, Lenin rosteşte cuvîntarea („Pledoaria (sau rechizitoriul împotriva părţii menşevice a C.C.)") ; în această cuvîntare, el demască activitatea scizionistă dusă de menşevici în organizaţia Petersburg a P.M.S.D.R.

www.dacoromanica.ro

Martie — La o consfătuire de instructaj a bolşevicilor care pleacă pe teren pentru organizarea alegerilor de delegaţi la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R., Lenin prezintă un raport despre momentul actual şi sarcinile partidului.

Aprilie, 2 (15) — Lenin scrie articolul „O Dumă anemică sau o mică burghezie anemică", publicat ca articol de fond în nr. 8 din 3 aprilie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Aprilie, 3 (16) — Lenin scrie articolul „Banalitatea triumfătoare sau eserii cadetizanţi" ; publicat ca articol de fond în nr. 9 din 4 aprilie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Între 3 şi 21 aprilie (16 aprilie şi 4 mai) — Lenin scrie articolul „În legătură cu procesele-verbale ale conferinţei din noiembrie a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia".

Aprilie, 4 (17) — Lenin scrie articolul „Fracţiunea social-democrată şi ziua de 3 aprilie în Dumă" ; publicat în nr. 10 din 5 aprilie 1907 al ziarului „Naşe Eho".

Aprilie, 5—6 (18—19) — Lenin scrie articolul „Forţa şi slăbiciunea revoluţiei ruse" ; publicat în nr. 10 şi 12 din 5 şi 7 aprilie 1907 ale ziarului „Naşe Eho".

Mai devreme de 6 (19) aprilie — Lenin face însemnări, sublinieri pe margine şi în text, precum şi note marginale în cartea : „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u. A. an F. A. Sorge und Andere", Stuttgart, 1906 („Scrisori şi extrase din scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx şi alţii", Stuttgart, 1906).

Aprilie, 6 (19) — Lenin scrie prefaţa la traducerea rusă a cărţii „Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii".

Aprilie, 7 şi 8 (20 şi 21) — În nr. 24 şi 25 ale ziarului „Dro" („Vremea"), care apărea la Tiflis, se publică în limba gruzină articolul lui Lenin „Alegerile pentru Dumă şi tactica social-democraţiei ruse".

www.dacoromanica.ro

Aprilie, 8 (21) — În nr. 13 al ziarului „Naşe Eho" apare sub titlul „Marx şi Engels despre Rusia" o parte din prefaţa scrisă de Lenin la traducerea rusă a cărţii „Scrisori adresate lui F. A. Sorge şi altora de către J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx şi alţii".

În sesiunea a doua a Conferinţei organizaţiei social-democrate Petersburg, Lenin ia cuvîntul la dezbaterile pe marginea raportului de activitate a fracţiunii social-democrate în Duma a II-a de stat şi recomandă delegaţiei din Petersburg să propună Congresului al V-lea al partidului să fie invitaţi la congres reprezentanţi ai drujinelor de luptă ale P.M.S.D.R.

Între 8 şi 21 aprilie (21 aprilie şi 11 mai) — Lenin scrie articolul „Reorganizarea şi lichidarea sciziunii din Petersburg", consacrat rezultatelor conferinţei organizaţiei orăşeneşti Petersburg a P.M.S.D.R.

Aprilie, 10 (23) — Lenin scrie articolul „Duma şi liberalii ruşi", publicat în aceeaşi zi ca articol de fond în nr. 14 al ziarului „Naşe Eho".

Între 10 şi 15 (23 şi 28) aprilie — Lenin scrie articolul „Larin şi Hrustalev", care apare în nr. 1 din 15 aprilie 1907 al ziarului „Trud".

Între 11 şi 21 aprilie (24 aprilie şi 4 mai) — Lenin scrie articolul „Cu privire la problema revoluţiei general-naţionale".

Aprilie, mai devreme de 15 (28) — În culegerea „Probleme de tactică" (vol. I, Petersburg) apare articolul lui Lenin „Platforma tactică a menşevicilor".

Aprilie, mai devreme de 21 (4 mai) — Lenin lucrează la broşura „Raport către Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. cu privire la sciziunea din Petersburg şi la instituirea, în legătură cu aceasta, a unei comisii de judecată de partid"; el scrie începutul şi capitolul doi al broşurii: „Scurt conspect al istoriei reale a sciziunii din Petersburg"; broşura a fost publicată în aprilie 1907.

Lenin este ales delegat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. şi primeşte mandat din partea organi-

www.dacoromanica.ro

zației de partid din regiunea Kamei de sus (Ural).

Lenin participă la consfătuirea de la Terioki a bolșevicilor și menșevicilor, la care se discută problemele legate de apropiatul Congres al V-lea al P.M.S.D.R. ; el se ridică împotriva propunerii lui Akselrod de a se convoca un „congres muncitoresc".

A doua jumătate a lunii aprilie, mai devreme de 21 (4 mai)

Lenin pleacă la Copenhaga, unde urma să aibă loc deschiderea Congresului al V-lea al P.M.S.D.R.

Între 21 și 28 aprilie (4 și 11 mai)

La ședința bolșevicilor delegați la congres, sosiți la Copenhaga, Lenin ia cuvîntul în problema drujinelor de luptă.

Lenin îi trimite o telegramă, la Oslo, lui Oskar Nissen, președintele Partidului muncitoresc din Norvegia, interesîndu-se dacă există posibilitatea de a se ține în Norvegia Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Nissen s-a adresat ministrului afacerilor externe al Norvegiei. Guvernul norvegian a răspuns printr-un refuz.

Între 24 și 28 aprilie (7 și 11 mai)

În drum spre Londra, unde urma să aibă loc Congresul al V-lea al P.M.S.D.R., Lenin se abate pentru cîteva zile la Berlin. Împreună cu A. M. Gorki, care se afla atunci la Berlin, Lenin se întîlnește cu K. Kautsky și R. Luxemburg, vizitează monumentele orașului.

Sfîrșitul lunii aprilie

Lenin sosește la Londra, participă la instalarea delegaților bolșevici, conduce ședința delegaților fracțiunii bolșevice, care constituie continuarea ședinței începute la Copenhaga, intră în componența biroului fracțiunii ales la această ședință.

Aprilie

În culegerile „Probleme de tactică" se publică articolele lui Lenin „Dezorientarea unora care s-au supărat (În jurul problemei congresului muncitoresc)" și „Fr. Mehring despre Duma a II-a" (vol. II Petersburg).

Aprilie, 30 — mai, 19 (mai, 13 — iunie, 1)

Lenin ia parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., în care are un rol conducător, participă la ședințele fracțiunii bolșevice, face parte din mai multe comisii ale congresului, participă la consfătuirile prezidiului congresului, prezidează ședințele, se întreține cu delegații.

www.dacoromanica.ro

În timpul liber, între şedinţe, Lenin vizitează Muzeul Britanic, teatrele din Londra.

Aprilie, 30 (mai, 13) Deschiderea Congresului al V-lea al P.M.S.D.R. la Londra. Lenin este ales în prezidiul congresului. După prima şedinţă a congresului, Lenin participă la şedinţa fracţiunii bolşevice, în cadrul căreia se studiază raportul de forţe dintre bolşevici şi menşevici existent la congres.

Mai, 1 (14) La şedinţa a doua a congresului, Lenin ia în două rînduri cuvîntul în cadrul discuţiilor în jurul proiectului de regulament al congresului.

La şedinţa a treia a congresului, Lenin se pronunţă împotriva închiderii discuţiilor în problema ordinii de zi.

Mai, 2 (15) Lenin ia cuvîntul la şedinţa a patra, cerînd ca pe ordinea de zi a congresului să fie incluse problemele principiale privind bazele tacticii partidului în revoluţia burghezo-democratică.

La şedinţa a cincea a congresului, Lenin ia cuvîntul în apărarea votului nominal pe bază de buletine.

În nr. 16 al ziarului „Proletarii" apar articolele lui Lenin „Reorganizarea şi lichidarea sciziunii din Petersburg", „Cu privire la problema revoluţiei general-naţionale" şi „În legătură cu procesele-verbale ale Conferinţei din noiembrie a organizaţiilor din armată şi a organizaţiilor de luptă ale P.M.S.D.R."

Mai, 3 (16) Lenin prezidează a şasea şi a şaptea şedinţă ale congresului. La şedinţa a şasea, în calitate de preşedinte, propune să se prezinte mulţumiri reprezentanţilor Federaţiei social-democrate din Anglia pentru serviciile aduse la organizarea congresului, ia cuvîntul în problema ordinii în care urmează să fie discutate punctele adoptate de pe ordinea de zi. Luînd cuvîntul la şedinţa a şaptea, Lenin comunică delegaţilor că printre participanţii la congres se află M. Quelch, reprezentantul Federaţiei social-democrate din Anglia, şi R. Luxemburg, reprezentanta social-democraţiei germane, şi-i salută în numele congresului.

www.dacoromanica.ro

Mai, 4 (17) Lenin ia cuvîntul la ședința a opta o congresului, la dezbaterile pe marginea raportului de activitate a Comitetului Central, criticînd tactica oportunistă a mențevicilor ; întocmește conspectul cuvîntării sale în această problemă pentru buletinul ședinței a opta a congresului.

Mai, 5 (18) La ședința a unsprezecea a congresului, Lenin ia cuvîntul în problema cheltuirii sumei de 60 000 de ruble din banii partidului ; propune să fie ascultată prima parte a raportului de activitate a fracțiunii din Dumă, prezentat de I. G. Țereteli.

Mai, 8 (21) Lenin prezidează ședințele a paisprezecea și a cincisprezecea ale congresului. La ședința a cincisprezecea, Lenin ia cuvîntul în dezbaterile pe marginea raportului fracțiunii din Dumă, criticînd greșelile ei politice, semnează declarația delegației din partea regiunii Uralului în legătură cu cuvîntarea lui F. I. Dan, în cadrul dezbaterilor pe marginea raportului de activitate al fracțiunii din Dumă (declarației i se dă citire în aceeași ședință a congresului).

Mai, 9 (22) La ședința a șaisprezecea, Lenin este ales în comisia însărcinată cu elaborarea proiectului de rezoluție asupra raportului de activitate al fracțiunii din Dumă.

Mai, 9—10 (22—23) Lenin ia parte la lucrările comisiei însărcinate cu elaborarea proiectului de rezoluție asupra raportului fracțiunii din Dumă.

Mai, 10 (23) La ședința a optsprezecea a congresului se dă citire declarației lui V. I. Lenin în legătură cu denaturarea de către L. Martov a interviului acordat de Lenin unui colaborator al ziarului „l'Humanité".

Mai, 11 (24) Lenin ia cuvîntul la ședința a douăzecea a congresului cu privire la procedura adoptării rezoluției asupra raportului fracțiunii din Dumă.

La ședința a douăzeci și una a congresului, Lenin propune ca în comisia însărcinată cu elaborarea statutului fracțiunii din Dumă să se discute proiectul de statut prezentat de V. M. Serov (bolșevic, deputat în Duma a II-a de stat).

www.dacoromanica.ro

Mai, 12 (25) La şedinţa a douăzeci şi doua a congresului, Lenin prezintă raportul cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze.

Mai, 12—16 (25—29) Lenin ia parte la lucrările comisiei pentru elaborarea rezoluţiei cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, transformă proiectul de rezoluţie prezentat de delegaţii polonezi la congres în legătură cu raportul de activitate a fracţiunii din Dumă, într-o rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. (La congres a fost discutat un alt proiect de rezoluţie, prezentat de bolşevici, cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, proiect scris de Lenin.)

Mai, 13 (26) În căutare de mijloace băneşti, necesare pentru continuarea lucrărilor congresului, Lenin împreună cu A. M. Gorki, G. V. Plehanov şi alţi delegaţi îl vizitează pe pictorul englez Felix Moschelès.

Mai, 14 (27) La şedinţa a douăzeci şi patra a congresului, Lenin rosteşte cuvîntul de încheiere a raportul cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze; face o comunicare despre lucrările comisiei însărcinate cu elaborarea rezoluţiei cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze.

Lenin prezidează şedinţa a douăzeci şi cincea (închisă), la care se discută problema mijloacelor băneşti necesare pentru continuarea lucrărilor congresului. În cadrul şedinţei îi informează pe delegaţi despre vizita făcută pictorului englez Felix Moschelès.

Mai, 15 (28) La şedinţa a douăzeci şi şasea a congresului, Lenin rosteşte o cuvîntare în cadrul dezbaterilor pe marginea rezoluţiei cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze, susţinînd proiectul prezentat de bolşevici; după ce proiectul bolşevic a fost adoptat ca bază de discuţii, se ridică împotriva amendamentelor propuse de M. I. Liber şi L. D. Troţki la această rezoluţie.

Lenin prezidează şedinţa a douăzeci şi şaptea a congresului, luînd cuvîntul împotriva amendamentelor propuse de Brohes (delegat din partea Bundului) şi Troţki la rezoluţia bolşevicilor cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze.

www.dacoromanica.ro

Mai, 16 (29)

La şedinţa a douăzeci şi opta a congresului, Lenin ia cuvîntul, pronunţîndu-se împotriva amendamentului propus de L. Martov la rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze.

La şedinţa a douăzeci şi noua, Lenin prezintă în scris propunerea de a se trece la lucrări curente ; ia cuvîntul împotriva amendamentelor propuse de L. Troţki, L. Martov şi A. Martînov la rezoluţia cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze. Congresul adoptă rezoluţia scrisă de Lenin cu privire la atitudinea faţă de partidele burgheze.

La consfătuirea prezidiului congresului, Lenin ia cuvîntul, referindu-se la protestul lui F. I. Dan în legătură cu propunerea făcută de Lenin în şedinţa a douăzeci şi noua de a se trece la lucrări curente, dă replici şi face unele propuneri în problemele de procedură.

Mai, nu înainte de 16 (29) — nu mai tîrziu de 18 (31)

Lenin rosteşte o cuvîntare la banchetul organizat de unii lideri liberali la Londra în cinstea delegaţilor la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.

Mai, 17 (30)

Lenin ia parte la consfătuirea prezidiului congresului.

Lenin, împreună cu alţi delegaţi la congres, semnează angajamentul de a restitui împrumutul obţinut de la fabricantul liberal Joseph Fels pentru acoperirea cheltuielilor Congresului al V-lea al P.M.S.D.R., participă la şedinţa fracţiunii bolşevice a congresului.

Mai, 17—18 (30—31)

Lenin introduce unele îndreptări în proiectul iniţial de rezoluţie a bolşevicilor cu privire la Duma de stat, ia parte la lucrările comisiei însărcinate cu elaborarea acestei rezoluţii şi-şi face însemnări în legătură cu desfăşurarea dezbaterilor în cadrul şedinţei comisiei.

Mai, 18 (31)

În şedinţa a treizeci şi treia a congresului, Lenin prezintă raportul comisiei însărcinate cu elaborarea rezoluţiei cu privire la Duma de stat. În aceeaşi şedinţă, Lenin notează rezultatele votului obţinut de rezoluţia bolşevicilor cu privire la „congresul muncitoresc", adoptată de congres, face calculele cifrice ale rezultatelor votului în problema adoptării ca bază de discuţii a proiec-

www.dacoromanica.ro

tului de rezoluţie prezentat de bolşevici cu privire la Duma de stat (la şedinţa următoare a congresului, rezoluţia este adoptată în ansamblu).

Mai, 19 (iunie, 1) — Lenin prezidează şedinţele a treizeci şi patra şi a treizeci şi cincea ale congresului.

La şedinţa a treizeci şi cincea, Lenin propune ca problema reprezentantului P.M.S.D.R. în Biroul Socialist Internaţional să fie rezolvată de noul Comitet Central. Congresul acceptă această propunere. Lenin se pronunţă împotriva propunerii menşevicilor de a denumi congresul „Primul congres de la Londra al partidului unit" şi se declară pentru adoptarea denumirii de Congresul al V-lea. La discutarea problemei membrilor supleanţi ai Comitetului Central, Lenin propune ca ei să fie desemnaţi de către fracţiuni ; propune balotajul pentru candidaţii la posturile de membri supleanţi ai C.C. care au întrunit un număr egal de voturi, şi ia cuvîntul la dezbateri, arătînd că şedinţa restrînsă a congresului este în drept să procedeze la balotaj. Propunerea lui Lenin este adoptată de congres. Congresul îl alege pe Lenin în Comitetul Central al P.M.S.D.R.

Mai, după 19 (1 iunie) — La încheierea lucrărilor Congresului al V-lea al P.M.S.D.R., Lenin ia parte la ultima şedinţă a fracţiunii bolşevice, în cadrul căreia sînt discutate rezultatele acestor lucrări. La această şedinţă este ales un Centru Bolşevic, în frunte cu Lenin, care trebuie să asigure aplicarea unei linii consecvent revoluţionare în spiritul hotărîrilor congresului.

Între 19 mai şi 3 iunie (1 şi 16 iunie) — Lenin scrie articolul „Atitudinea faţă de partidele burgheze". Post-scriptumul la acest articol a fost scris în iunie, mai tîrziu de 8 (21) ale lunii. Articolul a fost publicat în culegerea bolşevică „Rezultatele Congresului de la Londra" (Petersburg, 1907).

Mai, 20—24 — Lenin redactează stenogramele cuvîntărilor pe care le-a rostit la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R., lucrează la biblioteca de la British Museum.

Mai, 21—25 (iunie 3—7) — Lenin ia parte la Congresul al II-lea de la Londra al Social-democraţiei din Ţinutul leton.

www.dacoromanica.ro

Mai, 24 (iunie, 6)

La ședința a opta, de seară, a Congresului al II-lea al Social-democrației din Ținutul leton, Lenin prezintă raportul asupra sarcinilor proletariatului în momentul actual al revoluției burghezo-democratice; prezintă un proiect de rezoluție în această problemă. Rezoluția propusă de Lenin este anexată la procesele-verbale ale congresului; apare la 7 (20) iulie 1907 în ziarul social-democrației letone „Zihņa".

Sfîrșitul lunii mai — nu mai tîrziu de 3 (16) iunie

După încheierea lucrărilor congresului, Lenin se înapoiază la Kuokkala.

La Terioki, în fața unor muncitori veniți din Petersburg, Lenin rostește o cuvîntare despre Congresul al V-lea al P.M.S.D.R.

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

Prefață VII

1907

PROIECTE DE REZOLUȚII PENTRU CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. . . . . 1—11

1. Cu privire la momentul actual al revoluției democratice 3
2. Cu privire la atitudinea față de partidele burgheze 4
3. Cu privire la tactica social-democrației în Duma de stat 6
4. Cu privire la agravarea mizeriei economice a maselor și la ascuțirea luptei lor economice . . . 8
5. Cu privire la organizațiile muncitorești fără partid în legătură cu curentul anarhosindicalist din rîndurile proletariatului 9

TACTICA P.M.S.D.R. ÎN TIMPUL CAMPANIEI ELECTORALE. **Interviu acordat unui colaborator al ziarului „L'Humanité" 17 februarie (2 martie) 1907* . . . . . 12—18

*DESCHIDEREA DUMEI A II-A DE STAT . . . . 19—22

*DUMA A II-A ȘI SARCINILE PROLETARIATULUI . 25—27

*ÎN LEGĂTURĂ CU DECLARAȚIA LUI STOLÎPIN *Proiect de apel* . . . . . 28—30

UN PRIM PAS IMPORTANT . . . . . 31—34

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

AU OARE MENŞEVICII DREPTUL SĂ DUCĂ O POLITICĂ DE SPRIJINIRE A CADEŢILOR? . . . . 35—37

ALEGERILE PENTRU DUMĂ ŞI TACTICA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE . . . . . 38—48

TACTICA MIC-BURGHEZĂ . . . . . 49—53

ORGANIZATORII SCIZIUNII DESPRE VIITOAREA SCIZIUNE . . . . . 54—56

DESPRE TACTICA OPORTUNISMULUI . . . . . 57—62

BOLŞEVICII ŞI MICA BURGHEZIE . . . . . 63—67

*RĂSPUNS LUI L. MARTOV 68

APROPIATA DIZOLVARE A DUMEI ŞI PROBLEMELE DE TACTICĂ . . . . . 69—73

CADEŢII ŞI TRUDOVICII . . . . . 74—77

PLATFORMA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI REVOLUŢIONARE . . . . . 78—88

I 78
II 83

CUM NU TREBUIE SĂ SE SCRIE REZOLUŢII . . . 89—113

În loc de postfaţă 111

*OBSERVAŢIE PE MARGINEA REZOLUŢIEI SOCIAL-DEMOCRAŢILOR DIN ESTONIA 114

PE BUZE MIERE ŞI ÎN INIMĂ FIERE . . . . . 115—121

BAZELE TRANZACŢIEI . . . . . 122—126

*PROIECT DE CUVÎNTARE ÎN DUMA A II-A DE STAT ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA AGRARĂ . . . . 129—162

DUMA ŞI APROBAREA BUGETULUI . . . . . 165—168

CUCUL ÎL LAUDĂ PE COCOŞ... . . . . 169—172

LUPTĂTORII INTELECTUALI ÎMPOTRIVA DOMINAŢIEI INTELECTUALILOR . . . . . 173—177

www.dacoromanica.ro

DEZORIENTAREA UNORA CARE S-AU SUPĂRAT (*În jurul problemei congresului muncitoresc*) . . . . . 178—191

PLATFORMA TACTICĂ A MENŞEVICILOR . . . 192—207

PROBLEMA AGRARĂ ŞI FORŢELE REVOLUŢIEI . 208—212

O DUMĂ ANEMICĂ SAU O MICĂ BURGHEZIE ANEMICĂ . . . . . 213—216

PLATITUDINEA TRIUMFĂTOARE SAU ESERII CADETIZANŢI . . . . . 217—220

FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ ŞI ZIUA DE 3 APRILIE ÎN DUMĂ . . . . . 221—224

FORŢA ŞI SLĂBICIUNEA REVOLUŢIEI RUSE . . 225—234

I 225
II 230

*PREFAŢĂ LA TRADUCEREA ÎN LIMBA RUSĂ A CĂRŢII „SCRISORI ADRESATE LUI F. A. SORGE ŞI ALTORA DE CĂTRE J. PH. BECKER, J. DIETZGEN, F. ENGELS, K. MARX ŞI ALŢII“ . . . . . 235—255

O apreciere clasică asupra oportunismului intelectualist în rîndurile social-democraţiei 248

*DUMA ŞI LIBERALII RUŞI . . . . . 256—259

LARIN ŞI HRUSTALEV . . . . . 260—265

FR. MEHRING DESPRE DUMA A II-a . . . . . 266—273

Liberalismul german şi Duma rusă 267

REORGANIZAREA ŞI LICHIDAREA SCIZIUNII DIN PETERSBURG . . . . . 274—283

CU PRIVIRE LA PROBLEMA REVOLUŢIEI GENERAL-NAŢIONALE . . . . . 284—288

ÎN LEGĂTURĂ CU PROCESELE-VERBALE ALE CONFERINŢEI DIN NOIEMBRIE A ORGANIZAŢIILOR DIN ARMATĂ ŞI A ORGANIZAŢIILOR DE LUPTĂ ALE PARTIDULUI MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN RUSIA . . . . . 289—299

www.dacoromanica.ro

RAPORT CĂTRE CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA SCIZIUNEA DIN PETERSBURG ŞI LA INSTITUIREA ÎN LEGĂTURĂ CU ACEASTA A UNEI COMISII DE JUDECATĂ DE PARTID . . . . . 300—318

I. Pledoaria lui Lenin (sau rechizitoriul său împotriva părţii menşevice a C.C.) în faţa comisiei de judecată de partid 302

II. Scurt conspect al istoriei reale a sciziunii din Petersburg 314

* *CONGRESUL AL V-LEA AL P.M.S.D.R. 30 aprilie — 19 mai (13 mai — 1 iunie) 1907* . . . . . 319—377

*1. INTERVENŢIE ÎMPOTRIVA PROPUNERII DE A SE ÎNCHEIA DEZBATERILE ÎN LEGĂTURĂ CU ORDINEA DE ZI A CONGRESULUI. *1 (14) mai* 321

2. CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA ORDINEA DE ZI A CONGRESULUI. *2 (15) mai* 322

*3. INTERVENŢIE ÎN APĂRAREA VOTULUI NOMINAL PRIN BULETINE. *2 (15) mai* . . 325

*4. INTERVENŢIE ÎN CALITATE DE PREŞEDINTE ÎN ŞEDINŢA A 6-A A CONGRESULUI. *3 (16) mai* 326

1 . . . . . —
2 . . . . . —

5. CUVÎNTARE LA RAPORTUL DE ACTIVITATE AL C.C. *4 (17) mai* 327

6. CUVÎNTARE LA RAPORTUL DE ACTIVITATE AL FRACŢIUNII DIN DUMĂ. *8 (21) mai* 333

7. DECLARAŢIE PENTRU RESTABILIREA UNOR FAPTE. *10 (23) mai* 338

www.dacoromanica.ro

8. DECLARAȚIE. *11 (24) mai* 340

9. RAPORT CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE. *12 (25) mai* . . 341

10. CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE. *14 (27) mai* 355

*11. CUVÎNTARE DESPRE ATITUDINEA FAȚĂ DE PROIECTUL DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA PARTIDELE BURGHEZE PREZENTAT DE POLONEZI. *15 (28) mai* 361

*12. OBIECȚIE ÎMPOTRIVA AMENDAMENTULUI LUI LIBER LA REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLȘEVICI ȘI ADOPTATĂ DE CONGRES. *15 (28) mai* . . . 365

*13. OBIECȚII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI TROȚKI LA REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLȘEVICI ȘI ADOPTATĂ DE CONGRES. *15 și 16 (28 și 29) mai* 366

1 . . . . . —
2 . . . . . —

*14. OBIECȚII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI MARTOV LA REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE, PREZENTATĂ DE BOLȘEVICI. *16 (29) mai* 367

1 . . . . . —
2 . . . . . —

*15. OBIECȚII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LUI MARTÎNOV LA REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE. *16 (29) mai* 369

1 . . . . . —
2 . . . . . —

www.dacoromanica.ro

16. RAPORTUL COMISIEI PENTRU ELABORAREA REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA DUMA DE STAT. *18 (31) mai* 371

*17. INTERVENȚIE ÎN PROBLEMA DENUMIRII CONGRESULUI. *19 mai (1 iunie)* 376

*18. OBSERVAȚII FĂCUTE ÎN CADRUL DEZBATERILOR ÎN PROBLEMA BALOTAJULUI DECLARAT ÎN ALEGERILE PENTRU C.C. *19 mai (1 iunie)* 377

1 . . . . . —
2 . . . . . —

CU PRIVIRE LA SARCINILE PROLETARIATULUI ÎN MOMENTUL ACTUAL AL REVOLUȚIEI BURGHEZO-DEMOCRATICE . . . . . 378—379

ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE . 380—402

I 381
II 392
III 398

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent. *(Februarie — iunie 1907)* . . . . . 405—406

Lista publicațiilor la a căror redactare a participat V. I. Lenin 407

Lista de lucrări care s-ar putea să fie ale lui V. I. Lenin 408

Adnotări . . . . . 409—485

Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin . . . . . 486—524

Indice de nume . . . . . 525—577

Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin . . . . . 578—590

www.dacoromanica.ro

ILUSTRAȚII

Prima pagină a ziarului „Rabocii" nr. 2 din 23 februarie 1907, cu un articol de fond scris de V. I. Lenin . . 23

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară". — 1907 127

Prima pagină a ziarului „Naşe Eho" nr. 2 din 27 martie 1907, cu articolul de fond „Duma şi aprobarea bugetului", scris de V. I. Lenin 163

www.dacoromanica.ro

Dat la cules 30.01.1963. Bun de tipar 21.03.1963. Apărut 1963. Hîrtie semivelină de 63 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 36.53. Coli de tipar 39. A.T. 3253 90/1963. C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.

Tiparul executat sub comanda nr 5 434 30 133 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro